

kat.komp.

586062

Mag. St. Dr.

I

V. d. 410.

*Aut
H*

*710
1710
1710*

Op

I Mag. St. Dr

Teol. pol.

Joseph Alway

Prof. Andrew G. Lang zum Tode
beifolgend. Ich bin
Sehr geehrter Herr
Graz, den 5. April 1886

1885. I. 119.

V. d. 410?

586062 I

Mag. St. Dr.

XVIII

Wawdzina Wędzina

Do Nieba

z Pisma Swientego dołazana

Droga

To jest :

Nauka Katolicka

Obsienquione w sobie, co Pan Jezus
objawił, Apostołowie po wszytkim Świecie naucza-
li, a każdy do Zbawienia wierzyć powinien.

z Dowodem

Ktorego Wieku mianowicie Kacerstwa
powstały, a potempione były.

Jak też z przydanim

Niektorych nabożnych Modlitw/ a Przy-
prawy ku szczęśliwey Śmierci, z przy-
ponczeniem

Różnych Wieszni.

Wydana przez Księdzów pod Kom-
rom Cesarstom Ksionżentwa Cieszynskiego we
Winnich Pana Jezusowych pracujonych.

Za osobliwym Powolenim Wierchności
Duchowney, y Świeckiey.

W Oppawie, druk. Jan W. Szyndler, 1761.

APPROBATIO.

NOs Philippus Gotthardus Princeps de Schaffgotsch Episcopus Wratislaviensis, Princeps Nissensis, & Dux Grottkoviensis, S. R. I. Comes, & semper Frey, de, & in Kynast L. Baro de Trachenberg, Canonorum Regularium Lateranensium Ordinis S. Augustini in Arena Wratislaviæ Abbas, & Dominus. Librum hunc dilucidè tractantem de Doctrina Christiana à Theologis revisum, cùm nihil Orthodoxæ Fidei adversum contineat, approbamus, Præloque publico mandari posse indulgemus. Datum Teschinij 1759. 25. Julij.

(S.L.)

P. G. Episcopus
Wratislaviensis.

Smien

Sławnemu/dla Sekretu w Spowiedzi
 Źi Świentey sobie zwierzzonego

Wielkiemu Sławy dobremu Patronowi,
Księżom Świećlich Ozdobie!

2

Przytomnom dla Pożytku Dusz Krze-
ściańskich Prace

pod

A perwonom naprzeciw Językom uſczy-
pliwym Zaſtane duwiernie

Kaufmann seinen mit einer k. k. Hof- und
Hackerberger J. K. v. n. g. l. m. b. h. e. n. d. e.
Bauwerk zu verkaufen
Knobel f. u. r. z. i. d. i. e. n. s. t. w. o. S. w. i. e. d. i.

Przedmowa Do Czytelnika.

Nasławy Czytelniku ! oto ci
się podaje Ksionżka nowo/
ktora jakkolwiek stare Rzecz
czy w sobie zawiera / przece nowos
rzeczona / że twojemu Językowi / a
mowie w Druku przyspusobiona po
pierwsze na Światło wychodży / aby
tym miłsza / y każdemu przyjemniejsza
była / czym snadnieysza bendzie do wys
rozumienia. Kiedy te z uwogom przez
czytas ! to przyznas / że ona Bogu
Naywyższemu jedzynie na Chwałę
wientřom / a tobie k Pożytku Dus
chownemu cytuje / bo cego byś po
trzes

Przedmowa.

trebował do Zbawienia / we wszyt-
kim tobie pragnie wygodzić. Jeżeli
byś prawdziwey Drogi do Nieba be-
specznie niewiedział? Albo między
Rzecznościami Nauk o jakim Człontu
Wiary wątpliwość miał? A two-
go Pasterza Duchownego Oycę się
pytać wstydzil? te Ksionstę czensto
bier w Kence twoje ze Wzywanum
Ducha Swientego za oświecenie Roz-
zumu twego / pozornie / a rozmyślnie
czytay / w pierwszych pienc czenściach
tey Nauki Pana Jezusowey z Piśma
Bożego zrzetelnie dokazaney dowia-
duy się Prawdy; y za pewnie ta Pra-
ca ciebie z Blendu wywiedzie / y Dro-
ge prawom do Nieba pokaze / że nie-
zbłondzisz. Nawet abys też dla Przys-
gody wiedział między rozno Wierzon-
cemi obcujoncy / ktora jeich Wiara /
kiedy / a jaki Poczontek wzięła? du-
woda

Przedmowa.

wodnie tobie ta Ksionka pokaze od
Listu 407   *   *   *   bylibys w
Chorobie postanowion / y w tedy Po-
cieche / y Pomoc zbawieniom na Dro-
ge szczenliwej Wieczności w Przy-
prawie k szczenliwej Smierci nay-
dzies. Potym rozne Modlenia tak
doma jak w Koscielnie używalne / y
Epiemy na cały Rok z Kancynakow
approbirowanych wyciongnione / to-
bie dla Wygody w jednym zwionzas-
niu podaje. Między spiewami na
Koniec Kancynaku Czestego masz y
Pogrzebne Piesni przydane; a na O-
statku z Polskich Kantyczek niektore tu
w Oyczyźnie znajomsze   *   przyłona-
czone / a wszystko swojemi Rejestrami /
co na ktorym Liście znaydziesz zaopa-
trzone. Krotko mowione: ta Ksion-
ka z tym Umyslem tak wientszym
Działem przyrodzonem tobie mowom
na

Předmowa.

na Swiatlo wydana / aby uboſtwn
za wiela innych Kſiong wygodziła / bo
co wiele innych z osobna w ſobie zas
wierajom / to ta jedna dla umnieyſze
nia Nakladow / a ubogim na zupeł
nom wygode wſytko pragnie podac
w Kence.

Prawdać / że ſie jeſzcze nienarodził /
ktoryby każdemu był wygodził / bo y
na neywzacnieyſze Kſiengi poroſtaw
jom Zoillowie / a Pomowacze / trze
baſ ſami nie podobnego na Swiatlo
niwydawajom.

Przetoż aby ta Kſionſta tym ſmie
li na Swiatlo ſie poſtazac mogła /
obrała ſobie wielkiego u Boga na prze
ciw uſczypliwym / a poſmiwaczynym
Jenzytom Patrona / y Zaſtempce N
NA Swientego z Nepomuku / pod
jegoż mocnom Obrone / a Swientom
Zaſłone z tom perwnom Dyrwiernoſ
ciom

Przedmowa.

ćiom się poddawa / że Pośmiwacze
względem tak cudownego Patrona /
aby w niewarowanym Ganbe zwoy-
tke nieupadli / Języki swoje (mam za
to) za Wargami / y Zębami pocha-
mowane zatrzymajom.

Bierz tedy chętnie Pastwy Czy-
telniku / a na Chwałę Niewyższego
z Bojaźniom Bożom Ksionstki uży-
wey / też y za te (którzy dla twego
zbawienia y Prace / y Nakładow nie-
skomplik) BOga blagey / ktore-
mu Samemu Czenść / y
Chwała na Wieki.

Czenść

Czensć Biernyśa

Nauki Katholickiy

o

Wiarze.

P Złowieska stworzył Pan Bog
na Obraz / y Podobieństwo
swoje / dla tego / aby i Oga
Stworzyciela swego znał /
on go miłował / Jemu służył / a potym
zbawi on był / bez Wiary a-e ani Boga
Stworce swego znać / ani on go miłować /
ani jemu służyć / ani jemu się lubić / nasla-
downie ani zbawiony bydaż niemożo ten u :
bo mowi Pamel S. w Liście do Żydow w
Rozdż. 11. v. 6. bez Wiary niepot obna jest
spokobac się Bogu. Złond dobrze Orewie
X Swięci

Swięci uczom ; iż Wiara jest pierwszymi
zbawienia wrotami / y wsłeltigo naszego
Usprawiedliwienia Fundamentem / abo
Gruntem / bo bez Wiary żaden do Ciebie
nieprzyjdzie / jako S. Marek w Rozdź. 16.
v. 16. piše : Kto niewierzy bendzie potema
plon / dla tego potrzeba wiedzieć.

Pytani 1. Co jest Wiara? Odpowiedź:
Wiara jest pierwszy od Boga z łczyguł
ney Łaszi darmo dany Dar / y Swiatło /
mocem którego Człowiek stale trzyma
wszystko to / co Bog wieczna Prawda oba
jawił / a przez Bóstioł swoy do wierze
nia przedstawił / lub to pisane jest / lub nie.

Powiedziano 1. Że jest darmo dany Dar /
bo sami z siebie Wiary mieć niemogemy /
co sie na mocą doświadczyło / ktorzy / że
Wiary niemieli / zagineli / a jeszcze po dziś
Dzień wiecznie ginom / co doświadcza sam
Pan Bystus u Jana S. w Rozdź. 6. v.
44. mowione : Żaden do mnie przysć nie
może / jeśli go Délec / który mnie posłał nie
poćiongnie. A że jest Dar Boży / uczy to
Apostoł S. do Ephez. w Rozdź. 2. v. 8.
Łaskom jesteście zbawieni przez Wiare / y to
nie z was / bo Dar Boży jest.

Pos

Powiedziano 2. O Światło / jako bo-
 wiem Słońce oświeca Ciepły Ciepłota /
 aby wszystkie widzialne Rzeczy spatrzować
 mogli / które przez cmy widzane bydy nie-
 mogom / tak Wiara nasz Rozum oświeca
 i wierzeniu / a poznaniu wszystkiego / co Bóg
 objawił; bez tego Światła nie się dobre-
 go / coby Żywot wieczny zasłużyć mogło /
 czynić niemożę. Bez Wiary bowiem
 Modlitwy / Posty / jałmużny / y inne dobre
 Uczynki niemajom Zasługi / jako bez owego
 Skupa ogniistego Lud Izraelski na Pustczy
 nocnem Czasem niemogli doćiongnąć do Zie-
 mie sobie zaobiecanej Exod. 13. v. 22. Tak
 ani my z ciemney Tłocy Świata tego bez
 Wiary do Boga doćiongnąć niemożę-
 my. Czego jasny Duxod mamy w dziej.
 Apost. w Rozdz. 9. v. 1. na Pawle S. kto-
 ry dykajone iśćce groźbami / y Morder-
 stwem przeciwko Uczniom Paustim cudow-
 nym Spusobem jest prowadzony do uzna-
 nia Wiary Świentey. Toż potwierdza
 Rozdz. 10. dziej. Apost. na owym Korne-
 liu Rzymistrzu w Cesaryi / którego Anyoł
 Boży nauczył / aby posłał do Joppi po
 Piotra / który też przez widzeni nauczony

szedł do Korneliusza / y nawroconego otrzy-
cił z wszytkom Czeladziom.

Powiedzano 3. Stale trzymajmy wszytko /
bo według tego wszytkiemu temu / co Bóg
objawił / y do wierzenia przedstawił / dale-
ko utwierdzeniem / a bezpiecznie wierzyć
mamy / niż temu czego się (jak mowimy)
Kłamami dotykamy / gdyż to słusnieysza
Rzecz Majestatu Boskiego / który omylić /
ani on sam omylon być niemoże / silnie /
a pewnie / niż oczom własnym / y wszytkim
Zmysłom naszym wierzyć.

Powiedzano 4. Trzymajmy wszytko co
Bóg /c. bo gdyby ktokolwiek jeden Arty-
kuł Wiary niewierzył / abo tylko w jednym
pochybował / aby trzebaś inше wszytki
pewnie wierzył / już jest niewierny / iż nie-
wierzy wszytkiego tego / co Bóg nieomylna
Prawda objawił / a przez Kościół swoy S.
do wierzenia przedstawił / równie tak / jako
gdyby kto zachował wszytel Zakon / a w
jednym by upadł / stał się winien wszytkiego
Zak. 2. v. 10. przetoż jako ten w jednym
upadł / tak ten w jednym niewierny win-
ien jest wiecznego Zatracenia.

Powiedzano 5. Lub to pisane jest / lub nie /
o tym

o tym patrz §. 2. o Słowie Bożym niepisany Pyt. 106. 2c. w teyże Cześci pierswej. Wszak aby tu sobie kto niemyslał o Wiarze jakkolwiek od Ludzi wymyslał / bo nie w każdey Wiarze zbawieni otrzymać się może / ale tylko w jedney / co z słow Apostoła do Ephez. 4. v. 4. 5. zrzetela nie rozumieć jest / że jedna jest tylko Wiara / do ktoreychmy wezwani w jedney Ciadzieji / jako jest jeden Pan Bóg / ktory nas wezwał. A w Składzie Apostolskim też jeden / a niewiencę / tylko Kościół Świente / a ten obecny / to jest : po całym Świecie rozszerzony / jest nam do wierzenia przedstawiony / przetoż inſze Wiary / a Kościoły temu jednemu w nauce przeciwne / Świente / aniż zbawienne niemożom bydź ; bo gdyby w przeciwnych Wiarach zbawieni równie otrzymać się mogło / daremnie by był Chrystus jeden Kościół wyſtawił / jedne Oblubienice sobie oblubił / daremnie jedne sobie zgodliwom nauce podał ; daremnieby Apostołowie byli pracowali w obroceniu całego Świata do teyż Jedney Wiary a Kościoła. Daremnieby na miliony ŚŚ. Wtenczeniow

dla tey jedney Wiary Swientey Krewo
 swojom byli przelewali. Prawdać jest :
 że z każdey Wiary można otrzymać zbawie-
 nieni / ale trzeba dobrze rozsondzać / że
 insha rzecz jest : z każdey Wiary / a insha w
 każdey Wiarze ; Tu miendzy Prostotami
 wielki jest Omył zbawieniu jeich szkodliwy /
 gdy sobie podchlebiajom z Objaw. Jan. S.
 Rozdz. 7. v. 9 co tam tenże Swienty mo-
 wi : że wielki Zastemp ze wszech Narodow
 y Ludzi / y jenzylow widział przed Stolis-
 com / y Oblicznościom Baranka / y tak
 ztond powiadajom / że w każdey Wiarze
 do tego Zastempu przysć można. Ale nie-
 tak / myslom sie bardzo ! potrzeba tu wieda-
 dzieć / a rozumieć : że niemowi tam Jan. S.
 w każdym Narodzie / jakoby w każdey
 Wiarze / ale NB. ze wszech Narodow /
 Ludzi / y Jenzylow obroćimszy sie do je-
 dnoty Wiary Krystusowey / do tego jedne-
 go zastempu wielkiego / należom ; Jedzina
 tedy Wiara jest Swienta / y zbawienna /
 a ta jest Apostolska Rzymiska / boć za te
 Paweł S. Bogu dziękuje w Liście do
 Rzym. 1. v. 8. że ona po całym Świecie
 sływie / a w Versu 12. pokazuje / że ta

Rzymi

Rzymiska Wiara / a społem jego Apostołów
 wa jest jedzina zobopolnie Wiara.

Pyt. 2. Ktore jest wyznani Rzymstiy
 Batholickiy Wiary? Odp. jest dwanasć
 cie głownych Członków/abo Artykułów /
 ktore sami Apostołowie Stżyli / te luboć w
 Pismie Swientym porzondnie się nie
 znaydujom / przece Kościol S. takowe
 przez Tradycie/ to jest Podania dostawšy/
 one nam do wyznania / y wierzenia podał.

Pyt. 3. Kiedy / y z jakiy przyczyny te
 dwanasć Artykułów od Apostołów som
 podane? Odp. wszytko / co Brześcianie
 naprzod trzymać powinni / jest to / co pier
 wszy Wiary Wudcowie / a Nauczyciele
 SS. Apostołowie Duchem S. natchnio
 ni na dwanasć Artykułów rozdzielili /
 ktorzy kiedy im od Pana rozkazano ułtark.
 S. w Rozdż. 16. v. 15. aby šli na wszytek
 Swiat / a opowiadali Ewangeliu wšel
 kinu Stworzeniu / postanowili w tedy
 Wiary Brześcianstiy formule ; aby tak
 wszyscy jedno trzymali / y mówili/żeby nie
 było rozzerwania między temi / ktorych do
 jednory Wiary powołajom / ale aby byli
 doskonałi w jednym Rozumieniu / y w jedney

Nacze w Liście I. do Kor. w Rozdz. I.
v. 10

Pvt. 4 Ktore som te Artykuły / abo
Członki Wiary? Odp.

Wierzem w Boga Oycę wszechmogącego
cego Stworzyciela Nieba / y Zie-
mie / y w Jezusa Chrysta Syna jego jedynego
Pana naszego / ktory się poczał z Ducha
świątego / narodził się z Maryje Panny /
cierpiał pod Pontyjskim Pilatem / utrzyma-
ny / umarł / y pogrzebion jest / zstąpił do
Piekieł / trzeciego dnia wstał z martwych /
wstąpił na Niebiosa / siedzi na Prawicy
Boga Oycę wszechmogącego / z tam tond
przyjdzie sędzie żywe y zmarłe. Wier-
zem w Ducha Świętego / Święty
Kościół po wszechny / Świętych Obco-
wani / Grzechów odpuszczeni / ciała zmar-
tych wstani / a Żywot wieczny Amen.

Kauka II.

O pierwszym Członku:

Wierzem w Boga Oycę wszechmogącego
czego Stworzyciela Nieba / y Ziemię.

Pvt.

Pyt. 5. Co wierzymy w tym Czonku? **Odp.** Że jenom jest jedziny prawy Bog w Istności / który o sobie Deut. 32. v. 39. tak mowi: Obaczysz / Żem Ja jest sam / a niemaż innego Boga oprócz mnie. Ten Bog ale jest trojaki w Osobach: Ociec / Syn / a Duch Swienty / a te trzy Osoby społem we wszystkich sobie rowne som jeden Bog / jako mowi S. Jan w Listie 1. w Rozdz. 5. v. 7. Trze som * * De. c / Slowo / a Duch Swienty / a ci trze i-dno som.

Pyt. 6. Od kogo Bog pochodzi? **Odp.** Ociec od nikogo jest ani uczyniony / ani stworzony / ani zrodzony. Syn jest od Oycy nieuczyniony / nie stworzony / ale zrodzony. Duch S. od Oycy Syna nieuczyniony / nie stworzony / niezrodzony / ale pochodzoney / a to od wieczności / tak / że jedna Osoba przed drugom niebyła wedlug S. Jana w Rozdz. 1. v. 1. Na Początku było Slowo / a Slowo było u Boga / a Bogem było Slowo.

Pyt. 7. Złond / a co jest Bog? **Odp.** Bog jest sam od siebie od wiekow / gdyż On to sam o sobie tak mowi u Isai. w Rozdz. 43. v. 10. Abyście wiedzieli / y wierzyli mi / a

wyrozumieci / żem Ja jest sam. Przedem
 nom nie jest utworzony B Dg / y po male niea
 bendzie. A ten B Dg jest dobro nieśkona
 czony / od wielow we wszystkim neydosko
 naleyşe / nie jest co cielesnego / ale szczegu
 ny Duch jak świadczy Jan S. w Rozdz. 4.
 v. 24. Duch jest B Dg. Że ale Bog Ociec
 sie maluje w podstaćci Ałenża / a Duch S.
 w podstaćci Golembice / albo też Jency
 łow ogniſtych / niejest dla tego / żeby te
 Osoby Boski takowom podstaćci mieć mia
 ly / ale że w takich Podstaćtach Ludziom
 sie pokazywały / jako o B Dgu Oycu czy
 tamy u Daniel. Pror. w Rozdz. 7. v. 9. że
 w starowieczney Osobie sie pokazał / y w
 tym Rozdz. 7. v. 13. mowi Prorok : Oto
 z Obłoki niebieskimi jako Syn człowieczy
 przychodził / a aż do starowiecznego przy
 ſzedł : kandy w starey Osobie Bog Ociec /
 a w Syna człowieczego Osobie Chrystus
 Pan Prorokowi sie pokazał. O Duchu
 S. zaś w podstaćci Golembice u Luk. S. w
 Rozdz. 3. v. 22. abo Jencyłach ogniſtych
 w dziej. Apost. w Rozdz. 2. v. 3.

Pyt. 8. Kandy jest Bog ? Odp. w Ties
 bie / na ziemi / y wſpędzie / co świadczy Da
 wid

wid w Psal. 138. v. 8. a Jerem. w Rozdż. 23. v. 24. On widzi / y słyży wśytło Psalm. 93. v. 9. wie wśytło / też y neytajemnieşe myśli nasze Jerem. w Rozdż. 17. v. 10. y on tendzie złe karac w Psalm. 36. v. 28. a dobre odpłacać / S. Paweł do Żyd. w Rozdż. 11. v. 6. a do Rzym. w Rozdż. 2. v. 6. który odda każdemu podług uczynkow jego v. 7. tym którzy w cierpliwości uczym ku dobrego szukajom Slawy. y Czei / y Niezśmirtelnosci / odda żywot wieczny / v. zaś 8. a tym którzy som przeczni / y nieprześlawajom na prawdzie / ale wierzom Niesprawiedliwosci / odda Gniew / y Zapalczywość.

Napomnieni Duchowne.

Nonierwacz tedy wśytli Uczynki nasze przed Twarzom Boskom som jawne jak Słonce Eccli 17. v. 16. przed wśytkim mamy sie Pana Boga / jako naszego ostrego Sondca bac / jako nas sam Pan Bzyskus u Łuk. S. w Rozdż. 12. v. 5. napomina : Boycie sie onego / który gdy zabije / ma Moc wrzucić do Piekla. Bo strasna jest wpaść w Rence Boga żywego / tak mowi Paweł S. w Listie do Żyd. w Rozdż. 10. v. 31. Tey
bo

bojaźni zbawiennej Przykładem jest Jozef
 Patryarcha Gen. 39. v. 9. a Zuzanna po-
 częściwa Matrona Dan. 13. v. 23.

S. I.

O Znaku Krzyża Swientego.

Pyt. 9. Przez co wyznawamy Boga w
 Troycy jednego? Odp. Przez Znak
 Krzyża Swientego: kiedy powiadamy:
 w Imie Oyca / y Syna / y Ducha Swiens-
 tego Amen/u Matth. 6. w Rozdz. 28. v. 19.

Pyt. 10. Jaki się robi Krzyż Swiens-
 ty? Odp. Wściąganiem prawey Ren-
 ki na Czoło mowione: w Imie Oyca / z łona
 spuszczaione Renke na Piersi mowimy
 y Syna / potym wiedone Renke od lewego
 Ramienia na prawe z slowy: y Ducha
 Swientego / Amen.

Pyt. 11. Czemu na Czele mowimy w Imie
 Oyca. Odp. że Bog Ociec jest pierwszy
 z Troyce przenayświentŝey Osoba / od kto-
 rego jako od Słowy wszytko pochodzi / y tak
 się też sam nazwał u Isai. w Rozdz. 41. v.
 4. Ja Pan pierwszy y ostatni / Ja je-
 stem.

Dyt.

Pyt. 12. Czemu na Pierśiach y Syna?

Odp. że Syn Boży z nieba na tę ziemię zesłał / a z miłości człowieka stał się w Panieńskim Żywocie człowiekiem u Jana S. w Rozdź. 1. v. 14.

Pyt. 13. Czemu od lewego Kamienia

Kenke wiesziesz i prawemu / a mówisz y Duchu Świątym? Odp. 1. dla wyznania że Duch S. od Ojca / y od Syna pochodzi. 2. że Chrystus przez Krzyż swój świątym z lewicy gniewu Bożego przewiodł nas na prawicę Łaski Bożej do Rola. 1. v. 13.

Pyt. 14. Czemu mówimy w Imię / a

nie w Imieniach? Odp. Abychmy y ze wewnątrznie pokazali / że wierzymy jednego tylko Boga we trzech Osobach / bo tak mówi Jan S. w Liście 1. w Rozdź. 5. v. 7. Trze som : : Dzieci Słowo / a Duch Świątym / a ci trze jedno som.

Pyt. 15. Czemu się żegnamy znalem

Krzyża Świątym? Odp. Abychmy ten znak Krzyża na sobie wyrażając / pokazali / że chymy som Krześciane w Imię jego Krzczoni Matth. 28. 19. 2. że wierzymy w Chrystusa dla nas używanego / w czym jedynie się chlubi Apostoł Paweł S.

S. w Liście do Gall. w Rozdz. 6. v. 14. nieś
 daj mi B Dże / abym się miał chlubić / jedno
 w Krzyżu Pana naszego Jezusa Chrystusa.
 3. Abychmy czenstwo się żegnajone przypor-
 minali sobie on Krzyż / przez który nas
 Chrystus z niewoli satanśkiej wykupił do
 Boll. w Rozdz. 1. v. 20. 4. Że wszystko w
 Imię B Dże mamy zaczynać / jako naucza
 Paweł S. 1. Kor. 10. v. 31. Choćbyś tedy
 jeść / choć pić / choć co innego czynić /
 wszystko ku chwale B Dżem czynić.

Pyt. 16. Tak czenstwo słuszy się S. Krzy-
 żem żegnać? Odp. Rano / wieczor / przed /
 y po jadle / a zawsze przy zaczynaniu / y
 kończeniu Prac naszych; abowiem jeżeli to
 z Dwiernością nabożnie czynimy /
 przybywa nam w Pracach naszych Pomoc
 Boża / tak bowiem Paweł S. w 1. Liście
 do Kor. w Rozdz. 1. v. 18. mówi: Abowiem
 Słowo Krzyża tym / ktorzy ginom jest głup-
 stwem: lecz tym / ktorzy zbawienia dosięgnu-
 jom / to jest nam / jest Mocą Bożą / przez
 ktorą Moc Bożą przychodzi nam Sy-
 la / y Pożegnani Bożi / a zli Duchowie /
 y wszystkie Czary odpędzone bywajom u
 Mar. S. w Rozdz. 16. v. 17. Ztąd
 chwas

chwalitebny zwyczaj majom nabożne
Matki / a Położnice żegnać Dziaćki swoje
Znakem Krzyża S.

Pyt. 17. Miali też ten znak Krzyża S. w
Pismie S. jaki Podobienstwo / abo Figure ?
Odp. Owszem. Bo u Ezech. Pror. czytas
my w Rozdz. 9. v. 4. że Bog rozstazał Anioł
łowi / aby literom Tau poznać iż Menżow
na Czolach / którzy nad Grzechami zacho
wali a ci tom literom Tau znaczeni / też od
Śmierci byli zachowani. Ta Litera Tau
Żydowska figurowała znak Krzyża S. jas
to SS. Oycowie powiadajom. Jakob
Patryarcha też błogosławione Syny Jos
zefowe przełożywszy Kence na Krzyż / ta
jemnice Krzyża S. przedfigurował Gen.
48. v. 14.

Pyt. 18. Co się ma trzymać o tych / ktor
zy Krzyża S. nietylko niezażywajom / ale
się jeszcze z tego nasmiwajom ? Odp.
To co o nich Apostoł Paweł S. w Liście
do Philip. w Rozdz. 3. v. 18. mówi : zo
wione je Nieprzyjacieli Krzyża Krzyżato
wego / a w v. 19. o nich mówi : Koniec ich
Batraceni.

Naz

Napomnieni Duchowne.

Synimy tedy według Rady Apostoła S. do ROLL. w Rozdz. 3. v. 17. a wszętko w Imię BŌże zaczynamy / y niewstydziemy się zawsze jawnie Krzyża S. czynić / aby też y Krystus Pan (ktory na haniebnym Drzewie Krzyża za nas umrzył / raczej) w on Czas / gdy przysdzie w Najęstacie swoim / nas się niewstydził / jako brosi u Luk. S. w Rozdz. 9. v. 26.

§. II.

O Stworzeniu Świata.

Rt. 19. Kto stworzył Niebo y Ziemię / y wszętko / co jest? Odp. Stworzeni Nieba / y Ziemię jestcie dzieło / abo Sprawa całej przenawświentney Trojcy / bo Ociec wszętko stworzył przez Syna w Duchu Świentym / jak o tem Świadczy Psalm 32. v. 6. bo wszętki sprawy som społeczne wszętkim trzema Osobom Boskim / wyjmajone są som Sprawy Odkupienia Narodu Ludzkiego; ponieważ ale BŌg Ociec jako pierwsza Osoba przy stworzeniu Świata.

osof

osobliwie się objawili: tedy t. j. tej pierwej
Osobie / to jest : Bogu Oycu ta sprawa
stworzenia Świata się przypisuje / tak ja-
ko Bogu Synowi Odkupieni / a Ducho-
wi Świątemu Poswięceni. Ztąd
też Moryż tak do Ludu Izraelskiego mo-
wił Deut. 32. v. 6. a zaś nie on jeli Dycem
twoim / któryś cię posiał / y uczynił / y stwor-
zył cię. A tak też Bog Ociec Niebo / Zie-
mie / y wszystko z niczego stworzył Gen. 1.
a to jednym Słowem Psalm. 148. v. 5.
sam dla siebie Prov. 16. v. 4. a Człowieku
dla wygody Psalm. 8. v. 8.

Pyt. 20. Stworzył też Pan Bóg Czło-
wieka? Odp. Owszem / a to na wyobra-
żeni swoje Gen. 1. v. 27. aby on jako roz-
umne Stworzenie przez rzeczy stworzone
Boga poznał do Rzym. 1. v. 20. a aby się
go bał / jego miłował / jemu wi rnie słu-
żył / a potym zbawiony był Eccli. 1. v. 1. a
w piontry Łsierzdz Moryżiomer Dece-
ronomium nazwaney w Rozdz. 10. v. 12.
a 13. jest tak : Czekaj Pan Bóg mój / Jęda
od ciebie / jedno abyś się tak Paś a Boga
twego / o chodź w D. o chodź / a m łowal-
go / y służył Panu Bogu twemu ze wstę-
B

ślad Cerca twego / y że wśhytly Dusz twos
ley / a żebyś strzegł Przekazani jego.

Pyt. 21. Somli wśhyscy Ludzie tu Zba-
wieniu stworzoni? Odp. Som: też Żyde-
zi / Poganicy Bacerze: bo Bog chce / aby
wśhyscy byli zbawieni / y przypili k uzna-
niu Prawdy 1. Tim. 2. v. 4. ale jaśkolwiek
wiele jest wezwanych / lecz mało wybra-
nych / mowi sam Chrystus Pan u Matth.
S. w Rozdz. 22. v. 14. przetoż wiecey
Ludu wiecznie ginie.

Pyt. 22. Czemuś ale taś wiela Ludzi
ginie? Odp. Temu 1. że abo niesom po-
krzczoni / a bez Krztu S. żaden zbawiony
bydź niemoże / według Słow Chrystusa Pa-
na u Jan. S. w Rozdz. 3. v. 5. 2. jeżeli
som pokrzczoni / niemajom prawey Wia-
ry / a bez Wiary niepodobna jest spodobać
się Bogu podług świadeetwa S. Pawła
do Żyd. w Rozdz. 11. v. 6. 3. abo okrz-
czoni bendonc w prawey Wiarze przece-
lczynkow dobrych niemajom / bez kterych
Wiara martwa jest S. Jak. w Rozdz. 2.
v. 20. co Chrystus dekretował u Matth. S.
w Rozdz. 7. v. 21. Nie każdy / który mi mo-
wi Panie Panie / wnidzie do Królestwa nie-
bieś

bieſſigo : ale ktory czyni Wole Doca mego /
ktory jeſt w Niebieſiech / ten wniſzcie do Kros-
leſtwa niebieſſigo.

Pyt. 23. Jakieſ to żyć po Arzeſćians-
ſtu? Odp. Po Arzeſćianſtu żyć / jeſt /
według Nauki Chryſtufowej w Cnotach
ſwientych ſie pomnażać / dobrze robić /
a Grzechu ſie warować Psalm. 36. v. 27.
I. Petri 3. v. 11.

Pyt. 24. Kto zachowuje Świat / y nim
rzondzi? Odp. Sam BÓG / ktory go
ſtworzył / jako bowiem bez jego nieſkonczono-
ney Moccy Światby nieobſtał / aleby ſie
wſzytko wniwecz obrociło / tak bez jego
przenayſwienteſzey Wole nie / by y co ney-
mnieyſzego ſtać ſie niemoże / o czym tak w
Aſiendze Wondroſci w Rozdz. 11. v. 26.
napisano : jakożby co mogło trwać / kiedy-
byś był niechciał? abo żeby mogło być za-
chowano : czegoś ty niemiłował.

Napomniemi Duchowne.

¶ Tond ſie uczemy / że wſzytko / dobre / y
złe / żywot / y śmierć / uboſtwa / y Bo-
gactwa Eccli. 11. v. 14. z Konf BChſkich
przyjmować Job. 1. v. 21. ja tak zle jako
B 2 dobre

dobrze równo cierpliwie znopać mamy.
Job. 2. v. 10.

Nauka III.

O drugim Członku.

Kto Jezus Chrysta Syna jego jedzines
go Pana naszego.

Rt. 25. Co wyznawamy w tym dru-
gim Członku? Odp. wyznawamy/
że druga Osoba w Boskowie Jezus Chry-
stus jest Syn Bóży u Matth. S. w Rozdż.
3. v. 17. że z Ojca od wieków zrodzony
jest Psalm. 109. v. 3. że jest z Ojcem we
wszystkim równy u Jan. S. 10. v. 30. przez
niego wszystko Rzeczy som uczynione Jan.
1. v. 3. że jest Panem naszym 1. do Kor 8.
v. 6. Odkupicielem do Gal. 1. v. 4 Tiaus
czyścielem 1. 55. v. 4. Najwyższym Pa-
niem do Zyd. 7. v. 26. y Królem naszym
Luc. 1. v. 33.

Pyt. 26. Jest też Chrystus prawdziwy
Człowiek? Odp. Jest prawdziwy Człowiek/
y prawdziwy Człowiek w jednej Osobie
Bo-

Posłiy Matth. 16. v. 16. do Philip. 2. v. 6. y tak ma dwie Wiatury jedne Boskom / wes dług ktorey jest Bogu Cyu rowny / jak sam wyznaje u Jan. S. w Rozdź 10. v. 30. A drugom Wiature ma ludzkom / a według tey jest mnieyszy niż Ociec / co zaś sam wyznaje u Jan. S. w Rozdź. 14. v. 24.

Pyt. 27. Pro to Imię Jezus Synowi Pęzemu nadał? Odp. Sam Bog / kiedy posłał Arch. Annyola Gabryela do Marye Panny / iż pocznie z Ducha S. a porodzi Syna / y nazwie Imię jego Jezus Luk. 1. v. 31. Tę y Jozeffowi Oblubiencomu Panny naporęczono było / aby Dziecie nazwał Imieniem Jezus Matth. 1. v. 21.

Pyt. 28. Co znaczy to Imię Jezus? Odp. To Imię Jezus znaczy tak wiele jako zbawiciela / bo kiedy Bog przez Annyola rekrzał Jozeffowi / aby to Dziecie nazwał: Jezus / zaraz też dał przyczynę / czemu tym Imieniem ma być nazwane: On bowiem Lud swój zbawi od wszystkich Matth. 1. v. 21.

Pyt. 29. Ciał jaki Spusok Pan Jezus jest Zbawicielem Narod ułędzł g. ? Odp.

Biedy Adam pierwszy Człowiek / a Ewa
 Żona jego / pierwszy Rodzicowie naszy w
 Raju przestępcy Przykazani Bożki
 pożywaniem Owocu z Stromu sobie zakas-
 zanego zgrzeszyli Gen. 3. nie tylko oni sami
 pierwszym Ciemność / Światełliwość /
 Sprawiedliwość / w wszystko utracili / y do
 wielkiy Między a Upadku przyszli / ale spo-
 łemy nam wszystkim Potomkom swoim te-
 go wszystkiego Ciężceństwa powodem byli /
 tak dalece że ani Adam / y Żona jego ze wszyst-
 kimi Potomkami swymi od tego Grzechu /
 y wieczney Zguby uwolnioni bydź / a do
 przedesley kasty przysć nimogli / ale wszyscy
 współ do konczy za to swoje Przestęp-
 stwo urażoney Sprawiedliwości Bożkiy
 nieprzejednali / Sententij, y Ortelu wieczne-
 go Zatrącenia podlegali / lecz że Grzech miał
 w sobie wine nieśkończonom / nieśkończone
 też Karani za Grzechem naśladowało / te-
 dy tego dosyc uczynienia / a przejednania
 ani Adam / ani żaden iny Człowiek / ani
 Anioł uczynić nimogl / chybaby ktora Osoba
 Boża za Grzesznika urażoney Spras-
 wiedliwości Bożkiy dosyc uczyniła ;
 Specygułney tedy kasty k Potoleniu Ludz-
 tinnu

temu druga Osoba z Trojce przeym
świentney Syn Boży sam się Oycu Nie-
bieśtinu za Grzesznika ofiarował Isai. 53.
v. 7. wziął na siebie ciało Ludzkie / aby zgła-
dził Grzechy Świata Jan. 1. v. 29. y poje-
dzał nas z Bogiem przez Śmierć swojom
do Rzym. 5. v. 10. a tym Spusobem jest
prawdźywym Zbawicielem naszym.

Pyt. 30. Czemu Jezus zowie się też
Chrystus? Odp. Imieniu Jezus przydo-
wa się też Imię Chrystus / a to znaczy Un-
ctus, to jest: Pomazany Luc. 4. v. 18. z
przyczyny tey / bo wszytlich / ktorych na
Baplanstwo / abo Brolestwo obierano
Olejem pomazowano / jak tego Świadeca-
two mamy w Bśiendze Lev. w Rozdz. 8.
v. 11. a 12. Item Num. 3. v. 3. Chrystus
Jezus ale był neywyższym Bśiendzem
według Rzędu Melchisedecha do Żyd. w
Rozdz. 5. v 6. Ktory na Drzewie Krzy-
ża S. Oycu Niebieśtinu sam siebie na
Ofiare podał za Naród Ludzki / dla czego
też Chrystusem nazwany / y pomazany
Olegem Duchownym / jak to Isai. Prorok
jaśnie wyraził w onych Słowach / które w
Rozdz. 61. v. 1. powiedział: Duch Pański

na mnie przeto / że mnie Pan pomazał: posłał mnie / obych oznamił cichym. Tak y Dawid S. w Psalm. 44. v. 8. A temu Zbawicielowi mowi: Umilowałeś Sprasniał krosć, y uienawidziłeś Nieprawość / przeto pomazał cie Boga / Boga twoy Dlejem Rozdosi nad inże Uczęsuili troje.

Pyt. 31. Jakoż Pan Chrystus jest Panem naszym nazwany? Odp. Tak / jako wykupiony z Nievoli Turcediy słusnie Wykupiciela swego Panem zowie / onemu Służy / jego miłuje / podobnie też że Syn Bł. ży w przybytnym Człowieczeństwie swoim nas odłupił / a Ociec też Niebieski dał jemu wszelkom Moc na Ciebie / y na ziemi / jako sam Chrystus po swoim zmartwychwstaniu o try Mocy sobie daney nowiu Mat. S. Rozdż. 28. v. 18. Słusał tedy Rzecz jest; abychmy my go Panem zwali / jego miłowali / jemu służyli. Przez tego Pana naszego / (cokolwiek z Ciebie otrzymać chcemy) prosimy Oycza Niebieskiego / y zawždy Modlitwy nasze temi Słowami kończemy: Przez Chrystusa Syna twego Pana naszego / jako abychmy dali na Wyrozumieni; że Ociec

Ames

Wiebieści raczy wysłuchać iłodi twy nasze
względem nieopracowanych Zasług Kryś-
tuśowych / ktorego Spółsobu sam Kryśtus
nas nauczyć raczył u Jan. 3. w Rozdz.
16. v. 23. Zaprawdę / zaprawdę powiadam
wam / jeżeli o co prosić będziecie Oycę w
Imię moje / da wam.

Napomnieni Duchowne.

Nonieważ niejst pod Niebem inne Imię
dane Ludzom / w ktorymbyśmy mieli
być zbawieni w dziej. Apok. w Rozdz. 4.
v. 12. Powinnichmy tedy to naydroghe
Imię zawsze z naywienstwowalnością
wymawiać / jak Paweł 3. o tym chwaleś-
nym Imieniu do Philip. w Rozdz. 2. v. 9.
piśe: Bóg wywyższł go / y darował mu
Imię / ktore jest nad wszelki Imię / a zaraz
w v. 10. przydaje: aby na Imię Jezus
wszelki Kolano kłaniało / Niebierich / zemi-
stich / y podziemnych. Wiechayże tedy nie-
biedzie żaden / ktoryby się z chwałebnes-
go u Batholitoz zwyczajnego Pozdrowie-
nia: Wiech będzie pozwalał Jezus Kryś-
tus na Wieki Amen; nasmiwał.

Deauka IV.

O Trzecim Członku.

Ktory się poczał z Ducha Swientego /
narodził się z Marye Panny.

Rt. 32. Coś wierzymy w tym Człone
ku? Odp. że Krystus nie z Jozeffa
Oblubieńca Marye / ale nad Przyrodzeni z
Ducha Swientego się poczał Luc. 1. v. 35.
ze Żywota Marye / ktora zawsze nienarus
zoną Panną została Iai. 7. v. 14. swo
je Ciało y Krew z niy prawdziwie wziął do
Gall. 4. v. 4. y narodził się Luc. 2. v. 7. Tak
że Istność / albo Natura Bōska żadnym
Spusobem nieprzemieniła się w Istność
Człowieka / ani Istność Człowieka w
Istność Bōskom / ale postać Człowie
czom na się przyjął / a te z Bōskom
Istnościom weswey Osobie Bōskiy złona
czył do Philip. 2. v. 7. tak że Krystus ben
donic Bōgem od Wielow / Bōgem bydź
nieprześtał / luboć w Czasie Człowiekiem się
stał: tak że Jan S. od samego Pana / a
Zbawiciela te Tajemnice wiedział / gdy na
pisał

pisał one Słowa o Boskowie Syna Boga
żygo w Rozdz. 1. Na Początku było Sło-
wo / a Słowo było u Boga / a Bóg był
Słowo / wnet przydał o jego Człowie-
czeństwie : A Słowo stało się Ciałem i
mieszkało między nami.

Pyt. 33. Czemu Chrystus stał się Czło-
wiekiem? Odp. Aby nas grzesznych wyba-
wił od Śmierci wiecznej / Piekle / y Mocy
Satanśkiej do Gall. 3. v. 13. a nas zbawił
Luc. 19. v. 10.

Pyt. 34. Przez cośmy upadli do tak
wielkiego Niebezpieczeństwa? Odp. przez Grzech
pierwszych Rodziców / bo tak pisał S.
Paweł do Rzym. w Rozdz. 5. v. 12. Jako
przez jednego Człowieka Grzech na ten
Świat wszedł / a przez Grzech Śmierć / i
tak na wszystkich Ludzi Śmierć przysła / w któ-
rym wszyscy zarzekli.

Pyt. 35. Czemu za Matkę Synowi
Bogiemu jest Obrana czysta Panna?
Odp. Z nienaruszonej Panny chciał Zba-
wiciel być narodzony dla tego i. że nienar-
uszona Czystota / y życia Niewinność
czyni Człowieka niejako Bogu podobne-
go / do tego słusna jest / żeby Matka w mo-
żnych

żnych Rzeczach Synowi sie rownała.
2. Było by to przeciwko Godności Oso-
by Krystusowej / żeby on sie był miał
przez poźondliwość z Grzechu pochodzi-
zoncom poczone / ktore sam na Swiat dla
tego przypędł / aby Grzechy zgładził u
Jan. S. w Rozdz. 1. v. 29. 3. Słuszało
to: żeby drugi Adam jako Paweł S. 1. do
Kor 15. v. 45. rowie Krystusa przez nade-
zwyczajnom Moc Bożom z Panny sie
narodził / gdyż pierwszy Adam ze ziemi
Panny / to jest na ten Czas jeszcze nieprze-
krentey / jest uczyniony.

Pyt. 36. Czemu Obrana jest Panna / już
Mężowi Jozeffowi poslubiona? Odp.
Krystus chciał sie z Panny Mężowi po-
slubioney narodzić. 1. Aby przez Rodzay
Jozeffow Pokoleni Maryi sie wykazalo/
ponieważ u Żydow nie było wolno Męż-
żośet sobie brać jenom z Pokolenia swego.
2. Aby niewinna Panna nie była potwor-
zona o Cudzołóstwo / nasładowanie od
sprosnych / a cielesnych Żydow w długi
prawa ukamienowana. 3. Żeby w ucie-
czce do Egiptu jako też w innych Przyp-
adkach oney S. Jozefi Pocuchom był y
Po:

Pomocnikiem. 4. Aby Narodzeni Zbawicieli było zakryte Diabłu / a on w Domniemaniu zostawał / że to Narodzeni nie z Panny / ale z Niewiastry od Menza poczęte było. Tego Zdania jest S. Hieronim Lib. 1. Comment. in c. 1. Matth.

Przypomnienie Duchowne.

Ponieważ ta Tajemnica Wcielenia Syna Bożego przechodzi w sytyet Rozum Ludzki / niechay nam dośyc na tym będzie / że Syn BŻy dla tego się stał Człowiekiem / abyśmy my się stali Synami BŻymi Jan 1. v. 12. Zaktorem osobliwym Łasie będone BŻu wdzien / czyni nieustannie jemu dzieńkuiny.

G. I.

O Grzechu.

Mt. 37. Wieloraki jest Grzech? Odp. Dwójaki : Pierworodny / a Uczynkowy / albo Osobny.

Pyt. 38. Co jest pierworodny Grzech? Odp. Jest ten / który Adam / jako Słowa Ludzkiego Pokolenia przez Nieposłuszeństwo

stwo spadł do Rzym. 5. v. 19. gdy z za-
pomiedzanego Stronu jadł Gen. 3. v. 6.
a my mfyscy w nim tego Grzechu uczasny
mi sie stali do Rzym. w Rozdz. 5. v. 12.

Pyt. 39. Co jest Grzech uczynkowy /
abo Osobny? Odp. Jest / ktorego my sami
Myślunkami / Słowy / abo Uczynkiem /
abo też Opuśczeniem dobrego sie dopuś-
czamy do Gal. w Rozdz. 5. v. 19.

Pyt. 40. Wieloraki jest Grzech uczyn-
kowy? Odp. Dwojaki : Smiertelny / a
wśedni / abo nieśmiertelny 1. Jan. 5. v.
16.

Pyt. 41. Co jest Grzech Smiertelny ?
Odp. Jest dobrowolne Przestompieni
Przypłacania BOfego w wielkiej / a pos-
ważney Rzeczy Jak. 1. v. 15. Ten Czł-
wieka o Łasce BOfkom / ktora jest Żywot
Duże do Rzym. 6. v. 23. przywodzi / też
wśelki Zaslugi / y wieczne Zbawieni jemu
odeymuje Ezechiel w Rozdz. 18. v. 24.
y czyni go winnym doczesnego y wieczne-
go Zbarania Matth. 5. v. 22.

Pyt. 42. Co jest wśedni Grzech? Odp.
Jest Przestompieni Przypłacaniow BOf-
zych / abo z Nierozmysłności / abo w Rze-
czy

czy mały w Przypowieść w Rozdź. 24.
v. 16. Jaki. S. 3. v. 2. tenci Lasti Bóg
nieodeymuje Człowiekowi / ale tylko Os-
zombłość jakoms w nim sprawuje / a
przez te zasługuje Karani doczesne / y
wdaje się w Niebezpieczeństwo do wienka-
stych Grzechow Eccli. 19 v. 1.

Pyt. 43. Ktore som Grzechy Słowne ?
Odp. Liczy się ich siedem / od tych jako od
Słowy / albo zrodził wszystkie inne pochodzi
zom / a som te : Pycha / Łakomstwo /
Nieczystość / Zazdrość / Gniew / Obżar-
stwo / Leniwość. Te ale a inne Grzechy
odłazujom się do trzeci y Czeniści tej Dia-
bli.

§. II.

O Wolności Wole.

Pyt. 44. Momyli swobodnom Wole
od złego się strzymać? Odp. bez Po-
chyby: Wolność Wole jestć przez pier-
worodny Grzech zestabiona / ale niedoc-
ła utraciona / ponieważ Człowiek Lastel
a nie Nature utracił; Bóg sam powiada /
że Człowiek ma panować nad swojom
Pożądliwością Gen. 4. v. 7. Bóg od
Po-

Poczonku stworzył Człowieka / y oślawił
go w Rence Rady jego / dał mu Wolność
dobre / albo złe / Żywot albo Śmierć sobie
obrać Eccli. 15. v. 14. wiencę o tym się
znayduje Deut. 30. v. 15. Eccli. 31. v. 10.
Itai. 56. v. 4. Matth. 19. v. 17. 2. Kor. 9.
v. 7. &c. A tak ma Człowiek dostatek
cznem Wolność złego niechać / a dobrze
czynić z Łaskom BŹgom / co Paweł S.
sam na sobie pokazuje 1. do Kor. 15. v. 10.
Z Łaski BŹgowej jestem to / com jest / a Łaska
jego przeciwko mnie przegna niebyła: olem
wiencę pracował / niż oni wŹgŹg / a nie ja /
ale Łaska BŹga zemnom.

Pyr. 45. Wiechamuje się Wolność
Wole przez Łaskę BŹgom? Odp. Łaska
BŹga by na inny niechamuje Wolności
Wole / ale tym wiencę jom dosiłuje tu
Obraniu dobrego przed złym 2. do Kor.
w Rozdź. 9. v. 8. y może się też przeciwie
Łasce BŹgowej / jako świadczy Psalmo S.
Prov. 1. v. 24. Itai. 66. v. 4 Matth. 23. v.
37. w DŹwiazach Apok. w Rozdź. 7. v. 51.
&c. A gdybychmy nie mieli mieć Wo-
lności Wole / a wpytło koniecznie znie-
loni czynili / to by BŹg musiał być Pu-
wodem

modrm Grzechu / y cale niesprawiedliwym
 Sondeom / gdyby Człowieka dla Grzechu
 zatracił / którego by się Człowiek przy
 nercony musiał dopuścić / a tak trzymać
 jest Złuzniersstwo Ezech. 18. v. 23. do te
 go by też wstytki Przykazania / Napomis
 nania / a tym podobne były daremne / kie
 dyby żadney Wolności niebyło / takowe
 Przykazania wolno by było przyjąć / abo
 je odrzucić / co jawnie jest przeciwko Pi
 smu 1. Tim. 1. v. 9. 2. Tim. 3. v. 16.
 naśladowanie zęstwa pwna co mowi
 BOg Osee 13. v. 9. Zatracenі twoje zcie
 bie Izraelu / tylko we mnie Ratunek twoy.

Napomnieni Duchowne.

O Tego widzemy / że nie wińcey we
 Świecie mamy nienawidzić / a się
 warować jako Grzechu / przez stóry uey
 dobroćmiwego ZŁga obrazamy / a się do
 wielkiego Niebesprzenstwa wpuściamy
 Tob. 4. v. 6. a 1. Paralip. 28. v. 9. Przez
 toż potrzeba ZŁga gorliwie prosić
 o Łasce jego / przez storembychiny umoc
 nioni zamy złego się warować / a do
 bre obierać mogli / dobrze wiedzone; że

Dostateczność nasza z Boga jest. 2. do
Kor. 3. v. 5.

Nauka V.

O Czwartym Członku.

Cierpiał pod Pontskim Pilatem / utrzy-
żowan / umarł / y pogrzebion jest.

Pyt. 46. Co wierzymy przez ten Członek?
Odp. że Chrystus za Pontygo
Pilata / który na ten Czas w Indyjskiej Ziemi
był Rzymskiego Cysarza Sprawcom / był
od Judaśa własnego Ucznia zdradzony /
Żydom wydany / biczowany / Cierniemi
korunowany / rozmaitymi Mękami stras-
piony / na ostatek utrzyżowany umarł / y
pogrzebion jest / tak świadczą S. Matth.
w Rozdz. 26. S. Mar. 14. S. Łuk. 22.
S. Jan 18. a na taki Spusob przez swo-
jom gorzkom Mękę / a Śmierć nas od
wieczney Śmierci odkupił 1. Petr. 1. v.
18. &c.

Pyt. 47. Podle czego cierpiał Chrystus?
Odp. Podle Człowieczeństwa / bo Bóg
jako ścisły Ducha cierpieć niemógł; y
dla

dla tego stał się Człowiekiem / aby mógł
cierpieć za Człowieka grzesznego.

Pyt. 48. Musiał Chrystus dla Odkupie-
nia ludzkiego tak wiele cierpieć? Odp.
Mógł jedynkom Kropkiem Trwie cały
Świat odkupić / ale chciał jako mówi Iśai.
53. v. 7. oficiele / y hoynie za nasze Grzechy
dosyć uczynić według Świadcstwa Da-
widowego Psalm. 129. v. 7. U Pana
Miłosierdzia / y oficiele u niego Odkupieni.

Pyt. 49. Cierpiał Chrystus za wszystkich?
Odp. Owszem / tak bowiem o nim proro-
kował / Iśai. w Rozdz. 53. v. 6. Ponieważ
złamanie Nieprawości wszystkich nas a Paweł
Ś. do Rzym. w Rozdz. 8. v. 32. Wła-
stwu Synowi samemu nieprzepuścił / ale go
za nas wszystkich wydał. Że ale tak wiele idzie
ich na Zatrącenie / sam sobie sami przyczyni-
łom / bo się nieczyniomi uczynili
Wienki Chrystusowej / kiedy nieżyli jako
Chrystus przykazał Math. 7. v. 21. a 16. v.
24. liem 19. v. 17.

Napomnieni Duchowne.

E Tond masz Człowiecze tak sobie
wazyć Wienie Chrystusowom / jako

Pyt. 50. Co wierzymy w tym Członu
tu? Odp. Że Chrystus po Śmierci
swey podle Dusze zstompil do Piekieł Pa-
wel S. do Eph 4. v. 9. tak mowi: Zstompil
do niższych Części ziemi. A to aby opo-
wiedzial Wybawieni Oycom SS. którzy
w Othłani piekielney / to jest w Limbie zo-
stawiali jako piše Piotr S. w 1. Liście w
Rozdz. 3. v. 19. Tym którzy w ciemnicy
byli Duchom przyśledszy przepowiadał / y z
tam tond je wywiódł / jako znou Paweł
S. do Ephez. w Rozdz. 4. v. 8. stompil-
szy na Wysokość wiódł więznie pojmane / a
tak trzeciego Dnia jego Dusza zaś z Ciałem
złoczona była / a z tom złoczony swo-
jom własnóm Bóstwem Włocóm z Grobu
chwalebnie powstał S. Mar. 16. v. 6.

Pyt. 51. Co się tu znaczy przez: zstom-
pil do Piekieł? Odp. Niewyrozumiwa się
tu przez to Słowo do Piekieł / Grob jako
niektorzy przewrotnie / a blendnie chcom
rozumieć / abowiem Słożeni Apōstolsi w
przedeśłym Członku mowi / że pogrzebion
jest / a dopiero po Pogrzebie swoim zstom-
pil do Piekieł / z czego poznawamy / że
Pogrzeb znaczy Grob / w którym położon

był / przez zstąpieni do Piekieł się myś
rozumieć Limb albo Othlani / do których
nie był włożony / ale sam wstąpił / a nas
wiedził Oycow S. z czego nasładuje /
że Chrystus Jezus z Grobu niewstąpił
znowu do Grobu / ale do Limbu / albo
Othlani.

Pyt. 52. Była Dusza Pana Chrystusowa
istotnie w Othlani piekielney / czyli
tylko przez moc swoje? Odp. Prawdziwie
Wytnościom swoim była tam Dusza Pa
na Chrystusowa / a nie tylko przez Moc
swoje w tej Othlani Dusz świętych. O
tym Dawid S. taki świadectwo daje :
Nieopuszcz Ducha mojego w Piekle Psalm.
15. v. 10.

Pyt. 53. Czemu Chrystus Pan wstał
z martwych? Odp. Aby pokazał / że jest
prawy Bóg / y nas w Wiadziei upewnił /
że y my niegdy sławie z martwych wstas
niemy 1. do Cor. 15. v. 13. kiedy spolu z
nim cierpiemy do Rzym. w Rozdz. 8. v. 17.

Pyt. 54. Czemu dopiero Dnia trzecie
go? Odp. 1. Abychmy wierzyli / że praw
dziwym Człowiekiem był / y prawdziwie
umarł / nie chciał zaras po Śmierci zmar
tych

twych wstać / aby nierzeczono / że jeszcze był
nieumarł / ale wstał Dnia trzeciego / bo
ten Czas widzi się być dostatecznym do
pokazania że prawdziwie umarł. 2. Aby
Bóstwo swoje pokazał / niechciał też dłu-
żej z martwych Wstania swego odkładać /
dla tego aby się spełniło / co sam o sobie po-
wiedział u S. Matth. w Rozdż. 12. v. 40.
Jako był Jonas w Brzuchu Wieloryba trzy
Dni / y trzy Noce ; tak będzie Syn Celo-
wieczy w Sercu ziemi trzy Dni / y trzy No-
ce / a u. Jan. 8. 2. v. 19. Rozwalicie ten
Kościeł / a we trzech Dniach wystawię go.
a v. 21. lecz on mówił o Kościele Ciała swego.

Pyt. 55. Jako Chrystus z martwych
wstał? Odp. Nie tak jako inni Ludzie / ktor-
zy chociaż niektórzy od umarłych byli
wzbudzeni / zaś pomarli / ale wstał swo-
jom własnom Bóstwem Mocem już w cie-
le uwielbionym / wiencem niecierpiącym /
a nieśmiertelnym do Rz. 6. v. 9. Chry-
stus powstawszy z martwych wiencem nie-
miera / Śmierć mu wiencem panować niebędą-
cą.

Napomnieni Duchowne.

Jako Chrystus Grzechowi raz umarł /
a wstał z martwych / a śmierć mu

wiencę niepanuje / y my uśilować się ma-
my / abychmy Grzechowi umarli / a jemu
w naszym śmiertelnym ciele nad nami
wiencę panować niedopuszczali / ani
złym Pożądliwościami niepodlegali / ale
w Nowości Żywota chodzili do Bżym. 6.
v. 4.

Naufa VII.

O świątym Człontku.

Wstąpił na Niebiosy / siedzi na Pra-
wicy Boga Oycy Wszechmogącego.

Pyt. 56. Co w tym Człontku wierzy-
my? Odp. Że Chrystus po czterdzie-
ści Dniach / przez które z swojimi Ucznia-
mi obcował / o Królestwie Bżym / a
Porządku Kościoła swego z nimi rozmaw-
wał / jaś swiaćsom dziej. Apost. w Rozdz.
1. z Góry Oliwney / na której Wznie-
sienie swoje zaczął / u Przytomności Uczniów
swoich / z wielkim Sławom do Nieba
Wznieść wolałom wstąpił Wzr. 16. v.
19. kandy siedzi na Prawicy Boga Oycy /
to jest w Chwale Oycy swego Niebies-
kiego do Filip. 2. v. 11.

Pyt.

Pyt. 57. Czemu do Ciebie Brystus wstąpił? Odp. Aby pokazał skutkiem swoim / co tam Pilatowi Joan. 18. v. 36. odpowiedział: że Królestwo jego nie jest z tego Świata / jako Żydowie od Mesyasza się spodziewali / że miał królować na ziemi. 2. Aby nam Ducha S. zesłał Joan. 16. v. 7. 3. Aby tam był naszym Rzecznikiem do Boga Ojca 1. Joan. 2. v. 1. 4. Aby nam tam Miejsce przygotował Joan. 14. v. 2.

Pyt. 58. Wstąpił Brystus sam do Ciebie? Odp. Nie sam: bo z sobom zabral wszystkie owe Dusz Świentych / które w przedpieślu zatrzymane Wykupienia jego oczekowały / jako świadczy Paweł S. do Ephesz. 4. v. 8. śmiertelny na Wysokość wiodł Wznieść po niego.

Pyt. 59. Tedyż Brystus nie jest wiecey na Świecie? Odp. Według Natury Boskiej na Ciebie / na ziemi? y wśhendzie jest Jerem. 23. v. 24. podle Człowieczeństwa jest w Ciebie na Prawicy Ojca do Boli. 3. v. 1. Osobliwym Spůsobem też na Ziemi w Przenajświentszym Sakramencie Matth. 28. v. 20.

Pyt. 60. Co się rozumie przez ostatni Słowa tego Członku: siedzi na Prawicy Boga Oycy? Odp. To siedzenie nie innego nie jest / jenom Władza / y Dostojeństwo Królewski / które ma Pan Chrystus od Boga Oycy jako pięknie Paweł S. o tym mówi do Ephez. 1. v. 20. 21. 22. Wzbudził go z martwych / y posadził go na Prawicy swojej na Niebieszech nad wszytki Księstwa / y Władzom / y Moc / panowanie / y wszytki Imię / które się mianuje nie tylko w tym Wieku / ale też y w przyszłym / y wszytko poddał pod Noż jego. Z których Słow się jasnie pokazuje / że ta wielka Chwała samemu Chrystusowi tak osobliwa jest / y własna / że żadnemu Stworzeniu nie należy / o czym Paweł S. do Żyd. 1. v. 13. tak mówi: a do któregoż kiedy z Aniołami rzekł: siedź po Prawicy mojej.

Napomnieni Duchowne.

Ponieważ było potrzeba Chrystusowi / aby był ucierpiał / a tak wszedł do Chwały swojej Luc. 24. v. 26. y nam Przykładem jego przez wiele ucisków do Chwały Wieleskiej trzeba wchodzić w dziej. Apost. w Rozd. 14. v. 21. Przetóż wszedł

wpełni utraciemia y wręczewności cierpliwie znać somemmy powinni do Rzym. 8. v. 18. doczesne Wygody / Rostope / y inne Uciechy porzucić / a po Ciebiejskich dychć mowione z Swientym Ignacius sem: O jak mi śmierdzi Swiat / gdy w Ciebie patrzem! abychmy Czasu swego Krystusa Pana do Chwały jego nasłado: wać mogli do Röll. 3. v. 1.

Rauka VIII.

O siódmym Członku.

Stam tond przydzie sondzić żywe / y umarłe.

Rt. 61. Co w tym Członku wierzy my? Odp. Że Krystus na sondny Dzień (Matth. 24. v. 30.) z Meom wiel: łomy Majestatem z Ciebie przydzie sondzić żywe / y umarłe w dziej. Apłst. 10. v. 42. To jest: Sprawiedliwe / y Grzyšne. Wiencę o tym patrz w Ciauce XII. §. 6.

Napomnieni Duchowne.

S Trašna Rzecz! wšyicy przed Stoli: com Sondowom Krystusa Pana ja: to sprawiedliwego Sondca stanonć musze: my /

my / aby jedenkaždy odebrał / jako w swym
 Żywocie robił lubo dobre / lubo złe 2. Kor.
 5. v. 10. Usiłuymy tedy tak tu żyć na
 tym Świecie / abychmy potym tam Mi-
 łoserneho / a łaskawego mogli znaleźć
 Sonda do Rzym. 2. v. 5.

Nauka IX.

O śmym Czkonku.

Wierzym w Ducha Świentego.

R Mt. 62. Co w tym Czkonku wierzymy?
 Odp. Ze trzecia Osoba Trojce przez
 najsławientşey Duch S. od Oycy / y Syna
 jednako od Wielow pochodzi Jan. S. 15.
 v. 26. Ktory z Oycem y Synem jednako
 czczon / y chwalon bywa / a ten Duch S.
 przez świente Sakramenta prawowier-
 nych poświęca / y obżywia jako Paweł
 S. 1. do Kor. 6. v. 11. pişe: Aleście obmy-
 ci / aleście poświęconci / aleście usprawiedli-
 wloni w Imie Pana naszego Jezusa Chrystu-
 sa / y w Duchu Boga naszego.

Pyt. 63. Możeli Człowiek co dobrego
 czynić bez Łaski Ducha Świentego? Odp.
 Nie: Bo S. Jak, Apost. w Liście swoim
 w Rozd.

w Rozdz. 1. v. 17. powiada: Wszelki Dar
 jest dobry / y wszelki Dar doskonały z wysocza
 jest zstempujoney od Lucha Światłości / to
 jest od Lucha Ś. A Paweł Ś. 2. do Kor.
 3. v. 5. A tak niesomnichmy doskonałi sami z
 siebie co miślic / jako sami z siebie / ale Dosła
 teczność naszą z Boga jest.

Napomnieni Duchowne.

Należy wiedzieć / żeśmy Kościołem
 B. B. / a Duch B. mieszka w
 nas 1. do Kor. 3. v. 16. który nas ożywia
 2. Kor. 3. v. 6. Tedy jeżeli żyjemy Duchem /
 Duchem y postępujemy do Gal. 5. v. 25. a
 Sprawy ciała Duchem umartwiaymy /
 toć żyć będziemy do Rzym. 8. v. 13.

Nauka X.

O dziewiontym Członku.

Wierzem Świenty Kościół powsze-
chny / Świentych Obcowani.

Rt. 64. Co w tym Członku wierzymy?
R. Odp. że Ś. Kościół powszechny jest
 zgromadzeni w jedno wszystkich prawos-
 wiernych Chrześcianow pod Chrystusem
 Gloz

Głowom / a jego Ciamięśnikem na ziemi / do ktorego Kościoła Duch S. wszytkich powołuje.

Powiedziało się 1. Jest Zgromadzeni w jedno wszytkich prawowieraych / tak bowiem powiada Apostoł 1. do Kor. 12. v. 13. W jednym Duchu my wszyscy w jedno ciało jesteśmy okrzczani / bondż Żydowie / bondż Pogan. NB. Ktorzy przed Brztem Żydowie / a Poganie byli / już ale przez Brześć jedno ciało się stali / a Wszyscy jednym Duchem jesteśmy napojeni. Tamże. wprzod v. 12. Jako ciało jedno jest / a Członkow ma wiele / a wszytki Członki ciała / choć ich wiele jest / wszakże są jednym ciałem / takżec y Krystus. Na co pisał S. Augustyn de Unit. Eccl. Dziwna Unia albo Zjednoceni między Krystusem / a Kościołem jego / y wielka Poćiecha Katholikow tego ciała Członkom: że Kościół y Głowa / y Ciało są jednym Krystusem.

Powiedziano 2. Pod Krystusem Głowom / bo Paweł S. do Koll. 1. v. 18. tak mowi: On jest Głowom ciała Kościoła.

Powiedziano 3. A jego Ciamięśnikem na ziemi / bo Krystus odbierajone się do
Cies

Nieba uczynił Piotra Namiestnikiem Kościoła swego na ziemi / kiedy tak mówił do niego u Jan. 8. w Rozdz. 21. v. 15. Pász Baranki moje / a v. 17. Pász Owce moje / ktory urzond też sprawował Piotr jako dziej. Apost. świazom w Rozdz. 1.

Powiedziano 4. Do ktorego Kościoła powołuje Duch 8. o czym Paweł 8. do Ephes 4. v. 4. Jedno ciało / y jeden Duch / jako jesteście wezwani w jednej Nadziei wezwania waszego.

Pyt. 65. Ktorzy należom do Kościoła Chrystusowego? Odp. Wojownicy na ziemi Brześcianie wierni. Czyśczonec się Dusze w Ogniu Czyścicowym / a już trysumfownicy Świeńci w Niebie / ci wszyscy jako Członki jedno ciało z Chrystusem Głowom twojom Kościołem som / a między sobom Społeczność majom do Rzym. 12. v. 5.

Pyt. 66. W czym ta Społeczność zaawista? Odp. Że prawowierni z Chrystusem / a jego Zasługami Społeczność majom do Żyd. 3. v. 14. a jeden drugiego dobrych Uczynków Uczestnikiem się starwa Psalm. 118. v. 63. 2. Świeńci w Niebie przy

przyczyniajom się za temi / ktorzy jeszcze
 som na ziemi jako widać 2. Mach. 15. v. 14.
 3. Umarłym zaś przez Modlitwy żywych
 spomożono bywa jako 2. Mach. 12. v. 46.
 Świateła / y zbawljena jest Mysł modlić się
 za umarłe / aby byli od Grzechow rozwiąz-
 zani.

Napomnieni Duchowne.

N Jest jedno ciało / y jeden Duch / jako
 jest jeden Pan / jedna Wiara / jeden
 Brześć / jako jesteśmy wezwani w jednej
 Ciadzieji wezwania naszego do Ephez. 4. v.
 4. w Społeczności Chrystusa / a jego Ko-
 ściola / mowmyś tedy między sobom je-
 dne Rzecz wszyscy / żeby nie były między
 nami rozgermania / ale bondźmy doskona-
 li w jednym Rozumieniu / y w jednej Cia-
 ce 1. Kor. 1. v. 10. abychmy się wszyscy
 zeszli w jedność Wiary / a rośliśmy w Chr-
 stie w Chrystusie / ktory jest Słowa nasza
 do Ephez. 4. v. 13.

Nauka XI.

O dziesiętym Członku.
 Grzechow Odpuszczeni.

Pyt.

Rt. 67. Co wierzymy w tym Członku?
Odp. Że Chrystus swojemu Bóstwo-
 wi dał Moc pokutujoncemu Grzesznikowi
 wszyscy jego Grzechy / choć by bez pocztu
 były / y Złości neywieksze Iſai. 1. v. 8 jak
 czyni / a wiele razy prawom Pokute czyni
 Matth. 18. v. 21. a Łuk. 5. 17. v. 3. tak odo-
 puścić / że jemu Grzech niejenom wiency
 nieprzypoczytany / ale prawdziwie znies-
 siony Jan. 1. v. 29. a zgładzony bendzie w
 dziej. Apost. 3. v. 19. ktorom Moc w Bo-
 ściele Bózym niemajom wszyscy wierni /
 jedzynie prawie k temu narzondzoni / a pos-
 święconci Biskupowie / a Bśiendzowie u
 Jan. 5. 20 v. 22. a 23. ichnoś na nie / y prze-
 kłim: weźmiecie Ducha Śmientego / ktorych
 odpasćcie Grzechy / som im odpuszczone / a
 ktorych zatrzymacie / som zatrzymane.

Dyt. 68. Jakoż ale właśnie bndom odo-
 puszczone? **Odp.** Na Mieyscu Boga
 przez Bśiendza / ktorego Ołobe Bśiondz
 zastempuje / a w Moccy Zastug Chrystusa
 wych / w ktorym mamy odkupieni przez
 Krew jego Odpuszczeni Grzechow według
 Bogactwa Łaski jego do Ephes. 1. v. 7. O

D tym

tem czytaj wiencę w czwartej Cześci o
Spowiedzi.

Napomnieni Duchowne.

Niemamy Arcybiskupa / któryby się nie-
mógł ulitować nad Krzywościami na-
szymi: lecz takiego / który był kuśon we wszyst-
kim na Podobieństwo nasze oprócz Grzechu.
Przystąpmyż tedy z Ufnością ku Stolicy
Łaski: abyśmy otrzymali Miłosierdzie / y Ła-
skę znaleźli ku Pomocy Czasu pogodnego do
Żyd. w Rozdź. 4. v. 15. y 16.

Rauka XII.

O jedenastym Członku.

Ciała zmartwych Wstani.

Mt. 69. Co chmy według tego Członku
powinni wierzyć? Odp. Że Dusze
nasze są nieśmiertelne Matth. 10. v. 28.
Ciała ale nasze lubo umrą / y spruchnie-
ją przy Słończniu Świata przez
Wszchemocność Bóstwa nieśkażone / y
nieśmiertelne zmartwych wstanom 1. do
Kor. 15. v. 52. a tak z Duszą znowu zło-
czone

czone na ostatni Sond stanom / bo tak
mowi sprawiedliwy Job w Rozdz. 19. v.
25. a 26. w Dzień ostateczny powstanem z
Ziemie / y zaś obleczon bendem w skore moje /
y w Ciele moim oglondom Boga mego.

J. I.

O Śmierci.

Mt. 70. Musomli wszyscy Ludzie
umrzeć? Odp. Musom / bo posia-
nowiono Ludzom raz umrzeć do Zyd. w
Rozdz. 9. v. 27. kiedy? kiedy? a na jaki
Spusob umrzemy / nie jest żadnymu po-
wiadomo. Ecclesiastes w Rozdz. 9. v. 12.
mowi: abychny zawsze gotowymi byli /
kiedy niewiemy Godziny / ktorey Syn
Człowieczy przyidzie u Luk. 12. v. 40.

Pyt. 71. Jakaś sie mamy gotować
kiszczenskimy Śmierci? Odp. Przez pobos-
żny Arześciński Zymet / oo błogosławio-
ni oni Sudy / ktore przybędą Pan znagdzie
czujące Luc. 12. v. 37.

Pyt. 72. Nagła Śmierć jestli zła
Śmierć? Odp. Bogaboynym nagła
Śmierć nieukłodzi / bo Mendrzec Sap. 4.
v. 7. mowi: Sprawiedliwy jeśli Śmierciom

uprzedzoay bendzie / w Ochlodzeniu bendzie.
Bezbożnymale Smierć nagła bendzie nie-
szczęśliwa / bo tak Psalm 33. v. 22. Smierć
Grzesznikom nęgońska.

Pyt. 73. Bandyś Ducha przydzie po
Smierci? Odp. Ducha jako niesmiertelny
Duch Matth. 10. v. 28. jak skoro przez
Smierć od Ciała się rozlonczy / idzie na
Sond Bóg / aby Poczet dała ze wszyst-
kich swych Uczynków / opuszczenia / y do
cała każdego próżnego Słowa Matth. 12.
v. 36. Aby każdy odniósł własne Sprawy
Ciała według tego co czynił / lub dobre / lub
złe 2. do Kor. 5. v. 10. a tak y chnet ubiera
się Ducha albo do Nieba / albo do Pięła /
albo do Czysca.

S. II.

O Niebie.

Pyt. 74. Ktorzy prosto idom do Nie-
ba? Odp. Ci / ktorzy w Łasce Bóg
żey zasneli w Obj. S. Jana w Rozdż. 14.
v. 13.

Pyt. 75. Co jest Niebo? Odp. Jest to
neyszczęśliwsze Mieysce / ktore Bóg
przy-

przygotował tym / ktorzy się go bojom / a
onego miłujom u Matth. S. 25. v. 34.

Pyt. 76. Jaki wesele bendzie w Niebie?

Odp. Błogosławioni bendom widzieć
BOga Twarz we Twarz / y onego zaży-
wać i. do Kor. 13. v. 12. a wśelkom szczę-
śliwość / ktorey Dko niewidziało / Ucho nie-
słyhało / y w Cere C człowieka niemiłom-
ło i. do Kor. 2. v. 9. a to na Wieli / bo
Matth. S. 25. v. 46. mowi : puydom
sprawiedliwi do Żywota wiecznego.

S. III.

O Piekle.

Pyt. 77. A do Piekła ktorzy puydom ?

Odp. 1. ci / ktorzy niewierzyli Mar.
16. v. 16. 2. ci / ktorzy w Grzechu śmier-
telnym bez Pokuty umarli Psalm. 30. v.
18. a u S. Łuk. 16. v. 22.

Pyt. 78. Co jest Piekło? Odp. Jest owe
neystraszniysze Mieysce / ktore sprawie-
dliwy BOg Diabłu / y wśytkim bezboż-
nym przygotował / u Matth. S. w
Rozdż. 25. v. 41. gdzie Robak ich nieumie-
ra / a Ogień niegaśnie S. Mar. 9. v. 47.

Pyt. 79. Jaka Menta bendzie w Piesle? Odp. Zatrzaconi bendom od Twarzy BOfkiy na Wieli odrzuconi Matth. S. 25. v. 41. neystrafnieyke Mlenki znosić muhom u Matth. S. 22. v. 13. a to bez wofelkiy Wadzieje ztamtond wybawienia Przyp. 11. v. 7.

§. IV.

O Cezyscu.

Pyt. 80. Ktorzy sie do Cezysca dostai nom? Odp. ci / ktorzy w Lasce BOfzey zemrzyli / ale za swoje Grzechy żyjone dojyc nieodpołutowali / bo do Nieba nie wnozie nie nieczyste go w Objaw. Jan. S. 21. v. 27.

Pyt. 81. Co jest Cezysciec? Odp. Jest owe Mlieysce / na ktorym Sprawiedliwosci BOfzey sie podoba Dusze wiernych zmarlych doczesnie karać Matth. 5. v. 25. Łuc. 12. v. 58. a 59.

Pyt. 82. Jaki dlugo bendom zatrzymas ne Dusze w Cezyscu? Odp. Dotond / potond za wofylki Grzechy nieodpołutujom u Matth. S. w Rozdz. 5. v. 26. a gdy zus
pela

pełnie się oczyszczom / polym do Ciebie
przychodm / co jawnie Apostoł uczy w 1.
Listie do Kor. 3: v. 15. Lecz sam błędnie
zabawion / wskazuje tak / jako przez Dział.

Pyt. 83. Tedy też będom zbawionici /
ktorzy do Oczyszcza przychodzm? Odp.
Owszem: tylko że dla swych Grzechow
jeszcze na Czas od zupełnego otrzymania
Błogosławieństwa zatrzymani będom /
dokąd nieślanom się tak czystemi / jako
niewinne Działki / niewinidom do Bole-
stwa niebieśtigo Matth. 5. 18. v. 3.

Pyt. 84. Możeli się z Pisma S. potas-
zać / że oprocz Ciebie / y Pięta jeszcze
trzeci Mieysce / ktore Oczyszczen zwiemy /
bydź musi? Odp. Owszem / a to z różnych
Mieysc Pisma S. niżeli ale do Dolażu
Oczyszcza Pisma S. przydziemy / przody
trzeba wiedzieć jako wyscy powiedziano /
że Oczyszczenie jest Mieysce do ktorego przy-
chodzm Dusze w Łasce Bóstwy z tego
Świata zęble / to jest / albo z powstę-
nym jakim Grzechem / przez ktory Łaska
Bóstwy Człowiek nie traci; gdyż y spra-
wiedliwy siedem razy przez Dział upaść
może / jako się niżej powie / albo też / ktorzy

za Przestępstwa swoje za Żywota do-
 sły nie wypokutowali / ostatni Zalerz / to
 jest czasne Karani / wyplacać / a się jako
 Złoto czyścić musom / bo kiedy Bóg od-
 puści Wnie / nienasładuje że by odpuścił
 y Karani doczesne Grzechom / albo Wnie
 należoncy / które Karani / że niekażdy na
 tym Świecie odplaci / potrzebnie musi
 bydź rzeci Mieyle / gdzie takowe Dusze z
 Świata zespłę się czyściszom / a to Karani
 doczesne znosom. Ze ale po Odpuszcze-
 niu Winy / a Karania wiecznego zostas-
 wa jeszcze Karani doczesne bondz tu /
 bondz na onym Świecie do Odpokutowa-
 nia / tak Pismo S. polazuje: Moyżys /
 y Aaron zgrzeszyli przez swoje niedowiare /
 ten Grzech Pan Bóg im odpuścił / ale
 łzy przec. doczesnom za ten Grzech od-
 nieść musieli / bo na Pustcy pomarli / a
 niedosli do ziemi obiecany / co z Bie-
 ngi Num. Rozdź. 20. a Deut. 34. jasnie się
 może widzieć. W Bieńdze Exod. też
 czytamy w Rozdź 32. v. 14. że na Modlit-
 roe Moyżysowe odpuścił Bóg Ludu
 Izraelskiemu Grzech Balswochwalstwa /
 ponał na Karani doczesne tey Winy kłó-
 ta

Ia tyśieney Smierćiom / y Trupem pada
nonć musiało. Toż mamy w 2. Asienda
ze Krol. w Rozdż. 12. o Krolu Dawidzie /
temu / lubo oznamił Bóg przez Proroka
Nathana / że jemu on wielki Grzech Cu-
dzokośwa / y Wnżobuyśwa odpuszczos-
ny jest / przecetęż jemu oznamił / że Bary-
za ten Grzech docześney / nieuydzie / ale
Syn / ktory się mu narodzi / Smierćiom
umrze. To Mieysce na ktorym Duse
umarłych ośtatki Grzechow odpłacujom /
a się czyścjom / zowimy Oczyścem.
Przeciwnicy naszymy / ktorzy nie niecheom
wierzyć / co jasnymi Słowy w Piśmie
wyrażono niejest / powiadajom / że Oczyś-
ciec musi nigdy niebydź / gdyż żadna
Zminka w Bibliach o nim się nieczyni.
Zaprawde jest to balenstwo! A gdzieś stoi
w całej Biblii zrzetelnymi Słowy Imię
Nieswietłey Trojce wyrażone? Bandyś
jest w Piśmie / że Duch S. jest prawy
Bóg? a wiele inych opuściwszy / niechay
położom w Piśmie S. gdzie to stoi / że
tylko som dwie Sakramenta? niech po-
łożom / kandy to w Biblii stoi / że Augu-
stynska Confessio, y iey Wykład Pisma

jest prawdziwy? niech połączom / że nieś
maś Oczyszcza? a ponieważ to nigdzie nieś
stoi pisane / toż też y tego wierzyć niemoś
gemy. Potrzeba ich z Blendu wywieść /
a po prostu połączyć / że lubo to Słowo
Oczyszczyć swoim własnym nazwiskiem nie
jest w Piśmie wyrażone / jakoli też y to
Słowo Trojca; przece znajduje się w
Piśmie takowy Smysł Słow / z ktorych
tak Trojca / jakoli y Oczyszczyć wykwitun
je / abo wynika / co gdy czytamy / przyis
mujemy / wyznawamy / y wierzyć soś
mechmy powinni / a to się zbytecznie Piś
mem Świątym przeświadczy; naprześ
ćiw: Słowo ewangelicki wymysli / Piś
mem S. doświadczone bydz nimogom.

1. Powiada Piśmo S 2. Machab. 12.
v. 46. Świąta / y zbawiona jest Myśł
modlić się za umarłe / aby byli od Grzechow
rozwiązani / podobne dobre Uczynki za
umarłe odprawiać / Apostoł S. za dobre
uznaje / kiedy powiada 1. do Kor. 15. v.
29. bo inaczej coś uczyniom ci / ktorzy się
kręzom za umarłe / (to jest pokutujom / ale
bo trapiom się) jeżeli koniecznie umarli nieś
powstajom? Już teraz potempionym w
Pier

Piekle nasza Modlitwa nie niepomocze / bo
z Piella nimaſz Wybawienia / Swieñci
w Niebie iey teſz niepotrzebujom. Cia
śladuje tedy że muſi bydź trzeci Mieysce
na ktorym Duſe umarłych zatrzymane
ſom / a tym Modlitwy naſze k pożytku
przychodzą. A to Mieysce my zowie
my: Oczyszczenie.

2. W Ewangeliach Chrystus Pan
zmiłko czynił o wiecznym / jako docze
śnym Baraniu po Śmierci / wieczne
zowie ciemnościami zewnietrznymi u
Matth. S. 22. v. 13. albo piekielnym O
gniem / który niegaśnie u Mark. S. 9 v.
46. a 47. docześne Barani zowie ciemnicom
u Matth. S. 5. v. 25 albo więzieniem u
Łuk. S. 12. v. 58. Żłond niema się wenić
aż y ostatni Zalerz się zapłaci. Już przez
to Więzienie niemoże się wyrozumieć
Piekle / bo z Piella niemaſz żadnego Wy
bawienia / ani się wyrozumieć Świa
towej Uraſy / albo Więzienia / bo Chrystus
w nadmienionym Rozdziale o zupełney
Sprawiedliwości mówi S. Matth. 5. v.
20. że jeſzeli by miał jeden przeciw drugie
mu teſz co neymnieyſzego / powinien jeſt
oda

odpuścić / tamże v. 23. co żadney Swię-
 dzy (prawie / a Sonda niepodlega ani się
 też Chrystus Pan oto nieślara / ktorego
 Brolestwo niebyło z tego Swiata Jan.
 S. 18. v. 36. naśladowanie musi okrom
 Piętła jeszcze inſze Mieysce bydz / z ktorego
 po odpołutowaniu też neymniejszych Wiesz-
 doſkonałości wenić się może; a to jest trze-
 ci Mieysce.

3. U Matth. S. w Rozdz. 12. v. 32.
 mowi Chrystus Pan: Ktoby mowił prze-
 ciwko Duchowi Swientemu / niebendzi mu
 odpuszczono ani w tym Wieku / ani w przy-
 ſłym / z ktorych Słow się zawiera / że
 som niektore Grzechy / ktore po tym tu
 żywocie mogom bydz odpuszczone / bo
 by tego Chrystus niebył mógł z prawdom
 mowić / gdyby niektorzy niebyli / ktorym
 by choć nie na tym / przece na drugim
 Swiećcie mogło bydz odpuszczone / już ale
 w Piętle nimaſz żadnego Odpuszczenia /
 a w Ciebie żadnego Grzechu / tał naſla-
 downie musi w przyſłym Wieku bydz
 trzeci Mieysce / na ktorym jeszcze niektore
 Grzechy mogom bydz odpuszczone.

4. Apostoł też Zminte czyni o docze-
 snym

snym Karaniu po Śmierci / gdy uczy w
1. Liście do Kor. 3. v. 11. Fundamentu inie-
go nikt założyc nie może / okrom tego / który
jest Chrystus Jezus v. 12. a jeśli kto na tym
Fundamencie buduje Złoto / Srebro / Ka-
mien drogii / Drwa / Siano / Słome. v. 13.
Każdego Robota jawna będzie : bo Ogień
Paniński pokaze / bo się w Ogniu objawi : a
każdego Robota jaka jest / Ogień sprobuje
v. 14. jeśli którego Robota zostanie / ktorom
nadbudował / zaplate weźmie v. 15. którego
robota zaore / składe odnieście / lecz sam zbaw-
ion będzie / wskaz że tak jako przez Ogień.
To miejsce Apostolski / Starzy a SS. Do-
ktorowie o oczyszczowym Ogniu zgodnie
rozumieją / y tak wykładają : że Wiera
ni ktorzy na Fundamencie Chrystusie / to jest
na Wiarze Pana Chrystusowej Złoto /
Srebro / y drogi Kamienie budują / to
jest doskonałom Ciąte / y doskonałe Uczyni-
ci (jako Apostołowie / Męczennicy / a inni
Ludzie doskonałi budowali) mają się nie-
bac Ognia oczyszczowego / bo ten Złotu /
Srebru nic nieuszkodzi. Ktorzy ale na
tymże Fundamencie przy Słocie / y Sre-
brze budują / też Drzewo / Słome / y Siano /
no /

no / to jest Wina / y Uczynki niedoskonałe /
w których się lechlich Grzechom przyda-
wa / znajduje : ci w Dzień Pański / to jest
w Dzień Sodu / który bywa po Śmierci
każdego / płode odniosom / bo to wszystko
zgorze / a oni sami zbawieni w Prawdzie
bendom / ale niejinaczyi tylko przez Ogień.
NB. wśak przez ten Ogień nimoże się wy-
rozumiewac doczesny Ogień utrapienia
w przytomnym życiu / ale doczesny Ogień
po Śmierci / co się oczywiście rozumi-
ztond / ponieważ Apostoł zrzetelnie przy-
dawa / że dopiero Dzień Pański pokaze v.
13. przez co całe Pismo S. wyrozumiewa
Dzień Sodu po Śmierci / w który przed
Stolicom sódowom Krystusowom się
wszyscy połączymy / aby jednokądy odniosł /
jako na Gruncie Krystusowym budował /
a w Żywocie swoim czynił / lubo dobre / lubo
złe 2. Kor. 5. v. 10. Btorzy tedy tam
chcnet do Nieba przydom / ci bendom zba-
wioni / a żadney Szkoły cierpieć niebens-
dom / ktorzy do Piekła idom / ci cierpiom
Szkoły / a niebendom zbawion / nasledus
je / że som niektorzy / co po tym życiu bens-
dom płode cierpieć / to jest w Ogniu oczyszc-
czos

czowym / a przece zbawioni bendum.
Słowa Augustyna S. o tym som: bendum
zbawioni tak jako przez Ogień. Czemu?
jedno że tu budowali na Fundamencie
Drzewo/Siano/y Słome. Bo gdyby byli
budowali Złoto/Strzebro/y drogi Kamie-
nie/byliby wolni od obojgo Ognia / nietyla-
to onego wiecznego / ale y od tego (docze-
nego / abo oczyszczowego) który bendzie
karał tych / co przez Ogień zbawioni ben-
dom / bo tak napisano : lecz sam zbawion
bendzie / ale tak jako przez Ogień. S.
Ambroży też na to miejsce pisze: uczy Apo-
stol / iż acz zbawion bendzie / ale Nienki
ogniste pierwey cierpieć musi : aby przez
Ogień oczyszczowy był zbawiony / a nie
jako niewierny wiecznym Ogniem był za-
wzdy męczony. Tak wszyscy Oycowie
SS. trzymajom z Kościołem S. Katho-
lickim.

5. Tenże Apostol Paweł S. mówi: aby
na Imię Pana Jezusa i wszelki Kolano
kłenkało : Niebieskich / ziemskich / y podziem-
nych do Philip. w Rozdz. 2. v. 10. ktorzy
w Ciebie som / bendum na wieli i Oga-
chwalić Psalm. 83. v. 5. my ktorzy żyjen y

na ziemi także błogosławimy Panu B Ogu
 Psalm, 113 v. 18. Ktorzy ale som to ci
 pod ziemiom / ktorzy na Imie Pana JEs
 zusa kłentać majom? pewnie/ nie zatracen
 cy / abowiem umarli go chwalić niebens
 dom / ani wŕysley / ktorzy zstempujom do
 Piekla Psalm. 113 v. 17. naśladowanie
 przez podziemne niemogom sie inŕe jenom
 czyŕconce Dusze pod ziemiom/ abo na trzes
 cím mieyscu / to jest w Oczyŕcu zatrzymas
 ne wyrozumiewać.

6. Potrzeba wiedzieć ; że nie wŕytki
 Grzechy som do śmierci / to jest: s niertelne/
 ale też som Grzechy powŕedne / abo male/
 co poznać sie może z Słow Jana S. w I.
 Liście w Rozdż. 5. v. 16. kto wie / że brat
 jego grzeŕy Grzechem nie do śmierci / niekay
 proŕi / a bendzie mu Pan Żywot grzeŕo c mu
 nie do śmierci. A S. Jak. Apost. też mo
 wi w Rozdż. 3. v. 2. w wieu upadamy wŕys
 cy / nawet y sprawiedliwy może siedem raz
 zow za dzień upaŕć Prov. 24. v. 16. z czyto
 tał dowodzem; gdyby jaki Człowiek nagle /
 a niespodzianie umrzył / a umrzyłby w
 Grzechu / który nie jest do śmierci / to jest
 w powŕednym małym / y gdyby niemiał
 Cza

Czasu zań odpokutować / łandyſſby Duſa
jego przyſła ? do Piełka nie / bo niejeſt
Grzech jego do Śmierci / a nieprzyſłucha
łoby też Sprawiedliwości Boſkiej wiecz
nie go karać dla małego przeſtempſtwa /
ja ſam Kryſtus u Łuk. S. w Rozdż. 12. v.
48. powiada : Który niewiedźiał / a uczynił
co godnego Karania / mało będzie karan.
Do Ciebie też niemoże wnieść / bo tam nie
pokolaneo niewieſt że w Obj. Jan. S. w
Rozdż. 21. v. 27. przeto muſi bydź krom
Ciebie / a Piełka jeſzcze inſze mieyſce / na kto
rym za powſędni / abo małe Grzechy od
polutować potrzeba / a to mieyſce Oczyſ
cem mianujemy / poniewacz w nim tał jako
przez Ogień oczyszczon będzie Człowiek
1. Kor. 3. v. 15. y ſłuſnie ſie rzeknonć
może :

Kto Oczyſćciec zapiera /

Ciebie ſobie zawiera /

Alle Piełko otwiera.

Pyt. 85. Możli ſie Duſhom w Oczyſ
cu zſtaioncym pomagać ku prendſtemu
ieich wybawieniu ? Odp. Może Jałmuż
nami / Poſtami / Modlitwami / Miſe S.
Ofiarowaniem / y inſzymi dobremi Uczyni
kami /

kami / boć jeśli Bóstwo triumfujący (to
som Niebieszczenie) nam żywym w Bo-
ściele wojującym Przymiłowami swymi
dopomogajom / dla tego że som z nami
jedno ciało / tak y my powinniśmy dopo-
magać w utrapieniu zatrzymanym Dus-
som / żechmy z nimi jako y z Niebieszcza-
nami som jedno ciało / którego Słowom
jest Chrystus / co w Klauce IX. obszerny
opisano.

Pyt. 86. Możeli się to z Pisma S. po-
kazać? Odp. Owszem: bo już w starym
Zakonie Szwenta / y zbawienna Mysi była
za umarłych się modlić / aby od Grzechom byli
rozmiłowani 2. Mach. 12. v. 46. jako też y
wyżey powiedziano / o temu Cylu / a Koncu
Bogaboyny Wudea Judaś Alachabey-
czyk 12000. Drachm Srebra do Jerusa-
lema posłał / aby ofiarowano za Grzechy
Umarłych Offiare. Takiy S. Myśli był
Tobiaś starszy / gdy Synowi swemu rada-
ził / aby Chleb / a Wino na Grob spras-
wiedliwego położył Tob. 4. v. 18. Jakom
Zalnużne dla Ubogich / którzy za Umar-
łych się modlewali / jako y Mendrzec się
ma rozumieć / kiedy powiada Eccle. 7. v. 37.

że też Umarlemu mamy dobrze czynić.
 Z tey Przyczyny też Obywatele Jabes Ga-
 laad za umarłego Brola Saula siedem
 Dni sposćili 1. Brol. 31. v. 13. co też y Da-
 wid sam czynił za tegoż Saula y Jonate
 2. Brol. 1. v. 12. a za Abnera 2. Brol. 3. y
 obyczajnie takowa Żaloba z Smutkiem / a
 Postem nad Umarłym (co po dziś dzień
 Żydowie zachowujom) siedem dni trwa-
 ła / jako mowi Mędrzec Eccli. 22. v. 13.
 że ale ty Ofsiary / a Modlitwy Machas
 beyczyłow / a inſzych nimajom bydy upa-
 rowane jako ſzczygulny Żnał / a Pamiona-
 rka Umarłych dla Poćiechy żywych / ale
 że ſie to działa oſobliwie dla poratowa-
 nia Duſz umarłych Ludzi / aby byli od
 Grzechow rozmionzani / jaśnie poſazuje
 Piſmo S. 2. Mach. 12. v. 46. że też Smu-
 tel / a Poſty Galaaditow / y Dawidowe
 niemajom bydy przypoczytane Żalości
 przyrodzoney / albo żeby z przyſtoyności
 poſkazali przed Światem ſwoje Łutość /
 to ſie poſazuje na Dawidzie / ſtory był
 Monż według Serca Boſtigo 1. Reg. 13.
 v. 14. czemu by on był miał nad Saulem
 y Jonathom / a nie nad ſwoim (jako 2.
 2 Brol.

Zrol. w Rozdz. 12. v 20. wyraźnie wspomina) małym Dziecięciem obyczajnym
 Zafobe ność / jako za swego Syna Absolona czynił 2. Zrol. 19. v. 1. jenom że
 wierzył / iż Post swemu niewinnemu Dziecięciu niejest potrzebny / dobrze ale zrosl
 temu Saulowi / Jonathowi / a Absolonowi pożytecznym bydz mógł. Czemu
 niejest naprzeciw Odpowiedz Dawidowa do Slugow swoich / że dla tego po Smierci
 Dziecięcia / za Dziecie sie nieposcił / jako przed Smierciom jego poscił / że przez to
 Dziecięcia swego nazad do Żywota nienawroci 2. Zrol. 12. v. 23. Albowiem gdyby
 ta Przyczyna jedzynie obstała / tedyby Dawid byl sie daremnie za Saula / a innych
 poscił / gdyż dobrze wiedział / że przez swoje Posty żadnego do Żywota
 nienawroci. Z czego wshytliwego sie domo-
 dzi / że w starym Zakonie jedna jednostawa
 na Nysł byla za umarłych sie modlić /
 Ofiary czynić &c. aby od Grzechow swoich
 byli rozwionzani 2. Mach. 12. v. 46. Ntedyby ten
 pospolity zwyczaj Żydowski byl na przeciw
 Zakonowi BŻywu / a jenom Wymysleni
 Ludzki / petonie by tak
 wila

wielki Blond był Chrystus Pan Karal / ja-
 ko inſze Blendy u Żydow Karal / o czym
 przece żadny Ewangeliſta wspominki nie-
 czyni / jeſzcze Apoſtol za dobre to uzna-
 wa / kiedy mowi / y przywodzi podobne /
 a poważne Przyczyny o zmartwych
 Wſtaniu 1. do Kor. 15. v. 29. bo inaczej
 coſ uczyniom ci / ktorzy ſie krzczom za Umar-
 le / jeſliże koniecznie umarli niepowſtojom ?
 Przecz że ſie y krzczom za nie ? to Slo-
 wo : krzczom znaczy tał wiele / jako Skutki do-
 ſkonałej Połuty wypełniać / albo co ciera-
 pieć / co ſie pokazuje ze Słow Chrystuſo-
 wych u Mar. 8. 10. v. 38. a u Łuk. 8. 12.
 v. 50. w ktorych Słowach Apoſtol podo-
 bnie chce powiedzieć / że podaremnie by-
 było za martwych ſie modlić / albo poku-
 tować / gdyby z martwych zaś niewſtali /
 y tał za dobre to trzyma / abychmy to
 czynili ; widzieć tedy może każdy / że tał
 ſtary / jako nowy Zakon ſie tu w tym zga-
 dza.

Nad to dobrze upatrować trzeba / że
 gdyby Machabeyczycy w tym punkcie by-
 li pochybili / dla tał jawnego Blendu /
 musiały by bydź te Błięgi odrzucone :

gdyż ale przece sam Krystus Pan te Księgi Machabeyski za dobre uznał / ponie-
 wacz od Judy Machabeyskiego 1. Mach. 4.
 v. 59. narzondzone Swiento Poswioncas
 nia Kościoła w Jeruzalemie sam trzymał
 u Jan. S. 10. v. 22. a Kościół te Księgi
 za Słowo Boże przyjima / y porzondnie
 od wpytlich godnymi się bydź racujom /
 aby poczytane były między Księgi Pi-
 sma S. z ktorego nie ujonć / ani przydać
 się niegodzi / co by przeciwko Słowu Bo-
 żemu było Deut 4. v. 2. a w Obj. S. Jan.
 22. v. 18. Som tedy te Księgi Macha-
 beyski god nieyşe Wiary / niż inşe pospo-
 lite świeckę Historye / abo przeciwna
 o Czyszceniu Nauka / ktora tey Pomagi nie-
 miała / aby do Biblie przyklonczona była /
 jako Księgi Machabeyski / dla tego podle
 stałego Używania / a Wyświetlenia po-
 wszechnego Kościoła Bożego za Naukę
 Wiary trzymamy / że za umarłe się mo-
 dlić a Mişe S. offiarować Rzecz dobra /
 a zbawienna jest.

§. V.

O Wszechobecnym z martwych Wsta-
niu.

Pyt. 87. Zostanomi nasze ciała zawdy
martwe? Odp. Nie; bo w ostatni
Dzień nagle w Oka mgnienia na Głos
ostateczney Tromby umarli z Grobow
nieślężonymi / aniesmiertelnymi powsta-
nom 1. do Kor. 15. v. 52. a to przez
Wśzechmocność Bóstom właśnie w tym
ciele / ktore teraz na sobie mamy / bo tak
Job 19. v. 25. &c. mowi: W Dzień states-
czny powstanem z ziemi / y zaś obleczon ben-
dem w skore moje / y w ciełe moim oglosz-
dom Boga mego.

Pyt. 88. Powstanemyli wszyscy jednako?
Odp. Wszyscy w prawdzie z martwych wsta-
niemy / ale nie wszyscy odmiienioni będą iemy 1.
do Kor. 15. v. 51. abowiem wynidom z
Grobu / ktorzy dobrze czynili / z objaśnio-
nym Ciałem do Philip. 3. v. 21. na z marta-
wych wstanie Żywota / a ktorzy źle czynili / na
z martwych wstanie Sodu / a Zatraceni
u Jan. 5. v. 29.

Pyt. 89. Czemu Ciało z martwych wstanie? Odp. Aby jako na Świecie z Duszą zkonczone w Żywocie dobrze / albo złe czyniły / tak też społem dobre / albo złe odniosły 2. do Kor. 5. v. 10.

S. VI.

O Sondzie powstęchnych.

Pyt. 90. Wiele razy każdy Człowiek bywa od Pana Chrystusa sondzony? Odp. Dwa razy każdy Człowiek przed Majestatem BŻym na Sondzie bywa / y Liczba daje z wszytlich Myśli / Słow / y Uczynków swoich. Pierwszy raz / zaraz po Śmierci zshedży z tego Świata stawa przed Trybunałem BŻkim / y bywa sondzony z tego / co kiedy myślił / mówił / a czynił / a to się mianuje Sond osobny / albo szczególny / o którym S. Paweł do Żyd. 9. v. 27. Postawiono Ludziom raz umrzeć / a potem Sond ; który że zaraz po Śmierci n. skompi świadczy Luk. 8. v. 22. X jako się / że umarł zbrał / a odnies on był od Aniołom na Łono Abrahama / we / umarł też y Bogacz / y pogrzebiony jest w Pie-

w Piele. Drugi raz bendzie Sond / ties
dy w jednym Dniu na jednym Mieyscu
wszystcy Ludzie / co ich bylo na Swiecie /
stanom przed Synem B0żym / a to bend
dzie / y mianuje sie Sond Główny / abo
pomocny.

Pyt. 91. Jaki bendzie sporzondzony
Sond ostatni ? Odp. Zaraz po pomocny
nym z martwych wstaniu Kryżus sie
położy w Okłolach Niebieskich z Mocom
wielkom / y Majestatem u S. Matth. 24.
v. 30. A wszyscy Ludzie przed niego do
Doliny Jozaffat zgromadzeni bendom
Joël. 3. v. 12. tandy ich on sondzić / a podle
Zaslug rozlonczac bendzie / jako Pasterz
Owce od kozłow rozloncza / tak on postar
wi Owce / to jest ; wybranych po Prawicy
swoiej / a kozły to jest : odrzuconych po le
wicy Matth. 25 v. 31. 32. a 33.

Pyt. 92. Czemu bendzie ten Sond ostat
ni ? Odp. Alby B0ża Sprawiedliwość
była przed całym Swiatem znajoma / a
tak y neytajemniysze niesprawiedliwość
ci niebożnych / jako też Nieumność
Sprawiedliwych wszystkim Ludziom obja
wiona była 1. do Kor. 4. v. 5.

Pyt. 93. Kto będzie na tym Sondzie sondził? Odp. Sam Chrystus / którego Ociec Niebieski postanowił Sondcom żywych / y umarłych w dzieł. Apost. 10. v. 42. jak powiedzano wyżej.

Pyt. 94. Któryś będzie ostatni Wyrok / abo Sententia Chrystusowa do wybranych? Odp. Podziecie Błogosławioni Dnca mego / otrzymajcie Królestwo wam zapowiedziane od Założenia Świata. Matth. 25. v. 34.

Pyt. 95. A do potępionych? Odp. Idziecie odemnie przekleńci w Ogień wieczny / który zapotowany jest Diabłu / y Aniołom jego Matth. 25. v. 41.

Pyt. 96. Jaki Koniec będzie tego Sondy ostatecznego? Odp. A przytom potępioni na Mękę wieczną / a Sprawiedliwi do Żywota wiecznego u Matth. S. w Rozdz. 25. v. 46.

Napomnieni Duchowne.

Nazetoż we wszystkich Sprawach naszych osobliwie kiedy do Grzechu pobudzeni bywamy / pamiętajmy na ostatni Rzeczy nasze / to jest : na Śmierć / Sond /

Sond / Pieńko / a Ciebie / a tak na wieki
niezgrzebemy Eccli. 7. v. 40.

Nauka XIII.

O dwanaścym Członku.

A Żywot wieczny Amen.

Pyt. 97. Co przez ten Członek wierzy-
my? Odp. Że Bóg swoim wybra-
nym da wieczny / a szczęśliwy Żywot w
Królestwie swoim / w którym go ogło-
siam tak jako w sobie jest 1. Joan. 3. v. 2.
z Twarzą we Twarz 1. Kor. 13. v. 12. a
bez Konca żyć / panować / a wiecznych
dobr zażywać będom w Objaw. 3.
Jan. 21.

Pyt. 98. Somli wszyscy do Żywota
wiecznego powołani? Odp. Bóg chce/
aby wszyscy Ludzie zbawieni byli 1. do
Tim. 2. v. 4. y daje też wszystkim dostate-
czne Pośredniki na otrzymaniu Zbawienia
wiecznego / że ale tak mało ich jest / którzy
go dostępują / Przyczyna jest / bo śpi-
rofa Brama / y przetrzona jest Droga / która
i wie-

wleedzie na Zatracent / a wiele ich jest / ktorzy
przez nie wchodzą. Naprzeciwo : cias-
sna Brona / y wonsza jest Droga / ktora wie-
dzie do Żywota / a mało ich jest / ktorzy jom
znajdują u Matth. S. w Rozdz. 7. v. 13.
a 14.

Pyt. 99. Co znaczy to Słoweczko :
Amen / ktorym wszystkie Modlitwy nasze
zawieramy? Odp. Amen znaczy tak wie-
le / jako niechay się stanie / abo niechay
Bóg tak uczyni u Jerem. w Rozdz. 28.
v. 6.

Napomnieni Duchowne.

Moc jest Powołanych / ale mało Wy-
branych u Matth. S. 22. v. 14. dla
tego niema nam być dosyc na tym / żech-
my jako Brześcianie powołani som do
Żywota wiecznego / ale mamy się usilo-
wać przez ciasnom brame wchodzić u
Łuk. S. 13. v. 24. nasze Powołani / a Wy-
brani w prawey Wiarze przez dobre
Uczynki upewniać 2. Petr. I. v. 10. a Bros-
lektwa Niebieskiego Gwałtem dobywać /
abowiem ono Gwałt cierpi / a gwałtownicy
porwajom go u Matth. S. 11. v. 12.

Nau-

Kauka XIV.

O Słowie B^Ożym pisanym, a nie
pisanym.

Rt. 100. Co potrzeba oprócz dwanaś-
ci świętych Członków Składu Apostolskiego
wierzyć? Odp. Wszystko to / co Pismo S.
w sobie obsłonia / Bościół S. Barthol-
dziej wierzy / y wyznaje / niechay to zrzetela
nie jest pisano / abo nie.

§. I.

O Słowie B^Ożym pisanym.

Rt. 101. Czemu wierzymy wszystko /
co w Pismie S. stoi? Odp. dla tego /
że jest Słowo B^Oże przez Ducha S. obs-
ławione / jako S. Piotr mówi w 2. Liście
w Rozdz. 1. v. 21. Duchem Świętym natch-
nieni mówili Ludzie Święci B^Oży / a Pa-
wel S. w 2. Liście do Timot. 3. v. 16.
wszelkie Pismo od B^Oga natchnione jest.

Pyt. 102. Czemu Pismo S. zowiemy
Słowem B^Ożym? Odp. że nie tylko
B^Ożę Rzeczy / y Słowy w nim som opis-
ane

sane / ale że z Bógstego Objawienia / ias
toby z List Bózych poszło / y jest napisane.

Pyt. 103. Ktore Księgi należom do
Pisma S. ? Odp. Księgi starego Zało-
nusomte : Piené Księg Mójżysowych
1. som Księgi Genesis abo Rodzajow.
2. Exodus. 3. Leviticus. 4. Numeri.
5. Deuteronomium. Potym som Księ-
gi Josue, Sendziow / Ruth / cztery Księ-
gi Krolewski / Paralipomenon pierwsze /
y drugi. Ezdrasowe pierwsze / y drugi
Dobemiasz rzeczzone. Tobiasz / Judith /
Esther / Job / Księgi Psalmow. Przy-
powieści Salamonowe. Eklejastyes albo
Kazatel / Pieśni nad Pieśniami. Księgi
Mondrości / Eklejastyt / Isaiasz Prorok /
Jeremiasz / Baruch / Ezechiel / Daniel Oze-
asz / Joel / Amos / Abdiasz / Jonaś / Micheasz /
Nahum / Habakuk / Sophoniasz / Aggeusz /
Zachariasz / Malachiasz / Machabeyski
pierwsze / y drugi.

Księgi Nowego Testamentu.

Cztery Ewangelia wedlug S. Mat-
teusza / Marka / Łukasza / a Jana /
dzieja Apostolski / czternaście Listow Pa-
wła S. List pierwszy jest do Rzymian.
Do Korynthow pierwszy / y drugi / do

Galatom / do Ephezian / do Philipowian /
do Bellosenskich / do Thesaloniczan pierwsz
szy / y drugi / do Timotheusza pierwsz
szy / y drugi / do Titusa / do Philemona / do Ży
dow. Ićm List S. Jakuba Apostoła.
Dwa S. Piotra / trzy S. Jana. List S.
Judaśa Apostoła / a Objawieni S. Jana.

Ktore Pisma jak sie w tak rzeczonych
Vulgata Biblia znajdujom Bościol Batho
licki przyima za święte / albo Kanonicki
Zsięgni / to jest za prawe Slowo BŹe /
ktore Święci Ludzie BŹy spisali / jako
od Ducha S. natchnieni mieli 2. Petr. 1.
v. 21.

Pyt. 104. Złond mamy / że w słytko /
a włośnieto / jest prawe Slowo BŹe ?
Odp. Tego znifond innond wiedzieć ni
mogemy / jedźinie / że Bościol Bathelicki
za to trzyma / co pokazuje stale z Konf
do Konf aż do nas dopła Tradicia Bo
ścielna / ktory Bościol Duch S. naucza
wśelkieu Prawdy u Jan. S. w Rozdz. 16.
v. 13.

Pyt. 105. Kterego Przeglądu Biblic
może sie / a pewinno jest / bezpiecznie uży
wać? Odp. Gdyż Originalne Pisma Pro
ro

rołow / Ewangelistow / y Apostołow nie
 som wszytki przed Xenkami aż do teraz / y
 niemaś żadnego na śmiecie / który by nas
 ubespeczył / że te Copie , abo Odpisy z
 Originalnymi Pisny w jedno się zgadzają
 / a bez tego tał Gracki / jako Żebreyz
 ski Text zfałszowany jest / czenściom z
 niedbałości Pisarzow / a Drukarzy / czen
 ściom dla montpliwego Wyrozumienia /
 a wielorakiy Punktacie Żebreyzskiey mo
 wy / Słow / y Syllabow / czenściom
 też dla czenstego zfałszowania od gło
 wnych Nieprzyjacieli Bryksusowych / y
 Nauti jego ; jako to som Rabinowie w
 Żebreyzskim / Ariani / Nestoryani / y ini
 Bacerze w Greckim / y po dziś Dzień jeszcze
 takowi som / którzy Pisno S. wytrons
 cająm ku swemu własnemu Zatraceniu
 2. Petr. 3. v. 16. gdy to trzymająm / co się
 im podoba / a co się im nie lubi / to odrzu
 cająm / a tał podle prywatnego Ducha swes
 go Pisno S. wykładająm / a na kłamli
 wym Duchu o którym 3. Reg. 22. v. 22.
 się fundujom.

Potrzeba tedy roztropnie uważyc / kto
 ry z tał wielu Textu wykładow jest ney
 leps

lewy / a z Originalnym na jedno neyżgo
 dliwy / co żadnemu osobnemu Człowie
 kowi rozsondzać nieprzystoy / bo się do
 znawamy / że sami między sobom na je
 dno zgodzić się niemogom / przetoż to
 tylko samemu powszechnemu Kościołowi
 Krystusowemu przynależy / przy którym
 jest Krystus aż na Wieki Matth. 28. v.
 20. Od tegoż Kościoła my Pewność Bis
 blie tak według Textu / a Litery / jako też
 według Smysłu / y Wyrozumienia przy
 jonć mamy / bo tak się Duchowi S. (któ
 ry Kościół we wszystkich naucza u Jan.
 S. 14. v. 26.) y zgromadzonym Cies
 nym Conciliom, albo Kościelnym Sey
 mom upodobało / według Przykładu S.
 Apostolow w dziej. Apost. 15. v. 28. w
 tym wotpliwym Punkcie dać Wypos
 wiedź. Przetoż z tak wielu starych Przes
 ładow / jedno pewne / prawdziwe He
 breyckimu / a Greckimu Originalnemu
 Textu w wszystkich jednozgodne Łacynski
 przełożeni Vulgata nazwane w całym
 Kościele S. Katolickim do używania
 przyjente / według którego też wszystkie inne
 Biblie w jedenażdy Język Matierzyn
 ski

ści przekładane bydź musom / a tych się
jedynie roztropnie przydzierzować po-
winno / y tego Originalnego Textu aż po-
dzis Dzień jeſzcze jeden ſtarożytny prze-
łożony Exemplarz w Watykańſkiej Bi-
bliothecie w Rzymie ſię zachowuje.

§. II.

O Słowie BŻym niepiſanym, to
jeſt: o Tradiciach, abo Podaniach
Koſcielnych.

Pyt. 106. Co jeſt niepiſane Słowo Bo-
że / ktore podaniem zowiemy? Odp.
Jeſt to / co BGS objawił / Kryſtus / y
Apoſtłowie uczyli / a niejeſt to w Piſmo
uwiedzione / a przece to Koſciół za Boſtom
ſtauke / abo jako Apoſtołſtom uſtawę przy-
jął / y trzyma.

Pyt. 107. A zaliż niejeſt wſytko piſa-
ne? Odp. Nie / co czterema Ratiami /
abo dowodami ſię tak poſazuje. Tey
przod: Koſciół na Poczontku Świata
był bez Piſma / ale niebył bez Słowa BŻ-
żygo / co ſame Piſmo ſwiaczy. Powia-
domo

domo jest ; że pientćoro Bśionę Młoyżę sio-
wych Pentatevchum rzeczone Młoyżę nas
pisał Exod. 24. v. 4. Deuter. 31. v. 24.
Te Synagodze podał / od ktorey potym aż
do nas przyšły. Młoyżę ale dopiero po
dnu tysioncach Lat po Stworzeniu
Świata się narodził Exod. 2. a przez ten
Czas niebyło nic z tego Pisma / ktore teraz
mamy / gdyż dopiero Młoyżę poczał pi-
sać Strientom historyom o stworzeniu
Świata / aż do zeyścia swego. A przece
Kościół przez owe dwa tysionce Lat niga-
dy nieustal / jako od Adama / abo Abła / spras-
wiedliwego się zaczął / bo już w tedy miała
Świentych było / jako to Abel / Enoch / Noe /
Abraham / Isak / Jakub / Jozeff / Lot / a
wiele innych / ktorzy zapewnie bez Słowa
BŌżego niebyli / bo tak Psalmista mowi
w Psalmie 18. v. 8. Słowo BŌże nawra-
caje Dłke / oświeca Oczy / a Mondrosć
daje. Było tedy Słowo BŌże od BŌ-
ga natchnione / abo przez Anyoly objawio-
ne / a przece niepisane / ale przez podani
zachomowane / naśladowanie przez 2000.
Lat był prawy Kościół BŌży bez Słowa
BŌżego pisanego. Wiemy też z Bśien-

gi Exod. Rozdz. 34. że Możyś tyłto dzie
 sienińcero Przykazania Zakonu od Boga
 pisane dostał / inſe ale ſobie podane uſtnie
 Ludu ogłoſzał Deut. 4. A jeżeli niemamy
 na tym doſyc / oto jaśnieyſzy tego jeſt do
 wod z Tioweyo Zakonu : Kryſtus Ciało
 czyćiel naſz w Niebo wſtempujonc taki zo
 ſtawił Przykazani Apoſtołom u Mar. S.
 16. v. 15. idonc na wſztek Świat opowiadanie
 Ewangeliū, re. poniewacz niepowieǳiał :
 Wiſcie, naſladuje / że niebyło potrzeba /
 aby Ewangelia / abo Ciała S. była na
 Piſmo uwieǳona / y przydaje S. Mar.
 w v. 20. a oni wſzedſzy przepowiadali wſendzie,
 z czego każdy wiǳi / że Apoſtołowie uſtnie
 opowiadany / a niepiſany Słowem
 Świat na Wiare Kryſtuſowom obroćili /
 co ſie zrzetelnie dowodzi z Euzebiuſa L. 3.
 hyſt. Eccl. c. 18. Item L. 5. c. 8. A Irene-
 uſa L. 3. contra hæreſes c. 1. ſtorzy ſwiała
 czom że Mattheuſ S. w ǳiewień Lat po
 w Niebowſtompieniu Pańſkim Ewange-
 liū ſpiſał / a potym w ſoſtym Roku / kie-
 dy miendzy Narody na opowiadani Wi-
 ary Kryſtuſowey poſeǳł / Żydom na Wiare
 obroconym do czytania podał. Złond
 tlaſ

Klarowna Rzecz / że wiencę niż piętnaście
 Lat po Krystusowym w Niebowstompie-
 niu Bościol Nowego Zakonu był bez
 Ewangelie pisaney ; bo inſze Ewangelie
 dopiero po Mattheuſku S. piſane były.
 S. Marek uczeń był / y ſłomacz Piotra S.
 y jako od Piotra ſłyſzał / proſzony w Rzy-
 mie od Bratów krotki napisał Ewangelis-
 um / co gdy Piotr ſłyſzał / y ſchwalil / y Bo-
 ſciolowi do czytania ſwojom Powagom
 podał. Łukaſz S. Ewangelium / ktorom
 ſpiſał / nietylko od Apoſtola Pawła S. / ale
 też od innych Apoſtoloroſie nauczył / bo on
 z Panem Ieſusem w cieie niebył / co y ſam
 na Poczontku Ewangelie objaſnia mo-
 wił : jako nam podali ci / ktorzy ſie im
 od Poczontku ſami przypatrowali / y byli
 ſługami Słowa / przeto Ewangelium jako
 ſłyſzał / napisał w Achaji 26. Roku po w
 Niebowſtompieniu Pana Ieſusowym.
 Dzieja ale Apoſtolſki tak jako ſam widział /
 ſtożył / a tego zdania jeſt Hieronim S. de
 Scriptoribus Eccleſiaſticis. S. Jan też
 według Świadectwa tegoż S. Hieronima
 in Cathalogo Scriptor. Eccles. Euleb. loc.
 cit., a Epiphaniuſa L. 2. Hæres. 51. oſtatni

pisał Ewangeliū po Powstaniu Jerus-
 zalema / które się stało w czterdziestym
 Roku po w Niebowstąpieniu Pańskim /
 bo już w ten Czas żyli Cerinthus, a Ebion
 Kacerze / którzy B D Two Byskusowi
 z Ewangelię S. Marchuśa / a Marka
 spierali / naprzeciw którym Jan S. za
 Prośbom Nzie Biskupow swoje wydał
 Ewangeliū Greckim Językiem Roku
 66. po w Niebowstąpieniu Pańskim /
 w której B D Ki Byskusa rodzeni jako też
 y niektóre dzieja Byskusowe pierwszego /
 a drugiego Roku / y Kazania jego od innych
 wynieschane / opisał. Objawieni S. Jan
 na w Roku 64 po w Niebowstąpieniu
 Pańskim napisane jest / Listy ale S. Aposto-
 low różnymi Czasami pisane. Z czego wświ-
 tligo dostatecznie / a skutecznie się przekazu-
 je / że Słowo B O że niezalży na samym
 Piśmie / gdyż przż tak wi le Lat Kościół
 starego / y nowego Zakonu Słowem B O
 żym podanym / a niepisanym się rzondził /
 że ale potym pisano / stało się dla rozmno-
 żenia Ludu Chrześcianstigo / a dla lepszej
 ich Pamięci / przy których Apostołowie
 zawody przytomni bydy niemogli. Dla
 tego

tego S. Jan chociaż ostatni Ewangelium pisał, dwa razy przecie przydawa w Rozdz. 20. v. 30. a w Rozdz. 21. v. ostatnim zaś wierajone Ewangelium swoje te Słowa: A jest y innych wiele Rzecz, ktore czynił Jezus, ktore gdyby się; osobna pisał: : : y sam Świat nie mogłby ogarnonć Ksiąg, ktoreby się pisać mogły. S. Łuk. też na koncu dziejow Apostolskich piše / że Paweł S. całe dwa Rok i bendone w Rzymie opowiadał / y nauczał o Broleństwie BŻym / y Brystusie / co ale opowiadał/a jako ? tego napisanego nieznajdujemy. Skąd jaśnie widzieć / że nie wbytko co Brystus / y Apostołowie S. nauczali/ jest pisane / ale wiele nam do Zbawienia potrzebnego przez podania zanieschanemamy.

2. Dowodzi się : bo sami Zacerze wiela wierzą / czego w Piśmie wyrazonego niema. 1. Żakbywy jeich Fundament : Niema się nie wierzyć, co w Piśmie nie jest wyrażono, w całej Bibly się nieznayduje napisany. 2. Wierzą / Skład Apostolski / ktory także w Piśmie wyraźnie się niepostawia. 3. Skład S.

S 4. ... Albas

Atthanazygo. 4. Skład Konstantynopolitański. 5. Że się Dzieci krzyć majom / lubo to zda się bydź przeciw Piśmie / ktore w tych / co się krzezom / Akt Wiary pożona da Mar. 16. v. 16. 6. Dzień Niedzielny miasto Sabbathu przeciw Przylazu B. O. skonu Exod. 20. świętcom. 7. Pascha abo Wielkonoce na inny Czas niż Pismo S. Exod. 12. Num. 9. przepisuje / odłask dajom. Podobnie y 8. Sławność S. Ducha. A wiela wiency podobnego tu by się wyliczyć mogło. Jeżeli tedy w niektórych Rzeczach Traditiones abo Podania przypuszczajom / powinni też y w innych wszystkich z Kościołem S. się zrownować / boć już tak fałszywe jest to ich Principium: Niema bydź nie wierzone, co w Piśmie nie jest wyrażone. A kandyż w całej Bibly Augspurska Confessio, y Articuly iey som by przypominiey wspomniane / aby się wierzyć miało / że ta jest nieomylna Regula / a Cynosura Wiary zbawiennej? albo gdzie w Piśmie S. napisano / że Roczne cztery Piontki połutne / a nie inne Dni tak majom bydź upatrowane / a sławione?

Ża 3. same jawne Pismo Tradicie, abo podaj

podania dowodzi / z wielu / niechay nam
dosyc bendzie na niektorych o tym swia
dectwach. Pierwsze mamy u Jan. S. 16.
v. 12. 12. Gdzie Chrystus majonc juz na
Menti / a Smierc isc / tak do Apostolow
mowil : Jeseze wam wiele mam mowic, ale teraz
zniesc niemojecie, lecz gdy przyjdzie on Duch Pra
wdy, naucz was wselkin Prawdy. Z tego
mieysca mamy / ze Apostolowie / y inni
wierni wiele sie rzeczy potym nauczyl /
ktorych Pan Chrystus na on Czas nieuczyl
dla ich niesposobnosci. W czym sie
pokazuje dzitwa Opatrnosć Boga / ze
Pan Chrystus sam przez sie niewskyt
uczyl / ani stanowil / abyśmy tak pewni by
li o tych Ciastkach / y zrzondzeniach / ktore
potym Kosciol od Ducha S. nauczony
podal ; jako y o tych / ktore sam Pan Chry
stus uczyl ; gdzie bowiem mowi : Naucz
was wselkin Prawdy, pewniec przez to rozum
ial wselkom Ciastke / ktora przez Apo
stoly / y ich Nastempce wedlug schopnos
ci Wiernych Czas za Czasem az do skon
czenia Swiata wienciy / a wienciy w Ko
sciele miala bydz objaśniona. Chrystus
tez u S. Jana 14. v. 12. mowil : Kto wierzy

we mnie, Uczynki, które ja czynię, a on czynić będzie,
 a wieniec nad te czynić będzie, bo ja do Ojca idę.
 Co tak o Cudach się wyrozumiewa / jako o
 postępkach Nauki. Tak Paweł S. Ro-
 ry teżkom już we Wiarze dość nauczo-
 nym piśe w 1. Liście w Rozdz. 3. v. 1. a 2.
 Jako malutkim w Chrystusie dałem wam Mleko na
 Napoj, nie Pokarm, boście jeszcze niemogli, ale ani
 teraz jeszcze możecie, bo jeszcze cielesni jesteście.

Za 4. na potwierdzeni tego przykazuje
 S. Paweł 2. Thes. 2. v. 15. trzymajcie podar-
 nia, które chcecie się nauczyć choć przez mowę, choć
 przez List nasz. Oto Apostoł zrzetelnie Sło-
 wo BŹyż zowie podaniem: które na dwoje
 dzieli / jedno które żywym Słosem / abo
 przez mowę / a drugi / które przez List się
 stało / tu Paweł S. przod kładzie podania
 przez mowę postanowione / ponieważż
 Pan Chrystus Naukę swoje rozkazał ogło-
 śać Matth. 28. A Jan S. w 2. Liście v. 12.
 tak piśe : Majone wam wieniec piśać, niechcia-
 łem przez Papier, a Inkaust : abowiem spodzie-
 wam się bydz u was, a ustnie mówić, toż opakuje
 w 3. Liście v. 13. po podaniu usłnym do-
 piero piśebne Słowo BŹyż wspomina /
 jako w zgore widać 2. Tels. 2. v. 15. z czego
 wshytliż się połazuje ; że Nauka Ewan-
 gelis

gelicy S. nie tylko na Papierze napisana jest / ale y na Sercach ludzkich przez ušne owoiawani / a jedne powage mieć mušom. O czym teŝ Paweł S. 2. do Kor. 3. v. 2. tak wiŝe : Liŝtem naszym wy jesteście napisanym na Sercach naszych , ktory znam , a czytają wszyscy Ludzie : oznaymieni , ŝe jesteście Liŝtem Krysusowym , od nas sprawionym , y napisanym nie Szernidłem , ale Duchem Boga żywego : nie na Tablicach kamiennych , ale na Tablicach Serca cielesnych. A tak jest wiela Rzeczy / ktore nie są pisane / lecz takowe wierzyć potrzeba / jako gdyby były pisane : jako ŝto : ŝe Biblia jest prawdziwe Słowo Bóŝe / ŝe w S. Trocy są różne trzy Osoby / jedna tylko ale Natura. ŝe w Chrystusie tylko jedna Osoba ; ŝe Duch S. od Ojca y Syna pochodzi ; ŝe się trzeczom małe Działki ; ŝe się nieświńci Sobotni Dzień / ale Wiedzieln / a wiencę tym podobnych Rzeczy / ktore nigdzie wyraźnie napisane nie są / a jeŝeli teŝ nieco o tym pisano stoi / złodziejemy niejakim Spusobem dowieŝć mogli / to przece nigdzie nie jest napisano / aby się to tak rozumieć miało jako my wykładamy.

Pyt. 108. Jeŝeli powinni jesteśmy nieś pisane Słowo Bóŝe wierzyć / y trzymać ?

Odp.

Odp. Tak dobrze / y niepochybnie powinni
 ni jesteśmy wierzyć Słowo B^Oże niepiśma-
 ne / jako piśane / ponieważ podobnym / y
 równym Spůsobem jest Słowo B^Ości /
 co Apostołowie z natchnienia Ducha S.
 napisali 2. Petr. 1. v. 21. y to co z tegoż
 natchnienia uczyli / a opowiadali jako Pa-
 weł S. 1. Thes. 2. v. 13. przyimuwšy
 Słowo B^Oże / ktoreście słyseli od nas /
 przyimuliście go nie jako Słowo ludzki /
 ale (jako jest prawdziwie) Słowo B^Oga.
 A zaś w 2. Liście do tychże Tels. 2. v. 15.
 tak : Przeto Bracia stoncie , a trzymajcie poda-
 nia , ktorychście się nauczyli choć przez mowę , choć
 przez list nasz. A znowu : czegoście się też
 nauczyli / y przyimuli / y słyseli / y widzies-
 liście we mnie / to czyncie / a Bóg położy
 bendzie z wami do Philip. 4. v. 9. Tym
 Spůsobem / wiernym przykładem zachować
 Przykazania Apostołow / y Staršych dziej.
 15. v. 41. A te ustawy / ktore były podane
 od Apostołow / a Staršych / trzymać.
 Dziej. 16. v. 4. w czym osobliwie chwalił
 Koryntczyków 1. Kor. 11. v. 2. A to się
 rozumieć ma o tych Apostolskich Ustawach /
 kto,

które w Kościele mająm powagę równom
z Pismem Świentym.

Na pomnieni Duchowne.

O Uż dosyc mowiono jest o Wiarze / ale
coż za Pożytek / gdyby kto mowił ;
iż ma Wiare / a Uczynków by niemiał /
iżaliż go może Wiara zbawić u Jak. S. 2.
v. 14. przetoż Wiare / ktorom Ustę wyzna-
wami / y Sercem niewontpliwie przy-
muymy / a z dobrymi Uczynkami jako
Owocem żywey Wiary (ktora przez Mi-
łosć dzielna do Gal. 5. v. 6.) utwierdzy-
my / y przez to nasze Powołani / y Wywo-
leni pewnieysze czynmy / abowiem hojne
wam dane będącie weści do wiecznego
Królestwa Pana naszego / y Zbawie-
ciela Jezusa Chrystusa / Amen.

2. Petr. 1. v. 10.

Czeńść

Czensć Druga

O Radzieji.

M Pierwszey Czensći mowilismy o Wiarze / wykladajonc Czlonki Składu Apostolskiego; teraz przystępujemy do Radzieji / ktora jest druga Cnota Boga / abowiem daremniebychmy Wiare budowali w Bogu / daremne by było nasze Boga poznani / jego Wszechmocność / Miłoserdzie / y inne Dostojności / gdyby się niewzbudzała w nas pewna Radzieja Czasu swego Pana Boga widzieć / a przez Modlitwę Miłoserdzia Jego dostąpić / y otrzymać wszystko to / co Bog może / y chce nam dać. Powiedziano : przez Modlitwę, abowiem Modlitwa jest pewny Znak Radzieji utwierdzoney / o którym Znaku / to jest : Modlitwie; niżeli mówić bendemy / trzeba wiedzieć.

Naua

Kauka I.

Pyt. 109. Co jest Nadzieja? Odp. Nadzieja jest od Boga Człowiekowi własna Cnota / mocą której Człowiek Arze-
 sciański silnym Uffaniem oczekuje dobre
 Zbawienia swego / y Żywota wiecznego /
 bo tak Paweł S. do Rzym. w Rozdz. 8.
 v. 24. piše : Nadziejom jesteśmy zbawieni, i. co
 na innych mieyscach przypisuje Wiarze / to
 tu przypoczyta Nadzieji : iż nie sama Wiara
 usprawiedliwia / y zbawia / ale Wiara
 z Nadziejom / y Miłościom złączona.

Pyt. 110. Co uffamy od Boga? Odp.
 Żywot wieczny / y postrzodki do dostoin-
 pienia tegoż Żiwota do Rzym. 5. v. 2. a do
 Tit. 1. v. 2. jako to som : odpuśczeni Grze-
 chow / wytrwani w Dobrym / dostatecz-
 na Łaska Złego się strzec / a w Dobrym się
 ćwiczyć / y tym podobne, 1. Petr. 1. v. 13.

Pyt. 111. Na czym się funduje nasza
 Nadzieja? Odp. Na obietnicach Bo-
 Źkich nieomilnych 2. Kor. 1. v. 20. Bog
 bowiem w Obietnicach swoich jest nieśkon-
 czonie wierny do Żyd. 10. v. 23. Jest
 WŹechnogoncy w Bsiendze Mondr. w
 Rozdz.

Rozdz. 11. v 24. co obiecal / to spelnić mo-
 że. Jesteś nieśkonczonnie Miłosierny Psalm.
 144. v. 9. Co obiecal / chce dać. A tak
 czytamy 2. Krol. 22. v. 3. Bog mocny mój,
 bndem w nim ufać, a w Psalm. 12. v. 6. ale ja
 ufam w Miłosierdziu twoim. Takowom pew-
 nom Nadjieje miał Tobiasz starszy / kiedy
 Przyjaciele jego z niego się nasmiewali mo-
 wionc Tob. 2. v. 16. gdzie jest Nadjieja twoja,
 dla ktoregoś Zalmużny, y Pogrzebn czynić, on ich
 strofował mowionc v. 18. Niemowicie tak,
 bo jesteś Synowie Świentych, y Żywota onego
 czekał, który Bog da. Podobnom Nadjieje
 miał y Job / który wszytki na się nalega-
 jonce utrapienia / y Krzyże mężnie zna-
 śtał / y mówił w Rozdz. 13. v. 15. by mnie też
 zabił, w nim ufać bndem.

Pyt. 112. Jaki mamy wszytko ufać?
 Odp. Z pewnom Nadjiejom / że otrzy-
 mamy / jeśli tylko z nas Przekasli niebe-
 dzie do Rzym. 4. v. 21. a w 1. Liście Jan.
 5. w Rozdz. 3. v. 21.

Pyt. 113. Ktoremu też / y majomli ufać
 Grzesznicy? Odp. Niemak tak wielkie-
 go Grzesznika / ktoremu by Miłosierdziu BO-
 Źki było odpowiedzane 1. Jan. 2. v. 1. gdy
 tylko

tylko
 zjed
 ci sp

Te
 main
 wala
 nem
 18.

P
 jest u
 moge
 sie go
 Miłos
 bow
 sie z
 2. v.

OT
 Dna
 2. v.
 spero

tylko szczyrze pokutuj / a Żywota po'epnuje
Łzech. 18. v. 21. przeto Kościół Katholi-
cki śpiewa :

Tyś Magdalenie odpuścił /

Tyś Lotra w Łasce przypuścił /

Wnieś też z Ciebie Uffność spuścił.

Jedzinka Władzieja była / która owemu
marnotrawnemu Synowi jeszcze zosta-
wała / dla czegoś tak powiedział : Wsta-
nem, y pnydem do Ojca mego Łuk. 8. 15. v.
18.

Pyt. 114. Gdyż Władzieja nasza tak stale
jest ufundowana / tedyć bez Bojaźni żyć
mogemy? Odp. Kocha się Pan w tych, którzy
się go boją : y w tych którzy Władzieje mają w
Miłoserdziu jego Psalm. 146. v. 11. Stałna
bawiem / że przy dziecinśkiej Uffności / też
się znayduje dziecinśka Bojaźń do Philip.
2. v. 12.

Napomnieni Duchowne.

O Tond się uczemy / że się niema umylénie
Dna Miłoserdzie B O Że grzeszyć do Rzym.
2. v. 4. ani też o Miłoserdziu B O Żym de-
sperować / albo sobie wonpic Łzech. 33.

v. 11. Ale miendzy Bojaźniom / a Nias
dziejom żyć : taś sie trzeba BŌga bać / że-
by Człowieś sobie niezwoŋtpił / a taś w
BŌgu Niasdzije mieć / żeby zaś umyślnie
niezgrzeszył / ale z Bojaźniom / y ze drze-
niem zbawieni swoje sprawował do Phi-
lip. 2. v. 12. abychmy według przedsta-
ney Niasdzije byli dziedziecami Żywota
wiecznego do Tit. 3. v. 7.

Naufa II.

O Modlitwie Pańskiy.

Rt. 115. Co jest Modlitwa? Odp.
Modlitwa jest Myśli do BŌga pod-
nieŝeni / przez ktorom albo o odwo-
roćni Złego przeprosomy BŌga / albo o dobra
nam / albo innym uprosomy / albo BŌgu
dobrorzeczemy.

Powiedzano 1. Myśli do BŌga podnieŝeni,
bo przez myśli do BŌga podnieŝeni Du-
ŝa sie wynasza nad sie / y dochodzi Nias-
ŝatu BŌżego / jako mowi Eccli 35 v. 21.
Modlitwa pokornego przenisnie Obloki : a niebendzie
pociesona, aź sie przybliży, a nieodeydzie, aź Nasy-
wyŝy wyjdrzy.

2. Przez ktorom abo o odwroceni Złego prośomy BOga. Tu się pokazuje Modlitwy wielka Potrzeba. Człowiek bowiem tak według ciała / jako y Duse niewyliczonym podlega przeciwnościom / a na to jedzinki tylko ma Postrzodek / mocom ktorego wshyt. to Złe odpendza / a to jest Modlitwa Myśl do BOga wynosajonca / przez ktorom mieszkamy w spomożeniu Ciaywyższego / a w Obronie BOga Wiechistigo przebywamy Psalm. 90. v. 1.

3. Abo dobra nam, abo innym uprośomy, co to za dobra? wshytli dobra tak z strony Duse / jako jest prawa Wiara / pewna Wiadzieja / doskonała Miłość / prawdziwa Umiejętność / ktora znami jest / abyśmy wiedzieli / jako Mendrzec powiada w Rozdź. 9. v. 10. co jest przyjemnego u BOga każdego Czasu. Modlitwa bowiem jest nam kluczem do skarbow BOstich / y Kanalem / przez ktory wshytli łaski / y Dary BOsti na nas zplywajom jako Krople na ziemi kapionce Psalm. 71. v. 6. Ze strony ciała zas dobra od BOga prosić możemy / jako to som: Zdrowi / siła / Pokoy / Szczesści / a tym podobne / z tom jednaś wymini-

62

tom/

kom / jeżeliby zbawieniu Dusze naszey nie były na przeszkodę. A nietylko samy za siebie możemy się modlić / ale też y za innych / jako nam dał Przykład sam Krystus Pan / gdy się za Brzyżowników do Boga Oyca modlił. Paweł S. też w 1. Liście do Tim. 2. v. 1. mówi ; Prosem tedy napierewen, aby były czynione Prośby, Modlitwy, przyczynienia, dziękowania za wszystkich Ludzi.

4. Albo Boga dobroczyńcy, to jest : chwylimy ; Modlitwy bowiem nasze / na to się osobliwie wściongac mająm / abyśmy Boga chwalili / onemu dziękowali / jego sławili jako Aniołowie / y Świeńci w Niebie. Skąd też Dawid w Psalmiech swoich nacyzeńściy wzbudza wśelki stworzenia na wychwalani sławy Boskiej.

Pyt. 116. Jeżeli jest dobrze na każdym Mieyscu się modlić / a ta Modlitwa jeżeli Bogu jest przyjemna ? Odp. Owszem / tak kiedy Daniel w Jamie Lwicy. Manasses w Zajeńciu / Wzechiasz na lufku / Jonas w wnentrznościach Wieloryby. Trze Młodzieńcy w Piecu Babilońskim się modlili / Bog Modlitwy ich wysłuchał / tak y twoje Modleni będącie Bogu przyjemne lubo

lubo się doma / na Polu / w Lesie / albo
gdziekolwiek indziej (osobliwie w ten Czas
tiedys według przykazania do Kościoła
iść niepowinien / abo niemożesz) y przy
Pracy modliś / na każdym bowiem Mieys
scu możesz myśl twoje do Boga podnieść /
jako Apostoł 1. Tim. 2. v. 8. powiada :
Ehciez tedy, aby Mężowie modlili się na każdym
Mieyscu.

Pyt. 117. Ktore Mieysce jest neyprzys
lušnięske do Modlenia? Odp. Nęys
przyslušnięske Mieysce do Modlenia jest
Kościół / dla tego Boga obwzłasnie pos
wiencony / y Bóg przyobiecuje tam
modlencych się wysłuchać / a temu też o
Kościele nowego Zakonu przez Isaiasza
Proroka tak mowi Bóg w Rozdz. 56. v. 7.
Przywiodem je na Gore Świentom moje, y umiesz
lem je w domu Modlitwy moiej : całopalenia ich,
y Ofiary ieich będom mi przyjemne na Ołtarzu
moim, bo Dom moj Domem Modlitwy nazwan
będzie wśem Narodom. Tak też u Matthy.
S. 21. v. 13. Dom moj, Dom Modlitwy na
zwan będzie.

Pyt. 118. Aby Modlitwa Boga była
przyjemna / co potrzeba? Odp. Nęys
przed potrzeba : aby Człowiek był w Łasce

BOże bez Grzechu śmiertelnego / bo tak u Jana S. napisano w Rozdz. 9. v. 31. wiemy, iż Grzesznych Bog nie wysłuchawa. Jednak y Grzeszny niechay niezaniechuje Modlitwy / bo wiele razy względem jego Modlitwy **B**Og oświeca Grzesznika / że za Złości swoje pokutuje.

2. Aby Modlitwa pożyteczna była / trzeba **B**Oga prosić o to / co ł dułnemu Zbawieniu nie jest przesłodne Jan. S. 16. v. 23. Jeżeli o co prosić będziesz **O**jca w Imię moje, da wam, z którego Textu się pokazuje / że co Zbawieniu nie służy / też tego w Imię **B**Oże nie żondamy.

3. Mamy się modlić z Duwiernością **Mat.** 11. v. 24. wszętko ocołowiek modlone się prosić, wierzyć, że otrzymać, a stanie się wam. Tego się doświadczyła ona Niewiasta przez dwanaście Lat Krwie plynienie cierpienca / ktora z tyłu do Krystusa przystąpiła / sy mówiła sama u siebie **Matth.** 9. v. 21. bych się tylko dotchnęła Kraju Szaty jego, bendem zdrowa, a **J**ezus obrociwszy się y uyrzaw. sy jom rzekł: Uffay Córko, Wiara twoja ciebie uzdrowiła, tegoż się doznał / y ow **B**assari
naym:

naymſzy Kocmiſtrz u S. Matth. w Rozdz. 8.

4. Modloney ſie powinien bydz na Słowa Modlitwy pozorney / bo Modlitwa jeſt Mowa do BŌga / powinna tedy bydz poſorna / pozorna / y nabożna / by potym nieuſkarżał ſie Bog / jako tam u Iſai. 29. v. 13. Ten lud . . . ciei mie Wargami ſwymi, ale Serce jego daleko jeſt odemnie. Ztond napomina nas Duch S. u Eccli 18. v. 23 przed Modlitwom przygotuy Duſze twoje : a niebondz jako Eſlowieſt, który BŌga kuſi.

5. Potrzebno też / żeby Modlitwa była ſkała / to jeſt : kiedy co od BŌga proſemy / a on nas niezaraż wyſłucha / niemamy też zaraż od Modlitwy poprzeſtać / ale czenaſcicy Modlitwe powtorzać / co ſam Breyſtus na Gorze Oliwetſkiy po trzykroć czytał / y dał nam Podobieństwo u Luſ. 5. 11. że Przyjaciół opuſcił przyſzedſzy do Przyjaciół kołatajont bez przeſtanku / choćby mu nie dał dla Przyjaciółſtwa / wſkażę mu da dla przykrego nalegania jego. Tam w Verſu 8. czego też mamy Przykłał na owym ſlepym według Trogi u Mar. 5. 10. który czym wiencę mu

zabroniali wołać : Jezusie Synu Dawidow
zmiłuj się nademnom, on tym wiencę wołał/
aż go Jezus wysłuchał / y wzrost mu
nawrocił.

Napomnieni Duchowne.

O Sercem skruszonym / Którym Bóg nies
O wzgardzi Psalm. 50 v. 19. modlić się
potrzeba / a nieustawać Luc. 18. v. 1. flet
czency za Przykładem S. Szczepana w
dziej. Apost. 7. v. 59. S. Piotra w dziej.
Apost. 9. v. 40. S. Pawła w tychże dziej.
20. v. 36. Item 21. v. 5. a Ephcz. 3. v. 14.
a to z Wiarem niemontpionc Jak. 1. v. 6.
abowiem każdy / który prosi / bierze Luc.
11. v. 20.

Nauka III.

O Modlitwie Panstiy.

Mt. 119. Ktoras jest neyobwzlasnieys
za Modlitwa? Odp. Swienty :
Dyete nas, abowiem kiedy tam u Luk. 5.
11. v. 1. Uczniowie na Jezusa nalegali
mowione : Panie naucz nas modlić się. Tedy
Brys

Krystus jako neyobwzlaszniemy som Młot
dlitwe : Oycze nasz im przedstawił / a po
tym modlić się im kazał.

Pyt. 120. Zkond się uczemy / co usfać /
a o co prosić mamy? Odp. Z Oycze nasz
śa / ktorego nas sam Krystus Pan nauczył /
y modlić przykazał Luc. 11. v. 2. a Matth.
6. v. 9. w którym wyszło / co nam t dos
czesnemu / y wri cznemu Szczęściu poa
trzebno od B Oga żądać / y pozyskać mo
gemy Matth. 7. v. 7.

Pyt. 121. Wiele jest Prośb w Oycze
nasz? Odp. Siędm. Z których pierwsze
trzy dotyczą się części / y Sławy Boskiej /
ostatni cztery zaś naszego Pożytku.

Pyt. 122. Ktore som te Prośby? Odp.
1. Oycze nasz / któryś jest w Niebiesich /
świecić się Imię Twoje.

2. Przydź Królestwo twoje.

3. Bądź Wola twoja jako w Nie
bie / tak y na ziemi.

4. Chleba naszego powszedniego daj
nam dzisiaj /

5. I odpuść nam nasze Winy / jako
y my odpuszczamy naszym Wini
nikom.

6. Anie uwodź nas w Połufeni /

7. Ale nas zbaw ode Złego / Amen.

Pyt. 123. Czemu to Chrystus tak krotko uczynił Modlitwę? Odp. Abychmy jom tym częściej / y chętniej modlili / a za drugi : żeby się ji jednakożdy lechce mogli nauczyć.

Pyt. 124. Czemu mówimy na poczonieku tey Modlitwy : Oycze nasz / ktoryś jest w Niebieśiech? Odp. Temu / bo Bóg jest Oycem naszym / a mychmy som jego Działki / on bowiem nas stworzył Deut. 32. v. 6. a gdychmy go przez Grzech opuścili / on zas nas przez Jezusa Chrystusa przyjął za Syny do Ephez. 1. v. 5.

2. Abychmy Serca nasze k Niebu / gdzie własna Stolica Sławy BOżey jest / podnieśli w dziej. Apost. 7. v. 49. a tak Synowstvom Duwierność do BOga naszego wzięli.

3. Abychmy jako Bracia / y Siostry w Chrystusie Panu / a Członki jednego ciała Kościoła Bożego jedni za drugich się modlili u Jaf. S. w Rozdź. 5. v. 6.

Na-

Napomnieni Duchowne.

Wszystkich Potrzebach / y Dolegli-
 wościach naszych Oczy / y Serca
 nasze mamy k Tobie wzgore dźwigać / a
 z dziećinstom Duwiernościom Boga Oyc-
 ca naszego Niebieskiego o Pomoc / a Ratu-
 nek wzywać do Żyd. 4. v. 16. od którego
 jedzina nasza Pomoc jest Psalm. 120. v. 2.

§. I.

O Pierwszej Prośbie.

Świeńć się Imię Twoje.

Rt. 125. Co żondamy przez to? Odp.
 Prośemy tu / żeby wszyscy Ludzie
 Pana Boga poznali do ROLL. 2. v. 2. A
 onego wśendzie / we wszystkim / nadewszyst-
 ko miłowali / a czcili do Rzym. 15. v. 6.

Pyt. 126. Jakimi Spusoby sława Imie-
 nia Bógowego neyprzystoyniy rozszerzona
 bydz może? Odp. 1. przez wyznani pra-
 wey Wiary. 2. Przez prawe Brześcian-
 skiego Żywota prowadzeni. 3. Przez
 opowiadani Boga / y Słowa jego przed
 Poga-

Pogany / y niewiernymi. 4. Przez przy-
wiedzeni Grzešnikow do Pokuty. 5. A
Bacercow do jednory Wiary Chrystusow-
wey nawroceni. 6. Też przez nabożne
Modlitwy / y Święte Śpiewy / a co-
wieńcey podobnych Chrześcijańskich jest
Uczentow / przez które wszyscy Ludźcie
Chrześcijańscy jako Synowie BŹy przy-
spusobioni powinni Sławę BŹom roz-
szerzać Przykładem Chrystusa Jezusa Je-
dnorodzonego Syna BŹego / który na
Świat dla tego przyšedł / aby rozgłosił
Sławę Oycy swego / o czym tak do Oycy
mowi u Jan. S. 17. v. 6. Onye ożnamisem
Imię Twoje Lndziom.

Napomnieni Duchowne.

Nisiluyemyś tedy / y stareymy się o to /
abychmy Żywot Chrześcijański / a Bo-
gaboyny wiedli / w Cnotach / y dobrych
Uczynkach innych przedchodzono / aby oni
widzieli Uczynki nasze dobre / y chwaliłi
Oycy naszego Ciebieśkiego u S. Matth.
5. v. 16.

§. II.

O drugim Prośbie.

Przydź Królestwo Twoje.

Pyt. 127. Co przez to prosimy? Odp.
1. Aby Bog wszystkich Ludzi do Bos-
ściola Swientego jako do swego na tym
Swiecie Królestwa przywieść (jako tam
u S. Matth. w Rozdz. 20. v. 1. do Wina-
nice swojej Robotniki podle Umowy z
Grofa Dziennego posyłał) a bendoncych
w tym Bościele lastawie raczył zachos-
wać u Jan. S. 17. v. 11. 2. Aby Bog
w naszej Duszy jako we swoim Królestwie
przez Ducha S. jedzynie panował u Łuk.
S. 17. v. 21. Item 1. Kor. 3. v. 16. 3.
Abychmy niegdy po tym doczesnym Ży-
ciu podle Obietnicy BŹej do Królestwa
Slawy wieczney się dostali Jak. S. 2.
v. 5.

Pyt. 128. Jakosi ale Czlowiek może
dostompic Królestwa BŹego? Odp.
Przez zachowani Przykazania BŹego/
bo przyśledszy jeden Młodzieniec do Bry-
stus

Stusa Pana Matth. 19. v. 16. pytał się Nauczycielu, co dobrego mam czynić, abym miał Żywot wieczny? takom mu dał Odpowiedź Krystus Pan v. 17. Chowan Przykazania. 2. Trzeba się go Mocom dobijać / jako mowi sam Krystus Pan Matth. 11. v. 12. Od Dni Jana Krzyciela aż dotond Krolestwo Niebieski Gwałt cierpi, a Gwałtownich porymajom go, uznać tedy każdy musi, że do Ciebieba nie leda jako się przychodzi / ale go przez dobre Uczynki / y Umarwienia Ciała własnego dochodzić muszemy.

Pyt. 129. Czemusz ale Ciebie Krystus mianuje Krolestwem? Odp. 1. Aby pokazał wielkom Dobrote swoje / kiedy za małe Usługi nasze nam obiecuje własne Krolestwo. 2. Przez to Slovo: Krolestwo; chce poćieżyć ubogi / a utrapione / że jeżeli doczesne Utrapienia dla Krystusa tu przez krotki Czas cierpliwie zniesom / z nim na Wielki krolować bandom. 3. Chce nas zachęcić żebychmy my wzglendem tak wielkiej Odplaty w Ciebie / tu na Ziemi z Nieprzyjaciolymy naszymi / z Czartem / Swiatem / y własnym ciałem menznie wojowali / y silnie na Ciebie

Tiebo pracowali / to jest : dobrze czynili.

Pyt. 120. Jazże to przychodzi / że wielka jest do czynienia dobrego niedbalych / a do Znoszenia utrapieniow niecierpliwych ? Odp. Że na Tiebo niedbajom / y o nim niepamietajom / a wienczy o Rzeczy doczesnej / niż wiecznej sie starajom według Powieści Psalm. 105. v. 24. Za nic sobie niemieli ziemię pozondliwien.

Napomnieni Duchowne.

Nonieważ Człowiekowi nie niepomoga / choćby wshytel Świat zyskał / gdyby na Duszy swej Szkodę podjął / ian to Krystus Pan u Matth. 8. w Rozdz. 16. v. 26. żrzetelnie mowi / y dla tego nasza neyprzednieysza Starość ma bydz / abychmy ze wseltom Pilnościom / a Poswagom Brolestwa BOżego szukali Matth. 6. v. 33.

§. III.

O Trzecim Prośbie.

Bondz Wola twoja jako w Tiebie / tak y na ziemi.

Pyt.

R Mt. 131. Co przez to żondamy? Odp.
 Prosimy o osobliwom Łasce B^Ożom / przez ktorom bychmy jego Wolom
 poznali do Rzym. 12. v. 2. a one tak dos-
 konale jako sam B^Og chce wypełnić mo-
 gli Matth. 7. v. 21. Jako Aniołowie y
 Świeńci w Niebie one pełniom Psalm.
 102. v. 20. 16.

Pyt. 132. Włożnoli to u nas Ludzi?
 Odp. Luboć już nie z takimom Doskona-
 łościom jako Świeńci B^Oży / my Ludzie
 trzewcy mogemy Wolom B^Ożom peł-
 nić / mogemy jednać Świentym B^Ożym
 niejako się równać / osobliwie za Pomo-
 com Łaski B^Ożej / jako Paweł S. powia-
 da do Philip. 4. v. 13. Wszystko mogem w tym,
 ktorymnie umacnia. A o te Łasce osobliwie
 się modlimy w tej trzeciej Prośbie.

Napomnieni Duchowne.

Dodawemy się tedy we wszystkich na-
 Wole B^Ożom / gdyż bez Wole
 B^Ożej nic się nie dzieje / cokolwiek się
 z nami dzieje / nawet ani jeden Włos z
 Głowy naszej bez Woli B^Oskiej nie spa-
 dzie!

dnie u Luť. S. 12. v. 7. a iŝ teŝ wŝyŝto ŝie
 dzieje / co / a jaŝo BOg chce / ktoŝ ŝie
 ŝprzeciwi Woli jego? do Rzym. 9. v. 19.
 chociaŝby teŝ kto upadł do Tŝieŝczenia /
 do Utrapienia / do Krzyŝow y tych ney
 cienŝŝych / a neyprzytrzeŝŝych / przece
 Wole naŝe z BOŝtom Wolom zro
 wnuymy / bo BOg neylepiey wie / co nam
 poŝytecznego / y wierny jeŝt / ŝtóry niedo
 puŝci wienczey na naŝ / niŝ ŝnoŝic moge
 my / a do tego udieluje nam Laŝte / aby
 my ŝnoŝic mogli 1. Kor. 10. v. 13. Wiad
 to jeŝte / y Modlitwy naŝe ŝom przyjem
 nieyŝe BOgu / gdy my jego ŝwientey
 Woli wŝyŝto oddajone z Krystuŝem mo
 wimy: Oycze niemoja Wola ale Twoja
 niechay ŝie ŝtanie Luť. S. 22. v. 42.

ŝ. IV.

O ŝwarten Proŝbie.

Chleba naŝego poŝpednigo day nam
 dŝisiaj.

Mat. 133. Co przez to proŝemy? Odp.
 1. Wiad Przyrodŝzony Chleb Tŝiebie.
 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

ści w Ciesławientym Sakramencie Ostarżnim u Jan. 8. 6. v. 51. 2. Chleb Duszy naszych / który jest Słowo BÓże Matth. 4. v. 4. 3. Polarm / a Ciapoy / Obleczeni / y Pomieśkani / y wśytło co tu żywności a do Wychowania Ciała potrzebno jest Prov. 30. v. 8.

Pyt. 134. Czemu w tej Prośbie możemy dan? Odp. Jako Dziecie z Duwiernościom mowiy do Oyca: Dan mi Chleba, tak y my mamy jako Dzieci z Duwiernościom do BÓga mówić: Chleba naszego dan nam dzisiaj.

Pyt. 135. Czemu ale mowimy dan nam, a nie: mnie? Odp. Na pokazani / że ponieważ my Brzesćianie wespół sprawujemy jedno Ciało / co jest Kościół / nasładowanie my wszyscy somechmy Człontas mi jednego Ciała / a staramy się nietylko o nas samych / ale też y o Bliźniego naszego / y jeżeli co wiencę mamy / potrzebnieyszym miłosernie udzielić somechmy powinni / jako Job sprawiedliwy czynił / który tak o sobie mowi w Rozdz. 31. v. 17. Jeślim ja dał skute moje sam, a nie jadła sierota żniep?

Pyt.

Pyt. 136. Czemu przydajemy to Słowo : dzisiaj ? Odp. Według Nauki S. Augustyna przez to Słowo dzisiaj wyrozumiewa się cały czas życia naszego. 2. Ponieważ na każdy Dzień Pokarmu potrzebujemy / tu się napominamy / że też każdodziennie mamy oń prosić. 3. Przeto dzisiaj chce Pan Chrystus / abychmy się rozpamiętali na naszą Śmiertelność / bo nie wiemy / jeżeli jutrzejszego Dnia doczekamy ? nie wiemy / jeżeli nam tak się nie stanie / jako onemu Bogaczowi u Łuk. S. w Rozdz. 12. Ten się wychwalał / y chlubił / że ma wszystkiego dość na wiele Lat / a w tym mu rzeczone : śalony ten Mocy Ducha twego upominaj się u ciebie : a coś nagotował, czyż bendzie ? v. 20. A temu chce nas Chrystus napomnieć / żebyśmy się o to przyszłe zbytecznie nie starali / ale przy Pracy w niego ufali Łuk. 12.

Pyt. 137. Czemu nas Chrystus uczy / abychmy o Chleb się modlili ? Odp. Chrystus chce / że niemamy tylko po Zbytłach pragnąć / ale jako mówi Apostoł 1. do Tim. 6. v. 8. Mając Żywność, y czym się odziać, na tym przedstawia Przykładem

Salamona / który tak się do Boga mo-
dlił w Przypow. 30. v. 8. Zebraćwa, y
Bogaćwa nie daway mi / day tylko Potrzeby do
Żywności moiej.

Napomnienie Duchowne.

Ponieważ tedy według Ciągłości Ary-
stusowej jehom o każdodzienny Chł b
prosimy / dla tego od wszelkiy niepotrze-
bney / a zbyteczney Starości dla jutra /
a przyszłych Czasów mamy się powścią-
gnąć Matth. 6. v. 25. A na dobroczyn-
ności Oppatrzność Bostom wienczy / niż
na nasze Starania składać i. Petr. 5. v. 7.
Nasze Żywność słusnie zapracować i.
Tels. 3. v. 12. Na tym przestawać / co
nam Bog daje i. Tim. 6. v. 6. a na Ostato-
ku bezpiecznymi bydz / że gdy przednie
Królestwa Bżego szukać / Bgci wiera-
nie służyć / a jednemu każdemu dobrze-
czynieć bendziemy / też nam na niczym
schodzić niebendzie Matth. 6.

§. V.

O Piontey Prośbie.

Odpuść nam nasze Winy / jako y my
odpuszczamy naszym Winnikom.

Pyt.

Pyt. 138. Co tu żondamy? **Odp.** Aby nam BOg nasze Grzechy / a przez nie zaskazone Borani miłościwie odpuszczać raczył. A to kiedy / a jako my odpuszczamy naszym Bliznim / którzy nas obrażili *Math. 6. v. 14.*

Pyt. 139. Dla czego się tu Grzechy nazywajom Winn? **Odp.** Że przez nie BOgu Cześć odbieramy / stajemy się Winnikami / y. musimy za to przyszłom Borani odnieść / albo na inny Spusob BOgu dosyc uczynić.

Pyt. 140. Jaki Borani odnieście Czołwiek za ty Winy? **Odp.** Za Wine / albo Grzech Smiertelny odnieście w Piekle Borani wieczne / a za powspędni Grzech bieżące Borysć doczesnom / albo tu na tym Świecie / albo po Śmierci w Czyscu.

Pyt. 141. Jakos się odpuszczajom Grzechy zwłaszcza Smiertelne? **Odp.** Przez prawdziwom Połute / a śczyrom Spowiedzi / albo też kiedy Przyleżytości do Spowiedzi niema / przez Dostonalom Struże / a Łutość / wpał z tym opowionżanym / że takowych Grzechow się

spowiadać musi / kiedy Przyleżytość przy-
padnie.

Pvt. 142. Coś znaczy: Jako y my od-
puszczamy naszym Winnikom? Odp. Tu
czynimy Podobienstwo / y jakobyśmy
mówili: Jako my odpuszczamy / y zapo-
minami Krzywdy nam od drugiego uczy-
nione / tak my też prosimy Boga / żeby
też chciał nam odpuszczyć / y zapomnieć tes-
to / cośmy przeciw niemu zgrzeszyli.

Napomnieni Duchowne.

N Tond weźmy sobie to Nauczeni / że jes-
teliśmy Bliźniemu naszemu / który nas
obraził / że Serca dla Boga nieodpuszc-
my / też od Boga żadnym Spusobem
Odpuszczenia Grzechow naszych spodzie-
wać się nimogemy u S. Matth. w Rozdz.
18. v. 21. Eccli 28. v. 1.

S. VI.

O Szósten Prośbie.

N niewodź nas w Pokuseni.

M Rt. 143. Co przez to żondamy? Odp.
Aby Bóg abo w żadne niebezpieczne
Poku-

Pokuszeni nam upaść niedopuszczil / abo
gdybychmy do tego nawodzonych byli / nasze
Słabość posilić / a lasti nam na zwycięs-
zeni tego Pokuszenia dożyczyć raczył i.
Zor. id. v. 13.

Pyt. 144. Jak wiele pokus na Świecie?

Odp. Pełno / tak mowi Job 7. v. 1. Bojo-
wani jest Żywot Człowieczy na Świecie, a Eccle-
siastic. 9. v. 20. wiedz, że przez Postrzodek sidiel
bendzieś chodzil, to jest : kiedy na Świecie
Żywot zaczynamy.

Pyt. 145. Btorzy osobliwi na Świecie
Pokusiciiele? Odp. Czart/Swiat/Ciało.

Pyt. 146. Żyli to Żnał : cierpieć Poku-
szeni? Odp. Nie / gdyż sam Krystus był
kušony od Czarta na Puſceży Matth. 4.
do tego kiedy się pokusom sprzeciwiamy /
a one menżnie zwyciężamy / otrzymuje-
my Zasługę od BŌga w Niebie jako mowi
Jak. 3. w Rozdz. 1. v. 12. Błogosławionij
Koni ktoryj noſi Pokuszeni, bo gdy bendzie doſwiaz-
cjon, weźmie Korone Żywota.

Pyt. 147. Czemu Pan BŌg dopuſzcza
na Człowieka Pokuszenia? Odp. 1. że
pokusy Człowiekowi uſłodzić nimogom /
rownie jako Pies na Łancuchu uwionzas

ny / jeżeli sam Człowiek do niego chcency
 się nieprzybliży / tak y potuſy jeżeli im nie
 zezwoliſz. 2. Jaſo wyżej powiedżiano /
 że ſobie Człowiek przez Zwyćienżeni ich
 wiency u BŌga zaſłużyć może. 3. Do-
 puſcza też Pan BŌg potuſy na Człowie-
 ka / aby ſie doſwiał / jak wielka jeſt
 Miłość naſza przeciwko niemu. Na Do-
 znani ſie tego BŌg w ſtarem Teſtamencie
 rożne Utrapienia przepuſzczał na Lud
 Izraelſki / o czym tak Możyſz w Księ-
 dze Deut. 13. v. 3. mowi: Enſi was Pan Bog
 waſz, aby jawno było, jeſli go miłujecie, czy nie,
 je wſtępnego Serca, y je wſtępnego Dufę waſz.
 Czasem też dopuſzcza Pan BŌg potu-
 ſy / aby Człowiek uznał ſwoje Słabość /
 a tak w Pokorze do BŌga ſie uciekał /
 Przykładem Dawida Psalm. 119. v. 1.
 Wołałem do Pana, a kiedy? gdy był utra-
 pion.

Naſpomnieni Duchowne.

TU mamy dobrze pozorować / aby ch-
 my do żadnego złego Połuſzenia
 Przyleżytoſci niedali / tym mniej ſie ſami
 do niej wpuſzczali Eccl. 3. v. 27. do cała

na ni nieczwolowali / y w nich niezasła-
wali Jak. 1. v. 12. Gdyby ale Szatan /
Świat / zli Towarzyſowie / abo naſza
właſna Pożondliwość naſ kuſiła / mamy
chcieć do Boga o Ratunek wołać. Matth.
26. v. 41. Połuſzeniem na Poczciw-
moenie ſie ſprzeciwiać 1. Petr. 5. v. 8. y
wſełtuy zley Przyleżytości ſie chronić do
Ephcz. 4. v. 27. a tak je z Bogem zwo-
cieńżemy Eccl. 33. v. 1.

§. VII.

O Siódmej Proſbie.

Me naſ zbaw od Złego Amen.

Pyt. 148. Co przez to proſimy? **Odp.**
Aby naſ Bóg od Złego na Ciele /
to jeſt: od Choroby / Ubostwa / Głodu /
Woyny / Wrogu / ic. 2. Od złego na
Duſzy / to jeſt: od Grzechu / zley Przyle-
żytości / od Sidel Diabelſkich / od na-
gley / y nieſpodzimaney zley Śmierci.
3. Od złego w przyſłym Wieku / to jeſt:
od wiecznego Zatracenia raczyſ łaskę
wie / wybawić / a oſwobodzić Psalm. 49.
v. 15.

Pyt. 149. Ale podobne doczesne zle /
wiele Razy jest Czlowiekowi według Dusze
potrzebne? Odp. Prawda jest: bo kie-
dyby Bóg pod Czas Chorobom / Ubos-
twem ic. Czlowieka nienawiedził / Czlo-
wiek przy Dostatkach / a Kosztach na Bo-
ga by zapomnial / a w Grzechach / y Zlos-
ciach by tylko sie pykyl / jako ow marnos-
trawny Syn Łuk. S. 15. potond Substan-
cia od Oyca trwala / y Oyca / y Boga sie
zapomnial / jak skoro wszystko przemarnil /
a Glod go trafil / otworzyl sie mu Oczy /
y rzekl: Wstanem / a puydem do Oyca
mego. A tak my niemodlemy sie tu / aby
nas Bóg zbawil od Zlego / ktoreby nam
z dusznemu zbawieniu pożyteczne bylo / ale
sie modlimy / aby nas zbawil od Zlego / kto-
reby nam do otrzymania zbawienia przez
sklodom bydz moglo.

Pyt. 150. Bandyś zostawa to / co Cier-
katolicy przydawajom: Albowiem twoje jest
Krolestwo, y Moc, y Chwala na Wieki Amen?
Odp. Te Słowa niesomé zle / y owsem
som Słowa Swiente; jednak ten Spusob
modlenia jest przeciwko staremu zwyczajowi
Kosciola Katolickiego / ani też tych Słow
Bry.

Krystus nieprzystawil / kiedy nas Onyze nasza
modlić się uczył Matth. 6. v. 9. aż do v. 13.

Napomnieni Duchowne.

W Onieważ Grzech jest złe nad wszystko
Złe / y główna Przyczyna wśego tak
doeznego / jak y wiecznego Złego Devi.
28. Dla tego mamy BŌga neywienceny
prosić / aby nas od tego Złego wybarwił /
a przytym sobie zawždy pilnie uważać / że
zła / a srodze gorzka jest rzecz / BŌga przez
Grzech opuścić Jerem. 2. v. 19.

Rauka III.

O Wzywaniu Swientych.

Pyt. 151. Jeżeli mogemy oprocz BŌ-
ga na Przymowe Swientych BŌ-
żych usfać / do nich się modlić / abo ich wzy-
wać? Odp. Owszem mogemy / wśak nie
tak / jakoby oni sami ze siebie bez BŌga
nam pomagac mogli / ale jedzinie / aby oni
jako mili Przyjaciele BŌży za nas / a z nas
mi BŌga przez Krystusa prosili / aby on
nam dał / co t Pożytku Ciała / y Dusej zona-
damy.

Pyt.

Pyt. 152. Jaso ich mamy wzywać ?
 Odp. Nie inacz jenom jaso na tym
 Swiecie jeden drugigo o Modlitwie / a
 Przymowe do BOga prosimy; a to / że
 jest Rzecz chwalitebna / y pożyteczna /
 Piśmo Swiente potwierdza / y Paweł S.
 swoim Przykładem nas tego naucza / kie-
 dy w Liście 2. do Tels. 3. v. 1. tak piśe :
 Bracia modlcie się za nas. A do Roll. 4. v. 2.
 w Modlitwie trwajcie . v. 3. modlone się spo-
 czynie n za nas. Też y do Rzym. 15. v. 30.
 Prośem was tedy Bracia przez Pana naszego JE-
 zusa Chrystusa, y przez Miłość Ducha Swiente-
 go, abyscie mnie wspomagali w Modlitwach za mnie
 do BOga. Ztąd widzemy że Paweł S.
 wzywa innych Postrzedników / aby się
 z nim pospolu do BOga modlili / a nieu-
 znawa / żeby się Brzywda stała Chrystu-
 sowi Panu / który jest neyprzednieyszym
 Postrzednikiem między BOgem / y Lu-
 dem. A jeśli on żywych prosił o Przy-
 czynę : Daleko my słuźniy wzywać me-
 gemy Swientych z Chrystusem żyjonych /
 y trójonych w Ciebie. Tak też y Ro-
 rytystich w 2. Liście w Rozd. 1. v. 11.
 prosił / aby się zań modlili / majone Cia-
 dzies

Dzieje/że za Pomocom / y Modlitwom ich
BOgonego z Uiebespechenstwo wyrwie.

Pyt. 153. Mamy też niejaki Wyłas z
Piśma S. że możemy ufać na Przymo-
we / y Pomoc Swientych? Odp. Pa-
tryarcha Jakob wzywał Aniyola nad
Dziećmi Jozeffowemi mówione Gen. 48.
v. 16. Aniol, który mnie wyrwał ze wszytkiego je-
go, niech błogosławi tym Dziećciom. Przez te-
go Aniyola niemoże się wrozumiewać
BOg / bo BOga już w przedesłym Ver-
sli 15. wzywał. Jeżeli mógł Jakob
wzywać Aniyola / czemuż my niemożli-
bychmy wzywać Swientych? Ktorzy to-
som jako Aniyelowie BOży w Uiebie we-
dlug Słow Krystusowych Matth. 22. v.
30. Władto na tym Mieyscu Gen. 48. v.
16. żądał Jakob / aby też jego Imię / y
Imiona Oycow jego Abrahama / y Iza-
ka nad nimi wzywane były. Tak Moys-
żesz Exod. 32. v. 13. y trze Młodzienicy w
Pięciu ognistym Jan. 3. v. 35. BOga pro-
sili dla Abrahama / Izaa / y Jakuba /
który Sprasob Modlitwy równie takowy
jest / jako kiedy my po dziś Dzień BOga
prosimy przez / albo dla Krystusa Pana
naszego

naszego. Stond sie zawiera, że Jakob /
 Moyżesz / y trze Młodzienicy musieli
 przece wierzyć / iż przez Przymowe
 Swientych niejaka Pomoc sie spodzie-
 wać może. Co sam Bystus chciał po-
 twierdzić Przypadłem między Abrah-
 mem / a Bogaczem u Łuk. S. 16. v. 23.
 (ta Powieść może sie upatrować jako
 prawdziwy Przypadek / co ł Wierze po-
 dobno jest / poniewacz Bystus w v. 19.
 o żadnym Podobienstwu Zminki nieczy-
 ni / albo może sie też przypoczytać tu
 Podobienstwu / bo to przece zawždy
 prawdzie przystoinom Podobność musi
 mieć z Rzeczomtom / ktorey Podobien-
 stwem bydz ma) ten Bogacz kiedy tu
 wientkemu Żalu w Dziale musiał patrzeć
 na szczęśliwość ubogigo Łazara w łonie
 Abrahamowym bendoncego / spodziewał
 sie jeszcze niejako Pomoc od Abrahama
 otrzymać / y mowił : Opcze Abrahamie ,
 zmiłuj sie nademnom v. 24. wpałzeć lubo
 ten Bogacz niebył wysłyszany / czego nie-
 możność Abrahamowa przece żadnom
 Przyczynom niebyła / bo kiedyby Abra-
 ham w żadnym Przypadku Pomoc nie-
 mógł /

mogł / tedyby Chrystus takiego Wyrażenia
 niebył mógł zażywać. A Abraham
 onego Bogacza odbyć musiał tom Ties
 możnościom / że Pomocy jemu udzielić
 niemogl. Ale sam Abraham daje wlos
 snom Przyczynę / czemu / temu nieśczeni-
 słiwemu teraz wiency Pomoc niemoże /
 ponieważ między nimi Othłań wielka jest
 utwierdzona: aby ci, ktorzy chęć, ztąd przęść
 do was, niemogli: ani ztamtąd przęść do nas
 v. 26. Ktora wśelkom Pomoc dla niego
 niepodobnom / albo niemożnom czyni.
 Już ale żaden tego mówić niemoże / że
 między Swientemi / a między nami
 jęćże na Swiecie żyjontemi takowa
 Othłań wielka utwierdzona jest / jak mięna
 dzy Swientemi / a Zatraconemi / bo ci
 już nigdy / my ale jęćże Viadzieje mamy
 niegdysie stać Spolnieszczanami Swiena-
 tych do Ephez. 2. v. 19. Viad to w Ver. 27.
 a 28. prosił Bogacz Abrahama / aby po-
 stał Lazara do Domu Oycy jego / a on
 Swiactwo u ydał pińciom Bratom
 jęto / żeby też oni nieprzyšli na to Mięys-
 sce Wtęki. Ztąd jasnie wyrozumieć
 jest: jeśli potempioni majom pieczom o
 Przy-

Przyjacielaich swoich jeszcze żyjących :
 jakoż Ludzie Świeńci / y zhawroni w Świe-
 cie niemajom się o swoich Bliźnich bar-
 żyj starać ? a jeśli potempioni w Ciem-
 nielielnym majom Smysły / y Spusoby /
 i toremiby Myśli / y Czeni swoje oznas-
 mowali / tak iż Abraham lubo daleko od
 Bogacza odlegli mogli onego wołajonece-
 go / a wzdychajonecego rozumieć ? Zaiscie
 słusny mogom Ludzie na Świecie bema-
 doney Świentych wzywać / y od nich
 bydy wysłuchani.

Atemu: Świeńci BŹy mogom żo-
 dać o Pomstę nad Nieprzyjacielaми / a
 BŹ ich słyby / y zemścić się nad nimi
 obiecuje / bo tak napisał Jan S. w Objaw.
 w Rozdż. 6. v. 10. Wołali Głosem wielkim
 mówlone: dofondź Panie Świenty, y prawdzi-
 wy niesondżis, y niemścis się Krwie naszy nad
 tymi, co miewstajom na ziemi. Jeżeli Duże
 Świentych wołajom do BŹa o Poma-
 stę nad Nieprzyjacioly : daleko iscie
 wiiencey prosiom Miłosrdzia Bratom
 swoim S. Hieronym contra Vigil. a wys-
 słykani bywajom / gdyż BŹa jest skłona
 nieyby do Miłoserdzia / niżeli do Pomsty.

Te

Te Prawde też potwierdził Apostoł Piotr S. w 2. Liście w Rozdz. 1. v. 15. tak pisząc: starać się bndem, i często mieć was pojęściu moim, abhście na te Rzeczy pamiętali, to jest: iż Piotr S. miał na nie często wspominać po swej Smierci w Niebie.

Pyt. 154. Nie jest to na Przeciwo BŌgu / który sam chce bydź wzywany / albo naprzeciwo Chrystusowi / który jest naszym Postrzednikiem u BŌga? Odp. Nie jest na przeciw BŌgu / że Człowiek Człowieka na tym Świecie o Modlitwie prosi / a jeden za drugiego się modli; boć to sam BŌg mieć chce / gdyż on sam Przysięcielom Iohowym rozkazał Job. 42. v. 8. Zdźcie do Slugi mego Joba, a offiaruncie całopalenie za siebie, a Job Sluga mój bndzie się za was modlił, Oblicze jego przypiem. O czym też u Ezech. 22. v. 30. Podobnie też nie może bydź przeciw BŌgu / kiedy Świętych jego w Niebie wzywamy / którzy Modlitwie tak dobrze / jako żywy wysłuchuje / co jasnie się pokazuje u Job. 33. v. 23. a 24. A u Zachar. 1. v. 12. Bo choć BŌg jest / y zstąpił a jedźiny Penecnik / a Chrystus Postrzednik u Oycy / którego

na tym Świecie zawsze też prosto / bez
 wątki innej do niego Przymowy wzy-
 wać bychmy mogli ; to przece wolno jest /
 że żyjency jeden drugiego o Przymowę do
 Boga prosić może / a przece przez to Pro-
 strzednictwo naszego Przymowca Chrystu-
 sa Pana w niczym obrażone / albo ujęte
 niebendzie / bo by tego Apostoł do Rzym.
 15. v. 30. niebył czynił / a o Młodlitwie
 wiernych za siebie niebył prosił / gdyby
 to z Arzywdom jednego Postrzednika
 Chrystusa Pana stać się było miał ; y tak
 wolno jest wzywać Świentych w Ciebie /
 ktorzy w Łasce Bógowej utwierdzeni już
 z Chrystusem w Ciebie królujom / y też
 wiencę u Boga przemogajom / niżeli
 żywi / gdyż podobnym Spůsobem wzy-
 wani bndom. Tak u Joba w Rozdz. 5.
 v. 1. Obróć się do ktoregoś Świentych. Świen-
 tymi tu zowie Anyołow jako Tłomaczom
 LXX. y Augustyn S. wyklada in Annot.
 in Job. choć tu te Słowa nie sam Job mo-
 wi / ale Eliphas Przyjaciół jego / wzał to
 pokazuje jasnie / iż na on czas był zwy-
 czay Anyołow Świentych wzywać na
 Pomoc.

Tędy

Jedzinnie tedy BOg ma bydz wzywany / ktory sam przez sie Pomoc / y ratowac moze / y chce Psalm. 49. v. 15. Swientych ale wzywamy / aby oni za nas BOga prosili / a to jeszcze przez Krystusa Pana neywyższego Przymowce / a jedzinnego Postrzednika zbawienia naszego / mowi Pawel S. 1. Tim 2. v. 5. Bo jeden jest BOg, jeden takze Postrzednik miendy BOgem, y ludzmi Czlowiek Krystus JEzus, przez ktorego / y w ktorego Imieniu Swiencii jedzinnie samego BOga prosom / y wysluchani bywajom.

Pyt. 155. Wiedzomli tez Swiencii / kiedy ich wzywamy? Odp. Wiedzom / bo jezeli Ludzie Swientobliwi na Swiecie jeszcze smiertelni przez BOga wiedzom neytajemniysze Rzeczy jako to 1. K. g. 9. v. 19. pokazal Samuel Saulowi / ze jemui rano wshytko oznami / co w Sercu jego jest / toz wiedziec 4. Reg. 5. v. 26. y w Rozdz. 6. v. 12. y do cala co sie w Ciebie staje / Ludzie przez BOga wiedzom Act. 7. v. 55. 2. Act. 12. v. 1. w Obj. 7. v. 9. a gdyz to Ludzie jeszcze w Zywocie Smiertelnym / bendoncy wiedziec mo-

gom / toć daleko wiecey mogom to wie-
 dzieć Swięci na Twarz Bostom patrzasz
 joney / osobliwie / poniewacz Apostoł
 Błogosławionym w Ciebie wienkšom
 Doskonałość / niż żyjonym na Świecie
 przypisuje w Liście 1. do Kor. w Rozdz.
 13. v. 9. y 12. z którego tam Versu Augu-
 styn S. dowodzi: że Swięci doskonaley
 Rzeczy nasze w Ciebie rozumiem / niż
 je pierwey na Ziemi rozumieli. Ciad to
 kiedy Aniołowie w Ciebieśich wiedzom /
 y radujom się nad Grzešnikem pokut-
 jonym Luc. 15. v. 10. Krystus ale u S.
 Matth. 22. v. 30. mowi: że błogosławio-
 ni w Ciebie będom jako Aniołowie /
 tedy też Swięci przez BOGA / y w
 BOgu mogom dobrze wiedzieć / kiedy ich
 wzywamy. A niemaż w tym żadney
 Rozności między Anioły / a Duszami
 Swiętych / gdyż y ci / y oni som Dus-
 chowie / y spolem som w Ciebie / y je-
 dnegu Pana BOGA widzom / w którym /
 a przez którego Widzeni / abo Objawie-
 ni o nas / y o Rzeczach naszych wiedzom /
 y Modlitwy nasze słyšom.

Co ale pisano jest Iai. 63. v. 16. Abraham
 o nas

o nas niewiedział, y Izrael nieznał nas. To tak
się wyrozumiwa: że Abraham / a Jakob
ich wybawić niemogli / tylko Bóg sam
Odkupiciel / jegosił Imię od wieków / jako
ten Verß daliy oznamuje / abo jako wykla-
da S. Hieronym: nieznał nas za Syny:
żesmy my od Boga odstąpili / Abraham
się też niezna do nas dla Grzechow naszych /
jako też rzecze Pan do potempionych:
Nieznam was Matth. 25. v. 12. To jest: że
ich niebendzie znał za swoje wybrane.
Przydaje też S. Augustyn: iż jeszcze na on
Czas przed Przysćim Pana Chrystusa
Świeńci niebyli w Niebie / y Boga nie-
widzieli / przeto też mogli niewiedzieć o
Potomkach żyjących; gdyż przyrodzo-
nym Rozumem umarli wiedzieć niemo-
gom / co czyniom żywi / tylko co im Pan
Bóg objawi / abo co w Panu Bogu wid-
zom. Ale teraz Świeńci bendonc w Nie-
bie / widzom Boga / y wszystko co im nale-
ży wiedzieć / widzom; przetoż widzom
Sprawy / y Wodlitwy żyjących Aug.
Lib. de cura pro mortuis C. 13. a co wiem-
cey / że samych Słów Pana Chrysta u Łuk.
S. c. 16. v. 25. jest widzieć; że Abraham

przez Objawieni wiedział / kiedy go docała
z Pieśla Bogacz wzywał.

Podobnie kiedy BOg mówi Jerem. 15.
v. 1. Choćby stanął Mojżesz y Samuel przedemnom,
niemam Cerca do Ludu tego, z których samego
BOga Słow / ktokolwiek ma zdrowy Ro-
zum / uznać może / że BOg Przymowe
swoich Swientych przyjmuje / tylko iż
B. zbożność ludzka przekładza / że Przy-
mowa swego Skutku niedostempuje ; bo
ten Spusob mówienia daje znać : iż Moys-
żesz / y Samuel choć już byli pomarli zwi-
tli się byli modlić za Lud swoy / y siła im
uproszali u Pana BOga. A jeżeli się
kiedy niemodlili / albo nieuproszali / tedy się
to działo dla Ludzkich Grzechow / którzy
tego niegodni byli / aby się Swięci za
nimi modlili / albo że by im co dobrego na
Przyczynę Swientych Pan BOg uczynił.

Pyt. 156. Jestli Przyłazani jali Swien-
tych oprócz Boga wzywać ? Odp. Jako
Przyłazania niemaż żyjonych / tak też nie-
maż y Swientych o Przymowe prosić /
ale przece jest to BOgu wielce miło / kiedy
same Piśmo Boże tak nas do tego po-
budza u Jak. S. w Rozdz. 5. v. 16. Modl-
cie

cie się jedni za drugimi, abyście byli zbawieni: abowiem wiele może ustawiczna Prośba sprawić bliwego, wzłascza gdyż oni w zupełney Łasce / y Miłości Bŏżey som. Do tego niemaż żadney Wontpliwości / że Bŏże ciol tryumfujoncy się stara / y prosi za wojujoncy / jak o tym Piśmo S. 2. Mach. 15. v. 14. przetelnie swiaczy: Ten jest, ktory się wiele modli za lud, y za wszystko Miasto Świente, dla tegoż ztąd naśladuje Członek Wiary / że Świenici w Ciebie / podobnie jako żyjoncy za nami modlić się mogom / a my podobnie jako żyjoncy o Pomoc / a Przymowe ich wzywać mogemy.

§. I.

O Wzywaniu Przenajświentŝey
Matki Bŏżey.

Pkt. 157. Na ktorom Przymowe neyświentecey uŝać mogemy? Odp. na silne Przymowy Najświentŝey Panny / y Matki Bŏżey Marye / ktorey przez Anioła objawiono / y opowiedziano jest

jaśo świaczy Łu. 3. c. 1. v. 30. że ona znalazła Łaskę u Boga.

Pyt. 158. Ktora jest Modlitwa / przez ktorom osobliwie czosona / y wzywana bywa ? Odp. Anielski Pozdrowieni : Zdrowas Marya / Łaski pełna / Pan z tobom / błogosławionaś ty miendzy Cieni wiaściami / y błogosławiony Owoc Zymos ta twego Jezus. Swienta Marya Marko Boga modl sie za nami grzesznymi teraz y w Godzine Smierci naszej Amen.

Pyt. 159. To Pozdrowieni od kogo pochodzi ? Odp. Ta Modlitweczka od Ducha S. cala pochodzi / bo chociaż Anielskim Pozdrowieniem sie nazywa / że Usły Archanyola Gabryela jest neyprerwowimiona / a oznomiona / wskaz przece Archanyela od Boga do Marye posłany Łu. 1. v. 28. nimogł inaczey Posłistwa swego wykonać / abo mowić / jenom jaś wieli Duch S. w Usła jego položyl / to jest : Zdrowas Marya / Łaski pełna / Pan z tobom etc.

Druga Czonska także od Ducha S. pochodzi / poniewacz gdy neyswientęja Pan-
na

na majone w Żywocie swoim Syna B^Ożego: nawiedziła Elżbieta / tak ona Duchem S. napełniona Luc. 1. v. 41. Matkę Jezusowom przywitała: Błogosławiona nas ty mieniący niewiastami / y błogosławiony / c.

Trzeciom Członk^o Kościoła S. B^atholicki przez tegoż Ducha S. wyuczony przydał / a w jedne z przedesłami Modlitwy uwiódł na Seymie Epheskim / który się zaczął Roku 431. Dnia 12. Jun. / a to dla Wyznania / że Marya jest prawdziwą Matką B^Ożą Luc. 1. v. 43. a że one w wszech Potrzebach o Przymowe wyzwać możemy; a to: S. Marya Matko B^Ożar.

Pyt. 160. Jest to dobrze / kiedy Matkę Pana naszego tak pozdrawujemy? Odp. Owszem dobrze jak sama to o sobie prorokowała Luc. 1. v. 48. odtąd błogosławionom mieć będom wszytki Narodni. To Proroctwo pełni się ustawicznie / kiedy Kościół S. powszechny słaui Uroczystości Panny błogosławionej: a kiedy wierni wszytkich Narodow każdy swym Językiem one pozdrawiają.

Pyt. 161. Niejeśli to przeciw Czei
BOżey? Odp. Do cała nie / abowiem
Czenść / która sie Maryi Pannie dawła /
wszystka sie ścionga ku Czei BOżey / z kto-
rego Łaski ona jest / co jest / jak sama o so-
bie wyznaje: Uczynił mi wielki Rzecz, który
mocny jest Luc. I. v. 49.

§. II.

O Modlitwie Rużanca Świentego.

Pyt. 162. Ktorą tedy neylepszą jest
Modlitwa? Odp. Ze wszech aż do-
tąd wspomnianych Rzeczy nasładuje /
że żadna lepsza / a BOgu miłsza Modlit-
wa niejest / jako Modlitwa / ktorom zo-
wiemy: Rużaniec / ponieważ jest sło-
żony z Modlitw / które wszystkie z Ust Ducha
Ś. wzięte sōm / to jest: z Wierzem BO-
ga / które Apostołowie słożyli. Z Owe-
naszą / który Chrystus Pan uczył / a z Po-
zdrowienia Anielskiego.

Pyt. 163. Jak sie modli Rużaniec?
Odp. Via Krzyżu rzekamy: Wierzem
w BOga / na wienkłych Kuliczkach / abo
Żarnkach modlemy sie: Owe nas / a na
mniejs

mnieyszych: Pozdrowieni Anielski / a
przytym rozmyslamy neyprzednieysze Ta-
jemnice Zywota / y Mienki Chrystusowey.

Pyt. 164. Ale czemu tak czesto te Mo-
dlitwe: Zdrowas opakujemy? Odp. Bo
Chrystus nauczal / że sie zawsze modlic po-
trzeba / a nieustawac Luc. 18. v. 1. A On
sam nam Przyklad dal / gdy po trzy razy
w Ogroycu Modlitwe swoje powtarzal
Matth. 26. v. 44. A ztond poznac mo-
gemy / że dobrze jest czesciej Modlitwe
powtarzac / osobliwie poniewacz Pana
Boga dosci / tym mniej zbytecznie chwa-
lic niemogemy.

Pyt. 165. Czemu w Kużancu czesciej
Pozdrowieni Anielski / nizeli Oycze nasz
rzekamy? Odp. Pozdrowieni Anielski
sluzyl tak wiele / abo y wiencem ku Czci
Chrystusowey / jako Matce Bzdy: bo
Marya tylko jako Matka Bzda / a
wzglendem Syna swego bywa pozdro-
wiona / Chrystus ale jako Błogosławiony
Owoc ieigo Zywota chwalony / y Taj-
emnice Narodzenia / Zywota / y Mienki
jego z pobożnym Rozmyslaniem bywajom
czone. A wśak oni trze Młodzieńcy w
Pie-

Piecu Babilonstym trzidzieści jeden raz :
Błogosławcie, mówili Dan. 3. Czemuż my
przez czenie Pozdrowieni Anielski Da
woc Żywota Marye Panny niemamy
błogosławie?

S. III.

O Wzywaniu Aniołow Świentych.

Pyt. 166. Godzili się też S. Aniołow
wzywać? Odp. Bóg nam Anio
łow i Służbie narzondził do Żyd. 1. v. 14.
tak znaydujemy / że oni Człowieka strze
gom Judith 13. v. 20. wiadom / y prowadzi
zom Tob. 12. v. 3. Broniom Dan. 6. v.
22. Cwiczom / y nauczajom Tob. 6. v. 8.
przestrzegajom / y napominajom Matth.
2. v. 13. Przymowajom się za nas Zach.
1. v. 12. Młodlitwy do Boga przedno
sajom Tob. 12. v. 12. a na Koniec na Po
moc przybywajom Luc. 16. v. 22. naśla
downie zasłuźnie wzywamy S. Anio
łow / przez ktorych tak wiele Dobro
dzieystw nam przeukazować się Bogu
upodobało.

Pyt. 167. Ktorego osobliwie mamy
wzy

wzywać ? Odp. Gdyż nas Piśmo S.
uczy / że Bóg jednemu każdemu Człowiekowi
osobliwie dał jednego Anioła
Stróża Matth. 18. v. 10. któryby go strzegł
po wszystkich Drogach jego Psalm. 90.
v. 11. tak słusna jest / aby jedenażdy tego
swego Anioła Stróża / obwzłasknie czcił /
a wzywał Exod. 23. v. 20. Oto Ja posłem
(mówi Bóg) Anioła mego , któryby szedł
przed tobą , i strzegł na Drodze , i wprowadził
cie na Mięsce , którym nagotowałem , a v. 21. ka-
nuni go , i słuchaj Głosu jego , ani go lekce poważaj ,
boć nie odpuszcę , kiedy grzejesz , i jest Imię moje
w nim.

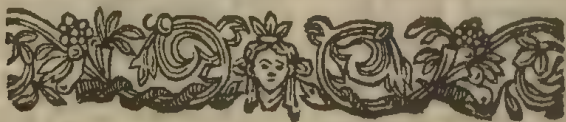
Przypomnienie Duchowne.

Gdyżechmy na taki Spusob z Piśma
Boga wyuczoni som / możemy
według starodawnego Używania naszego
S. Kościoła / y zbawiennej Nauki S.
Ojców Kościelnych Świętych w Nie-
bie wzywać / a ich tak jako żywych o Przysta-
nowe prosić / aby nam w Modlitwie u
Boga wspomogali do Rzecz. 15. v. 30.

O Czczeniu Świętych spatrz w trzecią

Cześć Nauk. 3. §. 1.

Cześć

Czesć Trzecia

Miłości.

Wiaara (o ktorey w pierwszej Czesći jednano) jest gruntem Rzeczy tych / ktorych sie spodziewamy / jako Paweł S. w Liście do Żyd. w Rozdz. II. v. I. piše. Wiara ale według tegoż Apostoła do Gal. 5. v. 6. przez Miłość działa. Bo z doskonałej Miłości Boga wszystkich innych Przykazań zachowani pochodzi / dla czego też pierwszem / a niewiększem Przykazaniem sie zowie Matth. 22. v. 38. Trzeba tedy wiedzieć.

Nauka I.

Rt. 168. Co jest Miłość? Odp. Miłość jest w Łasce bogata od Boga użyć

użyczona / albo wlana Cnota / y Dar / mo-
com ktorego Człowiek BOga jako to ney-
wyższe Dobro dla niego samego / Bliźniego
sweego zaś dla BOga słusnie Brześciansto
miłuje do Rzym. 5. v. 5.

Pyt. 169. Co jest to BOga / jako ney-
wyższe Dobro dla niego samego miłować?
Odp. BOga miłować jedźinie dla tego /
że BOg / a to sam w sobie neywyższe / nie-
stoszone / a szczególnie Dobro jest u S.
Łuk. 18. v. 19.

Pyt. 170. Co spůsobu / abo sprawuje
Miłość BOga? Odp. BOga nadewszyst-
ko kocha / a sobie waży / y w tym się wes-
feli / że on jest tym / czym jest 2. Mach. 1. v.
24. Serdecznie pragnie / żeby go wszyscy
Ludzie miłowali / chwailili / a czcili do Phi-
lip. 1. v. 8. wszystko miłuje / co on miłuje / a
nienawidzi / co on nienawidzi / y usiłuje się
aby się nie stało / co się onemu nie lubi 1.
Joan. 2. v. 5. gorliwie pragnie z nim zjed-
noconym bydz / y onego wiecznie zażywać
Psalm. 72. v. 25.

Pyt. 171. P. winnoli Akt / albo Skutek
Miłości Bożej częśćciey w sobie wzbu-
dzać? Odp. Owszem / że częśćciey za ży-
wota /

wota / bo sam Zakonodawca Krystus nie
 kontentował się z jednym Wyznaniem
 Piotra / że go miłuje / ale po trzykroć się
 go pytał : Symonie Janow miłujesz mnie ? a
 Piotr też po wkręki razy Odpowiedział :
 Panie Ty wiesz , że cie miłujem u Jan. S. 21. v.
 15. Z czego Kościół S. Rzymski uznaw
 wa / że Chrześcian wierny Akt Miłości
 BŹgiey czesćciey w sobie wzbudzał jest
 powinien / bo według Jana S. w 1. Liście
 w Rozdz. 3. v. 14. kto niemiluje, trwa w Śmierz
 ci, a Paweł S. 1. do Kor. 13. v. 2. pisze :
 niechcia bych miał : : wszystkie Wiare, tak iż bych
 Gory przenosił, a Miłości bym nie miał, nicem nie jest.
 Nie dosyć ale BŹga samego miłować / ale
 też y Bliźniego dla BŹga / przetoż.

Pyt. 172. Co jest to Bliźniego dla BŹ
 ga miłować ? Odp. 1. miłować nie tylko
 dla tego / iż nasz Przyjaciel / abo Dobro
 dźiey jest Luc. 6. v. 32. Ale osobliwie dla
 tego / że BŹg przyłazał Marc. 12. v. 31.
 2. Jesiny wyobrażeniem jednegoż BŹ
 ga / Działki jednego Cyca Ciebieśniego /
 a wszyscy Członkami jednego Odsupici
 la Krystusa / y Dziedziczami jednego Bro
 lestwa BŹgiego 1. Kor. 12. v. 12.

Pyt.

Jeżeli miłość

Pyt. 173. Co sprawuje Miłość blizniego? Odp. 1. Blizniemu z Serca bydz nas klonnym 1. Kor. 13. v. 4. 2. Jemu wszytko dobre życzyć / z jego Szczęścicia się radować / a wszytko Nieszczęscia jak od siebie samego odwracać do Rzym 12. v. 9. 3. Jemu Skutkiem dobrze czynić / y pomagac 1. Joan. 3. v. 12. 4. Comy żondamy / aby się nam stało / abyśmy tego y blizniemu przoli / a życzyli Luc. 6. v. 31. a toć jest właśnie / a prawie blizniego swego / jako siebie samego miłować / lub on jest Przyjaciel / lub Nieprzyjaciel / Brześcian / Batolil / Racerz / Żyd / abo Pogan / troiko mowione : lazdy ktory jest od Boga nieśmiertelnom Dukom obdarowany / a to jest to / co Krystus mowi u S. Matth. 5. v. 43. Skłheliscie , iż powiedziano : bendzieś miłował blizniego twego , a bendzieś miał w Nienawiści Nieprzyjaciela twego. v. 44. a Ja mam powiadam miłuncie Nieprzjaciół waszych , którzy lukoć niegodni som Miłości naszej / ale Bóg jest godzien / abychmy ich miłowali dla niego / gdyż on to przykazuje.

Pyt. 174. Godzili się jaki Porzondek
 B w Mi

w Miłości Bliznich zachować? Odp.
 Wszem / bo w tym mamy się zachować
 według Wypowiedzi Oblubienice w Pieś-
 niach Salamonowych 2. v. 4. która tam
 powiada; że Oblubieniec jej / to jest Bóg
 porzondził w nią Miłość / przednie tedy
 mamy siebie samych miłować / gdyż por-
 zondna Miłość od siebie samey zaczyna /
 a sam Krystus powiada Matth. 16 v. 26.
 coś pomoże Człowiekowi, jeśli wchystę Świat
 zyskał, a na Dusz swę szkodę podjoni. 2. Po-
 winni Mianżołowie się wespół miłować /
 bo sam Bóg to przykazał: Opuści Człow-
 wiek Ojca swego, y Matkę, a przylonecz się do
 Żony swę Gen. 2. v. 24. Matth. 19. v. 5.
 Mar. 10. v. 7. 3. Podobnie Rodziczom
 wie / a Dziatki. 4. Bracia / Siostry / a
 potrzebni. 5. Potrzebnych / to jest: ubo-
 gich / a tym / co wienksom Niewolom
 cierpiom / wienksa ma im być Miłość
 przeukazana / a naywiecey Domownikom
 Wiary do Gal. 6. v. 10. 6. Dobrodzie-
 jom / a tak daley / temu wiecey potrzeba
 pomagać / z kim jest barżey złoneczony.
 Naprzykład: gdyby Ociec / a Somsiad /
 Bogaboyny / a bezbożny w jednaki był

po

postanowiony Potrzebie / rychley ma
bydź poratowany Ociec / niżeli Somsiaś /
Bogaboyny / niż bezbożny 2c.

Upomnieni Duchowne.

O Rozkazani mamy od Boga, aby który mi-
luje Boga, miłował y Brata, to jest Bliź-
niego swego 1. Joan. 4. v. ult. A jeśli się
miłujemy zobopolnie Miłość Boga jest
w nas doskonała 1. Joan. 4. v. 12. ale po-
trzeba wiedzieć / że nie Słowem, ani
Językiem / lecz Stutkiem / y Prawdom
mamy miłować 1. Joan. 3. v. 18.

Rauka II.

O Przykazaniach Bózych w Pospo-
litości.

Pyt. 175. Skąd poznawamy / że Bóg
ga / y Bliźniego miłujemy? Odp.
Via to sam Krystus odpowiada: kto ma
Przykazania moje, y zachowiva je, ten jest, który
mie miłuje u Jan. 14. v. 21.

Pyt. 176. Ktore sę Przykazania Bó-
że? Odp. Owych dziesięć / ktore Bóg

na Górze Synaj na dwóch Tablicach napisane podał przez Mojżesza Ludu Izraelskiemu Exod. 24. v. 12. a Chrystus je w Nowym Zakonie potwierdził Matth. 19. v. 17.

1. Nie bendziesz miał BÓGow cudzych przedemnomi.
2. Nie bendziesz brał Imienia Pana BÓga twego na daremno.
3. Pamientay / abyś Dzień Swientesz czynyświecił.
4. Czci Oycę twego / y Matkę twoję / abyś długo żył na ziemi / ktorom Pan BÓG twój da tobie.
5. Nie zabijesz.
6. Nie cudzołoż.
7. Nie postradnieś.
8. Nie przemowisz fałszywego Swiadectwa przeciw Bliźniemu twemu.
9. Nie pożondasz Domu Bliźniego twego.
10. Aniż pożondasz Żony jego / ani Dziewki / ani Służ. bniża / ani Wola / ani Osła / ani żadney Rzeczy / ktora jego jest Exod. 20.

Pyt. 177. Powinnoli jest Przyłazani

Do

BOŹki pełnić? Odp. Bez wielkiego Wontpienia / bo jeżeli Rozkazy Świeckiey Wierchności pełnione bydź musom / aby kto pokutowany / albo karany niebył; daleko wiecey Przykazania wielkiego BOga zachować somechmy powinni / y dla tego on Młodzieniec przyşedł do Kryśtusa pytajonc się u Matth. S. 19. v. 16. co dobrego mam czynić, abym miał Żywot wieczny? Odpowiedział jemu Kryśtus v. 17. Chować Przykazania.

Pyt. 178. Mogemyli one zachować? Odp. Owszem za Łaskom BOżom możemy / lubo Zacerze dziśieyşy powiadajom Przykazani Pańskie nietylko bydź cienşki / ale ku Wypełnieniu zgola niepodobne; Lecz ktoş niewidzi jawnego ieich Blendu? Gdyż Jan S. Ewangelista w Liście 1. w Rozdz. 5. v. 3. tak o nich pişe: Przykazania jego nie sôm cienşki. Boć nas Pan Bóg nie ćienie / ani przymuża do niepodobnych Rzeczy / y było by to wielki niemilosęrdzie / y Ostrucieństwo BOga / kiedyby nam przykazował pod Zatraceniem pełnić Przykazania swojetaki / ktore by nam nieśmożnoy było zachować; o czym przez

Bóże! ani miścić. A wśpółże sam Kry-
 stus u S. Matth. II. v. 30. mówi: darzmo
 moje wdziencyne jest, a Brzemie moje lekki. A ja-
 kóż ma bydz cienski? gdyż jest Przykaza-
 ni Miłości; ktore lubo się zda cienski temu/
 ktory niemiluje: ale temu / kto miluje
 cienski bydz niemoże. Rzczytamy w Pi-
 śmie S. o Ludziach pobożnych / że Przy-
 kazania Bóże należycie zachowali. Tak
 Tob. 2. o starem Tobiaszu / że od Młodo-
 ści swey Bóga się bał a Przykazani jego
 pełnił. O Zachari- szu / y Elżbiecie swia-
 czy Łuk. S. I. v. 6. że byli oba sprawiedliwemi
 przed Bógem, chodzone we wszystkich Przykaza-
 niach, y Usprawiedliwientach Pańskich bez nagany.
 U Mark. S. 10. też czytamy: iż przyśled-
 szy Młodzieniec jeden do Krystusa pro-
 sił mu: że Przykazania Bóżego strze-
 gł / y zachował je od Młodości swey / a
 Jezus, według Swiadcetwa tam v. 21.
 Bezprzeczny nań umiłował go. Zapewnie
 gdyby ten był przed Krystusem nieprawde
 powiedział / niebył by go Krystus nigdy
 umiłował / a tak czytamy w Pyśmie S.
 o wiele innych. Stąd nasładowuje / że y
 my Przykazani Bóże możemy pełnić /
 przy-

przynajmniej tak; żebyśmy przeciw nim
śmiertelnie niegrzeszyli / wśiał / nie jako
sami ze siebie / ale przez spólu spomagają-
com Łasce BŹoni / przez ktorom wszy-
tko możemy do Philip. 4. v. 13. przecia-
wua zać Ciała : że niepodobne jest zas-
chowani Przykazania BŹego / jest Ciało
ta blendna / y wielki Bluznierstwo prze-
ciw Dobroci / a Łaskowości BŹga.

Pyt. 179. Bierzeli Pan BŹg tych /
ktorzy niezachowujom Przykazania Jes-
go ? Odp. Przestępcow Przykazania
swego karze BŹg docześnie / y wiecznie
Deut. 5. v. 9. a błogosławi / y odpłaca
czasnie / y wiecznie tym / ktorzy je zachowu-
jomi Deut. 28. v. 1. y 2.

Napomnienie Duchowne.

Naj jest Miłość BŹga, abyśmy Przykazań jego
strzegli: a Przykazania jego nie som cienie
i. Joan. 5. v. 3. zwłaszcza temu / ktorzy
BŹga kochają miłuje / ktoremu też jarz-
mo Pański jest wdzięczne / a brzemię
jego lekki Matth. 11. v. 29. chćemy tedy
BŹga prosić / aby Ducha swego w po-
srzedku nas położył / a uczynił / żebychmy

w Przykazaniach jego chodzili / a one
Stutkiem pełnili Ezech. 36. v. 27.

Naufa III.

O Przykazaniach BŌskich w Osobli-
wości.

O pierwszym Przykazaniu.

Jam jest Pan BŌg twoy / niebens
dzies miał Bogow cudzych prze-
demnom.

Pyt. 180. Co sie tu przykazuje? Odp.
Zebyśmy BŌga samego wewnątrznie
y zewewnątrznie jako naszego neywyższego
Pana chwalili / jemu sie kłaniali / onego
sie bali / w niego wierzyli / uffali / a na-
demnytko miłowali Eccli. 2. v. 8.

Pyt. 181. Co sie zaś zakazuje? Odpow.

1. W żadnego inego BŌga niewierzić.
2. Bawochwalstwem sie bawić / a
Stworzeniu Czense BŌskom odda-
wać.
3. Cudzych Bogow potrzebować / jak to
przez Czary / gusła / Żegnania / Wroź-
cow/

cow się radzić / y Wrożenia / Urokom /
 odczynienia / Głow Mierzenia / Kara
 tel z nieznanym Pismem nożenia /
 Powiarki / y inże z czartem Umowy /
 bo to zakazuje Bóg Lev. 19. v. 31.
 nieudawanie się do Czarowników, ani wieś-
 ców, ani od nich Rady szukać, abyście się
 od nich nieślugawili, Ja Pan Bóg was.

4. Czarować / a przez Pomoc Diabla /
 abo Mocopotajemnego z nim zwioni-
 stu jakich Rzeczy się spodziewać na
 uškodzeni Ludziom / abo Wydluc.
5. Od prawdziwey Wiary odstąpić /
 one tajić / abo się wstydzic jawnie takos-
 wom wyznawać / abo o jakim Artyku-
 lu upornie wontpić.
6. W Niebespeczenstwo się wdać przez
 zbyteczne Gadania / abo Bacerstich
 Bsiąg czytania Wiare stracić / abo
 się zgorzyc. A wiele inszych podob-
 nych o czym czytamy Exod. 20. v. 4.
 Lev. 19. Deut. 18. v. 10. Matth. 10. v.
 33. Luc. 9. v. 26. 1. Kor. 15. v. 33.
 Tit. 3. v. 9.

Tu też należom Grzechy przeciw Duchowi
Świątemu.

1. Umyślnie na Miłoserdzi BOSTI grzeszyć Eccli. 5. v. 6. Rom. 2. v. 4.
2. Przeciwn Miłoserdziu BOSTIEMU wontopić Gen. 4. v. 13. Ezech. 33. v. 11.
3. Poznaney Prawdziej odpierać wdziej. 7. v. 51.
4. Bliżniemu Łaszi Bożej zawisć Gen. 4. v. 5. Gen. 37.
5. Ku wspanemu dobremu / a zbawiennemu
Upomnieniu zatwardzając Serce mieć
Exod. 7.
6. W Życiu niepokutujoncem trwać Eccl. 5. v. 8.

Pyt. 182. Coż mowi naprzeciw tym
Grzechom Krystus? Odp. Że Grzechy
przeciw Duchowi Ś. ani w tym Wieku /
ani w przyszłym odpuszczone niebandom /
to jest : trudno odpuszczone bandom /
nie dla tego / żeby BÓG niemógł / abo
niechciał odpuścić / ale że Grzesznik z przed
sie wziętey Złości sporzondzonymi do
Nawrocenia Poszkodkami gardzi Matth.
12. v. 31.

Na-

Naponnieni Duchowne.

Azetoż niemamy Bogactwy Dobro-
 tliwości / y cierpliwości / y Wier-
 twapliwosci BOga gardzić / ale wiedzieć/
 iż Dobrotliwość BOga nas tu Potucie
 przywodzi / jeżeli ale wzgardzimy tym wes-
 dług Zatrwardzalości naszej / a Serca nie-
 pokutujacego / skarbimy sobie Gniew w
 dzień Gniewu / y Objawienia sprawiedli-
 wego Sodu BOżego / ktory odda każ-
 demu podle Uczynkow jego do Rzym. 2.
 v. 4.

§. I.

D Czcí Swientych.

Rt. 183. Zakazujeli BOg w pierws-
 tym Przykazaniu czcí Swientych?
 Odp. Do cala nie / abowiem sam BOg
 je czcí tak 1. Brol. 2. v. 30 Ktokolwiek mie wiel-
 bić bendzie, wielbić go bendem, a u Jan. 8.
 12. v. 26. mowi Chrystus: Jeżeli mi kto ben-
 dzie służył, uczci go Ociec mój. Abowiem kie-
 dy my czczemy Swientych / nie czcimy
 ich tak / jako samego BOga Stworzycie-
 la

la wŝech Rzeczy / a Wykupiciela Viarosa
du Ludzkiego / ale tylko jako Slugom / a
Przyjacielu BOfkich / a ta Uczciwoŝć ŝa-
ma w ŝobie jeŝt taŝ wiele / jako ich pamion-
ŝka / albo Przypominani / co ŝam Kry-
ŝtus ŝchwaluje / kiedy o Magdalenie u
Matth S. 26. v. 13. taŝ powiada : Za-
pramde mowiem wam , gdziekolwiek bendzie opo-
wiadana ta Ewangelia po wŝytkim ŝwiecie , y co
ta uczyniŝa , bendzie powiadano na ien Pamionŝke.
Na ktory Spuŝob teŝ y Apoŝtol S. chw-
ŝi / y czci Oycow / y ŝwientych ŝtarego
Zalonu do Jyd. 11. Jŝlond jaŝnie po-
znać / ŝe dobre Uczynki ŝwientych m-
ŝom bydŝ w Koŝciele wspominate tu Czci-
onym : jako jeŝt Obyczay w Koŝciele Ba-
tolickim.

Pyt. 184. Cile jeŝtli to przeciwno Czci
Boŝa ? Odp. Bynamniej ; abowiem
wŝytki Czenŝć / ktorom ŝwientym po-
ŝazujemy idŝie abo wychodŝi na Czenŝć
Boŝkom / z ktorego Laŝki oni ŝom / co ŝom /
a Kryŝtus mowi u Matth. S. 25. v. 40.
coŝkolwiekŝcie uczynili jednemu z tych Braci-
ey mo-
ŝten nehniejsŝych , mnieŝcie uczynili. Row-
nie
jako tu na ziemi / taŝ teŝ bez Pochyby y w
Nieŝ

Tiebie / abowiem Swięci y w Tiebie
som / y zostajom Braciom Kryskusowa-
mi / adla tego też bywajom czczoni. Tia-
ktory Spusob własnje sam BOg we
Swientych swoich bywa chwalony / y
czczony w Psalm. 150. v. 1.

§. II.

O Uczczeniu Obrazow.

Rt. 185. Jestli to przeciwko Przykasz-
aniu Obrazy / abo Statuy czynic ?
Odp. Nie jest / bo lubo BOg przykazał
nieczynić ryciny / ani żadnego Podobienia
stwa / ktore jest na Tiebie wzgore / y ktore
na ziemi nisto Exod. 20. v. 4. tedy przece-
niezałazuje czynić Obrazow. A dowo-
dzi się y z Pisma S. że Obrazy byly czy-
nione z Rozkazu BOżego / bo tak czytamy
Exod. 25. v. 18. że BOg rozkazał Moys-
zemu dwiema złote / y bite Cherubiny na
Arce uczynić. A Num. 21. v 8. Węża
miedzianego wystawic. Wenz on był
Podobienstwem tego co na ziemi / Cheru-
bin zaś Podobienstwem tego / co na Tie-
bie jest ; o czym / y wiencę się w Pismie.
S.

S. znayduje / co wszystko niebyłoby się
godziło / gdyby Bóg chciał / aby do cała
żadnych Obrazow nieczyniono. A t. t
grzeby ten przeciw Przykazaniu Bóg
mu / kto ryciny / abo Podobieństwa jaki
czyni / aby je za Bógow dywalił ; ale ten
niegrzeby / kto Obrazy prawdziwe dla
czego przystoynego czyni.

Pyt. 186. Komu ta Cześć się daje /
gdy się Obrazy czczom ? Odp. Nie Ma-
łowaniu / nie Drzewu / nie Kamieniowi /
nie Złotu / ani Strzebru z których Obraz
uczyniony jest / ale tym Świentym się
Cześć oddawa / którzy przez taki Obraz
wyrażoni bywajom / jako na Przykład
się kłaniamy przed Crucifixem temu / kto
ry na Krzyżu Grzechy nasze zniósł 1. Petr.
2. v. 24.

Pyt. 187. Kiedy przed Obrazami kłan-
iamy / nie jest to Pokłon Bógu należon-
cy ? Odp. Ponieważ w naszej Mowie
niemamy żadnego Słowa / ktoreby wła-
śnie wyrażało Pokłon Bóży / ale som
Słowa pospolite / ktoremi wyrażamy y
inne Poklony / ktore czyniemy Stworze-
niu / rownie jako y Łacynnicy niemajom
włas

własnego Słowa / któreby znaczyło Po-
 klon BOfi / bo Adorare mowi Pismo /
 y o BOgu / y o Człowieku / y o Anyołach /
 czego Przykłady Gen. 17. y 18. y 23. y in-
 dziey. Trzeba tedy wiedzieć: że Kościół
 powszechny Katolicki czyni ten prawdzi-
 wy / y potrzebny rozdział. 1. Że kiedy
 kto co za swego BOga uznawa / a z tym
 Umysłem jemu k Bogom upada / takowa
 Człusc / Chwala / a Poklon samemu BO-
 gu właśnie należy Matth. 4. v. 10. A ta-
 kowego Poklonu żadnemu Stworzeniu
 dawać się niegodzi / bo sam BOg u Isai.
 42. v. 8. mowi : Chwały mojej niedam insemu.
 Z tej Przyczyny przytaczał w Obj. 8.
 Jan. 19. v. 10. Anyoł Janowi / aby nie
 jemu / ale BOgu się klaniał / bo podobno
 Anyoła za BOga uznawał. Abowiem
 tak był o sobie sam powiedział w Obj. 22.
 v. 13. Jam jest Alpha , y Omega , pierwszy , y
 Ostatni , Początek y Koniec. A w tym Do-
 nmiewaniu jemu do Boga upadł / y prze-
 toż słupnie był napomniony / aby go za
 BOga nieuznawał. 2. Kłaniać / abo
 Poklon czynić się rozumi / kiedy przez te
 Poklony komu nie BOskom / ale tylko
 oso-

osobliwom według Godności Czenść / y
 Chwale czynimy / bo jakkolwiek jeden
 Człowiek przed drugim na Świecie na
 Bolana upada / a przece przez taki głemo
 boki Polkon niemieli Człowiekowi jako
 BŌgu się kłaniać / y na taki Spusob Joz
 zeffowi Bracia jego Gen. 40. v. 26. Saus
 lowi Dawid 1. Brol. 24. v. 9. Dawidos
 wi Amalet 2. Brol. 1. v. 2. się kłaniał / y
 Jozue na swoje Twarz na ziem upadł
 przed Urłom Joz. 7. v. 6. A tych niemo
 że żaden mieć za balwochwalcow / bo
 kłaniajone się Ludziom / niekłaniali się
 im Umysłem jako BŌgu. A takowa
 Czenść / Chwala / y Polkon niemoże bydź
 odeprzona Świentym / ktorzy nam O
 brazy ich przedstawiajom / boć iej nieoda
 piera y Dawid S. Psalm. 148. v. 14. mo
 wione : Chwala wŃpŃłim Świentym jego , a
 w Psalm. 149. v. 9. Tać jest Chwala wŃpŃłim
 Świentym jego. Jeżeliby ale Lud sproŃły z
 Utwierdomości / co podobnego zle uczy
 nił / w ich Uciemiejęntności mieliby bydź
 wyuczoni / a takowe zle Używania wy
 torzenione. Jako Brol EzechiaŃ mie
 dzianego Wenzu Moysesowego polas
 mał /

mał /
 zrael
 18. v.
 aby
 abo in
 BŌga
 nie pol
 Pyt
 Swien
 OwoŃ
 tym /
 zalem
 mcom
 Pyt
 Odp.
 kłim
 dowa
 sobie /
 BŌga
 tym na
 Ńa Ucz

Pyt
 w

mał / ale dopiero kiedy mu Synowie Izraelscy Bóstom chwałę dawali 4. Reg. 18. v. 4. Aleć to nie jest doświadczone / aby Kościół Bóg miał kiedy Crucifix / aho inych Swientych Obrazu chwalić za Bógów ; w czym nas Bacerze nieślusze nie potwarzajom.

Pyt. 188. Godzili się przed Obrazy Swientych Swiece rozswiecać ? Odp. Wszem / bo się to czyni ku Czci Swiętym / ba y Salamon w Kościele Jeruzalemskim dźi. świec przed Swiętymicom rozswiecić kazał 3. Krol. 7.

Pyt. 189. A czemu Służom Obrazy ? Odp. 1. Dla Ozdoby Kościoła. 2. wśm. tlim pospolicie ku Pobożności / a Sbusdomaniu / a osobliwie k Przypomnieniu sobie / co Krystus / a Swięci jego dla Boga czynili / a cierpieli / żebyśmy ich w tym naśladowali / a w tym neyprzedmiesza Uczciwość pozustaje 1. Petr. 2. v. 21.

§. III.

O Uczczeniu Reliquij.

Pyt. 190. Jest to naprzeciw pier-
wśemu Przykazaniu Bosti / a Reli-
quie /

quie / abo ostatki Swientych w Uczciwoś-
 ści mieć ? Odp. Nie / poniewacz Bog/
 ktory jest dziwny w Swientych swoich
 Psalm. 67. v. 36. ich sam w Uczciwości
 ma / a wszystkich ieich Kości strzeże Psalm.
 33. v. 21. ja docała czensto / y gensto przez
 te Kości S. cuda czyni jako Pismo S.
 swiaczy o Elisenku : Ciało jego umarłe pro-
 rokowało. Za Zmota swego, czynił Dziwy, y
 po Śmierci, cuda czynił. Eccli. 48. v. 14.

Pyt. 191. Stały się też jaki cuda przez
 Reliquie ? Odp. Owszem y Pismo poła-
 zuje / z Płasczem Eliaszowym Eligenś
 Rzekę Jordan rozdzielił 4. Krol. 2. v. 14.
 przez dotchnieni umarłego Ciała Elizen-
 skowego jeden umarły ożył 4. Krol. 13. v.
 21. wszyscy chorobliwi / ktorzy tylko kraju
 Szaty Krystusowey się dotykali byli
 uzdrowieni Matth. 14. v. 36. Tak też
 kładzono na chore chustki / abo przepasti
 Apostoła Pawła S. / a opuszczali ich cho-
 roby / y Duchowie zli odchodzili w dziej.
 Apost. 19. v. 12. Co docała też y o cieniu
 Piotra S. napisano w dziej. 5. v. 15. Po-
 dobnie potym / y jeszcze po dziś Dzień
 wiele Cudow się dzieje / poniewacz Kena
 ta

ła BOfka / niejeść ukruciona / by niemiał
 talowe Rzeczy przez swoich Swientych
 czynić / ktore pierwey czynił Isai. 59. v. 1.

Pyt. 192. Jeżeli Swięci / czy ich Re-
 liquie czyniom te cuda? Odp. Nie / ale
 sam BOg / ktory wielki cuda czyni Psalm.
 135. v. 4 przez nie / landy / a kiedy się je-
 mu podoba na Potwierdzeni Cnot swoich
 Swientych dziej. 3. v. 12. Item 19. v. 11.
 że ale BOg na tym / a nie na drugim
 Mieyscu / przez jedne / a nie przez drugich
 Swientych / abo Reliquie / na tych / a nie
 na drugich Ludziach cuda czyni / tego
 Przyczyna jest samemu BOgu powiada-
 ma / na Przykład : że BOg Rzecz Jor-
 danowey Moc udzielił na oczyszczeni tron-
 dow 4. Krol. 5. v. 14. a Eodzawle Jes-
 rozolimskom wywołał na uliczeni wpeł-
 kach chorob Jan. 5. v. 4. że też przez
 Moyżesza / Eliasha / Eliseusza wiecey / a
 przez inne Swiente mniejšie / abo do ca-
 ładanych Cudow nieczynił / w tym dro-
 gi BOfkism niewybadane do Rzym. 11.
 v. 33. Z tego wshytkiego tedy nasładuje
 Wyznanj Wiary naszej Barolickij / że
 Swientych czcić / jak też ynich Obrazy /

Bości / abo Reliquie w przystoyney Uczę-
wosci mieć mamy.

Kauka IV.

O drugim Przykazaniu.

Niebendź się brał Imienia Pana BŹ;
ga twego na daremno.

Ret. 193. Co się tu zakazuje? Odp. 1.
Imienia BŹżego / abo Jezusowe-
go / Swientych Sakramentow / Słow
BŹżych z Pisma S. zle zażywać / zwłafa-
cza w Rzeczach nieprzystoynych / w Żarz-
tach / a w Smiechach.

2. Żaleśnie / abo niepotrzebnie przy-
sięgać / BŹgem w Rzeczach niepraw-
dziwych / albo też y w prawdziwych / lecz
bez Potrzeby świadczyć.

3. Kłnoć / złorzeczyć przeciwko BŹ-
gu / a BŹżim Własnościom / przeciwko
Swientym / albo y o Wiarze niesławnie /
a bezczynie mówić / albo y myślić. O.
czym wiencey czytać Exod. 20. v. 7. Lev.
24. v. 11. Eccli. 21. v. 30. Item 23. v. 9. do
Rzym. 12. v. 14. Jac. 5. v. 12.

Pyt.

Pyt. 194. Ulegodzi się nigdy przysięgać? Odp. Z Przyczyny poważney / w Potrzebie bez ohydny w dozwolonych Rzeczach przysięgać jest niezakazano Jerem. 4. v. 2. do Żyd. 6. v. 16.

Pyt. 195. Gdyby kto się zaprzysięgł / albo zaślubił nieco nieprzystoynego uczy: nić? powinienli to wypełnić / Odp. Nie jest powinien tego strzypać / bo jest śalona Obietnica / a zawżę grzechy tak kiedy ślubuje / abo przysięga / jako kiedy to spełnia Eccl. 5. v. 3.

Pyt. 196. Złorzeczyć Bogu / jeśli ciężki Grzech? Odp. Jest ten niewyientny Grzech / abowiem Weywyższego Majestatu Bożiego się tyła / a tym środze bywa obrażony.

Pyt. 197. Jakom Karność obnośom / ktorzy Boga złorzeczom? Odp. Kto by bluźnił Imię Boże, Śmiercom niech umrze, Kamienmi go zabije wśnytek Lud Lev. 24. v. 16. a Tob. 13. v. 16. przeklęci będom, ktorzyby cie wżgardzili: apocrypioni będom wśnych, ktorzyby cie bluźnili.

Napomnieni Duchowne.

Bogie Boga zawżę mamy ślawić / a w Śnasych Potrzebach wzywać Psalm. 102.

BOgu uczynione Sluby strzymać Deut. 23. v. 21. Nieprzymyłać ku każdey Rzecz y przysięgać Eccli. 23. v. 9. Ale niechaj Mowa nasza będzie: jest, jest, nie, nie, a co nad to wieniec jest, od tego jest Matth. 5. v. 37.

Nauka V.

O Trzecim Przykazaniu.

Pamiętaj / abyś Dziś Swionteczny
świencić.

Pkt. 198. Czemu to Pan BOg przy-
kazal? Odp. Abychmy od Pana
BOga do Służby jego naznaczoney dzień
świencić / który w starym Zakonie był
Sabat / teraz w nowym jest Niedziela /
co nas Tradycia uczy / że tak Apostołowie
narzondzili. Służna jest / kiedy my śc
dni przez Tydzień do Pracy wynalozemy /
żebychmy też siódmy dzień BOgu offe-
rowali / a o Dufne Zbawieni się postara-
li / czego nam sam BOg Przykład dał Gen.
2. bo kiedy śc Dni przy Stworzeniu
Swias

Świata strawił / śiódmeo odpocznul /
nie żeby się był unawil / ale aby nas nau-
czył / abo nam pokazał / kiedy my sześć
Dni pracujemy dla mizernego Ciała /
abydmy śiódmeo Dnia odpoczekli Bó-
gu służyli / a o Dufie się starali.

Pyt. 199. Czemu Apostołowie nie ten
śiódmy Dzień / ale pierwszy w Tydniu
poświęćili na Chwale Bóżom? Odp.
Bo jako w ten Dzień Światłość wyszł
Świat oświećila / y Poczonł Stwor-
zenia wszystkich Rzeczy się stał / tak też te-
go Dnia Pan Zbawiciel nasz Chrystus
Jezus się narodził / y z Martwy wstał
Mar. 16. v. 2. y przez swe zmartwych wsta-
nie z ciemności do prawdziwey Światło-
ści Żywot nasz przywrócił. W Niedzie-
le zesłał Ducha S. na Apostoły Act. 2. w
Niedziele spodziewamy się (mowi S. Au-
gustin) przyścia Pańskiego na Soud / dla
tego też Apostołowie Świeńci ten Dzień
nazwali Dniem Pańskim w Obj. c. 1. v.
10.

Pyt. 200. Kiedyż / a jako Czwiel
grzechy przeciw temu Przykazaniu? Odp.
Kiedy Służbe Bóstom dobrowolnie za-

miejska / albo bez Nabożenstwa jest ji
przetoimny.

2. Kiedy podczas Służby Bostkiej / albo
Nabożenstwa prozemi / a rozterżycie-
mi Myślonkami / Rozprawkami / Ob-
glondaniem / a innymi Nieprzystoy-
nościami się kto bawi / albo innym w
Nabożenstwie przeszkadza / albo ich od
Nabożenstwa odwodzi.
3. Kiedy bez Potrzeby nawalney służby
robi / albo Czeladzi / a Poddanym ro-
bić rozkazuje / bo tak sam Bóg mówił :
Niebendziesz robił żadney Roboty ty / y
Syn twoy / y Córka twoja / Służba
twoy / Bydle twoje / y przychodzien /
ktory jest w Domie twoim.
4. Zażwiencony Dzien graniem / tańco-
waniem / Myśliwościami / Obżarstwem /
a innymi Wszetecznościami / też zby-
tecznymi Rozkoszami strawić / a przez
to / albo dla tego Nabożenstwa zamie-
ścić.
5. Leniwym / a niedbałym bydź w Rze-
czach Chwały Bostkiej się tykajoncych.
Wieneey o tym znaleźć mogemy Exod.
20. v. 10. Num. 15. v. 32. Jerem. 48.

v. 10.

v. 10. Math. 15. v. 8. w Objaw. Jan.
S. 3. v. 15.

Pyt. 201. Co naśladowuje kiedy Dni
Świąteczne niebymarom zachowane?
Odp. Przepuszcza Bóg różne złośliwości /
y dziwujemy się czemu czemu pod czas
Bóg z nami tak srodo postępuje / a nas
różnymi plagami / suchem wielkim / abo
mokrą / Nieurodzajem / Ogniem / abo
innymi Ciężkościami nawiedza / a tego
Przyczyna czemu jest / że Dni Świąta
teczne ledajako sobie ważemy / bo tak Bóg
grozi przez Amos Proroka w Rozdz. 8.
v. 10. Obróć Świąta wasze w Placz.

Pyt. 202. Czy powinien każdy pod
Grzechem w Niedziele Młom S. y Ka
zani słuchać? Odp. Młom S. pod cięż
kim Grzechem jeden każdy syć powi
niać / kiedy do tego Przyleżyłość ma.
Młom ale żadney Przyleżyłości / albo
dla słusney prawdziwey Przekaźki do
Boskiego iść niemoże? tedy przecie po
winien według Możliwości Modlitwy
swoje domo odprawić / a tak przy
namniej Dzień Świąteczny świą
cić / Kazania zawsze słuchać / nie jest
jednemu każdemu w kościele przykazano / je

dnat' mogom sie owi cienisko przegrześć /
 stworzy kiedy mogom / zaniedbujom na
 Kazaniach nauczyć sie tego / co im t' Dus
 sznemu Zbawieniu potrzebnego jest / tak
 bowiem grozi Bóg takowym przez Da
 wida S. w Psalm. 94. v. 11. a ci niepo
 znali Drog moich jakom przysionę w Gniewie
 moim, jeśli wnidom do Pokoju mego.

Omy S. patrz w 4. Czesći.

Napomnieni Duchowne.

Gdzeli chcemy byc' od Boga Błogos
 ławioni / musimy Niedziele / y
 Swiointeczne Dni tak świecić / żeby
 my sie nietylko od niewolniczey Prace za
 trzymali Nhom S. y Kazanie nabożnie
 słuchali / ale też ostatok Czasu Dnia
 Swiointecznego w Duchownych / a
 Swiientobliwych Zabawach strawili Ephes.
 5. v. 19.

Naufa VI.

O Czwartym Przykazaniu.

Czcć Oyca twego / y Matkę twoję /
 abyś długo żył na ziemi.

Pyt.

Pyt. 203. Co tu Pan Bóg przytazuje
je? Odp. Abychmy Rodziczom /
jako też Duchowney / y Świeckiey Wier-
chności / y wŝytkim przedłożonym przys-
toynom Miłość / a Uczciwość połażo-
wali / a we wŝytkich słuŝnych Rzeczach
im posłuszni byli Deut. 5. v. 16. do Rzym.
13. v. 1.

Pyt. 204. Jako grzeszom Działki przes-
ciwko Rodziczom? Odp. 1. Gdy przes-
ciwko swoim Rodziczom Wtenawię / a
Zazrość w Sercu noŝom / z nimi wzgara-
dzom / z nich się naśmiewajom / przed cu-
dzymi pomowajom.

2. Gdy surowemy / a nieprzyŝystoynemi
Słowy najeżdżajom / przeklinajom / al-
bo na jakikolwiek Spusob trapiom / a
zarmucajom.

3. Gdy się swoich Rodziczy wstydzom /
onych znać niechcom / w Potrzebie
opuŝczajem / albo im Śmierć winŝu-
jom / lub starzy som / aby się ich rychley
zbawili / albo też aby po nich prenzey
Dziedzictwo otrzymali.

4. Gdy im trucejom / a niechcom tego
czynić / co im słuŝnie przytazuje.

5. Gdy

5. Gdy surowo z nimi obchodzim / abo opowazliwie sie oamielajom ich ud-
zyć / a bić. Obferniey o tym znajdy-
sieß Exod. 21. v. 15. w Przypow. 20.
v. 20. Item 23. v. 22. Item 30. v. 17.
Eccli. 3. v. 1. 2c.

Pyt. 205. Jestli Grzech Rodziczom
bić / albo uderzić? Odp. Jest / a bardzo
wielki / bo takowi w starym Zakonie
Smierciom karani byli: krobny uderzył Ojca
swego, abo Matke, niech Smierciom umrze
Exod. 21. v. 15.

Pyt. 206. Kiedy Rodzicze co niesus-
pnego rozlazujom / jezeli też to Dziatki
powinne czynić / abo wykonać? Odp.
Nie; a to kiedy Rodziczowie rozlazujom /
co jest przeciwko Sumnieniu / abo Przy-
lazaniu BŹemu / na przyklad: kiedy
lazujom kraść / zle robić / do Kościola nie-
chodzić / Katolickom samo zbawiennom
Wiare nieprzyimować / bo tak mowi
Piotr S. w Dziej. Apost. 5. v. 29. Wiencey
trzeba słuchać BŹga, a niŹ ludzi. A sam Kry-
stus prawi u Matth. S. 10. v. 37. Kto miŹuje
Ojca, abo Matke wiencey niŹ mnie, niejest mnie
godzien.

Na-

Na pomnieni Duchowne dla Dziatki.

Dziatki mająm Rodziczom swoich los
 chać / cześć / a im posłuszne bydzi w
 Panu do Ephes. 6. v. 1. bo to jest pierwsze
 Przykazani z Obietnicom / abyś jnł przez
 bługi Czas, a jebnć się dobrze wiodło na ziemi.
 Deut. 5. v. 16. bo ten zaś kto czei Ojca swego,
 doczei Pocieln i Dziatki, a w Dzień Modlitwy
 swoien wysłuchan bendzie Eccli. 3. v. 6. a bendzie
 czasnie / y wiecznie błogosławion. Przez
 ciwnym zaś Spusobem Dziatki / które
 Rodziczom nie czczom / niebendom mieć
 na Świecie błęzństwa / ani Błogosławień
 stwa / y w sytko im się to stanie / co Ro
 dziczom wyrzondzali / y bendom czasnie /
 y wiecznie od Boga przeklente Eccli. 3.
 v. 18.

G. I.

O T owinności Rodziczom przeciwko Dziatkom.

Mt. 207. Jaki się przegrzesom Rodzi
 cze przeciwko Dziatkom? Odp. 1.
 Przez Niedbałość / abo Marnotratność
 Dzieci

Dziatki do Ubóstwa uwieść / abo do cara opuścić.

2. Cwiczyć / abo niedbać cwiczyć w prawey Wiarze / ani niedbać / uczomli się co dobrego / czyli złego.

3. Grzeskom Rodziczowie / gdy Dziatki swoje przeklinajom / onym złe winusjom / bez Uwagi bijom / y ranion.

4. Gdy się z nimi podczas piekczom / je ich wystempli przeglondajom / a znięra zondney tu nim Miłości niekarzom.

5. Gdy obwzłaśnie przez Alnieni / Przyziengani / y inne niewiastydy / a niecnoty do Złego puwod dawajom. A co wiens ceptakiego / o tym czytay w 1. Krol. 3. v. 13. Eccl. 7. v. 26. Item 30 v. 9.

Pyt. 208. Czy powinni Rodziczowie zaraz z Miłodości Dziatki cwiczyć? Odp. Wpsem na wpelli Spusob zaraz od Dzieciństwa / bo tak mowi Syrach 7. v. 25. Miał Syny, cwiczyje, a nachlan ich; Dzieciństwa ich, boć wiem jest wiadomo / że i Obieś mlody żył nabożnie / bogaboyne / świecił toblowie / a złondże to? Pismo powiada Tob. 1. v. 10, tak: Ociec jego nauczył

i Dzieci

Dzieciństwa bać się Pana Boga, y wstrzymać się od wszelkiego Grzechu.

Napomnieni Duchowne dla Rodziców.

Nonieważ tak czasne / jako y wieczne Dziecię Zbawieni albo Zatraceni często pochodzą z dobrego / albo złego Wyczerzenia / które naprzód / a osobliwie Rodzicowie Dzieciom powinni / tedy nie dosyć na tym / żeby je tylko żywili / a chowali 1. Tim. 5. v. 8. Ale też powinni zaraz z Dzieciństwa onych bojaźni Boga żywy w Pobożności nauczać / im dobrym Przykładem być Eccli. 30. v. 1. a kiedy grzeszom / po Wycośku je karać w Przypow. 23. v. 13. Aby potym mogli obstać / przed Bogiem / który z tego od nich sęcił tego / upominać się będzie Rachunku.

S. II.

O Wierchności.

Mat. 209. Cośmy Wierchności powinni ni? Odp. Tak dobrze Duchowney. do Żyd. 13. v. 17. jako y Świeckiey Wierchności powinniśmy być poddani 1. Petri

Petri 2. v. 13. Oney tak zgola jako Dział
 ti Rodziczom wszelkom Miłość / Czenść /
 Wierność / y Posłuszeństwo przekażo-
 wać / abowiem niemaż Wierchności jedno od
 Boga: a które sony, od Boga sony postanowione,
 przeto kto się sprzeciwia Wierchności, sprzeciwia
 się Postanowieniu Bogiemu, a którzy się sprze-
 ciwiają, potępieni sobie nabymajom do Rzym.
 13. v. 1.

Pyt. 210. Powinniśmy im też pod cień
 Głim Grzechem Posłuszeństwo? Odp.
 Zapewnie w Prawych / a Słusnych Rze-
 czach / gdyż Apostoł wyraźnie powiada /
 że nie tylko dla Gniewu / a Karania Rzym.
 13. v. 5. a nie na Oko tylko / albo jako by
 Ludziom się spodobajone Ephes. 6. v. 6.
 ale w Szczyrości / a Sprośności Serca /
 jako Bogu poddani bydź mamy do Koll.
 3. v. 22. Kiedy by ale Wierchność co
 niesłusznego przeciwko Sumnieniu / albo
 Bogu / a Przyłazaniom jego rozkazo-
 wała / tedy posłuchać żaden nie powinien /
 abowiem wiecey trzeba Boga słuchać, a niż
 ludzi w Dziej. 5. v. 29.

Pyt. 211. Co naprzeciw tym Wierchy-
 ność powinna Poddanym swoim?
 Odp.

Odp.
 Dzięko-
 wie z
 wiedli-
 dzono-
 Ci bi-
 ale te-
 starac-
 spraw-
 mać / a
 wieść
 gabo-
 swoje

Pyt.
 Dzię-
 Dzię-
 zabija-

Pyt.

Odp. Swym Spusobem rownie to/co Ros-
dziczowie Dziatkom; tak powinni laska-
wie z roztropnościami rzondzić / co spras-
wiedliwego / a słuſznego jest / czynić / wie-
dzone / iż y oni majom Pana nad sobom w
Tii bie do Boll. 4. v. 1. a nietylko o ciało /
ale też y o Dusze sobie poddanych społu
starac 1. Tim. 5. v. 8. Sprawiedliwość
sprawować / we wſem dobry Rżond trzys-
mac / aby wſyscy ci chy / a spotoyny Żywot
wiesć mogli we wſelkiej Uczciwości / Bo-
gaboiności / abowiem w tym Bóg ma
ſwoje upodobani 1. Tim. 2. v. 2.

Rauka VII.

O Piontym Przykazaniu.

Niezabijesz.

Rt. 212. Co ſie tu załazuje? **Odp.**
Zeby żaden ani ſiebie ſamego / ani
Zliźnego lub na Ciele / lub na Duszy nie-
zabijał / ani nieuſtodził Exod. 20. v. 13.

G. I. v. 2. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

Pyt. 213. Jaki grzeſzy kto na ſobie ſa-
mym

mym przeciw temu Przykazaniu? Odp.

1. grzeby / gdy z Niecierpliwości / a z wolta
pienia sobie samemu Śmierć winiuje / sie
bie samego rani / albo zmarni.

2. Gdy przez Obżarstwo / albo pijan
stwo Zdrowiu swojemu uszkodzi / albo na
inny Spusob życia sobie ukraca.

3. Gdy w niepotrzebne Niebespeczeni
stwa się wpuszcza / gdzieby mógł żyć pozo
być.

4. Gdy na pojedzinek wyzywa / albo
się dostawia / a co wiencę takiego / o
czym widzieć Eccli 31. v. 33. Matth. 27.
v. 5.

Pyt. 214. Nie jest tedy wolno na Po
jedzinek iść / albo się dostawić / aby
Krzywdy dla Ublizności Czci / y Sławy /
albo dobr podstępionę zemścić się
mógł? Odp. Żadnym Spusobem nie jest
wolno samemu się mścić do Rzym. 12. v.
19. swoy Żywot / ktorego nie jest Panem
Eccli 23. v. 1. w Niebespeczenstwa wdać /
a jeszcze mniej wolno własnóm Duse swoj
wolnie w Niebespeczenstwo Zatracenia
wiecznego wtronić. Tenći przewrotny /
a w Złości cale leżący Świat 1. Joan. 5.
v. 19.

v. 19. na opat sierzondzi / lecz Bóg prawi : Mnie Pomsta , a Ja oddam do Zyd. 10. v. 30. a Krystus powiada : coż pomoże Eyzowiekowi , jeśli by wstąpił Świat pożył , y wstąpił Eyzowiek / a Duszojenstwo z całego Świata miał / a na swen Dufy Szke podjoni? abo co za Odmiane da Eyzowiek za Dufę swoje ? Lepiej jest do Ganby przed Ludźmi Światowymi wpaść / niżeli zgrzeszyć przed Ombliczem Pańskim / a samego siebie na wiecznom Ganbe wtronić Dan. 12. v. 23. bo strasna jest wpaść w Rence Boga żywego do Zyd. 10. v. 31.

Pyt. 215. Gdy ale nieprawem Spusobem najeżdżan brwa ? Odp. Wtedy jest powołano się bronić tak dalece / żeby swoy Żywot ratował / ja docała kiedy niemaś Spusobu innego / żeby własny Żywot zachować mógł / Uajeżdżnika zabić / ponieważ niepowinien żaden Bliźniego swego wiencey miłować / niż siebie samego Matth. 22. v. 39.

§. II.

Pyt. 216. Jako się przegrzechy kto na przeciwko Bliźniemu przeciw temu Przy-

Łazaniu ? Odp. 1. Z Pychy się nad Bliźniego wynosić / nim gardzić / onego wysmiewać / zaganbiać.

2. Onego przeklinać / złego mu życzyć / abo winiować / złęczyć.

3. W Nienawiści go mieć / nieżyczliwym mu być.

4. Z nim się wadzić / gniewać / mścić się.

5. Onego bić / obrazić / ranić / abo na jakikolwiek Spůsob przez siebie samego / abo przez drugiego zuchwalnie zabić / który Grzech jest do Ciebie wolajoncy Gen. 4. v. 10.

6. Począty Żywota Owoc stażić / ktemu pomagać / abo radzić. Wiencę czytaj Gen. 9. v. 6. Exod. 21. v. 12. Matth. 5. v. 21. Gal. 5. v. 20. 12.

§. III.

Pyt. 217. Jako się przegrzeszy przeciwko Bliźniemu / co się Duże dotyczy ?

Odp. Bliźniemu Pogorszeni dawać / to jest : Słowem / abo Uczynkiem Przyleżyć tość abo powab dać do Grzechu / co bardzo ciężki Grzech jest / zwłaszcza / kiedy się to

dzie

dziesię niewinnym Dużom / abowiem ten
się staje wszytkich złond nasladujoncych
Grzechow ucześniekiem Matth. 18. v. 6.

Pvt. 218. Możeli się też kto cudzych
Grzechow winnym stać? Odp. Owszem/
a to tak jakoby ich sam był spachał do
Rzym. 1 v. 32. na nasladujoncy dziewiens
ciorali Spusob:

1. Drugiemu do Grzechu radzić / abo
Spusob dać Jan. 11. v. 49.
2. Grzeszyć kazać 2. Krol. 11. v. 15.
3. Do jeich Grzechow zezwalać dziej.
Apost. 7. v. 59.
4. Do Grzechu pobudzać / a nawodzić.
Gen. 3. v. 6.
5. Teich Grzechy schwalać Isai. 5. v. 20.
6. Taić / a zamilczeć / gdy złemu może
zbronić 3. Krol. 1. v. 6.
7. Przeglondać / gdy z Urzendu powin
nien karać 1. Krol. 3. v. 13.
8. Cudzego dobra jakimkolwiek Spuso
bem Uczeńnikiem się stać Luc. 19. v. 8.
9. Innych Grzechy zamawać / bezboż
nym / a podeyżrzałym Ludziom O
brone / y Pomieştani dawać Psalm. 49.
v. 18.

Pyt. 219. Mógłeli kto sam sobie Zgor-
szeni dać? Odp. Może zwłaszcza kiedy
kto na podejrzenie Mieysca idzie / albo się
do zlego Towarzystwa wpuszcza / gdzie
Przyleżytość do Grzechu znajduje / albo
umyślnie takowey szuka Matth. 18. v. 8.

Napomnieni Duchowne.

Tu się ma każdy osobliwie strzedz / aby
Młodzieży Zgorżenia nie dał / gdyż
sam Chrystus dokładnie o tym mówi : bła-
da Człowiłowi one mu / przez którego
Zgorżeni przychodzi / lepiejby mu było /
aby zawieszono Kamień Mlynski u brze-
gu jego / y zatopiono go w Głębokości
Morskiej Matth. 18. v. 6.

Kauka VIII.

O Szóstym Przykazaniu.

Niecudzołos.

Pyt. 220. Co się tu zakazuje? Odp. 1.
Nieczyste Myślonki / albo Pożondli-
wości w Serca nościć / w nich się zatrzy-
mować / na nie zezwalać / w nich się to-
czyć /

chać / a do cielesnego Porużenia Przyczynę
nie dać.

2. Niecnotliwe Słowa / Rozprawki /
Zsiengi / Obrazy / a wszystko co do Cies-
cioty pobudzać może.

3. Pożondani ciała / niecnotliwe Po-
glondani / Dotykani / całowani / albo
takowe dopuścić.

4. Z zley Pożondliwości sam z sobą
grzeszyć / albo się zmazać / co tak w
Mażełstwie / jako oprócz Mażeł-
stwa zawsze jest wielki Grzech przeciw
Naturze Gen. 38. v. 9.

5. Przyczynę zadać do nieczystych
Snom / a Noczniго Zmazania / albo
tiedy się przebudzi Zalubieni w tym
mieć / oprócz gdyby się stało naprze-
ciw Wole / niemaż żadnego Grzechu.

6. Skutkiem z Osobom grzeszyć / gdzie y
przy Pożondliwościach dohrze upa-
trować trzeba / jeżeli swobodna / za-
ślubiona / wydana / pokrewna / powin-
nowata / albo Bogu poślubiona była
Osoba.

7. Zgwałcić / albo Osobę jeszcze niewin-
ną /

nom / albo Dziecie do Niecnoty zwodzi
 że / albo pobudza.

8. Z Osobom rownom jedney Pelsi / albo
 Pohlawi Niecnoty czyni / co Sodom
 ski / a do Nieba wolajoney Grzech jest
 Gen. 18. v. 20.

9. Z Bidlem się splugawieć haniebna Złość
 jest Lev. 18. v. 23. a co wieucey takie
 go patrz Gen. 34. v. 2. Lev. 18. Deut.
 22. v. 22. Item 23. v. 10. Item 27. v. 20.
 W Przypom. 15. v. 26. Matth. 5. v. 28.
 1. Kor. 6. v. 9. Gal. 5. v. 19.

Napomnieni Duchowne.

N By tedy kto do podobnych Wierzone
 dow żadney Przyleżytości / zwoła
 cza młodym osobliwie niewinnym Osobom
 Zgorżenia niedał / niema byż Poru
 sstwo / y wszelka Nieczystota / plugawe
 Słowa / y wsteczne Rzeczy miendzy
 Brzesćcianami ani wspomniane jako
 Swientym przystoji do Ephez. 5. v. 3.

Kauza IX.

O siódmym Przykazaniu.
 Niepokradnieś.

Pyt.

Rt. 221. Co się tużakazuje? Odp. 1.
 Na jakikolwiek Spusob Bliżniemu na
 jego Dobrach / a Majentnościach Szkodę
 uczynić / potajemnie / albo lawnie zrabowac /
 albo ukrasć.

2. Lichwe prowadzić / wielki niezwyuczay
 ne Uroki požondać / albo wyciongać /
 Bliżniemu w Potrzebie postanowione
 mu nieco urwać.

3. Żakływom Monete kuc / albo iey uży
 wać / w Graniu / y Żandlu zdrady / a
 Osułania zażywać.

4. Znalezionę Rzeczy niewrócić / albo je
 żeli się niewie / komu by należała / dosta
 tecznie się niedowiadować / czyia by
 bydy mogła.

5. Wiadome też y wonupliwe / albo pode
 rzale kradzone Rzeczy kupować / kryć /
 albo zatrzymywać.

6. Własne Długi nieplacić / kiedy może /
 albo Długi dźiłać, które niema w Umys
 lu placić.

7. Niesprawiedliwe Statki / albo Dzie
 śiectwo trzymać.

8. Wbryki niestupne Praktyki / a fortelne
 Spusoby / przez które cudzego dobra nas

bywa/albo je zatrzymuje / na jaftitolwieft
Spufob fie to tylko ftac moze / a temu
podobne / o czym wienczey znaydzieft
Exod. 22. v. 25. Tob. 2. v. 21. Ezech.
18. v. 13.

Pyt. 222. Ktorzy jeftciez ofobliwie grzes
som przeciw temu Przyftazaniu ? Odp.
1. Wierchności / ktore zftłodom fwoich
poddanych Zytftu / a Pozytftu fwego ftuka
jom Ezech. 34. Za Podarunki niesprawie
dliwe Prawo czyniom Ifai 5. v. 23. fwoich
Poddanych nad ftufność obctienżajom
Ifai 3. v. 15. Ubogi Wdowy / a Sieroty
ucifftajom / co jeft Grzech do Ciebie wolaj
joney Exod. 22. v. 22.

2. Pańftwa/a Gospodarze/ ktorzy fwey
Czeladce/ najentym Robotnikom zaftużaj
ie Nityto zatrzymujom / abo umienftajom /
co jeft Grzech takze do Ciebie wolajoney
Jac. 5. v. 4.

3. Gospodarze Zandlerze / Kramarze /
Szenkirze/ie. ktorzy Miarom / Wogom
ofuftajom / Towary fałftujom / albo dros
żeg / niż godno / przedawajom Deut. 25.
v. 13.

4. Rzemieftnicy / dżienni Robotnicy /
eto,

ktorzy swoje Robote tylko na Oto dobrom
działajom / abo niebezpiecze robiom.

5. Ciebieżypa Czeladka / ktora bez Wias
domości swoich Gospodarzy marnie roz-
praża / abo z domu wynaję / innym roz-
dawa / a co temu podobnego.

Napomnieni Duchowne.

Tu osobliwie mamy się strzec / że wsi-
tli Grzechy naprzeciw temu Przyka-
zaniomom będy odpuszczone / okrom
żeby to ni. sprawiedliwe / abo ukradzone
Dobro / jeżeli jeszcze jest / niemialiby go
już ale / tedy to innego równey ceny nas
wrócił / y wsiłki przez to uczynione sło-
dy wynagrodził / gdy się jenom stać może /
trzebaś by y zubożec miał Człowiek / bo
lepiej jest zubożec / niż dla niesprawiedli-
wego dobra wiecznie zaginonę Lev. 6. v.
2. Ezech. 33. v. 15. Luc. 19. v. 8. gdyby
ale Człowiek wcale niebył w tym stanie
podobnych Rzeczy wynagrodzić / musiał
by przece mieć te perwom / a prawdzi-
wom Wole że jał. skoro by tylko mógł / to
uczynić chce ; zatym ale użytywdzonemu
na inny Spusob odslugować / y za niego
się

sie modlić / aby go BOg inšom stronom
pożegnał.

Kauka X.

O Osmym Przykazaniu.

Nieprzemowisz fałszywego Świade-
ctwa przeciw Bliźniemu twemu.

Pkt. 223. Co się tu zakazuje? Odp.
1. przed Urzędem / albo też / y gdzie
indziej przeciw Bliźniemu fałśnie świad-
czyć Deut. 19. v. 16.

2. Kłamać z Żartu / albo z Potrzeby /
albo łomu & Woli / albo dla wysługi / oso-
bliwie kiedy przez to drugimu Szkoda się
staje Prov. 12. v. 22. Joan. 8. v. 44.

3. Bliźniego w czym złym bez prawego
Gruntu w Podeyrzałości mieć / jego
niebacznie posondzać Matth 7. v. 1. do
Rzym. 2. v. 1.

4. Bliźniego swego zawstydząć / po-
tworzyć / ganić / albo jemu lubo prawdzi-
we / lubo zmyślane Wystempli wyczy-
tać Matth. 5. v. 22.

5. Podbudzać / albo między dobremi
Przy-

Przy-
ni/ Ec-
6.

swego
bywe-
win-
dzim-
cze ni-
onego
z Wien-
umien-
abo p-
7.

z tem
bani-
sie m-
niepr-
wien-
29.

P-
Cze-
sie ra-
puśc-

Przyjaciółami Błopoty / a niezgode czyni
nić Eccli. 28. v. 15.

6. Na Czcę ubliżać / to jest Bliźniego
sweego potajemnie pomować / jakigo fał-
szywego / albo zmyślonego Wystempe-
winnyego bydź powiadać / abo też prawa-
dziwy Wystempeł / ktory spachał / ale je-
cze nie jest innym powiadomy / objawiać /
onego u drugich podeyżrzałym czynić / a
z Wnawisłości jego dobre Imię / y Sławę
umieniać / niechay to się stanie uśnie /
abo pisebnie Psalm. 100. v. 5.

7. Na Czcę ubliżajoncego rad słuchać /
i temu przyzwalać / pomagać / upodo-
bani w tym mieć / y poślazować / a kiedy
się może / nieprzeszkodzić / y Rzeczy jego
nieprzerwać w Przyp. 24. v. 21. a co-
wiencę podobnego patrz do Rzym. 1. v.
29. 1. Kor. 13. v. 4. Psalm. 3. v. 3.

Napomnieni Duchowne.

N Rzy tym trzeba dobrze wiedzieć / że te /
y tym podobne Grzechy / przez które
Cześć / Sława / y dobre Imię Bliźniego
cierani / a umniejsza / niemogom bydź od-
puszczone / otkrom / żeby było odwołano /

co o nim złego było rzeżono / y w czym
na Poczciwości było uszkodzono / a to u
wszystkich / y wszędzie / gdzie się to stało /
y Sława jego / jak jenam można jest / by
ła nawrócona / y wszystki złod pośle
Szłody wynagrodzone / bo lepsze jest
Imie dobre / niż wielki Bogactwa w
Przyp. 22. v. 1.

Naufa XI.

O Dziwiontym Przykazaniu.

Niepożondas Domu Bliźniego twego.

Pyt. 224. Co się tu zakazuje? **Odp.**
Jako w śiodnym Przykazaniu wszy
tki skuteczne Złodziejstwa / y niespra
wiedliwości / tak też tu wszystka Łako
mość / y nieporządna Pożondliwość
cudzych dobr się zakazuje Exod. 20. v. 17.
Pl. 61. v. 11.

Pyt. 225. Jeśli ta Pożondliwość zawo
zdy Grzech? **Odp.** tylko w tedy / kiedyby
w niejeden zezwolił / a sobie umienil cudze
Dobra jakimkolwiek Spusobem niesprawie
dlowie przywłaszczyć / jako to Łakomiec

zawo
v. 9.
Wielb
Bogato
Matth.

W Je
Świat,
możemy
tym przy
bydź, n
belski,
škodliw
ni, y
jest Ch
dzili od
a ty, o
6. v. 6.

O
Aniż p
li / an
Os

zawość taki Affekt zwykł miewać Eccli 10.
v. 9. o którym Arystus prawi: łatwiej jest
Wielbłondowi przez Dziurę Zgielnom przejść, niż
Bogatemu wnieść do Królestwa Niebieskiego u
Matth. 8. 19. v. 24.

Napomnieni Duchowne.

Wielki jest Bóg, Pobożność i przestawaniem na
swoim, abowiem nieprzynieśliśmy nic na ten
Świat, bez Wontpienia, że też wynieść nic nie-
możemy, ale mając Żywność, i czym się odziać na
tym przestawamy. Bo którzy chcom bogatymi
bydź, w padajom w Pokuszeni, i w Sidło Dia-
belski, i wiele Pożondliwości niepożytecznych, i
škodliwych, które pogronzajom Ludzi na Zatrace-
ni, i Zginieni. Abowiem Korzeń wśego złego
jest Ełciwość: ktorey niektorzy pragnonć, poblon-
dzili od Wiary, i uwikłali się w wiele Bolesći;
a ty, o Ełłowiecze BDiń, chroń się tego 1. Tim.
6. v. 6. 12.

Naufa XII.

O Dżiesięntym Przykazania.

Aniż požondas Żony jego / ani Dziewo-
ki / ani Służebnika / ani Woła / ani
Osła / ani żadney Rzeczy / ktora
jest jego.

Pyt.

Rt. 226. Co się tu zakazuje ? Odp.
Jako w szóstym Przykazaniu osobli-
 wie / Cudzołóstwo / a inże niemożliwe
 Uczynki / abo skutki / tak też tu wszystkie po-
 dobne Myślunki / a Pożondliwości się
 zakazujom Exod. 20. v. 17. a u Matth. 5.
 5. v. 27.

Pyt. 227. Somli wszystkie nieczyste My-
 śli / a Pożondliwości ciemski Grzech ?
 Odp. Pierwsze Pokuszenia Pożondliwo-
 ści cielesney niesom żaden Grzech / kiedy
 im jenom zaraz na Poczekanku się przecis-
 wi ; kiedy ale takowe schwalnie sobie
 wzbudzuje / w nich się zatrzymuje / to-
 cha / y w nie zezwala / zawzię som ciem-
 skim Grzechem Jak. 1. v. 14. lubo by tak-
 owe Pożondliwości skutkiem niewypelnili /
 ponieważ Chrystus powiada : iż każdy, kto-
 ry patrzy na Niewiastę, aby iey pożondał, już jom
 cudzołóstw w Sercu swoim Matth 5. v. 28.

Naupomnieni Duchowne.

Gdy nas Pożondliwość cielesna poku-
 sia / niemamy Pożondliwościom
 pozwalać / ale mamy nasze Myśli chętnie
 gdzie indziej obrócić Eccli. 18. v. 30. y roz-
 poma

pomnieć się na Przypomnąć BOfom
 Eccli. 1. v. 27. który dla takowych Grzes
 chow Ewiat Potopem zagubił Gen. 6.
 Sodome / y Gomorre Ogniem spalił Gen.
 19 sobie naże ostateczne Rzeczy przedsta
 wić Eccli. 7. v. 40. y pomyśleć / że krótka
 Uciecha przynosi wiecznom Żalność / a
 Krolestwo Niebieſki Gwałt cierpi Matth.
 11. v. 12. jako się wieniec mamy zachos
 wać patrz w drugiey Czeſności / w Ciauk.
 2. S. 4.

Rauka XIII.

O Wypełnieniu Przykazania Mi
 łości.

Pkt. 228. Wypełniali Przykazani Mi
 łości ten / kto Bliźninu swemu nie
 złego nieczyni ? Odp. Nie / lecz musi też
 Bliźninu w Skutku dobrze czynić przeka
 zujone mu Uczynki Miłości / y Miłosers
 dzia 1. Joan. 3. v. 17.

Pyt. 229. Które sōm Skutki Miłosers
 dzia ? Odp. Duchownych, miłoserskich
 Skutkow jest siedm / a sōm te : Grzeſnie
 ni
 tow

toż karać Matth. 18. v. 15. Ciemiśnialych
 nieczyć Eccli. 18. v. 13. Wontpioncym
 dobrze radzić Eccli. 5. v. 14. Zarmucow
 nych cieżyć Eccli. 7. v. 38. Brzywody
 cierpliwie znaśać 1. Petr. 2. v. 20. Ublie
 hajoncym mile odpuszczać 1. Thels. 5. v.
 15. Za Żywych Jak. 5. v. 16. y Martwych
 2. Mach. 12. v. 46. Bógu się modlić.

Cieleśnych Skutkow miłosernych jest
 także siedm: Głodne karmić / Pragliwe
 napawać / Nagi odziewać / Podróżne do
 Domu przyjmować / Ciemocne nawiedzać /
 Więźnie wyswobodzić u S. Matth. 27.
 v. 35. Martwe pogrzebać Tob. 12. v. 12.

Pyt. 230. Powinnisiny pod cieńskim
 Grzechem te Skutki Miłoserdzia Bliźni
 mu naszemu przestazać / a ubogimu Jak
 mużne dać? Odp. Zapewnie / kiedy tyl
 ko Człowiek jaki przemożeni ma / a to we
 dług Potrzeby Bliźniego / ponieważ to
 Bóg przykazał Luc. 11. v. 41. a jest mu to
 tak miło / jakoby się jemu samemu stało
 Matth. 25. v. 40. bo powiada: Błogosław
 ni i oni som Miłoserni v. 34. a potempioni
 niemiłoserni v. 41.

Mac

Napomnieni Duchowne.

Rzeczy miał Majestność tego Świata, a wi-
działby, że Brat jego ma Potrzebę, a zawarłby
wewnętrzności swe przed nim, jakoś w nim przebywa
Miłość Boga? 1. Jan. 3. v. 17. dla czegoś
według przemożenia powinna Rzecz ubo-
gimu przybyć Pomocom Tob. 4. v. 7. kto
ale daje / niechay czyni w Prostocie dla
Boga / żeby niewiedziała Lewica / co
Prawica czyni Matth. 6. v. 3. kto czyni
Miłosierdzie / z Wesołościom niechay czy-
ni do Rzym. 12. v. 8. abowiem ochotnego
dawcę Bóg miłuje 2. Kor. 9. v. 7. kto
daje ubogimu / niezubożeje w Przyp. 28.
v. 27. abowiem na Lichwie daje Panu / kto
ma Lutosć nad ubogim w Przyp. 19. v.
17. a na drugim Świecie perwonego Miło-
sierdzia ma się spodziewać od Boga
Matth. 5. v. 7. który y lubel żimney Wo-
dy bogato odplaca Matth. 10. v. 42. Ale
Sond bez Miłosierdzia bendzie temu, który Miło-
sierdzia nieczynił Jak 2. v 13.

Rauka XIV.

Miłości Nieprzyjacielom.

Fi 2

Pyt.

Mt. 231. Powinno też Nieprzyjacieli
 miłować? Odp. Owszem / bo tak
 Chrystus wyraźnie naporemczył: Ja wam
 powiadam miłujcie Nieprzyjaciół wasze, dobrze
 czynicie tym, którzy was mają w Nienawiści, a
 modlcie się za prześladowce, y potwarzające was
Matth. 5. v. 44. a to nie tylko Chrystus
 uczył / ale też y czynił / kiedy się modlił za
 tych / którzy go utrzymywali **Luc.** 23. v.
 34. Szczepan też S. modlił się za tych /
 którzy go kamienowali w dziej. **Apost.** 7.
 v. 59. tak uczy y **Apostoł** do **Rzym.** 12.
 v. 17.

Napomnieni Duchowne.

Eżeli miłujemy te / którzy nas miłuj-
 iom / coż za Zapłatę mieć będziemy?
 czyż y Poganie tego nieczyniom? tedyż
 my jako Chrześcianie powinniśmy y tych
 niewiernych Nieprzyjacieli naszych mi-
 łować / ponieważ to Bóg przykazał /
 a jest mu to miło / abysmy byli Synami
 Ojca Niebieskiego / który / lubo go we
 wielu codziennie obrażamy / przece czyni/
 że Słońce jego wschodzi na dobrych / y na
 złych **Matth.** 5. v. 44. do czego ma nas
 po-

pobudzać / że ani nasza Modlitwa / ani
jakikolwiek dobre Uczynki BOgu się podo-
bać niemogom Matth. 5. v. 23. ani Ołcie
nasz Niebieski nieodpuści nam Grzechom
naszych Matth. 6. v. 14. ja docała ani się
niemamy ośmielić BOga o to prosić Eccli.
28. v. 1. chyba że my też Nieprzyjacielom
z Cerca odpuścemy Matth. 18. v. 35.

Rauka XV.

O Sumie całego Zakonu.

Rt. 232. Ktora jest Suma dziesięćci
Przykazań BOżych? Odp. Krystus
mowi: Bendzieś miłował Pana BOga twego
je wszytkiego Cerca twego, y je wszytkien Duse
twoien, y je wszytkien Miśli twoien, toć jest nay-
wienkše, y pierwše Przykazanie, a drugi podobne
jest temu; bendzieś miłował Bliźnigo twego, jako
samego siebie, a na tym dwongu Przykazaniu wszy-
tek Zakon jawisnoś, y Prorocy Matth. 22. v.
37. 38.

Napomnieni Duchowne.

Wie bondźmy nikomu nic winni / jedno
abyśmy się społecznie miłowali: bo

kto miłuje Bliźniego Zakon wypełnił do Rzym.
 13. v. 8. a jeśli które jest inne Przykazani, w tym
 Słowie się zamyka: będziesz miłował Bliźniego
 twego, jako siebie samego v. 9. a Miłość Bli-
 żniego z tego nieczyni, wypełnieni tedy Zakonu jest
 Miłość v. 10. dla czegoż Konca mówienia
 wszystkich społem słuchamy: Boga się boi, a strzeż
 Przykazania jego, bo to jest wszelki Człowiek.
 Wszystko co się dzieje, przywiedzie Bóg na
 Sąd, za każdy Wytempek lub dobry,
 lub zły Ecclesiastes 12. v. 13. 14.

Cześć

Czescé Czwarta.

Nauki Krześcianskiej

O Sakramentach.

Teraz przechodzemy do czwartey
Czescé Nauki Krześcianskiej / to jest
o Swietych Sakramentach / ktore nienda-
zy neyprzednieysze Znaki / prawdziwey
Wiary sie przypoczytajom / a te som po-
wierzchowone Swiadcetwa wnetrzney
Swientobliwosci / ktora sie w Kościele
Bogim / a wšytkich prawowiernych /
ktorzy je wyznawajom / znayduje / dla
czegoż trzeba wiedzieć.

Nauka I.

Wt. 223. Co własnie jest Sakrament u
Katholikow? Odp. Aug. S. y wšys-
cy

scy Doktorowie / ktore Scholasticos zowie-
my / tak opisujom Istność Sakramentu :
Sakrament jest Znak Rzeczy Swietych, albo in-
szemi Słowami : Sakrament jest niewidomy Łaski
Widny Znak widomy dla naszego Usprawiedliwie-
nia postanowiony. Powiedziano : Znak widomy,
abowiem w Sakramencie jest coś / co my
widzemy / a coś / co my niewidzemy / a
przece bierzemy / jako na Przykład ; kiedy
Dzieci się krzci / widzemyć Wode / ktorom
Człowiek po wierchu obmywany bywa /
Łaski ale / ktorom biere / a jey Mocom Dus-
za od pierworodnego Grzechu oczyszczona
bywa / tego niewidzemy / a toć się dzieje y
przy innych Sakramentach.

Pyt. 234. Wiele jest Kościoła powie-
dnego Sakramentow ? Odp. Siedm.
1. Krzest. 2. Bierzmowani. 3. Sakra-
ment Ciała / y Krwie Pańskiej. 4. Po-
kuta. 5. Ostatni Pomazani. 6. Za-
planstwo. 7. Manżelstwo.

Pyt. 235. Czemu ich niewiencę / ani
mniej ? Odp. Chociaż w Piśmie S. przez
też wespół siedm Sakramentow nie-
maż mianowicie / rownie też nie jest wy-
rażono / żeby jenom dwa / albo trzy Sa-
kra-

tran-
wyni-
czyni-
Czas-
uzna-
zbaw-
la po-
to Cz-
y ży-
swymi-
siedm-
Panu-
dmi-
aby-
ment-
Sakra-
Kryst-
Wed-
rost-
przez-
wiel-
żey / a
sie ży-
Ciała-
jest pra-
jako sa-

ramenta były / gdyż ale Piśmo S. w nowym Zakonie o siedmi Znakach Zmienne czyni / tedy Kościół Bóg po wshytli Czasu te siedm za prawe Sakramenta uznał / y przyjął / ponieważ takowe tu zbawieniu Ludzi / a Zachowaniu Kościoła potrzebne / a dostateczne sōm. Bo jako Człowiek / aby tu na tym Świecie żył / y Żywot swój zachował z Pożytkiem swym / y Rzeczy pospolitey / potrzebuje siedmi Rzeczy / tak też aby Człowiek żył Panu Bogu na Dufy / potrzebuje siedmi Rzeczy / a jako neyprzód potrzebuje / aby się urodził / tak neyprzód Sakrament jest Brześć / jakoby drzwi do drugich Sakramentow / przez który się Panu Chrystusowi jako Dzieci odrodzomy. 2. Według Ciała potrzebuje Człowiek / aby rośł / a umacniał się / tak według Dufy przez Sakrament Bierzmowania Człowiek rośnie / y pomnaża się w Łasce Bóg / a w Wiarze. 3. Aby według Ciała się żywił / tak według Dufy Sakrament Ciała y Krwie Pana Zbawiciela naszego jest prawdziwym Pokarmem Dufy naszej / jako sam Zbawiciel nasz Chrystus Pan mo-

wi : Ciaso moje prawdziwie jest Pokarm , a Kren
moja prawdziwie jest Napoy. 4. Jeżeliby wa
dług Ciała w Chorobie wpadł / aby się le-
czył / czwarty jest Sakrament Poluty S.
przez ktorom Człowiek zraniony na Duszy
przez Grzech / Zdrowia dostawa. 5. U-
mocnym bendone / aby się ożywił / też
piąty jest Sakrament Ostatni Pomaza-
ni / przez ktore Ostatki Grzechow bywa-
jom zgladzone / y Dusza się pośiluje / o-
czym tal Jakub S. Apost. w Rozdz. 5.
świadczy mówione : a jeśli kto w Grzechach jest,
odpuszczone mu bendom v. 6. Potrzebuje do
tego / aby Wierchność / y Urzond miał
nad sobom / ktory by nim rzondził / dla te-
go też potrzebny jest Sakrament Kapłan-
stwa / przez ktory daje Pan Bóg Moc
w Kościele swym kasować Sakramenta-
mi Świentymi / y wszytki Urzendy Ko-
ścielne odprawiać. 7. A na Ostatel za-
porzondnym / y uczciwym Potomstwem
swym / aby sam siebie / y Ludzki Rodzay
zachował / też na Ostatel przydany jest
Sakrament Manżelstwa / aby z porzond-
nego / y swientego Zloneczenia Mienża y
Wiewiaſty Działki się rodziły / y pobożnie

tuCh
kiego
Py
poſta
go m
Bryſt
nowi
czni
tazuje
tamy
ſtołom
ſtwie
jako n
naucz
ſtawa
jeſt z
a z
ſłom
cowie
wne i
na S
do, in
um, d
ſłom
a wſy
Doſto

tu Chwale B O Ź e y / y tu Zachowaniu Ludz
kiego Pokolenia wychowane były.

Pyt. 236. Od kogo som Sakramenta
poſtanowione? Odp. Nie od kogo inſze
go majom Poczontek / jenom od ſamego
Krystuſa naſzego Odkupiciela / y on poſta-
nowił jedne przed - drugi po ſwoim Umie-
czniu / a Zmartwych Wſtaniu / co ſie po-
kazuje z dziej. Apok. gdzie w Rozdz. 1. czy-
tamy / że przez 40. Dni ſie ukazuſione Apo-
ſtolum ſwoim rozmawiał z nimi o Broles-
ſtwie B O Ź y m / to jeſt o Boſciele ſwoim /
jaſo ma być rzonzony / y ſprawowany /
nauczali y tedy bez Pochybny z czego ſie
ſtawa / abo ſkłada każdy Sakrament / to
jeſt z Materye / a zowiom jom Żywiołem /
a z Formy / abo Kształtu / co poſpolicie
Słowem nazywajom / jaſo wſzyſcy Ocy-
cowie S S. tego nauczajom. Oczym jas-
wne jeſt / y poſpolite u wſzytkich Auguſty-
na S. Swiadectwo / ktory tak piſze Tract.
80. in Joan. Accedit Verbum ad elemen-
tum, & fit Sacramentum, to jeſt : przyſtopi
Słowo do Żywiołu, aliſci ſtawa ſie Sakrament,
a wſzytki majom ſwoje Moc / Cnote / a
Doſkonałość od nieſkonczonych Zaſług
Krystuſa

Chrystusowych / a luboć o jednym każdem
 Sakramencie z osobna / kiedy / a jako jest
 ustanowion / niemamy nic zrzetelnie opis
 sane / przece nas uczy od Kenti do Kenti
 podana Tradicia , a Używani Apostolski /
 ktorzyby się niebyli śmieli opowazyć z ta
 łowemi śasować / kiedyby żadnego Kostas
 zu od Chrystusa niebyli mieli.

Pyt. 237. Możeli się z Pisma S. po
 łazać / że wszytki siedm Sakramenta Chry
 stus ustanowił ? Odp. Owszem. 1. O
 Brzcie S. stoi pisano u Matth. S. 28.
 v. 19. Kzycie je w Imie Ojca, y Syna, y Du
 cha Świentego. A u Jan. S. 3 v. 5. jeśli się
 kto nieodrodzi ; Wodą, a ; Duchą S. niemoże
 wnieść do Królestwa Bżego, y co wiencę na
 inszych Miejscach.

2. O Bierżmowaniu znaydujemy 2.
 Kor. 1. v. 21. tak pisano : Ten ktorz nas po
 twierdza (to jest bierżmuje) ; wami w Chrystusie
 a ktorz nas pomagał (Brzyżmem) Bżg ; kto
 ry tej zapieczętował nas (Znamieniem Brzy
 ża) y dał Zadałek Ducha w Sercach naszych.
 A w dziej. Apost. 8. v. 16. & 17. tylko otrzy
 ni byli w Imie Pana Jezusowe, tedy na nie wkłada
 li Kence, y brali Ducha Świentego. A tamże

19. v.
 bedna
 y na v
 Słow
 czycie
 nia w
 ściol
 stale ta
 Kont /
 Sakram
 niowa

3. O
 stiy sto
 28. U
 22. v. 1
 y 1. do
 kto z
 Naucz
 Brzeć
 wysocy
 Przyto
 Bostw
 wogo r
 wykład
 4. O
 v. 19. 3

19. v. 6. a gdy na nie włożył Nence Paweł, przy
szedł na nie Duch Święty do Epehez. 1. v. 13.
y na wielu innych Miejskach / przez które
Słowa Święci Kościoła Bóżego Nauc-
zyciele zawzięte Sakrament Bierzmowa-
nia wyrozumiewali / y S. Rzymński Ko-
ściół przez siedemnaście set Lat te Pisma-
stale tak trzyma / że tam przez wkładanie
Kont / a Włani Ducha Świętego ten
Sakrament Bierzmowania się wyrozum-
miewa / a pokazuje.

3. O Sakramencie Ciała y Krwie Pana-
skiego stoi pisano u Matth. S. 26. v. 26. 27.
28. u Mark. S. 14. v. 22. u Luc. S.
22. v. 19. a 24. v. 30. u Jan. S. 6. v. 56.
y 1. do Kor. 11. v. 24. 26. 27. 28. 29. wszy-
tko zrzetelnymi Słowami / jako Święci
Nauczyciele w pierwszych 500. Leciach
Chrześcijaństwa wszyscy wespół / y jako
wszyscy ich Naśladownicy o prawdziwej
Przytomności żywego Ciała / y Krwie /
Bożstwa / y Człowieczeństwa Chrystusa
w tym Sakramencie rozumieli / y
wykładali.

4. O Potucie pokazuje się Matth. 16.
v. 19. że od Chrystusa ustanowiona ? Tobie
dam

Dam Klucze Królestwa Niebieskiego, a cokolwiek zwioniesz na ziemi, bendzie zwionzane w Niebiesiech, a cokolwiek rozwiniesz na ziemi, bendzie rozwinzane, y w Niebiesiech. Item 18. v. 18. Zaprawde powiadam wam, cobyście kolwiek zwionzali na ziemi, bendzie zwionzane y na Niebie, a cobyście kolwiek rozwinzali na ziemi, bendzie rozwinzane y w Niebie. Przez te Słowa Bystus obiecał ten Sakrament Połuty na Odfuszczeni Grzechow / a potym że go ustanowil / pokazuje się u Jan. 8. 20. v. 22. a 22. Weźmincie Ducha S. ktorych odpuszcicie Grzechy, som im odpuszczone, a ktorych zatrzymacie, som im zatrzymane. Ten Sakrament też potym chnet był zażywany / co pokazujom dzieja Apost. 19. v. 18. wiele Wierzonnych przychodziko spowiadajone się, y opowiadajone uczynki swoje. A potomnie Przykazani Kościelne Prowod swoy wzięło z Słow S. Jak. 5. v. 16. spowiadaycie się tedy jedni drugim Grzechow waszych, to jest: nie tytko samemu Bogu / ale Ludzie Ludziom. Wy ktorzy potrzebujecie Rozgrzesczenia / tym ktorzy Moc rozgrzesczenia majom. A I. Joan. 1. v. 9. jeślibysmy się spowiadali Grzechow naszych wierny jest, y sprawiedliwy, aby

nam

nam
laski

5.

Jak.

wemiel

nad nim

15. a

cyone.

Poma

ny / od

Batho

nabyd

w sobi

Sakra

nego /

2. In

y z N

choreg

4. Ust

teczney

bo by

wał / b

zał / y

wacz

Słowa

czajom

pewnie

nam odpuścił Grzechy nasze, y oczyścił nas od wszelkiej Nieprawości.

5. O ostatnim Pomazaniu czytamy Jak. 5: v. 14. Choruje kto między wami? niech wiewiedzie Kapłan Kościelny, a niech się modli nad nim, pomazując go Olejem w Zmie Pański v. 15. a jeśli by w Grzechach był, będom mu odpuszczony. Tu mamy Sakrament ostatniego Pomazania od Chrystusa Pana ustanowiony / od S. Jakuba zalecony / od Kościoła Rzymskiego przyjęty / y aż do Czasów naszych ucześnie zachowany. Który ma w sobie to wszystko / co należy do prawego Sakramentu. 1. Ma Kapłana Kościelnego / który Minister Sakramentu jest. 2. Znał zwierzchny Olejem S. pomazani / y z Modlitwom Wiary. 3. Uleczyc chorego / y Odpuszczeni Grzechów jego. 4. Ustanowieni Błogosławi / które się z tak sławoteczney Obietnicy Apostolskiej pokazuje / bo by tego Apostoł tak śmieie nieobiecował / by był tego sam Chrystus nieprzykazał / y niepo ustanowił. Do tego ponieważ przez to Pomazanie Olejem S. a Słowem Kapłanem Grzechy się odpuszczają / y Łaska Błogosławi się udziela / za pewnością jest prawy Sakrament.

6. Kapłanstwo przekazuje się bydź Sakramentem Jan. 20. v. 22. tchnoś na nie, i rzekł im: weźmiecie Ducha S. 1. Tim. 4. v. 14. niezaniedbawaj Łaski, która jest w tobie, którać dana jest przez Prorokowani, i Kładzeniem Ront Kapłanstwa tak pisał Paweł S. do Timotheusza Ucznia swego / którego Kapłanem / y Biskupem poświęcił / aby mu na Pamięć przywiodł Łaskę / ktorom w swym Poświęconaniu / a Pomazaniu dośkoniał / a hnet mówi dalej c. 5. v. 22. Rentu na nikogo niewkładaj rychło, to jest: tak Łask twoje niemaż łogo na Kapłanstwo poświęcić / któryby na takim Godność nie był dostateczny. Tak się też znayduje 2. Tim. 1. v. 6. y indziej. Przez ktore Wkładani Ront / Tchnieni / y Udzieleni Ducha S. Kościół S. y wszyscy Oycowie S. S. Kapłanckom Moc na Odpuszczeni Grzechow / Chleba y Wina w Ciało y Krew Chrystusowom Przemienieni / a Kapłanski Urzond wyłonani (który Kapłanom w swym poświęconieniu udzielan bywa) zaswie rozumieki.

7. O Mażelstwie Eph. 5. v. 31. dla tego opuści, Cielowiek Ducha y Macie swojej zlonczy się

że Jonom swojom, y bendom dwoje w jednym Ciele
v. 32. Sacrament to wielki jest.

Oktom tych Swiadcetwom przelazu
jemy my liczbe siedm Sakramentow przez
pospolitom a jednostaynom wszytkich SS.
Oycum / a Kościoła Bożego Nauczycie-
li / y Seymow S. ktorzy prawdzivom
Brześcianstom Nauke nieomilnego Ko-
ścioła Krystusowego z osobliwom / a od
samego Krystusa przyslubionom Assisten-
tiom, a Przytomnościom Ducha S. wysta-
wili, a opisali / a ta jest starożytna nad sied-
minasćie set Lat Nauka / że wzgore citow-
wane Texty o prawdzivych Sakramen-
tach tak sie wyrozumiewajom / że ale tych
siedm som prawdzive Sakramenta / ob-
jaśniuje sie też nieomylnie z tego / że jedne-
každy (jak Texty citowane pokazujom)
jest widzialny / a trwały Znak k naszemu
usprawiedliwieniu od Krystusa ustano-
wiony / ktory niewidzialnom Laste oznas-
muje / ktorom też temu skutecznie udzieluje /
co ten Sakrament przyima / bo w tym zas-
lezy Istność prawdziwego Sakramentu.

Pyt. 238. Co za Moc / a Dzielność ma-
jom Sakramenta? Odp. Mocom usta-

nowienia / a Zasług Jezusa Chrystusa / a nie według Zasług tych / którzy je sąsujom / albo też bierom / sprawujom Łaske Bożą / a sposobiom poświęceni w Człowieku / który je z należytych przygotowaniami bierze.

Pyt. 239. Biedy ale kto niegodnie wstąpienie Grzechu Śmiertelnego je bierze? Odp. Bierze prawdziwy Sakrament / ale Łaski / a Owocow Sakramentu nieśkaje się Uczestnikiem / jak długo w takim stanie zostawa (wymujone Sakrament Pokuty / który kiedy bez powinnego Przygotowania / albo w Grzechu śmiertelnym się bierze / do czasu jest nieplatny) ale raczy tak niegodnie przyjąć Sakrament jest mu na Zatrącenie.

Pyt. 240. Czy jednako są wszystkie Sakramenta potrzebne / a jeżeli wszystkie jednako są majom godność? Odp. Nie jednako są wszystkie Ludziom Sakramenta wszystkie potrzebne. Brzeż S. żadnego Człowieka niewymujone każdemu potrzebny jest / jako sam Zbawiciel nasz powiedział Jan. S. 3. kto się nieodrodzi z Wodą, a Duchą S. niewyjdzie do Królestwa Niebieskiego.

figo. Ale Pokuta tym tylko potrzebna jest /
którzey po Arzcie S. Grzech jaki śmiertel-
ny popełnili / abowiem nieusłuby wiecz-
nego potępienia / gdyby za on Grzech
popełniony nieposłutowali. Świenceni-
żas na Urzond Kapłanśki aczkolwiek nie
każdemu Arzestianowi z osobna / jednak
wszystkiemu Arzestiotowi jest potrzebne. Co
się dotycze Zaczności Sakramentow / pe-
wna to jest : że Sakrament Ciała / y Arwie
Panśkiy przechodzi inſze Sakramenta Za-
cznościom / y Tajemnic Bŏſkich wielkoſ-
ciom / o czym się niżej bendzie mowiło.
Co się ich Przyimania dotycze / tedy wiens-
cey razy się mogom brać / okrom Arztu /
Bierzmowania / a Kapłanśwa / które
tylko jeden raz / a podrugi bez wielkiego
śmiertelnego Grzechu brać się niemajom /
ponieważ ty Sakramenta niſmazany
Znać na Duſzy wyćiſkajom.

Nauka II.

O Arzcie.

Arzest jest pierwszy / a neypotrzebniejszy
ſzy Sakrament / w którym Człowiek
O 2 przez

przez Wode / a Slowo Bości od wszytkich
Grzechow swoich oczyszczone do Ephez. 5.
v. 26. a w Krystusie jako nowe Stworze-
nie do Żywota wiecznego odrodzony / a
poswiecony bywa do Tit. 3. v. 5.

Pyt. 241. Czemu ten Sakrament jest
pierwszy / a neypotrzebniejszy? Odp. Po-
niemacz bez Brztu niemoże być żaden
spusobny do innych Sakramentow / też
żaden Człowiek / y te neymniejszy Działki
bez Brztu zbawione być niemogom Jan.
3. v. 5. dla czegoż przed wszytkim trzeba
się obstarac / żeby Działki zawczasu
wzlaszcza w Wiebespeczenstwu Smierci
potrzeżone były; wyrosły zaś Człowiek
niemajone Posrzodku / albo Spusobu
przez Wode w Slowie być okrzestony /
może ten Niedostatek wynagrodzić dostos-
nakom Miłościom Boga / a gorliwym
Pożondaniem chcieć być okrzestonym / a
nazywa się ten Brześć: Brzem Ducha;
albo kiedy kto niebendone jeszcze okrzest-
nym dla Krystusa Biew wylewa / a Men-
czennikiem zostaje / a taki Brześć zowie się
Brześć Arwie / wśak sam Brześć przez
Wode jest Sakramentem.

Pyt.

Pyt. 242. Kto może / a jak się ma krzcić? Odp. Otrzym Potrzeby żadnemu niejest wolno krzcić / tylko Kapłanom / a Diaconom; czasu potrzeby bez Ceremonij Kościelnych może ktokolwiek z pospółstwa krzcić / tylko żeby miał Intenciom, albo Umysł / to czynić / co Kościół powszechny przy śafowaniu takowego Sakramentu czyni według Postanowienia Bzyskusowego / a Słowe Dziecięcia / albo w Niedostatku Słowy też inſy Członek Ciała z naturalnom Wodom raz / albo trzy razy polewać / a przy tym wymówić: Ja ciebie krzczę w Imię Oycy / y Syna / y Ducha Świętego Amen Matth. 28.

v. 19. od

Pyt. 243. Ktore sōm Brzty S. Dzielności? Odp. Nieyprzod udziela / iż Brzeſt wſytki Grzechy gładzi / nie tylko pierworodny / ktory z pierwyſzych Rodziczow naſzych pochodzi / ale też wſytki inne Grzechy od nas ſamych popełnione ze wſytkim Karanim / ktore Człowiek zaſłużył za Grzechy dziwnom tego Sakramentu Mocom / odpuszczone nam / y darowane bywajom 1. Kor. 6. v. 11. tak że

nie grzesznego niezostawa do Rzym 8. v. 1. luboć w otrzczonych Ludzia w Pożono dliwosc Grzechu zostawa / co Apostof Grzechem nazywa / po niemacz to od Grzechu pochodzi / a do niego pobudza do Rzym. 7. v. 17. wśat przece prawdziwie Grzechem niemoże bydz / oprocz jezeli do tego Wola ludzka przystomwi a przyzwoli Jak. 1. v. 14. 2. Człowiek przez Arześć staje sie Arześcianem / Synem Bżym / Kościółem Ducha S. Człontem Kościoła / a Dziedziczem Wrośktwa Niebieskiego do Gal. 3. v. 26.

Pyt. 214. Jaka sie Ludzie majom przyprawowac do Arztu ? Odp. Małe Dzieci bymajom przyprawowane do Arztu we Wiarze powśedhnego Kościoła Brystusowego / a w tey też bymajom trzezone / ku ktoremu cyłu / a Koncu według Zwyczajin Kościelnego jeden Amotr / a jedna Amotra jako Oycowie Duchowni ku Arztu pożondani / a przypuszczeni bywajom / ktorzy za Dziecie małe odpowiadajom / jemu Arześcianki Imie dawajom / a dla tego powinni som jako Duchowni: Ociec / a Matka w Niedostatku Rodzi
czom

czow o Syny swe krzesne sie starać / aby
wzlasnie aby we Wiarze Katholickiy
wyuczoni byli. Wyrosly ale Czlowiek
powinien sie przygotować do Brztu przez
Wiare w Krystusa Pana Mar. 16. v. 16.
a Struche za Grzechy swoje dziej. Apost.
2. v. 38.

S.

O Ceremoniach przy Krzcie.

Pyt. 245. Co znaczą tak wiele Ceremoniow przy Brzcie? Odp. Potaszujom nam Wizerunek / y Znak widomy tych Rzeczy / ktore sie w Sakramencie dziejom na Duszy okrzczzonego / a do czego na potym Mlocu Brztu opowionzany jest do Rzym. 6. v. 3. ic.

Pyt. 246. Czemu u Drzwi Koscielnich zatrzymujom sie ci / ktorzy majom bydź okrzczoni? Odp. Via Polazani / że Brzeż jest Drzwiami do Kosciola Bożego / a że bez Brztu żaden niemożewnić do Brolestwa Niebieskiego u Jan. 3. v. 5.

Pyt. 247. Czemu sie pyta: jeżeli chce
O 4 bydź

bydź otrzczony? Odp. Poniewacz Chrystus nikogo nieulecza / ani woświonca / okrom że sam chce / a żonda Jan. 5. v. 6. w czym go Kościół naśladowuje.

Pyt. 248. Czemuś bywa pytany / jeżeli Diabla / a wszystkich Spraw jego się odrzyla? Odp. Via Znał tego / że ten który się ma Chrystusowi Panu oddać / ma ney przod jawnie wyznać / y ślubować / iż Szatana / y Świata się wypowiada / gdyż żaden dwiema Panom służyć niemoż. Matth. 6. v. 24. do Tit. 3. v. 3.

Pyt. 249. Czemu bywa pytany / jeżeli wierzy w Boga Oycę / Syna / y Ducha S. ? Odp. Aby wprzod jawnie wyznał Wiare / niżeliby był otrzczon / ponieważ Chrystus powiada : kto uwierzy, y otrzeź się, zbawion będzie Mar. 16. v. 16.

Pyt. 250. Co po tak wielu Zallinaniu przy Arzędzie? Odp. Aby Moc Szatana sta / od tego / który ma bydź otrzczony odstąpiła a potym na Pokazani. że przez Arzęd z Mocy Szatanstiy jest wyswobodzony do Kol. 1. v. 13.

Pyt. 251. Czemu tak wiele Brzyżow czyniom na Czele / y na Piersiach tego /

ktos

ktor
że te
sam
2. v.
czne
na si
stusa
wać
tylko
chłubi
Pyt.
Imie
świa
Imie
Żywo
21. v.
swoje
ślado
tego
dostał
swoje
v. 10.
Pyt.
Dzieci
stusow
abłogo

ktory sie ma okrzcić? Odp. Via Potazani
 że ten / ktory ma bydź okrzczony / przez
 sam Brzyż z B Ogem sie pojedna do Ephez.
 2. v. 16. a iż zaraz od Dzieciństwa wdzieni
 czne jarzmo Brzyża Krystusowego ma
 na sobie wzięci Matth. 11. v. 28. Kry-
 stusa z Zaprzeniem siebie samego nasłado-
 wać Matth. 16. v. 24. a w niczym innym
 tylko jedzynie w Brzyżu Krystusowym sie
 chłubić do Gal. 6. v. 14.

Pyt. 252. Czemu sie mu przydawa
 Imie ktorego Swientego? Odp. Via Wy-
 świadczeni że przez Brzeż w Bsienge
 Imion Brześcianow jako w Bsienge
 Żywota jest wpisany w Objaw. Jan. 5.
 21. v. 27. do tego przy Przypominaniu
 swego Imienia / aby sie pobudzał ku Via-
 sładowaniu Cnot / y Swientobliwości
 tego Swientego / ktorego Imie na Brzcie
 dostał / a tak przez Brześcianści Uczynki
 swoje powołanie pewne czynił 2. Petr. 1.
 v. 10.

Pyt. 253. Czemu Baplan Kence na-
 Dziecie kładzie? Odp. Via Przykład Kry-
 stusow / ktory na male Dzieciatki Kenci kładł /
 a błogosławił Matth. 19. v. 13. podobnie też

Ananiaś włożył Rence na Pawła wprzod / niżeli go otrzcił dziej. Apost. 9. v. 17.

Pyt. 254. Czemu kładom Sol w Usta jego? Odp. Na znał tego / iż przez Wiarę / y Dar Łaski Bŏżey ma tego dośłompić / aby od sprośności Grzechow był wolen / y Smał dobrych Uczynkow pojonł / a żeby się w potarmie Młodrości Bŏstiy kochał / y mowa jego zawsze przyjemna / Solom okraśona była. Do Boll. 4. v. 6.

Pyt. 255. Czemu Ušy / y Nos ślinom pomazujom? Odp. To się dzieje na Przykład Krystusow / co też tak czynił przy uzdrowieniu onego Gluchego / y Niemego Marc. 7. v. 32. aby Ušy zawsze miał otwarte do słuchania Prawdy Ewangeliey S. do Rzym. 10. v. 17. a ciało swe aby wydawał Ośfiarom żywioncom / Swientom / przyjemnom do Rzym. 12. v. 1. Bŏgu na wonność wdzięczności do Ephez. 5. v. 2.

Pyt. 256. Czemu przy Arżcie na Piersiach / y miendzy Plecami Olejem S. mazażom? Odp. Przez mazanie Olejem S. na Piersiach daje się na Wyrozumieni / że Dziećcie zawsze Łaske Ducha S. zachowywać dyce /

choć / między Plecy zaś się maże aby po-
silnione było swego Czasu na znoszeni cięś-
pliwie Krzyża Krystusowego.

Pyt. 257. Czemu po Krzcie Głowe
Krzyżem mażom? Odp. Dla tego /
aby Człowiek wiedział / iż tego Dnia / kiedy
się okrzęci z Panem Krystusem jako z Głos-
wom zlonczony jest / y jego Członkiem się
stał / y przeto Krześcianin nazwany jest
od Krystusa / a Krystus od Krzyżma / abo
pomazania wewnętrznego przez Ducha S.
ma Imię.

Pyt. 258. Co znaczy Szata biała / kto-
rom dawajom okrzczonym? Odp. Że
okrzczony straconom białom Szate Cies-
winności przez pierworodny Grzech / zaś
przez Kaskę Krystusa Pana otrzymał do
Ephez. 2. v. 1. a te niepokolanom aż do
śmierci zachować / y do Wrośtwa Niebies-
kiego zamieść ma. Objaw. Jan. 6. 7.
v. 14.

Pyt. 259. Co znaczy Świeca zapalo-
na / ktorom Okrzczony trzyma? Odp.
Żeby Wiare na Krzcie przyjentom / y Mi-
łościom zapalonom przez dobre / pobożne /
a Krześciański żyć potrzebony zachował
Jaś.

Jaś. 2. v. 14. a tak niechaj świecić Świa-
tłość swoje przed Ludźmi na zbudowani
Matth. 5. v. 16. aby potym niegdy z Ła-
pom swojom rozświeconom na Gody nie-
bieſki Krystusowi Panu naprzeciw poieść
mogł Matth. 25. v. 6. Wſytki te Wykła-
dania tych Cereemonij zawierajom ſie w
Modlitwach / ktore Ksiondż przy Kręcie
mowi.

Rauka III.

O Bierzmowaniu.

Bierzmowani jeſt Sakrament / w kto-
rym Człowiek oſzczony przez Krzy-
mo / wkłodani Konſ Biskupſkich / a przez
Słowo BŌże od Ducha S. we Wiarze
potwierdzony bywa w dziej. Apoſt. 8. v.
17. Item 19. v. 6.

Pyt. 260. Jeſtże Bierzmowani praw-
dziwym nowego Zakonu Sakramentem?
Odp. Bez Wontpienia jeſt / bo go za taki
nieomyſlny Koſciół BŌſki zawſe po wſy-
tki Czasy trzymał / a Piſmo S. te-
ż o tym poſkazuje coſ prawdziwemu Sakramentu
przynależny / a to wiſzitelny od BŌga po-
ſta-

ſtan-
cjom
Piotr
ſi za
wiem
myſło
nani
Znał
jeſt ni
że ale
dzie
tluje
czego
razne
a za
opow
go Br
kram
Kozd
Philip
nawro
bierzm
Sama
wiſzi
rozny

stanowiony Znał niewidzialney poświęca-
 cajúcey Łaski w dziej. 8. v. 14. Kiedy
 Piotr / a Jan do Samarye przyšli / modlili
 się za nimi, aby wzięli Ducha Świentego, abo-
 wiem jeszcze nieprzyšedł był na żadnego z nich, ale
 tylko okrzyżowani byli w Imię Pana Jezusowe: tedy
 na niewładli Kence (przez co się widzialny
 Znał wyrozumiewa) y brali Ducha Ś. co
 jest niewidzialna poświęcająca Łaska /
 że ale Chrystus Pan tak był musiał narzoni-
 dzie / a postanowie / łatwie się wyświe-
 tluje z Tradicie, a obyczają Apostolskiego /
 czego by na powiedzany Spusob bez wy-
 raźnego Rozkazu Chrystusowego czynić /
 a zażywać Apostołowie niebyli się śmieli
 opowiadać. że ale też według pospolite-
 go Trzondzenia sami Biskupowie tym Sa-
 kramentem śasujom / pokazuje tenże
 Rozdział, 8. dziej. Apost. Poniewacz
 Philip Diacon, który tych Samarytanow
 nawrócił / y pokrzyżił był v. 12. onych nie
 bierzmował / ale na to Piotr / y Jan do
 Samarye byli posłani / zkondu też zaraz się
 widzi / że Bierzmowani od Krztu jest
 rozny Sakrament / bo na Krzcie bywa
 Czoł

Człowiek omyty / a po Krzcie przez Bierz-
mowanie Łaskom Bożom posiłony.

Pyt. 261. Co sprawuje ten S. Sakra-
ment ? Odp. Zto go godnie / y w stanie
Łaski BŹywy przyimuje / otrzymuje Ro-
zmnożeni poświęcajonecy Łaski Tit. 3. v.
5. a osobliwom Moc / abo Siłę Ducha
S. ku Wyznaniu / y opowiadaniu Wia-
ry Krystusowey 2. Kor. 1. v. 21. dla czegoż
niema żaden zaniedbować / kiedy jenom
Człowiek Przyleżytość ma talowy Sa-
krament przyimać / ten Policzet / który
Biskup Bierzmowanemu dawa / znaczy /
aby pamientał / iż jako menżny Rycyż
ma bydz gotow wszętko wycierpieć dla
Imienia Krystusa Pana.

Nauka IV.

O Sakramencie Ciała BŹyego.

Ten Sakrament jest prawdziwe Cia-
ło / y Krew Pana naszego IŹusa
Krystusa / który pod Spusobami Chleba /
y Wina Istnością dośkonale przytomny
jest / skoro jenom porzondnie poświęco-
ny Bśiondż Chleb / a Wino na Oltarzu

po-

pod-
świę-
Py-
ment
godni-
bem k-
Duch-
biere-
wicz-
Pyt-
trzebn-
trame-
ktorzy-
tego-
roze-
bny /
Jan,
Przy-
winier-
wzbu-
dy by-
sobem
Jab-
Sakra-
10. tej
Sakra-

podle Ustawienia Krystusowego poświecił Matth. 26. v. 26. 2c.

Pyt. 262. Co sprawuje ten Sakrament? Odp. Dusza Człowieka / który godnie przyima / Duchownym Spůsobem bendzie karmiona / nasyciona / a w Duchownym Życiu pośiłniona / a w tym bierze pewny Żadawek przyszłego Żywota wiecznego u Jan. 6. v. 50.

Pyt. 263. Jestli ten Sakrament potrzebny do Zbawienia? Odp. Ten Sakrament jest wszytkim Ludziom wyroślem / ktorzy tylko ten Niebieski Pokarm od innego Pokarmu pospolitego przez Wiare rozegnać wiedzom / do Zbawienia potrzebny / kiedy go skutecznie przyionć mogą u Jan. 6. v. 54. kiedyby ale kto niemiał Przyleżytości takowego przyimać / powinien jest serdeczne pożondani w sobie wzbudzić / takowe chcieć przyionć / kiedy by mog / a tak Duchownym Spůsobem communikować.

Jako sie powinno przygotować do tego Sakramentu / o tym patrz niżej w Nauce 10. tej Czenści o Communij. Gdzie ten Sakrament ma być odprawowany /
wieda

wiedzieć potrzeba / że nie indziej / tylko na
Oltarzu przy Ofierze Mże S. przeto się
też Swiętościom Oltarzniom zowie.

S. I.

O Ofierze Mże Swięten.

Pyt. 264. Co jest Mża? Odp. Mża
(to Słowo tak wiele znaczy jako do-
browolna Ofiara. Deut. 16. v. 10.) jest
prawdziwa / własna Ofiara nowego Tes-
tamentu / w ktorej Pamiontka ostatniy
Wieczerze Pański się zawiera Luc. 22.
v. 19. Brwawa Ofiara Krzyża Swię-
tego się przedstawia I. Kor. 11. v. 26. a
niekrwawym Spusobem Bóg się ofias-
tuje do Żyd. 5. v. 1.

Pyt. 265. Kto te Ofiare postanowił?
Odp. Chrystus / ktory jest Kapłanem na-
wieki według Porzondku Melchisedechowe-
go Psalm. 109. v. 4. ktory Melchisedech jako
powiadomo jest z Gen. 14. v. 14. nie ofias-
rował krwawych Ofiar / ale prostom / a
czystom Chleba / y Wina Ofiare / a ta
Ofiara Sakrament Pana Chrystusow figu-
rowała / tak też Chrystus według Porzonda-
ku

tu tegoż Melchisedecha postanowił podob-
 nym Offiare / a to przy ostatniy Wieczers-
 zy / kiedy sam siebie pod Spusobem Chle-
 ba / a Wina offiarował / mowione : To
 jest Ciało moje , które się za was dawa (abowiem
 Offiara trwawa Krzyża niebyła według
 Porzondku Melchisedechowego / ale ra-
 czej według Porzondku Aaronowego /
 ktory Dawce Barany / cielce rc. z Arwie
 myłanin offiarował) potym mowil do
 swoich Uczniow / a ichy prawdziwych
 Naśladowcow : To czyncie na moje Pamiont-
 ke Luc. 22. v. 19. w ktorych Słowach nie-
 tylko po prosku jeść / a pić kazał / ale ich też
 tu na Kapłanstwo ustanowił / a im przy-
 kazał / tak czynić jako on był uczynił / to jest
 offiarować / y poświęcać / a tak tego po-
 żywać / w czym Offiara Npse S. Substan-
 tialiter , abo istotnie pozostaje / y dla tego
 też sami / a jedzynie prawdziwie Poświęci-
 cony Kapłanowie mogom / y malom te
 Offiare / a to pod dwioma Osobami Chle-
 ba / y Wina według Postanowienia spra-
 wować / abowiem kiedy tam Piotr S.
 wiernych Brolewsim Kapłanstwem na-
 żywa 1. Petr. 2. v. 9. przez to niechce ro-
 z-
 p-
 343

zumieć / jakoby wszyscy Zaplanami według Porzondku Melchisedechowego te Offiare sprawować spůsobni byli / ale tylko że Duchowne Offiary / chwały / Modlitwy / y dzień czynienia offiarować mogą 1. Petr. 2. v. 5. do Żyd. 13. v. 15.

Pyt. 266. Odprawowali się za czasów Apostołów / y potem w pierwszym Kościele Ntśa S. ? Odp. Bez wszelkiego Wontpienia / ponieważ przez te Offiare nie innego się niewyrozumieć jedynie Pamiętka ostatni Wieczerze Pański / a przez Consecrowani / abo Poświęceni na osobliwy niekrwawy Spůsob Krysta Boga Offiarowani / tedy znajdujemy różne Świadectwa o Łamaniu Chleba w dziej. Apost. 2. v. 42. Item 20. v. 7. w których dziej. Apostolskich 13. v. 2. Łaska S. wspomina / że Apostołowie Offiare czynili Panu / z łaski jasnie / a zrzeteli nie poznać / że Apostołowie w onym pierwszym Kościele Ntśom mi wali. Bacerze / którzy usiłujom się Offiare Ntśe S. znieść / to Miejsce tak wywrócić chcom / że Apostołowie Służyli w Opowiadaniu Słowa Bżęgo / ale ten Wykład

Kład obścić niemoże / bo Słowem B^Os-
zym / jako y śafowaniem S. Sakramen-
tow Przelożeni Kościelni służom Lud-
ziom / a nie Panu B^Ogu / a tu Luk. S.
mowi; że służyli B^Ogu / co według Gre-
ckiego Textu się wykłada: Offiarowali; Apo-
stol S. Paweł też daje jasnie do Wyrozu-
mienia i. Kor. 10. v. 16. że nieinaczyi u
Brześcianow w nowym Zakonie / jako u
Żydow / y Poganow / jest jeden Oltarz /
y Offiara / ktorego się Uczesnikem stać
może / a to postrazuje wyraźnie / w czym
Offiara Brześcianow pozustaje: Kielich
Błogosławienia, ktoremu błogosławimy, izali nie-
jest Uczestnictwem Krewi Krystusowej? y Chleb
ktory łamiemy, izali niejest Uczestnictwem Ciała
Panskiego? Podobnie mowi o Oltarzu i.
Kor. 9. v. 13. do Żyd. 13. v. 10. a że te / y
tym podobne Świadectwa się wyrozumie-
wajom o niekrwawey Offierze Ciała / y
Krewi Panskiej / ktora się na Oltarzu od-
prawuje / to jest o M^ścy S. uczy tego po-
dani abo Tradycia, ktorey żaden zarzucić
niemoże / y przeświadczaom to Liturgie,
abo M^śce S. Apostolow Piotra / Andrze-
ja / Jakuba 1c. y neystarżych Oycow Ko-

ścielnych / które jeſzcze po dziś Dzien przed
Rentami ſom.

§. II.

O Potrzebie Offiary w nowym Za-
konie.

Rt. 267. Jeżeli potrzebna jeſt Offiara
zewnentrzna w Kościele? Odpow.
Owſem; mowi Chrystus / że prawdziwi
Chwalcę będom chwalić Boga w Duchu, y za-
raz t temu przydawa: y w Prawdzie u
Jan. 8. 4. v. 23. to jeſt wnetrzne Chwa-
leni muſi mieć w Skutku ſwoje zewnen-
trzne Oświaczeni / abowiem nie było by
ſie potrzeba modlić / do Kościoła chodzić /
abo podobne Służby Bógu czynić / gdy-
by według tego Textu tylko w Duchu Bó-
ga chwalić za doſyć było. Z ktorey Przy-
czyny też y ſam Chrystus mowi: Panu Bó-
gu twemu ſłaniać ſie będziesz, a jemu ſamemu ſłu-
żyć będziesz Matth. 4. v. 10. które Słowa
Chrystusowe niemajom ſie wyrozumiewać
o Chwale tylko w Duchu / ale o Chwale
w Prawdzie / w Skutku zewnentrzney /
a ta Offiara jeſt neyprzednieyſza / a właſna
Służ-

Służ-
biac
iako n
nie m
naśl
bydź n
we
Swia
w Zale
Mielch
ry czy
ſam B
lenia /
rzond
prorok
Miaſt
chodu
dzie cz
u. co w
rze Br
ato w
ſeu offi
Offiara
raznie j
Ciaron
uż o D

Slużba BOfka / poniewacz też jest Oświaczeniem naszej Poddaności BOfgu / jako neywyższemu Panu / ktoremu jedźcie nie ma się / y powinno jest offiarować / naśladowanie nowy Zakon bez Offiary bydź niemoże.

We wszytkich Zakonach od Początku Swiata Offiary odprawowane bywały : w Zakonie Niatury Abel / Noe / Abraham / Melchisedech / a inszy zewnentrzne Offiary czynili. W Zakonie Moyżesowym sam BOfg rozkaze Offiary / jak to : Cało paslenia / Dziękowania / Ublagania rc. narządził / o których Malachiasz wyraźnie prorołował / że te będom zarzucone / a Miasto ich od wschodu Slonca / aż do Zachodu / y na każdym Mieyscu BOfgu będzie czysta Offiara offiarowana Mal. 1. v. 11. co własnie niemoże się rozumieć o Offierze Krzyżowey krwawey / bo ta jenom raz / a to w Jeruzalemie / a nie na każdym Mieyscu offiarowana była / ani też o Żydowskich Offiarach / bo tam Proroł Malachiasz wyraźnie jom kładzie przeciwko Żydom / że od Narodow miała bydź offiarowana / ani też o Offiarach onych Poganow sprawiedli-

liwych przed przyściem Chrystusowym / jaki
 był Job / y inſy / bo ich niewiele było / ani
 tego rozumieć mamy o Ofiarach Ducho-
 wnych / jaki ſom Modlitwy / y dobre U-
 czynki / bo takowe czeſnościom niedoſkonale /
 a nieczyſte z Grzechami czeſto zmaſane /
 czeſnościom teſ / że po wſytki Czasy / y we
 wſytkich Zakonach w Używaniu były / ale
 tu Proroek mowi o Ofierze nowej / czyſtey /
 zewnietrzney y widzielney / ktora po
 Mozyſzowej Ofierze naſladować miała /
 a ta jeſt w Koſciele Bożym Ofiara Ciała /
 y Krwie Pana Chrystusowej pod Oſobami
 Chleba / y Wina / z ktorey Przyczyny
 Apoſtol znalazł jeſt prawy / że przy Prze-
 mienieniu Zakona Kapłańſtwo nie zgoła
 jeſt zniſzczone / ani odrzucone / ale ono Le-
 wiſki Kapłańſtwo jeſt odmienione / a prze-
 nieſione na Kapłańſtwo według porzonda-
 ku Melchiſedechowego / ktore jeſt wieczne /
 y uſtawicznie ma trwać w Koſciele do
 Zyd. 7. v. 11. ktory Melchiſedech Chleb / y
 Wino ofiarował jako Gen. 14. v. 18. czy-
 tamy / czego teſ w Ofiarze Miſe S. potrze-
 bujemy według uſtawienia Chrystusowe-
 go. Gdyż tedy nowe Kapłańſtwo wpro-
 wadza

wadza
 ra / k
 wey
 ciaſ
 wieli
 prze
 ſwie
 nowe
 nia w
 ſam b
 y ben
 Kapł
 jeſt o
 wie
 ſtwo
 Gdyż
 przez
 Zyd.
 trwa
 ry M
 pow
 ſie ſie
 według
 109.
 Ofiar
 przed

wadzone / naśladowanie też y nowa Offia-
 ra / ktora na samym Chrystusie / a jego krwa-
 wey Offiarze obstarwać niemoże / bo cho-
 ciaż Chrystus jest właśnie Kapłanem na
 wielki według porzondku Melchisedecha /
 przece swoje Apostoły za Kapłany po-
 święcił / a to nie według porzondku Ara-
 nowego do Żyd. 7. v. 11. ale bez wontpie-
 nia według Melchisedechowego / jako on
 sam był / y takowi Kapłanowie som / i szet-
 y bndom aż do Skonczenia Świata.
 Kapłaństwa ale neyprzednieyszy Urzond
 jest offiarować do Żyd. 5. v. 1. naślado-
 wanie po wšytki Czas y jako jedno Kapła-
 ſtwo / tak też jedna Offiara bydź musi.
 Gdyż ale Chrystus jenom raz objawił się
 przez krwawom Offiare samego siebie do
 Żyd. 9. v. 26. dla tego ta sama Offiara nie-
 krwawym Spusobem / a na kształt Offia-
 ry Melchisedechowej na wieczne Czas
 powtorzano bydź musi / aby na Chrystu
 się spełniło : Ty jesteś Kapłanem na wielki
 według Porzondku Melchisedechowego Psalm.
 109. v. 4. dla tego też Chrystus w tej
 Offiarze Mke S. jest Offiarom / y sam ney-
 przednieyszym offiarujoncem / a Kapłan.

we Młhy S. nie własnem swojóm / ale
 Chrystusa Pana Osobom offiaruje / gdy
 mówi : To jest Ciało moje.

Ta Offiara bendzie offiarowana aż do
 skonczenia Swiata jako Daniel proroko-
 wał / że ustawiczna / każdodzienna Offia-
 ra nieprendzey aż za Czasu obrzydliwo-
 ści / a spustożenia / to jest Antychrystusa
 bendzie odjenta Dan. 11. v. 31. Item 12.
 v. 11. że ale to Proroctwo Danielowe ma
 bydź wyrozumiane o Skonczeniu Swia-
 ta / pokazuje Chrystus Pan u Matth. 8.
 24. v. 15. a że to Proroctwo o żadney in-
 szej tylko o Offiarze Młhe S. może się wy-
 kladać / z tego samego się jasnie pokazuje /
 ponieważ w całym Chrześcijaństwie ża-
 dna inſza Offiara każdodzienna w Uży-
 waniu niejest / jenom Offiara Młhe S.
 Ani się też może wyrozumiewać o Offia-
 rze krzyżowej / bo ona według swoiey
 słowności już dawno pominęła / ale według
 swoiey Dzielności niemoże bydź znieſiona /
 ani się też wyrozumiewa o Offiarze Chwa-
 ly / iżże ta bendzie trwać / jak długo jali
 sprawiedliwy na Swiecie bendzie / że ale
 za czasu Spustożenia aż do Skonczenia
 bema

bendom sprawiedliwi pokazuje Chrystus
Pan Matth. 24. v. 22. 1c.

§. III.

O Ofierze Krzyżowej.

Rt. 268. Niebyła Ofiara Chrystusowa
wadośćteczna / a doskonała? Odp.
Jista jest / że Chrystusowi niepotrzeba
wiecey razy samego siebie ofiarować tr-
wawym Spusobem / bo by mu czeńściy
potrzeba cierpieć / ale jenom jeden raz
przez trwawom Ofiare samego siebie ob-
jawil ku Zgladzeniu Grzechu do Żyd. 9.
v. 26. ktorom Ofiare zbytecznie doskona-
lom uznawamy z Apostolem / ktorego
Umysł jest do Żyd. 9. a 10. pokazać / że ta
jedna Ofiara Chrystusowa daleko godnieys-
za / plotnieysza / a doskonalsza jest / niż
wsztki inne Ofiary starego Zakonu / ale
kiedy my te Ofiary ofiarujemy / niemyślia-
my nowom Ofiare za Grzechy nasze Bo-
gu ofiarować / ale jom powtorzamy / a
przedstawiamy rownie te Ofiary / ktorom
Chrystus przy ostatniy Wieczery / a na
Krzyżu sam ofiarował / czeńściom aby ch-
my

my wiekuiſtom Pamiontke trzymali /
 czenſćciom BŌgu po wſhytki czaſy offiara-
 wali nieoſzacowanom Cene niegdy wys-
 łonaney trwawey Offiary Syna BŌżę-
 go / a na ten Spuſob / abyſmy Nłoc / a
 Dzielnoſć owey Offiary ſobie przykła-
 dali / a przywłaſzczali. Na ten tedy Spuſob
 ta y owa / to jeſt trwawa / y niektrwawa
 Offiara nieſom dwie Offiary / ale tylko
 właſnie jedna Offiara / a tylko rozna w
 Spuſobie offiarowania / że ona w trwa-
 wym Spuſobie ſie ſtala / ta ale owey na
 Pamiontke niektrwawym Spuſobem offia-
 rowana bywa / rownie jako my po dziś.
 Dzień we Wieczerzy Pańſkiej nie kaźdem
 razem nowego / ale tego ſamego Chryſtuſa /
 ktory ſie pierwſzy raz Uczniom ſwoim dał /
 przyimamy na jego Pamiontke. Podo-
 bnie jako ta Pamiontka niejeſt tylko ſame
 Przypominani tey tam S. Wieczerze
 Pańſkiej / ale też Chryſtuſa oſobliwym
 Spuſobem przyimamy. Tak też ta
 Offiara niejeſt tylko ſame Przypominani
 owey trwawey Offiary / ale prawdziwa
 właſna Offiara / w ktorey my Chryſtuſa
 prawdziwie na oſobliwy Spuſob BŌgu
 zaſ offiarujemy / a tak jeſt Wieczerza Pań-

sta wespół Sakrament / y Offiara / Sa-
 kramentem jest jak dalece znaczy / a wyra-
 za Chrystusa pod widzialnymi Spusoban-
 mi / Offiarom zaś jest jak dalece się Bogu
 offeruje. Biedyby ale mniemanie Apo-
 stola było : że ponieważ Chrystus jednemu
 Offiarom doskonałymi uczynił na wieli te-
 ktorzy bywajom poświęconci do Żyd. 10.
 v. 14. wiencę nie jest potrzeba Posrzodku
 tego / przez który my sobie Cene jego Za-
 sług przywołujemy / tedyby też y S.
 Sakramenta były niepotrzebne / a na taki
 Spusob wszyscy Ludzie musieliby być
 zbawieni / ponieważ Chrystus jako za
 wszystkich umarł 2. Kor. 5. v. 15. tak też już
 jednemu Offiarom wszystkich był na wieli
 doskonałymi uczynił. A to też bynamniy-
 na Doskonałości Offierze Chrystusowej
 nieuima / równie jako y to : Chrystus za
 dniow ciała swego nie raz / ale wiencę
 razow y z łzami za nami się modlił / a był
 wysłuchany dla swej Uczeńności do Żyd.
 5. v. 7. a przece nieprzestawa się jeszcze
 zawse za nami wstawiać / to jest : oren-
 domać do Żyd. 7. v. 25. 1. Jan. 2. v. 1.
 dla tego przece jego Orendowaniami doskona-
 le

le było / tak też jest / y zostaje Ofiara Krystu
 ofiarowa w swej Doskonałości / lubo się
 on jeszcze zawzię Bogu Ojcu swymu w
 Ofiarze Mię S. ofiaruje.

modlitwa G. IV.

Komu, dla czego, a za kogo się ta
 Ofiara Mię S. czyni.

Rkt. 269. Komu może / a ma być
 ofiarowana? Odp. Ponieważ ta
 Ofiara Mię S. jest własna Chwały Boga
 Sł. Służba / tedyż żadnemu Swiętemu
 bez cięśkiego Grzechu Bławostwa
 ofiarowana być niemoże / ale jedynie sa-
 memu prawdziwemu Bogu / do którego
 też wbytki Modlitwy we Mię S. spora-
 żondzone sōm. Jeżeli się ale Mię S.
 Swięta o niektórym Swiętym służy /
 albo we Mię S. Swiętey Zminka Swię-
 tego czyni / niejest Unyś Swiętym jom
 ofiarować / ale tylko onych prosić / aby za
 nas u Boga prosili w Niebiesich / kto-
 rychmy Pamiōntkę czynimy na ziemi jako
 Apostoł Paweł jeszcze na Świecie żyjąc
 cych Rzymanow prosił o Pomoc w Mo-
 dlit

dlitbach za siebie do Boga do Rzym. 15. v. 30. Co we wszystkich Modlitwach Miśa S. się jasnie patrzyje.

Pyt. 270. Dla czego ta Ofiara się offiaruje? Odp. Rownie jako Bóg w starym Zakonie narzondził czwiorakom Ofiare: jako to Całopalenia / Dziękowania / Mołolitwy / y Ublagania / na których Mieysce w nowym Zakonie ta Ofiara jedzynie nastompila / tak ta też k temu Cylu / a Koncu offiarowana bywa / co tam one stare przedznaczerwali. 1. Żebychmy przez nie Boga jako neywyższego Pana naszego poznali / a jego chwalili. 2. Za otrzymane Dobrodzieiſtwa dżientowali. 3. Potrzebne Dary / a Łaski uproskali. 4. Onego za popelnione Grzechy błagali. Z ktorey Przyczyny też według Proroctwa Danielowego kaźdodżiennie Dan. 11. v. 31. a według Proroctwa Malachiaszowego na kaźdym Mieyscu Mal. 1. v. 11. w Kościele BŻym się offiaruje / co przedznaczwano jest w starym Zakonie przez owom Ofiare / ktora z Rozkazu BŻstigo kaźdy Dzień offiarowana bydż musiała Num. 28. v. 3. To wſpſto mowi Apostoł 1. Kor.

10. v. 11. przydało się im to Figurze, a jest napisane dla Napomnienia naszego, że się to w nowym Zakonie wypełnić ma.

Pyt. 271. Za tego offiarowana bywa?
Odp. Za Żywe / y Umarłe / obiema na Posłuch / a wspomóżeni / dla czegoż też Kasplan naprzód czyni Memento abo Pamiątkę za Żywe / a modli się Bogu za Duchowne / y Świeckie Wierchności / Cesarza / Króla / Xsionżenta / a Pany / y za całonę Arzyszcianstom społeczność / obwozłażnie też za tych / ktorzy przy Nszej S. som przytomni 1. Tim. 2. v. 1. potym czyni Pamiątkę za Umarłe / ktorzy nas we Wierze przedeszli / a w Panu zasneli.

Kzali za Umarłe Nszej S. offiarować / a modlić się Nszej już się oznomiło w 1. Części / w Pyt. 85.

G. V.

O Ceremoniach Nszej Świentej.

WSzytki przy tey Offiarze Nszej S. zwyczajne Ceremonie som czyszczeniu od Apostołow samych / czyszczeniu od Kościoła S. narzondzone / a sporzondzone

zone

zone do przedstawienia nam Męci / a
Śmierci Krysfusowej / ponieważ ta Ofiara
nie tylko jest przypominaniem S. Wier-
czerze Pańskiego / ale też owej trwałej Ofiary
Krysfusowej jako Apostoł te Pamiona-
tke stazuje na Męce / a Śmierć Krysfusa
wom / kiedy mówi : Głęboko będziecie ten
Chleb jedli, y ten Kielich pili, śmierć Pańską
będziecie opowiadać, aż przyjdzie I. Kor. II. v. 26.

Pyt. 272. Cóż to ale tak wielka Ceremonia, a Szaty Kapłanów? Odp. W starożytności Bóg sam obwzłaskne / ja cenne Szaty Kapłanów Exod. 28. r. rozkazał może Ceremonie Ofiararzy narządzić Lev. 1. jak daleko słuszniej się rzecz jest / żeby Ofiara nowego Zakonu (w której nie kózł / a cielców Bżew / ale Bżystusowa Bżew się ofiaruje do Żyd. 9. v. 12. której też owa stara Zakona Ofiara tylko figurą / a Podobieństwem była) z osobliwymi Kapłanów Szatami / a tajemniczymi Ceremoniami się odprawowała / żeby Lud chrześciański przez te widzialne Tabożeństwa znał do rozważowania w tej Ofierze zakrytych Tajemnic mógł być przywiedzony.

Pyt.

Pyt. 273. Coś tedy znaczą kaplański Szaty? Odp. Humeral, który Kapłan na bryje bierze / znaczą owom chustce / ktore om Bystusowi Oczy zawionzali Luc. 22. v. 64. Alba / owom białom Szate / w ktorey od Heroda był nasmiwany Luc. 23. v. 11. Manipul / Stola / a Pasek / rozne Powrozy / ktorými zwionzany z jednego Mieysca na drugi był wiedzony u Jan. 8. 18. v. 12. Ornat / ow szkarlatowy Płaszcz / ktorým Bystusa na wżgarde przyodziali Matth. 27. v. 28. Brzyż na Ornacie / przywodzi nas / abyśmy sobie przypomnieli ow Brzyż / który sam Bystus nośił Jan. 19. v. 17. Oltarz przedstawia nam owom Gore Balwarion / na ktorey ta trwawa Ofiara Bystusowa odprawiona była Luc. 23. v. 33.

Pyt. 274. Co znaczą ostatni Ceremonie / ktore Kapłan przy Oltarzu odprawia? Odp. Przedstawiają nam całom Mienkę Bystusowom / a o tych / y podobnych patrz w 5. Cześci w Trauce 10. o Ceremoniach.

Nau-

Kauka V.

O Sakramencie Pokuty.

Pokuta jest Sakrament / mocom ktorego porzondnie poświęcony Ksiondż na Miewscu BŌżym Grzechnikowi Grzechy odpuszcza / kiedy Grzechow swoich z Serca żaluje / ustnie je wyznaje / a prawom Pokute czynić chce Jan. 20. v. 22. 23.

Pyt. 275. Jestli Pokuta prawdziwy Sakrament? Odp. Owszem; bo w sobie ma użytko to / co do prawdziwego Sakramentu należy / a to 1. Ustanowieni: bo Krystus ustanowujone ten Sakrament / tak mowi: ktorych odpusćcie Grzechy, som im odpuszczone, a ktorych zatrzymacie, som zatrzymane. 2. Zewnentrzny Śnak: Ś.ł. / a Strucha / Spowiedź / a dosyncuczynieni. 3. We wnentrznom Kasie / ktora jest usprawiedliwieni / a pojednani Grzechnik z BŌgem.

Pyt. 276. Co za Pożytki odnošom Ludzie z tego Sakramentu? Odp. wielki odnošom Pożytki / y moze sie to prawdzownie o Pokucie S. mowić / iż aczkolwiek

Zorzenie iey som gorzki / ale Owoc bardzo smaczny jest ; bo Człowiek pojednawszy się przez Pokutę z Bogiem na Sumnieniu ma Pokoy / y Radość wielkom Duchowom / y jedność się Miłościom z Bogiem. Przez ten Sakrament Pokuty dostępnuje Człowiek Odpuszczenia Winy wszystkich Grzechow swoich by y naycięższych Łzech. 18. v. 21. 1. Jan. 1. v. 9. Jakieli też y wieczney Bary za Grzechy / luboć nie zawżę bywa odpuszczona zupełnie Bara doczesna / ktora albo w tym Żywocie jeśże / albo potym w Ogniu czyszcowym odpokutowana / a odpłacona bydy musi patrz o tym niżej w Tiauc. 9. o dosyc uczynieniu.

Pyt. 277. Jest ten Sakrament potrzebny do Zbawienia ? Odp. Jest jednemu każdemu / ktory śmiertelnie zgrzeszył / a Przyleżytość do tego ma / gdyż to Pokuta jest jedynki Postrzodek / mocom ktorego Grzesznik usprawiedliwiony bydy może Luc. 13. v. 3.

§. I.

O Usprawiedliwieniu Grzesznika.

Pyt.

Rkt. 278. Którym Spůsobem Grzesznik bywa usprawiedliwiony? Odp. Ponieważ bywamy usprawiedliwieni darmo przez Łaskę jego przez Odkupieni, które jest w Krwi Jezuś, którego Bóg wystawił Ublaganim przez Wiare we Krew jego, ku okazaniu Sprawiedliwości swojej dla odpuszczenia przeszłych Grzechom do Rzym. 3. v. 24. ic. tak tedy neyprzod miłosierny Bóg Serca nasze k sobie obraża / o co prosił Prorok Jeremiaś tak mówił Thren. 5 v. 21. Panie nawróć nas ku sobie, nawróćmy się, y oświeca Grzesznika / żeby wszystko wierzył / co Bóg do Wierzenia objawił do Żyd. 11. v. 6. wzaśca że Grzesznik jedzinię z Łaski Bóstwy / a Zasluga Krystusa Jezusa może być usprawiedliwiony.

Za drugi: Kiedy Grzesznikiem się być uznaje / y wszystko wiedzonego / a sprasowanego Boga się boji dla następnego Kary / ktorom przez Grzechy swoje zasłużył Eccli. 1. v. 28.

Za trzeci: Obraca się do nieścionczonogo Miłosierdzia Bóstwego / który niechce Śmierci niebożnego / ale aby się nawrócił / a żył Ezech. 33. v. 11. a spolega się na

nieśloneżone Zasługi Chrystusa Jezusa / a
 swego Zbawiciela silnom Nadsziedom / a
 Uffnościom / że BOg bendzie mu dla Kry-
 stusa łaskawy / a miłosierny do Żyd. 4.
 v. 16.

Za czwarte : A kiedy już BOga jako
 przodło Dobroci poczyną kochać / do
 zbrzydzenia Żywota swego grzesznego / a
 Żalu za Grzechy się poruśa / y postanow-
 ia u siebie prawdziwie swego Żywota
 polepszyć / a wienecy nie grzeszyć / ale na
 potym według Wole BOga żyć Luc. 15.
 v. 18.

Za pionte : Zażywa S. Sakramentow/
 jak to od Chrystusa dla Poświęcenia nas-
 ziego postanowionych Postrzodłow / przez
 ktore daje mu miłosierny BOg usprawiedli-
 wiajoncom / y zbawiajoncom Łaske /
 Mocom ktorey od wszystkich Grzechow
 swoich oczyśćzony w dziej. 3. v. 7. a uspra-
 wiedliwiony staje się Przyjacielem BOga/
 a Dziedziczem według Nadsziedze Żywota
 wiecznego Tit. 3. v. 7. 2. Petr. 1. v. 4.

Pyt. 279. Żeby Grzesznik był uspra-
 wiedliwiony / powinienli się do tego przy-
 czynić / a współrobić ? Odp. W Prawo-
 dzies

dzies
 Pom
 możn
 wal/
 bend
 sługu
 mieli
 ale ty
 Grzes
 Pismo
 go jed
 takim
 jeśli n
 bendzi
 cielem
 zujem
 Py
 ktore
 czyni
 jedzi
 ey D
 uszac
 żeby
 udział
 lip. 2.
 Py

dzie BOg chce od Grzesznika / żeby się z Pomocom Łaski BOstiy / jak mu tylko można / do Usprawiedliwienia przygotował / to ale nasze wspól Przyczynienie nieś bendzie od nas wyćiongane / jakoby co zaśługujoncy Skutek / przez ktorybychmy mieli Łaskę Usprawiedliwienia zaśluzyc / ale tylko jako Kondycia bez ktorey BOg Grzesznika na Miłość nieprzyima / jako Pismo S. mowi : znaydziesz BOga jeżeli go jedno całym Sercem szukać bendziesz , y wbytkim Utrapieniem Dusze twojej Deut. 4. v. 29. jeżeli niezbosny bendzie pokutował - - Inwotem jęć bendzie Łzech. 18. v. 21. wy jesteście Przynaciele moi , jeżeli czynić bendziecie , co ja wam rozkazujem Jan. 15. v. 14.

Pyt. 280. Pochodząml i owe Skutki / ktore Grzesznik przed Usprawiedliwieniem czyni z własney Mocy ? Odp. Nie / ale jedzynie Mocom przedchodzoncey Pomocy Ducha S. bez ktorey ani wierzyć / ani usfać / ani pokutować niemożno / oprócz żeby ta usprawiedliwiajonca Łaska nam udzielona była 2. Kor. 3. v. 5. Do Phili. 2. v. 13.

Pyt. 281. Także ale mowi Apostoł / że

Człowiek przez Wiare ofrom Uczynkow usprawiedliwion bywa? Odp. Tam Paweł S. mówi do Rzym. 3. v. 28. o Uczynkach ceremonialnych tylko Zakonu starego / które zapewne do Usprawiedliwienia nieśom potrzebne; o Uczynkach ale / które z Wiary w Chrystusa jako z Borzenia wszelki Bogalaskawości wyrostajom / a przez Łaskę Boskom się czyniom / tenże Paweł S. mówi: w Chrystusie Jezusie nie nieważni, ani Odrzeżani, ani Odrzeżek, ale Wiara, która przez Miłość działa Gal. 5. v. 6. ztąd obacz jakim Uczynkom Paweł S. odeymuje Moc usprawiedliwienia / a to tym / które albo pod Zakonem Moyżesowym / albo w Pogaństwie kto czynił bez Wiary w Chrystusa / przetoż zrzetelnie dośłada: iż ani Odrzeżani, ani Odrzeżek, to jest ani Zachowani Zakonu Moyżesowego / ani Poganski Inoty w Chrystusie nie nieważom: jedno Uczynki / które z Wiary / a Miłości pochodzom / abowiem według Jak. S. Apost. 2. v. 22. Wiara z Uczynkow Dośkonala jest.

Pyt. 282. W Niedostatku Asienbza / kiedy niema Przyleżytości ten Sakrament przy-

przywioné / jakż kto bendzie usprawiedliwion ? Odp. Bez Połuty do cała żaden Grzešnik nimoże Zbawienia uffać / bo tak napisano Luc. 13. v. 3. jeśli pokutować niebendziecie, wszyscy takżę zaginiecie. Dla czegoż w Przypadku kiedyby Grzešnik nie miał Przyleżytości ten Sakrament przyjóné / albo by wpadł w Niebezpieczeństwo nagley Smierci / powinienby doſtanoſom Struche mieć nad ſwojem Grzechami / y pewne Przedſiewzięci Żywota poprawić z pożondanim ten Sakrament ſkutecznie przywioné / jak ſkoroby tylko mogli. A to jeſt Cnota Połuty / co nie inſzego niejeſt / jedno ſerdeczny Żal za Grzechy / gdy ſie z prawego Serca ku Panu Bóggu nawracamy / y przydzemy ſie Grzechami popelnionymi / y w Wlenawieſci je mamy / a zaraz też to ſobie poſtanawiamy wiencę niegrzeſzyć / a Żywota poprawić / majone Władzieje o Wiloſerdziu Bóży / że nam Grzechy naſze odpuszcć bendzie raczył ; w czym ſie Grzešnik powinien cwiczyć wzlaſzcza kiedy niema zawſe Przyleżytości ten Sakrament Połuty przyjmować / gdyż na taki

Sposob usprawiedliwiony bywa Ila. 55.
v. 6. 2c. Wzech. 18. v. 21.

Jako sie do tego Sakramentu trze-
ba przygotować patrz w Ciauc. 9. w tej
Części o Spowiedzi.

Nauka VI.

O Sakramencie ostatniego Poma- żania.

S Statni Pomazani jest Sakrament /
którym niebezpiecznie choremu na
Śmierć przez Olej Świenty / a Słowa
Krystusowe Łaska B. D. za Ł. Pomocy Dus-
zę / a podczas też ciała dana bywa Jak.
5. v. 14.

Pyt. 283. Jest też prawdziwy Sakra-
ment? Odp. Jest; bo wszystko w sobie ma
to / co do prawdziwego Sakramentu na-
leży / jako to S. Jakub Apostoł pięknie
objasnia w Rozdż. 5. v. 14. temi Słowami:
choruje kto między wami? niech powoła Kapłana
Kościelne, a niech się modli nad nim, pomazu-
jonego Olejem (co jest zewnętrżny Znak)
w Imię Pańskie (przez to ustatwa jego od
Krystusa się wyraża) a Modlitwa Wiary
ujdro-

u zdrowi nimocnego, y ulży mu Pan, a jeśli by w Grzechach był, będom mu odpuszczone (co znać czy wewnątrznom Łasce) nasładowanie pasternie się pokazuje / że ostatni Pomazani jest Świntosć / abowiem kiedyby to Świntosćiom niebyło / Grzechy by przez to Pomazani się nieodpuszczaly / nasładowanie ani by się osobliwa Łaska Boga tym / ktorzy ten Sakrament z należytyim Przygotowaniem przyimujom / nieudzieliła / by był tego Sakramentu sam Krystus Pan nieustanowił / y Apostoł S. nie byłby tego tak śmieie obiecował. Co już też przeznaczono było przez owe Apostoły Olejem mazani chorych u Mar. S. 6. v. 13.

Pyt. 284. Co za Pożytki majom Ludzie Chorobliwi z tey Świntosći? Odp. Wielki majom Pożytki / neyprzod / iż w nich przez te Świntosć rozmnaża Pan Bóg Łasce / ktora powiększa Grzechy gładzi / y Łusze od Nimocy / ktorey przez Grzechy dostała / y od wszystkich innych Ostatkow Grzechowych wybawia / też przeciw Posłukaniom Nieprzyjaciela piekielnego / ktorey w ten Czas do Zwontpienia zwyłł neybarżij

barżiy nas przywodzić / Siły dodawa /
y Duszę w Słabościach pośila / a na Cztas
też ten Sakrament jest pomocny do
Zdrowia ciała choremu Człowiękowi / jes
żeliby to z Dusznym jego Pożytkiem było.
A dla tego luboć ten Sakrament nie jest
żadnemu pod Grzechem śmiertelnym / aby
go przyia / Przykazany / jedna przece
niema żaden zaniedbować takowy przyia
mać / gdy tylko do tego przyść może.

Pyt. 285. Kiedy / a jako się ma przyia
mać ? Odp. Ponieważ ten Sakrament
jest tylko dla chorych ustanowiony / aby
Lekarstwem był Duszy / y Ciału / przeto
zdrowym niepotrzeba dawać tego Lekar
stwa / ale tylko chorym / a to tyle razy /
wiele razy cieniśce się rozchorujom. A
powinien każdy przy skutecznym Przyia
maniu tego Sakramentu / kiedy Oczy /
Uszy / Nos / Usta / Rence / y Nogę S.
Olejem się mażom / z Bśiendżem usilnie
BOga prosić żeby jemu Grzechy łaskawie
odpuścił / które kto temi pienćciema Smy
ły kiedy popełnił / aby tał Pożytkow tego
Sakramentu Uczestniem się stał.

Mauf

Kauka VII.

O Kapłaństwie.

Kapłaństwo jest Sakrament / którym Duchowni na Urzond Chrystusow poświęceni bywajom / Mocom którego Kapłanom przez pewne porzondne zwierzchnie Znaki / a wkładani Biskupstkich Konf daje się Duchowna Moc / a osobliwa Łaska dla Odprawowania należycie Duchownych Spraw / a ich Urzendu i. Tim. 4. v. 14.

Pyt. 286. Jest też prawdziwy Sakrament? Odp. Tak trzyma o tym powszechny Kościół / ponieważ Pismo S. poleca / co tylko do prawdziwego Sakramentu potrzebnego jest. Ustanowieni Poswiecenia Biskupstwa poleca się ztąd / że Chrystus swoich Uczniow za Biskupy / y Kapłany sporzondził / kiedy im y ich naszempeom dał Moc / y Rozkazani Urzond własny Kapłański sprawować / to jest : ofiarować / y czynić to / co sam Pan Chrystus czynił z Ciałem swoim / to jest : poświęcać Chleb w Ciało / a Wino w
Brew!

Brew / ofiarować / y innym tu Pozymaniu rozdawać Luc. 22. v. 19. Grzechy odpuszczać Jan. 20. v. 23. a Ewangeliūm opowiadać Mar. 16. v. 15. według ktorego Ustawienia / a zrzondzenia Chrystusowego Uczniowie zaś innych na Bapłanstwo zporzondzili przez Wkładani Konf / o czym Apostoł S. tak mówi : niezaniebawaj Łaszi, która jest w tobie, która dana jest przez Prorokowani, i Kładzeniem Konf Kapłanstwa 1. Tim. 4. v. 14. w których Słowach y zwierzechny Znać / y też wewnątrznom Łaszkę pokazuje / y niebyłby mog temu Wkładaniu Konf przypisać Otrzymania Łaszi / kiedyby Chrystus niebył tak postanowił. 2. Tim. 1. v. 6.

Pyt. 287. Ktore sōm osobliwe Skutki tego Sakramentu? Odp. Nieyprzod poświęconca Duszę tego / który bywa święcony / y spsobnym onego czyni / aby Urzond swoy godnie / y przystoynie sprawował / y Sakramentami S. słaował. Potym bierze od Pana Boga osobnom Łaszkę Bdzom / to jest : one Moc nayswieńszom / iż może Ciało y Brew Pana Zbawiciela naszego poświęcać Luc. 22.

v. 19.

v. 19. Slovo BŌże opowiadać / y nau-
czać Matth. 28. v. 19. Grzechy na Miecys-
cu BŌga odpuszczać / y zatrzymać Jan.
20. v. 23.

Pyt. 288. Co potrzeba / aby kto praw-
dziwym Kapłanem był? Odp. według
Ustawy Krystusowej z Porzondzenia
Apostolskiego / y zawŝe trwajoncego zwy-
czaju Kościoła powszechnego musi być
abo zaraz od BŌga jako Uczniowie od
Krystusa / albo od porzondnych w Ko-
ściele BŌżym przedłożonych do tego sta-
nu powołany do Rzym. 10. v. 15. do
Jyd. 5. v. 4. a od prawdziwego Biskupa
poświęcony / a consecrowany w dziej.
14. v. 22. Tit. I. v. 5. Święceni na Ka-
płaństwo / a przy tym obyczajne Ceremo-
nie wyrażone były w Poswieńcaniu na
Kapłaństwo starego Zakonu Exod. 29.

Nauka VIII.

O Manżelstwie.

Manżelstwo jest Sakrament / przez
który dwie Chrześcijańskie Osoby swo-
bodne męszczyzna / a Kierwiasła umo-
wiają

wiemy się należyć do wspólnego życia z
sobą wchodząc / czemu im Pan Bóg
przez tę Świętość swoje bożne Łaski
udziela / aby w tym Mańszelstwie Stanie
mili / spokojnie / sobie wiernie / a Bogu
bożnie aż do Śmierci żyli / y Działy swe
po Chrześcijaństwie wychowali do Ephez. 5.
v. 32.

Pyt. 289. Jest też prawdziwy Sakra-
ment? Odp. Powiemy Bożniol Krystu-
sowi zawsze tak trzymał / ponieważ
Krystus owe od Poczęcia od Boga
ustanowione / a błogosławione Mańszel-
stwo Gen. 1. v. 28. w nowym Zakonie po-
twierdził Matth. 19. v. 6. a do Sakramen-
tu powiślał / jako Apostoł świadczy : Sa-
krament to wielki jest , a ja mówię w Krystusie ,
a w Kościele Ephez. 5. v. 32. to jest : ponie-
wacz wyrażuje Duchowne Złoczenie
Krystusa Pana z Kościołem swoim świętym
tym 2. Kor. 11. v. 2. dla tego też Mańszel-
stwo jest nierozdzielne. Złoczenie to mamy /
iż nietylko Brześć / y Ciało Pańskie som Sa-
kramentami / jako Heretycy wierzą /
choć o tym żadnego Pisma nieczytają :
ale y Mańszelstwo według tych Słów jas-
nych

sných Pawła S. jest wielkim Sakramentem / y ma wszytki Własności / y Skutki Sakramentu. Zewnentrzny Znak jest tak męszczyzny jak Wiewiaśty zezwoleni / ktore oni objawiajom przez taki / abo podobne Słowa : bierem cie za mojom Żone ; bierem cie za mego Manjółka.

Pyt. 290. Co za Skutki tego Sakramentu ? Odp. Przynosi Manzonkom Łasze wszytki Błopoty / y rozmaite Przypadki w stanie Manżelskim skromnie spolecznie znosić / y we wszytkim się wespół wiernie / szczerze / y uprzymnie miłować / jako y Krystus umiłowal Bóściół swoy Ephez. 5. v. 25.

Za drugi: Przynosi im Bóstkompomoc dżiatki ku Czcii / a Chwale w Wierze S. a Nabożeństwie wychować 1. Tim. 2. v. 14.

Za trzeci : Czyni miendzy obiema Manjółkami pewny / a nierozdzielny Zwionzeł / że ich niht / krom samey Smierci / rozłoneczyć niemoże Matth. 19. v. 3. do Rzym. 7. v. 2. 1. do Kor. 7. v. 39.

Pyt. 291. Może Zwionzeł Manżelski przez Cudzołóstwo bytć rozdzielony ? Odp. Manżelsstwo / ktore raz z Poczciwku
płata

płatne było / w żadney Przypodźie roz-
 łonezone bydź niemoże / bo sam Pan Kry-
 stus powiada: co tedy Bóg złoczył, Eżowieś
 niechay nierozłoneza Matth. 19. v. 6. stanieli
 się ale że domniwane Mańżełstwo od
 Bościola bywa kiedy rozwiedzione / nie
 jest to właśnie rozwiedzeni / ale tylko oba
 jaśnieni / abo ogłoszeni / że takowe zaraz
 od Poczontku niepłatne było. Dla Cud-
 zolostwa mogomć według Sentencye Bo-
 ściola Mańżolowie bydź rozwiedzeni (na
 żondani strony niewinney) od Stolu / y
 Łufla / Zwionzel ale Mańżełstwa zostas-
 je / bo gdyby po takim rozwodzie Wi-
 sta wolna była od prawa Mańżełstigo /
 tedy by się iey godziło bez Grzechu Cud-
 zolostwa inşego Mienża poionć; a jednak
 Krystus Pan żrzetelnie opowiada / iż Ła-
 dy / który Żone swoje opuścza / a drugom
 pojmuje / cudzoloży / a kto od Mienża
 opuśczonom pojmuje / cudzoloży Matth.
 5. v. 32. Luc. 16. v. 18. o czym też Paweł
 S. 1. do Kor. 7. v. 10. 2c. tym którzy som w
 Mańżełstwie rozkazujem nie ja, ale Pan, iżby Żo-
 na od Mienża nieodwodziła, a jeśliby odešla, żeb-
 trwała bez Mienża, abo się z Mienżem pojednała.

Pyt.

Pyt. 292. Jeżeli Ślub Mażełski wzruszyć się może? Odp. Zaślubieni jest przyobiecani przyszłego Mażełstwa / a to bez cięskiego Grzechu / okrom obojstronnego zezwolenia wzruszono być nie może / kiedyby ale poważne przyczyny się znaydowały / musi to Wierchność Duchowna uznać / izaliż dostateczne som zaślubieni wzruszyć / czyli nie?

Pyt. 293. Dla czego Ludzie w Mażełstwo wstępuiom? Odp. Nieprzod dla w Poczciwości zplodzenia / a w Boskiej Wierze S. wychowania Dzieci / a tak Rozmnożenia Rodzaju Ludzkiego / bo zaraz na Początku pierwszym Mażełom tak Pan Bóg powiedział / gdy im Błogosławieństwo swoje Bóg dawał: roście, amnoście się Gen. 1. v. 28. Potym aby Człowiek na tym Świecie w Kłopotach / a Przygodach rozmaitych snadny mógł / w Towarzystwie bendone / tak nierozdzielny Przysięgiem wpytko stromnie znieść / ciężać się / y radować w Starości. Trzecia Przyczyna jest dla snadniejszego Umarowania się Nieleczystości / abo Grzechom

R

cier

świelesnych jako Paweł S. naucza 1. do
 Bor. 7. każdy dla Umarowania się Nieczystości
 niech Żone swoje ma, y każda też niech Męża swego,
 ma, to jest w Manżelstwie.

Pyt. 294. Wszakże Ludziom roz-
 kazał Pan Bóg w Manżelstwie bydź?
 Odp. Nie przeto Pan Bóg mówił:
 roście, amnoście się Gen 1. v. 28. żeby to
 miał na każdego Czasu Człowieka włożyć,
 a przykazać / aby się każdy żenił / ale aby
 dał znać dla czego Manżelstwo jest usta-
 nowione. Bo także rzekł Ptałom / y
 innym Zwierzętom v. 22. roście, a mno-
 ście się, którym jednak nie właśnie przykaza-
 no bydź niemoże / a jeżeli było przykaza-
 no / tedy było oney parze Ludzi na Po-
 czonku Świata / y wnet po Potopie kiel-
 ka parom Potomstwa Tego / niży w
 Rozdz. 9 v. 1. gdy jeszcze ziemia była pu-
 sta / ktorom było napelniać potrzeba / ale
 teraz / kiedy już Ludzi pełno jest na ziemi /
 a Syn Bóży zstąpił na Świat / wola-
 ustawic: i: roście we Wierze / mnoż-
 cie się w Miłości / a napelniacie Niebo:
 abowiem przybliżyło się Królestwo Niebieski
 Matth. 3. v. 2. y owym m. wi Paweł S.

któ niema Żony, niechaj nieśuka Żony i. do Kor.
7. v. 27. a 29. a kto ma Żonę, niech się tak sprawa-
ruje, jakoby ien nie miał. A do tego gdyby
temi Słowy Mianżelstwo zgola na każdy
Czas wſytkim było rozłazano / tedy by
był zarzękyl Eliasz / Elizeusz / Daniel /
Jan Brzędziel / Jan Apostoł / Paweł S.
y owym y sam Pan Kryſtus / y Panna
Cieſwienteſza Małka jego / y innych
Świentych Biſkupow / Kapłanow / Za-
konnikow / y Zakonnicek tyſionce / ktoſ
rzy w Panieństwie żywione / tego Przykaza-
nia niepełnili / ale raczey Rady Pańſkij /
y Apostołſkij naśladowane / Czystość raz
BOgu poślubionom do Śmierci zachowa-
wali.

Pyt. 295. Co jeſzcze potrzeba Oblu-
bieńcom do ſzczęſliwego Przyſtempu do
Mianżelstwa? Odp. Że by ten Sakra-
ment Mianżelstwa godnie / to jeſt w Łaſce
BOżey przyimali / chcomli w tym nowym
ſtanie od BOga bydź pobłogoſławieni /
potrzeba żeby wprzód przż ſzczęrom
Spowiedź / a Przyunani Cieſwienteſze-
go Sakramentu Ciała / y Brwie Kryſtuſa
Pana ſie przygotowali; pożyteczno by im

też było czytać Bściengi Tobiaśa 3. 6. a
8. Rozdział / a według tego żyć / żeby
Manżelstwo ich BOg błogosławił.

§. I.

O Zowadach Manżelstwa.

Rzt. 296. Co czyni plotne Manżel-
stwo ? Odp. 1. Żeby z obu Stron
Brześciański / swobodne / BOgu ślubem
Czystości niepowionzane / nie z infym
zasłubione / ani Manżelstwem już opo-
wionzane / a do Manżelstwa porzondne /
a spůsobne Osoby były. 2. Żeby miendzy
nimi / aż do czwartego Pokolenia żadne
Pokrewienstwo niebyło / ani Szwagier-
stwo / ktore takżę aż do czwartego Pokole-
nia Mienża z krewnymi Żony, a Żony z
krewnymi Mienża się zaciōnga / byliby
tylko zasłubioni / tedy tak Oblubiencomi /
jako Oblubienicy tylko do pierwszego Po-
kolenia zawadzuje / jako na Przykład /
gdyby jeścze ślubu nienabrali / albo przed
Weselin jedną Stronę zmarła / druga
Stronę niemoże się żenić z Matkom / sio-
strą / albo Cerom swoiey Oblubienice /

a taka też jest Bondycja Oblubienice przez
ciwko Oblubieńcowi. 3. Też miendzy
nimi niema bydz żadne Duchowne Powis
nowactwo / albo Amotrowstwo / ktore
pochodzi z Arztu S. albo Bierzmowania /
ktore Żowadom jest tylko trzezoncym /
trzezonym / a trzezonego Rodziczom /
miendzy Amotry z trzezonym / a trzezo-
nego Rodziczami. 4. Biedyby dwa
Mężczyzna / a Niewiasta sie społem
smowili / a jeden drugigo skodla Towar-
zyśka przez sie / albo też przez inzego na
jakikolwiek Spusob z Swiata zgładził /
albo gdyby społem cudzolożyli z tym
Umyslem / a Przyślubieniem po Smierci
swego skodla Towarzyśka spolu sie ożenić /
takowi niemogom sie brać do Manżelstwa.
5. Majom obie Strony dobrowolnie bez
wśeltigo Przymuśnienia po zaślubieniu /
y troynasobnym Ogłoszeniu we Twarzy
Kościoła / a Przytomności dwuach
Swiadkow wespół Słub brać / a swoje
Manżelstwo przez własnego Duchowne-
go Pasterza potwierdzić dać / wśak ale w
czas zapowiedzany sławnie odprawowa-
no bydź mmoże.

· Napomnieni Duchowne.

O Powinności Mańżółow Krze-
ścianſkich.

Mańżowie majom miłowac Żony swo-
je Ephez. 5. v. 25. a Żony poddane
bydź Mańżom swoim 1. Petr. 3. v. 1. 2c.
jeden drugimu ale som sobie powinni ser-
decznom / wſaſt roztropnom Miłość /
Uczciwość / a Wierność do Żyđ. 13. v. 4.
chętliwom Uſługe / y cierpliwość / spo-
kucznom Lutość we wſſkich przypadłych
Mańżełſtwa cieżorach do Gal. 6. v. 2.
Powinność Mańżełſtom 1. do Kor. 7. v.
3. roztropne weſpol Miieſłani 1. Petr. 3.
v. 7. y porzondne Żażywani Mańżełſtwa
1. Theſ. 4. v. 4. 2c. w oſtattku nietylko o
Dom ſwoy ſie ſtarać do Tit. 2. v. 5. ale teſż
o ſwoje Domonce / a poddane Brzeſćia-
ni ſtarani mieć 1. Tim. 5. v. 8. ſwoje Dzia-
tki w Cwiczeniu / a Karności Pańſtiy wy-
chowac do Ephez. 6. v. 4. żeby taſ przez
Brzeſćiańſki Wycwiczeni Działel Œba-
wieni byli 1. Tim. 2. v. 14.

Nau-

Nauka IX.

O Spowiedzi Świentej.

Rt. 297. W czym pozustaje Spowiedź? **Odp.** 1. W Przygotowaniu / które osobliwie pozustaje w Żalu / a w skruse nad Grzechami / a w skutecznym Przedsięwzięciu Pólepszenia. 2. W Spowiedzi albo Obstarżeniu Grzechów swoich przed Kapłanem. 3. W Dosyc uczynieniu / albo Wypełnieniu ułożoney od Kapłana Pokuty.

§. I.

O Przygotowaniu do Spowiedzi.

Rt. 298. Jaka się powinno gotować Kona Spowiedź? **Odp.** 1. Wzywać Boga o Łasce oświecenia / żeby swoje Grzechy mógł prawie uznać / za nie żałować / a ich się spowiadać Jerem. 31. v. 18. 2. Pilnie Sumnieni swoje rozbiierać : jeżeli posawać się Grzechy spowiadać / a ułożonom Pokucie odprawić? dalej w czym / a jak czeństo od ostatniej Spowiedzi przez

ciwko Przyłazaniu Bostimu / y Kościelnemu Niewolniami ; Słowy / Uczynki / abo Opuśczeniem dobrego zgrzeszył / t te mufi Boncu przezdrziy dziesięcioro Bostfi Przyłazani w trzećin, a pienć Przyłazania Kościelnych w piontey Cześci tej Aśionfki. Na taki Soufob z owym marnotrawnym Synem idzie Grześnił sam w siebie Luc. 15. v. 17. y uznaje Grzechy swoje w Gorzkości Dusze swoiey Iłai, 38. v. 15. 3. Wzbudzać w sobie Żal / a Skruche / to jest nadprzyrodzone obrzydzeni popelnionych Grzechow / że nimi Boga obraził / y mieć stateczne przedśiewzieni polepszyć Żywota swego.

Pyt. 299. Co dumownie potrzeba do prawdziwey Skruchy ? Odp. 1. musi być nadprzyrodzona / to jest: nie dla tego tylko ma Grześnił za Grzechy swoje żalować / że przez ni do Gańby przed Światem / y jakigo Barania / abo Szłody doczesney upadł / abo z jakigo kolwiek innego przyrodzonego Pobudzenia / ale Żal zawzięty z nadprzyrodzonego / a Bostigo Pobudzenia pochodzić musi. Bo dośkonala Skrucha jest Uczynek Miłości Bostey / która pochodzi z bojaźni Synowfkiy /

przeto też jedenże jest Spusob Skruchy / y
 Miłości / to jest: tak wielkom Skruche jas
 to y Miłość mieć / a tak jako Pana Boga
 nadewszystko miłować mamy / tak też tym /
 co nas od Pana Boga odłonecza / to jest
 Grzechem nadewszystko się brzydzić mamy /
 bo jednako / y jednymi Słowy Piśmo S.
 o Miłości Bŏżey / y o Wielkości Skrus
 chy mowi: O Miłości mowi Deut. 6. v. 5.
 bendzieś miłował Pana Boga twego ze wszytkigo
 Serca twego. A o Skrusze przez Proroka
 Joela 2. v. 12. Pan Bŏg mowi: Nawroćcie
 się do mnie ze wszytkigo Serca waszego. Do tego
 ponieważ Pan Bŏg jest neywyższą Do
 brota między wszytkimi Rzeczami / ktor
 om Ludzie miłować majom / za tym to
 idzie / że dla ktorey Przyczyny Pana
 Boga nadewszystko miłować / dla teyże
 Przyczyny Grzech we wielkiy Tienawis
 ści mieć mamy. Co kiedy się tak staje ze
 szczygulney Miłości Bŏga / żeśmy one
 go jako naszego neymilszego Oycy / a ney
 wyższe Dobro obrazili / to jest doskonała
 Synowska Skrucha / ktora Grzesznika /
 kiedyby do Spowiedzi Przyleżytości nie
 miał / też bez Spowiedzi usprawiedli

wia / bo Miłość zakrywa Wielkość Grzechom
 1. Petr. 4. v. 8. 1. Jan. 4. v. 16 dziejeli się
 ale z bojaźni Sprawiedliwości Bożey / y
 surowego Sodu jego / z Utraty Miłości /
 a Zasługi Piętki / ta jest niedostateczna
 Skrupa Eccli. 1. v. 27. która bez skutec-
 cznego Przyimania Sakramentu Połuty
 nie jest dostateczna do Usprawiedliwienia.
 2. Skrupa musi się wściegać na wsty-
 ki wiadome / y niewiadome ciężki Grze-
 chy / ponieważ Grzech jeden bez drugiego
 odpuszczony być nie może Łzech. 18. v.
 21. 3. Skrupa musi w sobie zamierzać
 skuteczne / a skuteczne Przedsięwzięcia po-
 lepszenia Żywota / które własny Znak jest
 prawdziwej Skrupy Iai. 1. v. 16.

Pyt. 300. Co potrzeba do prawdziwe-
 go Przedsięwzięcia? Odp. 1. Stać na
 Wole mieć na potym nigdy przynajmniej
 śmiertelnie niegrzeszyć. 2. Wskazy-
 wać Przyleżytości do Grzechu się chronić. 3.
 Do polepszenia Służonych Postrzeżeń za-
 żywać / a jeśli bliżni na Cześć / abo
 dobrach upokorzył / Szłodać na nielepym na-
 grodzić Luc. 19. v. 8.

Pyt. 301. Skrupa / y Przedsięwzięcia
 ci

ci czy potrzebna do Spowiedzi? Odp. Owszem / a to tak potrzebna / że bez tych żadne Odpuśczeni Grzechow otrzymać się niemoże / luboć by już same powspędne Grzechy były / dla czegoś Grzesznił na tym naywiecey ma sobie dać zależeć.

Pyt. 302. Jako się wzbudza Skrupa? Odp. O tym różne Spusoby znaydziesz w Zasionstkach modlitewnych mienidzy Młodlitwami przy Spowiedzi. Gdzie dobrze wiedzieć / że nie dosyc na tym Ustawi tylko do Wiatru Skrupa zmowić / ale też tak w Sercu co mowi prawdziwie ma bydz postanowiony Człowiek : z ktorey Przyczyny też prawdziwa Skrupa y w Sercu wzbudzona bydz może.

§. II.

O Spowiedzi.

Pyt. 303. Co się powinno spowiadać? Odp. 1. Wszystkie Grzechy śmiertelne / też tylko y samom Mysłom popelnione / a to każdy z osobna powinien Człowiek Zaplanowi wyliczyć / y powiedzieć / bo powspędne mogom bydz bez Grzechu opuścić.

czone / aczkolwiek dobrze Ludzie pobożni czyniom / że się ich spowiadajom ; kiedyby ale kto montpił / izali śmiertelnie / czyli po wśędnie zgrzeszył / powinien się z tego spowiać / a Spowiednika spytać. 2. Wśyły okoliczności / które spuśob / y rozność Grzechu przemieniajom / abo Grzech wienszsy czyniom / albo mnieyszy. 3. Liczbe Grzechow jak wiela sobie tylko kto przypomnieć może / abo przynamniy około tysła razow / albo jak długo ten żywł grzeszenia trwał.

Pyt. 304. Jako się powinno spowiać? Odp. 1. pokornie / a wśtydliwie / to jest : się niegodnym uznawać przed Twarzom Oyca Wiebieśkiego stanonć Luc. 15. v. 21. dla tego przed Spowiednikiem na mieyscu Boga siedzoncy w wśelkiy Porzecz / a Wśtydliwości z Grzechow swoich się obskarżyć. 2. Szczerze / a po prostu / to jest bez niepotrzebnych okoliczności daremnych rzeczy / a wymawiania się / niesobludnie / albo pod Podobienstwem / ale bez niepotrzebnego wiela mówienia / tylko co należy do własności / y okoliczności ktorego Grzechu / trotko jaśnie / a wyro-

zumi

zumitelnie / przece bacznie / uczciwie z
wstydem / jak sie kto winnym bydz czuje.
3. Cale / a dokonale / to jest : zadnego wia-
domego cienskiego Grzechu / albo jego okos-
licznosci / albo tez znajomey liczby nietaic /
abo zamilczec. Bo kdyby co podobnego
umyslne opuscil / nietylko Pozytku zadne-
go niemialby z oney Spowiedzi / ale tez byl-
by winien nowego Grzechu ; y dla tego tas-
lowy Czlowiek musi sie znou spowias-
dac / y dac sie winien z tego / ze Sakrament
Spowiedzi S. obludnosciom swoim
zgwalcil / y wstytki te Spowiedzi ; na ktos-
rych wiadomie / albo chcency / z glupiy
Bojazni / albo ze Wstydu co zatail na no-
wo powtorzic / abo opalowac. Stalo-
liby sie ale / zeby kto po pilnym rozebra-
niu sumienia Grzech jaki zapomnial / tes-
dye tak od tego / jak od innych rozgrzeszo-
ny bendzie / jezeli mial prawom struche nad-
wiadomemi / y niewiadomemi Grzechas-
mi / wszak ale kiedykolwiek sobie wspomni-
ow Grzech / bendzie powinien sie go spowias-
dac Czasu inzego. Co sie tez rozumiec ma
o tym / ktoremu by zaraz po Spowiedzi
Grzech sie przypomnial / taki powinien je-
zeli

Żeli mu można się go spowiadać / niżeliby
przyimał / albo communiciował / przypo-
mniałby się mu ale już przy przyjmowaniu /
żeby bez znaczney Gańby / albo z Niedostas-
tku przyležitosti niemógł się go spowia-
dać / może z struchom przyimać / a swego
Czasu się go wyznać.

Pvt. 305. Czemu Bśienża opowienzu-
jone Lud do wyznania Grzechow w spo-
wiedzi / ostrzeższy bydz dcom / niżeli sami
Brystus / ktory podle Świadectwa Ewans-
geliow Matth. 8. v. 2. powietrzem ruszono
mu / Luc. 7. v. 48. Magdalenie ; Luc 18.
v. 14. Publicanowi Grzechy bez wyzna-
nia odpusćil ? Odp. Wielki w tym omył /
a rozność jest / abowiem 1. nieczytamy w
Ewangeliach / aby powietrzem ruszony /
abo Magdalena / abo Publican ostrzeżeni
byli / albo welebny Sakrament przyionć
mieli / a zaliż przeto żaden niema pokrzy-
czony bydz ? ani do Stolu Pańskiego przy-
stępować ? 2. Między Panem Bry-
stusem / a Bśiendzami jest wielka rozność.
Abowiem 1. Brystus Pan był wierchni
Sondca / y Zakładatel nowego Zakonu /
lecz Bśienża tylko som Dłamesniey jego /
Brys

Chrystus czynił według swej niewyższej
 władze Bostiy / jak się mu lubiło / Księża
 niemogom inacy używać władze / tylko
 jako się im od niewyższego udziela. 2.
 Chrystus był spolem Bog / który wszytki
 niewystyżne Rzeczy / y Myślenia każdego
 zna / ledy wiedział Grzechy Magdaleny /
 y innych / nad nimi prawom serdecznom
 Żalostć dobrze wiedział / tak bez Spowiedzi
 mógł wypowiedz uczynić / a Grzechy
 odpuszczyć. Lecz Księża som Ludzie / kto-
 rzy znajomości cudzych Grzechow niema-
 jom / dla tego połond przez wyznani / a
 wyliczeni Grzechow wszytkich od Grze-
 szenia takowey Znajomości nienabedom /
 ani sondzić / ani wypowiedzi uczynić nie-
 mogom / iż bez takiego Wyznania wiede-
 zieć niemożno / komu Grzechy odpuszczyć /
 a komu zatrzymać ? według zleconey so-
 bie władzy od Chrystusa Jan. 20. v. 23.
 ktorzy odpuszcicie Grzechy som im odpuszczone, a kto-
 rzy zatrzymacie, som zatrzymane.

Pyr. 306. Ułożeli się z Pisma S. doła-
 zać / że powinno przed Spowiednikiem
 wszytki ciężkie Grzechy wyznać ? Odp.
 Owszem jasnie z ustanowienia tegoż Sa-
 kra-

tramentu : Krystus swoje Ucznie / a jeich
 Niasztempcow nalezyćie poswieconych
 Bsiendzów postanowił jako Sondcow
 Grzechow ludzkich / mowione : Weźmiecie
 Ducha S. ktorych odpusćcie Grzechy, som im od-
 puszczone, a ktorych zatrzymacie, som im zatrzymane
 u Jan. S. 20. v. 22. 2c. już w tych Słoa-
 mach Krystusowych niemogl bydz ten
 Umysł : żeby Uczniowie / a jeich Niasła-
 domcy lekomyślnie bez rozeznania Grze-
 sziła / a ślepie bez wyrozumienia rzeczy /
 mieli Grzechy odpuszczać / abo zatrzymywać.
 Poniewacz według Pisina S. mamy ich
 mieć za roztropnych / opatrných / mona-
 drych / a wiernych Szaffarzów tajemnic
 Boskich Luc. 12. v. 42. 1. do Kor. 4. v. 1.
 Niasładownie Bsienza musom z grzesznia-
 łowego własnego wyznania sondzić / je-
 żeli / a kiedy Grzechy odpuszczać / abo za-
 trzymać majom. Bo niemoże bydz o za-
 dney rzeczy porzondny / y sprawiedliwy
 Sond / ani sprawiedliwe Karani wystem-
 łow ludzkich bydz może / aż pierwey prze-
 słuchawşy Sprawy / y dobrze som uzna-
 wşy ; z tego też sie widzi / iż Ludzie poku-
 sioncy wşytki Grzechy z osobua Bapla-
 nom

nom przy Spowiedzi majom oznaimiać.
 Ksienża mocom swoigo Urzendu som Les
 karzami Dusz / ktorzy wedlug Rozznas
 nia / a okoliczności chorob dusznych cho
 ruioncego Grzesznika leczyc / jemu przy
 stoyne uzdrawiajonce / a pożyteczne Les
 karstwa zadawać majom Ezech. 34. v. 4.
 Czego ale Lekarz niewie / niemoże leczyc /
 ani może jako dobry Samarytan Rany
 sumienia zawionzać / Wina / a Oleju do
 nich nalać / a je zagoić / jeżeli przed nim
 som zakryte. Też som Nauczycielami /
 ktorzy nietylko przez Kazania w P spoz
 litości / ale też osobliwie błondnego Grzes
 znika uczyć / a wzłascza w tajemnych su
 mnien Przepadkach prawdziwom Dro
 ge / jako ten albo ow ze swoich Grzechow
 wybawić / a zachować siema / pokazować
 majom w dziej. 20. v. 27. 2. Tim. 4. v. 2. co
 wszystko rzeczniemożna / aby sie stać mogła /
 kiedy okoliczney Wiadomości wyznanych
 Grzechow niemajom. Wedlug tego tedy
 mowi Jan S. jeśli byśm sie spowiadali Grzechow
 naszych, wierny jest, y sprawiedliwy, aby nam od
 puścił Grzechy nasze 1. Jan. 1. v. 9. co niemo
 że sie rozumiec o wyznaniu Grzechow sa
 S
 memu

memu B Og / poniewacz takim wyzna-
niu Grzechow na żadnym mieyſcu całej
S. Ewangelie Łaſta odpuſzczenia Grze-
chow niejeſt przyobiecana / naſładownie
Apoſtoł muſiał ſie odwołać na wyznani /
albo Spowiedz Grzechow / ktora ſie przed
Bapſmanami czyni / na co tedy B Og wier-
ny jeſt / że on ſwoje trzyma Słowo / ktore
on dał u Jan. S. 20. v. 23 a tak po naſey
ſtraſſoney Spowiedzi / a po otrzymanym
Bapſmanſkim Rozgrzeſzeniu nam też B Og
naſe odpuſzcza Grzechy.

Tie mniey ſie też to poſtazuje z S. Ja-
kuba : ſtoro on o Bſiendzach koſcielnych /
a o odpuſzczeniu Grzechow mowił / zaraz
te wypowiedz uczynił : Spowiadanie ſie tedy
jedni drugim Grzechow waſzych Jak. 5. v. 16.
zaſ niemoże ſie mowieć : że Apoſtoł chciał /
że jeden drugiemu ſobie rownemu bez Roz-
ſondu ma Grzechow ſwoich ſi. ſpowia-
dać / poniewacz takowe wyznani w całym
Piſmie S. niema żadney obietnice Grze-
chow odpuſzczenia / ani też nigdy we zwo-
czaju niebyło / nie jeſt / ani bendzie ; na-
ſładownie muſiał Apoſtoł ſie odwołać na
wyznani / ktore ſie dzieje Bſiendzom ko-
ściel

ścielnym / którym jedzynie samym Moc na
odpuszczeni Grzechow od Chrystusa udzie-
lona jest Jan. 20. v. 23.

Pvt. 307. Ta tak nazwana Spowiedź
do Uchajest już dawno we zwyczaju?
Odp. Wznani Grzechow w osobności
było według Przykazania Bógstigo już w
starym Zakonie we zwyczaju Num. 5. v.
6. 12. co ztąd jasnie poznać / gdyż Bóg
za pewne Grzechy / pewne Offiary przed-
pisał / a Kapłani też musieli według oko-
liczności Grzechow z Grzesznikami okcho-
dzić Lev. 4. 5. 6. 7. tenże Zwyczaj był za
Czasu Jana S do którego wychodziło Jez-
ruzalem / y wszystka Żydowska Ziemia / y
wszystka Braina około Jordanu / y byli
trzechoni w Jordanie od niego spowiada-
jone się Grzechow swoich Matth. 3. v. 5.
ten Zwyczaj w nowym Zakonie nigdzie
nieodrzućcił Pan Chrystus / ale raczej schwa-
lił Luc. 17. v. 14. a przez Ustanowieni tego
Sakramentu potwierdził / jako to Zwys-
czay pierwszych Arzysćian osławia / o
czym Pismo S. wspomina / że wierni się
spowiadali opowiadatone Sprawy swoje
w dziej. 19. v. 18. co dobrze uważyc tu po-

trzeba / jałom ci Spowiedź czynili / że każ-
dy z osobna nie tylko się spowiadał wła-
snych Spraw / Uczynków / y Grzechów
swoich / ale je też opowiadał z wyliczeniem
każdego z osobna / co potwierdza naś-
dujency Verſ 19. że owi / ktorzy wś etecz-
nymi Kunstami się bawili / znieśli Księgi /
y popalili / bez pochyby / że to uczynili
z Rady Apostołów na znak skruchy / a po-
lepszenia się. A tak w Bosci le B Ożym
zawdy to za Ciake B Otkom / a ustawie
Apostołstom trzymano / że każdy Grzech
w osobytności wyznany bydź musi Jak.
5. v. 16.

Pyt. 308. Nie jeśli ale to rzecz tru-
dna? Odp. Biedy to ktonależycie mon-
drze / a roztropnie uważy / do cała nie jest
trudna / abowiem neyprzod jest to Wola
Bryśkusowa / ktory na ten Spusob Grzes-
ników do Łaski przyioné chce Matth. 18.
v. 18. a jeszcze to wi lli Szczensci Grzes-
nikowi / że na tak leki Spusob do Łaski
przyść może : Jeslibysmy się spowiadałi Grze-
chów naszych / mierny jest (2 Og) y sprawiedliwy,
aby nam odpuscił Grzechy nasze 1. Jan. 1. v. 9.
a w Przypow. Salamon mowi : Kto po-
trywa

Erzywa Złości swe, pośczeniściony niebendzie, lecz
 kto się spowiada 28. v. 13. tu dosyć jasnie mo-
 wi o Spowiedzi / która czyni się Człowie-
 kowi / a nie samemu tylko BÓgu / bo przed
 BÓgem żaden Grzechu niezataji / ale
 przed Ludźmi / a ktoż tego naprawi / kto-
 rego Grzechom niemie?

2. Też nie jest żadna Gańba / boć lepij
 jest przed jednym Człowiekiem Grzechom
 się wyznać / niż potym na Sondzie osta-
 t. czynym przed wszystkim Światem bydź
 dla nich zawstydzonym Eccli 4. v. 24. 2c.

3. Wiem się co obawiać ani samego
 Spowiednika / boć on dobrze wie / co prze-
 może nasza Arzewność Niatyry / Świat /
 Ciało / przyleżytość / y nawód / owsem
 też przyznać musi / że on sam jest Grzesznik /
 a pod Czas wienkŝy / niżeli ten co się spo-
 wiada / tedy tym wiency ma serdeczne Po-
 lutowani nad nim do Jyd. 5. v. 2. ja ma
 Radość z Aniołami w Niebie / kiedy Grzes-
 ŝnik prawdziwom czyni Pokutę Luc. 15.
 v. 10. a nad to nadewŝyćto Spowiednik
 jest nad miarę opowionzany wŝy tto to / co
 z Spowiedzi ma / na wieli zamilczec / a na
 żaden Spusob / też w żadnym Przypad-

tu tey Wiadomości niezażywać / gdyż we Spowiednicy nie jako Człowiek / ale na miejscu Boga siedzi.

Pyt. 309. Na jaki Spusob się mamy spowiadać? Odp. Biedy się jak przed powiedzano / ze wszelkom pilnościom jeden przygotuje / tedy idzie do Spowiednicy / y rzecze : upraszam was Wielbny Oycze o duchowne Pożegnani / abych się mógł na żywćie z Grzechom moich wyznać.

Potym przeżegnawszy się Znakiem Krzyża S. mowi :

A biedny Grzesznik spowiadom się Panu Bogu Wszechmogoncemu / i-go Dostoyney Matce Maryi Pannie / wshytym Bogzym Swientym a wam Oycze Duchowny na miejscu Bogzym / a winien się dajem / żem wielkroć zgrzeszył / Mysłenim / Mowieniem / Skutkiem / Opuszczeniem wiela Dobrego / osobliwie dajem się winien / żech od ostatny Spowiedzi moiey / ktora się stała : : naśladowionymi Grzechami Boga Wszechmogoncego obraził. A tu Grzechy twoje wyliczay z Pokorom. A kiedy się już wyttlich Grzechow wyznał / Spowiednik też niema wiens

wiencę co napomnieć / tedy na nowo
wzbudź Żal / a struche na ten Spusob :
Tych / y innych wszytkich Grzechow moich
wiadomych / y niewiadomych całego
Żywota moigo z Gruntu Serca żałujem /
żech Boga to niewielekšie Dobro nimi ob-
brażyl / y mam postanowionom Wole
na potym Żywota mego polepszyć / dla
czegoś prośe Wielebny Oycze o S. Pos-
łute / a Rozgrzeżeni. Po naznaczoney
Pocucie / a otrzymanym Rozgrzeżeniu
wynidź z Spowiednice / dzieńkui Bogu /
a odpraw Posłute ułożonom.

§. III.

O Dosyc Uczynieniu.

Pkt. 310. Miałis Człowiek od Spo-
wiedniła ułożonom Posłute wyko-
nać ? Odp. Prawdać że ma / y powinien
jest jaś neyprendziy może / abowiem to
dosyc uczynieni jest Sakramentu dopeł-
nionca Część / a dla tego ma z Żasług
Bryksusowych / ktore się nam przez S.
Sakramenta przywłaścza iom wielkšom
Moc / niżli inne swobodnie przyjeńce po-

lutne Uczynki ; z tey Przyczyny potutni
 joney Człowiek takom Pokute niemoże
 przez inſzego dać odprawić / ani na inſze
 jakkolwiek według ſwego domniewania
 lepiſze potutne Uczynki przemienić / ale po-
 winien jeſt ſam ſwojom Oſobom według
 narzondzonego ſobie Spuſobu / a Czasu
 wykonać / nie naznaczyłi ale Spowied-
 nił Czasu / tedy ſie ſtać może Czasu przy-
 ległego / wſkał przece ſłuſna jeſt / czym
 neyprendziy przed / albo po Przyimaniu.
 Gdyby ſie ale przytr. fiło / żeby Człowiek
 na Pokute zapomniiał / albo jom opuſcił /
 albo by komu było ciężko / albo zgola nie-
 można takowom u yknać / potrzeba by
 było w przyſſley Spowiedzi z tego ſie ſpo-
 wiadać / a Spowiednika ſie pytać / co czy-
 nić potrzeba.

Pyt. 311. Czemu Grzeſznił ma jeſzcze
 potutne Złutki odprawiać / kiedy Bryſtus
 za wſytkich zbitecznie doſyc uczynił ?
 Odp. Dla tego / że ſprawiedliwego Bo-
 ga Wola jeſt / abychmy teſz my niejaſi do-
 ſyc uczynieni za Grzechy naſze odprawiali /
 a Gwoco godne Pokuty czynili Matth. 3.
 v. 8. żebychmy tak przez naſze ſpolu czy-
 nieni

nieni Uczestnikami się czynili zbytecznego
 dosyc uczynienia Chrystusowego / przez kto-
 rego Zasługi jedzynie nasze Uczynki Woc
 majom za doczesne Barania Wzzechom
 dosyc uczynić / jako to Apostoł patwie chce
 mówić do Kol. 1. v. 24. wypełniam to, czego
 niedostawa utrapieniam Chrystusowym w ciełe moim,
 a tego nas sam Rozum zdrowy uczy / abo
 wiem jakokolwiek Rzeka z Źródła obficie /
 abo hoynie Wodom bieży / z korey y Łu-
 dzie y Bydło w pragnieniu abo Żyźni nie
 tylko obczerszwieni / ale też y na obmycie
 brudom dostatet Wody mieć mogom / je-
 dnaż przece chcą kto się z nuy obczerszwić /
 z brudom obmyć / musi się sam przyczys-
 nić / k Wodzie iść / a myć się / abo wiem
 Woda lubo od Boga dla tego jest ordy-
 nowana / przece sama od siebie do Ust im
 się lać / ani ich z brudu obmywać nieben-
 dzie. Podobnym Spusobem lubo Zasłu-
 gi Pana Chrystusowe som nerhoynieyşe
 na obczerszwieni Dusze a zmazani Bru-
 dem grzechowych / jednaż niebenziemyl-
 ich sobie według nstawy Pana Chrystu-
 sey przez Używani Sakramentow / a
 cwieżeni się w Inotach Świentych przy-
 5 klas

kładać / a przywłaſzczać / koniecznie zagu-
 nonć muſimy / bo Auguſt. S. mowi:
 Qui te creavit ſinē te, non te ſalvabit ſinē te,
 który stworzył ciebie bez ciebie, niezbawi ciebie bez
 ciebie. Je ale też po odpuszczeniu Winy
 Grzechow czasem jeſzcze niejaki doczeſne
 Karani na tym / abo na drugim Świecie
 na odpotutowani zoſtawa / to u idzieł na
 Adamie a Ewie Gen 3. v. 16. na Izraelu
 czytach Num. 14. v 20. Na Dawidzie 2.
 Reg. 12. v. 13. który choćiaſz ſłyſzał że BOG
 zniósł, to jeſt: odpuſcił Grzech jego / przece-
 dla tego od BOGa karanim był nawiedzo-
 ny / ztąd też on nieprzeſtawał takowy
 Oczyszczać / a odpotwować Psalm. 6. v. 41.
 a 50. tak nas też czenſto / a genſto Piſmo
 S. do Pokuty napomina / ja do cała tak
 nalega / abychmy za odpuszczoney Grzechy
 niebyli bez Bojaźni Eccli 5. v. 5. czego by
 potrzeba niebyło / kiedyby Chrystus za nas
 był tak doſre uczynił / żeby też bez wſytku
 go naſzego ſpołeczynienia / a potutowania
 jego doſre uczynieni nam pożyteczne bydź
 mogło. A temu ale według prawego
 Smryſtu / a wyrozumienia naſzego S. Ro-
 ściola my wyznawamy / że to doſre uczy-
 nie

nieni / ktore za Grzechy nasze odprawiamy /
nie tak nasze dosyc uczynieni jest / jakby
przez Chrystusa sie niedzialalo / ale my wier-
zymy / że my sami ze siebie jako sami ze
siebie nic niemogemy 2. Kor. 3. v. 5. nasla-
downie co mogemy / to nieinacziy moge-
my / tylko przez Laskę tego / ktory nas pos-
sila do Philip. 4. v. 13. a tak nasze cale do-
syc uczynieni rownie jako Zasługa naszych
dobrych Uczynkow jedzynie sie funduje / a
zakłada na Zaslugach Chrystusowych / w
ktorym / a przez ktorego my zaslugujemy /
a dosyc czynimy.

Na pomnieni Duchowne.

Niektórzy zarzekli / niemamy Potuty
od jednego Dnia do drugiego odkła-
dać / ale bez wszelkiego Obmieśzania sie do
Boga nawrócić Eccli 5. v. 4. 2c. a przez ten
Sakrament odpuszczenia Grzechow nas-
sich szukać 1. Jan. 1. v. 9. przy tym też do-
brze uważać / że nie dosyc jest z Grzechow
swoich sie wyspowiadać / ale wielce potrze-
bna jest / żebyśmy nad to serdecznom i ser-
ce mieli / y postanowionom Wole sie po-
lepszyc / bez czego wstyła Spowiedz dar-
emna jest. Po Spowiedzi jednemu każę
demus

demu ma bydź rzeczono/co Chrystus prawi:
 Otoś sie stał zdrowym, już niegrzech, abnć ci sie co
 goršego niestało Jan. 5. v. 14. abowiem szczy-
 re polepsem Żywota neylepsza jest Połuta/
 kiedy to nasze Członki rownie jako służyły
 Nieczystości / tak potym służom Spras-
 wiedliwości ku poświęcaniu do Rzym.
 6. v. 19.

Kauka X.

O Świentey Communy.

Rzt. 312. Co potrzeбно jest / aby kto
 godnie przyjmiał? Odp. 1. przygo-
 rowani ciała / ktore w tym pozustawa / aby
 kto przystoynemi Szaty według stanu swe-
 go przypobleczoney z uczciwościami a Po-
 ktorom obyczajnie podle Przykazania / a
 Zwyczaju Kościoła na czego / to jest od pul-
 Niecy niejedzonci ani pijone / jako Godność
 tego Najsławniejszego Sakramentu pozo-
 da / przystompil / oprocz kiedyby nimocny
 w niebespeczenstwie Śmierci był / tym ra-
 zem też powołono jest przyjmować / luboć by
 już był co pożywał. 2. Przygotowani
 Dusze na którym niewionciy zależy / a to
 jest:

jest : aby Człowiek śilnie wierzył / że w tym Sakramencie jest prawdziwie Chrystus przytomny / a podług Rady Apostoła wprzód samego siebie doświadczał / to jest : z dobrym Sumnieniem / a przez żalosnie wprzód wykonanom Spowiedź oczyścić : nym od wbytkich ciemnych Grzechow Sercem z nayglembiżom Pokorom / a neygorliwkom Pobożnosćiom przystępował / abowiem tak mowi Apostoł 1. Kor. 11. v. 27. Ktobykolwiek jadł ten Chleb, abo pił Kielich Pański niegodnie, będzie winien ciała i Kwie Pański. A v. 29. sond sobie samemu je, y pije, nierozsondzajone Ciała Pańskiego.

Pyt. 313. Z jakim Umysłem ma się przystępować do tego Sakramentu? Odp.

1. Z temu Celu / a Koncu / ku ktoremu go Pan Chrystus ustanowił / to jest : na Pamiontkę jego gorżkiy Męki / a Smierci 1. Kor. 11. v. 26. 2. Aby Człowiek tym Niebieskim Pokarmem duchownym Spůsobem był karmiony / w duchownym Życiu Łaski Bożey był zachowany / y pośilmiony / y z Chrystusem neyuprzymny się złoneczył u Jan. 6. v. 56. 3. Aby przez ten Sakrament otrzymał bezpieczny

Zawdanek / abo Sant przyszłego zmarto-
wych wstania/a Żywota wiecznego u Jan.
S. 6. v. 55.

S. I.

O Istotney Przytomności Krystu- sowej.

Rt. 314. Co się przyima w tym Sa-
kramencie? Odp. Prawe Ciało / y
Krew z Duszom y Bóstwem Pana naszego
Jezusa Krystusa prawdziwie / a istotnie
jako sam prawi: To jest Ciało moje, które się
za was daje L. uc. 22. v. 19. To jest Krew moja
która za wielu będzie wylana Matth. 26. v. 28.
już ale za nas dane jest prawdziwe Ciało /
y wylana prawdziwa Krew Krystusowa /
tedy go też prawdziwie przyimamy / dla
tego mówi Krystus / kiedy o przyszłym
Ustanowieniu tego Sakramentu mówi u
Jan. S. 6. v. 52. Chleb, który ja dam, jest moje
Ciało za Żywot Świata, a v. 56. Ciało moje praw-
dziwie jest Pokarm, a Krew moja prawdziwie jest
Napój. A co nie materyalnym Spůsobem/
jako kiedy by się surowe Ciało / a Krew
Krystusowa pożywać miała / jako Żydzia
w Zas

w Bapharnaimie v. 53. y niektorzy z Uczniow jego się domniwali v. 61. bo Duch jest, Który ożywia, Ciało nie niepomaga (to jest na taki Spusob jako Bapharnaimitowie się domniwali) ale Słowa Chrystusowe Duchem, y Żywotem som v. 64. dla tegoż potrzeba duchownie rozsondzać jako Paweł S. 1. do Kor. 2. v. 14. naucza / a to tak / że Słowa Chrystusowe musom wśendy podług Litery swoje własne wyrozumieni zachować / bo Słowo Boże musi zawdy tak się wyrozumiewać / jako się wydaje / a co znaczy / okrom żeby które trudne miejsce Piśma przez inne objaśnione bydź musiało; Gdy się to stawa / tak naśladuje ten Dowód; że Chrystus w tym Sakramencie osobliwym duchownym Sakramentalnym Spusobem u Jan. S. 6. v. 64. przece też spodem prawdziwie u Jan. S. 6. v. 56. a istotnie przytomny jest u Matth. S. 26. v. 26.

Pyt. 315. Jeżeliby się niemogło powieścić: jakoby miał Chrystus Pan mówić z tym rozumieniem: Ten Chleb znaczy Ciało moje? Odp. W Testamencie mus się wśpytko jaśnie / a nie figuralnie / abo nie włas

własnie sie brac / a wyrozumiewac / bo by
 inak erbowie / albo Dziedziczowie osuta-
 ni byli / tak też Krystus Pan przy ostatniy
 Wieczerzy nicmogl pod Podobienstwem
 mowić / co jego Słowa y Apostoł zrzetel-
 nie dosyc ł wyrozumieniu dawajom tym /
 ktorzy wierzom Jan. 6. v. 65. osebliwie
 poniewacz Krystus prawi : Ten jest Kiełch
 nowy Testament we Krwi moiey u Łuk. 22.
 v. 20. Testament ale bez Krwi bydź nie-
 może / jako Apostoł obfyrnie pokazuje do
 Żyd. w Rozdż. 9. podobnie Apostoł nie-
 mogłby w prawdzie mowić : że ktobykolo
 wieł ten Sakrament niegodnie przyjmiał /
 bendzie winien Ciała y Krwie Panstiv /
 y do cala sam sobie Sond je / a pije / że Ci 110
 Panstki nierozsondza 1. do Kor. 11. v. 27.
 kiedyby prawdziwe Ciało Krystusowe
 przytomne niebyło. Co innego jest kiedy
 sie Krystus Drogom u Jan. 8. 14. v. 6. a
 drzewiami Jan. 10. v. 7. Winnom Matia-
 com Jan. 15. v. 1. nazywa ; ba że to wy-
 razliwym Spusobem mowil / to z Contex-
 tu Pisma jest jawno / że ale powiada : Jam
 jest Winna Matlica prawdziwa / to po-
 wiada na Rozeznani od Dżiliy / cudzey /
 a plos

a piony macice winney / o czym Prorok
 Isaiasz 5. v. 4. Jeremi. 2. v. 21. mowiom
 podobnym Spusobem / jako sie dobrym
 Pasterzem nazywa na rozeznanie od Nias
 jemnita Jan. 10. v. 11. daleko inaczyi bys
 loby to do wyrozumienia / kiedyby byl po
 wiedzial: Ja jestem prawdziwie winna macica;
 jako mowil: Moje Ciało jest prawdziwie Po
 farm; poniewacz talowy w mowieniu
 Spusob co wiency wyrazic chce. A w
 calym Pismie S. zadne miejsce sie nie
 znajduje / kiedy by mogl zrzetelnij mo
 wiec / dla tego te Słowa Krystusowe nie
 mogom znaczytym / abo figuralnym Spus
 sobem sie wyrozumiewac / jako rownie te
 Słowa o Krystusie: Ten jest Syn moj mily
 u Matth. S. 3. v. 17. Ten jest prawdziwie
 Zbawiciel Swiata Jan. 4. v. 42.

Pyt. 316. Czy pewna Rzecz jest / że
 Krystus u Jana S. w Rozdz. 6. mowil
 o przyblym ustanowieniu Wieczerze S.?
 Odp. Niewontpliwie: bo że ostatnia
 Czenść tego Rozdziału od Versu 48. nie
 tylko o Wierze w Krystusa Pana sie wy
 rozumiewac ma / ale też o Wieczerzy S.
 Ustanowieniu. Naprzod jest jasnie po
 znać

znać z Wykładu samego Bystusa Pana
gdyż on nie mówi: ten Chleb który ja dajem,
albo dalem, ale który ja dam jest moje Ciało v. 52.
co przysły Czas wyrażuge / bo Wiara
w Bystusa w ten Czas / kiedy Bystus to
mowił / już była / y do cała przed przy-
ściem Bystusowym była przykazana. 2.
Kiedyby y Żydźia / y sami Uczniowie Bys-
tusowi byli to o Wierze w Bystusa wy-
rozumiewali / tedy oni żadney Przyczyny
niebyliby mieli o tym śmrać / a mówić:
jakoż nam ten moje dać Ciało swoje ku jedzeniu?
v. 53. A Uczniowie żadney Przyczyny
nad tym się gorzyć / żeć to twarda jest mo-
wa v. 61. bo nieby osobliwego / a niezwy-
czaynego niebyło / kiedyby Bystus był
chciał tylko mówić / żeby się jał żywy Chleb
przez Wiare przyjmiać / a pożywać miał.
Podobnym Spusobem kiedy Bystus już
światłem Świata / już Drogom / już drze-
wiami / już winnom maćicom się był nazy-
wał / ta mowa żadnemu dziwna nie była /
ponieważ chnet pojeli że o Wierze w
Bystusa / a nie co Słowa znaczą / się
wyrozumieć ma / lecz kiedy on mówi: że
ten Chleb / który on da / jest jego Ciało /
nad

nad tym się dumiełi Żydźia v. 53. a szemra-
 li Uczniowie v. 62. ja wiela tego Uczniow
 dla tey mowy od Chrystusa odstompili v.
 67. przetoż kiedy Chrystus to widział / a
 kiedyby Ntowa Chrystusowa inaczey była
 miała bydź wyrozumiewana / niżeli zna-
 czyła / tedyby było przynależało / aby im
 te Chrystus / jako zwyczajnie czynił / był
 wykladał / abowiem Uczniom przynale-
 żało / jak sam Chrystus mowi Luc. 8. v. 10.
 wiedzieć tajemnice Królestwa B O Ź g o /
 podobnym Spusobem jako to uczynił Chry-
 stus / kiedy przy Studni owey Samaryta-
 nance wykladał zrzetelnie ; ktera się też
 była nad tym dziwowala / że iey Chrystus
 żywom Wode chce dać u Jan. 4. v.
 10. 12. kiedy się to ale niestało / tedy ztond
 nieomylnie się dowodzi / że te Słowa
 Chrystusowe tak majom bydź wyrozumia-
 ne / jako Słynom a jako były wyrzeczni-
 one / a jako je Żydowie / a Uczniowie rozumie-
 li / podobnie jako owe Słowa Chrystuso-
 we / kiedy się Synem B O Ź ym nazwał /
 nad czym Żydźia się też zawzię goręcyli / na-
 śladuje tedy / że ta ostatnia Część Roz-
 T 2 dzias.

działu 6. Jana S. tak jako leży / a słynie /
ma się rozumieć o Wieczerzy Pańskiej.

Pyt. 317. Niemożeli się rzec / że Chrystus jenom o śczygulinie Duchownym Pożywaniu mówił / gdyż ono prawi : Duch ożywia / ciało nie niepomaga ? Odp. Tu dobrze uważować potrzeba / że kiedyby też Chrystus na tymże Mieyscu Jan. 6. v. 64. o swoim Ciele był mówił / to chciał mówić o Spusobie jako Bapharnaimitowie mniemali / jako kiedyby surowe Ciało Chrystusowe po Czenści się miało pożywać. Ale kiedy Chrystus mówi o Spusobie jako prawdziwie w tym Sakramencie przytomny jest / tedy żadnom Miarom się wierzyć niemoże / żeby był mówił o swoim Ciele / abowiem ilekroć o tym zmina się czyni / każdem razem prawi : moje Ciało Jan. 6. v. 56. a nie : to Ciało, jako Jan 6. v. 64. bo jakożby bez wielkiego Błaznierstwa o Ciele Chrystusowym mogło bydyć rzeczono / że owe nie niepomaga / kiedy sam Chrystus o nim prawi Jan. 6. v. 55. kto pożywa Ciała mego / ma Żywot wieczny ? dla tego kiedy Chrystus prawi : Ciało nie niepomaga, przez to Ciało wyrozumieć

Ludzki

Ludzki Rozum / ktory te Tajemnice nies
 pochopuje / ale Duch ktory przez Wiare
 oświecony jest / dla czego chnet przydaje :
 som niektorzy z was , co niewierzom Jan 6. v.
 65. że ale Chrystus na tym Mieyscu przez
 Ciało wyrozumiał Ludzki Rozum z iniesz
 go podobnego Mieysca Pisma S. poznać
 to / kiedy Chrystus k Piotrowi mowil /
 kiedy go Synem Boga żywego bydz wy
 głosił : Błogosławionis Symonie Bariona ,
 bo Ciało y Krew (to jest Ludzki Rozum)
 tego tobie nieobjawil , ale mon Ociec , ktory jest w
 Niebiesich u Matth. S. 16. v. 17. Ta ta
 kowy Spusob zowie Apostol Ludzki Ro
 zum Cialem y Krwiom do Rzym. 8. v. 5.
 Do Gal. 1. v. 16. Z tychto Słow Chrystus
 sowych naśladuje cały iniesz Dzwod / a to
 że Chrystus w tym Sakramencie swoje
 Ciało daje na takowy Spusob / ktorego
 Ciało / to jest : Ludzki Rozum pochopić
 niemoże : kiedyby ale Chrystus jenom szczy
 gulnie Duchownym Spusobem Ciało
 swoje nam byl zaniechal / to bylby snadno
 mogl Ludzki Rozum pojone / tak tedy mus
 si sie concludować / że Chrystus swoje Cias
 lo prawdziwie / a istotnie na Duchowny
 T 3 Spus

Spułob nam za Pokarm daje / jako też powiedział : Ciało moje prawdziwie jest Pokarm Jan. 6. v. 56. czego Ludzki Rozum bez osobliwej Pomocy / a Lasti Bóżej pochopić niemoże / jako to Krystus potwierdza w Ver. 66. dla tego wam powiedział, iż jaeden niemoże przysć do mnie, jeśli by mu nie było dano od Ojca. A toć jest / co Krystus w owym Rozdziale chciał powiedzieć tym / którzy niewierzyli / a te Tajemnice podług Ludzkiego Rozumu rozsondzali : Ciało / to jest : Rozum nie tu niepomaga / jenom Duch / to jest Wiara / ta ożywia. Bo Cielowiek cielesny niepoymuje tego, co jest Ducha Bóżego, abowiem Słupstwem jemu jest, y niemoże rozumieć : iż Duchownie (to jest z Wiary / bywa rozsondzony, lecz Duchowny (to jest wierony) rozsondza wszystko I Kor. 2. v. 14.

Pyt. 318. Jes' i z Ciałem / y z Krwiom Krystusowom zostawa tam Chleb / y Wino? Odp. Żadnom Wiarom / ale jał skoro porzondnie poświęcony Kapłan tym Sakrament na Oltarzu według Ustawienia sprawuje / a consecruje / tedy Chleb mocem Słow Bóżich w Ciało / a Wino w Krew Krystusowom się przemienia / tak

że tylko przypadne sposoby Chleba / a Wina (to jest : co ludzki Smysły jako to Wzrak / Smak / Czuch pojąć mogom) cudownym Sposobem tam zostawajom / co miłościwy a opatrzny Bóg dla tego tak sporzondził / ponieważ by to ani nieprzyśtoyno było / ani się niegodziło / Ciało / y Biew Bystusowe pod własnym widocnym Sposobem pożywać.

Że ale istność Chleba / a Wina się przemienia / jest też pewna Wiedza ze Słów Bystusowych : które gdyż jasne są / według Litery się rozumieć musom : to jest Ciało moje / to jest Biew moja Matth. 26. v. 26. a nie w Chlebie / abo pod Chlebem / abo z tym Chlebem jest Ciało moje etc. bo kiedy by tam co zostawało istności Chleba / nie mogłoby być prawdziwym Ciałem Pana Istim / co Pan nazywa Ciałem swoim / abo wiem tego Słowa to , jest ta Moc / iż potaszuje wśytke istność Rzeczy obecney. Do tego do cała się niegodzi / aby bez potrzeby / abo przyczyny Słowo Bóże (które przecewśendzie podług niektórych domniemania jasne ma być) inaczej wyrozumiewano / abo wykładano było / niżeli słynie.

Pyt. 319. Apostoł ale prawi : Chleb ktorzy
 somiemy, i tak nie jest Uczestnictwem Ciała Pankiego ?
 Odp. Tak powiada on 1. do Kor. 10. v.
 16. wśak ale przez to do cała nie chce mo-
 wic / że Chleb ma Uczestnictwo z Bystus-
 sem / a tak że Chleb tam zostawa / ale jenom
 ukazuj na Uczestnictwo / ktore my przez
 ten S trament z Bystusem mamy / dla
 tego przydaje tam jasnie v. 17. jeden Chleb,
 jedno Ciało nas wiele jesteśmy (to jest z Bys-
 tusem) wśak y ktorzy z jednego Chleba Uczestnikami
 jesteśmy. Że to tak się rozumi / potwier-
 dzajom to Podobienstwa / ktore Apostoł
 na tym mieyscu przydawa / że Żrdzia kto-
 rzy pożywajom Ofiar / som Uczestnikami
 Oltarza v. 18. a Poganie co z Ofiar balwa-
 nom pożywajom / się do Uczestnictwa
 czartow wdawajom. Tak Apostoł chce
 pokazać nie uczestnictwo Bystusowe
 z Chlebem / ale Uczestnictwo Bystusowe
 z tymi / ktorzy błogosławionego Chleba
 Uczestnikami się stawajom. Że ale y tu /
 y na inśnych mieyscach jeszcze się Chlebem
 zowie / jest czeńściom dla spůsob. Chleba /
 poniewacz przed tym Chleb był / ako Pja-
 smo prawi / Ślepi widzom / Chłomi chod-
 zom /

zom / to jest / ktorzy przed tym ślepemi / a chromemi byli Matth. 11. v. 5. a Wino w Kani Galileyskiej Wodom się zowie / że Wodom było Jan. 2. v. 9. czeńściom / a osobliwie że duchowny / nadprzyrodzony Ciebiejski / a żywy Chleb jest / jak prawi Chrystus Jan. 6. v. 51. a nad to ma obyczaj Pismo S. iż tak rzeczy nazywa / jasnymi się bydź widzom.

Pyt. 320. Jaki taki przemienieni / albo przeistoczeni się stać może? Odp. Przez Wszechmocność Bóstwa / a mocne Słowo tego / który mówił: To jest Ciało moje. Storemu my bezpiecznie wiencę wierzymy / ponieważ on jako wieczna Prawda w swoim Słowie omylić się niemoże / niżeli naszemu słabemu Rozumowi / który wezdlug Nauki Apostoła 2. do Kor. 10. v. 5. w rzeczach Wiary poddać mamy pod posłuszeństwo Chrystusowe. Gdyż tak wielka moc w Słowie Bóżym jest / że na Słowo Bóże zaczyna bydź / co pierwey nie było / jak to Niebo / y Ziemia / które nie były / abowiem on rzekł, y uczynione sōm, on rozstawał, y stworzone sōm Psalm. 148. v. 5. czymż daleko mondrzys wierzyć potrzeba

ba / że Słowo Bōże też ma te Moe / je-
dne więc ktora już jest w inšom przemien-
niē / jako z Gliny ziemię Adama Gen. 2. v.
7. a z Kości Adamowey Łwe uczynił Gen.
2. v. 22. Łotowom Manżolle w Słup Sos-
li Gen. 19. v. 26. rozge Młoyżyſbowom we
Wenża przemienił Exod. 4. v. 3. y do całā
Manne / albo Chleb Niebieſki we wſytko
to obrocił / co jenom ktoby ſobie był zas-
myślił Sap. 16. v. 21. X w Zani Galiley-
ſtiy Wode we Wino Jan. 2. v. 8. tał też
powiedział : To jeſt Ciało moje , y ſtało ſie.
Przy Ludziach to jeſt niemożno / ale u Bō-
ga wſytki Rzeczy ſom możne Matth. 19.
v. 26. kiedy Kryſtus naſze Bydlence Ziem-
ſki / y ſłazytelne Ciało w powszechnym
zmarłych wſtaniu duchownym / a nies-
ſłazytelnym 1. Kor. 15. v. 44. y do całā
ſwemu Ciału uwielbionemu podobne uczy-
ni wedle ſtutecznoſci / ktorom też wſytko
podbić ſobie moze do Philip. 3. v. 21. ja-
koż by też ten (w ktorym mieſka wſytkā zupeł-
noſć Wſtwa cielesnie do Kol. 2. v. 9.) nies-
mogl uczynić / aby jego Ciało weſpoł cieles-
nie podle Iſtnoſci / a duchownie podle Spu-
sobu w tym Sakramencie przytomne by-
ło ?

to ? jako też wierzymy / że Chrystus przy
ostatniy Wieczerzy swoje Ciało y Brew
prawdźiwie według Istności swym Uczy
niom dał / ale Spusob był duchowny / a
niepoienty / bo onegoż samego / którego
przyimali / przed Oczema swojemi wi
dzieli.

§. II.

O Istotney Przytomności Chrystuso
wey oprócz przyimania.

Rt. 321. Jeśli Chrystus też prawdźi
wie przytomny rychliwy / a przod / nie
żeli się ten Sakrament przyima ? Odp.
Bez wątego Wontpienia / bo Słowo Bos
kie mocne / a bez Odkładu ma swoje skutecz
ność / a tak Chrystus jest przytomny jak skos
ro Ksiondż owe ustanowione Słowa wy
mówił : To jest Ciało moje. Albowiem niżeli
Apostołowie przy ostatniy Wieczerzy po
żywali / prawil Chrystus : To jest Ciało moje
anie : to bendzie , abo stanie się Ciało moje , gdy
pojmą bendziecie. Co potwierdzajom Słos
wa Apostołowie : Kielich błogosławienia , kto
remu błogosławimy , izali nie jest uczestnictwem Ch
wici

wie Krystusowey? y Chleb, ktory łowiemy, czyli nie
 jest uczestnictwem Ciała Pańskiego? 1. do Kor.
 10. v. 16. ztąd jasnie się zawiera / że kie-
 dy Chleb łomany / to jest : poświęcony /
 a Kielich błogosławiony bywa / już tam
 Ciało / y Brzo Krystusowa jest / a tak przed
 pożywaniem ; kiedyby ale Krystus jenom
 w pożywaniu tam był / byłby musiał Apos-
 stol rzec : że Chleb ktory jemy / a Kielich kto-
 ry pijemy jest uczestnictwo Ciała / y Brzo
 Krystusowey. Tak też pożywani samo
 w sobie / abo Wiara żywiołowego ciała
 wey Mocy mieć niemoże / Krystusowe
 Ciało przytomne uczynić / a kiedyby Wia-
 rom (przez ktorom wszystkie rzeczy możliwe
 Mar. 9. v. 22.) to stać się też mogło / tes-
 dyby Kapłan niemiał przy tym co czynić /
 a ustanowieni Krystusowe byłoby darema-
 ne ; dla tego pożywani nie przynależy do
 istności Sakramentu / ale tylko do używa-
 nia / a skuteczności Sakramentu ; podob-
 nie jako ona Woda na Godach w Bani
 Galilejskiy przez Słowa Krystusowe we
 Wino się przemieniła / Wino była / y
 Winem by była została / chociażby już
 nie byłażywiana / luboć bezżywiania /
 nieo

niebyłaby nikogo napojala / tak też jest /
 trwa / y zostawa Sakrament prawdzi-
 wego Ciała y Krwie Chrystusowey / cho-
 ciażby go żaden niepożywał / aby ale u
 Człowieka swoy Skutek czyniło / musi go
 przyjmować / jako Chrystus mówi : bierzcie, a
 jedzcie Matth. 8. 26. v. 26. Z tey Przypa-
 czyny też ten Sakrament się jawnie wysta-
 wia / żeby się mu klaniano / a Bóstwo
 Czesć dawano / bo kiedy Izraelczycy
 owey Arce / w ktorey wiadro złote majona-
 ce Mianne / a Łasce Aaronowom / która
 była zakwitnęła / y Tablice Testamentu
 na Pamiotkę chowano do Jyd. 9. v. 4.
 tak wielkom Uczciwość przekazowali / te
 jawnie przed sobą nosić przez Kapłany
 kazali Num. 10. v. 33. 2. Reg. 6. y do ca-
 ła na Boku przed niom padali Joz. 7. v.
 6. tym daleko słusniejszy. Rzecz jest /
 abyśmy Chrystusowi Panu naszemu / któ-
 remu wszyscy Aniołowie Bóży się kła-
 niają do Jyd. 1. v. 6. w tym Sakramen-
 cie Bóstwo Czesć oddawali ; przeto
 nieklaniamy się żadnemu Chlebu / ponie-
 wacz według naszej Wiary tam żaden
 Chleb wienciy niejest / ani Przypadno-
 ściom

ściom Chleba / które tylko zewnentrzne
Znaki som / ale się kłaniamy Chrystusowi /
ktorego pod Spusobem Chleba prawdzi-
wie przytomnego bydź wierzymy.

Pyt. 322. Jależ ale można jest / że to
właśnie jedno Ciało na tak wielu Mieys-
cach / w tak wielu Gostryach przytomne
jest? Odp. My wierzymy tysionc innych
Rzeczy / które Rozumem naszym rownie
tak pojone niemożemy / jakoli y to na
Przykład: że rownie tak właśnie Manna
albo Chleb Tniebiestki w tela tysiercy Ludzi
Ust zawdy byla to / co kto chcial / a po-
żondał w Ksiengach Miodrosći 16. v. 21.
a tym podobne. Abowiem kiedyby
Stworzeni Rozumem swoim pojone mo-
glo wszytki Skutki BOfę / tedyby cudot-
wnymi zwać się niemogli. Tak tedy u
BOga / u ktorego żadna Rzecz niejest nie-
można Luc. 1. v. 37. też można jest / że wła-
śnie to Ciało we wielu Gostryach / y kiedyby
jedna Gostya na wiele Cześci się rozdzieli-
ła / w jedney każdey Cześci ten właśnie
nierozdzielony cały Chrystus przytomny
jest / jako Apostoł prawi: że Communi-
tanci Ciała Chrystusowego uczestnikami
są

się stojom nie po cześci / ale bez wonta
 pienia / całe a zupełnie wszyscy z jednego
 Chleba konsekrowanego Uczestnikami som
 1. do Kor. 10. v. 17. tak równie jako wiersz
 zymy / że kiedy Chrystus przy Wieczerzy
 ostatniy swoim dwanaściami Uczniom
 dał samego siebie swojom cieleśnom Przy
 tomnosć im nieodeymujone / w ten prawie
 Czas w raz na trzynasć Mieyscach był /
 tak się stawa jeszcze po dziś dzień / że Chry
 stus błogosławionym w Ciebie nieodbie
 rajone swojej cieleśney Przytomnosć /
 we wszystkich poświęconych Hostyach po
 całym Świecie prawdziwie przytomnym
 jest / ale na osobliwy / nadprzyrodzony a
 Sakramentalny Spusob / o którym słaby
 Rozum Człowieka niechay się niepoważa
 badać / gdyż ani Rozum Ludzki to pojąć
 może / ani w Rzeczach stworzonych może
 się znaleźć Przykład podobny temu / który
 się z Mocy Bōżey dzieje / y dla tego Wia
 rom tylko to mamy wierzyć / a na to oso
 bliwie pamiętać / iż niejest żadna Rzecz
 niepodobna u Pana Bōga Luc. 1. bo wiel
 ka Moc Bōga samego / a od pokornych
 uczczony bywa Eccli 3. v. 21.

Pyt.

Pyt. 323. Gdyby kto niegodnie ten Sakrament przyjmiał / przyjmaliiby przece prawdziwe Ciało Chrystusowe? Odp. Gdyż wierzymy / że Włocom ustanowionych Słów Chrystus prawdziwie przytomny jest / y też tak długo przebywa / aż Osoby Chleba / y Wina się stażom / abo strawione będom / tak naśladuje / że takowy równie przyjma prawdziwe Ciało Chrystusowe / y prawdziwy Sakrament / wszak ale nieotrzymuje pożytku / a Skutku Sakramentu / a tak tylko sobie na Zgubę / co się widzi z tego / że Chrystus przy ostatnim Wieczery samego siebie niezbranował Judasowi Zdrajcy u Matth. S. 26. v. 20. ale po struczce wskompił weń szatan Jan. 13. v. 25. Podobnie prawi Apłostoł / że takowy niegodny Człowiek winien jest Ciała y Krwie Pańskiej / to jest: jak gdyby Syna Bóżego sam / sobie znoszu krzyżował / y onego na pośmiewisko miał do Żyd. 6. v. 6. y do cała sam sobie Sonda je nierozsondzajone Ciała Pańskie go 1. do Kor. 11. v. 29.

Pyt. 324. Jakoż ale kiedyby S. Hostie stażone były / abo się pokruszyły? Odp. Przy-

Przypadki Chleba tylko się stażom / ale
 Chrystus nie może być stażony / ani po-
 trącony do Rzym. 6. v. 9. gdyby ale z nie-
 zbożności kto świętom Hostiom zniewa-
 żył / ten by był winien Ciała Pańskiego i.
 do Kor. 11. v. 27. ponieważ takowy Sy-
 na Bógowego równie jakoby podeptał / y
 Brzw przymierza przez ktorom był po-
 święcony / pokalanom być rozumiał do
 Żyd. 10. v. 29.

§. III.

O Communy pod obojema Spuso-
 bami.

Pyt. 325. Jeśli Przykazani Bógi pod
 obojema Spusobami przyjmować ?
Odp. Nie; wśak ale ten Sakrament pod
 obojema Spusobami poświęcać jest
 przykazano : ponieważ / kiedy Chrystus
 przy ostatniy Wieczerzy ten Sakrament
 ustanowił / Pisano żrzetelnie oznaymuje /
 że tylko dwanaście samych Apostołow z
 Chrystusem zgromadzonych było Matth.
 26. v. 20. Mar. 14. v. 17. Luc. 22. v. 14.
 ktorych on tam w tedy na Kapłany spo-
 rzondi

rzondził / a onym / y jeich porzondnym w
 Baplanstwie Nastempcom jedzinie przy-
 kazał tak czynić / jako on czynił / mo-
 wione : To czynicie na moje Pamiontkę u Łuk.
 S. 22. v. 19. Dla tego też Baplani jak
 czeństo Pamiontkę tej S. Wieczerze w
 Ofiarze Nstę S. czyniôm / oba Spusoby
 podług Ustnowienia musôm sprawo-
 wać / świenić / y pożywać. Już gdyby
 to Przykazani Chrystusowe wszytkich Ludzi
 się tykało / tedyby wszyscy Ludzie Bsienda-
 zami bydź musieli / y mogliby ten Sakra-
 ment sprawować / y świenić / jako ale
 owe Słowa Chrystusowe do swych U-
 czniow : Weźmićie Ducha S. ktorých odpu-
 ścićie Grzechy, som im odpuszczone 2c. u Jan.
 S. 20. v. 22. nie wszytkich Ludzi się tyka-
 jom (bo by tak każdy jeden drugiego od
 Grzechow rozgrzeszyć mogł) ale tylko jed-
 zinie Apostolow / a jeich Nastempcow ;
 naśladownie jako Uczniowie Chrystusowi
 Matth. 18. v. 18. Jan. 20. v. 23. wszy-
 tlich wiernych niewyrażali / abo znaczy-
 li / gdy im Urzond Kluczy nadał / rownie
 z takowym Fundamentem się rzecz może /
 że owi dwanaście Apostoli / też y tu wszyt-
 lich

tych wiernych nie reprezentowali / ani nie
wyrażowali / kiedy im Urzond ten Sakra-
ment sprawować nadany był Luc. 22. v.
19. temu nie niezakłódza / że Apłostoł
wszystkim Korynteczytom bez Wyimania
Ustanowienia tego Sakramentu przedna-
sa I. Kor. 11. v. 23. Bo jako Apłostoł nie-
mienił wszystkich Korynteczyłow na Zsien-
stwo świenić / a te Moc im udzielić / aby
ten Sakrament sprawowali / tak też ro-
wnie niemógł mienić Korynteczyłow do
Przymiania każdego razu pod oboim
Sposobem opowionzać / jako się też nie
wzdycki stało / ani stać mogło dla prześla-
dowania / co się niżyi położy.

Ze Chrystus powi. dział: Pincie z tego wśn-
cy Matth. 26. v. 27. to samych Apłostow
się dotyczyło / do których samych mówił /
a nie do Laikow / bo tam żadni niebyli /
dla tegoż Pismo opowiada / że oni (to jest
Apłostowie / którzy jedzynie przytomni
byli) pili z niego wszyscy Mar. 14. v. 23. y
musieli w Prawdzie ten Zielich wszyscy
między sobom dzielić / gdyż Zielich nie-
mógł być rozdzielony tak / jako Chleb
pobłogosławiony Luc. 22. v. 17. Złond

tedy niemoże się dowieść żaden nałaz dla
Łańcow / równie jako z tego / że Chrystus
Chleb łamał Mar. 14. v. 22. że wieczor /
a nie rano jako po dziś Dziś się dzieje Wiec
czermu odprawiał Matth. 26. v. 26. że
przy Wieczery / a to poważnie / a wy
rażnie przykazał / że jeden drugiemu Ciogi
umywać ma Jan. 13. v. 14. Co wszystko za
opowieszliwe Przykazani żaden nieuznas
wa.

Pyt. 326. Wiedał tedy Chrystus żadne
go Przykazania też pod obojema Spuso
bami tym Sakramentem łasowa / a
oprocz Poświęcenia przyjmować ? Odp.
Takowe Przykazani w całym Piśmie
nigdy się nieznayduje / tylko Przykazani
dla wszystkich wiernych / aby się tego Sa
kramentu Uczestnikami czynili (to jest aby
go przyjmali) w którym Zmysłu Apłostoł
bardzo opatrnie mówi : jedno Ciało nas wie
le jesteśmy , wszyscy ktorzy z jednego Chleba Uczestni
kami jesteśmy 1. Kor. 10. v. 17. żeby to ale
pod obiema Spusobami potrzebnie stać się
musiało / niemoże się dowieść z Rozkaza
nia Chrystusowego Jan 6. v. 54. ponie
wacz w tym Rozdziale w którym on
loprzy

o przysłylnym ustanowieniu tego Sakramentu mowi / tak tym / co pod jednym Spusobem / jako owym co pod obiema Spusobami przyimajom / Żywot wieczny obiecuje / gdyż on już o jednym / już o obuch / a to częściej o jednym Spusobie mowi / jako osobliwie jest widzieć tamż u Jan. S. 6. że piętnaście razy wspomina o jednym Spusobie / a cztery razy tylko o obuch. Tym Spusobem / gdy Apostoł Zmianę czyni o S. Wieczerzy / mowi już o Jedzeniu / y Pićiu / już o Jedzeniu / abo Pićiu 1. Kor. 11. v. 27. z czego wszystkiego z dnego wyraźnego Przykazania dowieść niemogemy. Lecz co się śasowania tego Sakramentu dotyczy / to jest Rósćiosłowi Bóżemu wolno pod jednym / abo obiema Spusobami rozdawać / przednie według Przykładu Krystusowego / który sam dwiema Uczniom w Emaus jenom pod jednym Spusobem Chleba podał ten Sakrament / bo jak skoro błogosławiony Chleb przyieli / znikłol z Oczu ich zaraz / niezetajone / ażby im dał pod drugim Spusobem Luc. 24. v. 30. 2. Według Przykładu Apostołow / którzy wspomie-

najom tylko łamanie Chleba w dziej. Apost. 20. v. 7. 3. Według Przykładu pierwszych Chrześcianow / którzy trwali w Nauce Apostolskiej, y w Uczestnictwie Łamania Chleba w dziej. Apost. 2. v. 42. a 46. (że przez Łamanie Chleba się wyrozumiewa S. Wieczerza dowodzi się że Słow Apostoła / który podobnego Spusobu zażywał w mowie o S. Wieczerzy: Chleb który łamiemy iżali nie jest Uczestnictwem Ciała Pańskiego 1. do Kor. 10. v. 16.) a przece w spomnionych Miejscach Luc. 24. v. 30. w dziej. 2. v. 42. y 46. łećm w dziej. 20. v. 7. ani o pićciu Kielicha / ani o Winie nie się nieoznamuje. Co się też snadnie dla Prześladowania zawždy stać niemogło / dla tego jako Dziej. Apostelski wspominajom też oprocz Kościoła Chleb łamali / y potajemnie w Domach tam / y sam pożywali w dziej. 2. v. 46. a z dziejom Kościelnych jest też widzieć / że wierni onego Czasu ten Sakrament w czystych płuciennych Szateczkach zwyczajnie do Domow z sobą brali / a sami pożywali. Tak jest też i sta Rzecz / że między pierwszymi nawroconymi Chrześcianami wiele Wlazareyczłow było / którzy dla swego

ślu

ślubu / a Zakonu Moyzefowego (który Zakon wiele tysięcy z Żydów z powoleniem Apostolskim jeszcze na Początku trzymali w dziej. 21. v. 20.) żadnego Wina niepijali / a tak od błogosławionego Kielicha się strzymowali / czego by im Apostołowie niebyli mogli pozwolić / gdyby tak byli trzymali / że na jednym Spusobie dosyć by niebyło. Ztąd Kościół Katolicki według Przyszłości / a Otoliczności Czasu już pod jednym / już pod obojema Spusobami szafował / równie jako jeszcze po dziś dzień Kościół te Młocma z poważnych Przyczyn Używani oboich Spusobów przypuszcili.

Pyt. 327. Ale mali Kościół Młoc nieśco przemienić w głównych Punktach Wiary / jako som S. Sakramenta ? Odp. Kościół bynamniy nie nieprzemienienia / co Ustanowienia / a Istności Sakramentów się dotyczy / bo uznawa / że jako Urzond Grzechy odpuszczają / y zatrzymować / tak też Urzond ten Sakrament sprawować Uczniom Chrystusowym / y ich Należnie przynależny / ponieważ Chrystus oboji Urzond swoim Uczniom / a

ich Wlastempcom jedzinie nadal / jak jas
wnie to widzieć u Matth. S. 26. v. 20.
Mar. 14. v. 17. Luc. 22. v. 14. Matth.
18. v. 18. Jan. 20. v. 23. jako też ten
Sakrament zawody w Kościele według
Ustanowienia Bsiendzowie doskonale
sprawujom / tylko jedzinie Kościol prze-
mienia modelsz / abo Spusob tym Sa-
kramentem szafować / tym ktorzy go sami
niesprawujom / abo poświoncajom / bo
w całym Piśmie S. o Spusobie szafowa-
nia żadne Przytazani sie nieznayduje.
Podobnym Spusobem jako Kościol nie
Istność Brztu S. ale Spusob Brztu prze-
mienił / abowiem według własnego Wyro-
zumienia Słow Krystusowych u Matth.
S. 28. v. 19 trzcić / tak wiele znaczy / jako
zanorzić / jako też Kościol przez wiela set
Lat ten Sakrament przez Zanurzeni admi-
nistrował / y obsługował / a przece po
dzis Dzien Kościol pozwoluje / aby przez
Wlani na Głowe trzzonego jedzinie sie
to stało / co przece na przeciwko własny
mu Wyrozumieniu Ustanowienia sie
bydźwidzi. A do cala gdy sie jenom Pi-
smo według Litery uważa / tedy Aposto-
los

lowie / sami przeciw Ustawieniu Krzcie-
li w Imie Jezusa / jako widzieć w dziej. 2.
v. 38. Item. 8. v. 12. Item 8. v. 16. Item
10. v. 48. a 19. v. 5. luboć my to według
Wykładu S. Kościoła naszego / który we
wszystkim naśladujemy / nie tak rozumiemy /
jako kiedyby Apostołowie niebyli krzćili w
Imie Ojca / y Syna / y Ducha S. co ist-
ność formy / abo kształtu Brztu jest Matth.
28. v. 19. Ale kiedy Pismo mówi / że oni
krzćili w Imie Jezusowe / jest tak wiela /
jako według Rozkazu albo sporzondzenia
Krystusowego. 2. Według pozwolenia
Kościoła którykolwiek laik czasu potrzeby
krzćić może / co też jest naprzeciwko usta-
nieniu Krystusowemu / który ten Urzond
swoim jedenaście Uczniom / a ich Na-
śladowcom tylko powierzył Matth. 28. v.
19. co wszystko na żaden inny Spusob
usprawiedliwiono bydz niemoże / tylko że
Kościół (który Duch S. rzondzi / a spra-
wuje / a tak prawy Umysł Krystusa ma 1.
do Kor. 2. v. 16.) uznawa / że te przemie-
nienia istności Sakramentowey nie nie-
skłodzom / podobnie jako uznawa: że przy-
mani pod jednym Spusobem ośmioro Po-

zwioncania żadnemu niejest na Przestę-
dzie. Ztąd naśladuje / że Kościół ma
Moc / y może według potrzeby / a okolicz-
ności Czasu rownie jako w Sakramencie
Brztu / tak też w tym Sakramencie Spu-
sob pasuntu przemienić. Patrz o Moc
Kościola w 5. Części 3. Aut.

Pyt. 328. Czemu Kościół narzondził
ten Sakrament pod jednym Spusobem
podawać? Odp. Jest pospolity Zwyn-
czay naszego Kościoła nietylko laikom / ale
też Biskupom / y Kapłanom / kiedy oprócz
Offiary Miße S. communikujom / ten Sa-
krament tylko pod jednym Spusobem po-
dawać z naśladujoneych Przyczyn.

1. Ponieważ wierzymy / że też oprócz
pożywiania błogosławionym Zielichu jest
przysotomne prawdziwe Ciało / y Krew
Krystusowa / y tak / kiedyby wszytkim ten
Zielich Krewie się podawać musiał / tedy
pod Czas ten Sakrament by się wystawił
do Niebespieczeństwa rozlania / osobliwie
przy wielkim zgromadzeniu Ludzi.

2. Ponieważ ten Sakrament jedzinie w
Offierze Miße S. sprawować / a poświęcać
się godzi / tedyś spůsob Wina (że sta-
żeniu

żeniu prendziy podlega) nieda się przez
długi Czas dla chorych chować / aniż mieys
sca na mieysce nosić.

3. Że wiele Ludzi jest na Świecie / kto
rzy Wina nietylko pic / ale y czuć z Przys
rodzenia niemogom / dla tego aby Zdros
wiu cielesnemu nieškodziło / co dla Zdros
wia dusznego Ludziom miało być dano /
bardzo opatrnienie od Kościoła postanowio
no jest / aby tylko pod Spusobem Chleba
Brześcianie ten Sakrament przyjmowali.

4. Tęż taki som Brziny / gdzie się Win
na nierodzom / ani go też złond inond bez
wielkiego Ciakładu / y cienkich Drog tak
wiele przywieść niemogom / żeby Dostał
też był dla tak wiele tyśienicy Ludu.

5. Aby na wszystkich Mieyscach była jes
dna Rowność w Sakramentu Świentych Sa
kramentow / bardzo mondrze / a opatrnienie
to Kościół postanowił / a przykazał wszyt
kim Ludziom ten Sakrament pod jednym
Spusobem przyjmować / żeby tym przyjmują
nim wyznawali / że tak pod jednym Spu
sobem zupełny jest Chrystus Pan z ciałem /
y z Brwion / jako y pod obiema. Dawać
się na niektórych Mieyscach Communika
tom

tom po Przyimaniu zapijac / to ale spro-
ste Wino jest / y wolno jest każdemu ta-
ko we pic / albo nie.

Pyt. 329. Co naśladowanie ma się o tym
wierzyć? Odp. Myślny tylko powinni
wierzyć / że pod jednym Spusobem tak
dobrze / jako pod obiema cały / nierozdziela-
ny Chrystus / a prawdziwy Sakrament
przenajświętszego Ciała jegożywaa-
my / bo Chrystus rzetelnie mówi: Bierście,
a jedźcie: To jest Ciało moje u Matth. 8. 26.
v. 26. bo jeśli by kto inaczej wierzył / mu-
siałby przyznać / że pod Spusobem Chle-
ba żadna Brew / naśladowanie martwe
Ciało przytomne jest / eo jest na przeciw
Pismu do Rzym. 6. v. 9. 1. Jan. 4. v. 3.
przy czym jeszcze obrozlaśnie trzeba upa-
strować / że kiedy też Chrystus przykazał
swoje Ciało jeść a Brew pić / ztond przece nie
naśladowuje / żeby oba Spusoby musiały się
przyimać / ale Umysł / a Wola Chrystusowa
jest / że jego Ciało y Brew mamy żywować /
a nie jako kiedybychmy jego Ciało jeść / a
jego Brew pić mieli / równie jako inszy po-
spolity Pokarm / a Trunek / jako Żydowie
mniemali Jan. 6. v. 53. bo Słowa Chrystu-
sowe

sowe som Duch / a Ciało / Ciało ale nie nieś
 pomaga / to jest na ten Spusob / jako to
 Bystus rozumiał / który chce / żeby to po-
 żywani nie według Ciała / a Rozumu Człoa
 wiela / ale według Ducha / a Wiary roz-
 sondzone było u Jan. 6. v. 64. Przeto
 wszytko to wyrozumiewa się o duchowa-
 nym / przece prawdziwym Pożywaniu /
 ktore tak dobrze pod jednym / jako pod obie-
 ma Spusobami się staje / gdyż my go za-
 wsze całego / a nie po cześci / nigdy mieniy /
 ani też wienciy / a zawsze tychże Pożytkow
 uczastnymi się stawamy / lub pod jednym /
 lub pod oboma Spusobami communikuje-
 my Jan. 6. v. 59. 1. Kor 10. v. 17. bo
 my trzymamy za to według Nauki naszego
 Kościoła S. że Łasza / y Pożytek tego Sa-
 kramentu / nasładowanie też nasze Zbawie-
 ni niezawisło na zewnentrznych Spuso-
 bach Chleba / a Wina samotnie / ale prze-
 dnie / a osobliwie / na Ciele / a Krwi Bys-
 tusowej / co oboje pod każdym Spusobem
 przytomne jest.

W tym wyznaniu Wiary zawieramy
 z Apostołem : my niewzieliśmy Ducha te-
 go Świata (który neyskrytke tajemnice

BOſki wybadac chce / ale Ducha / ktory
 jeſt z BOga / abyſmy wiedzieli / co nam
 od BOga jeſt darowano / co teſz opowiada
 my nie przez uczone Słowa ludzkiy Mon-
 droſci / ale przez Naukę Ducha duchow-
 nym duchowne Rzeczy zrownujenc : ale
 Człowiek cielesny niepoymuje tego / co jeſt
 Ducha BOżygo / abowiem głupſtmem je-
 mu jeſt / a niemożerozumieć / iż duchownie
 bywa rozſondzony. Ktoż poznał Smysł
 Pański / ktoryby go nauczył ? lecz my
 Smysł Krystuſow mamy 1. do Kor. 2. v.
 12. Który nakazał / abyſmy Koſciola
 ſłuchali Matth. 18. v. 17. jego Wykładu
 naśladowali / co owi chętnie wierzom /
 ktorzy do Żywota wiecznego narzondzo-
 ni ſom w dziej. Apoſt. 13. v. 48.

Napomnieni Duchowne.

O Godnoſci / a z owocow tego neyświente-
 ſtego Sakramentu każdy zawrzeć ma /
 jał pożyteczno / zbawienno / a potrzeбно
 jeſt / jeżeli kto Żywot Duſze mieć / a zachow-
 wać chce / żeby czeniſciy / ale kaſdem razem
 z przynależytym przygotowaniem do tey
 Wieczerze Świentey przyſtempował /
 Kryſ

Arystusa z czystym Sercem przyimał /
po S. Przyimanu onego serdecznie po-
zdrawiał / chwalił / y jemu dzieńkował /
osobliwie ale przez nowe życie pokazał /
że nie tylko samotny Sakrament / ale
też jego Pożytki / a Stuleczność
przyiał.

Czesc Pionta.
 Nauki Krzesćianskiej
 O
 Kościele Swientym.

MPrzedesley Czesci Nauki Krzesćianskiej uczylismy o Swientych Sakramentach / jako neyprzednieyszych Znakach prawey Religie, teraz przechodzemy do Czesci piontey Nauki Krzesćianskiej o Kościele S. w którym takowe administrowane bywajom / trzeba nam tedy wiedzieć.

Nauka I.
 O Kościele.

Kościół jest powołani wszystkich Ludzi po wszystkich Swiecie do Jedności
 Ewans

Ewangelie / abo jasniy : Jest zgromadze-
ni wszystkich Ludzi prawowiernych ze wszy-
stkich Narodow / ktorzy przyjomą
Arześć w Jedności prawey Nauki / pra-
wey Wiary / y prawego Ciężenia
pod Chrystusem neywyższom Słowom Bo-
życi do Bol. 1. v. 18. a pod Władzom
neywyższego Pasterza / Ciężenika Chry-
stusowego na ziemi żyjom Matth. 16. v. 18.
ktory jest każdy / co naśladuje porzondnie
po S. Piotrze Biskup Rzymu / a to Zgro-
madzeni / abo Kościół był zawsze widzi-
telny / a niewidzialnym się stać nigdy nie
mógł / ani nie może Matth. 5. v. 14. Mar-
4. v. 21. w dziej. 9. v. 31.

Pyt. 330. Ktore sōm Znaki prawdzi-
wego Kościoła Chrystusowego ? Odp.
Według pospolitego wyznania Wiary /
ktore naprzod Apostołowie służyli / a po-
tym Roku po Narodzeniu Chrystusowym
325. za Papieża Sylwestra na głównym
Sejmie Wicenzkim z trzech set / a ośminas-
ści Biskupow / a Wycow zebranych obse-
rniy objaśnione sōm te cztery : Ja wierzem jes-
den, Świąty, Katolicki, a Apostolski Kościół.

§. I.

Pyt. 331. Co znaczy jeden Kościół?
 Odp. 1. Że jako u wszystkich Narodow
 po wszystkich Świecie jeden jest Bóg/jedna
 Wiara/jeden Krzest do Ephez. 4. v. 5. tak
 też po wszystkich Świecie tylko jeden pra-
 wy Kościół bydź może / abowiem Chrystus
 jako Słowa jest jedno z Ciałem swoim 1.
 do Kor. 12. v. 12.

2. Że Kościół jednego powszechnego Pa-
 sterza neywyższego mieć musi / jako Chry-
 stus o Kościele swoim prawi : że jeden Pa-
 sterz / a jedna Owczarnia jest u Jan. 8.
 10. v. 16. a że wszyscy Pasterze / a Naucz-
 ciele z tym neywyższym w jednoście Nauki
 się zgadzajom ku zbudowaniu Ciała Chry-
 stusowego do Ephez. 4. v. 11.

3. Że Wiary Nauka prawdziwego Ko-
 ściola po wszystkich Czasach / a na wszystkich Mieys-
 cach jedzina / a jednoścayna bydź musi
 Jan. 17. v. 20. abowiem tylko jest jedno Cia-
 ło, a jeden Duch do Ephez. 4. v. 4. to jest je-
 dno Rozumieni / y jedna Nauka w Rzecz-
 czach Wiary po całym Świecie 1. do Kor.
 1. v. 10. a do Żyd. 13. v. 8. ztąd naśladow-
 je /

je / że jeżeliby też niektóre różne mniema-
nia między Uczonymi się znaydowały /
to potrzebno wiedzieć / że takowe jedności
Wiary nieprzeszkadzajom / gdyż takowe
abo Wiary się nietyczom / abo za Artykuł
Wiary od Słowy Kościoła stanowione
jękcz nie som albowiem / kiedyby kto prze-
ciw jednemu Członkowi Wiary prawdzi-
wey uczyl / to takowy zaraz od jedności
Kościoła byłby wyłonezony / jako o tym
Apostoł mowi do Rzym. 16. 17. 2c. Tit. 3.
10. 2c.

§. II.

Pyt. 332. Co znaczy Świątyni? Odp.

1. że żaden do Kościoła Chrystusowego
go incorporiowany / abo przypuszczony
niebendzie / tylko przez Arzeł S. / przez
ktory Chrystus swoy Kościół poświęca
do 2pbeż. 5. v. 26.

2. iż nigdzie indzi / tylko w tym Kościele
jest sakrament porzondny / y Używani po-
żyteczne Sakramentow Świątynych / ktore
som porzodki / y naczynia Łaski Bożej ku
poświęcaniu namemu / y dla tego ten Ko-
ściół S. sobie zbudował Chrystus według

Swiadectwa Apostola S. do Ephez. 5. 7. 27. sam sobie wystawił Kościół chwalebny, niemajonych zmay, abo zmarzku, abo czego takowego, ale iżby był Święty, y niepokalany.

3. Je Ciąka / Zakon / y ustawy Kościoła tego som Święte / y t świętobliwemu / a nie t rozpuśtnemu Żywotu wiadom / abo wiem Wola BOfka jest poświęceni nasze **1. do Thesal. 4. v. 3. 1. Petr. 1. v. 15.**

4. Świętość Kościoła pokazujom Świętści / co w tym Kościele żyli / y zbaawioni som / toż doświadczuje tak wiele Młenczenników / ktorzy dla Wiary tegoż Kościoła Biew swojom wylali / temż Świętobliwość potwierdzajom cuda / ktore som jakoby pieczęci BOga na upewnieni Wiary podług obietnice Chrystusowej : Cuda tych, co umierzom, te nasładować będom : w Zmie moje Czarę będom wryżować, **ic. u Mar. S. 16. v. 17. y takowe jępcze po dziś Dzień się stawajom / jako sam Chrystus twoich prawo : wiernych ubespeczył :** Zaprawdę zaprawdę wam powiadam, kto wierzy we mnie, uczynki, ktore ja czynię, y on czynić będzie, / y więcej nad te czynić będzie Jan. 14. v. 12. Mar. 11. v. 23. Uczynki Chrystusowe ale byli te : Slepi widjom, / Chłomi chodjom, **Trens**

Trendowaci bierom Dcyscent, Słuszy słyskom
Matth. 11. v. 5.

Pyt. 333. Nieuchodzili co na swionto-
bliwości Kościoła / że nie wszyscy w nim
swientobliwie żyjom? Odp. Nieuchoda-
zi / ani nieuymuje / rownie tak / jako Judaś
zrayca pierwszemu Kościołowi Aposto-
łom swiontobliwości nie nieodjał Jan.
c. 13. v. 10. bo jako miendzy Psenicom
Kontol sie znayduje / co Krystus u Matth.
S. 13. y w inszych roznych podobieni-
stwach pokazuje / tak cierpi on w Kościele
swoim dobre / y zle 2. Tim. 2. v. 20. / a to
do skonczenia Swiata / gdzie on Psenice /
to jest dobrych do Niebieskiego gumna zgro-
madzi / a Kontol / to jest : bezbożne w Piec
ognisty wrzucić kaze Matth. 13. v. 41.

§. III.

Pyt. 334. Co znaczy Katolicki? Odp.
Przednie trzeba wiedzieć / że wierni nas
przod sie zwali Swientemi w dziej. Apost.
9. v. 13. potym Brześcianami w dziej. 11.
v. 26. kiedy potym wiela Kacerzow nas
stało / ktorzy rownie temi Mianami sie
zwali / A tedy prawdziwy Kościół sie nas

W 3

zwał

zwał Katolickim, to jest: powszechnym dla Roz-
 zeznania od Bacerstwom / że te nie wśen-
 dzie / ale jenom na istych mieyscach / albo
 Brainach sie znaydowały / a przeto tego
 Imienia: powszechny sobie przywołażczyć
 niemogły / tylko sie nazywały zwyczajnie
 od swoich Sprawcom / albo Przodkum
 jako Ariani od Ariusza / Manichei od Ma-
 nesa ic. jako y teraz Kalwini od Kalwina/
 Lutrzy od Lutra / chociażby wszyscy byli
 radzi Katolikami zwani: przece nigdy / a
 to nie bez obwzławnego zrzonżenia Bo-
 skigo przyznano im niebyło / ale po wśytki
 Czasły to sławne Imie Katolicki tylko pras-
 wodziwemu Kościolowi Chrystusowemu zo-
 stało / co y ztond poznać / że gdy Cudzo-
 ziemiec gdziekolwiek w całym Świecie
 pyta się po Katolickim Kościele / jemu za-
 den innego niepołoży / tylko nasz Kościół
 Katolicki z Przyczyn

1. Że Kościół Chrystusow musi być po
 całym Świecie rozszerzony Mar. 16. v.
 15. o czym sam Apostoł już swego Czasu /
 jał też o przyszłym Czasie prorokujone
 Rzymickimu Kościolowi przed innymi to
 osobliwe Świadectwo daje: Naprzód dzień
 Eujem

tujem B Dgu mojemu przez J Eżusa Krystusa ja
was wszytkich, iż Wiara wasza bywa opowiadana
po wszytkim Świecie do Rzym. 1. v. 8.

2. Że prawdziwy Kościół od Czasow
Krystusowych porzondnie bez przestania
musiał trwać / a nigdy aż do skonczenia
Świata nieprzestanie Matth. 16. v. 18.

Pyt. 335. Mogł też ten Kościół kiedy
ustać? Odp. Krystus jest Przodek / y
Zonczyciel Wiary do Żyd. 12. v. 2. jak
mondry bdownik Kościół swoy nie na
Piaśku Matth. 7. v. 26. / ale na Skale zbu-
dował / a to tak pewnie / a stale / że Bramy
piekielne niezwyćienżom go Matth. 16. v.
18. on nietylko za samego Piotra Luc. 22.
v. 32. a za wszytki Apostoły / ale też za te /
ktorzy napotym przez ich Słowo w niego
wierzyć bedom Jan. 17. v. 20. prosił /
aby Wiara ich nieustala. On też obiecał /
że przy nim / to jest : przy Kościele aż do
skonczenia Świata bendzie Matth. 28. v.
20. tedy niemożno jest / aby Kościół kiedy
ustał / albo mógł ustać ; y do cała jest prze-
ciw Rozumu / że Krystus by na neymniey-
szy Czas od Kościoła jako swego ciała się
był kiedy odłoneczył / gdy go on tym wiens

ciy wychowiwá / y ogrzewá / jako jeden
 Łazdy swoje własne Ciało mówi Apostoł do
 Ephesz. 5. v. 29. że ale od Poczontku Brzes-
 ścianstwa zawdy Bacerstwa były / przez
 ktore wiela Ludzi / y Czasem do całá całá
 Krainy od Kościoła się odloneczyły / przez
 to Kościół nieustál / ale tym wienciy jest
 oczyszcien / boć musom byhź y Bacerstwa : aby y
 ktorzy som doświaczeni , stali się samni 1. do Kor.
 11. v. 19. my o tym wienciy mówić niemo-
 gemy / tylko jako Jan S. swego Czasu o
 tym pisał : y nas wysli , ale niebyli ; nas , bo gdyby
 y nas byli , wydyby ; nami byli wytrwali , ale aby się
 okazali , iż nie wysli y nas som 1. Jan. 2. v. 19. ale
 mocny stoi Grunt BDiń majone te pieczenc : zna
 Jan , ktorzy som jego , y niech odstompi od Niespra-
 wiedliwości wśelki , ktorzy mianuje Imię Panfsi
 2. do Tim. 2. v. 19.

§. IV.

Pyt. 336. Co znaczy Apostolfsi ? Odp.
 1. że prawdziwy Kościół jest wybudowany
 na Fundamencie Apostolow , gdzie głównym wen-
 gielnym Kamieniem sam JEzus Chrystus do Ephesz.
 2. v. 20. y od Apostolow po wśytkim
 Świecie był rozszerzony do Rzym. 10.
 v. 18.

2. Że we wszytkim naśladuje Naut-
Apostołom / nie jenom w tym / co piśebnie
zaniechali / ale też w owym / co uſtnie nau-
czali / co jaſo uſtawienia Apoſtołſki przy-
ima 2. do Theſ. 2. v. 14.

3. Że od Apostołow musi mieć porzona
dnom / a nieprzerwanom Successiom, abo
następowani Papieżow / a Biskupow /
ktorzy owym po wśytli Czaszy widomym
Spusobem rzondzom w dźiej. 20. v. 28.

Pyt. 337. Czy musi Kościół Chrystusowy
bydź widomy? Odp. Owszem musi bydź
widzialny; Chrystus przylazał / abyśmy
Kościół • Kade pytali / y słuchali / k temu
przedłożonym Kościół dał wszystkie Nroc
wionzać / y rozwionzać / to jest : sondażić
na ziemi Matcz. 18. v. 17. 18. Tenże dał niektó-
re Apostoły, a niektóre Proroki, a drugi Ewangeliz-
stę, a inne Pasterze, y Doktory ku Wykonaniu
Świntych, ku Robocie posługowania, ku Budo-
waniu Ciała Chrystusowego to jest : Kościół do
Ephez. 4. v. 11. Apostoł napomina prze-
dłożonych Kościół : Pilnujcie sami siebie, y
wszystki trzody, nad ktorom was Duch Ś. postano-
wił Biskupami, abyście rządzili Kościół BŻn
w dziej. 20. v. 28. podobnie przytazuje
w 5
Obcy;

Obey : Bondźcie posłuszni przedłożonem waszym,
 i bondźcie im poddani, abowiem oni czujom, jako
 ktorzyja Duse wasze liczbe oddać majom do Żyd.
 13. v. 17. Szafunel S. Sakramentow/
 Offiara Nisze S. / Urzond Raznodzieyski /
 a insze kościelne Posługowania tak som wi-
 dome / że Kościół BŻy jest jako Miasto
 na Gorce osadzone / ktore się zakryć niemo-
 że u Matth. S. 5. v. 14. ślepi tedy som /
 ktorzy tak wielkiy Gory / y Miasta niewi-
 dzom. Pogan / a inшы ktorzy w Kościele
 niesom / mużom się do niego nawrócić Isai.
 60. v. 3. a jakożby się to mogło stać / kiedyby
 Kościół był niewidzialny ? a toli o widomym
 Kościele Chrystusowym prorokował
 Isai. 61. v. 9. wszyscy, ktorzy ie usłyszom, pozna-
 jom je, ie ci som nasieniem, ktoremu Pan błogosławił,
 z czego wszyscy nasladuje że Kościół
 Chrystusow jest widomy.

Pyt. 338. Gdyż Kościół jest widomy /
 jakoż to obstoi ; że wierzymy w jeden
 Świenty Kościół ? Odp. Co widzemy /
 tegoć wierzyć niemogemy / poniewacz
 Wiara jest wywodem Rzeczy niewidzia-
 nych do Żyd. 11. v. 1. aleć insha jest co w
 Kościele widzemy / a insha co wierzymy :
 jako

jako tu Przykładu : wierzymy S. Pismo /
a przece go też y widzemy / widzemy Lite-
ry Pisma / a wierzymy / że to jest prawe
Słowo Bōże / tak też widzemy Kościół
w jego Przedłożonych / y Członach / a
wierzymy / że ten widomy Kościół Kry-
stusow / y z nim niewidomem Spusobem
zjednocony / że go Duch S. rzondi.

Kauka II.

O Głowie Kościoła Świątęgo.

Rt. 339. Musi Kościół mieć wido-
mom Głowe ? albo Wierchność ?
Odp. Bez wśytkigo wotpienia widomy
Kościół musi mieć widomom Głowe / wi-
doma Owczarnia widomego Pasterza / ab?
Lud Pański niebył jako Owce bez Pasterza
Num. 22 v. 7. Bóg nad kájdem Narodem po-
stanowił przedłożonego Eccli. 17. v. 14. co po-
trzebne jest k zachowaniu pospolitey Rze-
czy / a osobliwie dla zachowania / a upa-
wnienia Jednoty we Wierze. Chociaż
Bóg w starym Testamencie Ludowi dał
Zakon / jako y w nowym Testamencie /
choz

choćiaß tam wtedy Bog Czenściy dopuścił
ze sobom mówić / abo się opytować / niż
niegdy po Przyściu Krystusowem Devt. 4.
v. 7. choćiaß Bog sam raczył Lud pro-
wadzić Exod. 13. v. 21. a tak Lud swoy sam
przez siebie / y w duchownych Rzeczach
szondzić mogli / on przece narzondził ołtom
Lewityckich Kapłanow jednego Niewyż-
szego Kapłana ktory w Duchownych Rze-
czach wszytkimu Ludu przedłożony Exod.
28. a 29. do ktorego Kapłani / a inşy
przedłożoni zewşond we wontpliwych
Rzeczach na Kade przychodzić / a jego
Wypowiedzi naśladować musieli Devt.
17. v. 8. 10. y do cała som był Wudcem
Ludu Num. 27. v. 21. Tym wienciy
Krystus neymondrżeyşy Pryodeł, y Koncy-
ciel Wiary do Żyd. 12. v. 2. opatrnıy
Kościoł swoy sporzondził / poniewacz ro-
wnie nie mnieyşom Starość miał podług
swoiey Młodrości o Zachowaniu / jako o
Ugruntowaniu tegoż Kościoła. Prze-
toż choćiaß Krystus jest / a zostawa nie-
widomom Słowom swego Kościoła do
Kol. 1. v. 8. przece na Mieyscu jego musi
widżitelna bydź Słowa / ktora widżitelny
Kry

Kościół / widzialnym Spůsobem rzonda-
 si / wskat przez to niebendzie Chrystusowi
 przyrownana / ponieważ Chrystas inšym
 osobliwym / Spůsobem / to jest : przez
 Włani swoiey Łaski Słowom Kościoła
 jest / ale Chrystusowi Subordinowany / a
 względem Chrystusa Papież jenom Człona-
 tem Kościoła jest jako inšy ; względem
 zaś widzialnego Kościoła jest Słowom-
 na Młieyscu Chrystusowym / to jest ney-
 a yż ym Pasterzem.

Pyt. 340. Jeżeli Chrystus Piotra Apo-
 stola za Ciamięsnika swoigo na ziemi / abo
 widzialnom Słowom Kościoła postaa-
 nowił ? Odp. Owszem / boć tak z Pisma-
 S. się jasnie pokazuje. 1. Chrystus przed
 wszystkimi Apostołami osobliwie do niego
 rzekł : Tyś jest Opoka, a na ten Opocę budu-
 jem Kościół mój Matth. 16. v. 18. że Chry-
 stus przez te Opokę Piotra wyrozumie-
 wał jest jawna Rzecz temu / kto ma
 Oczu tu Widzeniu / a Uszy tu Słuchaniu
 Matth. 13. v. 9. przednie jest widzieć z ja-
 no włas ego Imienia / jak Chrystus mowi :
 Tyś jest Symon Syn Jana, ty bendzieś zwan
 Cephas, co się wyklada Opoka u Jan. S. 1. v.

42. Już ale Cephas w Syryjskim Języku (którym Chrystus mówił) znaczy Opoła: a kiedyż Słowo BÓże jako słynie / słusnie wyrozumiewane bywa / tedy znaczy tak wiele: tys jest Piotr (albo Cephas, to jest Opoła) a na tej Opoce zbudujęm Kościół mój. Chrystus niemógł własniy / a jasniy mówić / czemu by miał był odmienić Imię Symon w Piotra / kiedyby niechciał co osobliwego przez to oznaczyć?

Je ale Piotr jest nazwany Opołom / to nie jest przeciwko Chrystusowi / którego Stałom Apostoł zowie 1. do Kor. 10. v. 4. bo Chrystus jest Słownia Stała / albo Opoła / a Piotr tylko Uczestnikiem Spusobem Opołom jest przez Własności Kościoła Opołi od Chrystusa jemu udzielone. Równie jako Apostołowie Fundamentem Kościoła som nazwani do Ephez. 2. v. 20. kiedyż przece niemał innego Fundamentu okrom tego / co założon jest / który jest Chrystus Jezus 1. do Kor. 3. v. 11. głoszony w ewangelny Kamień Chrystus mówi do Apostołow : Wy jesteście Światłość Światła u S. Matth. 5. v. 14. Piśmo S.

nazywa Ludzi Bógami Psalm. 81. v. 6.
a przece tylko jest jeden Bóg / a niemoże
bydź Piśmo Każone / mowi sam Chrystus
u Jan. 5. 10. v. 35. z czego daleko wiene
ciy nasładowe / że ponieważ Piotr od
Chrystusa gruntowney Opoki Opołom jest /
on Wamieśnitel Chrystusowym jest / co
twierdzom tu nasładowe Słowa Chry
stusowe : A tobie dam Klucze Królestwa niebie
skiego, a cokolwiek zwiążesz na ziemi, będzie zwią
zane na Niebieśkich Matth. 16. v. 19.

2. Te władze / ktorom Chrystus Pio
trowi przyślubił / po swoim z martwych
Wstaniu Stutkiem udzielił / a spełnił / kie
dy jemu przed wszystkimi innymi po trzys
kroć wyraźnie mowił : pas Baranki moje,
pas Owce moje Jan. 21. v. 15. 26. tu osobli
wie trzeba upatrować / że Chrystus przed
wsktymi inżemi Apostołami Piotrowi
nałożył Urzond Weywyższego Pasterza
wsktlich Owiec swoich / bo oto przy Wy
tności wsktlich Apostołow jemu samemu
Owce swoje poleca : Symonie, prawi /
Janow miłujesz mnie wiencin, niżli ei, to jest : drudzy
Apostołowie? pas Baranki moje, pas Owce
moje. A zlecza mu wsktli Owce żadnych
nies

niewymujone / nawet ani samych Apostołów / których do Barantów przywołuje sam Chrystus u Łuk. 8. 10. v. 3.

3. Przed wszystkimi innymi Apostołami prawi tam Chrystus do Piotra : Jam prosił za tobą , aby nieustala Wiara twoja : a ty niegdy nawróciwszy się potwierdzaś Braciom twoje Łuc. 22. v. 32. Ktoremi Słowy przedawnie Chrystus ubespieczuje Piotra / że Wiara jego nigdy nieustanie ; zadruży daje mu Dostojność / powagę / y wierchnom Władzom / aby Braciom swoim / to jest ; innych Apostołów / a Biskupów potwierdzał.

Luboć to niektóre Rzeczy z przypominianych tu / albo które się też jeszcze przypominom / też drugim Apostołom potym rzeczono / y onym też to przynależy / jako to władza Kluczy / Urzond Pasterski ; to przece też y z tego nasładowuje / że Piotr / ponieważ Chrystus to jemu osobliwie / a przod niż innym / mówił / osobliwom Powagę ma nad inne Apostoły

Pyt. 341. Możli Powaga / a Wierchność Piotrowa z Pisma S. jeszcze wiensiy się upewnić ? Odp. Piotr w Liczbie Apost

Apostolom wśędzie Przodek trzyma /
 też przed Jendrzejem starszym Bratem
 swoim Luc. 6. v. 14. a Matth. 10. v. 2.
 przydaje mu to Słowo : pierwszy, którym
 Słowem : pierwszy jasnie się pokazuje
 Przodkowi Piotrowe / nie z strony Po-
 wołania / bo Jendrzy Brat jego starszy
 pierwszy był powołany / niżeli Piotr Jan.
 1. v. 40. ale z Strony Wierchności / y przez
 łożystwa jego nad inne Apostoły. Kry-
 stus po swoim z martwych Wstaniu przed
 innymi Apostołami pokazał się Piotrowi.
 Luc. 24. v. 34. 1. do Kor. 15. v. 5. Piotr
 na pierwszym Seymie / abo Kościelney
 Radzie inne Apostoły powołał / y na-
 minal / że potrzeba jest obrać innego na
 Miejsce Judasowe w dziej. Apost. 1. v.
 15. Piotr po Wstąpieniu Ducha Ś. w
 Przytomności drugich Apostolow ney,
 pierwszy ze wszystkich Żydom opowiadał
 Ewangeliom w dziej. 2. v. 14. BOg
 przez Piotra na Świadectwo Ewangelief.
 y Potwierdzeni Wiary pierwszy Cud u-
 czynił w dziej. 3. v. 6. Piotr z ośobliwo-
 ścią Porwagom Ananiasza / a Saphire nagłom
 Śmierciom w dziej. 5. a Symona Czaro-

wnita Słowami starał w dziej. 8. v. 19. Piotrowi we Widzeniu od Boga objaśniono Przyimani Poganow do Wiary w dziej. 10. którym też neypierwszy Ewangelium opowiadał / k czemu go Bóg przed innymi Apostoły obrał / jak on sam mówi w dziej. 15. v. 7. Piotr na powszechnym Sejmie w Jeruzalemie neypierwszom Wy powiedz uczynił / przy ktorey też ze Zezwolenim wszytech Apostołow zostało / a to u przytomności Jakuba Swientego / luboć był Biskupem w Jeruzalemie dziej. 15.

Pyt. 342. Ale Piotr do Samarye był od Apostołow posłany w dziej. 8. v. 14. a Paweł w oczy się mu sprzeciwił do Gal. 2. v. 11. ? Odp. Darmo ztąd chcom dowieść Przeciwnicy / że Piotr nie był Słowom / a Zsionżeniem Apostołow / przez to iż był z Janem posłany od innych Apostołow / boć to posłani nie nieuymuje / ani przeszkadza Wierchności Piotrowey / bo to nie zawżę wientşy mnieyşego psysła / ale czenşkroć / y rowny rownego / y mnieyşy wientşego / jako to: Syn Boga ży od Oycy Jan. 7. v. 29. a Duch S. od Oycy Jan. 14. v. 26. y od Syna Jan. 16. v. 7.

v. 7. na ten Świat posłany był / a przece
wszystki trzy Osoby Boskie som / y zostawa-
jomi sobie we wszystkim równe. Podobnie
y Bról zostaje Brolem / luboć mu niegdy
sami Poddani jego radzom ku dobremu
Brolestwa / aby abo som Osobom swoim
do Woyny ciągnoł / abo Doma został /
jako o Dawidzie czytać 2. Bról. 18. v. 3.
co jego Wierchności nic na przeszkodzie
niebyło. Posłali tedy Apostołowie Pio-
tra / y Jana do Samarytanow / radzonc
im / y prośonc ich / aby to uczynili: iż
bardzo wielka Rzecz była on Lud Odświe-
pieniski we Wiarze ugruntować. Al iż to
własny Urzond był Piotra S. jako Pa-
sterza neywyższego / aby on neypierwey
tak Poganom / jako y Samarytanom nie-
tylko Kościelne Drzwi otworzył / ale też
Bluczni sobie poręczonemi. Niebo im
odemknoł / zkonczy Duch S. na niżstoma
pił. Co ale Paweł S. piše do Gal. 2. v.
11. że się sprzeciwiał Piotrowi jakoby na-
gany godnemu / y to Wierchności Piotro-
wey nic nieuymuje / abowiem niestrosuje
tu Piotr: Paweł jako jego przedłożony /
ale z Miłości jako niższy / a kemu podle-

gły / co sam Paweł w przedśłym Rozdziale v. 18. przyznaje / że poszedł do Jeruzalem / aby ogłosił Piotra / niewspominając o innych Apostołach / a w tymże Rozdz. 2. v. 2. powiada : do Jeruzalem szedłem wedle Objawienia , i przyniosłem z nim Ewangeliem , to jest : z Piotrem / pewnie nie z innej Przyczyny / tylko / iż Piotr był pierwszy między Apostołami / któremu Chrystus pieczęcią Kościoła złacił. A wieślu razy się to tryfia / że niższy domawa wyższemu / gdy to dobro pospolite wyścionga / wśiał ale z potrzebnym Warunkiem / a powinno uciechomościom wyższemu / jako uczynił Joab Dawidowi / o czym czytamy 2. Krol. 19. v. 5. aniż też to tykało się Punktu Wiary / w której Piotr zbliżać nie mógł podle Obietnice Chrystusowej Luc. 22. v. 32. ale to tylko było Pochlebstwo w Obcowaniu / co Piotr niepochybnie z dobrego Umysłu czynił / aby Stałoność i Serce Wierzących pozyskał (co wśiał też sam Paweł czynił w dziej. 16. v. 3. y 21. v. 26.) już z Pogani / już ze Żydami Społeczność trzymajone w tym / co ich Zakonu się dorykało ;

tało; co Paweł godnie nagany uznawał
do Gal. 2. v. 2.

Zatym nad przypomnione / y jeszcze
inne Powagi / ktore Pismo S. y wszyscy
S. Oycowie Piotrowi przypisujom / do-
statecznie dotazujom / że Piotr Słowom /
a neyprzednieyszym z Apostolow był / nie
według swego Poświęcenia / a Urzędu
Apostolskiego / w czym sobie wszyscy równi
byli / ale według Jurisdiccie, albo neywyż-
szej Władze / Mocom ktorey wszytek Ro-
ściol jako neywyższy Pasterz regirował /
a rzondził / w którym Urzędzie nasładu-
jom go wszyscy tak rzeczoni Papieżowie /
ktorzy przez porzondnom / a nigdy nie-
przerwanom Successiom, abo Ciastempo-
wani na Kathedrze Piotrowey siedzieli aż
do dziś Dzien.

Pyt. 343. Co jest Papież? Odp. Pa-
pież podle swoiego Poświęcenia jest tyl-
ko porzondny Biskup w Rzymie / jakim się
też piše / ale według swojej Jurisdiccie,
Urzędu / a neywyższej Władze jest Ci-
mieśnikiem Chrystusowym na ziemi / po-
rzondny Successor, albo Ciastempca Pio-
trow na Stolicy Apostolskiej / a Papież /

co tak wiele jest : Ociec widzialny / Wszech-
 wyższy Król / Pasterz / a Biskup wszech-
 lich Chrześcian wiernych / daje sie mu
 Tytuł : Wszechwładny w całym Świecie /
 który jest Wszechwładny w całym Świe-
 cie. Każdy tedy na czas Regirowania
 swego Papież jako widzialna Słowa z
 Kardynałami / Biskupami / a innymi
 Starzymi nosi na sobie Osobę Kościoła
 powszechnego / y regiruje / a rzędzi wi-
 dzialnym Kościołem Chrystusowym.

Pyt. 344. Skąd pochodzi / że Biskup
 Rzymski Słowem Kościoła jest ? Odp.
 Ponieważ Żydowie Słowem Bożym
 gardzili / y siebie samych Żywota wieczne-
 go niegodnymi bydź osądzili / obroćili się
 Apostołowie do Poganow w dziej. 13. v.
 46. Rzym ale było główne Miasto Po-
 ganow / jako Jerozalem Żydow / co wi-
 dzieć z Słow Chrystusowych do Pawła S.
 aby pokazał / że miał Paweł Imię jego
 nosić przed Narodem / y Syny Izraelskie
 mi w dziej. 9 v. 15. rzekł do niego : jakoś
 o mnie świączyl w Jerozalem, takież w Rzymie
 trzeba świączyć w dziej. 23. v. 11. jako sie też
 (112)

stało w dziej. 28. v. 16. 1c. tak też potym
Piotr S. jako pierwszy Namieśnik Kry-
stusow / a Nleywyższy Pasterz Kościoła
w Rzymie Stolicy swoje postanowił /
gdzie on podle Świadectwa starożytnych
Oycow 25. Lat swoje Katedre abo Sto-
lice miał / a w Roku Pańskim 69. Dnia
29. Junij pod Cesarzem Neronem / tegoż
Dnia / którego Paweł S. ścieniy / on
był utrzymowany / jako mu to Krystus
przedpowiedział u Jan. S. 21. v. 18. A
tak Rzym otrzymać po wszytki Czasy aż
do dziś Dzień stałom / a nieprzerwanom
Successiom abo Następowani Biskup-
ow / tak że od terażniejszyego Papieża Be-
nedicta XIV. aż do Piotra ustawicznom
Papieżow Successiom nam Kościelna Hy-
storia połączuje / jako jeden po drugim regi-
rował / a Kościół Krystusow sprawował /
y rzondił.

Pyt. 345. Co trzymamy o Nlecomy-
ności Papieżow ? Odp. Wierzymy / że
powołekny Kościół na Generalnym od
Papieża / jako to Nleywyższy Kościół
Słowy porzondnie zgromadzonym Sey-
mie w Elauce Wiary / a Obyczajow po-

blondzić / a sie omylić niemoże / y żadne
 Concilium w Kościele zebrane bez Pomos
 lenia / y Potwierdzenia Papieżstigo swoiey
 Wagi / ani Wiary nigdy niemialo / ani
 mieć niemoże / poniewacz Piotrowi / a jes
 go porzondnym Niasładowcom Krystus
 przyobiecał / że Wiara jego nieustanie /
 jakoli też onemu / y jego Niasłempcom w
 Nauce Wiary / y Obyczajow Nieomyś
 ność od Krystusa przyobiecana jest / y
 ztond sie też jasnie pokazuje / że y oprócz
 Seymu we wontpliwych Sprawach
 Wiary nieomylny Sondca jest / gdyż to
 sam Krystus u Łuk. S. tak mowi 22. v. 31.
 Symonie, Symonie, oto Szatan pojondak was,
 aby przesiał jako Psenice: Ale ja prosię za tobom,
 aby nieustala Wiara twoja: a ty niekiedy nawro
 ciwszy sie, potwierdzay Braciom tweje.

Rauka III.

O Władzy Kościoła.

Rt. 346. Ma Kościół Władę do
 Narzondzenia / y do Potenczenia?
 Odp. W Rzeczach / ktore Wiary / y do
 brych Obyczajow sie tykajom / ma Ko
 ściół

ściół zupełnom Moc / a Władę / boć to
 Chrystus przykazał / że Kościoła się rad-
 zić / a onego słuchać powinno / ja że kto
 niechce słuchać Kościoła / ma być za
 Poganina / a Celnika trzymamy Matth.
 18. v. 17. że to ale niema się wyrozumiewać
 tylko o Stroffowaniu Brata / ale też we
 wszystkich Punktach ; dla tego Chrystus
 przydaje tam zrzetelnie w Versu 18.
 zaprawdę powiadam wam, cobyściekolwiek zwion-
 zali na ziemi, będzie zwionzono y na Niebie, w
 których Słowach Chrystus by naysławniey-
 szej Rzeczy niewypuszczypuje / ale przedsta-
 wionym zupełnom Moc daje / żeby Ko-
 ściół jego we wszystkich rzondził / a spra-
 wowali.

Pyt. 347. Ma Kościół te Moc raz po-
 stanowione Rzondzenia zaś odmieniać ?
 Odp. Owszem / wieleraży w nowym Za-
 konie jest odmieniono / co w starym Bóg
 wyraźnie był przykazał / jako to Sabat
 Deut. 5. v. 12. który Kościół z mocy sobie
 od Chrystusa nadaney odmienił na Niedzie-
 le; też pozwala potrzebniejsze Rzeczy /
 jako to : Ogien wznęcić / y inne podobne /
 które był Bóg zakazał Exod. 35. v. 3. a

my bychmy też powinni byli to trzymać /
ponieważ to Przykazani o Sabacie w
nowym Zakonie przyjmamy / bo mówi
Chrystus / że on nieprzyszedł rozwiązać
Zakon / ale wypełnić Matth. 5. v. 17. a
przecież Kościół Wypowiedz uczynił / że
stary Zakon Chrześciany niewionże w
dziej. 15. według ustawy Chrystusowej
musieli Ludzie bydź przed nauczoni
Matth 28. v. 19. a wierzyć Mar. 16. v. 16.
niżeli byli trzeżoni / który też Zwyczaj
był za Czasu Apostołow / y na Doegontku
Kościola w dziej. 2. v. 41. Item 8. v. 37.
Item 18. v. 8 a przecież Kościół narzondził /
że też Dzieci trzeżone bywajom / ja do cała
co Kościół na powszechnym w Jeruzalemi
trzymanym Seymie zrzetelnie zarządził od
Bowie / y Rzeczy duszonych się wstrzy-
mać w dziej. 15. v. 18. przecież zaś to po-
tym swego Czasu Kościół odmienił / gdyż
nam teraz takich Rzeczy pożywać
pozwala. Skąd nasładowuje / że Kościół
zupełnom Włoc ma już raz też y na Gene-
ralnych Seymach zawarte Decreta według
przemiany / albo okoliczności Czasu ods-
mienić / albo naprawić / albo do cała
znięść /

zniesć / kiedy tego według Uznania potrze-
ba / abo Pożytek powszechnego Kościoła
pokazuje.

Naucz IV.

O Sondce we Śwarcach Wiary.

Rt. 348. We wontpliwych Rzeczach
Wiary do tego Rozsondek przynale-
ży ? Odp. w Naucz II. dostatecznie dotas-
zano / że Nieomyślność w Naucz Wiary /
a Obyczajom ma od Krystusa danom so-
bie Niewyższy Pasterz Kościoła Bożego
sam przez się / abo też spolu z Seymem / y do-
tychże też Rozsondek w Rzeczach wontpli-
wych Wiary przynależy / boć te Słowa :
nas Dwoje moje, Prosiem ja tohom, aby niekiedy nas
wrocivszy się potwierdzaj Braciom twoje niekos-
mu innemu / tylko Piotrowi / jako przede-
stawionemu Kościoła sam powiedziane /
a to Piotr Skutlein pokazał / jako swia-
czom dzieja Apostoł. w Rozdz. 15. v. 7.
gdz było wielki Śądani ; wstawy Piotr rzekł
do nich : Mienjowie Bracia , my wiecie , że od
dawnych Dni Bóg mnie obrał mienidy nami ; aby
przez listy moje Pogani słuchali Słowa Ewangelie ,
y wie

y wierzyli. A jako w każdey Obcy musi
bydź postanowiony takowy / któryby w
roznych Przygodach strony się sprzetał
jence rozsondzał dla Zachowania Pokoju /
tak / y tym wienciy w Kościele musi też
bydź takowy / któryby dla Zachowania
Jednoty we Wiarze wontpliwe Rzeczy
rozsondzał / a ten był Piotr / y som aż do
tend porzondnie następujoney Biskupos
wie Rzymscy.

Pyt. 349. Niemoże przynamniy Pi-
simo S. samo przez się bydź Sondcem w
Rzeczach wontplimych Wiary ? Odp.
Pismo niemoże bydź właśnie żadnem
Sondcem / gdyż Pismo jest Zakonem /
abo Prawem / Swiadcetwem / y Pras-
widlem / według ktorego Sondca swoje
Wypowiedź dawać musi / tak bowiem
sam Krystus bierze Pismo na Swiadcet-
wo / ale nie za Sondca / kiedy tam do
zatwardziałych Żydow mówi : rozbieranie
Pisma - - a one som, ktore Swiadcetwo dajom
namnie u Jan. S. 5. v. 39. Z Powagi tedy
Kościoła jedzynie tylko wierzyć możemy /
że to S. Pismo / ktore my mamy / a za-
takowe trzymamy / jest prawdziwe Slo-
wo

wo B O Ź e / ponieważ Kościół starby jest /
niż Piśmo nowego Testamentu / abowiem
przód niż Ewangelia spisana była / już
Kościół założony / y utwierdzony / jakoli
też y neywyższy Pasterz Kościoła od Kry-
stusa Pana postanowiony był / który wszyt-
ko rzondził / y sprawował bez Piśma / jas-
ko czytamy w dziej. Apost. 15. 2c. A ten
Kościół potym po pilney inquility / a Wy-
wiadowaniu przyjmiał Piśma / wskał nie-
wszytki wespół / bo Ewangelium Marka
S. przyiał / który tylko Uczniem Aposto-
łow był / a Krystusa niewidział / zaś za-
rzucił Ewangelium Barthłomieja / Titeo-
dema / y innych / którzy Krystusa widzie-
li / na który Spusob niemoglibysmy tey
Ewangely wierzyć / kiedyby nas Powaa-
ga Kościoła do tego niewzbudzała / po-
niemwacz z Piśma samego to pokazać się
niemoże.

Niemoże tedy Piśmo same przez się
Sondcem byść / ale tylko Regulom / a
Prawidłem Wiary / gdzie jednak Piśmo
zrzetelne / a jasne jest / tamcié Sondca
niepotrzebuje inşego / jednak ostatecznie
na Kościele zawisło / który sondzić / a

uzna

uznawać musi / izali Pismo w tym / abo w
 owym tal sie wyrozumiewać ma. Po-
 nieważ ale Pismo nie wśhendzie zrzetelne /
 a jasne jest 2. Petr. 3. v. 16. tal żeby tałowe
 jał na sendżigo przynależy jasnom Wypos-
 wiedź dać mogło / tedy potrzebnie musi bydź
 inny tałowy / ktoryby rozsondzał y liedyby
 to Pismo samo przez sie mogło / a zrzetel-
 nom Wypowiedź czyniło / tedyby żadney
 Smary we Wiarze na Swiecie niebyło /
 naśladownie tedy powinno jest według
 Tiarzondzenia Brystusowego / a Przy-
 kladu pierwşych Brześcianow we wont-
 plimych Rzeczach w Bościele sie dowiados-
 wać / a Wypowiedzi naśladować / co już
 też we Zwyczaju było y w starym Zakonie /
 gdzie BOg Moryżowski rozkazał 70. ze
 starşych wybrać / ktorzyby z nim Lud
 rzondżili / a sprawowali Num. 11. v. 16.
 w mnieyşych Rzeczach sami sondżili / co
 ale ważnieyşego było / to do Moryżşu
 donosili Exod. 18. v. 26. podobnie BOg
 wyraźnie naporenczył / że Lud / y owi
 wśhendzie postanowioni Sondcy / jeżeliby
 miendzy nimi Rzecz jała wontpliwa okolo
 Zakonu / Przyłazania / albo coby sie
 BOi

Boga tykało / przypadła / musieli się w tym wywiadować u Baplanow / a ney wyższy Baplan o tym Wypowiedź czynił / kto ale z Pychy tey Wypowiedzi / a Rozkazu ney wyższego Bapłana słuchać nie chciał / ten musiał umrzeć Deut. 17. v. 8. 26. toż Starzondzeni zaś potym było odnowione za Brata Jozaphata 2. Paralip. 19. v. 8. 26.

Pyt. 350. Godzi się każdemu czytać Pismo S. y to według swego Rozumienia wykladać? Odp. Pisma S. czytani tak dalece nie jest zakazane / bo pod czas dobre / y pożyteczne na Utwierdzeni we Wiarze / a Poćiepieni w Utrapieniu do Rzym. 15. v. 4. bo wszelki Pismo (mowi Apostoł S. 2. do Tim. 3. v. 16.) od Boga natchnione jest pożyteczne ku Nauczeniu, ku Strośowaniu, Naprawieniu, y Ewangelizowaniu w Sprawiedliwości / pod czas ale złe / y bardzo škodliwe / co samotylich wszytkich wieków Doświadczeni nam pokazuje / kiedy nieuczoni / a nienmiejenci ni Ludzie się opowazajom podług swey Słowy Pismo wykladać / a przez to do wielkich Blendow / a wiela szkody przeciwnych Ciągł wpadujom / dla tego Kościół

1. 10. przykazuje / aby nie jeden kazdy bez
 Rozsądku / a bez Dozwolenia Ducho-
 wney Wierchności Pismo czytał / zkon-
 nienasładowe / żeby wszystkich czytani Pi-
 sma było zakazane / jakoli też / żeby było
 też czytani Pisma wszystkim przykazano.
 Abowiem jako żaden nieuznawa / aby
 Przykazani : przedycie , co macie , a dacie
 Galmujne Luc. 12. v. 33. miało wszystkich
 wiernych opowiadzać / że do wiernych by-
 ło rzezone / tym inni nasładowe / żeby
 Słowa Krytusowe do zatwardziały
 Żydów rzezone : rozbiieranie Pisma Jan. 5.
 v. 39. majom się za Przykazani Bósti
 brać / aby wszystkich wiernych miało opo-
 wiadzać / gdyż tylko do Żydów zatwar-
 działy / a to jeszcze do Doktorów było rze-
 zone / a nie do Sprostaków. Wład to
 jest Rzecz niepojęta / aby to Przykazani
 było dla wszystkich / bo zkondbi wszyscy
 wierni przez tysiące / y kilka set Lat po
 Czasach Krytusowych (kiedy jeszcze za-
 dney Drukarni nie było) tak wiele Biblij
 miałoby być nabydż ? Alć Pismo we-
 dług swego Zdania / a Domniwania za-
 wżdy wykładac jest zakazano / abowiem
 pos

potrzeba wiedzieć : iż każde Proroctwo Pi-
sma niedzieje się Wykładem własnym 2. Petr. 1.
v. 20. bo nie Rozumem Ludzkim jest pisa-
ne / ale z Wtchnienia Ducha S. tak też nie
własnym jakim / ani osobnym Duchem ma
bydź rozumiane / y wykładane / ale owym
Duchem / którym jest podane / y spisane /
ktory jedzynie mieřła w Kościele Batho-
lickim. Bo inřa jest czytać / a inřa co
czytař / rozumieć : czytali y on Dwor-
zanin Krolewny Bandackiy Piřmo / a
czytał po Żydowsku dobrze / a przece nie
osmielił się go wykladać / y owęm zez-
znał / że co czytał / nierozumiał : a jako,
powiada / mogem rozumieć , jeżeli mi kto nieuka-
wie w dziej. 8. v. 27. tak jest wpiřli / ktory się
narodził z Ducha / takowy da się nauczyć
jako Filodem Jan. 3. v. 8. y Uczniowie
Panscy umieli dobrze po Żydowsku / a
przece Pan Kryřtus wykladał im Piřma /
y pokond im nieotworzył Smysłow / nie
rozumieli Luc. 24. v. 31.

2. Wiele Rzeczy sōm trudne ku Wbroju-
mieniu , ktore nieuczoni , y niestateczni wytrona-
jom , jako y inne Piřma ku swemu własnieniu Zatta-
ceniū 2. Petr. 3. v. 16.

X

3. Nies

3. Niemożemy każdemu Duchowi wierzyć / ale potrzeba doświadczać Duchom jeśli z Boga som 1. Jan. 4. v. 1. tu ale oczywiście uznać musimy / że nie jednego takiego Ducha własny może zawždy być z Boga / ponieważ o jednym Punkcie wiele przeciwnych miewajom domniewaniow / tak że jeden Text już tak / już inak wykładany bywa / Mowa ale która z Boga jest / niemoże być teraz tak, a zaraz inaczej, abowiem w Kryście nie jest : Jest, y nie, jednak zawždy jest w nim było 2. do Kor. 1. v. 18. abowiem Bóg nie jest Bóg Rozterki / ale Pokoju 1. do Kor. 14. v. 33. Bóg też jest Duch Prawdy / a naucza wszelkiej Prawdy Jan. 16. v. 13. naśladowanie możemy / y mamy jedźinie / a bezpiecznie słuchać Wypowiedzi Kościoła / który dla Przysotności Ducha S. nieomylny jest. Już kto zna Boga słucha Kościoła / kto nie jest z Boga / nie słucha / ztąd znamy Ducha Prawdy, y Ducha Błędu 1. Jan. 4. v. 6.

Pyt. 351. Niemoże tedy do cała Kościół Kryśtuszow zbłądzić / że Wypowiedzi jego naśladować musimy ? Odp. W

Rzecz

Rzeczach Wiary powszechny Kościół
 Chrystusowi nigdy niezblondził / ani zblon-
 dzić niemógł aniż kiedy zblondzić nie może/
 bo Chrystus Prawda wieczna Jan. 14. v.
 6. go zbudował na Opocę Matth. 16. v.
 18. którego Wiara nieustanie Luc. 22. v.
 32. a on sam przy nim zostanie po wszystki
 Dni aż do Słonecznienia Świata Matth.
 28. v. 20.

2. Potrzeba Kościoła powszechnego
 słuchać / ponieważ Duch Ś. go uczy
 wszełtęj Prawdy Jan. 16. v. 13. a Poma-
 zani jego w Kościele trwają / y nauczają go
 we wszystkim 1. Jan. 2. v. 27.

3. Potrzeba Kościoła słuchać / bo on jest
 Filarem y Utwierdzeniem Prawdy 1. do Tim. 3. v.
 15. złod jedźlinie widzieć / że ten Kościół
 Katolicki naprzeciw tak wielu Przeciwdro-
 waniom / Odstępstwom / a Zaczyna-
 stwom (które wszystkie naprzeciw temu Ko-
 ściółowi się zburzają) przecezwady prze-
 maga / y trwa nienaruszony / jako Praw-
 da Pańska trwa na wielki Psal. 116. v. 2.
 a coż Ludzie będom mogli sprawić na-
 przeciwko temu Kościółowi / kiedy ani
 Brony piekielne naprzeciw temu na Pios

trze / a jego Niasładowcach ugruntowa:
nemu Kościolowi podług Słow Krystu:
sowych przewalczyć niemogom Matth.
16. v. 18. aleć mocny stoi Grunt Wdy 2. Tim.
2. v. 19.

Rauka V.

O Ustawach Kościoła Świentego.

Pkt. 352. Miali Kościół Moc Ustawy /
y Przykazania dawać ? Odp. Duch
Ś. Biskupow / a Przełożonych postanow:
wil / ktorzyby Kościół BŻy rzondźili
wdziej. 20. v. 28. do rzondzenia ale niemo:
warownie potrzebna jest Wlada Ustawy /
a Przykazania dawać według Okoliczno:
ści Czasow / Ludzi / a Mieyscow : prze:
to jako świecka Wierchność ma Wlade /
a Moc we swoiey Brainie Ustawy / a
Przykazania dawać / ktore k lepszemu Braini
nie / a do Zachowania pospolitey Rzeczy
służom / y ktore poddani powinni sem też y
w swym Sumieniu zachować do Tit. 3.
v. 1. do Rzym. 13. Tak też ma Moc / y
Wlade Kościół w duchownych Rzeczach

da

dać Ustawy / y Przyłazania / ktore do
kościelnego Cwiczenia Nauki dobrych
Obyczajow wiadom / aby w Kościele Bo-
żym się wszystko działo uczciwie / a według
Porzondku 1. do Kor. 14. v. 40.

Pyt. 353. Powinnilichmy Ustawy Ko-
ścioła przyjmować / a zachować? Odp.
Wszystki Ustawy / ktore lub na General-
nym Seymie narzondzone / lub z Uży-
wania / a Zwyczajw w Kościele powse-
chnym się zachowajom / powinnismy som
przyjąć a zachować / y było by to wielki
Głupstwo w jakiy Rzeczy się przeciwieć /
ktorem wszystek Kościół przyjma : a
jeśli się kto zda bydz swarliwym : my niemamy ta-
kiego Obyczajw, ani Kościół B.D.J. 1. do Kor.
11. v. 16. abowiem Chrystus rozkazał
Słuchać Kościoła Matth. 18. v. 17. a Apo-
stołowie nauczali / że Przyłazania w
dziej. 15. v. 41. Nauki w dziej. 16. v. 4. a
Ustawy kościelne trzymać mamy 2. do
Tels. 2. v. 14.

Pyt. 354. Ktorzy Kościelne Ustawy
sprawujom / som tylko Ludzie / a Chrystus
ludzki Ustawy odrzuca? Odp. Że Chry-
stus ludzki Ustawy u Żydow odrzucił

Mar. 7. v. 7. dla tego nie wpytki Ustawy
 bez Rozsądku chci. i odrzucić / ale tylko te/
 które albo Zakonu Bożemu przeciwne /
 albo marne / a niepożyteczne były (jak w
 nadmienionym Rozdziale patrzeć wi-
 dzić) ponieważ Chrystus prawi: nieczy-
 cie Przykazania Bógie, abyście Ustawy wasze za-
 chowali Mar. 7. v. 9 które to Prawdyie stu-
 szenie odrzucone som. Inaczej trzeba
 trzymać o Ustawach Bożych / które
 tym wienciy i Zachowaniu Przykazań
 Bożych nas pobudzajom. Ciad to my
 też niebudujemy wienciy na Ustawy Bo-
 żecielne / niż na Przykazania Bożi / jako
 Żydzi czynili / ale naśladujemy od samego
 Chrystusa w podobnych Rzeczach danej
 Rady: to trzeba czynić / a onych nieo-
 pęczać Matth. 23. v. 23. tak sie też wy-
 rozumiewa / co Apostoł do Kol. 2. v. 8.
 piše: że ale tylko Ludzie som / którzy Usta-
 wy czyniom / to niewolniuje żadnego od
 Posłuszeństwa / abowiem Bóg w Branie
 i st też Człowiekiem / ale jest Slugom
 Bożym / któregośmy powinni słuchać
 według postanowienia Bożiego do Rzym.
 13. tak y Apostołowie / którzy Ustawy da-
 li /

li / y zachować przykazali / byli też Ludo-
 ście / coż ale som ei / ktorzy uczom / a za-
 pewnom Ustawę trzymajom / że oprócz
 Pisma żadnych Ustawom przyjmować / a
 trzymać niepotrzeba / czyli to som Anyo-
 łowie ? a choćby Anioł z Nieba przepo-
 wiadał / mimo cosmy przepowiadali /
 niech bendzie przeżlenctwem mowi Apo-
 stol do Gal. 1. v. 8. ktory przece opowia-
 dał / y nauczał 2. Tels. 2. v. 14. że Ustawy
 zachować mamy. Żłond cie jaśnie po-
 kazuje / że tam do Gal. 1. Apostoł niezaka-
 zuje / abysmy nie / oprócz tego / eo jest
 w Biblii napisano / nieprzyimowali / ja-
 ko przeciwnicy falesnie wykladajom ; bo
 niemowi : mimo to / cosmy napisali / ale mi-
 mo to / cosmy wam przepowiadali / cosmy
 wam żywym Głosem podali / y coście wy
 przyieli / coście uwierzyli ; Przetoż my Ro-
 ścielne Ustawy trzymamy / dobrze wie-
 dzom / że kto Ustawy Rosćielne gardzi / ten
 gardzi nie Człowiekiem / ale Bogiem 1.
 Theł. 4. v. 8. A dla tego jako Poganin /
 a Celnik trzyman bywa Matth. 18. v. 17.

Pyt. 355. Powinnilismy Przelożonym
 Rosćiola w Osobliwosci bydz posłusni ?
 Odp. W Duchownych Rzeczach na

wszelki Sousoob Wierchności Duchowney/
 tak jako świeckiy w Rzeczach Świeckich
 jesteśmy powinni być posłusznymi / po-
 nieważ żadney Wierchności niema
 oprócz tey / która od Boga postanowio-
 na jest do Rzym. 13. A to nie tylko na
 Oto / a według zewnętrznego Widze-
 nia / ale też wedle sumnienia w Prostocie
 Serca jako Krystusowi do Ephez. 6. v. 5.
 który przelożone Kościołu swemu postar-
 nowił w dziej. 20. v. 28. a onym prawil:
 kto was słuha, mnie słuha, a kto wami gardzi,
 mnem gardzi Luc. 10. v. 16. przeto napom-
 na Apostoł: bondźcie posłusni przelożonym was-
 hym, y bondźcie im poddani, abowiemoni czujom,
 jako którym za Dusze wasze licze oddać majom do
 Żyd. 13. v. 17.

Pyt. 356. Gdyby ale przelożoni Ko-
 ściółka źle żyli / bylibychmyli też powinni
 onych słuhać? Odp. W nadmienionych
 Rzeczach rownie tak powinni / gdy tylko
 porządnie na to som postanowioni / co
 Krystus z tymi Słowy objawił: Na Sto-
 licy Mojżesowej usiedli Doktorowie, y Farysze-
 owie: wprzko tedy cokolwiek wam rozkazom, za-
 cho-

chowaniecie, a czynicie, ale wedle Uczynków ich
nieczynicie Matth. 23. v. 2, a 3.

Rauka VI.

O Kościelnych Przykazaniach.

Pyt. 357. Wielu jest Przykazań Ko-
ścielnych? **Odp.** Pienię.

1. Zświęcone Świenta świecić.
2. W Tiedziele / a w Świento całom
Ułkom nabożnie słyheć.
3. Wsystli nakazane Posly zachować / w
Piontek / y w Sobote od Ułienia się
strzymać.
4. Przynamniy raz za Rok własnymu
Pasterzowi się spowiadać / abo za jego
pozwoleniem infymu Kapłanowi / a w
Czas Wielkanocy do Stolu BŹego
przystępować.
5. W Czas zakazany Wesela sławnie nie
odprawiać.

Pyt. 358. Czemu Kościół te Przykaza-
nia postanowił? **Odp.** Aby Przykaza-
nia BŹe tym lepiy zachowane były / bo
mamy Przykazanie BŹe / bychmy mu
służyli / Tiedziele świećili / naszych Grzes-

chow sie spowiadali / do Stolu Bózego
przystępowali etc. Tu ale Bościol nas
znaczuje Czas / a Spusob / liedy / a jako
to wpyrko mamy zachować: abyśmy je-
dno niendzy sobom rozumieli / jednomy-
ślnie Bógu służyli / jego czcili / a chwa-
lili do Rzynn 15. v. 5. a 6.

§. I.

O Pierwszym Przykazaniu.

Pyt. 359. Co przykazuje pierwsze Przy-
kazanie? **Odp.** Ze oprocz Niedziele
też od Kościoła postanowione Dni
Świąteczne powinno świącić / tak ja-
ko y Niedziele / patrz o tym w 3. Cześci.
Wst. 5. o trzecim Przykazaniu.

Pyt. 360. Jestli Rzecz słusna oprocz
Niedziele jeszcze inne Dni Świąteczne
trzymać? **Odp.** w starym Żalowie oprocz
Sabatu wiele innych Świąt było przy-
kazanych / jako to Świento Przecia / ale
bo Wielkanocy Deut. 16. v. 1. Dzień
Trombienia y tromb Num. 29. v. 1. Dzień
Pierwoćin Num. 28. v. 26. Świento
Tygodniow Deuteronomij 16. v. 9. 10.
Swins

Święto Buczeli Dni, 16. v. 13. a z tych niektóre przez siedm Dni trwały. Siódmy Koł zawsze zgola cały święcili Lev. 25. v. 4. a oprócz tych Synagoga jeszcze inne Święta postanowiła / jako się czyta w Judith 16. v. 31. 1. Mch. 4. v. 59. tak jest słasna Rzecz / też że y my oprócz Ciebie dzieła niektóre inne Dni Świąteczne trzymamy / gdyż my daleko wientkże Dobrodziejstwa w Żalonię Lasti od Boga dostajemy.

Pyt. 361. Czemu Kościół Świątą postanowił? Odp. Przednie / a osobliwie wbytki tu Czci / a Chwale Bogu: Świąteczne Dni Bystusowe / abyśmy tajemnice jego żywca uważali / a Bogu za nie dziękowali. Święta Matki Bożej / Apostołow / y innych Świątych / abyśmy Pana Boga we Świątych jego chwalili / y słuchajone Bazania radowali się z Chwały ich / ktorom oni w Ciebie bismajom / a ich Cnoty święte naśladowali / jako Kochankow Bożych / prosząc ich / aby się też za nami przyczyniali / a za przyczynom ich Lasti / a Dobrodziejstwa k dobremu Kościoła pomogli.

wſechnego od Boga / abyſmy otrzymali / ył temu Koncu ſie ſćiongajom wſytki Modlitwy / ktorych Kościół na te Dni ſwionteczne zażywa.

§. II.

O Drugim Przykazaniu.

Pyt. 362. Co przykazuje drugi Przykazani? Odp. Abyſmy w Trziedſie le / a zaſwiencone Swienta całom Miſiom S. nabożnie ſłyſeli / abowiem ktorzy pod Czas Miſe S. abo ſpiom / abo Gadaniem / a Rozmawianiem ſie bawiom / temu Przykazaniu zadoſyc nieczyniom. Patrz 3. Cześć o tym w 3. Przykazaniu.

Pyt. 363. Czemu to Kościół przykazał? Odp. Aby prawowierni Brzeſćiaſ nie mieli ſtale Rozjimani / a Pamiontkę Menki Kryſtuſowey / ktorom Miſa S. nam przedſtawia / a też Uczestnikami ſie ſtali Owocow tey Cleyſwientſzey Offiary / ktorom Zaplan Panu Bogu za wſytki ofiaruje. Czytay 4. Cześć w Tiauc. 4. o Miſy S.

§. III.

§. III.

O Trzecim Przykazaniu.

Rt. 364. Co przykazuje trzeci Przykazani? **Odp.** Abyśmy przykazane Dni postne pościli / jako to som 1. czterdzieści Dni przed Wielkanocem / albo długi Post nazwany. 2. Cztery suche dniowe Posty przez Rok Quatember rzezone. 3. Vigilie przed Uroczystymi Świentami Byskusa Pana / a niektórych Świentych / też w Piontki / a Soboty przez cały Rok od mienśnych Pokarmow sie strzymali ; chyba by Dzień Narodzenia Panskigo w Piontek / abo w Sobote sie trefił / tedy niejest przykazana Abstinencia, to jest Strzymanie sie od Miensa. A kiedy Vigilia, abo Post w Niedziele sie trefi przed ktorym Świentem / takowy Post odprawia sie w Sobote. W Niedziele ale wielkiego Postu niejest Post / tylko Abstinencia to jest strzymanie od Miensa.

Pyt. 365. Jako sie ma zachować Post Bozcielny? **Odp.** Jakkolwiek pościć jest właśnie od wszelkij Potrawy sie strzymać /

co jeden każdy według swoiey własney
Wole czynić może / wśak Kościół dla
Słabości Ludzkiej tylko opowienzuje /
abyśmy żadnego Mienia / y co zażazano
jest / a to tylko raz za Dzień dosyta jedli /
a na Wieczor tylko z małym Collatiom
przestawali.

Pyt. 366. Ktorzy powinni pościć ?
Odp. Wszyscy / ktorzy Młodość / stary
Wiel / cienśka Praca / Słabość / abo
Ubóstwo niewymawia / na taki Spusob
som. 1. Młodzi Ludzie / ktorzy 21. Kos
lat jeszcze niedopelnili. 2. Starzy / ktor
ym siły ubyły. 3. Brzemienne / a
Pierśiami karmionce Niewiasty. 4.
Ktorzy cienśko pracujom. 5. Ubodzy /
Ktorzy tylko jedzom / kiedy co dostanom.
6. Podróżni / ktorzy przez Dzień pieszo
idom. 7. Chorobliwi / a podobni niesom
powinni pościć / wśak ale od Mienia się
strzymać musjom / kiedy mogom ; kiedy
by ale kto dla tych / abo podobnych Przys
czyn poważnych do cała pościć / abo w
Piontet / abo w Sobote Przykazani
strzymania się od Mienia zachować nie
mogli / powinien / a musi się swego Pas
tera

sterza oto spytać / a radzić który według
oświeczoności Przyczyn jemu pomie / je-
żeli ta Wymowa przed BOgem obstoi.

Pyt. 367. Post jeśli to stary / a dobry
Obyczaj? Odp. Dobra jest Modlitwa i Po-
stem, y i Zalmuinom Tob. 12. v. 8. co całe
Pismo S. pokazuje / które Posty schwalu-
je do Rzym. 14. v. 21. radzi 2. Krol. 6. v.
5. y do cała je nakazuje Joel. 2. v. 12.
Moyżys / y inni w starym Testamencie
Exod. 34. v. 28. Sam Chrystus u Matth.
S. 4. v. 2. Apostołowie w dziej. 13. v. 2.
y naśladowanie Prawowierni po wszystki
Czasz pościli / jak Chrystus przedpowie-
dzał Luc. 5. v. 35. lecz przyjdzie Dni, gdy
Oblubieniec będzie wzięty od nich, tedy w one
Dni pościć będę. Przeto Post jest BO-
gu miły / a zasługujący Skutek / ponie-
wacz Chrystus powiada / że BOg temu
nagrodzi / który ze szczerego Serca pości
Matth. 6. v. 18.

Pyt. 368. Czemu pewne Dni Postu są
położone? Odp. Pościć jest zaw-
ždy dobrze / ponieważ ale powściągnij
Post / jako powszechna Modlitwa Matth.
18. v. 19. jest BOGU wdzięczniejsza

by / a nam pożyteczniemy / przeto z ustat-
 wy Apostołow sam Kościół to narzond-
 ził:

1. Czterdzieści Dniowy Post Czesa-
 ściom dla Nasładowania / y na Pamięta-
 łość / że też Pan Chrystus tyle Dni pościł na
 Pustczy; Czesaściom / abyśmy się na prze-
 sławne Wielkanocne Świenta godni-
 przygotowali. Wszyscy starzy / a świen-
 ści Dycowie / którzy albo z Rzeczy / abo
 umyślnie o Poście 40. Dni mowiom /
 twierdzom / że ten Post 40. Dni jest od
 Apostołow podany / y przykazany / y dla
 tego powinno go zachować; O tym Po-
 ście 40. Dni Zminka się też czyni / y w
 Prawach Świeckich / a to L. Quadragin-
 ta C. de bonis, y L. Provinciarum, które
 prawa pisane / y publikowane sōm już w
 Roku Panstkim 368. od Cesarzow Valen-
 tego, a Gratiana, y zaś w 40. Lat. potem
 od Honoriusza / a Theodosiusza / ztąd
 poznać / że już zaraz w pierwszym Ko-
 ściele na Poczonku zachowany był.

2. Suchedniomy / abo Quatembromy
 Post / abyśmy Quartaly / abo czwio-
 rzasy Roku z trzydniowom Potutom / a
 Po-

Postem zaczynali / a Boga poświęcali /
 a ponieważ o tych czasach obrane Osoby
 na Kapłanstwo bywajom święcone /
 abychmy Boga prosili Przykładem Apo-
 stolorow w dziej. 14. v. 22. żeby on Kościół
 swoy godnymi Slugami / a Bśiendzami
 zaopatrzyć raczył. Odprawiamy też ty-
 Posty na odpuszczeni Grzechow / abo iem
 Diabeł pokuścił / a Grzechy przez Post
 się odpędzujom Mt. 9. O tym Poście y
 Cysarz Gracianus Zminte czyni c. jejunium
 2. Distinct. 76.

3. Vigilie abo Dni postne przed uroczy-
 stwami Dniami Świontecznymi jakto : Try-
 stusa Pana / Matki Błstiy / Apostolorow /
 y innych Świentych czeńściom / abysmy
 Pana Boga w Świentych jego chwaliłi /
 czeńściom abysmy się na Obchod przyśles-
 go Świenta lepiy przygotowali / czeńściom
 też poszczemi / abychmy się też rozpamięni-
 towali / że jeśli Trystusa / y jego Świen-
 tych w Ślawie / a Chwale nasładować
 chcemy / je też na śladować mamy w Poku-
 ście / y umartwieniu siebie samych.

4. Abstinencia abo strzymani się od
 Miensa w Piontek / a Sobote na wiecz-

nom Pamiencie gorstki Menti Jezusa
 Bystusa / że w owe Dni zbawieni nasze
 sprawował / y wykonał / gdy w Piontel
 za nas umrzeć raczył / y pogrzebion jest
 a y w Sobote w Grobie leżał / godno tedy
 jest z Miłości jego ty dwa Dni strzymanim
 się od Miensa Ciała swoje martwić.

Jednak ale wszystkie Posty / a powściąs-
 gania som narzondzone dla umartwienia
 Ciała / a dla pocharowania od złych Po-
 żondliwości / a żebyśmy przez takowe
 Umartwieni / a uniżeni siebie samych BO-
 ga zagniewanego ublagali Judith 4. Joël
 2. Jonæ 3. Przytym zawždy pamiętać
 mamy / że jako się od Pokarmow strzymu-
 jemy / tak też osobliwie od Grzechow po-
 cić ; a strzymować się mamy / ktory ney-
 wżacniejszy / y BOgu neymilszy jest Post
 Isai. 58. v. 3. &c.

Pyt. 369. Czemu ale zakładujom się pe-
 wne Potrawy ? Odp. Poniewacz Post
 cyli tu umartwieniu Ciała / dla tego zakła-
 zuje Kościół Pokarmy mięsne / że te wiens-
 ciy pośilkę Ciału dodawajom / niż inſze
 Potrawy ; przeto Mienszo nie jako zły / a
 nieczysty Pokarm jest zakładane / jak Mianis-
 chey,

cheyczycy czynili: coby według uznania
 Apostolskiego Ciała czartowska była / bo
 wszelki Bóg stworzeni dobre jest, a nie niema bydź
 odrzucono, co z Dzienkowaniem bywa przyjmowano
 1. Tim. 4. v. 4 ale równie jako Owoc z kto-
 rego Adam jadł / też w sobie zły niebył /
 a przece że od Boga był zakazany / tak
 wiela złego spulobil / nie Owoc sam przez
 się / ale Nieposłuszeństwo Adamowe / tak
 też nie Miensio samo przez siebie / ale jedzi-
 nie Nieposłuszeństwo przyczynom jest / że
 Człowiek grzeszył / kiedy w zapowiedzone dni
 Miensa pożywa. Tu tedy wiedzieć po-
 trzeba że Apostoł 1. Tim. 4. piše naprze-
 ciw swego Czasu Kacierzom / a od Świą-
 tej Wiary Odpadłom / to jest / naprzeciw
 Ebiona / Marciona / Saturnina / y jeich Na-
 śladownikow / ktorzy blendnie wierzyli /
 y bezbożnie uczyli: że Wino / Miensio / y
 Manżellstwo nie od Boga / ale od diabła
 pochodzi / że Wino pic / w Stan Manżels-
 ki wstompic / jest zawşę Grzech / że Miens-
 io nietylko w zapowiedzane Dni pożywać /
 ale NB. na zawşę pod Grzechem zakazano
 jest. Naprzeciw tym Blendom S. Pa-
 wel piše / że co z Dzienkowaniem może bydź

przyimowano / niema bydź odrzucono /
ani tu Grzechu przypoczytano / maś ro-
zumieć : dośkonć co takiego przez in-
ne albo Bōści / albo naturalne / albo Kościelne
Przykazy na jaki Czas niejest załazane.
Ponieważ ale Kościół S. za słupno uznał
w pewne Dni mieśne jedzeni załazac / te-
dychmy powinni od tego sie strzymać /
czego przyczynę dowodzi Kościół Ło-
tor S. Grzegorz mówione : jaśchmy
przez nieposłuszeństwo / a jedzeni załaza-
nogo Owocu z Raju wypendzoni / tał po-
trzeba sie usilować / abychmy zaś przez
Posłuszeństwo / a pochamowani Apetitu
naszego do Raju Wiebieśkiego sie powrocili
hom. 10. in Evang.

Pyt. 370. Jakoż może bydź Grzech w
Dni od Kościola zapowiedzone Wtensa
pożywać ? kiedy Chrystus Matth. 15. v. 11.
prawi : że nie to / co wchodzi w Usta / plus-
gawi Człowieka ? Odp. Chrystus przez
ty Słowa niepowiada / że z tej Przyczyny
oprocz wszelkiego Załazu / może sie jeść /
co sie lubi ; ale mówi tylko o Pokarmach /
które z nieumytemi Rękami sie jedzom /
że takiego jedzeni nieplugawi v. 20. jał też
żaden

żaden Potarm / kiedy nie jest zakazany sam
przez sie Sumnienia poślatać niemoże v. 17.
Ale kiedy zakazany jest / tedy Nieposłuszeń-
stwo / które z upornego Serca pochodzi /
plugawie Człowiaka v. 18. to jest Duszę jego.

Pyt. 371. Jakoby to Nieposłuszeństwo
miało bydź? a Sumnieni splugawie? ties-
dy Apostoł 1. Kor. 10. v. 25. przykazuje:
wszystko / co w Jacie przedawajom / jedzić:
nie się niepitajom dla Sumnienia? Odp.
Przez to nierozumi Apostoł / żebyśmy tu
Chwale Bóży / a dla utrapienia Ciała
swego od pewnych Potarmow się strzy-
mać niemieli; tym mieniy / żeby pewne
Potarmy z poważnych Przyczyn niemo-
gły bydź na Czas zakazane / ponieważ to
sami Apostołowie Braw y dużone jeść Pras-
wowiernym zakazali w dziej. 15. v. 29.
co zaś teraz Bóściol pozwaluje / ale S.
Paweł 1. Kor. 10. wszystko to / co w Jati-
tach mienionych się przedawa / iż jeszcze na
ten Czas zakazano niebyło / pozwaluje
jeść bez urazy Sumnienia / jednak przyka-
zuje zawożę się strzymać tego / co baw-
nom jest offiarowano / a to dla pogorżenia.
Ciawet y z Podobienstwom to się skazuje:

Jeżeli Brola doczesnego założy t dobru
pospolitemu słuźonce powinnichmy za-
chowac? jeżeli nimocny powinien per-
wonych od Lekarza sobie zapowiedzonych
Potraw dla Zdrowia cielesnego na Czas
sie warowac? daleko wienkŝa Powin-
noŝć jest Prawowiernych / aby w pewne
Dni przez Kościol Matke Swientom
przykazywane od niektorych Potarmow jaŝ
poslušne / a bogaboynne Działki sie strzy-
mali. Przeciwnym Spusobem czynione
dla Nieposlušenstwa tego musieliŝy sie
miendiy jawnych Grzeŝnitow poczytać
Matth. 18. v. 17.

Co ŝie dotyczy Słow Apostoła do Kol.
2. v. 16. niechayŝe was tedy niŝt niesondŝi
w Potarmie / abo w Picciu 2c. tatowe nie-
ktorzy niemondrze na przeciwn Postom po-
ŝiongajom / aleć potrzeba Text lepiy czy-
tać / a rozumieć / ŝe tam Apostol Kolosens-
ŝkich / jako nowo- obroconych napominal /
aby sie wienczey nieprzydŝierŝali Zakona
Moyŝeŝowego z strony Potarmu / a Piccia /
ale ŝe Potarm / ktory im jako Zydom byl
zakazany / to jest; Mienŝo wieprzowe teraz
w no-

w nowym Żałonie swym Czasem pożywać
mogom.

§. IV.

O Czwartym Przykazaniu.

Pyt. 372. Co przykazuje czwarte Przy-
kazanie? **Odp.** Aby przynamniemy
jeden raz w Roku swemu przedłożonemu
Pasterzowi/ albo z powoleniem jego innego
Baplanowi skruszonym Sercem Grzes-
chow swych każdy się spowiadał/ chociaż
Kościół żadnego pewnego Czasu nienas-
znaczył/ to się przece służy/ by się około
Wielkanocnego Czasu stało dla godniejs-
zego przygotowania do Stolu Bożego.

Wienczy czytany o tym w 4. Części Nauk.

9. o Spowiedzi.

2. Przykazuje że przynamniemy raz do
Roku/ to jest około Wielkanocy Tęświen-
tę Sakrament od własnego Pasterza/ albo
z powoleniem jego od innego Bapłana
przyjmać powinno/ jeżeliby ale kto przed-
zwiadział/ żeby około Wielkanocnego Cza-
su z poważney zawady niemożł/ albo też
przyleżytości niemiał/ powinien do Com-

munie uwrzódzić / albo też potym jał ney-
prendzyi do Stołu Pańskiego przysto-
pić / tak / jako kiedyby był zamieścił.

Pyt. 373. Kiedy powinne Dzieci iść do
Spowiedzi y do Communie? Odp. Jał
storo do swoich rozumnych Lat przysły / a
wiedzom co jest dobrego / a co złego / co
Spowiedź jest / a co do niy należy / majom
bydź do Spowiedzi prowadzone. Po-
dobnie pospolicie o tym mowione : kiedy
wyrosłe między Stołem Pańskim / a in-
szymi pospolitemi Potarmy przez Wiare
dobrze / a należyćie rozsondzić mogom wes-
dług uznania ich Pasterzow do Wiecz-
rze Pańskiej przypuszczone bydź majom.

Pyt. 374. Jak czenśćo mamy sie spo-
wiadać / a Communikować? Odp. Ko-
ściółci przykazuje raz w Roku / przeto też
ten/ktoryby to swowolnie zaniedbał / cieni-
sko grzeszy / y do Karności wpada / że po
Śmierci na poświęconym Mieyscu nie-
ma bydź pogrzebany. Jednak komu Dus-
ze jego zbawieni mile / y chce po krześcian-
sku żyć / Szczęś i / a Błogosławieństwo
w swoim stanie / a powołaniu od Boga
otrzymać / czeńściey sie spowiada / y Com-
muni.

munikuje. Jest też barzo poradno / żeby
Wojacy ktorzy do Batalie / albo Bitki
idom / brzemienne Wiewiaſty przed Poros-
dem / y wſyſcy inni / ktorzyby na jakykol-
wiek Spuſob do Wiebeſpeczeſtwa życia
przyſć mogli / przod te S. Sakramenta
przyjali; byliby ale kto w skutecznym Wie-
beſpeczeſtwie Śmierci / albo też w śmier-
telney Wtemocy poſtanowieny / jeſt Po-
winnoſć po wykonaney Spowiedzi ten
Wieſwientſzy Sakrament jako Boſki
Wadrożne / albo oſtatni duchowny Poſia-
lel / przywioſć. Wienczy czytay o tym w
4. Częſci Wauk. 10. o Communiij.

J. V.

O Piontym Przykazaniu.

Ret. 375. W któryſto Czas niegodzi
ſie ſławnie weſela odprawiać? Odp.
Od pierwſzey Wiedziele Adwentniy aż do
trzech Broli / a od Popielcowey Strzody
przez cały Poſt aż do Wiedziele białey po
Wielkiynocy a to według Decretu Concilij
Trident. Seſs. 24. de Reform. Marr. Cap. 10.

Rauka VII.

O Odpustach.

Mt. 376. Miali Kościół Moc / a włade
 Odpustki udzielać? Odp. Tak rze-
 czony Odpust / jest tylko odpuszczenie dos-
 czesney łary Grzechow oprocz Sakramen-
 tu / ktory Papież / jako Głowa Kościoła /
 abo z jego nadania inſy Przełożoni jako
 Szasarze Tajemnie Bożych 1. Kor. 4. v.
 1. z skarbu Kościoła dawajom przez przy-
 własczenie Zasług Kryſtuſkowych / a jego
 Swientych. Te Moc dal Kryſtus swo-
 jemu Kościółowi / kiedy Piotrowi / a jego
 Naśladowcom Moc wſzystko rozmieni-
 zac / y Klucze Nieba dal według ſwey
 obietnice Matth. 16. v. 19. A jako Kościół
 ma Moc grzechy odpuszczać / tak też y Bar.
 Ma Kościół Moc Niebo zamierać / y otwie-
 rać / tedy też może to wſzystko precz odjoneć
 co nam jeſzcze na Czas Niebo zawiera / to
 jeſt doczesne Baranie / co ſie ſtaje precz O-
 puſt / przez ktory to / co nam na naſzym doſyc
 uczynieniu ſchodźi / to przez Zasługi Kry-
 ſtuſowe / a jego Swientych ſie nagradza.

Pyt.

Pyt. 377. Co ale Zasługi Świątych przy tym majom? Odp. Zasługi Chrystusowe som w prawdzie obficie dostateczne / że mocom ich tak dobrze Barania / jako wszelki winy Grzechow się odpuszczajom / jeżeże jednak równie pewna / że kiedy my wierzymy Świątych Obcowanie / wybranych Bożych Zasługi (które przez Łaskę Bożom nabyli / a tylko równie mocom Zasług Chrystusowych płotne a zasługujomsom) wiernym Chrześcianom tu Pożytku przychodzom / jako to Apostoł wyrażnie do wyrozumienia daje : Ja się teraz raduję w utrapieniach za was , i wypełniam to , czego niedostawa utrapieniom Chrystusowym w ciele moim za ciało jego , które jest Kościół Bł. 1. v. 24. już jako ucierpieni Apostoła z Męskom Chrystusowom Kościółowi tu Pożytku przychodzi / tak też utrapienia / a Zasługi innych Świątych.

Pyt. 378. Skąd pochodzi używani / albo Zwyczaj Odpustow? Odp. Chrystus Pan Łotrowi na Krzyżu zupełny Odpust udzielił / kiedy jemu nie tylko winę / ale też spolem wszelkie łacze za Grzechy odpuszczał Luc. 23. v. 43. Apostoł Paweł S. po
tutaj

Intujoncemu Boryntezytowi ułożonom
 Polute kościelnom odpuscił / y mocom
 sobie w Apostołach od Chrystusa danom je-
 mu Odpust udzielił w Osobie Chrystusowej
 2. Kor. 2. v. 10. Według ustanowienia
 pierwszego Kościoła był zwyczaj Grze-
 snikom wielkom Polute zadawać / niekto-
 rym na 40. Dni / inšym zaś na siedm / y
 wiecey Lat / za niektore wielki Grzechy
 docała Polute zadawano na cały Żywot /
 przyšlo komu takowom Polute trudno /
 aboli też y niemożno odprawić / abo wpadł
 li kto w Niebezpieczeństwo Śmierci przod
 niżeli naznaczonom sobie Polute wyko-
 nał tedy Kościół nadał 40. Dni / już siedm
 Lat / już też y zupełny Odpust albo odpus-
 ścił ni tey Poluty temu / ktoryby ten / abo
 ow Kościół nawiedził / ten abo ow dobry
 Stutek (jako som Modlitwy / Posty / Jako
 mużny dawani) wykonał / takowe odpus-
 ścił doczesney kary było nazwane : Ods-
 pust / ktorego Obyczaj potym na wdycki
 w Kościele Bożym został.

Pyt. 379. Jaki sie ma rozumieć / kiedy
 na kilka set / abo y wiecey Lat Odpust sie
 udzieluje ? Odp. Ponieważ według usta-
 wy

wy pierwszego Kościoła tylko na cały ży-
wot była Barność naznaczona / tedy się
tak rozumieć musi / że ponieważ wiele
ciężkich Grzechów jest / których czesność
się powtarzani / a w ni upadani / słusnie tak
długo letniom Pokute by zasłużyło / tak
nam tedy tak wiele Barania się odpuścza /
jak wiele bychmy przez tak wiele Lat przez
surowom Pokute odpołutować mogli.

Pyt. 380. Co jest Jubileusz? Odp. Po-
dobnie jako w starym Zakonie każde pienię-
dziesiont Lat od Boga Jubileusz narzono-
dzony był Lev. 25. v. 10. w którym ludowi
rozne Łaski / Dobrodziejstwa / wolności /
y odpuśczenia się zcyniły / a to wszystko przy-
dało się im we Figurze , a jest napisano dla napo-
mnienia naszego 1. Kor. 10. v. 11. tak też w
Kościele Bożym na poczonku we stu Lat /
potym w pięćdziesiont / po dziś Dzień ale
dla troskliwego życia ludzkiego jest dwudziesty
pionty Rok Jubileusz / który też Miłosć-
wym Latem / albo Rokiem odpuśczenia
zowieśmy / iż nam nietylko bywajom odu-
puszczone Grzechy / których odpuszczeni-
mamy przez pokute / ale też łarami doczesne
za Grzechy / a to w sobie jest zupełny Odu-
pusz

pułst z pewnymi Privilegiami / a odpuszczenia-
nim. Też się Jubileusz udziela / kiedy no-
wy Papież bywa mazany. Albo Kościół
powszechnie dolegliwość ma.

Pyt. 381. Mocem Agnuskow / Szkar-
plerzy / Listow / a innych podobnych Rzecz
czy mogą się otrzymać? Odp.
Mocem tych bez dalszego przyczynienia
Człowieka docela nie może się otrzymać /
ale te Agnuszki / Szkarplery zc. som tylko Con-
dyciom / że ten / który takowy Agnuszek zc.
otrzymał / dopieroż po wykonaniu przede-
wziętych dobrych Stulkow Odpust pozys-
tać może.

Pyt. 382. Co potrzeba do otrzymania
Odpustu? Odp. Powinien jest Człowiek
być w stanie Łaski Bożej / a tak aby miał
przodysobie odpuszczone Grzechy. Przetoż
dla Besspeczności pożyteczno jest Spos-
wiedź wykonać / a Sakrament Ołtarznie
przyjąć. 2. Aby na takim Mieyscu w
Kościółce albo w Kapli wznaczony Dzień
Odpustu zwyczajne Modlitwy siedm O-
cze nasz / a siedm Zdrowas Marya / jeden
Wierzym Boga na Umysł Kościoła S.
nabożnie się wymodlił. Co się ale doty-
cze

cze Miłosćiwego Łata / też neyprzod po-
trzeba aby Człowiek był w Łasce Bożej /
a za drugi aby naznaczone Uczynki dobre /
to jest: Spowiedź / Communio / Modlit-
wy / Psalmużny / Posty / Kościółow na-
wiedzenie zc. wykonał / tak jako / ał jakimu
Cylu / a Koncu som przepisane / a osobli-
wie przepisane bywajom siedm Oycze-
naś / siedm Zdrowaś Marya / jeden Wiero-
żym Boga na Umysł Kościoła S. to jest:
O Podwyższeni / a Rozszerzeni Kościoła
Katolickiego / o Wykorzeni Bacerstwo /
o zgode / a jednosc między Chrześciana-
mi Asionżentami / a aby Bog wshytke
swoje pospolitość od wshelakich Dolegli-
wości zachowawszy / do wiecznego Zba-
wienia rzondzić / y przywieść raczył.

Z czego wshytkiego się mondrze zawiera,
1. Że Odpust niejest odpuszczeni Grze-
chow / a przeto jeścze mniy się może udzie-
lić / na przyszłe Grzechy. 2. Że Odpust
poniewacz jest Dar Duchowny za Pies-
niondze niemoże bydź otrzymany / ale by
ten musiał z Pieniondzami swymi na Zgi-
nienie iść / któryby mniemał / iżby Dar
Boży miał bydź za Pieniondze nabywany
w dzia

w dziej. 8. v. 20. 3. Że Bóg Kościołowi jako moc Grzechy odpuszczając / tak też władze Odpustow / to jest: doczesne Grzechow karani odpuszczając / udzielił / a przez toż zażywani Odpustow Brześcianstwu Ludu jest pożyteczne / a zbawienne.

Rauka VIII.

O Kościelnym Wyklonczeniu , albo Excommunicacy.

Pyt. 383. Ma Kościół Moc excommu-
nitować? **Odp.** Excommunicować jest tak wiele / jako na tego dla pewnego / a poważnego występku Duchownom klontwe włożyć / to jest: na pokarani od obcowania Kościoła / a wiernych wyklonczyć tak długo / ażby szczerze pokutował / a przez rozwionzani Klontwy z Kościołem Bożym zaś pojednany był. Te Moc Kryśtus Kościołowi dał / kiedy prawił: kto Kościoła słuchać niechce / ten ma być za Poganina / a Celnika trzymany / to jest: od obcowania Kościoła wyklonczony Matth. 18. v. 17. Te Moc pokazowali / y peł-

y pełnili Apostołowie 1. Kor. 5. v. 3. 1c.
1. Tim. 1. v. 20. a uczyli 2. Thels. 3. v. 14.
Tit. 3. v. 10. Jan. 10.

Rauka IX.

O Radach Ewangelicznych.

Rt. 384. Ktore som? Odp. Miens
dzv insemi liczy sie ich trzy prz. dniesy
fych: Ubostwo dobrowolne Czystosc wies
czna/ Poslusenstwo zupełne, ktore sie czys
ni Czlowiekowi dla Boga. Te Rady
Pan Jezus nie jenom Słowem uczyl / ale
też y Przykładem życia swego potwierdził.
Co sie dotyczy Ubostwa / bendone bogas
tym / dla nas ubogim sie stal / niemajone
ani gdzieby Słowe sklonil Match. 8 v. 20.
Luc. 9. v. 58. 2. Kor 8. v. 9. Co sie dos
tweze Czystości / on zawsze Pannom / y z
Panny też chciał sie narodzić / y Świens
tych Panienek Oblubieciem pozustaje.
Tak pilnym też byl w Poslusenstwie / że
byl poddany Matce swej / y Jozefowi i Luc.
2. v. 51. y aż do Śmierci krzyżowej stal sie
poslunym do Philip. 2. v. 8.

2 a

Do

Do Ubóstwa dobrowolnego popudza nas u Mar. S. 10. v. 21. jeśli chcesz być doskonałym / idź / a przedaj wszystko / co masz / a rozdaj Ubogim / a będziesz miał skarb w Niebie / a podz naślady mnie. Tak uczynili Apostołowie / na których Mieyscu Piotr rzekł do Chrystusa Pana Matth. 19. v. 27. O tożmy opuścili wszystko , y posłichmy za tobą.

Do Czystości / która na tym zawisła / że by jeden według Przykładu Chrystusowego / a Apostołów od Małżeństwa / y wszelkich cielesności dla Brostwa Niebieskiego się strzymał / jako mówi Chrystus u Matth. S. 19. v. 12. radzi Paweł S. 1. do Kor. 7. v. 25. dobrze jest: nie tykać się Niemiędzy. A Jan S. w Objaw. w Rozdz. 14. osobliwom zaplate tej cności oznamił.

Do Posłuszeństwa zaś namawa u Matth. S. 16. v. 24. Chrystus Pan mowione: Jeśli kto chce za mną iść, niech sam siebie zaprze, y weźmie Krzyż swój, a naśladuje mnie, takich Naśladowników Chrystusowych / którzy rade te chcieli zachować / zawzię miał Bożećcioł S. nie tylko z pospolstwa / ale też y Cysarzów / y Brołów / którzy naśladujone

Kau

Rady Kryśtusowey wybrali sobie wzgarnąć / y podłymi woleli bydź w Domu B.O. żyym / niżeli mieścić na tronach z Grzechami.

Pyt. 385. Co trzyma o tym Kościół?

Odp. Równie nic mieniy / ani wienciy tylko co Piśmo S. o tym uczy / to jest: że Ewangeliczne Rady niesom przykładane / ani tak potrzebne / żeby bez nich zbawieni niemogło się doskompic / ale że do Brześciańskiuy doskonałości prowadzom / y jedeno każdy swobodnie je naśladować może / abo nie / a kto swobodnie B.Ogu raz ślubil takowe naśladować / ten powinien je zachować / co ślubil.

Pyt. 386. Jeżeli Mianżelstwo Kościół S. zakazał? gdyż Kapłanom Stan swobodny przykazuje? a jeżeli to w Piśmie S. jest ugruntowano: że Kapłanstwo czyste te zachować powinno jest? Odp. Piśmo S. przednie uczy / że każdemu wolno jest ślubować / abo nie Deut. 23. v. 22. 2. że Rzecz dobra / można / y która się da czyścić / B.Ogu się ślubować może Iai. 19. v. 21.

3. że co się B.Ogu ślubi / to jest powinno

no spełnić Deut. 23. v. 21. Eccl. 5. v. 3.
 Też Brystus chwali tych / ktorzy się śa-
 mych otrzebili / to jest : się strzymali dla
 Brolestwa Niebieskiego Matth. 19. v. 12. a
 tak jest Rzecz możliwa ; Apostoł stan swo-
 bodny zrzetelnie radzi 1. do Kor. 7. v. 25.
 tedy jest Rzecz dobra / y da się czynić.
 Przeto Kościół Ślub Czystości trzyma
 za Rzecz możliwą / dobrom / y Bogu mi-
 łom / a narzondza / żeby ci / ktorzy do sta-
 nu duchownego się chcom udać / się Ślu-
 bem Czystości opowionzali / a swobodni
 zostali / bo to słusna jest / żeby ci / ktorzy
 Oltarzowi Służom / starali się o to / co Pa-
 nstigo jest / kto ale ze Żonom jest, stara się o to, co
 Światu należy, jakoby się podobał Żenie, y rojdzia-
 lon jest 1. do Kor. 7. v. 33. Żaden, mowi
 tenże Apostoł / służone żołnierskom Bogu, nie-
 wiele się sprawami świeckimi, aby się temu podo-
 bał, ktoremu się udał 2. do Tim. 2. v. 4. przez
 co niezakazuje Kościół żenienia jako Rzecz
 złom / a grzebnom / jak Bacerze Manichey-
 scy czynili / co według Apostoła diabelska
 by nauka była 1. do Tim. 4. v. 3. Jato
 też nierozkazuje Żsiendzem zostać ; liedy
 ale jeden dobrowolnie duchowny stan so-
 bie

bie wywoli / a Czystość służy / tedy przy-
kazuje według Przykazania BŹygo do-
browolnie uczyniony Słub zachować / a
niegodzi się nazad pomyślać / tym mniy
obracać Luc. 9. v. 62. Nie wŹytkimć jest
dano : abowiem som rzeżanych, ktorzy ze Żiwota
Matki tak się narodzili : y som Rzeżanych, ktorzy od
Ludzi som uczynioni : y som Rzeżanych, ktorzy się sa-
mi otrzebili (to jest : strzymali) dla Królestwa
NiebieŹskiego, jako Krystus prawi Matth. 19.
v. 12. Przeto niemusi to bydź każdemu od
Natury dano / ale komu od Natury nie jest
dano / ten niechay prosi / żeby mu było da-
no od BŹga puwoda Natury w Źsiens-
gach Mondr. 8. v. 21. przez ktorego laske/
a umocnieni wŹytko možno do Philip. 4.
v. 13.

Ze ale Źsiendzowie się słuŹnie musom
strzymać / to y w Piśmie S. ugruntowa-
no. W starym Źakonie bowiem Źsiens-
dzowie mogli Żony mieć dla zachowania
Lewickigo Pokolenia / a przece Źzasu od-
prawowania Urzendow swoich / musieli
się od Żon strzymać / jako czytać Exod. 19.
v. 15. 1. Krol. 21. v. 4. Matth. 12. v. 4.
jeżelić takowa Czystota poŹondana była
Na 3 od

co tych / ktorzy Cielenta / a Rozly offiaro-
 wali / czym wiency / y slyshniy takowa Czy-
 stość sie pozonda od Asiendzow nowego
 Testamentu / ktorzy takowemu Ostarzo-
 wi słužom / ktorego wšytto przedeſle je-
 nom figurom bylo ? a uſtawicznie ſamego
 Kryſtusa Jezusa niepoſalanego Baranta
 Ovcu Niebieſtnemu offiarujom ? co teſz Apo-
 ſtowie ſkuttem poſazali / y uczyli / abo
 nim żaden z nich po ſwym Powołaniu
 na Apoſtołſtwo Żony z ſobom niewodził/
 ale ktorzy pierwey Żony mieli / te opuſćili.
 Matthe 19. v. 27. co jaśnie ſie zawiera
 zowych Słow Kryſtuſowych / ktory mien-
 dzy podobnymi inſzemi Rzeczami / z kto-
 rych opuſzczeniem Apoſtołowie ſie chlubili/
 teſz y Żone mianuje v. 29. Tak tedy od Cza-
 ſow Kryſtuſowych w Koſćiele nigdy do-
 zwolono niebyło Asiendzowi ſie żenić/
 choćiaż y ſwiencono niektorego na Asiens-
 łość / abo y Biſkupſtwo / ktory przed tym
 miał tylko jedne Żone / ale nigdy tatiąo /
 ktory miał drugom Żone / jało tu Apoſto-
 łowe Słowa ſie rozumieć majom / kiedy
 powiada do Tit. 1. v. 6. że Biſkup ma bydź
 jedney Żony Wionż / rownie jało uczy / że

do usługowania ma bydź obrana Wdowa / ktora była Żona jednego Męża 1. Tim. 5. v. 9. Takowe Apołłowie ł swoim / a swoich Usługom w Drogach swoich z sobom wodziłi 1. Kor. 9. v. 5. a nie jako Mężo-
li / bo Apołłowie wyraźnie mowi / że też ma Moc / jak inſy Apołłowie / Wiemiasze / ktora Siostra jest / ze sobom wodzić / ale nie siostrze za Żone / o czym on ani Zminki nieczyni : ale jako cały Rozdział potazuje / mowione o cielesney Żymności / ktore opo-
wiadaioncym Ewangeliom słusnie ma bydź udzielone / y chce powiedzieć / że ties-
dy Paweł / a Barnabas żadney Wiemias-
szy dla usługowania swego (jako inni Apołłowie) z sobom niewodziłi / przece słus-
zna Rzecz jest / aby od Boryntczyłom za-
opatrzeni byli z Jodłem / a Trunkiem / albo
Picim / poniewacz oni im duchownych
Darow udzielali / czytać tylko z dobrym
Rozmysłem cały Rozdział 1. do Kor. 9.
Jeżeli tedy Apołłowie chce / aby Wdowy /
ktore im tylko Jadła gotowały / niewyda-
ne były / y do cała dla tego uczy / aby za-
dney młodey Wdowy nieprzypimano / iżby
potym mogła się snać chcieć wydać / czymż

wienciy on tego bendzie pożondał od
 Bsiendzow / ktorzy Oltarzowi służon?
 przetoż do cała nie jest Apostołow Umysł/
 aby Biskup / abo Bsiendz w swoim Urze-
 dzie pojal sobie Żone / niemniw / aby ta-
 kowa Ciemwiała sobie Menża wzięła / ale po-
 dobnie / jako takowa Wdowa miała tylko
 bydź jednego Menża Żona / tak Biskup
 miał tylko bydź Monż jedney Żony / nie-
 také ; iżby łoni cznie był musiał mieć
 Manżółte / ale Umysł Apostołow jest ; że
 też ten / ktorzy tylko jedne Żone miał / może
 na Kapłanstwo / abo Biskupstwo świen-
 cony bydź. Że ale też miendzy Bsiendzas-
 mi porzżenia się stawajom / dla tego ro-
 wnie Kościół niema przyczyny im Żony
 przypaśćzać ; pomiewacz też y miendzy
 Manżółkami wiele C. dzolostwo się przy-
 dawa / a pryncip Woli temu Zgorżeniu
 niemoże się dozwolić / aby jeden Monż
 miał wiele Żon / abo jedna Żona wienciy
 Menżow sobie wzięła. Kto może pojonć,
 niechaj pojmie Matth. 19. v. 12.

Matth.

Rauka X.

O Ceremoniach Kościelnych.

Ret. 387. Czemu Kościół tak wieloras-
 kich Ceremoniow zażywa? Odp.
 Wpytki Ceremonie / ktorych Kościół uży-
 wa / a za dobre uznaje / som albo w Piśmie
 S. albo w podaniu Apostolskim ugruntow-
 wane / a czeńściom przez rozne Ceremo-
 nie / ktore sam Bóg w starym Zakonie tu
 swej Służbie narzondził / były figurowa-
 ne / czeńściom z potrzeby / a przyżytości
 takowymi Boga chwalić / od Kościoła
 som uwiedzione / poniewacz Ludzie / ktorzy
 prawdziwie Boga chwalom / nietylko go
 w Duchu / a wewnątrznie powinni chwalić /
 ale też potrzeba / aby go chwalili w praw-
 dzie / to jest w skutku Jan. 4. v. 24. bo lies-
 dyby tylko w Duchu / a wewnątrznie Bo-
 ga chwalić przykazano było / tedy bychmy
 nieśmieli ani śpiewać / gdyż też śpiewani
 jest zewnątrzna chwała Służba / do czego
 nas przece Apostoł napomina do Kol. 3.
 v. 16. Ta ale Chwała stać się musi przez
 pewne zewnątrzne Ceremonie / y dla tego
 som uwiedzone :

1. Abyśmy wewnątrznom BŌgu powinni
nom Służbie zewnątrznie też oświaczali.

2. Aby ludzka Słabość przez nie jako
żywe obczyszczenia się w Pobożności
umocniała.

3. Aby BŌŹi Tajemnice łatwy się po-
jone / zachować / y pozorowane być mo-
gły / a sprosty Lud do poznania ich przez
Ceremonie jako za Xenta był wiedzony.

4. Aby wszystko / co do Służby BŌżey
należy / uczciwie / a według Porzondku się
działo jako Apostoł napomina 1. do Kor.
14. v. 40.

Pyt. 388. Co właśnie znaczą Ceremonie / które przy śafowaniu Świentych Sakramentow się używajom? Odp. Ceremonie / które przed śafowaniem się czyniom / obyczajnie połączajom jako tu godnemu przyimanu S. Sakramentow się gotować trzeba. Te drugi ale znaczą cześciom moc / a skuteczność / ktorom S. Sakramenta na Duszy sprawujom tego / który je godnie przyima; cześciom powinność / ktorom Człowiek opowionzany jest.

Pyt. 389. Czemu ale Kościół zawsze zażywa

żywa lacyński Rzeczy przy Służbie Bożej?
Odp. Że lacyńska Mowa między wpyt-
kami inżemi jest neyczysta / nieodmienna /
po całym Świecie zwyczajna / a neyzna-
jomka Mowa / co nietylko niejako widzieć
z Ciadpisu Krzyża Krystusowego / który
po Żebrystu / Grecku / a Lacyńsku pisany
był Jan. 19. v. 20. ale doświadczeni / a uży-
wani całego Świata to twierdzom. Tak
Kościoł chnet od Poczontku tej Rzeczy
zażywał / y narzondził / że w Greckim Ko-
ściele po Grecku / a w lacyńskim po Lacyń-
sku wpytko / co do Służby BOŻEY / Mże
S. śasowania Sakramentow należy ma-
bydż odprawowano / aby tak w tym / jako
w owym jednostayna równość w Służ-
bie BOŻEY po całym Świecie się zachos-
wała. Co też mondrze jest / bo kiedyby
w jedney każdey Brainie w własney Rze-
czy Służba BOŻA łonana była / spůsob-
to by to Nieporzondeł wielki / kiedy jako
wiadomo jest / mowy się czensto mieniom /
y do cała w jedney Brainie / jedna Mowa
ma rozne Spusoby wyrażenia / abo wy-
mowienia / y w jednym Kraju dołond się
rozne Ciarody / y Języki schodzom / w
jakij

jakiy tedy Rzeczy miałoby się tam odprawać?

Je nie wszystko wszyscy przy Służbie Bŏżey rozumiem / przeto niebendzie żaden oszukany / bo jako Chrystus czensto się odłoneczył / a sam osobno się modlił Matth. 14. v. 23. wskazuje jego Modlitwa swoje skuteczność miała: a jako y za Ciebie przytomne też modlić się może Ephez. 1. v. 16. tak też Modlitwa / ktorom Bśiondż przy Mŏsy S. abo indziej przy Służbie Bŏżey za Lud odprawuje / rownie swoje skuteczność ma / chociaŝ już nie wszyscy slyŝom / abo rozumiem. Co ale Mŏsa S. a inne Ceremonie Służby Bŏżey znamy / Lud dostatecznie wie z Ciągł Brzesćianskich / Kazan / a Bśiondżel Modlitewnych / ktore w jednego każdego Narodu Języku się znaydujom / co jedzynie poznaje się ztond / że Lud przy Ciabożenstwu już stojoney / już klęczoney przedstawione Tajemnice czci. Jest cale co innego o Kazaniach / ktore tu zbudowaliśmy / tu Ciapomnieniu / a Poćieŝeniu się dziejom / a ty zawdy (jako w całym Kościele Bŏżym zwyczajno jest) w jedney każdej Brainie własnym Języ-

tem czynic sie musom / o czym Apostol
obsernie mowi 1. do Kor. 14.

G. I.

O Kościelnym Swienceniach.

Rt. 390. Czemu sie Woda swienci / y
inne Rzeczy? Odp. Kiedy Apostol
wyraznie uczy / że każde Stworzeni po
swiencone bywa przez Slovo BŹe / y
Modlitwe 1. Tim. 4. v. 5. Tak Kościol
od Poczonku ma we Zwyczaju / że Wode
swienci (co przedfigurowano bylo nie ja
ko / y przedznaczono przez Wode oczyszc
zenia Num. 19.) a te z swienconom So
lom zmieszać / czego zaś zwyczaj ztond
pochodzi / że BŹg przez Eliseusa Jerye
chuntki Wody Solom uzdrowil 4. Reg.
2. Przy swienceniu takowey Wody
Ksiondz Pana BŹga prosi / aby on wŹyła
to co z niom pokropiono bendzie od wŹsła
lii napaści Ducha złego przez wzywani
Imienia jego Swientego łaskawie oŹwo
bodzić / a swoim BŹstim PoŹegnanim
raczył napelnić / ku ktoremu Cyłu / a Kon

eu Prawowierni swiencom Wode biez
rom / potrzebujom / a w Uczciwości ma
jom.

Z podobnych Przyczyn w Dzień Oczyś
czenia Panny Marye / to jest na Gromnis
ce swiencom sie Swiece na Przypomnie
ni / że w ow Dzień prawdziwe Swiatło
Swiata Chrystus pierwszy raz w Bościele
sie pokazał Luc. 2. v. 32.

Nia Poczontku Poštu we Strodze Pos
pielcowom swienici sie Popiol / y z nim
Słowy Prawowiernych sie posypujom /
aby śmiertelność swoje sobie przypomina
li przez Słowa / które Bśiondz przy tym
wymawa : Pamientay Człowiece żeś jest
Proch / y w Proch sie obreciś Gen. 3. v.
19. a przez to do Pokuty wzbudzoni byli
Jerem. 6. v. 26.

Nia Kwietnom Tiedziele swiencom sie
Palmy / abo gdzie takowych niemaś inśe
Galonki / abo Boćianki na Pamiontke
wjazdu Chrystusowego do Jeruzalema
Matth. 21. v. 8.

Podobnie w rozne Czasy inśe / a rozne
Rzeczy sie swiencom / przez co Boćcioł
nie inego niechce / tylko takowe Stworze
nia

nia przez Słowo B^Oże / a Modlitwe
świentę / aby przez to przyšlo Pożegna-
ni B^Ożi na tych / którzy owe z Dzienias-
mi bierom / a z Ciabożnościami używa-
jom 1. Tim. 4. v. 4.

Pyt. 391. Czemu nad Posażnicami/
małymi Dziatkami / choremi / obezaro-
wanymi / od Diabla opentanymi Pożes-
gnania Kościelne się czyniom? Odp. Po-
sażnice obyczajnie po Wyściu z Posogu
bывajom od B^Ożendza do Kościoła uwie-
dzone / a żegnane podle Przykładu Panny
Marye / która czterdziestego Dnia po Po-
rodzie Dzieciomko swoje Jezusa do Ko-
ścioła przyniosła / a B^Ogu ofiarowała
Luc. 2. v. 22.

Małe Dziatki B^Ożendzowie żegnajom /
aby od wpełkich Ciapaści Diabla / a złydy
Ludzi uwolnione / abo zaopatrzone były
według Przykładu Krystusowego / który
małymi Dziatkom do siebie przyciąć dopu-
ścił / y kładone na ni Rence błogosławił je
u Mark. 8. 10. v. 13.

Wład chorými / obezarowanymi / od
Diabla opentanymi / y podobnymi Mo-
dlitwa / y Żegnania Kościelne się czyniom

według nieomyślney Obietnicy Krystusowej : Cuda tych co uwierzą / te nasładować będom : w Imię moje Czarty będom wyzwać , , na niemocne Ręce będom kłaść / a dobrze się mieć będom u Mar. 16. v. 17.

A ponieważż poświęcone Rzeczy swoje Moe mamom jedzynie z Słowa BŹego / a Modlitwy / na czym wŹytki Kościelne Swiencenia teŹ tylko zawisły / przeto w Używaniu tych Swienconych Rzeczy / y Żegnaniu Kościelnym mamy w sobie wzbudzać ten Umysł uczynioney Modlitwy / y Obietnicy Krystusowej stać się Uczestnikami / a przy tym stać wiernościami BŹoga prężyć / a wierzyć / Źe on nas przez to (kiedy się mu lubi / a nam pożytecznie jest) od złego wybawi / y Pożegnania swego udzieli Mar. 11. v. 24.

§ II.

O niektórych innych Obyczajach Kościelnych.

Ryt. 392. Czemu przy Służbie BŹejey Swiece / a Adzidło się potrze
bii

bujom? Odp. A Uczczeniu Boga przez
to / który już w starym Zakonie tu Służbie
swoiej rozkazał uczynić Lichtarze / y
Lampy Exod. 25. v. 31. jeżeli też zawse
gorajoncom Lampe Exod. 27. v. 20. y
Bądźdło Exod. 30. v. 34. nam ale przy
tym tu Upomnieniu / że mamy Boga
prosić przy widzeniu / a obecności tego
Światła / żeby Światło Ducha Świąt
tego w Sercach naszych zapalił / a zachoi
wał Luc. 12. v. 49. a przy Bądźdło / że
by Modlitwa nasza jako Wonnosć przed
Obliczność jego się podniosła Psalm. 140.
v. 2.

Pvt. 393. Czemu się Kościoły / y Oł
tarze świątcom? Odp. Luboć BOG
wszędzie przytomny Duch jest / którego
wszędzie / y na każdym Mieyscu chwalić /
a czcić możemy Jan. 4. v. 23. jednak prze
ce już w starym Zakonie rozkazał Imie
niowi swojemu przybytek Exod. 25. Oł
tarze Exod. 27. y Kościół budować /
gdzie chciał bydz osobliwie czczony 3.
Krol. 6. 1. Mach. 4. sam Tryfus na
Świento Poswioncania Kościoła był
przytomny Jan. 10. v. 22. &c. Za cza
B b 100

som Apostołom już Kościoły poświęca-
no / co ztąd jasnie się pokazuje / ponie-
wacz Apostoł Paweł rozność czyni
między Kościołem BŹym / a Domem
pospolitym 1. do Kor. 11. v. 22. według
tegoż tedy zawże święconom się Kościoły /
y Oltarze / przednie / a osobliwie BŹgu
WŹchmogoncemu ku Czei / a Chwale /
a niegdy też do tego na Pamiontce pe-
wnych Świętych / od których Kościoły
Imienia swoje wiedom. Ceremonie kto-
re przy Poświęceniu Kościoła som w
Używaniu / som ł temu zrzonzone /
cznściom na odpędzeni Wocy złego
Ducha od Mieysca tego / cznściom ku
Przedstawieniu Świonobliwości Domu
BŹygo Gen. 28. v. 17. Exod. 3. v. 5.
3. Brol. 9. v. 3. a przez to ku Napomnie-
niu wieraych / że już to niejest Dom spros-
sty / jako inny / ale Dom Modlitwy Luc.
19. v. 46.

Pvt. 394. Cia co to som tak bogate
Rzeczy w Kościele? Odp. WŹytko ku
wientkney Czei / a Chwale BŹga / który
w itarym Żaloni Przybytek / Strzynie /
Taczania do Ofiar / y Ubior Zapłanski
ney.

neydroższy sprawić rostkazal / jako widzieć
z Asiengi Exodi. Podobnie temu y Sa-
lamon uczynił 3. Reg. 7. też niemoż: bydz
nie tak drogigo na Swiecie / co by BOgu/
a domowi jego nieprzystalo / co Krystus
nie jako potwierdza / kiedy schwaluje owe
Swientom Utracie drogiy Miasci Maga-
daleny / nieuwazujone / ze Uczniowie to
za Strate mieli / a mniemali / zeby lepszy
bylo / kiedyby te Miasc przedano / a Ubog-
im rozdano Matth. 26. v. 7. moze kto
Dom BOzy ozdobić / a zatym na Ubogi
niezapominać. Na zbytecznom w Szas-
tach Pyche / a nakladne Budowania Dos-
mow (co by też na spomożeni Ubogich
starczylo) żaden nierzeknie: na co ta
Utrata? Matth. 26. v. 8. tylko Dom Pa-
na BOga ma bydz pusty Agg. 1. v. 9. przez
to to trzeba czynić / a owego nieopuszczac
Matth. 23. v. 23.

Pyt. 395. Czemu sie potrzebujom nie-
ktore Ceremonie, ktore Poczontel swoy
majom w starym Zakonie / teraz ale znies-
iony jest? Odp. Wchytli zwyczajne Ce-
remonie som od Besciola narzondzone /
a t Sluzbie BOzey poswiecone / ze ale

wiele ich jeszcze / ktorych w starym Zakonie
 zażywano / to potwierdza / że te prześlę
 były figurom teraznieyszych / a tak we swo-
 im Poczontku / ustanowieniu / y Naturze
 dobre / a Bógu mile som. Przeto Bo-
 ściół za słuźnieysze uznał / niektóre już w
 Piśmie S. ugruntowane uwieść / niżeli
 same nowe Ceremonie postanowić / nie dla
 tego / że som w starym Zakonie / ktory
 Brześcianow nieopowienzuje / ale że je
 Bóściół narzondził / choćiaścić to niejest
 na Odpor / żeby niektóre w starym Zako-
 nie używane Ceremonie, ktore Brześcian-
 skiy Religij przystojom / zażywano / jako
 w nowym Zakonie dziesientoro Bóże
 Przykazani / a wiela inſzych Rzeczy stare-
 go Zakonu przyimujemy / a trzymamy.

Co się z tych używaniow / ktore się cza-
 sem przytryfiajom / dotyczy / na to jest
 wyraźna Nauka / a poważna Intencja Bo-
 ścióła / aby wszystkie Powiatki / a zle Uży-
 wania / ktore albo z Prostoty / albo z Nie-
 rozumu / albo dla własnego Zysku / abo
 ze Złości niektórych Ludzi tam abo sam
 się stawajom / zupełnie odrzucone były /
 ale nie / aby z tych Przyczyn wszelki chwa-
 la

lebne / a doświadczone Obyczaje / a Cere-
monie. były społecznie opuśczone / y za-
niechane. Podobnie jako przy śafowa-
niu / a Przyimaniu S. Sakramentow
wiele Niesłusności się przydawa / wskaf
dla tego się niegodzi ich śafowani odrzu-
cić. Alły tempimy / y ganimy wszelki złe
zażywania / a Niesłusności / y za to trze-
mamy / że złe Obyczaje / a Zażywania
niektorych osobitych Ludzi powośednemu
Kościołowi Chrystusowemu ani, jego
Chwały / ani jego Prawdy nieumieńsom/
aniż odbierom.

Zawierka, a Napomnieni Duchowne.

Nac jest w troćkość zebrana Wiary y
Mrawow Ciała Katholickigo Ko-
ścioła, ktory Chrystus zfundował / Aposto-
lowie ścypili / a po Świecie rozkazyli /
tał wiela Świentych Oycow / a Kościoła
Ciauczycielow ścycili / a bronili. Na-
puł trzecia sta Papiężow od Piotra aż do
dziśieyśzego Clementa XIII. nieprzerwanie
jeden po drugim rzonżili / a sprawowali /
tał wiela czeńściom Generalne / czeńściom

Nationalne, czeńściom Provincialne Concilia, abo Kościelne Rady z ostatnim powszechnym Trydentskim Seymem potwierdzały. Tedy już na Rozsondeł tegoż nieomylnego Kościoła to wbytko się posłuszenie poddaje / a zawiera z Apostołem : Doświadczaćcie samych siebie, jeśli jesteście we Wiarze, samych siebie doznawajcie 2. do Kor. 13. v. 5 y niedawajcie się od każdego Wiatru Nauki unosić / y przez Złość Ludzkom / przez Chytrość na Okutani Blendu do Ephez. 4. v. 14. jedno trwajcie we Wiarze ugruntowani / y stateczni do Kol. 1. v. 23. dobrze wiedząc / że mocny stoi Grunt Bóży / mając te Pieczęć : zna Pan / którzy som jego / dla tego niech odstompi od Niesprawie dliwości wszelki który mianuje Imię Pańskie 2. do Tim. 2. v. 19. abyśmy się wszyscy zgłąbi w Jedność Wiary Ephez. 4. v. 13. y raz donść mogli Przodka / y Zonczyćciela Wiary Jezusa Chrystusa Pana naszego do Jyd. 12. v. 2. Ztoremu samemu niech bendzie Czeńść / y Chwała na wieki wiekom An en 1. Tim.

I. v. 17.

Bb 4

Do

Dofazani

Ktorego Wieku mianowitſze Kacer-
stwa powstały, y potemptone były.

Bryſłowi jeſt u Ludzi: Przy Domie
BOżym zawsze Szatan ma swoje
Baplice. Jezeli Bryſłus dwanaście
Uczniom powołał / aby Świentom / a
zbawiennom Naucz dla Rozkryżenia
Brolestwa BOżego niewiernym po ca-
łem Świecie opowiadali? a wszyscy Na-
rody do Jednory w przedstawioney Nau-
ki / Religie, a Kościoła / naśladowanie do
Żymota wiecznego wprowadzili? toć
podmodny Szatan / jako Małpica dzieja
Kryſtuſowe zawistnie naśladowane dla
Rozkryżenia swego wieczitych cłow
Brolestwa niepoliczone pseudo-Aposto-
ły zawsze miał / ktore nieposyłał do Pogro-
now / iże te w Służbie swojej zajente
trzymał / ale do Oweczarnie Bryſtuſo-
wey / aby Oweczym Odzieniem okryci nie-
opatrne Owieczki z Natury swej do zle-
go wiencey / niżeli do dobrego naſłonne-
tym łatwiey zwoździli / mordowali / Bro-
les

lestwo BOŻY pustoszyli / a piekielne napelniali. Lecz chociaż trwawemi Łzami niedosć opłakana Dusz Porażła przez tałowe Owezym Odzienim odkryte Wilti sie stawala / y po dziś Dzień / BOŻe polustuy! sie stawa / przece Brony piekielne nieprzegwalcom Kościola Katolickigo na Fundamencie Apostolow / y Prorokow / gdzie glownym Kamieniem sam Jezus Chrystus / wybudowanego Matth. 16. v. 18. do Ephez. 2. v. 20. boć jako przez odcięci Członkow piekielnym Ogniem nakażonych ciało przy Żywocie chociaż z płodow / y bolami zachowujemy / na tałow wy Spusob tylko Członki szataniskimi Ciałami zarażone / iże uzdrowione bydzi / ani Kościola BOŻego słuchać niechcom / według Rozkazu Chrystusowego Matth. 18. v. 17. jakkolwiek z wielkim Polutowaniem odrzucamy / aby całość Ciała Chrystusowego / to jest : Kościola Katolickigo przy zdrowey Ciańce zdrowa zachowana byla. Dla Zachowania tedy zdrowych przy zdrowey Chrystusowej Ciańce / a uleczenia w Religij szwankujonych Członkow do Uwagi przedstawiam : jako

Cies

Nieprzyjaciele Kościoła S. Rzymskiego /
 Miatki naszej powstachney wedle zwyczaj-
 ney przewrotności swey Lud osobliwie
 sprosty zwodzą / gdy omylnie / a for-
 telnie udawajom / że Rzymski Papież jest
 Antykryst / aby tak od prawey Wiary
 Rzymskiy sami Antykrystowi przedchod-
 cowie nieopatrnie do swych Blendow tym
 łatwiy uwiedli. Lecz toinuy damy za
 prawdę ? czy tym dla Żystu swego docze-
 snego ofiemetnym Blendarzom ? czyli
 nieomylnemu Pismu S. ? które na Przes-
 łożeniu Łzy ierich u Daniel. Pror. w
 Rozdz. 7. a 9. A w Objaw. Jana S. w
 Rozdz. 11. a 13. znacznie jako Walcem po-
 kazuje / że tylko jeden Antykryst / a to do-
 piero przed Słonecznem Światem powo-
 stanie / puł czwarta Roku panować ben-
 dzie / sprzeciwi się wszystkim / y samemu
 Panu B Dgu / sam siebie za prawdziwe-
 go / a niewyższego B Dga / a Żydom za
 Mesiasza udawajonc. Gdyż ale już wiens-
 cey niż przez siedminastie set Lat od S.
 Piotra pierwszego Rzymskiego Biskupa /
 abo Papieża aż do terażniejszego Clemensa
 XIII. na puł trzecia sta Rzymskich Biskup

pom porzondnie ſie liczy / niechay że nam
 dołażom / ktory z Rzymſkich Biſkupow
 nad prawdziwego Boga ſie wynoſił ?
 abo przynamniy nad ktorego kołwieſ
 Swientego ? niech przeſwiazom / ktory
 Papież ſamego ſiebie za Boga chwalić
 łażał ? niechay że do Żydow idom / a py
 tajom ſie / jeżeli ich Meſyaſ przyſzedł ?
 ktorego Papieża za Meſyaſa ſwego przy
 jali ? abo niechay że (radzim uprzyminie)
 wczynie ſalenſtwo ſwoje uznajom / Pi
 ſma S. przewrotnie na ſwe właſne Zatra
 ceni ni nakrencajom / a niewinnych Owie
 czeł Krwiom Jezusowom odkupionych
 przez kłamiwe / a blendne Piſma wy
 kłady z Omeczarnie Kryſtuſowey Zato
 lićkiy niekradnom / niemordujom ; ale ja
 ſo ſumieni / a zdrowy Rozum ich nauczaj /
 tak niechay wyznawajom / że Papieżowie
 jeden po drugim porzondnie obrani U
 zond od Weywyżſzego Bapſana / a Bi
 ſtupa Jezusa Kryſtuſa w Oſobie pierw
 ſzego Papieża Rzymſkiego Piotra S. ſo
 bie zlecony / aby Koſciółem S. Bato
 lićian rzonżili / przyimujom / a wyłona
 wajom / y z tond Vicariuſami / to jeſt :
 Was

Namiestnikami Krystusa Pana tu na ziemi się zowiom / y takowych Catalog, a porzondne Nastempowani może się wiszące w Bzionsce Kralowna Cyrlew nas zwaney na Liście 723. aż do końca.

Nam tu Umysł jest po Nauce prawdziwey przydać / a przedstawić na jawo niektóre Blendy Kacerzki na przeciw Kosciołowi powołanemu roznymi czasami powstałe / a to dla zrzetelnego uznania.

1. Jako ty niezbożne / a brzydki Namiestnicy byli.

2. Jak Boga / y Prawdy spuśczoney teraznieyszy Kacerze Przodkowi mieli.

3. Że wszyscy od Katolickiej Religie odpadli niemogom lepszej Nauki nad Katołidom wymyślić / aby jeszcze tysionczne Kacerstwa powstały. Przeróż :

Wiek I.

WTym Wieku powstał Simon Czarnowit z Samarye pierwszy Arcy Kacerz / a Ociec wszystkich Kacerzow / ktory Łasce Ducha S. chciał za Piniondże targować / skond Targowani Rzeczy Swientych mianuje się Simonia. Ten za
BO

Boga się wydawał / że sobom wodził
 Niewiaśke Imieniem Selene / która w
 Tyro jawna nierządnicą była / y uda-
 wał / że z tey spłodził Anyoly / y Archy
 Anyoly. Zakazywał dobre Uczynki.
 Ludziom Zbawieni obiecywał / kiedy Du-
 wierność mieć będom w nim / y Se-
 lenie &c. lecz tego Blendarza S. Piotr /
 y Traute / y Piniondze zakłnoś. Tegoż
 Simona Uczniowie Czarownicki / nie-
 rzędny / a baktwochwalśki Żywot wiodli /
 jako świadczy S. Irenaeus Lib. 1. c. 20.
 Biedy Diabli Simona do Powietrza
 nieśli / za Modlitwom S. Piotra musie-
 ligo upuścić / przeto Rence / y Cłogi pola-
 mał / która sromota tak go zamierzła / że
 sam siebie rzucone w Dół / o Żywot
 przywiódł Roku Brystusowego 66.

Nikolaitowie nauczali / że każdemu
 wolno jest Mążelstwo rozłonceać / na
 Żony targować / z cudzemi trzymać &c.
 Baron. An. 68.

Cerinthus z Azie uczył / że Brystus nie-
 był Bogiem / ani Marya niebyła Pan-
 nom; wienśhom Czenść Ewangelię S.
 Mattheusza odrzucał / a to za neywient-
 dor

dobro poczytał / na co tego chęć ney-
wiecey zawodziła &c.

Ebion Towarzyś Cerinthow ganił Pa-
nieństwo / chciał ; że każdy żenić się mus-
si. Itém dopuszczał tak wiele Żon nabrać /
jak wiele mógł kto obchować &c.

Menander Uczeń / a Nasładownik Si-
mona Czarownika.

Wiel. II.

Carpocrates, a Valentinus oba Egy-
ptianie z Alexandrie / Gnostyków pu-
wodowie między wieloma sławnymi
Wieżbożnościami uczyli / że Krystus
Człowieka do tak zupełney Swobody po-
stawil / że do żadnych Uczentów dobrych
niejest opowionzany : aniż Brześciano-
wi żaden Grzech / by y neywienty był /
uszkodzić niemoże. Aby Ludy wiecey po-
motali / a za sobom pociągali / udawali :
że żaden Uczynek ze siebie złym niejest /
jenom że go za zły poczyta ; przetoż za-
dnego Rozsądku nieuznawali między
Morderzem / Cudzołożnikiem / a między
S. Janem. Sakrament Ciała / y Brwie
Krystusowej / Pośty / poskutne Uczynki
oda

odrzucał / a przece ty zgnile Żowada
nazwali sie Brześcianami / przez ktorych
prawdziwi Brześcianie u Poganow byli
osławiani z domiewania / że tym zgnila
com wszyscy Brześcianie som rowni Ba-
ron. Rok. 120. N. 22. a Roku 145.

Cerdon z Syrie z Biblie wymusztrował
stary Testament / Listy Apostolski / a Ob-
jawnieni Jana S. Baron. Rok. 146.

Marcion Uczeń Cerdona Roku 135. przez
Nieczystote upadł do Bacerstwa / stary
Zakon odrzucił / a nowy obrzynał wedle
swey Wole / jako S. Epiphan. 99. Textow
od niego zsfalszowanych dowodzi. Ten
też nowo Brzczeństwo wymyślił. Jako
Baron. Rok. 146. świadczy.

Item że dobre Uczynki niesom potrzebne/
ani do Zbawienia niepomogajom / y do-
cała ze wszystkimi Uczynkami swymi spra-
wiedliwi grzešom / nauczał. O tym Ter-
tulan. Lib. 2. contra Marcion.

Apelles Uczeń Marciona mówił: że każ-
dy powinien w tey Religii trwać / do kto-
rey sie raz przyłoneczył / tedy jenom Kry-
stusa wierzy / a trwa w Uczynkach do-
brych &c. Baron, 146. N. 17.

Mon.

Montanus uczył Roku 170. że Połuta
nie jest Sakrament &c.

Ci wszyscy aż dotąd mianowani Ba-
cerze / jeszcze za czasu Apostołow żyli / za
falesnych Nauczycielow / a Diabla Wy-
słancom uznani byli. Było y innych
przez trzydziści Bacerstwow / ktore dla
Bratności tu opuszczono.

Wiek III.

Roku 251. oprócz inszych powstało
Bacerstwo Tiowatianow / ktorzy
powiadali / że Grzechy sōm jednaki / a so-
bie rowne ; Wdowcom Żenieni zakaza-
wali / z Montanistami trzymali / że Po-
łuta nie jest Sakrament / naprzeciw kto-
remu Bacerstwu w Rzymie pierwszy
Seym zwołany był Roku 252. W An-
tyochii też był Seym zwołany naprze-
ciw Pawła Samosatenstigo / ktorego
Ciarka była potempiona jako Baron. Rok.
265. a 272 &c.

Otako Roku 276. powstał Manes
Mistrz Bacerstwa Manicheystigo / uczył
że Człowiek niema swobodney Wole / a
z Montanistami / że wszystkich Rzeczy
stwor

stworzonych som dwa Poczonki / jeden
dobry / a drugi zły / że Świentych a ich
S. Reliquie sie niegodzi czcić &c. patrz
Baron, Añ. 272. S. Augustin de moribus
Manichæorum, Wiele innych niepłatno
mianować.

Wiek IV.

Roku 306. Donatus Biskup Afrykański
zaczal błondzić / od ktorego Bae-
terstwo Donatistowe nazwano; uczyl że
Kościół Krystusow zginił / a tylko przy
swoym Zborze małym został / a w samych
sprawiedliwych &c. Baron. Tom. III. aleć
Roku 313. na Seymie Rzymskim od S.
Melchadesa Papieża z Kościoła Katolickiego
był wyklenty.

Otoko Roku 310. Arius Alexandryński
inne Bacerstwo wymyślił / a odrzuciwszy
Tradycie, abo Podania Kościelne / chciał
że niema bydź nic wierzone / co w Bibly
niejest napisano &c. Aleć Roku 327. na
Generalnym i. Nicenckim Seymie za czasu
S. Sylwestra Papieża od 318. Oycow
Świentych za Bacerza uznany / a po-
tempiony jest.

Oto

Około Roku 322. był Seym trzymany
w Gangru na którym Imieniem S. Syls
velstra Papieża przodkował Osius, na tym
potempiony jest Eutactus Piotra fałszywe-
go Pustelnika z Palestyny Uczeń / który
Połty od Kościoła narzondzone odrzu-
cał / Kościoły Swientym Bożem na Pa-
mioncie / a Uczciwość poświęcone / gari-
dził ic. Baron. An. 361. N. 44.

Aerius nie tylko Połty / a Swienta od
Kościoła S. postanowione odrzucał / ale
iż Miodlitwy / a Mże S. za Umarke za-
zował; ktema uczył: że miendzy Biskupa-
mi / a prosemi Bsiendzami niemaż żadney
rozności.

Helvidius Panieńskiy Czystoty Wics
przyaciół uczył; że Marya Panna nieby-
ła Pannom; że Panieństwo u BOga nie-
ma wientksey Zasługi jak Manżelstwo &c.
Epiphan. hares. 75.

Jovinianus odbiegły z Mediolanu Mnich
uczył / że każdy Połarm każdego Czasu
każdy Człowiek pożywać może; że Erze-
chy wszyscy sobie som równe; Panieństwo /
a Bezżenstwo ganil / Panny BOgu po-
Cc

ślubione z Błaskorow do życia rozpustnego
wymabiał. O tym Baron, An. 412. N. 16.

Evnomius z Bappadocie nauczał / że sa-
ma Wiara bez dobrych Uczynków zbawi-
a wierzoncemu Bóg żadne Grzechy nie-
przepoczyta &c. Ślamiwał się z uczy-
czenia Świentych / ich Reliquij, a Ciu-
dom. Baron, An. 360. N. 35.

Długo by było wstytki blendy opisać /
ktorych tego Wleku na 50. się wytkuło / a
Bosćiol S. Batolicki je chnet na roznych
Seymach jaż niezbożne Bacerstwa po-
tempil.

Wiek V.

Roku 406. Vigilantius w Pogardzeniu
Świentych / a ich Reliquij naśla-
dował Evnomia &c.

Tegoż wieku wyniknęły Bacerstwa Pés-
lagianści / Nestorianści &c. Aleć Nesto-
rius na Seymie Epheskim I. Generalnym
III. za Papieża S. Coelestyna I. przez 200.
Biskupow potempiony / w Egypcie tak
spotnie zginął / że Tenżet jego za żywu
zgnił od Chrobaków rozwiertany Baron.
Tom. V.

Item

Itém powstałi Eutyches / Dioscorus ,
 Acephali , to jest : Ludzie bez Głowy ; że
 Wierchności Duchowney nad sobom mieć
 niechcieli. Iconoclasta , to jest : Obrazo-
 Borey &c. Lecz Roku 451. na Seymie
 Calcedonenstym Generalnym IV. od 630.
 Świentych Oycow Eutyches / a Diosco-
 rus potempioni / a na Carthagenestym
 Seymie Donatistom / na drugim Pelas-
 gianowie od 300. Biskupow za Bacerzom
 uznani / było y innych 14. Seymow ro-
 znych tego wieku / na których wszyscy bles-
 dne Ciątki Bacerzom były potempione /
 co opisać niejest w przedśiewzięciu.

U w a g a

Nad Kacerstwem pierwszych pieńci
 Wiekow.

Quaestio abo Pytani.

O Jeżeli terazne ostatnich czasow Sekty
 owe aż dotond wyliczone Blendy
 za Bacerstwa ? abo za prawdziwe pras-
 wocwiernych Ciątki trzymajom ? Odpow-
 wiedzomli / że som Bacerstwa ? tedy czy
 hecom / czy niehecom / przece przyznać
 musom / że też ich własne terazne Ciątki
 C c 2 som

som Bacerstwa / poniewacz rownie to
trzymajom o samey Wiarze / o dobrych
Uczynkach / o swobodney Woli / o Sa
kramentach / zachowaniu Przykazan Bo
zych / o Grzechach / Wzywaniu Swienn
tych / Oczyszczeniu &c. co w pierwszych pien
ci Wielkich Swienty Rzymstki Katolicki
Kościol za Bacerstwa potempil / y po
wsytki czasy aż do teraz za Bacerstwa
stale trzyma / y tempil.

Jeżeli ale odpowiedzom / że wprzod
mianowane Nauki niebyły / ani nie som
Bacerstwa / ale prawdziwa / Katolicka /
a dobra Nauka ? Tedy dycone / niedycone
musom przyznać : że Swienci Apostołowie /
a ich pierwszy przez piene set Lat
Następstwo porzond prawom Nauke
potempiali / a tak oni sami falesznom mieć
musieli / abowiem sami Apostołowie Si
mona / Cerinta, Ebiona, Cerdona, Mar
ciona &c. potempili / a pierworodnymi
Diabla nazwali. Ale z takowom Odpo
wiedziom sami na przeciw sobie by mowi
li: poniewacz za prawdziwom rzecz wszytko
cy / S. Katolickigo Kościoła przeciwnicy
terazniejszy jednostaynie przyznawajom /

że Kościół Krystusow / który a tych sta-
rych pierwszych Wielach Katolickim był
nazwany / był prawdziwy / a prawy Ko-
ściół przez pięć set Lat po Krystusowym
Urodzeniu. Tedy też musom przy-
znać / że wszyscy takowe Ciały / które w
pierwszych pięć Wielach Kościół Kato-
licki potempil / też som fałszywe / blendne /
a Kacerzki Ciały.

Uniz to ich od Kacerstwa niewykami /
jeżeli by myśleli wykrecać / a mówić : że
czonstka takowych Ciały prawa / Czoni-
stka jenom fałszywa jest. Bo kandy tylko
jedzinom fałszywom Wiary Ciały NB.
jedzinom jawnie za dobrom uznawajom /
tam Prawda odstompila / tam niemaś
Ducha BŹęgo / Ducha Prawdy ; tam
tedy niejest / ani bydz niemoże prawy Ko-
ściół. Tedy gdy teraznievszy Sektarze
choćiaś jedzinom Czoniście Ciały z
wprzod wyliczonych Kacerstwom trzy-
majom / za dobrom przyznawajom / już
ieich Zbor niejest prawy Kościół / ale je-
nom jedno w pierwszych pięć Wielach
od Kościoła BŹęgo Katolickigo po-
tempione / a na nowo wzbudzone Kacer-
stwo.

stwo. A to też sam Doctor Martin Luther przedpowiedział Tom. VII. Jen. fol. 416. a 417. gdy mówił: Kościół niema, ani niemoże kłamać, ani Blendow uczyć, by w jedynen Eżensci: toć Prawda, według ińcia mowionc, Kościół Świenty niejest bez Grzechu: ale Nauka musi niebydź grzeszna, ani naganna: Nauka musi bydź prawa, a zapewnie bez wshetigo Grzechu. A ty Lutrowe Słowa jawne Świadectwo dawajom / że Kościół Brytusow / to jest: Rzymští Batołicki niemogl / aniż niemoże kłamać / ani zblondzić / kiedy jako na Poczontku / tak teraz / y zawżę Nauki blendne za Kacerstwa potempia / y potempia / a Sektarzow / ktorzy napomnioni do Jednoty zdrowey Nauki Batołickiy / od ktorey odpadli / nawrócić się niechcom / jako martwe / piekielnym powietrzem zarażone Członki od Całości Ciała Brytusowego / to jest od siebie odrzucał / y odrzuca / poniewacz sam Brytus tak przysłażal Matth. 18. v. 17. jeśliż Kościoła niesłuchał, niechći bendzie jako Poganin, a Celnik.

Wieś VI.

Tego Wieku neybarzey Kacerstwo Evtichianow na wiela Sekt się dzie,

lone rozmnożyło / y na przeciw Generalnemu IV. Symu Calcedonskiemu / na ktorym Eutiches z Dioscorem był potempion na odpor się wściekało / lecz znowu Roku 619. na Seymie Hispaleńskim za Pomocdem Papieża S. Bonifacія V. klenawom Kościelnom było porażone.

Wiek VII.

Machomet z Oyca Pogana / Matki Żydowskiej splodzony / po Chrześcijańsku wyuczony za Pomocom Żyda / a Serjusa Apostaty Roku 622. z Poganstwa / Żydowskiego / Arianstwa &c. Kacerstwom swojóm przewrotnom Sekte zebrał. Też powstali Monotelitowie / lecz Roku 649. S. Martin Papież zebrał Seym w Rzymie ze sta pięćci Biskupow naprzeciw Monotelitom / a Roku 680. na Seymie Generalnym VI. Constantinopolitanym III. za Pomocem S. Agathona Papieża przez 289. Biskupow zebranych Monotelitowie z Kościoła wyłenczeni byli.

Wiek VIII.

Leo Isauricus Cysarz / y jego Syn Copronymus jako Cysarstwa / tak y Bez-

bożności po Oycu dziedzicz / y Leo
czwarty także bezbożny Copronyma Syn
wojne przeciw Obrazom odnowili / kto-
ra z Marcionitami / a Manicheami była
ulożona / aleć na Seymie Nicenjskim II.
Generalnym VII. Roku 787. od 350.
zgromadzonych Oycow Swientych błon-
d ich potempiony / a Uczciwość Obrazow
obroniona jest.

Wiek IX.

Gotteschalculus Mnich Sassi błędnie
uczyl / że Bóg jako jednych przed-
zrzondził do Zbawienia / tak drugich na
Zatraceni / ani chce Kryszus / żeby wś-
scy zbawieni byli / ale tylko ci / ktorych do
Zbawienia przedzrzondził. Item że tylko
dla Zbawienia wybranych umarł &c.
Baron, Roku 848. Aleć na wielu Sey-
mach potempiony był / osobliwie za Pa-
pieża S. Leona IV. na Seymie II. Mo-
gundkim Roku 848. a w Walency Roku
855. &c. Piśma jego som spalone / on ale
wiecznie tak zaopatrzony / żeby wiency
bezbożnom Piałom swoim niemógł
škodzić. Pauluciani od Pawła Samosa-

tena posli / a chcieli / aby wszystkim Spro-
stakom wolno było Biblie czytać / a prze-
ce sami jenom Ewangelium Mattheu-
we / a Listy Pawłowe za prawe Piśmo trzy-
mali. Cedrenus Tom. II.

Wiek X.

Ten jedźiny Wiek dźiesięnty z oso-
bliwey Opatrności Bōżey tak
szczęśliwy był / że żadne nowe Kacer-
stwo / żadne nowe blendne Nauki na-
przeciw Kościołu Chrystusowemu niepo-
wstały.

Wiek XI.

Berengarius Andegawenczyk Archi - Dia-
kon / a Sakramentarze z Włoch wy-
gnani we Francuskiy ziemi Jąd swoy wy-
rzucali / Połute / y inke Sakramenta od-
rzucali / jak też dobre Uczynki / y Piśmo
Ś. oprócz Ewangelie / a Epistol. Be-
rengarius ale z nimi trzymał / że w ney-
świentnym Sakramencie niejest przyto-
mne Ciało Chrystusowe / ale ty Blendy na
wielu Seymach potempione były / y on
sam sie na ostatek upamiętał / ten Blend.

odmował / a pokutował / v umierajone po-
wiedzial : żeć ussa w Miłoserdziu Bo-
stym / że mu Grzechy jego bndom od-
puszczone przez Pokute / ale sie strodze
ebama Sprawiedliwości Bostiv dla
Grzechow cudzych / a neybarżey tych / że
przewrotnom Nautom swojom do Ba-
cerstwa wiele przywiódł.

Wiek XII.

Tego Wieku oprócz wiela roznych Ba-
cerstwom powstałi Albigenes , z po-
czontku trzymali Manicheyski błendy /
y byli Ariani nazwani / potym też przyiali
Piotra de Bruis Bacerstwo / ktore z Hen-
rychem bezecnym z Mnicha Apostatom
złożili. Niewswientšom Offiare Mše
S. czczeni / a wzywani Swientych /
Modlitwy za umarłe / Arzeš małych
Dziatel / a Podania Boscielne &c. od-
rzucali. To Bacerstwo Roku 1139. na
Lateranenstym II. Generalnym X. Seymie
za Panowania Innocentiusa II. Papieża
Rzymstigo od 1000. Biskupow potem-
pione było. Piotra de Bruis we Francu-
skiy ziemi Bat spalił / a Henryk Strażem
wies

wiecznomi zaopatrzony / żeoy piekielnym
Kacerstwa swego Powietrzem inszych
wienczey niezarażał.

Roku 1170. posli Kacerze od Mi-
strza Petrus Waldus, Waldenscy rzecz-
ni. Item Humiliati nazwani / ktorzy po-
tempione Blendy rozmnożali udawa-
jone: że Papieża Rzymstigo / a Biskup
pow niepowinno słuchać. Że y Laicy
majom moc poświęcać Wieczerze Pań-
skom / od Grzechow absolvować &c. że
Świeńci w Niebie niewiedzom nic o na-
szej Modlitwie. Zapierali też Oczy-
ścić / Modlitwy za zmarłe; Odpusty /
Posty / Świenta / Offiary Npże S.
Bierzmowani / ostatni Pomazani, Śwień-
ceni na Bśienstwo / dobre Uczynki Bo-
ścielne podania / Obrazy / Exorcizmy / a
Ołtarze Bścielne / Reliquie, Cuda / Przy-
siengi / Bezżenstwo Kapłanow / Excom-
municacie / stopnie abo Gradusy Potre-
wienstwa / a Szwagierstwa &c. Że
przeistoczeni Cieleba w Ciało Chrystusow-
e &c. się niekaje / jeżeli Kapłan jest w
Grzechu postanowiony. A dopiero w
Pożywaniu Chleb Ciałem Chrystusowym
śie

śie stawa / że wszytki Grzechy som śmier-
telne ; Co w Pismie nie stoi / jest jenom
wymyśleni ludzki. Item że Wierchność /
ktora Złoczyńce karze / niemoże bydz zba-
wiona / poniewacz Bóg mowi : Mihi
vindicta Mnie Pomsta &c. Vide Rainal-
di Continuat. Baron. Tom. I. Spondan.
An. 1198. Lecz Roku 1179. to iak głupi /
tak bezbożne Zacerstwo na Generalnym
Seymie XI. Lateranenskim III. za Pa-
pieża Alexandra III. od trzech set Biskup-
ow zebranych jest potempione.

Wiek XIII.

Almaricus Paryski Doktor An. 1204.
uczył: że niemasz zmartwych wsta-
nia / Oczyszcza / Piella &c. że S. Obraz
zy czcić jest Balwochwalstwo. Tego
Wieku Albigenes przedeszlym od Ro-
ściola S. wyplentym Blendom / nowe
przydajonc ; Rościol Bryksusow Jaski-
niom zboycow / a Tierzondnicom Babi-
lonskom bluźniawie przezywali / z Ustaw
a Ceremony Rościelnych sie nasmiewa-
jone / neybarżey we Francuskich Stro-
nach śaleli ; naprzeciw tym S. Dominik
Mies

Nieczem Ducha / to jest Słowem Bo-
żym / a Cudami mężnie się stawil / y
Roku 1215. na Seymie Generalnym XII.
Lateranenstym IV. na którym Papię
Rzymski Innocentius III. przodkował od
czterech set / y dwanaści Biskupow som
potempioni.

Wiel XIV.

An Witleff Ksiądz Angliki / Człos-
ciel pyśny / a Sławy pragnący / że
Wigornienstego Biskupstwa nieotrzy-
mał / wściekał się / a około Roku 1372.
Gniew swój na Papieża / Prelatow / y
cały Kościół Katolicki wylewał / a żeby
swoy złościwy Umysł snadniey wywiodł /
Świętym Panom wszystkie władze przy-
właściwał / a wszystkie stare Zaczerstwa z
Prochu wyłowił. Blendom na 800. się
liczy ; między którymi udawał : że Cia-
ło Chrystusowe po skonczoney Ofiarze
Msze S. niezostawa pod Osobami Chle-
ba / potym wcale bezbożnie uczył / że
Bytność / abo Substancia Chleba / a Win-
na się nieprzemienia w Ciało / a Brew
Chrystusowe / a tak że w przenayświętym
bym

syni Sakramencie niejest przytomny Bry-
sus. Ze Człowiek niema swobodney
Wole; Offiars Nfse Swientej bluźnił;
Uczzeni Obrazow / Wzywani Swienc-
tych / Odpusty / Służby klastorne / a inne
ganił / y taki castrować / a zniść uśilo-
wał; Ze Bśionżenta pod Zatracenim po-
winne som Bościołom dobra odbierać;
Bdg musi Diabla usłuchnonć &c. patrz
u Spondan. An. 1377. a 1388. &c. Tego
Bości z Decretu Seymu Constantińskiego
wygrzebane / spalone / a Popioł wrzucio-
ny do Rzeki plynonecy / aleć z wytlentym
Popiołem Naula wytlenta przece niemi
płynula.

Wiek XV.

An Hus Bśiondz / a Professor Pra-
sti / kiedy Universitas Praška Wille-
ssowe Blendy potempila / y on potempil /
a podpisał / aleć Roku 1409. Willessowe
Blendy odnowił / y nowemi rozmnoził
za Pomocom Hieronima Praška / a
Piotra Draženstigo / ktory dla Bacer-
stwa był wygnany. Ten Hus Lud wby-
stiy Wolności nauczał / że ani Brola / ani
Pas

Papieża ſłuchać niepotrzeba / ale każdy
ma żyć według ſwoey Wole / przez co
wielkiy Rebelie był powodem.

Item że dla Zbawienia wſzytkim z Bieli
cha pić jeſt potrzeba / Lud zbuntował ;
lecz kiedy prawowierni pod jednym tylko
Spuſobem żywego Kryſtuſa / to jeſt :
Ciało / y Krew pożywajom / tedy Ode-
ſczypienicy utraciwoſy całego Kryſtuſa /
y Laſte iego ſczygulinny Chleb / a Wino
tylko przy ſwoey Wieczerzy doſtawajom /
jaſo ſwiaczy S. Auguſt. Quandoquidem
neque fides, neque Sacramenta ullis, niſi in
Eccleſiæ unitate perſiſtentibus ſunt Salutaria,
to jeſt : poniewacz ani Wiara / ani Sa-
cramenta niſom u pożyteczne nieſom /
oproczy tym / którzy w jednoſcie Koſciola
Katolickiego trwajom. Ten Racert ſus
Bogu / Koſciolu / y Cyſarzowi odporny
na Seymie Conſtantienſkim Roku 1414. z
Klauſom ſwojom był potempiony / a Roku
1415. na Koſtas Cyſarſki w Conſtancy ży-
wo ſpalony.

Wieſ XVI.

Roku 1517. D. Martin Lucher Mnich
z Kzendu S. Auguſtina Puſelnikow
z wiel

z wielkij Pychy brzydło upadł / a stał się
 Apostatą / y Arcy-Bacierzem / kiedy ta-
 łowe Ciątki podźwignął / jak starzy Ba-
 cerze wylongneli / a porzond z nimi od-
 całego Bóściola Bóżego potempione / a
 wyflente były.

1. Martin Luther odrzucił Sakramen-
 ta / które się jemu niepodobaly / jako przed
 nim czynili Waldenscy / Sakramentarze
 &c. przetoż Lutrzy niegdzie dwa / nie-
 gdzie trzy / niegdzie zgola jeden Sakra-
 ment mająm.

2. Że Chrystus w Niewświętym Sa-
 kramencie niejest przytomny / a tak też
 uczyli Berengarius, Willeff &c.

3. Odrzucił tajemnom Spo-wiedź do
 Ucha z Massalianami / Adelbertami.

4. Przypuścił Rozłoneżeni Manżo-
 łow / jako przed nim Piskolaitowie / Monta-
 niściowie &c. choć mu tego niebyło potrze-
 ba / gdy w Odporowaniu Manżółki
 dopuszczał te sprawy z Dziwłami Łonać.
 Lib. de Vita Conj. ad illud: Crescite, & mul-
 tiplic.

5. Uczył / że każdy kto jenom potrzezo-
 wy / jest Bśiendżem / Biskupem / a ma
 Moc

Moc Wieczerze Pańskom sprawować /
 od Grzechow absolwiować / a tak Swiens
 ceni na Zsienstwo zaprzył bydź Sakra
 mentem od Brystusa postanowionym;
 Też to przed nim uczyli Evnomius, Acrius,
 Waldenscy &c. Zacerze. Przetoż po
 daremnie Lutherani do swych Bazarzeli
 się zbiegajom / kiedy bez Utrat / a trudze
 nia we swych Przybytkach tak męszczy
 znowie / jak Ciemiasty Grzechy odpus
 szczać / Wieczerze sprawować &c. y po
 dawać mogom. Boć równie Bazarzele
 ich wienksey Mocy niemajom.

6. Czczeni Swientych odrzucił jako
 Manichajczycy / a Waldenscy &c.

7. Czczeni Obrazow jako Iconoclasta,
 abo Obrazo: Borce / Zentriciani &c. a
 czemuś przece przed Smierćmiom dał się
 przed Krzyżem z słożonemi uczciwie Re
 kami wymalować ?

8. Odpust jako Waldenscy;

9. Modlitwe zazmarłych / a Oczyszc
 jako Acrius, Waldenscy &c.

10. Swiente Rzeczy Duchownych ja
 ko Witleff;

Do 11. Pał

11. Pamięstwo jako Ebion, Henriciani &c.

12. Posły jako Gnostycy / Acrius, Waldenscy;

13. Wszytli dobre Uczynki / jako Symon Czarownik / pierwszy wśch Baczow Ociec / Gnostycy &c. odrzucał;

14. Uczyl że Przykazania Bóże zachować niemożno / jako Acrius.

15. Że wśytki Grzechy som rowne / a

16. Wierzoncy ni żaden Grzech nieskodzi jako Evnomius &c.

17. Sama Wiara zbawi Człowieka / tak też chciał Acrius, Evnomius.

18. Nic się niema wierzyć / co w Piśmie wyrażnie niestoji / jako Waldenscy.

19. Pismo Sprostakom do Czytania potrzebne / y musi wolne byđ / tak też prawili Pauliciani.

20. Żalbowal Pismo odrzucajone / a opuszczajone / co się mu niepodobalo / a co do Blendu swego służyło / przydawal / tak przed nim czynili Cerdon, Marcion, y po dziś Dzień wśyscy Baczowie tak czyniom / a co dziś? gdyż tak D. Martin Lucher w Przedmowie Bateizmu małego

Ros

Roku 1734. w Brzegu drukowanego po-
wolił Prædylantom Artykuły Wiary stu-
cznie / a kunktownie krenćić / jako umie-
jom / ay toć Ciauka! lecz Słowo Brystu-
sowe nieda się krenćić.

21. Że Bóściol Brystusow zginu! / a
tylko w Lutherstkim zborze został / a tak
też mówili Donatistowie / a wiela infych.

22. Że Papież / Biskup / Baplan / abo
Bóściol niemoże Grzechom odpusćić / tak
też uczyli Donatistowie &c.

23. Że Papież / Prelatowie &c. niema-
jom żadney Duchowney Władzy w Bos-
ściele / jenom Bóionżenta / a Panowie
Swiececy / y to chćieli Waldenscy / Wi-
tleffitowie &c. a przece tiedy sławney Pa-
mienći Cysarz Carel V. chćiał / aby przy-
starey Katolickiy Ciauce / a Religiy się zo-
stawało / żaden z Luteranow / ani sam
Luther usłuchnuć niechćieli / wymawa-
jone się : Że Cysarz w Rzeczach Wiary
niema co do saszowania.

24. Że Ofiara Młke S. jest Balmós-
chwalstwo ; a to niedźiwno / gdyż D.
Marcina tak sam Diabeł w Disputary Roku
1521. nauczył w Zamku Warten.burgu.

Obszernie / a przetelnie to opisuje P. Georgius Scherer w Ksionsee pod Titulem Euthreischer Bettlers Mantel.

Dla tych blendnych Naul był D. Martin Luther do Rzymu citirowan / aż się po wielorakiy Chlubie przece z Staupiczem dostawił do Augspurku przed Państego Legata wysoce oświeconego Cardinala Cajetana, tandy też przed wieloma Świadkami swoje Blendy odwołał 9. Oktobr. Anno 1519. Ale za niedługi Czas znou w te Tłezbożność się powrócił.

Jeżeli według Świadcstwa Pisma S. przetlenty Monż przed Panem Bogem / ktoryby Miasto Jerycho spustoszone wzbudził ? Jos. 6. v. 26. daleko wiencye przetlenty maści bydy ow / ktory wielokrac przetlente blendne Nauli / ktore sam odwołał / a przetlnął / a zaś je wzbudził. Przeróż sprawiedliwym Sondem Papierż Leo X. Roku 1520. Naulu Luthrowom potempil / a onego przez Bulle : Exurge Domine excommunicował. Via to Luther Prawa Ludowne / y Papiśkom Bulle publicznie spalił.

Roku 1521. Luther od Cysarza Carla V. był do Wormsu na Comicie, abo do Seymu Rzyńskiego citowany / landy na Ubieszczeni swobodnego Przepuszczenia 17. Aprila niż Seym był zebrany się poskawil / a o Ciauce nowey / Asionskacy wydanych był examinirowan / poniewacz ale we wiele Rzeczach go przeswiazczono / a przece spornym / y twardosyiny trwał / tedy Cysarz onego Luthra Dnia 19. Aprila / a potym 8. Maja cały Seym za Arcey Kacerza wyklnul. Sam jedziny Jan Fridrych Kurffurst ze Saxonie / iż z Cysarzem niebył spokoyny / tego niezbożnego Buntownika na podpałe się ujonł / a potajemnie do Zamku Wartemburgu przyiał / landy dzieńwień Miesieney terczal. W tym czasie z Diabłem disputacie miał / a w Argumentach zwyciężony resolwiował Mże S. y przeistoczenia Chleba w Ciało &c. Krystusowe się zażyć.

Poniewacz ale Sorestacy przez falszywe niektorych Zwodzićielow udawania som oklamani / że Cysarz Carel V. Lutherstom Ciaucę schwalil / tedy te falsz /

a Utrzymywani Katolicki Jasności Cy-
sarzki widzieć z Listu / który swojóm Re-
kom / Mowom Burgundskom do Rzy-
ski Rady pisać sobie niecionzył Dnia 19.
April. 1521. W którym Liście Jasność
Cesarzka lute / że tak długo odmłotał na
przeciw Lutherusowi / a jego fałszywey
Ciauce przyskownie postempować / w
tym też ostro zakazał / aby wiencye Ka-
żania nierobił / a między Ludem przes-
wrotney Ciauki nieroztrzonął. Surius
Hystor. de dictis, Scriptis, & gestis Lutheri
Fol. 109 &c

At dy ale Lutherus się domiedzał / że
Cesarz / y Katolicki Rzeczy Rzymski na ze-
branym Seymie Augspurskim decretowa-
ły przy starożytney Katolicki Religii nie-
naruszeni trwać / aniż nie nieodnawiać /
tedy z wielkiy Złości wydał dwie Białe
żeczki / w których Lud buntował / Pa-
pieża / że onżenta Katolicki zdroycami /
fałbierzami. pinnymi bezecnymi nazwi-
skami zmiewoż. k kłamiwie udawajonc :
że Augspurski Decret jest wymysłony / a fał-
szywy Imieniem Cesarza podpiany. Ale
to sam Szalbierz i. p. / fałbierskim udawa-
nim

nim Prawdy wyśley niezestalbieruje / bo
oproczy inſzych ten Deeret wielu Zsion
żont / a przednich Panow Pieczęciami
był pieczętowany / y podpisali go Cy
sarz sam / pienc Kurfirſtów / Zsionżena
ta duchowne 30. Swieci 23. Opato
wie 22. Grofowie 6. Baronowie 32.
Miaſta ſwobodne 39. Surius pag. 207. ci
wienſzey Wiary godni / niżeli BŌgu / y
Boſciolowi przeniewierzony Apoſtat /
ktory ſkuby kłaſtorne / wieczney Czysto
ſty / Ubostwa / Poſluſzeńſtwa BŌgu uczy
nione / a poprzyſienżone Swientoſtra
dło oproczy wſzego Wſtydu zgwałto
wał.

Piſe Niceph. Hyſt. Eccl. lib. 16. c. 35. że
Theodoricus. Bról Arianſtigo Nabożeń
ſtwa majone w Służbie jednego Batolika
ſobie tał milego / że jemu ſwoje neytaje
mnieyſze Sprawy zwierzał / lecz gdy ten
Sluga / domniwajone ſie wienczey Bro
łowi zakazać / Arianem zoſtał / Theodo
ricus Bról ſie zagniewał / y wypowiedział
wſzy Sententie mondrom : kto był nies
wiernym BŌgu ſwemu / y mnie bez
Wontpienia takim bendzie ; roſtazał one.

go Sluga o Głowe utrocić. To Bacerz
uznał! coż majom trzymać Lutherani o
Lutherusu BŌgu swojemu niewiernym?

A to muszem odkryć / że Lutherus przez
Leonarda Ropp nazwanego dał trzy Wo-
zy BŌgu posłubionych Panien z Bła-
sitora Timpfch wywieść / a jedne z nich
Roku 1525. Catharyne de Bore do obo-
stronnie Swientokradstego Życia spoles-
cznego obrał; bo on jako Doktor rozu-
miał / co mówi S. Paweł 1. Cor. 7. v.
32. Kto bez Żony, stara się o to, co Pańskiego jest,
jakoby się podobał BŌgu v. 33. a który z Żonem
jest, stara się o to, co Światu należy, jakoby się
podobal Żenie: narodzielon jest. Takowe abo-
wiem dla swego zboru dał Reguły / ktore
Przykładem swym wypełnił: To tobie ma
bydź za pewnom Regule, według ktorey byś się
sprawował: że na wszystkich Miejscach, kandy Pi-
simo Swiente przykazuje dobre Uczeńki, ty masz tak
rozumieć: że Pismo jakazuje dobre Uczeńki. Luth.
Tom. 3. Lib. 4. Wittemb. fol. 175.

ktem Tom. 1. Wittemb. na Liść. 158.
Lutherus daje podobnom Regule / a mo-
wi: Gdy Krystus w Ewangeliu mówi: to czyn:
to trzeba tak spacznie rozumieć, jako Chłopi Rojen-
nikom, przez Chłopy rozumiał Panow /

przez

przez Kozny ale Kordy. Toć czyste
Słowo! toć piękny Ewangelista!

Roku 1530. Augspurska Confessio przez
Philipa Melanchtona w Augspurku na
Seymie Cysarzowi byla podana / ktora to
w sobie zawierala / co Lutherani na po-
tym wierzyć chcieli. Carolus kazal jom
przeczytać / y gorzko zaplatal / że tey Rzecz-
czy dla Kozterki Bionżont zastawić nie-
mogl / choć te nieschwalil Cysarz / przece-
jom Lutherani za Pismo S. przyimuli /
Cysarzowi na Upor / sobie na Zagubieni
wieczne. Albowiem ten D. Marcin Luther
BOgu / Cysarzowi / Kościółowi niewier-
ny z swojom nowom z starvch wytlentych
Kacerstwom zebranom Ewangeliom / a
Confessiom na Seymie Generalnym XVIII.
w Trydentu byl potempion / y z Melan-
chtonem / Calvinem / a wšemi Naślado-
wnikami / ktory Seym w Roku 1545.
Dnia 13. Decemb. od Papieża Pawła III.
zaezenty / a trwał pod Juliussem III. aż pod
Piussem IV. Roku 1563. 4. Decemb. sie
skonczył. Ta ktorym Imieniem Papie-
ża przodkowali Cardinalow pieńć / y
oprócz Cardinalow Lotharinga, a Madru-

ciusa byli Patryarchowie trze / Arcy, Biskupowie 33. Biskupowie 235. Opatowie 7. Generalowie 8. Kzendorow Zakonnych 8. Niekprzедnieyszych Theologow 146.

Z Lutrowey Nauki powstały rozne / a niepoliczone Bacerstwa / miendzy ktoremi też Deista tak nazwani / że jednego Boga tylko wierzą / wszyscy inne Arcy tytuły Wiary / ktore Rozumem niepoznują / ty odrzucają.

Naturalista Plemie piekielne / gdy podle naturalnego Rozumu żyją / choć S. Troycę / a Lastę Jezusowom spierają / przece Zbawienia się spodziewają.

Religio prudentum osobliwie się wpłótka miendzy Politykow / ktorzy zewnem trznie się sprawują według Brajenney Religie, u siebie ale wierzą / co się im podoba. O tych się tak może rzeknąć : tak służom Bogu (jeżeli go przece znają) aby nieobrażyli Diabła.

Kalwinistwa nieplatno opisować / dość na tym że jest Plemie Lutherusowe / chociaż Nauki sobie według upodobania swego z Lutherstwa na inny Muster przeforsmo-

mo-

nowało. Ty wſzytki Kacerſtwa od Bo-
 ſciola BŌżego ſom potempione.

Wieś XVII.

Między inſtymi Blendarzami po-
 wiſiali z Lutherſkich / a Balwiniſkich
 Kazeleſow Synkretyſtowie / ktorzy trzy-
 majom / że między Ciautami tych dwu-
 mianowanych Sektow niemaſz żadney
 głowney Rozdzielnoſci. Ale co na tym?
 kiedy obie ſom za Kacerſtwa potempione /
 y Synkretyſta niema uſtoku żadnego.
 Niektorzy tał oſaleli / że y Batholickom
 Religie k temu przypoczytajom / omyſlnie
 udawajone / żeby to trzy Siſtry były ;
 Aleć Apoſtol ſie ich pyta 2. Kor. 6. v. 14.
 co ja Uczęſnictwo Sprawiedliwoſci ; Nieſprawie-
 dliwoſciom ? abo co ja Towarzyſtwo Światłoſci
 ; ciemnoſciom ? v. 15. co ja czeſć wiernemu ; nie-
 wiernym ? Prawdać jeſt ; że Lutherani
 Balwini &c. z nas wſhli , bo z Rodu ſwoe-
 go z nami Batholicy byli / ale niebyli ; nas
 że Ciaute Kryſtuſowom powſhechnom
 Batholickom przemustrowali / bo gdyby ; nas
 byli , gdyby ; nami byli wyrwali 1. Joan. 2. v.
 19. niebyliby od Boſciola Batholicko

odstompili / niebyliby z Oweżarnie Kry-
 stusowey na samopaś wystoczyli / nieby-
 liby Krystusowego Jarzma łobkiego / a
 Drzemienia lekkiego z siebie strzonsli / tym
 mniej Taut nowych / Krystusowey prze-
 ciwnych / a wywrotnych niebyliby sobie /
 y wielom na Zgube naczynili / aleć dobrze /
 a rozmyślnie potrzeba uważyc / co Ses-
 kretarz Krystusow Jan. S. w. 2. Listie
 swoim v. 9. piše : wśelki, ktorz odstempuje, a
 nierrwa w Naue Krystusowey, Boga niema ;
 tuć może każdy mondry pomyśleć / w ja-
 kóm Wiewole dla swey Smowole / Py-
 chy / a Upory wpadł nieśczeniśny D. Mar-
 c'in Luther / w jaki stan uwiodł swoje Na-
 śladowniki / ktorzy Łzami krawowemi
 dość oplakani bydź niemogom / że swego
 neywientkego Wieśczeniścia nieuznawa-
 jom ; poniewacz y S. Augustyn Biskup
 Hypponenski nauczał / że niekusi Boga
 sobie Dycem / kto niema Bościoła Batho-
 lickiego za Wiatke. A tak ty dwie Sekty
 Luthersta / a Kalwinsta niesom / ani bydź
 niemogom Siostrami prawey Religie Ba-
 tholickiv. Bo jako Krystus Oblubieniec
 do głupich poździe przychodzoney

nien

ńien mówi: nieznam was Matth. 25. v. 12.
tak Kościół Rzymski Oblubienica Kry-
stusowa niezna żadney Siostry; boć ona
sama jedzinego Oblubienca Krystusa jest
jedzina Oblubienica; ani Pismo S. o za-
dney drugi Oblubienicy nieświadczy.
Ona jedzina jest Golembica / jedzina dos-
konala Cant. 6. v. 8. zawsze czysta / niepo-
kolana / y zmaży w niy niemaż Cant. 4. v.
7. y że ma u siebie neyczystego Oblubie-
nca / wsego po wszytki dni aż do skonczenia
Swiata Matth. 28. v. 20. Ona czarna
w Oczach Kacerstich / ale piękna przed
Obliczem Oblubienca Cant. 1. v. 4. już nad
siedemnaście set Lat od roznych Tyra-
now / Kacertzow / a Bram piekielnych
najeżdżana / stale wszytkim Gwałtownis-
tom sama jako Columna, & firmamentum
Veritatis Pilar, y Utwierdzenie Prawdy 1. Tim.
3. v. 15. na Odpor się stawia. Ona dwor-
jalim Mieczem tak wiernie zachowanego
Pisma Swientego / jako też usłnych Po-
danow Apostolskich z Mocą od Krystusa
sobie dany Matth. 18. v. 17. Członki swo-
je własne odcina bez wsego na Ołoby Re-
pettu / jak skoroby które jakim Kacerstwem
Po-

Powietrzem zarazone byly / a flentwom
nieposlušne od siebie odrzuca / przetoż z
nieomylnych Obietnic Oblubienca swego
Brystusa upewniona nad siedemnastcie
set Lat tak nienaruszona bez Zmazy trwa /
że ani Bramy piekielne przemoc ji niemo-
gom aniż przemogom Matth. 16. v. 18.
Bramy piekielne S. Grzegorz W. in
Psalm. 7. Poenie zowie Zaczestwa.

Wymarli też y mi Zaczestze w tym Wie-
ku zarazujoney Muzyki / wszelki Tance /
Gry / Smiechy / Item w Dni Niedzielne
slawne Sluby &c. tych prawi Lutherusa
Nasladownicy na wzgardę przez Pośmia-
wisto nazwali Pietystkami / ale Pietysto-
wie posli od Philippa Jakuba Spenera /
ktory w Strasburtu Bazylem / a w
Frankfurtu przy Maynie Seniozem, oho
Starzem byl Roku 1666. tam neypierwey
nad niebezpiecznem Lutheristiy Sekty Sta-
nem wielkroć lamentował / y pragnul
te Sekte reformirować / ale gdy tego Stuc-
tem niemogl dotazać / usilował sie inych
na swoje strone przywieść : wystawiał pe-
wne Collegia pietatis, abo Zbory Nabo-
żności / w których mocno sie opierajone /
a przez

a przeciwnie Nauce Lutherusowej
uczył / że Przykazania Bŏże chować /
dobre Skutki czynić potrzebnio / y po-
winno jest. Odtąd przyjechał tu Sast-
mu Dworu za Kazatela Roku 1686. tam-
dy też podobne Collegia zaczynał / ale dla
nich w takim Nieprzyleżytość upadł /
że Roku 1691. musiał się do Berlina
ubrać / kandy Roku 1705. umarł. Wszak
przece ta Sekta Spenerowa mieniący Lu-
theranow tak się wtórzeniła / że opuścił
wszyscy już niektóre D. M. Luthera Nauki
pospolicie trzymajom dobre Uczenia za
potrzebne do Zbawienia / a Przykazania
Bŏże za Pomocom Bŏżom możliwe bydy
do Zachowania / y już się też uśilujom na
zewnientrznie pocztliwy Żywot / jenom
to t Polutowaniu jest / że przece jeszcze
drugich Blendow Lutherusowych się
przytrzymujom / y niemogom / abo nie-
ktorzy złośliwie niechcom te nieomylnom
Prawde uznać ; że : krobyskolwieł zachował
wszystek Zakon, a w jednymby upadł, stał się wo-
nien wszystkiego Jac. 2. v. 10. bo choćby jenom
jeden Artykuł Wiary był fałszywy / już nie-
mogom powiedzieć / że ta Wiara jest

prawdźiwa / ponieważ Duch Prawdy
od niy odstąpił / a jako dla jednego ciem-
skiego Grzechu będnie zatracen Czło-
wiek / jeżeliby niepotutował / tak dla je-
dnego błędnie wierzonego Artykułu za-
ginie / jeżeli do Całości Wiary się niepo-
wroci. Jako żaden spierać nie może / co
Apostoł piše 1. do Kor. 5. v. 6. A do Gal.
5. v. 9. że trocha kwasu wśmisko ciasto jakwaśa ,
tak zapewnie też każdy przyznać musi / że
jeden błędnie wierzony Artykuł Wiary
całom Prawdę tak nakaza / y zapsuwa / iż
Człowiek już prawdziwym Baczem się
staje / jeżeli w tym Błędzie upornym zo-
staje. Boć jasnie to nasładowe z wyzna-
nia Wiary / ktore S. Athanasius Biskup
Roku trzystetnego czterdziestego Nożył :
ktokolwiek chce bndz zbawion , temu nadewśmisko po-
trzeba , aby trzymał powśechnom Wiare , bo kto
ten całe , y nienaruszoney niezachowa , na wieli bez
Wierpienia zginie. Co wyznanie łoneczy
temi Słowi : A tak jest Wiara powśechna Ka-
tolicka , kto takom śczerze , y stale niewierzy , zba-
wion bndz niemoże.

Przetoż dla naszych Krajano w to mam
nadmienić : iżech Lutherom Religie

niem

miendzy Bacerstwa poczytał / Bacer-
stwem nazywał / a nieinaciy jenom za
Bacerstwo trzymam / tego mi żaden ro-
stropny za złe przyczytać niebendzie / kiedy
się rospomni / że sam Pan Bystus Matth.
18. v. 17. żrzetelnie przyłazał Bostíolowi
swemu nieposłusżnych trzymać za Pogas-
ny / tedy ktośkolwiek by Lutherstwo za pras-
we Bacerstwo nietrzymał / tym samym
by siebie od Kościoła BŌżego odsłonezał.

Tawet ani też to przez żaden Mandat
Cyfarski niejest żalazano / y sami Bacerze
nazwani Sakramentarze nieinaciy Luth-
erstwo trzymajom / kiedy w Wittem-
berku na przeciw Lutheranow / a Confes-
sij Augšpurstkiej takto gadali : jeżeli Ko-
ściół Krześcianski tam jest, kandy Słowo BŌże
po Lutherku opomiadajom, a Sakramenta obsłu-
gujom? tedy przed Czasu Luthera przez pietnascie
ter Łat niebyło by musiało bydź żadnego Kościoła
Krześcianskiego, poniewacz nie tak było żazano, nie
tak Sakramentami śasowano, jako we Wittem-
berku, a inſzych Miejscach Lutherkich się dzieje.
Odyż ale Piśmo Ś. swiaczy w Liście do
Ephes. w Rozdz. 4. v. 11. a 12. że w Ko-
ściele Bystusowym żatwe bydź musom
prawi Pasterze / a Nauczycielowie; A

Confessio Augspurska w Artykulu VII. wyznawa: że Kościół Świnty Krześciański po wszytki Czasy bndź, y trwać musi, który jest Zgromadzeni wiernych, u których Ewangeliom cysztotne opowiadano, a S. Sakramenta według Ewangelię podawane bywajom; tedyć patrznie naśladowuje / że Kościół S. Katolicki od Brystusa fundowany trwać musi po wszytki Czasy / a tam niemoże bydź prawy Kościół Krześciański / tandy po Lutheru / abo według Augspurskiej Confessie Artykułow Bazania robiom / a Sakramenta obsługujom. Ato ma zdrowy Rozum / on zapewnie tę Prawdę się podać musi. Miałiby przeświadczoney Prawdę upornie się przeciw; pożyczam sobie Miecz od Balwinistów / którym na Frankentalskim Colloquio Nowo-Brzezence porażili / jenom go na drugom Stronie obroćim / mowione do Lutheranow: jeżeli wy Panowie mielibyście bndź Kościołem Wdjem, tedyby Wdż był musiał bydź bez Ludu, a Kościoła aż do 1517. Roku po Narodzeniu Pańskim, kiedy waszey Nauki Author, a pumod Doktor Marcin Luther wyniknuł. Bo abychmy wszytki Hystorie przeczytali, tedy nieznanziemy żadnego Narodu, któryby był takowe wy-

wynnani Wiary czynil, jako wy macie; Gdyż
ale Bóg bez Ludu, a Krystus bez Królestwa,
to jest Kościoła / niebył, tedy patrzcie naśladow-
cie, je, je wy ludem Bógiem, a Kościołem Krystuso-
wym bądźcie niemoście. Tym Mieczem Ba-
rolicka Prawda wszytki nowotne Religie
poraża.

Przetoż dla Boga proszę! odemrzić
Oczy / pości czas mili Bracia! a z Pa-
włem S. nie je bym was jawstydził to piszę,
ale jako Syny moje namilke napominam 1. Kor.
4. v. 14. o Zbawieni wieczne przypuszcie-
wientke Starani do Serce waszych / a także
dy sięcie bez Respektu na Ludzi upatruje-
cie / jeżeli z Spółnym Sumieniem to no-
wotne Ewangelicki Diabożenstwo deliy
naśladować śmiecie? alpen. roztropnie
nważycie Text Apóstola do Gal 1. v. 6.
dzimujem się, iż tak prendko przenosicie się od tego,
ktory was wezwał do Łaski Krystusowej, do insey
Ewangelie: która niejest inka, jedno som niektorzy
co mami rmożom, y chcom wywrócić Ewangelium
Krystusowe, ale choć bym, abo Anioł z Nieba
przepowiadał wam, mimo to, cosiny wam przepo-
wiadali, niech bendzie przeklenciem. Proszem
rozmyslcie sobie jatin: Prawem opetras-
zył się wywracać Ewang. lium Krystusow-

we Doktor Martin Luther / gdy on sam
do Lasti Krystusowey wezwany od Cła
rodzenia swego / nie tylko Katolikiem był /
ale y Kapłanem Katolickim z Poczontku
nabożnym / jako sam o sobie swiadczy na
List. do Gal. c. 1. jam w Klastorze ciało moje
Niespaniami, Postami, Modlitwami karał &c.
Papieża czcił; wielkim Pożanowaniem &c. Czys-
te, Ubóstwo, Posłuszeństwo zachował &c. A tocz-
czynił; Sprostom Serca dobrego, a Gorliwości,
i dla Chwały Wskięs, bojone się ostatniego Dnia
Sądu, a z Serca pragnone po Zbawieniu. O
gdyby Luther w tey Prawdzie / ktorey się
w Kościele Katolickim nauczył / aż do
Śmierci był trwał! wiernych Krystusow-
ych nie trwożył! nigdyby się nie był stał
przekleństwem / ktore na niego patrnie się
dowodzi z Symbola S. Athanasiusa wy-
znawajoncego: że na wieli bez wotpie-
nia zginie / ktoby caley / y nienaruszoney
Wiary Katolickiy stale niezachował.

Lecz mili Bracia! Vincentius Lirin-
is Zakonnik około Roku czterstetnego trzy-
dziestego napisał: że prawy Chrześcian
dla żadnego Uziowieka / by był neyucze-
nieyby / neywymownieyby / neyswienio-
cieyo

cięby / by też y Luda czynił / niema odstompić tej Prawdy / ktorej się raz nauczył w Kościele pomostowym Katolickim. Bo Prawda być musi / co Jan S. Ewangelista w 2. Liście v. 9. napisał: Wskłeki, który odstempuje, a nie trwa w Nauce Krystusowej, Boga niema. Z jakim tedy Gruntem? jako z tak fałszywom Zbawieniu Nadsziesiom możecie naśladować rodzinę waszą przez Luthera zatrięzom? a od Katolickiego Kościoła odwiezionom? jako Ludziom omyleniu podległym tak ślepie wierzyć możecie? a Kościołowi Katolickimu wierzyć odporujecie / który Kościół Augustin S. Doktor wielki w takiej uwadze miał / że Lib. contra Epist. fundam. c. 5. mówił: Ja bym Ewangelij nie wierzył, gdybym mnie Powaga Kościoła Katolickiego nie pobudzała. A do tegoż Kościoła się przyłączycie Młodrość wieczna nam przykazuje u Jana S. 12. v. 36. poświadczyć macie, wierzyć w Światłość, abyście byli Synami Światłości.

Ta koncu jeszcze do Uwagi przedstawię: kiedy S. Polikarpus Jana Ewangelisty Uczeń Smirnenjski Biskup według

Le 3

Świas

Swiadcetwa S. Hieronyma Lib. de Scri-
ptor. Eccl. Marciona Zacerza nazwał pri-
mogenitum Diaboli pierworodnym Dia-
bła / kiedy Symon z Diabły trzymajone
od S. Piotra Apostoła za Arcy Zacerza
był potempiony? a po tych / y tym podo-
bnych Niecnotach Ciawki wielkroć od
Zosćioła BŻego potempione Doktor
Martin Luther pozbierał / y w nowom
swrey nowotney Religie wolał Forme, abo
reformował / co o takowey Religii trzy-
mac? kto ma jasny Rozum bez Upory /
ten snadno rozsondzi. Ja ale też muszę
szczyrze wyznać / żech ty Rzeczy pisał nie
Panom Protestantom na wzgarde / abo
jeich Osob t Polichezeniu / abowiem we-
dług Przyskojenstwa mam ich we wśle-
kim Poshanowaniu / za jedno jako rozum
mne Dusze / na Wyobrażeni BŻe-
stworzone / potym jako Członki jednego
politycznego ciała miley Oyczyzny / na-
loniec jako naszych od Adama Bratow /
też w Ciadzieji Krystusa / ktory niechay
ich wśytlich w prawe Syny Abrahama
we wzbudzi / co z Gruntu Serca uprzy-
mne

mnego wińszujem z Przydaniem Słow
Augustina S. Enarrat in Psalm. 36.

Tantò magis debemus commemorare va-
nitatem hæreticorum, quantò magis quæri-
mus Salutem eorum.

Tym wienciy mamy Warność i Raco-
rzow wspominać /

Czym wienciy pragniemy / by mogli
Zbawienie otrzymać.

Różne Modlitwy

Modlitwy Nanne.

Dużo Krześcijańska! Pan Bóg chce, abys mu pierwoćiny Serca twego każdodziennie przez rannom Modlitwe offiarowała, abo wiem na tey wszytki Sprawy całego Dnia zawisły; Aleć przed każdym Modlitwom uważaj sobie: że ty biedny ziemie chrobaczek przed Naywyższym Bógem się postawić, a do niego mówić stroisz, tak łatwie z neyglembšom Doktorom, a Duwiernościom Modlitwe twoje gorliwie, a pozornie wykonasz.

Rano tedy obudziwszy się podnies Mysł do Boga, a przejęgney się Krzyżem świętym, y mow:

W Imie Boga Ojca ✠ ktory mnie stworzył / y Syna ✠ ktory mnie przenaydrogšom Krwiom wykupił / y Ducha ✠ Świętego / ktory mnie swojom Łaskom

na

na Kręcie Swientym poświęcił / wsta-
wam. Ty o BÓże sam mnie błogosław /
we wszytkim dobrem sprawuy / od wszyt-
kiego złego brń / y prowadź do Żywota
wiecznego Amen.

Dobry Umyśl Łazdobżenny do BÓga.

Błaniam się tobie w neyglębsey Po-
torze o Troycę neyswientszą / jeden
BÓże ! a uprzymnym Sercem tobie
offiarujęm wszytki moje Prace / Biedy / a
Trudności ; wszytko / cokolwieł Dnia dżi-
śieyşego myśleć / mowić / czynić / albo
cierpieć bendem w złonczeniu drogiy
Menti / a Zasług Krystusowych / y wszyt-
kich Swientych / to wszytko o BÓże
Sereca mego ! tobie offiarujęm tu Czci a
Chwale twojemu BÓstwu Majestatu / a
t samemu upodobaniu twojemu : tu Czci
wszytkich wybranych twoich / osobliwie
niepokalanie poczentey Pannie Maryey /
a moigo Swientego Patrona / ktoregoch
Imię przy Kręcie Swientym dostał : na
Podziękowanie za wszytki Dobrodżey-
stwa mnie / y wszytkimu Stworzeniu
przekazane ; tu zadosyc Uczynieniu za
wszytki Grzechy moje / y całego Swiata :

na Wyprośbieni wszytlich Łasť Potrzeb-
nych / tu Otrzymaniu ſzczeniſliwej Go-
dzinki : na Wawroceni / a Zbawieni wszyt-
lich Grzeſznikow / a niewiernych : tu Po-
cieſzeniu / a tu Pomocy wszytlich żywych /
ymartwych w Oczyszczeniu pozostawajon-
cych. Z tym Umysłem żondom bydź
Uczesnikem Pożytku wszytlich Miſy
Swientych / a wszytlich przyimaniow
przenayświentſzego Sakramentu / żon-
dom teſż zyskać wſelki Odfuſty / ktore
nam Boſćcioł Swienty przez Zaſługi
Aryſtuſa Pana udzieluje : a te wszytli tak /
jał mogem Duſzyczkom w Oczyszczeniu przy-
wlaſzczujem. Przyimi / o dobrotliwy
BOże ! odemnie ten uprzymny Umyſł
moy / a dey mi / aby ch podług niego tobie
wiernie ſłużył tu doczeſnie / a żby w
Tiebie z wszytłimi wybranemi ciebie
chwalił / a miłował wiecznie / Amen.

Potom ſie pomodlił : Onęje naſ. Zdrowaś
Marya. Wierzem Boga. Dzięſienćioro.

Do S. Anny Stroja.

SWienty Anny BŌży / ktory z BŌ-
ſkiego Wiarzondzenia jeſtes Strożem
moim /

moim / tobie się nabożnie zalecam / racz
mnie dzisiaj oświecać / strzedz / rzondzić
y sprawować / abych na Drodze mego do-
czesnego Pentowania Grzechem cienskim
nieobrazil sumnienia mego / a tak za Po-
mocom twojom pżeczśliwie doszedhy
Zbawienia wiecznego z tobom Troycę
Świętą chwalić mogł na Wieli
Wielow / Amen.

Niedh rano, w polednie, y wieczor na Poćerze
żmoniom.

Anioł Pański zwiastował Pannie Maryi/
y poczeła z Ducha świętego.

Zdrowaś Marya &c.

Oto ja Służebnica Pańska / niech mi ję-
stanie według Słowa twego.

Zdrowaś Marya &c.

A Słowo stało się Ciałem / y mieszkało
między nami.

Zdrowaś Marya &c.

¶ Niedh rano żmoniom przyden ty Słowa :

Chwała bądź Bogu Oycu / y Syno-
wi / y Duchowi Świętemu / jako była
na Poczonku teraz / y zawsze / y na Wie-
ki Wielow / Amen.

W Po-

W Polednie przyjdę, jako też kiedy około Kościoła, albo W Dzien Menki idziesz modlić się moję tak:

O Cleysołdky Panie Jezu Kryste! przez one Gorzkość, ktoromes dla mnie grzesznego na Krzyżu cierpiał/ osobliwie/ kiedy błogosławiona Dusza twoja z Ciała wychodzić miała/ zmiłuy się nad Duszą moją przy Skonaniu moim/ Amen.

Wiecior przyjdę:

Dusze wiernych zmarłych przez Miłosierdzie Bóże niech odpoczywajom w Pokoju Amen.

Modlitwy przed Jazdem.

Czy wszytkich Władzieje majom w tobie Panie; a ty dajesz Pokarm ich Czasu słusznego/ otwarzasz ty Kiełce swoje/ a nas pełniasz wszelki Zwierze Błogosławieństwem.

Chwała Oycu/ y Synowi/ y Duchowi Świntemu/ iakoż była na Poczontku/ teraz/ y zawsze y na Wielki Wielow/ Amen.

Byrie eleyson/ Kryste eleyson/ Byrie eleyson.

Oycze nasz 2c. Zdrowaś Marya/ 2c.
Pau

Panie BÓże Oycze nasz Wiebieści po-
żegney nas / y tyto Dary / ktore z
twoey Szczodroblivosti pożywać bende-
my przez Jezusa Chrystusa Pana naszego /
Amen.

Stolu Wiebieścigo racz nas Uczestnika-
mi uczynić Krolu Slawy wieczney Amen.

Pożegney / a strzeż nas Bóg Oćiec /
Bóg Syn / Bóg Duch Swienty Amen.

Po Zadle. Psalm 116.

Szwalćcie Pana wszyscy Narodowie /
chwalćcie go wszyscy Ludzie / bo się
umocniło nad nami Miłosierdzi jego : a
Prawda Pańska trwa na wieki.

Chwała Oycu / y Synowi / y Ducho-
wi Swientemu / jako była na Początku /
y teraz / y zawsze / y na Wieki Wieków
Amen.

Byrie eleyson / Chryste eleyson / Byrie
eleyson.

Oycze nasz. Zdrowaś Marya / 2c.

Szienkujemy tobie Wszechmogoney / a
Miłobierny BÓże za wszystkie Do-
bro

brodzieystwa twoje / y za te Dary / ktore
nam dałś Pożywaniu z twej Szczodroś
bliwości / ktory żyjeś / y królujesz na Wieś
li Wielow Amen.

Panie racz Odplate dać wśem nam do
brze czyniorcym dla Imienia twego
świentego / Żywot wieczny Amen.

A Dusze wśech wiernych zmarłych
przez Miłoserdzi BŌże niech odpoczy
wajom w Pokoju świentym Amen.

Pożegney / y strzeż nas BŌg Oćiec /
BŌg Syn / y BŌg Duch Świenty
Amen.

Modlitwy Bieczerne.

W Imie Oycy ✠ / y Syna ✠ / y Du
cha ✠ Świentego Amen.

Błogosławiony bonds Panie BŌże w
Troycy jedżyny teraz / y zawśe / y przez
nieśkoneżone Wieki Wielow Amen.

Tu sobie rozmyśl, coś tego Dnia pogrzeżył,
a potym mow Śrusionym Sercem:

Panie Jezu Kryste Zbawicielu moy /
miłujem cie nadewszystko / y dla tego
żałujem serdecznie / żech cie kiedy dobro

nieśtonczone obraził / niechcem wiency
grzeszyć / ale się chcem jak neyprendziy
spowiadać / a Wolute wypełnić za Pomoc
com twojom Amen.

Oycze nasz. Zdrowaś Marya. Wierzem
BOga, i.

Porenczeni się BOgu przed Spanim.

Nanie BOże Wszechmogący / a do-
brotliwy dziękuję ci tobie uniżonie
za wszelki Dobrodziejstwa mnie tego Dnia
łaskawie udzielone / y za Opatrowani od-
wszystkiego złego / twej Cześci y Chwale od-
daję cokolwiek dziś podle twej
świentej Wole myślił / mówił / czynił /
abo cierpiał / a nie inego za to niepra-
wnem / tylko Łaski twoiej. Aliedy Cia-
ło moje już unawione Odpoczynku po-
trzebuje / ten mi z Łaski twoiej pozwa-
laję / opatruj mnie o BOże mój we
Spaniu / y wszystko to / co ty nienawia-
dziś / odwróć odemnie / aby wszelki Wyr-
ócenia teyto Nocy / y wszystko Rużeni Cias-
kamego były same. Znaki Łaski twoiej / że
ciebie o BOże miłuję. Aliedybyś mnie
tey Nocy z tego Świata powołać chciał /
ach

ach Panie Bóg mój już teraz w Kencie
twoje poręczom Duszę moję / racz się na-
demnom o Panie Jezu Chryste zmiłować /
a Łasce łoniecznom z łeczygulney Dobro-
ty twoiey darować Amen.

Jezu / Marya / Jozef / ja porę-
czam Ducha mego w Opiekę waszą Amen.

A pokrop siębie, y Łusko twoje świenconom
Wodom, aby cie Bóg zachował od wszelkich
najązdow łatanstich, y wszelkiego złego.

*****

Modlitwy przy Młce Świentey.

Umyśl, abo Intentio do łłuchania
Młce Świentey.

Panie Jezu Chryste z Rozjmanim ney-
dregłey łłentki twoiey przyłedłem
do łłuchania Młce Świentey / abył
tobie z tym łaplanem twoim offiarował
Offiarc Łiala / y łrwie twoiey / łtoromł
ty łam ustanowił / y offiarować porę-
czył na łamionłce twoje łu łbawieniu
nasłemu.

Łłiech

WŃch ta OŃiara bendŃie na pomnoŃes
ni Chwały BŃga w Trocy jedŃinego /
ku Czci Błogosławionej Panny Marye /
y wŃsŃtlich Swientych / na PoŃyteł moy /
y wŃsŃtlich Wiernych. Przyimiy te OŃias
re Swientom BŃŃe WŃŃchmogoney na
DŃienł czynieni za wŃsŃtli DobrodŃiey
Ńwa twoje / ktoreŃ mnie y całemu powŃŃch
nemu KoŃciołowi KrzeŃcianŃŃmu udŃies
lić raczył / na doŃyc uczynieni za wŃsŃtli
moje y całego Swiata Grzechy / na upro
Ńeni ŁaŃki twoiej / y w tobie uŃŃajonym
KrzeŃcianom.

WŃydobrotliwŃy Oycze Miłoserđzia!
y BŃŃe wŃŃelty Poćiechy / ktoryŃ Jednos
rodzonego Syna twego nie tylko raz na
KrzyŃu dla Ńbawienia naŃego oŃŃiarować
dopusćił / aleŃ teŃ chćiał / aby oŃŃiarowani
jego kaŃdodŃiennie w KoŃciele twoim nie
Ńwawym SpuŃobem odnowiane było /
a Owoce WŃŃki jego nam Ńie przywłaŃ
czały / proŃimiy cie day nam / abyŃmy
przy tey przedŃiwney / y Ńbawiennej Ta
jemnicy naboŃnie ze Ńywom Wiarom / z
Miłosćiom goroncom przytomnemi ben
done iey Uczesćnikami byđ mogli / Amen.

Ńf

WŃy-

Wykład krotki Mże S. jako nami
gorstkom Menke / y Smierci Krys-
sowom przedstawia.

Ksiondż idzie do Oltarza.

Uważey : jako Krysus do Ogrodu idzie.

Modlitwa.

Panie JEzu Krysie Synu BOga ży-
wego / ktoryś w Przybliżowaniu
twey gorstkiy Menki chciał Bojaśn / y
Smutek wystać : poprzyey mi lastawie /
abych ja wżytki Brzyże / y Utrapienia mo-
je do ciebie BOga mego obracał / a w Zje-
dnoceniu z twojom gorstkom Menkom tak
je znosił / aby mnie do zbawienia Dusze
mojej pomocne były / Amen.

Ksiondż na dole u Oltarza zaczyna
Mżom S.

Uważey : jako Krysus na Olimney Gorze
do Oycy swego się modlił , 1c.

Modlitwa.

Panie JEZU Krysie ! ktoryś w twey
Modlitwie od Aniyola posłniony
Oycu twemu na Wole się zupełnie odes-
wodał : Udziel mi miłościwie przez Moc
twoj

twoiej świentej Modlitwy / abych we
wszystkich Zarmutkach moich od twego
świentego Anioła poślgniony / siebie ca-
łego zupełnie na Wole BOga odevdać
mogl / Amen.

Rślondź się nachyla / a rzeka obecnym Spos-
wiedź.

Uważey : jako Krystus od Testliwości Kr-
wion się pości.

Modlitwa.

 Panie Jezu Kryste ! ktoryś podczas
Modlitwy twojej dla Grzechow nas-
sych w podobnym śmiertelnym Testli-
wość wpadł / że tmoj Pot stał się jako Bros-
ple Krwie zbiegajoncey na ziemię / udziel
mi ; abych moje Grzechy za Żywobyćia
mego tak serdecznie lutował / a opłatował /
żebych przy końcu Żywota mego dla Grzes-
chow moich niemiał się czego lętać /
Amen.

Rślondź wstempuje wzgore / a całuje
Dziarz.

Uważey : jako Judaś pocałowaniem wydaje,
a zdradza Krystusa.

Modlitwa.

O Panie Jezu Kryste! ktoryś od Judasza zdradzony / a twoim Nieprzyjacielom wydany był: zaopatrż mnie twoim Łaskom / abych śidel fałszywego Świata uśedł / a wszelkim Pokuszeniom moich zdradliwych pożondliwości tak się na Odepot stawil / żebych nigdy w Kencie piekielnych Nieprzyjacieli wydan niebył / Amen.

Ksiondż idzie z Posrzedka na Rogi Starza.

Uważey: jako Krystusa pojimanego precz prowadzom, 1c

Modlitwa.

O Panie Jezu Kryste! ktoryś od Judasza zdradzony / a twoim Nieprzyjacielom wydany był: Proszem cie pokornie / rozwionś Zwionśki wszelkich Grzechow moich / a rozwionż mnie tak zwionśkami Miłości twojej / aby żaden Czlonek ciała mego / ani żadna moc Duże moiej nigdy się nienakłoniły do czego takowego / coby przeciw twoiej Świentey Woli było / Amen.

Ksiondż idzie zaś na Posrzedek Starza / a mowi trzy razy: Kyrie elejson 1c.

Uważ

Uważey: jako Krystus od Anafsa do Kay-
safa wiedzony, a Piotr trzy razy się go za-
przył.

Modlitwa.

D Panie Jezu Kryste! ktoryś w Domie
Kaysasowym barzo był zarmucony/
tiedy cie twoy miły Uczeń Piotr po trzy-
troć był zaprzyl: Dożyecz mnie twoiey
Błaski Łaski / abych się wśego złego To-
warzystwa / y Niebezpieczeństwa do Grzes-
chu warował; a ciebie neymilşego Boga
mezo ani Słowy / ani Uczynkiem nigdy się
niezaprzyl / Amen.

Ksiondż obraca się / a mówi: Dominus vo-
biscum.

Uważey: jako Krystus z Piotrowi się ob-
rocił.

Modlitwa.

D Panie Jezu Kryste! ktoryś na Pios-
tra po jego Upadku łaskawymi Oczy-
ma weyźdrzał / a do serdeczney Pokuty
wzruszył; weyźdrziy na mnie tymi Miłos-
serdzia pełnymi Ociami / abych ja moje
Grzechy przed twojom Oblicznością dos-
tatecznie oplakował / a ciebie Boga me-
go

go nymileyszego nigdy wiecey nieobra-
zał / Amen.

Ksiondż idźie do Rogu Oltarza / a czyta
Epistole.

Uważey: jako Krystusa do Pilata prowa-
dzono ic.

Modlitwa.

S Panie Jezu Kryste! ktoryś jako ney-
wientkszy Słoczyniec poimany do Pi-
lata wiedzon / a niewinnie we wielu rze-
czach obstarżony był; Udziel mi / abych
wśelki zniewagi / a na Czci urywania bez-
bożnych dla Miłości twoiey cierpliwie
zność / a we wszytkim dobre / a czyste Sus-
mieni mieć / a zachować mogł / Amen.

Ksiondż idźie zaś na Poszedek / a ztond do
drugigo Rogu Oltarza/y czyta Ewange-
lium.

Uważey: jako Krystus od Pilata do Heroda
wiedzony był ic.

Modlitwa.

S Panie Jezu Kryste! ktoryś przed He-
roda przedstawiony wiele fałszywych
a bluźniwych Słow cierpiał / a na takowe
gni jednym Słowem nieodpowiadał: Po-
przey

przez mi Łaski / abych bezbożnych Krzyw-
dy / urongania / a wzgardzenia w Pokorze
cierpliwie znośił / Gniewu mieysca nie dał /
a żadnemu za złe złem nie oddawał / Amen.

Ksiondż wraca się do posrząd Ostarża.

Uważey : jak Krystus od Heroda zaś do Pila-
ta odesłany.

Modlitwa.

O Panie Jezu Kryste ! ktoryś od Hero-
da białom Szatom obleczony / a na-
siniwany zaś do Pilata odesłany był / y
daleś przyczynę Przyjacielsstwa między
nimi : Day mi Łaskę / abych bezbożnych
Rady uśledł / za złe dobrem nagradzał / a
tak doskonałym / a tobie podobniejszym
się stać uśiłował / Amen.

Ksiondż odkrywa Kielich.

Uważey : jako Krystus do ubiczowania ob-
nażon etc.

Modlitwa.

O Panie Jezu Kryste ! ktoryś ze wszyt-
kich Szat twoich na wienśom Szan-
be / a sromotę był obnażony ; Dożyycz mi
Łaskawie / abych przez gruntowne pozna-
ni / a lutowani moich Grzechow starego

Człowieka ze wszystkimi swymi Uczestnikami
zweleł / a nigdy z Cnot obnażony przed
Obliczem twoim się niepołazał / Amen.

Kielich stoji odkrętny.

Uważey: Biczowani Krystusowe.

Modlitwa.

O Panie Jezu Kryste! któryś do Ślu-
pu przywionzany dla Grzechow
moich tak okrutnie biczowany był / że od
Głowy aż do Pienty nie zdrowego na toś
bie niebyło ; przydź mi na Pomoc z two-
jom Łaskom / żebych rozgi twego Oycow-
skiego Barania cierpliwie przypinował / a
ciebie z moimi Grzechami wiencey niebi-
czował / Amen.

Księżdz Kielich nadkręwa.

Uważey: jako Krystus korunowany.

Modlitwa.

O Panie Jezu Kryste! któryś na wien-
som wzgarde / a Mente od złośli-
wych Żydow ciernim był korunowany:
Proszem cie : oddal odemnie bodźiec sus-
mienia gryzoncego / abych przez prawdzi-
wom Pokucie skruszony / potym z czciom /
y chwaa

y chwalam mogli być w Niebiesiech uko-
ronowany / Amen.

Ksiondż myje Kence.

Uważę: jako Pilat Krystusa za niewinnego
uznał, a swoje Kence mył.

Modlitwa.

O Panie Jezu Kryste! któryś od Sen-
dżigo Pilata za niewinnego uznany /
a przece od wściekłych Żydów na Śmierć
Krzyża był pożondany: Przenikniy moje
ciało z bawiennom Bojaźniom twojom /
aby w Krześcijański niewinności / a w
sprosności z bojaźniom z bawieni sprawu-
jone ciebie surowego / a sprawiedliwego
Sondca mego stale się bał / miłował / y
chwalił / Amen.

Kiedy Ksiondż się obraca do Ludu / a mówi:

Orate Fratres.

Uważę: jako Pilat Krystusa przedstawił
Ludowi mówionc: Oto Cylowieł.

Modlitwa.

O Panie Jezu Kryste! któryś starym
skarłachowym Płaszczem przyodzias-
ny z cierniowom Boronom na Głowie /

a z Trzcinom w Rence twoiey Ludu ży-
dowskiemu przedstawiony / a miny niż Łotr
Barabbaś ważony byłeś : poprzywi mi sa-
stawie / abych tobie Panu / y BOgu me-
mu neymileysmemu ani świata / ani Diabla /
ani pozondliwości mego ciała nigdy nie-
przedkładał / ale tak żył / żebych na son-
dnym Dniu weselnom Szatom niewin-
ności przyobleczony przed twojom Obli-
cznościami sławnie się stawieć mogł / Amen.

Śledy Ksiondż rzeka Præfatiom.

Uważey : jako Krystus jest ofondzony na
Śmierć.

Modlitwa.

Panie Jezu Kryste ! ktoryś niewin-
nie Ortel Śmierci za mnie Grzesz-
go chciał przyionć : Przybondź mi na Po-
moc twojom Łaskom / abych przez Arze-
ścianski Życie / tak się ku Śmierci moiey
doczesney gotował / żebych nieodwołane-
go onego Ortelu Śmierci wieczney uysć
mogł / Amen.

**Śledy śle Ksiondż modli w cichości / czyni
Pamiontkę za żywych.**

Uważey : jako Krystus swoy Krzyż niośł.

Mo.

Mobilitiva.

O Panie Jezu Chryste ! Ktoryś wielki
 Cienżar Brzyżę aż na Gore Balwa-
 riom sam nieść musiał / a w tey nendzney
 Drodze Ciebie oplakujoncy Niewiasty la-
 skawie upominał / by nie nad tobom / ale
 same nad sobą plakały : Poprzyj mi mi-
 łościwie / abych wszystko Brzyżę / y utrapie-
 nia z twoiey Krępy mile przyjmiał / a z Mi-
 łości twoiey cierpliwie codziennie znośił /
 Ktemu o neymilosernieyszy Jezu ! dodej
 mi tak wiele Łaski / abych na tym Świecie
 nic wiecey nieoplatował / nad niczym
 wiecey się niesmucił / jako żech Ciebie ney-
 dobrotliwszego Pana / y Boga mego obra-
 ził. O Jezu ! kondź miłościwo mnie bie-
 dnemu Grzesznikowi / Amen.

Kiedy Księżdz nad Ołtarzem Krzyż czyni.

Uważey: jało Krystusa na Krzyż przybito.

Modlitwa.

O Panie Jezu Kryste! Któryś dla Grzesz-
chów naszey niemiłosiernie Swozdzia-
mi na Krzyżu przybity był / a spolem
wieczney Śmierci zapis wyslego na nas
Orzełu na nim zawiesił; Udziel mi łaska
wie!

wie / aby mi przez ciebie Świat / a ja światu utrzyżowany był / a moje ciało z Grzechami / a zlemi Pożondliwościami tak utrzyżuy / abych ciebie neydobrotliwego Pana / y Boga mego wiency nigdy przez moje Złości sobie nieutrzyżował / Amen.

Kiedy Kśiondż S. Nostiom podźwiguje.

Uważey: jako Kryszus na Krzyżu podźwigniony.

Modlitwa.

Panie Jezu Kryste! ktoryś dla mnie utrzyżowany / chciał bydź od ziemi podźwigniony; ciogniy innie / y wszystko / co mam wżgore do siebie / abych z tobom do Krzyża przywionzany / już wiency nie ja / ale ty sam we mnie / a ja w tobie żył / y od wszelkich ziemskich Rzeczy odlonczony myślom mojom w Ciebie u ciebie mieścić mógł / Amen.

Kiedy Kśiondż Kielich podźwiguje.

Uważey: jako z Kan Kryszusowych prze nayświentszą Krew się leje.

Modlitwa.

Panie Jezu Kryste! ktoryś z twoich neyświentszych Kan obfitom Braw

na odpuszczeni Grzechow naszych wylal:
Omyi we Krwi twoiey cieniiskimi Grze-
chami pokalanom Dusze moje; Wiechże
jedzinka Kropla twoiey neydropkiej Krwie
z Ran twoich Swientych lastawie wyply-
nie / abych od wszelkich Grzechow oczyśco-
ny Owoce twoiey gorstiy Mieniy Smierci
ci otrzymal / Amen.

Duszo Krystusowa poświęć mnie /

Cialo Krystusowe zbarw mnie /

Krew Krystusowa napoy mnie /

Woda z Boku Krystusowego oczyść mnie /

Mieno Krystusowa utwierdź mnie /

O dobry Jezu wysluchay mnie!

W Ranach twoich okryj mnie /

Wiedopuszczay / abym odlonczon byl
od ciebie /

Od złego Nieprzyiaciela obroń mnie /

W Godzine Smierci moiey pozwiy mnie /

Day abym przyszedl do ciebie /

A z Swientymi twemi chwalil cie na
wieki wieczne / Amen.

Niedy ślondz Pamiontkę czyni za Zmarle.

Uważey : jako Krystus za Zbawieni Ludzki
na Krzyżu sie modlił.

Mo-

Modlitwa.

O Panie Jezu Chryste! ktoryś na Krzyżu
 za nas wsihne za cały Narod Ludzki/nas
 wet y za Krzyżownicy twoje/Oycu twoigo
 niebieskiego blagał: Zapal Serce moje
 z tom Miłościom twojom/ abych według
 twej Woli/ a Przykładu/ też moje Cies
 przywiałoby szczyrze miłował/ onym z Ser
 ca odpuszczał/ a tym którzy mnie nienas
 widzom/ dobrze czynił/ Amen.

Kiedy Kłonił w Pleśń się bije/ a modli
 się za Odpuszczeni Grzechom

Uważey: jako Lotr do Krystusa na Krzyżu
 się obrócił.

Modlitwa.

O Panie Jezu Chryste! ktoryś Lotromi
 po pokornym swoich Nieprawości
 uznaniu/ a nad nimi lutowaniu Ray dać
 przyślubil: Proszem cie/ weyzdrzyi na
 mnie nieśkonczonie miłosernym Okiem
 twoim/ abych przy skłonianiu moim od cie
 bie łaskawego Zbawiciela mego te wesole
 Słowa mogł słyheć: dziś zeminom bema
 dzień w Raju/ Amen.

Kies

Kiedy Ksiondz mowi: Pater noster.

Uważey: siedm Słow Krystusowych ktora na Krzyżu mowił.

Modlitwa.

Panie Jezu Kryste! ktoryś miendzy infemi Słowy na Krzyżu twojom Matce Janowi Świentemu / a onego Matce twojej zlecił / w zjednoceniu talij bezprości / a Miłości / ktoroms ich społem zlonczył / ja siebie y wszytko moje tobie zalecam / a prośem cie / niech mocom twojey Miłości doydem doskonałość twojey Miłości / aby mie we Świecie od twojey Miłości wiencey nie odlonczyć niemogło / Amen.

Kiedy Ksiondz samie C. Pościem.

Uważey: jako Krystus na Krzyżu umarł.

Modlitwa.

Panie Jezu Kryste! ktoryś Ducha twego oddajone w Rence Oycy nies biestigo z Miłości i nam nondenym Łu dziom umrzeć raczył; prośem cie przez owom Gorzkość / ktoromes na Krzyżu wystał / osobliwie kiedy twoja neyświentsza

śa Dusza z twego przebłogosławionego
Ciała wyšla / racz się zmiłować nad mo-
jom grzesznom Duszą / gdy ona z Ciała
mego będzie wychodzić / Amen.

Kiedy Ksiądz jedne czosłke S. Hostie
wpuszcza do Kielicha.

Uważey : jako Dusza Krystusowa do Ochlani
zestompila.

Modlitwa.

Panie Jezu Kryste ! ktoryś przez
twoy Brzyż / a Śmierć moc satana-
skom struszył / a do Ochłani na Poćieche /
a wybawieni starych Cykow zestompil :
proszem cie ; niechay moc twoiey gerstiy
Mienki / a Śmierci na Dusze wiernych
zmarłych też teraz zestompi / aby ze swych
doczesnych Mionk wybawione / wiecznes
go Odpoczynek zażywać mogły / Amen.

Kiedy Ksiądz mowi po trzy kroć : Barana
tu B Dżn 2c.

Uważey : jak wiele ich przy Śmierci Krystu-
sowej w Pierści swoje sie bijonc , nawróciło.

Modlitwa.

Panie Jezu Kryste ! ktoryś przez twoje
jom cierpliwom Mienke / a błogosła-
wior

wionom Smierć wielu ich nawroćil/ a do
poznania twego Bostwa przywiocl : Po
przey mi łaskawie przez Zasługi twey gor
stiy Mienki / a Smierci / abych serdecznom
Lutość nad Grzechami mojemi wzbudził/
a ciebie na potym wienczey nieobrażał/
Amen.

Kiedy Ksiondz communikuje / obo przyima.

Uważey : jako Krystus z Krzyża zśienty po
grzezion jest.

Modlitwa.

O Panie Jezu Kryste ! ktorys z Krzy
ża zśienty / a w nowym Grobie po
łożony jest : spraw we mnie nowe / a czyste
Serce / w ktorymbych ja twoje neświenta
se Ciało przy Wieczerzy Swołentey na
Pamiontke twoiey Smierci zawsze godnie
mogl przyimać / aby doczesne przyjmowa
ni twego Ciała Swołentego mnie było Za
dawkiem przyśley Slawy/Amen.

Kiedy Ksiondz Kielich omywa / to pożywa/
a potym Kielich przykrywa.

Uważey : jako Krystus po Smierci namazan
był.

Modlitwa.

O Panie Jezu Kryste ! którego twoja
zarmucona Matka / a inni Przyjacie-
le z wielkim Wolutowaniem / a Żalem mas-
zali / w czyste Prześcieradło zawineli / a
pogrzebli : dożyj mi lastawie / abyś jaś
czensto Ciebie w Świentej Comuny Osta-
mi mojemi przyimam / też w czystym Ser-
cu Ciebie zachował / a tak zawoła ja w Co-
bie / a ty we mnie zostawał / y przez Ciebie
wieczny Żywot miał Amen.

Niedy Ksiądz idzie na Kog Ostarza / a tam
się modli po Communy.

Uważey : jaśo Krystus z Martwych wstał.

Modlitwa.

O Panie Jezu Kryste ! któryś chwa-
lebnie wstał z Martwych i dziel a po-
przey miłościwie / aby podobnie / jaśo ty
raz Grzechowi umrzył / a wiencye nieumie-
rał / ale B Ogu żyjeś : tak też y ja za Po-
mocom twej Łaski Boskiej Grzechowi do-
stonałe raz umrzył / a na potym w nowym
Żywocie Tobie B Ogu żywemu jedźmie
życi / Amen.

Kles

Kiedy sie Ksiondz do Ludu obraca/a mowi:

Dominus vobiscum.

Uwazey : jako Krystus Uczniom swoim sie ukazal.

Modlitwa.

G Panie Jezu Kryste ! ktorys po swym sławnym z Martwych wstaniu twej przebłogosławionej Matce / y miłym Uczniom sie pokazal ; umocniay moje Slabość Łaskom twojom Swientom / że bych tak z tobom na tym Swiecie żył / abych ni gdy też z Tobom z martwych powstał / a twojemu chwalebnemu Ciału przypodobniony na ciebie ze Twarzy we Twarz na wielki patrzal / ciebie chwalił / y sławił / Amen.

Kiedy Ksiondz rzeka ostatni Collecty,
abo Modlitwy.

Uwazey : jako Krystus przez czterdzieści Dni z Uczniami swemi chodził.

Modlitwa.

G Panie Jezu Kryste ! ktorys po twoim z Martwych wstaniu przez czterdzieści Dni z twemi Uczniami obcowal / a ich wśelkich Tajemnic Wiary wyuczał : Prosem cie / naucz mnie też według twoj

iey Swientey Wole żyć ; utwierdź / a upew-
wniy Duchem twoim Wiare moje / abych
w żadnym Członku Wiary niewontpił /
bych tak w twym Kościele Swientym aż
do ostatniego Konca mego stale trwajonc
według przedstawioney Nadzieje stał się
Synem Żywota wiecznego / Amen.

Kiedy Kołondź jeszcze raz się obraca do Ludzi /
a mowi ; Dominus vobiscum.

Uważey : jako Krystus swym Uczniom ostatni
raz się pokazał , a do Nieba wstąpił.

Modlitwa.

O Panie Jezu Kryste ! ktoryś przed
Oczami twoich Uczniow chwalebnie
do Nieba wstąpił / a tam siedzisz na Pra-
wicy Oycy twego Ciebieścigo ; dayże mi
twojom Łasce Boskom / abych Świat opu-
ścił / wszystkimi Rzeczami ziemskimi wzgar-
dził / po Tobie jedzynie pragnął / Ciebie je-
dzynie szukał / a porym niegdy za tobom do
Chwały twojej szczęśliwie mogł przyść /
Amen.

Kiedy Kołondź żegna Lud.

Uważey : jako Krystus Ducha S. zesłał.

Mo-

Modlitwa.

Panie Jezu Kryste ! ktoryś po twoim
w Ciebie wstąpieniu Uczniom Du-
cha Swientego zesłać raczył ; prośmę cie /
oczyszczyć wewnętrzną Serca mojego / aby
w nim Duch Swienty godnie mieszkać
znalazł / mnie swoimi Bożymi Darami / y
łaskami ozdobił / cieszył / a we wśm do-
brym do Żywota wiecznego upewnił / Amen.

Kiedy Ksiondż czyta Ewangeliem S. Ja-
na / ktore Ewangeliem wyraża rozszerzenie
Ewangelię po całym Świecie.

Modlitwa.

Panie Jezu Kryste ! ktoryś nam w
tey neyswientszej Ofiarze Miśe swien-
tey Pamiątce twojej gorzkiy Męki / a
Śmierci zaniechać raczył ; racz mi miło-
ściwie poprzac Tajemnice tey Swientey
Ofiary tak uczyć / abych Owocow twoiego
Odkupienia stał się też Uczestnikiem / ktory
żyjeś / y królujesz Bog z Oycem w jedność
Ducha Swientego na Wieki Wiekow /
Amen.

Modlitwy przed Spowiesz- daniem.

A Dobrota nieskończona ! w neyglemba-
 sey Serca mego pokorze dzieńtujęm
 ci za Dobrodzieystwa mego stworzenia /
 Odlupienia / y wszystkie inſze Łaski Dobro-
 ci twoiey ninie przekazane ; a ponieważ
 przed twojom Oblicznoſćmi nie jest nic
 ſkrytego / y Ty przenieſłaś Serca / y wszystkie
 wnetrznnoſci / a Oczami twemi wszystkie
 Tajemnice Serca wiſzisz : Oto ja ubogi
 grzeſzny Człowiek wiem dobrze / iżech cie-
 bie cieſzko / y czeſzko obrazal / ale uſſajone
 w twoim nieſkończonym Miłoſerdziu / a
 w nieprzebranych Zaſługach Odlupiciela
 mego Chrystuſa Jezusa chcem ſię z twoim
 Niewyżyym Majęſtatem Boſkim poje-
 dnać przez Sakrament Pokuty / który Chry-
 ſtus naſz wierny Przymowca do twego
 Boſkiego Majęſtatu nam ubogim / a nien-
 dznym Grzeſznikom na poćieche / a poje-
 dnani uſtawić raczył ; ponieważ ale
 wiem o neymileyſzy Bóże ! że bez ciebie nic
 nimogem / tym mniej bez oſobliwej Łaski /
 a Pomocy twoiey ſię do ciebie powrócić ;
 prze-

przeto o łaskawy BÓże! nawróć mie / a
bendem nawrocony; uzdrow mie / a ben-
dem uzdrowiony; pomóż mi / a bendzie mi
spomożono / boś ty jesi jedziny Spomocnik
moy / od ktorego ja w terażnim stanie moim
jedzinkiy Pomocy oczekujem. O BÓże!
ty oświecaś każdego Człowieka przycho-
dzonego na Świat / oświeć prosem
Światłem łaski twoiey Rozum moy / abych
wielkość / a obrzydliwość Grzechow moich
dostatecznie poznał / spomoż Pamięć mo-
je / żebych sobie wszytki popelnione Grze-
chy moje przypomniał; zmientczyż za-
twardziałom Wolom moje / żebych za mo-
je Nieprawości serdecznie żalował / bez-
rze sie ich wyznał / a podle Możliwości za
ni wyposkutował. O Miłoserny BÓże!
ktory niechceś Śmierci Grzesznika / ale że-
byś sie nawrócił / a żył / ussam / że mnie grze-
śnego na Łaske przywinięś przez Jezusa
Chrystusa Pana naszego / Amen.

Tu rozjimay sumieni twoje jako masz w 4.
Czenści o Sakramentach w Nau. 9. o Spo-
wiedzi.

Wiara, Nadzieja, Łaska, albo Miłość
z Skruchom.

BOże prawdziwy / a wszystko wie-
dzoncy! ja wierzem / że ty od Wiecz-
ności niesprawiedliwszy / neymiloserniey-
szy / wszechmogoncy / a wierny Bog jesteś;
wierzem / że twoy Jednorodzony Syn za
nas nędzne Grzeszniki stał się Człowie-
zem / y ucierpiał; dla ktorego Zasług tys
nam odpuszczeni Grzechow / twojom Łas-
cie BÓżom / a żywot wieczny slubił.
Wierzem / żeś ty jest neywyższe Dobro /
a jedziny Cyl / y Bonieć wszystkich Rzeczy /
żeś ty niezem barżey niebrzydź się jako
Grzechami / a że takowe przez Sakrament
Połuty się odpuszczajom / y przez to uspra-
wiedliwiajonca / a poświencajonca Łaska
twoja nam się udzieluje / to y wszystko inne/
coś ty przez Kościół Katolicki do wierze-
nia nam przedstawił / wierzem / y trzymam
zapewne / żeś ty to o wieczna Młodrość /
y Prawda objawił!

O niesprawiedliwszy BÓże! wyzna-
wam przed tobom / żech z mojemi niepoli-
czonymi Grzechami twoy BÓżki Gniew
w Prao

w Prawdzie zasłużył / ale przece mam Cią
dzieje / że przez prawom Pokute dostoni
piem Grzechom odpuszczenia / ponieważ
czes ty to neymilosernieyszy / Wśchmo
goney / a w obietnicach wierny Bog dla
niestonczonych Zasług Syna twego / Od
kupiciela naszego Chrystusa Jezusa prze
obietcał.

O neydobrotliwyszy BOże! miłujem cie
bie z Gruntu Serca mego nademśytło /
żes ty jest niestonczony / neydostonalśe / a
Miłości neygodnieysze Dobro. O bych
ja ciebie mego neymileyszego BOga zawdy
był miłował!

O Oycze miłosierdzia! O BOże wsłelty
Pociechy! ktory żadnego zalubienia nie
masz nad Śmierćmi grześnego / ale tym
wiencę / aby się nawrócił / a żył ; nie
wychodzi do Sodu zemnom nendzyni
Grześnikem / ale zmiłuy się nademnom we
dlug wielkiego Miłosierdzia twego / tobiech
samemu zgrześzył / y uczynilem Złość przed
tobom. Oycze! zgrześylech przeciw Ci
bie / y przed tobom / niejestem godzien po
dnieść Oczy moich do ciebie. O BOże!
bondz miłościw mnie grześnemu. Oto

rzucam się przed twoim niewyższym Ma-
 jestatem / przed Tronem twoim Łaski do-
 łog twój Oycowski Dobroty / jachci za-
 słuzyl od ciebie na wieczne Wzrosty bydz od-
 rzuczony / a od niebieskiego Dziedzictwa
 wyłoneczony ; Ale o mój neydobrośli-
 wy Oycze ! żał mi z Serca / żech tak ślepy
 był / a tak latwie Światu / a własnym Po-
 żondliwościom dał się do Grzechu uwieść /
 przez co wieczne Dobra utracił / y wiecz-
 ne Barani zasłuzyl ; odpuść / ach odpuść
 o neyłaślawy Oycze ! prośm cie przez
 gorłkom Wzrost / y Śmierć Syna twego
 Jezusa Chrystusa / przez iego nieofaco-
 wane Zasługi odpuść mi łaskawie wszytki
 Grzechy moje. Żal mi z gruntu Serca me-
 go / żech ciebie niewyższy / a neylepszy Do-
 bro tak czensto / a giensto obraził / a choć
 bych już żadnego Barania niemiał się oba-
 wać / ani żadney Odplaty spodziewać / to
 mi przece serdecznie luto jedzinie / żech cie-
 bie niewyższy Dobro rozniewał. O bych
 się był ciebie jedzinie trzymał / a od ciebie
 nigdy nieodłonezał ! ja wyklinam wszytki
 Grzechy moje / ktorech gdytowliew przećiw
 Woli twój Świentey popełnił / y postar-

nowiam mocnie / a skutecznie za twojom
Oycowstom Pomocom / a Lastom wsyt,
kich Grzechow / y Przyleżności do złego
sie na potym warować / a prawdziwy na-
kożny Krześcianski Żywot zacząć / O
BOże bondź miłościw mnie grzesznemu /
Amen.

Modlitwa.

O Panie Jezu Kryste! któryś z bezrygula-
ney Lasti / a Miłosierdzia do nas nena-
dnych Ludzi z wysokię Wieba zstompil /
abyś jako prawdziwy miłosierney Samary-
tan zranione / a skazone ludzki Pokoleni
spomogl / a uzdrowil; przeto też ty w tym
Czasie Lasti nie przestajesz Grzesznikom do
Pokuty powołować / wsytli obciężone /
ktorzy do ciebie przychodzą / obczers-
kować / a chore Dusze w duchowney Go-
spodzie twego Swientego Kościoła przez
Swiente Sakramenta uzdrawiać / uspra-
wiedliwiać / a zbawiać / abowiem zdrowi
niepotrzebujom Lekarza / tylko Nimocni /
a tyś nieprzyśedł wzywać Sprawiedli-
wych / ale Grzesznych. Ja proszę cie
uzdrow niebespeczne glemboki Rany Du-
še

sie moiey / wley do nich Wino twey BŁo-
 skiy Bojaźni / abych sie ulenł przed siro-
 wym Ordelem twoiey Sprawiedliwości /
 ktoremś ty wszystkim niepokutującym
 Grzesznilom pogroził; a przy tym wley też
 w moje grzeszne Serce łagodny Olej twey
 Łaski a Pocięchy / abych w dobrej Uffności/
 a skuteczney Durwierności na twojom Do-
 brocie / a ślodzi obietnice z Grzechow po-
 wstał / do ciebie sie nawrócił / w Czasu Ła-
 ski bez Odkladu pokutował. O Baranku
 BŁOŻy / ktory gładzisz Grzechy Świata / a
 twojom przeydrogšom Arwiom wszyt-
 ki nasze Grzechy obmywasz / a znosisz / bondź
 mi miłościw / a użyycz mi Ducha Pokory /
 y Prawdy / abych ciężki Brzemie moich
 Nieprawości teraz przed twoim Słu-
 gom / a Namieśnikiem Zsiendzem słożył /
 a jał wiele innie powiadamo według twego
 Rozkazu doskonałe / pokornie / a bezyrze-
 z dostatecznom Struchom / a polepszenim
 objawił / a gdy ja mocom kluczy / a Sakra-
 mentalnego Rozgrzeszenia w Imie twoje
 od Grzechow moich rozwionzany bendem /
 też przed tobom od rychże wolnym był
 uznany / abych ja z wesolym Sercem / uspo-
 kojo:

Łojonom Mysłom / a swołodnym sumie-
nim ciebie Zbawiciela mego na nowo mogł
milować / chwalić / y czcić / Amen.

Ina Modlitwa.

Aż Wszechmogoncy wieczny BÓże !
coż ja pocznem biedny zarmucony
Grzesznił ? wspomniemli na twoy BÓści
Majestat / ktoremu wszytko Stworzeni
Służę / y jego wołom Aniołowie w ney-
głembšej Poniżeności pełniom ; tedy
znaydujem / żech powinowatom tobie
Służbe aż dotond zaniedbał. Uważamli
twoje nad miarę wielki Dobrodziejstwa / te-
dy we wszytkim niewdzięcznym się znay-
dujem. Jeżeli się rozmyślam na twoje
Świente Przykazania / tedy znaydujem /
zech takowe bez liczby przestompil. Je-
żeli uważam / jakoś ty inše Grzeszniki ostro
łarał / tedy uznawam / żech daleko wien-
cey przewinił / przyglondamli się na chwa-
lebne Przykłady Świentych / tedy muszem
się wstydzic / żech tak wiele dobrego opu-
ścił. O dobrociwy BÓże ! coż bendem
wiele mówic ? żadnego Zdrowia niemaś
na ciełe moim / a żadnego Położa łościom
moim

moim dla Grzechow moich. Ah Panie!
 kiedy byś ty na Grzechy miał pamiętać /
 ktożby mógł obścać? aleć u ciebie jest Mi-
 loserdzi / y obfite Odlupieni. O miłoserzny
 Panie! Tyś nam ubogim Grzesznikom
 przyślubil Oduśzczeni / kiedy się my do
 ciebie z Serca nawrocemy. Moja Dusza
 spolega ǫle na twoje Słowo / moja Dusza
 ufa na Pana; Serca struszonego / a Ducha
 uniżonego BÓże niewzgardziś: lubom
 już zgryzysł, przece jeść: mam Przymow-
 ce u ciebie Jezuśa Chrystusa sprawiedliwe-
 go / ten jest ublagani za Grzechy moje: a
 nie tylko za moje / ale y za Grzechy całego
 Świata; przetoż prośem cie przez gor-
 stom Wtęte / y Śmierć Chrystusa Jezuśa
 rozmnoż w Sercu moim Gorliwość / y Ża-
 łosć nad Grzechami memi / za które serdes-
 cznie lutujem / y winnowałbych sobie /
 abych ciężkość Grzechow moich / a Go-
 dność obrażonego Majestatu twego jał
 nedyostatniy opłacać mogł. Ja chcem
 sam na siebie wyznać Niesprawiedliwości
 moje / przetoż pospieszam z wielkim pra-
 gnieniem t zbawiennym źródłom Świens-
 tego Sacramentu Pokuty / w tych chcem
 obmyć

obmyć wszytki zmazы Grzechow / a Dusze
moje oczyszczyć z trendu wśech złych Tias
kłonności / bezpiecznie uffajone / że kiedy wys
znam Grzechy moje / ty jaś wierny / y spras
wiedliwy Bóg też podle twego Bóstiga
Słowa / y Obietnice mnie moje Grzechy
odpuścisz / y z wśelkiy Tiesprawiedliwości
oczyszczisz / Amen.

Modlitwa do Panny Marye

przed Spowiedziom.

Słodka Ucieczko wszytkich Grzeszni
tom! Matko miłosierdzia Marya Pani
no! do ciebie sie ja jako stracona Owieczka
ucieklam / do ciebie wolam: racz mi o Ma
tko neydobrotliwsza! ze wśemi Swiętymy
mi wybranymi tu Pomocy przybydź / za
mnie do Syna twego neymileyszego sie
przymawać / a mnie z mocy piekielney śa
tanstiy / a z Grzechow moich wyrwać. O
Panno dobrotliwa! otrzy płaszczem twee
go Miłosierdzia Tiesprawości moje / aby
przed Oblicznością Bóstom mie ob
rzydlivym nieczyniły. Przymow sie za
mnom / boćciech ja niezasłużył bydy wysły
kany / ale twoja Przymowa niebendzie
odezw

odrzucona. Potas Synowi twemu Pierś / ktoremś go karmila / aby się tak jego przeciw mnie Zapaleczywość utrocila / nieś day zaginonć nendźnemu / ktorego przez naydrogšom Armiom swojom wykupil Syn twoy Chrystus Jezus z tobom na wielki błogosławiony / Amen.

Jeżeli kto jest w Spowiednicy przed tobom, stoy na dobry Kroć od niego, a nieprzybliżuy się k niemu, aby on śnać wzgłendem ciebie ciężkiego Grzechu niezatajil; przetoż niedawey mu Przyleżytości do Świentokradzkiej Spowiedzi, lecz zetrwey aż on wystompi, a potym z wielkóm Połorom za nim wstomp, Krzyżem S. się przezęgnay, a mow jako maś Naukę w 4. Czenści Naukz. 9. o Spowiedzi.

Po Spowiedzi Świentey dzieńkuy za Miłość tobie przekazanom.

Dziękujem Tobie moy neymiloserniejszy Bóg / żeś mi nendźnego / a Grzechami obciążonego od wieczney Śmierci zachował / a na wieczne Męki podle Zasługi moiey nieraczyl posłać. Dziękujem Tobie o Panie! żeś mi dostateczny Czas do Pokutowania za Grzechy moje / y dostompienia ich odpuśczenia poprzieraczyl.

raczył. Ah czym się odpłacem o Bóże
moy! za tak wielki Dobrodziejstwa/ czym
się odwdzięczę za tak wielki Miłosę-
dzi? chwał Dnśo moja Pana/ a niezapom-
miney na Dobrodziejstwo Boga swego/
ktory ciebie Grzechow sprościł/ y od Za-
tracenia wybawił. Ah Panie! jakś ty
miłoserny/ jak długo cierpliwy/ y łaskawy
tu mnie grzesznemu! Tyś mnie łowił straco-
nego/ tyś mnie wołał błondzonego! Tyś
mnie porużył/ kiedyś natchnieniu twoje-
mu odporował! Tyś dobrotliwie za-
dawał/ kiedyś Potute odkładał! Tyś na
Miłość przyjął/ kiedyś się do ciebie na-
wrocił! O Atryśte Zbawicielu moy! przy-
mow się za mnem do Oycy twego Wiecieś
stego/ abych uczęstny był Rozgrzeszenia/
ktoreś nam wyjednał. Uzdrow mnie w
Ranach twoich/ oczyść mnie we Brni two-
iey/ weyźdrzyj na mnie jako na Piotra/
obeymi mnie jako marnotratnego Syna/
weźmiy mnie na Ramiona twoje jako stras-
conom Owieczke/ pociesz mnie jako Marye
Magdalene potutujoncom; zbaw mnie jako
Lotra na Brzyżu/ aby się nad moim Po-
tutowaniem wszyscy Aniołowie radowali.

O Duchu Świenty ! Ty mnie na potym
 rzondź / y obroć Serce moje do siebie ! nato
 chniy / co myśleć / ucz co mówić / połaż / co
 czynić mam / a pomóż mi ł doskonałemu
 Żywota mego polepszeniu ; umocniy do
 statecznom Wole mojom / y całego mie w
 Cnotach / y doskonałości odnow. O ney
 dobrotliwieyſzy BŌże ! weyźdrziy na Kaa
 ny utrzymowanego Syna twego / y upew
 niy mie w dobrym / aby ch dostatecznom
 Wole niezmienił / a do Grzechow przeda
 ślých ſie nienawrocił / ktoreś mi dobrotli
 wie odpuszczyć raczył. Zachowey mie w
 nabytey Sprawiedliwości / aby ch potym
 doczesnym Pentowaniu do brzegu wiecz
 nego Zbawienia ſzczęśliwie przybydź / a
 twojom BŌſtom Obliczność mogł wiecz
 nie ogłondać / Amen.

Modlitwa.

Prze KŌsem Oycze BŌże wszechmogoney
 Przez Zasługi Syna twego neymilſzego
 Pana naszego Ięzusa Chrystusa / błogosła
 wioney Panny Marye / y wſzystkich Świen
 tych niechże bendzie przyjemna Spowiedź
 moja / a czego mi niedoſtało teraz / y przed
 tym

tym do zupełności sfruchy / y tu dostatecz-
ney Spowiedzi niech nagrodzi / y wypelni
Łaskawość Miłoserdzia twego ; y wedle
niego miey mie dostateczniy / y doskonały
w Ciebie rozwionzanego / ktory żyjeś / y
krolujeś na wieki wieczne BOg w Trocy
jedźiny / Amen.

Modlitwy przed Przyimaniem Prze-
najswiętszego Sakramentu.

S Wszchemogoncy wieczny Boże ! Ocy-
cze Ciebieści udzieli mi tej Miłości /
abych nietylko Sakrament neydrogłego
Ciała / y Krwie Syna twego przyiał / ale
też y Moc / a Dzielność iego użył. Oney-
dobrotliwsky BOże / dey mi prawdziwe
Ciało / y Krew Pana mego Jezusa Kry-
stusa Syna twego zawże tak godnie przyie-
mać / abych przez one jał na Duszy tak na
Ciele do wsęgo dobrego był umocniony /
cobyh miendzy Członki Syna twego mi-
łego mogł bydz poczytany / Amen.

S Ciebieśky Oycze ! oto do ciebie sie na-
wraca marnorratny Syn / ktory z
Domu Oycy swęgo sie oddalil / Łaske Bo-
żę 2 skom

stom marnie stracił. Ah wynidźże mi na
przeciw / boć żaden do ciebie nieprzyjdzie /
jeżeli go ty Oycze Ciebieści niepotions
gnieś / oblap mnie z pocałowaniem Petoja /
zgrzeszylech y przeciw Ciebie / y przed to-
bom / jużed niejest godzien bydź zwany
Synem twoim. Nawroć mi zaś Szate
pierwszey Ciwinności / abych się przed
tobom / y wszytkimi Swientymi weselić
mogł / Amen.

Nezu moy wieczna nieomyślna Prawdo
moeno wierzem wszytko to / co twoy
Swienty powśedchny Kościół wierzy / y
wierzyć przytazuje / a w tey prawdziwie y
Wiarze chcem żyć / y umierać / przetoż
wierzem / żeś ty Pan moy / a Bóg moy
w tym Sakramencie pod Spusobem Chle-
ba jest prawdziwie przytomny z Dukom /
Ciałem / y z Krwion / z Bosstwem / y Człoe-
wieczeństwem. Wierzem / że tu jest to
przedrogi Ciało twoje / które się narodziło
z Marye Panny / które też za nas grzeszo-
nych srodze merskane / ciernim okrucie to-
runowane / a potym haniebnie utrzyżo-
wane było / któreś z twojom Bosstwem Mo-

com

com wstrześił / y z nim siedziś po Prawicy
BOga Oycy. Wierzem że w tym twoim
Świentym Ciele też jest ta neydrogka
Krew twoja / nie inka / jenom ta sama kto
ra w Czas Mienki twoicy dla naszego Zba
wienia wylana była / y teraz z twym ney
świentym Ciałem tak spojona / a zjedno
cona jest / że na wieli od niego odloneczona
niebendzie. Uffam w twej nieśłoneczoney
Dobrocie neymilosernejszy Boże / że przez
Zaslugi Syna twego miłego / a przyczyni
niemi moje raczyś mie odpuścić wszytki
Grzechy moje / że mie na łasce przyimiesz /
a ł sobie do Ciebie przywiedziesz. Uffam
pewnie / że jako teraz zaiscie ciebie w Sa
kramencie Oltarznim zakrytego przyi
mam / tak po doczeknym życiu bendem na
Obliczey twoj patrzeć w Ciebie / a to żeś
tak obiecal : ktoby pożywał tego Chleba /
żyć bendzie na wieli. O BOże mój mi
lujem ciebie z Gruntu Serca mego / a wien
cey cie milujem / niż wszytki stworzone
Rzeczy / dla tego żeś ty jest neywientk
Dobro / a nieśłoneczenie lepszy nad wszytki
inne Rzeczy. Milujem / y pragnem cie
bie miłować na wieli / y ł Woli tej Miłos

ści tu tobie chcem zachować wszytki twoje
Przylazania Bóści / y wszytko to / co twoy
Świenty Bóściol zachować przylazuje.
Młkujem ciebie Bóška Dobroto / y dla tey
Młłości serdecznie lutujem wszytkich wia-
domych / y niewiadomych Grzechow /
chcem skutecznie ście poprawić / y Wole
twojom pilniy niż pierwey pelnić. Teraz
ale potornie prośem / racz mi udzielić te
osobliwom Łasce / abyś cie godnie przyjął
w tym Sakramencie. Ah przydźże tu
mnie teraz moy neymileyszy Jezu z wszyt-
kami Łaskami twemi / z ktoremis przyśedł
z tym wszytkim / ktorzy ciebie w Wolebo-
nym Sakramencie godnie przyjmali. Ah
przydź tu mnie o Jezu z temi Łaskami /
z ktoremis przyśedł do Domu Zachęso-
wego / z ktoremis przyśedł do Domu
dwuch siostr Marty / y Magdaleny / aby
z przyścia twego stało ście zbawieni moiey
grześney Duszy / Amen.

Panie Jezu Bryśke przedziwney Mł-
łości Oycze / ktoryś nas martwych
wyłaniam bolesney Brwie swoiey ożywił /
y abychny wienczey nieumierali Ciało y
Brew

Brew własnom nam na Potarm zostawił.
Wienc ja też po tysionćroć zraniony
śmiertelnie na smysłach duśnych / y cie-
lesnych barzo znendzniony łaknem / y
pragnem Ciała / y Brwie twoiey / abyś
był posiłon / uzdrowion / y naprawiony.

Przydźże Dycze ośieroćiałych / przydź
do mnie wszytkich smutnych / y nendznnych
Pocieścicielu neysłodsy! Przydź do mnie
Studnio Miłoserdzia nieprzebranego;
przydź Uciecho wesela wiecznego / Serca
mego jedzine łochani / y oczyść mie na
wdzienczne twoje mieśłani / abowiem nie-
ma tam bydz nie plugawego / gdzie ma
odpoczywać Brol Ciebieści Oblubieniec
wszelki Czystoty / z Łaski twej gotowe
Serce moje Panie / przydźże do mnie ney-
osobliwszy Przyjacielu / Pocięcho potutu-
joncych. Przydź do mnie Oblubience ney-
wdziencznieszy / przydź dawco dobr two-
ich neyobsiłszy / abyś mie zranił swojom
Miłosćiom / y obogacił w Cnoty Swiene-
te. Przydź Chwalo świata wszytkigo /
przydź do mnie wesela Boleśłwa Ciebie-
ści! O Panie Jezu Kryście! już ci jest
tobie otworzone Serce moje; poźonda-

jom cie / y czatajom moje wnetrzności /
 boś bezodroblivy / y roskosny w twej
 Miłości. Przydź do mnie o Słońce Spra-
 wiedliwości / Griażdo zaranna wesolej
 Jasności / bo ty oświeciś moje ciemności /
 przyczdobisz sławności uczyniwszy mnie
 Uczestnikiem swej Miłości. Przydź do
 mnie o Światłość Słońca wiecznego /
 przydź wynalasco y dawco Zbawienia na-
 szego / bo nie zchwiś Smutku / y Ucisku
 dušnego. Otch wżgardzony / od Świa-
 ta porzeczony / tylko ty tobie jeś zosławio-
 ny. Przydź do mnie Anielska piękności /
 Morze ni wyczerpanych Słodkości / przy-
 stroj pięknie Cnotami / y wielkom Mi-
 łościom Duše moje / abyś jom wziął za mi-
 łom Odlubienice twoje. Przydź do mnie
 Panie Jezu moy z tyśionca wybrany /
 u mnie z wesilem dawno oczekowany /
 przydź Ozdobo Piękności / y Borono
 Anielskiy Uczciwości : Ty darmo dajeś
 wielki skarby twoje / izali trz niewyzydrzyś
 na Ciendze moje ? Przydź do mnie Kęsa-
 rzu napewnierzy / y Przyjacielu naszey
 wiernierzy / oto Duša moja ktorem ty mi-
 łujesz / choruje / ani bydź może uzdrowiona /

aż od ciebie neplastawiego Jezusa ben-
dzie nawiedzona. Pośpieś sie do mnie
Synu Panienski / Korono paniensstwa /
przydź strzalo Miłości / y Sprawco ney-
czystych pożondliwości ; wszytki Mar-
ności we mnie ustanom / gdy cie wnetrze
ności moje nad wszytko Stworzeni pie-
knięskiego dostanom. Przydź do mnie
Ofiario niepotalana / y wybaw mie od
wiecznego Zginienia. Przydź Lelazru Cis-
mocy / nasze Zdrowi prawdziwe / abo
wiem ty uleczyś wszytki choroby zbawie-
niu memu słodliwe. Przydź Jezu moy
połarmie łaknocy / Ochłodo Sprawie-
dliwości pragnocy. Przydź jedzine
moje wesele / Radości / y wspomóżeni /
przydź bespeczne Zochani / y jedzine oczę-
ławani moje. Przydź Gościu słodki Du-
śe moiej / słodka Ochłodo / wdzienczne Za-
witani.

Oto też nendzny idem do ciebie o Stwor-
co moy ! Odkupicielu moy / Dobrodzieju
moy / y Żywoćie moy / Obrono moja / Swia-
łość moja / Mocności moja / Chwało mo-
ja / y newyższe Dobro moje Panie Jezu /
ktorego wszytkim Sereem żondam / na
295 kto

ktorego z wszelkimi chęćiami patrzem /
 przydźże do mnie / y przygarnij mnie do
 siebie / a nieopuszczaj mnie wiecznie od sie-
 bie / o Jezu mój ! Zbawicielu mój, Amen.

Hymn.

Młaniam się tobie Jezu zatajony
 A temi Osobami zasłoniomy
 Tobie się Serce me wiernie poddaje /
 Na cie tu patrzono w siłach swych ustaje /
 Oczy / Smak / dotykani mnie omyła /
 Sami mnie Słuch Słowa twoiego posła /
 Wierzem / co rzekł Jezuś : to jest me Ciało /
 Nad to się nie pewniejszy nie stało /
 Na Krzyżu samo się zataiło Bóstwo /
 A tu się y twe tai : Człowieczeństwo /
 Oboje tu bydź mocno wyznawam /
 Tobie się z Łotrem na Krzyżu ukarzam /
 Tłuch ono Słowo wesołe usłyszem /
 Dziś cie w moim Raju z Świętymi po-
 pišem.

Bliżni twoich z Tomaszem tu niewidzem /
 Wszakże się znać cie za Boga niewysł-
 dzem.

Jezu ktorego tu widzem skrytego /
 Tłuch cie oglondam po Śmierci jawnego /
 Amen.

Kie

Kiedy Ksiondz Przykładem Jana S. Krzcie-
ciela w Nyswientnym Sakramencie ukazuje
Baranka Niebieskiego, a mowi: Oto Baranek
BOży / ktory gładzi Grzechy Swiata /
mow ty z owym Setnikem Matth. 8. v. 8.

O Panie Jezu Kryste! niejestes god-
dzien / abyś przyshedł pod Strzechę Ser-
ca mego grzesznego / ale tylko rzekni Sło-
wem / a bendzie uzdrowiona / a zbawiona
Dusza moja. A z Publikanem Luc. 18. v. 13.
BOże bondz miłościw mnie grzesznemu.

Przy Przyimanii.

Przyimani przewielebney Swientosci
Ciała / y Arwie Pana naszego Jezusa
Krystusa niech mi bendzie zbawienne /
y pomocne Żywotu wiecznemu / y tu wżes-
mu Dobremu. O Panie dowol Sługos-
wi twemu w Położu odstąpić: boć Oczy
moje widziały / a ja Usłami przyiał Zbawie-
ni twoje.

Po Przyimanii. Upokorzeni.

Przyshedles Panie wiecznego Majesta-
tu do Dusze moiey z łaski Dobroci
swey. BOże przedwieczny Swienty /
Swięty

Świenty / Świenty Panie Zastępco /
 witam uniżenie Majestat twoy / y przypa-
 dajone do Nóg twoich neświentych / y
 one całujone wieczne Poddanstwo tobie
 oddajem / do ktoregoś sie po ten Czas nie
 znał / tak dalece / boch cie Dobro moje ob-
 rażał : odpusć pokornie proszę niepra-
 wości / niedoskonałości / y występki mo-
 je : przebacz jako Pan łaskawy miłosernym
 Ołem swym / to co złego kiedy na Duszy
 moiey było. Przepraszam ciebie Pana
 Boga Odkupiciela mego / Boga niespo-
 czynego / Człowiaka nie wypowiedzanej
 Świentobliwości Jezusa moiego / ze-
 wshond wielki Grzesznik.

Przywitani Pana Jezusa.

Wtedy o neystodchy Panie Jezu Brzy-
 ste / ktorego pragnęła Dusza moja /
 ktorego szukała z Placzem gorliwie w Gro-
 bie Serca mego jako Magdalena po twoim
 zmartwych wstaniu / nieznalazszy cie ser-
 decznie płakała a pierwey nieprzeszła pla-
 ć / a żeś sie iey ukazał ; tak Dusza moja /
 gdy ciebie w sobie nieczuła / ktorego Grze-
 szami od siebie wygnana / płakała wespół
 z Mag-

z Magdalenom ; a tyś jom przybędł pocie-
 żyć. O wstajże moy neymileyſzy Panie
 Jezu Kryſte / którego wſhellom żendzom
 żondala Duſza moja / abys raczył przysć
 w Dom Serca mego. Witajże o ney-
 ſlicznieyſzy Gospodarzu Domu moiego /
 raczyſz zoſtać w Sercu moim / a według
 kuboſci twey gospodarzić w nim / boć
 wielki Nieporzondeł bez ciebie w Domu
 Serca mego. Walic' ſie uboga chałupa
 moja podeprziyſz jom ty neywdzienczniey-
 ſzy Goſciu. ratuy jom neypilnieyſzy Gospo-
 darzu / nabuduyże Przybytkow / a Pala-
 cow w Sercu moim / w których byś ſie
 przechodzić / y ułochać raczył. Zbuduyże
 moy neymileyſzy Panie Jezu pierwſzy
 Przybyteł w Duſzy moiey pałajoncom /
 y goroncom Miłość ciebie / abych cie nad
 wſytki rzeczy miłował goroncem / a na-
 bożnym Sercem ; zbuduyże Czystość du-
 ſhom / y cielesnom ; zbuduyże prawdzi-
 wom Połore ſerdecznom / wzgarde doſto-
 nałom ſamego ſiebie / y wſytkich rzeczy
 omylnych Świata tego. Poſilże mnie
 we Wiarze twoiey Świentej Łaſtom
 twojom ſtutecznom / a niedey w jakim
 Człom

Człotku tu wierzeniu podanym swanłowac. Pobілże mie w Czystości dušney / y cielesney / laż uštompic wšeltiy Nieprawoſci / deyże mi Weſeloſć Duſe / dey mi goronce Zamiłowani Chwały Ciebieſkiy moy neymileyſzy Poćieſzyciel Duſe moiey / ty ſam moy neyſłodſzy Pelitanie Panie Iezu Kryste / ktoryś kulajone Towarzyſa na zielonym Drzewie Roſtoſzy Swiata tego nieſiednoſ / ale kulajone ſie po ſuchych Drzewach w cieſnoſci / w Pracy / w ſtramoć / w żełżywoſci kulales Towarzyſa zgubionego nendznom Duſe moie / pragnone żeby z tobom byla w Broleſtwie twoim. Witayże neypołornieyſzy Izaak Panie Iezu Kryste / ktoryś dla mnie na Offiare połornie byl prowadzony / ſameſ noſil Offiare na ſobie za mnie na Gore wyſotom / żebyś mie z niewole wybawił. Wybawże z Niewole Duſe mojom / z niewoli Grzechow / y złych nałogow / a uſzycz mi ſerdeczney Potory / y zamiłowania rzeczy do zbawienia należoncy.

Witayże neyſlicznieyſzy Jozeffie / ktoryś byl od właſnych Bratow ſwoich zaprzeczany / y ktoryś ziemię Egypceſtom od Glo-

du

du wybawił / to rkt : Dusze wszytkich od
Zatracenia / y Miont piekielnych. Wy-
bawże Dusze moje od Głodu potempienia
wiecznego / aby był hoyny urodzay w Du-
szy mey / żeby nietylko Dusza moja sama
żyła / ale żeby też y drugim Żywności swey
używała : to jest Przykład dobry z siebie
dawala / aby z tego tobie Chwała rosla
Panu mojemu / a Pożytek nendzney Du-
szy mey.

Zawitey lutościwy Samarytanie / ney-
słodszy Panie Jezzu Kryste / ktoryś Sama-
rytance obiecał żywom Wode / napoymie
też niom / aby na wieki niepragnela / ani
laknela Dusza moja / niech w tobie stoi / y
życie Dusza moja / abyś iey ty sam osłodniał.

Witeyże neymileyszy Oblubiencze Du-
sze moiey / prośem potornie zmiłuy się na-
demnom / jakoś się zmiłował nad onom
Tiewiaństwom Chananeystom na cie bez
Przestanku wolajoncom : a jakoś iei corke
wybawił od Otrucienstwa szatanstigo / wy-
bawże też Dusze moje od śideł szatanstich /
y od okow grzechowych / pośił Serce moje
odrobinkom / ktora spada z Stolu Sy-
now twoich. Przenikniy Serce moje
prawo

prawdziwom Bojaźniom / abych się ciebie
bał prawdziwie.

Zawitey Manno nad Miod Słodką / nad
śnieg bielką / nad Krzystal przezroczyś-
ką / nad Słońce jasnieyszą / nad wszystkie
Zamienie drogi neydrożką / nad wszystkie
inne wdzięczne Wonneści neywonnieys-
zą / raczyś zapalić Serce moje Ogniem
Miłości twej / abych na Wielki w niej
gorzał / oddawam ci Wole / Rozum / Pa-
mienć / weźmi je ku Rozodzeniu / weźmi
je w Opiekę twoją / tylko mi dey goroncom
Miłość / y Łaskę swoję / wielkich Star-
bow dostanem / kiedy się na te Rzeczy
zdobendem.

Coż ci za Podarunek dam neywdzię-
cznieyszy Gościu / żeś wszedł do Domu
mego? Czymże cię uczę? neysłownieys-
zy Oblubiencze Duszę moję? niestarczyć
mi Serca y sił / y Rozumu na Przywita-
ni / na Dzienkowani / y Uczczeniu ciebie /
niemam ci żadnych Upominków / które-
bych ci / za to darował / żeś raczył do
mnie przyść. Niemogę się znaleźć w
Sercu moim / czymbyś się takowe Uczyn-
ności nagrodziły. Otoć oddawam za
Upo-

Upominet neyslicznieyszy Panie Jezu
 Kryste Dusze mojom / abys jom ty opano-
 wał / y sprawować jom tak raczył / jakoby
 sie Majestatowi twojemu podobac mogła
 z neywientkšom Czciom / y Chwalom two-
 jom. Oddawam ci Serce moje / abys w
 nim odpoczywał / y wdzięczne mieśłani
 w nim sobie sprawić raczył. Oddawam
 ci wszytki Smysły moje / aby cie z Dawis-
 dem wyznawały. Oddawam ci y to mi-
 zerne Ciało moje / aby na Chwale twoje
 żyć mogło. Oddawam ci weyzdrzeni/
 wzdechniemi / pomysleni / chodzeni / jedzeni /
 spani / y cokolwiek czynić / mówić / myśleć /
 sprawować bendem po wszytki Dni Żywo-
 ta mego / aby to wszytko było na Cześć /
 y na Chwale tobie Panie / a Stworzyć cie-
 lowi memu. A dla ktoreyż Przyczyny
 pragnem cie Panie Jezu Kryste tak czes-
 to przyimować ? dla tey / gdyżes jest
 Swientym / abych sie ja też przez ciebie stał
 Swientym ; iżes jest czysty / abych ja też
 czystym był ; iżes jest sliczny / aby sie też
 przez cie Dusza moja slicznom stała / żeby
 iświerke twej sliczności mieć mogła ; iżes ty
 jest cierpliw / y cierpiał mie uśławienie

grzebnego / abych ja też cierpliwym był we
 wśielających Brzyżach / w utrapieniu / y przez
 ciemnościach ; iżes ty jest cichy / y pokorne
 go Serca / abych ja też był cichy / y pokorne
 go Serca ; iżes ty jest wśielających Cnot / y
 doskonałości pełny ; abych ja też mógł
 iśćierle Cnot dostać przez czeńste przyimo
 wani ciebie. Na koniec : iżes powiedział :
 Podźcie do mnie wy wszyscy / ktorzy jesteś
 cie obciążeni / a ja wam ulżę cięskłości
 waszey / przetoż ja baczono się bydź wśelias
 kiej cięskłości pełny / bieżem do ciebie
 spieszny Biegem / y ciśnem się do ciebie /
 y radbych cie w Sercu moim miał / ulżas
 wiecznie z tobom przebywał / by mie nie
 szczeniśny Czas / y Grzechy nieobciąż
 ły / deżyjś to miłoserny Pa
 nie / Amen.

Przyprawa f Bczensliwej Smierci,

Obsiengujonc w sobie rozne gorliwe
Modlitwy / y Affekty / przez ktore Dusza
z Bogiem sie slonczy, Nieba, y Zbawienia
skutecznie sie domaga.

Do Czytelnika.

Niewidzano w Dziedzinach podgorskich,
aby Obywatele jakiego Ksionzeczki dla po-
zytku chorych, albo dla konajonych przyprawe
ku bczensliwej Smierci mieli, ja z Wolutowa-
nim sie doznamamy: ze niektorzy o swego Bliz-
niego w niebespeczney chorobie kilka Tydni lezo-
cego malo dbajom, tym mieniy sie starajom, aby
on na dalekom Droge Wieczności potrzebnie
przygotowany byl; y doświadczono: ze niekto-
rzy wprzod u wrożow, a Czarownikow porady,
a Pomocy szukajom, co gdy niepomoga, a Nie-
mochemu Dusza, tak mowionc, na Jenzyku, to
dopiero do prawdziwego Boga sie uciekajom,
dopiero Ksiondza wolajom, aby Nimocnego,
Czasem juz malo sobie przytomnego, Nieswient-
femi Sakramentami zaopatrzyl. Kiedy raz
zaopatrzony byl, jezeliby Ksiondz bez wołania
wiencey go nienawiedzil, tedy mu tez żadney
Wiadomości niedajom, czyli Nimocny ozdoro-
wiał?

wiał? czy tu Śmierci pracuje? aby go jeszcze
 mógł pocieszyć, abo w odbieraniu z tego Świa-
 ta Duszy zewsząd utrapioney przybydź na ra-
 tuneł, lecz abo w kóło stojący Placzem, yzby-
 tecznyimi lamenty Konajoncemu cięższo prze-
 śladzajom, Serce, które już ma z tym biednym
 Światem gardzić, a po Bogu Stworcu swoim
 jedzynie pragnuć, tym barzey obciążujom, y
 tak na Mieyscu samego Czarta wienksze pokuśse-
 nia Konajoncemu zadawajom, iż pochybować
 by się mogło, jeżeli takowy między gwałtownym
 Przypaścieli Placzem konajoncy powśednie
 powinowaty Dług Natury odplaca? E Bóg
 cylu swemu chętniowie się ubiera: czyli boleśnie,
 a z musu, co Bóg bron! Świat opuszcza? abo
 już dość strapionego wiencey trapiom, a do
 Niecierpliwości z Jobowom Żonom przywod-
 zom; abo też Czasem Nimocnego tak samego bez
 wszelkiy Pomocy, bez pobudzenia do Miłości
 Bożej niechajom umrzeć. Ay dla Boga! co
 się dzieje? wec Dusza każda nad cały Świat
 drogża jest. Kiedy Lichwie ginie, nieodstem-
 pujom go, ratujom jako mogom, a Człowiek na
 Obraz Bógdy stworzony, Cena przedrogiy
 Menki, a Śmierci Jezusowey na Droge nie-
 skonczoney Wleczności się odbierajom między
 niewiastkami Pokuszeniami, a roznymi nam
 niewiadomymi napażdami Czartowskiimi posta-
 nowiona, z srogimi Boleściami zjenta, z Stra-
 chem popachanych Grzechow, Śmierci, a Son-
 du

du ostatniego sprawiedliwego Lenkanim ogarniona niema Rzutunku, ani Poćiechy, abo przez niezbędne Placze wienksom przekąże na Drodze wieczności cierpi od Przyjacieli, przetoż za barzo potrzebnom, a zbawiennom Rzecz uznawam: przygotowani ku szczęśliwej Śmierci dla sprostego Ludu z Miłości Zbawienia jeich tu przyłożyć, aby Ktokolwiek czytać umie w nieprzytomności Księdza Nimocne, y Konajonce mogli zbawiennie cieszyć, owe w dobrym upewniać, do Nieba pomagać, a sobie Zasługi u Boga dla dośkończenia wieczney Odplaty Niebieskiej zgromadzać, co niech bendzie na wienksom Chwale Bogu, a Bliznim ku Zbawieniu, Amen.

Punkta do Upatrowania przy
Nimocnych.

1. **N**ależy się widzi / że Nimoc jest niebezpieczna / potrzeba żeby Przyjaciele Nimocnego daremnymi Słowami / Placzem / a Lamenty / jako u Joba c. 2. się stało / niebawili / aby on od pobożnych y Zbawienia pragnących myśli przez co takigo niebył odrwany / ale raczej

2. Potrzebno jest takowemu niebezpieczeństwo Śmierci uprzytnie / a lastawie przypomnieć / jako Izaiasz Prorok z naka-

zu BŌżego Łzechiaßowi Krolowi śmierć
oznamil / aby Dom swoy sporzondził Iſai.
38 v. 1. Bo kiedy chory ſłyſy / żeby ſie
Śmierć przybliżała / obyczajnie wiencę
piluje o Dußne zbawieni / jako tenże Krol
Łzechiaß 2. Paral. 32. v. 24. modlił ſie Panu
BŌgu, y wſłuchał go. Lecz taſowom śmierć
i bliſkość nieoznamić / jeſt wielka Otrute
ność / a niełaſkawość / co w niebytnoſci
Bſiendza tym Spuſobem ſtać ſie może;

Miły Przyjaćielu ! widzem / żeſcie ſie
ćienſce rozchorował / y zyczylbych ſerdecz
nie / aby neydobrotliwy Pan BŌg was
poćieſzyć / a przedęſłego Zdrowia jeſcie
uzyczyć raczył / poniewacz ale ſomedy
wſyſcy pod Mocom Pana BŌga / y w
Ręklach jego jeſt Żywot naſ / y Śmierć /
a on neylepiey wie / co nam ł dußnemu Zba
wieniu pożyteczneyſzego jeſt / tedy do Wo
le jego przenaſwientſzey oddawać ſie po
trzeba / a Wolom naſe z Wolom jego w
wſytkim zrownować / wſtał jako BŌg
zarmucił / tak też poćieſzyć może. Uznać
też muſimy wſyſcy / żechmy ſom śmier
telni / y niemamy tu trwajoncego Miasta /
co ſie narodzi / umrzeć muſi / jedzynie że
nie

niewiemy Dnia / ani Godziny / kiedy nas
BOG z tego Świata powołać raczy.
Przeto ponieważ widzem / że waśa cho-
roba jest niebezpieczna / y mogłaby się
eprócz domniewania Śmierci przywi-
sonć / gdyż wiele razow y zdrowych nagle
z tym Światem lonczy / za wielce potrze-
bnom bych uznawał / aby się moy miły
Przyjaciół neyprzod z Panem BOgem
przez Sakramenta S. pojednał / a zaopa-
rzył / pierwszą bowiem / y neyprzedniey-
szą ma być nasza starość o Duszę Zbawie-
ni / jednał aby tym swobodnieyśy od Sta-
rości ziemskich rzeczy jedźinie starani swoje
Ł zbawieniu Dusze obrocić mógł / za potrze-
bno bych uznawał.

3. Testament / abo niejaki Porzondeł
z Rzeczami doczesnymi uczynić / który
może być Ciału / y Duszy Ł Pożytku / wśat
też Łzechiaśowi Brolowi przez Proroka
Dawidgo Izaiasza nakazano było / aby
sporzondził Dom swoy / iż umrzeć musi /
a przece nad przygotowaniem jego ubłaga-
ny BOg przydał mu piętnaście Lat życia
Isai. 38. v. 5. przetoż Testament niezakoń-
dzi / gdyż wiemy / iż iako niechcimy z sobom

na ten Świat nieprzynieśli / tak też z
 Świata nie z sobom nieodnieśliemy / wi-
 dzione takiego Porzondku Przykłady z S.
 Patriarchow Abrahama Gen. 25. v. 5. a
 Jakuba Gen. 49. v. 32. Boć wiele razow
 żalofne Przygody jest słyheć / kiedy bez Te-
 stamentu kto umiera / że jego Pozustalność w
 Wiatr się obraca / kiedy trwawym Potem
 nabytom majentność nie już pokrewni
 Umarłego / ale do cała cudzy bezPamiontki
 na Dusze jego rozrywajom / a marniom / abo
 też miendzy Dziećmi / a pokrewnymi Wier-
 zgody / Wiarzeżli / y Sondy z niemałemi
 Utratami powstawajom / a tak dla tey Wier-
 zgody dziećinstiy y Dusza może ciężkości
 cierpieć y Ciało w Grobie położyć niemieć.
 A y to przy Testamencie pilnie upatrować
 potrzeba.

4. Jeżeli komu powinien jest co wrocić /
 nagrodzić / abo zapłacić / ma się usprawie-
 dliwić / abowiem S. Augustin prawi:
 niebywa Grzech odpuszczany / dołond to /
 co było wzięto / niebywa nawrocone /
 kiedy ale nawroci / abo nagrodzi / może mieć
 te Władzije / że z Zachępkem usłyby: dziś
 stało się Zbawienie domowi temu u Łuk.

S.

S. 19. v. 9. Niemożliwość sam przez się
bie wszytłigo nawrócić / abo wynagrodzić /
powinien Erbow na to pod sumieniem
opowionzać / luboć to jest niebezpieczna / w
czym neylepszey rady według okoliczności
od Spowiednika swego nabydź może.

Tak też y tegoż Spowiednika poradzić
się możesz w tym / jeżeliś co za Żywota
twego Panu B Ogu ślubował / a śnać je-
cze niewypelniał / bo Śluby uczynione wy-
pelnąć jest Powinność / jako poznać możesz
z Słow Deut. 23. v. 21. Gdy ślub poślubiś
Panu B Ogu swemu, niebendzieś zwłaczał oddać :
bo się go bendzie upominał Pan B O twój, a jeśli-
bys zwłaczał, bendzieś za Grzech poczytano a Eccles.
5. v. 3. a 4. jeśliś co ślubiał B Ogu, nieomieszkajże
spełnić ; abowiem niepodobna się mu niewierna , a
głupia obiernica, ale cokolwiek ślubisz, oddaj, y da-
leko lepij jest nieślubować, niżli po Ślubie obiernie
niespełnić.

5. Pamiętać y na to potrzeba co Apo-
stół do Gal. 6. v. 10. mówi : Połi czas mamy,
czynimy dobrze wszytkim, daleko wiecey po-
treba na Dusze swoje pamiętać / y oney
dobrze czynić / połi czas ; na swoich Przy-
jacieli się nie harzo spuszczać / bo ci czasem
według Obyczaju światowego wzięmowsy

Prace / y pozustałości twoje na ciebie za-
pomniom dopuszczeniem Bostim / jezeli ty
teraz sam na siebie zapomniś. Oto To-
biaś starşy c. 4. przykazał Synowi na
Grobie sprawiedliwego Chleb / a Wino sta-
wiać / to jest : ubogim Jalmużne dawać /
aby oni za Dusze umarłego sie modlili / S.
Chrystom. hom. 32. in Matth. Jezeli ty
zaniedbaś co podobnego za Dusze twoje
zrzondzić / śnać w Oczyszczeniu bendzies nad
Przyjaciółkami narzekać Słowy Joba S.
c. 19. v. 22. Najadacie sie Miensa mego, to
jest : Pozustałości moiej / a na mnie nie-
dbać. Przetoż nasładowy Dawida / kto-
ry że chciał Dom BŌży budować / a BŌg
mu niedopuscił / Pieniondze przysto-
wał / a Synowi przykazał / aby on po
Śmierci jego te Wolom jego w Skutek
uwiodł 1. Paralip. 28. v. 10. y ty dla Dusze
twoiej zrob prawiom, bo Pisino S. swia-
czy 2. Mach. 12. v. 43. że Judas Macha-
beyski dwanaście tysięcy Drachm Strze-
bra posłał do Jeruzalema / aby offiarowa-
no za Grzechy umarłych / Offiare. Cze-
mu byś ty miał być Okrutnikiem nad
własnom Duszą twojom ? zaprawde :
Swiens

Świenta / y zbawienna jest Wysł modlić
sie za Umarłych / aby byli od Grzechow
rozwionzani 2. Mach. 12, v. 46.

Ci/ktorzy majom Działki/mogom im też
dać dobre Naczeni jako dawał Tobiaś
Synowi swemu c. 4. Słuchay Synu moy
Słow Ust moich/a załóż je jako Fundament
w Sercu twoim. Gdy BOg weźmie Dusze
moje/pogrzeb Ciało moje : a miew w Uczci
wosci Matki twoje po wšytki dni Żywota
iey : bo pamientać maś / ktore y jako wielki
Niebespeczenstwa cierpiała dla ciebie w
swym Żywocie. A gdy y ona wypelni czas
Żywota swego/pogrzeb jom podle mnie. A
przez wšytki Dni Żywota twego miew na
Pamięci BOga : a strzeż sie / byś kiedy
na Grzech nieprzyzwolił / a nieprzełom
pił Przykazania Pana BOga naszego/czyn
Talmużne z majentności twoich / a nieod
wracay Oblicza twego od żadnego ubogi
go / bo tak bendzie / że ani od ciebie nieod
wroci sie Oblicze Pański : strzeżże sie pil
nie Synu moy ! wśelatego porubstwa / a
oprocż Żony swey nigdy o Grzechu nie
wiedz. Pyśe nigdy w Wysłi twoiey / ani
w Słowie twoim panować niedopuszczay/
bo

bo od niy Poczontek wzięło wszytko Zatra-
 ceni / Ktokolwiek ci bendzie co robił / na tych
 Miał mu odday zaplate / a zarobek Was
 jemniła twego niech u ciebie żadnym Spu-
 sobem nie zostaje. Czegobyś nienawidział/
 abyć kto inny czynił / patrz abyś ty kiedy
 drugimu nieczynił 1c. 1c. A mogom też
 Rodziczowie jako Chrystus Pan przyłazo-
 wał Uczniom swoim u Jana S. c. 15. v. 17.
 tak oni upomnieć Działki swoje do zgody/
 Pokoja / y Miłości / bo jeżeli ktore Słowa
 Oycowski Dzieci pamientajom / tedy ney-
 lepiy pamientajom na ostatni Słowa Oy-
 ca abo Matki swey. Mogom też y Bło-
 gosławienstwo Oycowski Działkom swo-
 im udzielić / jako czynił Izak Synowi swemu
 Jakubowi Gen. 27. v. 27. poniewacz
 według Piśma S. Eccli. 3. v. 11. Błogosła-
 wienstwo Oycowski utwierdza Domny Działki , a
 przeklentow Macierzynski wywraca Fundamenty ,
 a to Błogosławienstwo może bydź na
 Przykład takowe ; Wszechmogoney / a mi-
 loserny Bóg / ktory Działkom przyłazał/
 aby Rodziczow czcili / jeżeli ichcom długo
 żyć na ziemi / niech podle wierney obiet-
 nice swoiey za wszelkom Uczciwość mnie
 / przez

przelazanom tobie bendzie nagrodom dos
ezesnie / y wiecznie / niechci da dlugi Ży
wot na ziemi / zachowiwa cie w Łasce
swey / y błogosławi tobie we wszytlich
Sprawach / niech cie broni przez Anioły
swe Świente od wšęgo Złego / a potym
wprowadzi do Żywota wiecznego BOG
Ociec / BOG Syn / BOG Duch Świen
ty / Amen.

6. Jeżeli ma z kim jasi Gniew / potrzeba
odprosić / a zgodzić się / jeżeli ale sam ciera
piał Brzywdę / powinien Krystusa Pana
nasładować / a dla Miłości Pana Jezusa
Nieprzyjacielom swoim uprzymnie oda
puścić / a za nich się modlić / jako się Kry
stus Pan umierajoney na Krzyżu za Grzes
zników / a Krzyżowników swoich Oycu
swemu modlił / mowione: Oycze ! odpuść
im / abowiem niewiedzom / co czyniom
Luc. 23. v. 34. Inak w Gniewie żaden
Zbawienia dostąpić niemoże.

7. Prawdać że nabożniejszy Arześciaś
nie przed czynieniem Testamentu obyczayo
nie usilujom się z Panem BOGEM przez
Sakramenta Świente pojednać / aby Tes
tament w stanie Łaszi BOŻEY uczyniony
wien

wienstom Zasluge miał / jednak niezaskło-
dzi przed y po Testamentie Spowiedz S.
wykonać / ośchliwie gdy długą jest choro-
ba / som ale takowi / ktorzy Dzień za Dniem
Spowiedz odkładajom / co jest barzo nies-
bezpieczna / bo trudno wtedy sobie Grzes-
chy wspominać / a sumieni roztrząsać /
kiedy od cienskiy choroby Głowa boli / a
dżiw sie nierozwali / trudno sie wtedy spo-
wiadać / kiedy od wielkiy gorączki Jena-
zył jest uschły jako skorupa / kiedy Rozum
y Pamięć uchodżom / a Testności ze-
wşond nadchodżom / kiedy wşytki Kości /
y Ciało Bolesćiami strapione / a cały Człoa-
wiel bez siebie / niewiedzieć komu sie wte-
dy przody oganiać. Mamy też żaloshnych
Przykładow wiele / iż ci / ktorzy polute
Dzień za Dzień odkładali / potym tak ciens-
sce sie wraz rozchorowali / że ani Spo-
wiedzi odprawić niemogli. W dalekom
Droge sie ubierajoney obyczaynie wşytek
ciężar / a cokolwiel by im zawadom było
na strone odkładajom / aby tym lekcięyszy
do zamysłonego Cylu donść mogli / ney-
dalsza ale Droga jest do szczęśliwey wiecz-
ności / przeto napomnienia Pawła S.

naśladować potrzeba do Zyd. 12. v. 1.
 słożywszy wśelaki cieżar / y Grzech / który
 nas zewszond obśtopił w Cierpliwości
 bieżmy do Boju nam wystawionego / to
 jest : dokond Człowiek przy dobrym Roz-
 zumie / a Pamięci jest / powinien szczy-
 rze / a zupełnie Grzechom swoich się wy-
 spowiadać pamiętajone / iż w krotce po-
 trzeba jemu będzie przed neyostrzeższymi
 a wśytko wiedzoncym Szendziom pora-
 chunek oddać / y z tey Spowiedzi / osobli-
 wie gdyby niedoskonała była / co Bóg
 chroń ! jeżeliby ale kto w Grzechach um-
 rzył / biada jemu będzie / bo mu rzecze
 Bóg : wołałem / a niechciałeś Prov. 1. v.
 24. • • ja się też śmiać będem w Zatrę-
 ceniu waszem v. 26.

8. Trzeba też wiedzieć / że Niewiasta
 sz Sakrament Zdrowi dla tego z Poboż-
 nościami przyimujemy / aby Mocom jego
 Ogień złych Pożondliwości w Sercach
 naszych ugaszał / a Dusza nasza do Miłości
 Bóstwy / y Rzeczy Niebieskich tak się za-
 pakła / żebychmy z Łaski Bożej Żywot
 bogaboyny / a sprawiedliwy wiodli. Lecz
 w cieżkiej chorobie ten Niebieści Pokarm

za podróżne pożywamy / abychmy mocom
 onego pośiloni ubierajone sie do wiecz-
 ności na Drodze nieustali. Jeżeli bo-
 wiem za pośilkem onego podpłomnego
 Chleba / ktorego Anioł na Duszechom Elias-
 fowi doniosł 3. Reg. 19. gdy uciekał przed
 okrutnom Jezabelom / tenże Elias dośiedł
 aż na Gore Bożom Goreb / tedy daleko
 pewnieyby bydy mogemy / że za Pośilkem
 przenayświętszego Sakramentu (ktore-
 go ten tam Chleb był tylko figurom) do-
 demy szczęśliwie na Gore Niebieśtom Go-
 reb. Przeto hoćiaşby kto blisko przed
 chorobom / abo też y w samey chorobie /
 poſci jeſzcze leża była / ten Sakrament był
 przyimował / niezaskodzi / y owſem po-
 zyteczno jeſt drugi raz przed Śmierćom
 przyimować jako podróżny Pośilek / bo
 wiemy / że aczłolwieł czarł nigdy nieſpi /
 ale zawſze jako Lew ryczoney kronży / aby
 łogo pożałł 1. Petr. 5. przece neybarżey
 uſiłuje przy zgonie życia naſzego / wiedzone
 iż mały Czas ma w Obj. 12. v. 12. naſ pod
 Moc ſwoje podbić / barzo tedy potrzebno
 jeſt na te niebeſpecznom Droge / y potycz-
 ke w ktorey idzie o całom nieſłonecznom
 Wiecz-

Wieżność / tym Nieswientym Podroż-
nym jaś neygorliwy sie zaopatryć / a
umocnić / abys w ten Czas czartu menżnie
sie sprzeciwiać / y onego żeżensliwie prze-
żonac / a zwyciężyć mogli ; dla tego też
Baplan podawajoney mowi : weźmi Bra-
cie (abo Siostró) podrożne Ciała Pana
naszego Jezusa Chrystusa / który cie niech
strzeże od Przeciwnika złośliwego / a do-
wiedzie do Żywota wiecznego ; bo sam
Chrystus w Obietnicach swoich wierny tał.
mowi u Jana S. c. 6. kto pojmywa tego Chleba
żyć bendzi na wieki. To Podrożne Ciała Pa-
na Jezusowego we Wiarze ciebie oświeci
jako Uczniow do Wymaus idoneych u Łuk.
S. 24. W Wiadzieci ciebie utwierdzi / bo
bendzieś miał u siebie Żadawek / abo Sant
przykły Sławy / ktorey sie spodziewamy
od Oycy Niebieskiego że Żasług Pana Je-
zusa ; y w tobie Ogień swey Boskiej Miłos-
ści tał zapali / że wpełta Trudność / Bo-
leść / y Choroba tobie Słodkom / a wdzienczy-
nom sie stanie / a Miłościom zapalony rze-
czeń z Pawłem S. pragnem żebym był
rozwionzan / y był z Chrystusem do Philip.
I. v. 23.

9. Upomnieć też potrzeba / żeby w nies-
 bezpieczoney chorobie postanowiony niezas-
 niedbował przyjóné Sakrament ostatniego
 Pomazania dołond przy dobrej Pamię-
 ci / a rozumie jest dla wienléwego Pożytku
 swego / o którym jał pożyteczny jest / czytay
 w teyże przyprawie niżej.

10. Barzo pożyteczno jest Timocene nu
 przed Oczy przedstawić Obraz utrzymo-
 wanego Zbawiciela / aby na ten 1. duwier-
 nie czensto patrzal / bo tak radzi S. Pa-
 wel do Żyd. 7. v. 2. abychmy patrzonc na
 Jezusa v. 3. sobie umażali jał wiela przy-
 ciwienstwa od Grzeszników podeymował /
 żebychmy nieoslabli na Dufach v. 6. kiedy
 nas jako Ociec Synow z Miłosći biczuje /
 ktorych przypinuje. 2. Aby z czenstego
 na Krzyż poglondania sobie przypominal
 wielki Miłosierdzi Pana Jezusowe / że on
 dla tego na Krzyżu Kence swoje rospial /
 aby Grzesznego do siebie pokornie się ucie-
 łajoncego oblapil / y w skutku dołazał / że
 niechce Smierci Grzesznego / ale aby się
 nawrócił / a żył Ezech. 33. v. 11. 3. Aby
 czensto do Wieba pobożnie wzdychał / a za
 Przykładem Tomáša Apostoła nie już
 Pal

Palce swoje w Bol Pana Jezusa wkla-
dał / ale Figure utrzyżowanego obiema
Rękami objimajone serdecznie mowil :
Pan moy, y BOg moy u Jan. S. 20. v. 28.
4. Aby za Przykładem potutujoncey Ma-
gdaleny z łzami Lutości / y Miłości pełny-
mi Pana Jezusa czensto całował / a tak
też z Magdalenom sobie zasłużył usłyheć
poćieşytelne od Zbawiciela Słowa : Od-
puşczone som tobie Grzechy twoje / iżś
wiele miłował u Łuť. S. 7.

11. Swiencona Woda dobrze blisťo
Uimocnego śie mierva / aby z tom tak U-
mocnego jako Łuśťo jego czensto tropio-
ne było / on ale z Dawidem serdecznie mo-
wić mogł : pokropiś mie łyzopem / a ben-
dem oczyşczon : omyjeś mie / a bendem nad
Śnieg wybielony Psalm 50. v. 9. Bo przez
takowe Pokropieni nietylko pokuśy / a stra-
şne widzenia bywajom odpendzone / ale
y Uimocny przez złonezone żalofne nad
Grzechami wzdychnieni łazdym razem
niemałey czenści łatania za Grzechy za-
służonego przepuşczeni od miłofciwego
BOga pozysťuje.

Każdodzienna Modlitwa w Nimocy.

O Cley miłosernieyſzy BŌże ! Ty wie-
 dzysz / że teraz wiele modlić ſię / a
 Ciebie Uſtami chwalić niemogem / ale czego
 moje Uſta niemogom / niechże Serce moje
 nagrodzi / z Tobom teraz pragnem ſerdecz-
 nie / y ſkutecznie ſię zwionzac / tylko racz
 wolom moje za ſkutek laſkawie przyjone /
 niechże wſhelki Oczu moich mgniemi ben-
 dzie mey przeciw Tobie miłości cſwiciecz-
 ni / niech każde oddychajonego Sierca me-
 go tchnieni bendzie żalem / y ſkruchom nad
 Grzechami mojemi / wſhelki ſzy / a pot mech
 bendom na obmyci brzydliwych Grzechow
 moich / a na nagrode onych łzow / y trwas-
 wego Potu / ktoreś za mnie w Ogroycu / y
 potym na Krzyżu wylewał ; wſhelki moje
 Bolesci oſtiarujem o Panie moy na Chwas-
 te twoje / y zjednoſcié ich pragnem z twee-
 mi ſrogimi Bolesciami / ktoreś Ty dla zbaw-
 wienia mego raczył cierpliwie podjone ;
 Ach raczyſ Panie Jezu Kryste twoimi
 Bielichem Smierci gorſkoſć Bielicha mego
 oſłodzić / chcem / żeby po nieczym Duſia mo-
 ja nieterſtniła / jedno po Tobie Panie BŌ-
 że

że moy! Ściśniewy sie przed Tobom / iż
 jeslibym pod czas Śmierci dla strasznego
 Sondu Bostigo / ktory mnie czeka / czyli
 z ludzkiej krzewkości / czyli z słabości Ro-
 zumu w jałom bezbożnom wpadł wonto-
 plimność / a powontpiwałych o którymś
 kolwiek Wiary Świentey Człontu / że to-
 wśytko teraz na potym odwołujem / y jał-
 by niebyło / za niepoczytane mieć chcem /
 y pragnem : zdrowy bowiem Umysł moy
 przy Łasce Bŏżey nigdy niezezwoili na
 wontplimność y te neymniejszyom o Wiarze
 Świentey. Przyimiy o Panie ! całom
 wolność moje / wes Pamienc / Rozum / y
 Wolom moje / cokolwiek mam / Tyś mnie
 darował / przeto ja też Tobie wśytko wra-
 cam / y cale do Wole Twey Świentey odo-
 dajem / Miłości twoiey / y Łasce jedzinie
 pragnem / gdy te mieć bendem / mieć wśytko
 bendem / boś Ty jest Bŏg moy / y wśytko.
 Ach zmiłuy sie / zmiłuy / prośem cie przez
 Modlitwe / y cienski wzdychani twoje ney-
 litościwśy Jezu ! zmiłuy sie nad Duszą
 mojom / gdy obtoczona Bolesćiami y czar-
 towiskiem przy skonaniu do ciebie jał Bŏ-
 ga swego wzdychać bendzie. Nieylaskaw-

sy Jezu! miałś Anyola Poćieściciela w
 Ogroyu / ach przez to cienści konani two-
 je / przez testniee twoje spuść mi Anyola
 poćieściciela / gdy konać bendem. Nie-
 pracowitśy Jezu! przez wylani trwawes-
 go Potu / w tymże poćie spraw łaznie Du-
 śy moiey / aby się wprzód nim oczyszcila /
 niżeli się przed twoim Sondem staw-
 Day mi te Łaske o Nedydobrotliwśy Jezu!
 aby ostatni tchnieni oddychajonego Ser-
 ca mego / gdy konać bendem / było w Mi-
 łości twoiey. Niech Serce moje ostatni
 raz tchnie żalem y skruchom prawdziwom /
 niech tchnie Imieniem twoim neysłodśym
 Jezu / y neyświentśey Matki twoey Ma-
 rye / y tym tchnieniem ostatnim niech Du-
 cha mego w Kence twoje na wieczne Zba-
 wieni odda.

Modlitwa przed Spowiedziom, y może
 się przed przynięciem Ksiezdzia odprawić.

O Oycze Miłoserdzia! BOże Dobroci!
 ktoryś przez Usta Proroka mowil:
 niechcem Śmierci Grzesznika / ale żebyś się
 nawrócił / a żył; prośem się przez nieogarn-
 ionom Miłość twoje / poprzey mi tał

wiec

wiele Łaski / abyś się prawdziwie do cie-
bie nawrócił / a Żywot miał wieczny.

Tobie o Bóże mój samemu powiadam
mo jest : jeżeli z tej choroby powstanem /
albo umrę ; tobie powiadamo : jeżeliś
przez cały czas życia mego prawdziwom
Łutość nad Grzechami w sobie wzbudził /
a sprawiedliwom Spowiedź kiedy odpra-
wił ? Ah gdyby ta Spowiedź moja już
miała być ostatnia ! a przez mój cały Ży-
wot nie byłbyś miał żadney sprawiedli-
wey Spowiedzi odprawić ? Chcę teraz
niom Spowiedź tak odprawić / abyś
wszystkich przedesłych spowiedziom Łie-
dostatkę nagrodził. Chcę serdecznom
Łutość mieć nad Grzechami / jakeż jest
eż przez mój cały Żywot nie miał. Chcę
tak sprawiedliwie / a zupełnie Grzechom
moich przed Ciąmięśnikiem twoim się wy-
znać / a mocne Przedśiewzięci do popra-
wy Żywota uczynić / jakeż jest eż nigdy
nie uczynił / y chcę ten Świenty Sakra-
ment Pokuty z gębom Pokorom / go-
roncom Ciężkością / a z wielkom Ser-
ca mego Łutościom przyjąć / jakeż jest
eż przez cały Żywot nie przyjął. Gdyż

ale bez twey osobliwey Łaski tego wyto-
nać niemogem / dla tego przed twoim Ma-
jestatem na moje Twarz grzesznom upa-
dam / a polornie prosem przez twoje nies-
fconzione Miłoserdzie / abys mi z twoiey
Szczodroliwej Dobroty / a Szczodroliwości
twoiey Łaski użyczył ten Swienty Sakra-
ment tak przyjąć / jako ty sam chcesz aby-
go przyjął. Ah Oycze Niebieski daruy
mnie niegodnemu twoje Łaskę! O Panie
Jezu Kryście daruy mi twoje Łaskę! O
Duchu Swienty wley do Serca mego
Łaskę twom Boskom! O Swienta / a nie-
rozdzielna Trojco daruy mi Łaskę Bos-
skom.

O neydobrotliwshy / a neymiloserniejszy
BOże! prosem cie przez gorzkim Mente /
a Smierć Jezusa Kryśtusa Zbawiciela
mego / przez Zasługi neymileyshey Matki
BOżej / y wszytkich Swientych / dey mi /
ah daruy mi prawdziwe / a żalosne wszyt-
kich Grzechow moich poznani. Ah dey
mi serdecznom Lutosć nad Niedostatki
mojemi. Ah dey mi prawdziwe / a dostos-
nałe Przedsiębieżenie i polepszenie Żywota.
Ah ulutuy się Panie mnie niegodnego /
a nie

a niewdzięcznego Stworzenia twego / a
 daruy mi te Młoc / y Łaske / abych jednego
 każdego Grzechu mego szczyrze a doskonale
 sie wyznał / jak gdybych przed twoim Bo-
 skim Tronem klęczeć / a tobie samemu
 miał sie spowiadać. O BOże wielki / a
 sprawiedliwy ! przed twoim ostrym Son-
 dem obstać niebendem mogł / gdyż w drus-
 gim Wielu żadney Łaski / żadnego Miłos-
 serdzia niemał dla Grzechow / czemu rada-
 bych na tym tu Świecie sie zaopatrzył /
 kiedy żadnemu Grzesznikowi szczyrze po-
 lutujoncemu niebendzie odeprzono. Cze-
 mu upadam na Twarz przed Majestatem
 twoim / a skarżem sam na si-bie serdecznie
 według mnostwa przedienstkich Grzechow
 moich / ktorech od dzieciństwa mego / aż do
 tej Godziny lech łomylśnie popadzał / wino-
 howałbych sobie / abych gwał wielki / tak y
 neymnieysze pospominąć / a nad jedynym
 każdym osobnem struche wzbudzić w sobie
 mogł. O gdybych tak mogł za Grzechy
 lutować / jako wszyscy polutujoncy Grze-
 snicy za swoje lutowali ! O gdybych tak
 wielki ból / a Żalność w Sercu moim znał
 tak / jak neylaskawszy Jezus na Gorze

Oliwetkiy miał w Sercu! ale poniewaz
 taligo Żalu niemam / a przece bych rad
 miał / dla tego offiarujem tobie o moy BO-
 że! Bolesć Jezusa Chrystusa / offiarujem
 tobie Żalosc wszystkich pokutujoneych
 Grzesznikow na miejscu mey barzo niedo-
 stonaloy Żalosci / a na dołazani / że nad
 wszystkimi Grzechami z gruntu Serca lu-
 tujem / bijem sie w moje grzesne Pierś /
 a wolam z owym jawnym Grzesznikiem:
 O BOże Oycze bondz miłosciwy mnie
 grzesznemu! O BOże Synu bondz miło-
 ściwy mnie grzesznemu! O BOże Duchu
 Swienty bondz miłosciwy mnie grzesz-
 nu / Amen.

Alf Wiary, Nadzieje, Raski, a Skru-
 chy barzo potrzebny y potrzebnuy masz mi-
 dzi Modlitwami przed Spowiedziom.

Do wykonaney Modlitwie, y po uczynionym
 pilnym rozpamiętywaniu grzechow, a żalu ser-
 decznym nad nimi, potrzeba sie spowiadać
 wszystkich Grzechow popachanych od prze-
 desley Spowiedzi, abo też Generalnom Spo-
 wiedz z wszystkich calego Żywota Grzechow
 uczynić, jako czyniom niektorzy pobożniyszy
 Rezesćianie dla szczeniowscey Smierci, jezeli by
 kiedy byli co zataili: abo zrzetelnie niewyznali,

abo

abo dość nieuczynili, abo na Lutości za Grzechy, abo na przedsięwzięciu prawego Polepszenia im co było chybiało, aby wtedy naprawili, boć na czym wieczne szczęści zawieszło, niema się ledajaśo, ale jak neypilniy odprawiać ; osobliwie kiedy chory na strasnym Sondzie Boskim w krotce się stawić, a tam neyostreżyszy Doczet ze wskieligo Słowa, Myśli, Uczynku, y opuśczenia oddać musi, ktorych ale żalostnie się wyśpowiadał, z tych Doczet, a lezbe już oddał, y na Sondzie Boskim niebendom mu wienczey i Zatrąceniu przypoczytane.

Modlitwa po Spowiedzi, jeżeli dla choroby odprawić się może.

Użem neyłaśkawszy Bóże Spowiedź
B moje odprawił / a Ciamięśnikowi
twemu moje wszystkie Grzechy wyjawil /
przetoż mocnie duszam / żeś mi też o Wzru
moy dobry łaskawie odpuścił / y na nie
wienczey pamientać niebendziesz / o co cie
serdecznie prosem, jeżeliś co niedbale wy
konał / to twemu neyślodżemu Sercu ł na
prawie poręczam / a przez twojom Do
brote nieśłoneczonom goronco prosem / że
byś mnie tak na Ciebie rozwionzał / jako
twoy Ciamięśnik na ziemi mie rozwion
zał /

zał / abydy skutecznie w twey Łasce zostać /
 a w twey Miłości żyć / y umrzeć mogł.
 Alh serdecznie ci dziękuję / żeś mi przez
 ciężki Grzechy moje odpuszcil / a znowu
 do twoiey Łaski przypuszcil / mocnie się
 zawienżuję ciębie wiencem niegniwać /
 ale do ostatniogo Oła mgnienia tobie bezpa-
 rym zostać / k temu mi dopomóż Łaskom /
 twojom / a uchrony mnie od wšęgo Grzes-
 chy / y Pokuszenia / Amen.

Modlitwa przed Przyimanim.

Moy neymileyszy Jezu ! ja biedny
 chorobliwy Człowiek pragnem cię
 bie z wielkom Nabożnością przyjąć /
 abyś moje Dusze nędznom pośiłek / a na
 Droge wieczności przygotował / a gdy to
 snąć już ostatni raz w życiu moim ciębie
 przyjmować bendem tedy z wielkóm Po-
 bożnością / niżeli przez cały żywot się
 stało / ciębie teraz przyjąć chcę. Wier-
 zem pewnie / że w tym Swientym Sakra-
 mencie jest przytomne prawdziwe Ciało
 twoje / y Krew twoja / że Ciebie neymileys-
 zego Boga mego w tej Swiętości po-
 żywać bendem. Wierzem że przez godne
 Przy-

Przymiani tego Sakramentu Ducha moja
 bendzie obżywiona / a twojom Łaskom
 Bóstom obdarzona / przetoż moy neymis
 lekszy Jezu przydź do przybytku Serca
 mego/bo Ducha moja chorobliwa bez Przes
 tunku bardzo pragnie po tobie / obżyw jom
 twym Ciałem neyswientszym / napoy jom
 twojom Krwiom neydrogšom / ubogać
 jom twojom Łaskom Bóstom / a pośilniy
 jom mocom tego Sakramentu neyswient
 šego. Ale o Kochany Jezu! jako się ja mo
 gem osmilić Ciebie pożywać / gdych cały
 cie niegodzien? Tyś jest ten neywyższy /
 a neywientšy Bóg / przed ktorego Naje
 ślatem Aniołowie Świećci się bojom / y
 mocy Ciebieści trzensom / a ja jesteś ubogi /
 niczemny ziemie Chrobaczek / Grzechow /
 a Kłóści pełny / wśat przece / iżś Ty powie
 dział / że zdrowi tego Łekarstwa niepotrze
 bujom ; jenom nendźni / pragnem Ciebie
 z neygłembšom Doktorom przyjone / aby
 moja uboga Ducha y z chorobliwym Cia
 lem naraz ozdrowiała / przetoż bijem się
 w moje grzešne Pierśi / a z struchom ser
 decznom mowiem : O Panie Jezu Kry
 Ńte niejesteś godzien / O Panie Jezu
 Kry

Bryste niejeſtech godzien! O Panie Jezu
 Bryste niejeſtech godzien / aby ch Ciebie
 przyia! / bo Serce moje pełne jeſt Oſkła
 woſci / a Smrodu. Ale o moy przedobry
 Jezu! obmiy moje nieczyſte Serce twemi
 gorſtami łzami / twym trwawym Potem
 ochendof / neydrogſem Arwiom / a Wo
 dom z Bołu twego wylanom obliy /
 Arwiom twojom Swientom w Biczos
 waniu / Koronowaniu / a Brzyżowaniu
 dla mnie okſicie rozlanom potrop Serce
 moje / aby ono czyſte / piękne / ozdobne / y
 Swiente było / a Ty o Zbawicielu moy!
 w nim z Radoſćmiom przybywać mogł ſo
 bie obſłubić / Amen.

Panie Jezu Bryste niejeſtech godzien re.

Trzy razy z Ksiendzem ſie rzeża.

Pod czas Przyimania w Sercu ſie mowić
 może:

O moy Jezu! o moy neymileyſzy Je
 zu! przydź do Serca mego / a pozdrow
 mnie w moiey chorobie.

Modlitwa po Przyimaniu.

A Slodki Jezu! O dobroćiwy Jezu!
 O neyłaſtawſzy Jezu! zlondech ja te
 Łac

Łaske otrzymał? Żeś mie Ty nawiedził /
 jakoż ja to zasłużył / że ty u mnie przeby-
 waszceś? pozdrawujem / a chwalim Cie-
 bie / zamitey / zamitey o moy neymileyşy
 Jezu! gdy cie teraz prawdziwie mam u
 siebie / chcem ci moje Potrzeby duwicznie
 opowiedzieć / a nendze objawić. Weyz-
 drziy o moy neyłaſkawşy Jezu! coż ja za
 nendzne Stworzeni / weyźdrziy jako na
 Dusz / y Ciele utrapiony leżem. Młoja
 Dusza jest pełna Grzechow / a Ranow /
 moje Ciało pełne choroby / y bolow / żaden
 mi niemoże lepiy pomoc jako ty o moy Je-
 zu! dla tegoch Cie ł sobie powołał / żebych
 Ci moje choroby lepiy objawić mogł. Ah
 ty wieś neylepiy / łandy mi co brakuje / a
 jak mi może byđż spomożono / otworz
 łarb niemybraney Łaske twoiey / a dożycz
 Miłoserdzia. Widziş mnie leżec / jako one-
 go powietrzem ruşonego chorego na Ło-
 łą / a z łatowom Duwiernościom / a
 Ładziejom / jako on na cie pogłondał / y
 ja pogłondam / a polornie do twego Miłos-
 serdzia wzdycham / tedy powiedz też owe
 ućiekne Słowa do mnie / łores do niego
 mówił : Łfay Synu odpuszczajone łie
 Grze-

Grzechy twoje / wstań z twego Łoża / a idź
do Domu twego. O moy Jezu dobry!
kiedybyś mnie tak wielkom Łasce przeka-
zał / na wielki brch ci dziękował. Ah po-
każ twoje wielki Miłosierdзі / a przez pożywa-
ni twego neyswiętšego Ciała y Arwie
Słabość Ciała mego uzdrow / jeżeliby ale
na przeciw Wole twej było / abych ja
ozdrowiał / tedy przece jenom Duše moje
uzdrow / a wygladź chorobe Grzechow
moich / abych od nich był wybawion. O-
żyj / y obczerstwij Duše moje Ciałem y
Arwion twojom / abych mocom tego po-
żywania niebespecznom Droge wiecz-
ności bespecznie poutował / wielki Po-
kutenia Duchow nieczystych przewalczył /
a ciebie BŌga jedzine Dobro moje / a Cyl
moy szczenliwie oglondał / y na Wielki
chwalił / Amen.

Napomnieni o Sakramencie ostatni- go Pomazania.

M Jly Człowiecze : Pan BŌg ci z Mi-
łosći swej łaskawie nawiedził / a dla
zbawienia Duše twej te cieniem chorobe
zestął ; gdyż tedy sam uznawał / że czym
deliy/

beliy/ tym goršy z tobom / a żaden naturalny
 Postrzodek/ żadne Lekarstwa cie uzdro-
 wić niemogom / tedy neylepsza Rada jest /
 abys sie do BOga obrocił/ a u tego Lekarza
 Niebieſtigo Rady / y Pomocy szukał. A
 temu Cylu / a Boncu Wyleſtaſkawſzy Zba-
 wićiel Sakrament Oſtatniego Pomazania
 na Spuſob neywzacnieyſzego Leku w nie-
 beſiecznych ciała / y Duſze Chorobach
 uſtawioł / aby chorobliwy / gdy już ża-
 den Lek naturalny pomoc niemoże tego
 nadprzyrodzonego Leku zażywał / bę-
 dzie i Zbawienia Duſzy długſzy Żywot /
 zaiſcie przez ten Lek Duchowny ciebie
 uzdrowi. Dla tego ten zbawienny Sa-
 krament oſtatniego Pomazania z wielkom
 Dziękiernoſćmiom / Serdecznomi Poboż-
 noſćmiom / a uprzymnym na Wole BO-
 ſkom Odewdaniem żondey / a przyimey.
 Albowiem ten Sakrament tak Ciału jak
 Duſzy wiele Pożytkow przynoſi: ney-
 przod / iż tym ſtorzy ten Sakrament
 przyimujom Pan BOg daje Raſę / ſtóra
 powſzechne Grzechy gładzi / y Duſze od
 Ciimocy / ſtorey przez Grzech doſtała / y
 od wſzytkich inſzych Oſtatkow Grzechow
 Al
 wych

wych wybawia; Też przeciw Połube-
niom Nieprzyjaciela piekielnego / który
w ten Czas do zwontpienia zwyłł neyba-
żiy nas przywodzić / Siły dodawa / y
Duże w Słabościach posila / a na Ostatek
też ten Sakrament iust pomocny do Zdro-
wia ciała choremu Człowiekowi / jeżeliby
toż Dużnym jego Pożytkiem było. Z tych
tedy poważnych Przyczyn z wśemożnom
Nabożnościami pros Boga / aby ci dał
Łaske z Pożytkiem ten Sakrament przy-
ionć.

NB. Na którymkolwiek Członku Smyśło-
wym cie Kapłan maże Olejem Swientym, na-
bożnie wzdychay, aby ci Pan Jezus przez
swoje Miłosierdzie, a to Swiente Pomazani
raczył odpuszcic, coś tym Smyśłem przegrze-
szył.

Postrzodki do Oddania siebie na Wole
Bogom służonce naprzeciw wielkiemu Smierci
Łentaniu tak Choremu, jak y zdrowemu
zbawienne.

I. **U**ważay sobie / że Bog jest neywyż-
szy Pan Swiata / w jego Rentach
jest nasz Żywot / y Smierć / może Żywot
nam przedłużyć / a może w każdom Go-
dzie

dzinę odebrać podle swej Łubości: mow
tedy z Jobem: Pan Bóg dał / Pan
Bóg wziął / niech bendzie Imię jego po
chwalone.

2. Wszyscychmy som śmiertelni / kto się
narodził / lubo chce / lubo niechce umrzeć
musi / Szczęśliwy Człowiek! który nieus
warowanom Śmierci dobrowolnie / a
chętliwie od Boga przyima / abowiem
takowemu Śmierci jest Bronom do ży
wota wiecznego / bo Pan Jezus Śmierci
swojom Śmierci nasze ośłodził / kie
dy on sam Uleba / y ziemię Pan umarł
na Krzyżu / aby wszedł do Królestwa
swego. Dla tego też y n hyscy Świeńci
pomarli: y myć umrzeć muszemy / ale ani
Dnia / ani Godziny niewiemy / w której
nas Pan Bóg z tego Świata raczy po
wolać. Onć wie neylepiy / jeżeliby dalszy
Żywot Służył Ł Dusznemu Zbawieniu nas
szemu / wie kiedy termin życia ma uło
żyć / śnać on jako neylaskawczy Oćiec ten
termin życia twemu ułożył! wolej tedy
z Krystusem w Ogroyen wolałoneym :
Oczy! nie moja / ale twoja Wola niech
się stanie.

3. Co jest nasz biedny Żywot? jenom Duże naszey wienzieni / a od Krolestwa Niebieskiego Oddaleni / jaki Koszok tu mamy? same we Dnie y w Noccy Starania / Prace / Choroby / Prześladowania / Nieustłość / jedna Niendza za drugom nastempuje / jako Job zeznawa: Człowiek urodzony z Niewiastry żyjone przez Czas krotki napelnion bywa wiela nendzą. O jak szczęśliwszy Człowiek / który się oraz od Marności Światowych rozloncza / a jak neyprendziy Krolestwo Niebieskie nabywa! tam bowiem jest Radość bez Żarmutku / y bez Bolesci / y Koszok bez Boleca / tam jest Radość według Apostoła / której ani Oko niewidziało / ani Ucho nie słyszało / ani w Serce Człowieka niewystąpiło / co Bóg zgotował tym / którzy z Miłościom Wole swoje na Bóstom oddali / a Duże swoje chętnie Bogu w Rence poręczyli.

4. O jak wiele mondrych / y Świentych Ludzi po Bole doczesnego Życia barzo pragnęli / żeby co neybliz od złośliwego Świata pękło / a Grzechom sproszczeni wieczney Radości otrzymać mogli; tak

S. Ignacy Męczennik. S. Batharzyną Senensta po Śmierci pragnęła / S. Theresia aż do podumienia mówiła : O Śmierć ! kto się ciebie ma obawiać ? kto się ma lękać ? kiedy Żywot Człowieka wi płodzić ! S. Paweł pragnął rozwianiania / y bydz z Trystusem. Dawid spiewał Psalm 121. weselił się z tego / co mi powiedziano : poydziemy do Domu Pańskiego.

5. Powiedz że prośem / co tak goroczno na Świecie milujesz ? że ci to opuścić tak trudno przychodzi ? jeżeli Przyjacieli twoich Kochasz ? ale wiencę ich w Ciebie na ciebie czeka / tak wiele Starzyczków / Młotów / Bliźnich / a Pokrewnych / Bratów / snać y Siostrów (abo Dziatę) ciebie przedękało / a którzy jeszcze tu żyją / w krotce wszyscy do jednego będom nasładować / bo niemamy tu Miasta trawajoncego / ale przyszłego szukamy do Żyd. 13. v. 14.

Jeżeli Bogactwa / Majentów twoich / abo Świata użyć pragniesz ? tedy masz wiedzieć / że przez Śmierć nic z tego nie zgubisz / ale na lepsze przemienisz : abo

wiem Dusza nieśmiertelna w drugim
Wielu bendzie dopiero prawdziwych
Dobre zażywać / ktorych ani Ocho nie
widziało / ani Ucho niesłyszało / ani do
Serca Człowieczego nieprzypadło / a
BOg je zgotował owym co go milujom.

Jeżeli dla tego na Świecie deliy żyć
pragniesz / abys mógł Żywota poprawić /
a t Śmierci się leppiy przygotować ? je
dnał gdyś żył dłuży na Świecie / śnać
bys wiecey pogrzebysł / a zgola y Zbawie
ni sobie zgubił / bo czenisto się stawa mo
wi S. Augustyn że kto w Żećch reńie /
rośnie też y w Grzechach / jako Przykład
mamy na Salamonie. Radşy czyni te
raz / co byś chciał w Zdrowiu czynić.
Teraz w jedney Godzinie możesz sobie tak
wiele u BOga zasłużyć / jak byś zdrowy
przez wiele Lat zasłużył / je nom wzbudź
w Sercu twoim goroncom do BOga
Miłość / z tey Miłości jemu się na Wo
lom oddey / a mow serdecznie do BOga:
Panie ty neylepiy znaś / jak służę na
wienstom Chwale twoje / wypowiedz /
co przyłazujesz / a przyłaz / co chcesz / go
towe Serce moje / gotowe Serce / abych
wyr

wypełnił Wole twoje przeynawients
som.

Wzbudzani do Cierpliwości w Cho-
robie wielkij.

Nie Człowiecze! pragnieśli naślas
dować Krystusa Pana Zbawiciela
swego / który za ciebie tak wielką cierpiał?
powieś: ach pewnie pragnem. Pozdrzij
na Obraz utrzymowanego Jezusa / który
na Krzyżu z goroncey Miłości ku tobie
cierpliwie umarł / on z Krzyża do ciebie
lastkami woła: kto chce zaimnom iść /
niech weźmie Krzyż swoy / a naśladuje
mnie Matth. 16. v. 24. Oto teraznia
Choroba twoja / Bolesć twoja / jest twoy
Krzyż / który masz nieść / abys Krystusa
Pana naśladował / jeżeli Pan Jezus
musiał cierpieć / aby do Slawy / a Kro-
lestwa swego wstompil? jatoż byś ty bez
wielkij cierpliwości wstompil do Kro-
lestwa cudzego? Uznawam / że Menta /
a Bolesci twoje som wielki / niech ciebie Pan
Jezus w nich ciechy / a posila! aleć Bo-
lesci Pana Jezusowe były nieprzyro-

wnanie wientſze / jenom roznył sobie
na Pot jego trwawy / ktorym ze ſamego
Rozjimania Menki naſtempujoncy po
całym cieie był jako ſzczygulnom Brzoni
oblaty.

Jeżeli cie Głowa boli? pozdrzivy luto-
ściwie na Głowe / y czoło Pana Jezusa
ſa Odkupiciela twego neybodlawſzym
ciernim zewſpōnd zranione.

Gdy Uſta twoje / y Jezus od ciensſtia
ga Pragnienia uſchnom / pozdrzivy na
uſchle Uſta Jezusa utrzyżowanego / a
twoje Uſta Goroneżłom uſchle przytulcz
nabożnie do Uſt Pana Jezusowch / aby
on je odwołażył. Offiaruy Jemu te Pra-
gliwość za to / że on dla ciebie grzeſznego
pragnoł / a w Pragnieniu Octem / a Żoł-
ciom był napawany.

Jeżeli w Pierſiach / abo w Boku cie
boli? weydrzivy w neyſwientſzy Bōk
Pana Jezusa Zbawiciela twego wſo-
czniom okrutnie przeſłuty.

Jeżeli w Kencach / abo Nogach Bolea-
ni cierpiſz? poydrzivy na Pana Jezusa
ſowe Kence / y Nogi Gwozdziami okru-
nie do Brzyża przybite / a rzekniy w

Ser

Sereu twoim : kiedy Odkupiciel moy
Pan Jezus za Grzechy moje tak wiele
cierpiał / daleko wiecey miałbych ja grze-
szyć z Miłości Ł niemu cierpieć niżeli ciera-
piem. Ach Panie poprzyj mi cierpliwości /
a Łasom twojom umocnij mnie / abych w
Znoleniu Krzyża mego ciebie godnie na-
śladował.

Jeżeli w Ciocie niemożesz spać ? po-
myśl sobie jakom Cioc miał Odkupiciel
twoj w smrodliwym Wienzieniu Ray-
fakowym / żaden ci tu Oczy niezawieni-
zuje / ani niepolieźkuje / żaden ci tu nie-
pośmiewa / ani niekatuje / a zaś on Krzyż
na którym rozpięty wisiał / nie był twara-
de Łubko Pana Jezusowi ? a jeżeż on
niemowny / a mychmy som winni.

Jeżeli ci ciędkło / że ci nieobstugu-
jom / że niezaraż podajom pić / czego byś
chciał / abo że ci odstempujom / niezara-
ż obrocem z jedney Strony na drug-
gom ? Uwaga że y Pana Jezusa ney-
wiernieyszy Piotr odstempil / y zaprzyl
sie / a kiedy z Krzyża wołał : pragnem /
niepodali mu Wina słodkiego / abo Wo-
dy / ale Żółci / a Cetu jako przez Usta
Psalniſty sam Pan Jezus sie uſkarża :

dali za Polarm moy Żelé / a w Praglie
wosći moiey Octem mie podli.

Miey Ciadzieje / że kiedy w Chorobie
twoy dla Miłości umęczonego Pana
Jezusa twoje Bolesći cierpliwie znosić
bendzieś / wielkom Cześci abo y cale za
Grzechy zasłużone Barani Oczyśczone
sobie zma: eś / y wienkšom w Królestwie
Niebi stm Odplate nabendzieś / tedy
molej z Augustynem S. : Panie ! tu pal /
tu ściecz na konsti / jenom na Wieli ods
puść.

Ziey Przyczynn Pan Jezus z drogi
go swey Menti Bielicha owe Bolesći to
bie lastawie przypija / a zaliś chentliwie
nieprzyimujesz ? zaliś owe Bolesći / lu
boć gorzki dla samey Jezusa Miłości nies
spelnisz ? molejże serdecznie Słowy Jes
zusowemi : Creze moy / jeśli niemoże ten
Bielich odeysć / jedno abym go pił / niech
śie dzieje Wola twoja. Matth. 26. v. 42.

Zaliś byś za wielki Starb sobie niepos
czytał / li dyby ci kto Konfel neyświęto
siego Krzyża darował / ktory Pan Je
zus Brwiom swojom poświęcił ? Oroż
on Pan Jezus owe Bolesći tobie pośiła
jako

jało Bonsti neyćienżęgo Brzyża / który
on na swym cieie dla Miłości twoey wlekk/
tedy mow serdecznie Łęczyńskiemu:

Panie Jezu Kryte z Miłości / a
Chwały twoiey miie przyimujem z Opi-
cowstiy Renci twoiey wbytki Bolesći / y
Dolegliwości przytomney Choroby jało
Czonstki / a Reliquie Brzyża twego
Swientego mnie darowane ; Ćcem / y
pragnem bydz ćierpliwy. O zawitey
Brzyżu przenaydrogby / któryś Ozdoby
nabył z Ran Zbawiciela mego Jezusa
Krystusa / przyimiy mie za ucznia jego /
ktory na tobie chciał za mnie wisieć / że
by mnie przez ciebie zbawił / ktory przez
ciebie mie wykupił Jezus Krystus.

O Wiarze , Nadzieji , abo Dzwier-
ności do Boga

Noniewacz Diabel chorych zwyczaj-
nie we Wiarze łusi / gdyż wie / że
bez Wiary niepodobna jest spodobac się Bogu
do Zyd. 11. v. 6. dla tego / jeżeliby miał w
Wiarze pochybować / potrzeba by go było
w nuy upewnić / a Człontki do Wierzenia
powinne / byłliby barzo słaby / przynos-
mniy

mnij przez Pytania przedkładać / ku
Przykładowi:

Wierzyś / że Bóg jest jeden we trzech
Osobach / Bóg Ociec / Bóg Syn / Bóg
Duch Świenty? R. Wierzem.

Wierzyś / że cie Bóg stworzył / wy-
sypil / y zbawić gotowy jest? R. Wierzem.

Wierzyś / że druga Osoba z Trojcy
przenajświentszej / to jest Pan Jezus
dla Zbawienia Ludzkiego stał się Człowie-
kiem / umarł / pogrzebion jest / y wstał z
martwych? R. Wierzem.

Wierzyś / że sondać będzie żywe / y
martwe? R. Wierzem.

Wierzyś / że Bóg dobrym dobrze plas-
ci / a złych wiecznie karze? R. Wierzem.

Wierzyś w jeden Świenty Katholi-
cki / Apostolski Kościół? R. Wierzem.

Wierzyś Świentych Obcowanie /
Grzechom Odpuszczenie? R. Wierzem.

Wierzyś / że ciała nasze z martwych
wstanom / y z Duszami na Wieki żyć
będom? R. Wierzem.

Wierzyś / że Pan Jezus siedm Sa-
kramentow dla Zbawienia naszego posta-
nowił? R. Wierzem.

Prawo

Prawdali / że żondaś żyć / y umrzeć
we Wiarze / ktorom S. Apostolski Rzym-
ski Kościół do Wierzenia przedstawia ?
R. Żondam / y cheem.

Odporujesz wszytkim Diabelskim Połu-
seniom / ktore cie teraz / y przy Godzinie
Smierci nagabować mogom ? R. Oda-
porujem na zawszy / y winiowałbych
sobie te Wiarze Brwiom mojom po-
twierdzić.

Now ten Akt Wiary.

BOże moy / wszytko cokolwiek ty
przez jedżiny Swienty / Katholicki /
Apostolski Kościół do Wierzenia podajesz /
pewnie wierzem / a to dla tego / żeś ty to
objawił nieśkonezenie prawdziwy / który
ani nas omylić / ani sam omylon bydz
niemożesz.

Prawda / że maś mocnom Władzieje /
y Duwierność / że ciebie Zbawiciel Bry-
tus Iesus dla swoich nieśkonezonych
Zasług zbawi ? R. Mam.

Now Akt Władzieje.

Suffam w Ciebie o moy BÓże / że
nie Ty Grzechy odpuścisz / na La-
ste

ste przymieś / Pomocy dodaś / abyś
Żywot wieczny otrzymał / a to dla tego
dusiam / żeś ty jest Dusze moiej dobro
neywienkśe / nieśłoneżonie mocny / nieś
śłoneżonie miłoserny / a w Zachowaniu
Obietnice neywiernieyśy.

Rozmowa do chorego.

Ażeliby choroba dopuściła / albo by
śie miarkowało / że Pacient w Was
dzieśi słaby / albo z Przyczyny Grzechow
gdyby o Miłoserdziu Bōskim wontpil /
naśladownym Spusobem cieśyć go po-
trzeba:

Miły Człowiecze ! niemaś żadnych
Grzechow takowych / ktoreby odpuszczo-
ne bydz niemogły / choć byś wszytki wszytki
Ludzi Grzechy był popachał / y choć
byś był neywienkśy pod Słoncem Grzes-
łnit ; przez Sakrament Połuty / abo kiedyś
byś ani spowiadać śie niemogł / przez Ser-
decznom dostonałom Skruche Odpuszcze-
nia dostompić możesz / iże przez Sakra-
menta / abo serdecznom Skruche nieśton-
czone Zasługi Pana Jezusa nam śie
przywołaszajom.

Przy

Przykład weźmij z S. Magdaleny / ktora strużona w Sercu zaśluzyla od Zbawiciela słyszeć: odpuszczajom sie tobie wiele Grzechow / iżes wiele umiłowasła n Łuk. S. 7. v. 47.

Drugi Przykład maś z Lotra / ktory w ostatniom Godzinkę z Duwiernościąm na Arzyżu jenom rzekł: Panie pomni na mnie / gdy przyidzieś do Zrośtwa twoego. A Jezus mu rzekł: Zaprawdę mówiem tobie: dziś zemnom bendzieś w Raju u Łuk. S. 23. v. 42. a 43. Ach poyzdrzy na Pana Jezusa utrzymowanego / jako rozćiongnol Kenty swoje / gotowy jest ciebie objone / oblapić / y na Łaske przyjone / jenom abyś ty chciał z całom Serca Duwiernościąm do niego przyśtompic. Poslyś jako zazyma do siebie: Podzie do mnie wśpścy, ktorzy pracujecie, y jesteście obciężeni, a ja was ochłodzem Matth. 11.

Kterzyż Człowiek Nieprzyjaciela swego do siebie prośi / że mu za upokorzeniem odpusći wśpytki Arzymody? Żaden. Aloto Pan Jezus neyłaśtawşy na ciebie z rozćiongnionymi Kentami czela / aby ci okazał / że on jest Ociec Nieydobrota

liwŝy / y niechce Śmierci Grzeŝnika /
niechce Śmierci twoiey / ale abyś ŝie do
niego nawrócił / a żył wiecznie.

Rozpominiv ŝobie / że cie on stworzył /
on cie do Wiary ŝwey ŝamospaŝytelney
powołał / on cie przez Syna ŝwego Je-
dnorodzzonego odkupił. On cie ŝtraco-
nom Owieczke do Oweżarnie ŝwoiey na
Ramionach wniósł. Ah poŝpiŝże do
niego jaŝo Stworzeni do Stworzyciela
ŝwego / Sluga do Pana / odkupiony do
Odkupiciela / Syn do Oycy. Onć jest
ten / ktory Syna niezdarnego po wiele
ŝpachanych Grzechach do ŝiebie nawroco-
nego z Radoŝciom przyjął; jenom rzekniy
ŝtruponym Sercem: Ah Oycze zgrzes-
ŝylech przećiw Uiebu / y przed tobom /
jużech niejeŝt godzien bydź zwan Synem
twoim u Łuk. S. 15. v. 18. a 19.

Tu ŝie może Alt Nadoŝieje w przod po-
ŝtawiony z Duwiernoŝciom odprawić.

O Skutku Miłoŝci.

Ten Skutek Miłoŝci umierajoncemu
jeŝt wielce potrzebny / bo jeżeliby w
Przymianiu Sakramentow jaŝa ŝowada
była

była weśła / iżby chorego przez Ślutek
dostonały Miłości uczynion był bezpie-
ny o Zbawieni / y coby mu było chybiało
do nabyćia Łaski zbawienney / aby goron-
com Miłościom nagrodził / a sobie wysłu-
żył / dla tego przyczyny do Miłości
wzbudzajonce Ciemocnemu powolno
przedstawić się majom na Przykład :

Miły Człowiecze ! rozważey sobie wiel-
kom Boga Dobrote / który Ciebie z niez-
go na Obraz swoy stworzył / który Ci dał
w prawey Wiarze się narodzić / abo je-
żeliś w Baczestwie się zrodził / przy-
wiódł Cię jako Pasterz straconom Owie-
czke do Stada swego miłego ; który z swey
Łaski / bez twej Zasługi dał Ci bezdrobnie-
wie Postrzodki Ł Żywotu doczesnemu /
y wiecznemu / abyś go chwalił / miło-
wał / jemu wiernie służył / a potym zba-
wion był. Mógłśli jemu odporować
Miłość twoję ?

Rozważey nieskonczone Miłosierdzy je-
go / który Cię ; kiedyś przez Grzech Adas-
mow zaginął / z poddanosci Satanskiy
wybawił / a Syna swego nymileyskiego
Jezusa Chrystusa wydał na Śmierć /
M m abyś

abyś ty miał Żymot / a niezzginuś. O
Miłosferdzi niepoiente!

Rozważey daliy / kiedyś przez Grzech
czesto dobrowolnie Czartu się poddał /
a tak był też na Drodze wiecznego Zagu-
bienia / on Sakramenta postanowił / abyś
przez Pokute z Wienzienia Grzechom był
wyswobodzony / z Paszczki Pieśla był
wyrwany / a żebyś w Łasce BŌżey te
Droge do Oyczyzny Niebieskiej bezpie-
nie chodził / postanowił Sakrament Oł-
tarzni / abyś Śleyswientnym Ciałem jego
posilony na Drodze nieustal / ale t Cylu /
tu ktoremuś stworzony / to jest: do Nieba
przyśedł.

Rozważey : że cie Sakramentem
Bierzmowania chciał umocnić na prze-
ciw wpytlich Wiary Przestadownikow /
abyś się niebał / ani wstydził BŌga / y
Wiare zbawiennom wyznawać.

Ostatni Pomazani postanowił / abyś
przez Kapłanski Kence pomazany przy
Skonaniu wpytli we Wiarze Poluśe-
nia / a Diabli Niazdy zwyciężył.

Jeżeli cory jest w Stanie Mańżels-
kim / temu przedstawić się może / że :
Saz

Sakrament Mążelstwa postanowił /
abyś snadny ciężary Stodła Mążela
stigo tak trudne za Pomocom Łaszi Bóg
żey leć znośił / Bogaboynie żył / a Działo
ti we Wiarze Katolickiy wychował.

Swobodney zaś Osobie to się przedstawić ma:

Sakrament Mążelstwa postanowił /
abyś z pocztewego Łoża się narodził / kie
dys niezym niebył / abyś się stał Człoa
wiekiem według Obrazu Bógiego / do
stałś zdrowy Rozum / Pamięć / y Wo
lom / abyś mógł między dobrem / y złem
rozsondzić / a dobrze czynić.

Ponieważ w pierworodnym Grzechu
wszyscy się rodzemy / chciał / abyś był
otrzczone / a z Syna Gniewu stał się Syn
nem Bógu przysposobionym.

Postanowił Urzond / aby za Kapła
now byli świenćoni / którzyby za ciebie
a Grzechy twoje Miłke S. Offiary Bógu
offiarowali / za ciebie Bóga błagali /
Sakramentami do Zbawienia potrzebnys
mi tobie usługowali ; posłysz jał sobie
Bóg narzeka Isai 5. v. 4. co jest / coch
wienczey miał czynić / a nieuczynilech ?

Wszystkie Biewy wylał na Odkupienie
twoje / za które jedynom Bropeczkom
mógł dosyć uczynić.

Widziś: tak BOg miłował Świat /
tak ciebie umiłował / że Syna swego je-
dnorodzonego wydał na Śmierć za ciebie.

Rozważ Majestat BOży / przed któ-
rym Moczy Niebieski się trzęsłom / któ-
remu Państwa się kłaniają / chwalom
Aniołowie.

Rozważ Moc / ktorom Świat jedzi-
nym Słowem : stał się z niczego zbudow-
wał.

Rozważ Zaczność jego nad wszystki
Stworzenia. Wiadomość / ktorom wszy-
tki neytajemnięke Rzeczy wie / y przy-
śle przedzwiedza.

Rozważ Krostropność / Młodrość / y
inne nieśczone Dostkonalosci BOga /
od ktorego Trzodła Cnot niewybranego
wskelty Dary / wśilki Cnoty na nas się
wilewajom.

Prawda / że nieśccony Majestat /
a Dobroć BOskom dla neywyższych jego
Dostkonalosci powinniemy wszyscy na-
de wszystkim Dobra nieścconie / miło-
wać?

mać? A ty marny ziemie Chrobaczku z
Gruntu Serca twego niebendźieś go mi-
łować? ah rzecz tedy:

Akt Miłości.

D Bóże moy ja ciebie miłujem z całej
go Serca mego / z całej Dusze swej /
z całej Siły swej / wiencę cie miłujem /
niżli wszelki światowe Dobra / niżeli sam
siebie. Miłujem cie / żeś mie niepoli-
czonymi Dobrodziejstwami obdarzył /
żeś mie stworzył / odkupił / poświęcił /
że mnie w doczesnym Życiu zachowujesz /
a w przyszłym wieczne Błogosławien-
stwo gotujesz. Aleć wiencę cie miłujem /
y miłować bndem dla tego / żeś ty to
neywyższe / a nie скончаone Dobro jest ;
żeś ty sam dla siebie wszelkiy Miłości
godzien jest / y z tom Miłościom bych cie
jeszcze miłował / abys trzebaś ani Nieba
za Zapłatę / ani Piekkła za Barani nie-
przedstawiał.

Postrzodki do Skrucy , y pewnego.
Przedsięwzięcia uwodzone.

Młoty Człowiecze ! uważ sobie jak słas-
redny / a skutliwy jest Grzech / że
M m 3 . wes

medlug Brzydłości Człowieka Diabłom podobnego czyni.

Uważ: że Dusza przepadła Panu na Jezusa Krwiom odkupiona przez jedziny Grzechy śmiertelny znajomie popaschany Bogu y Niebu umarła / a Pieklu / y Czartom do Poddaności się podała.

Uważ dobrze: jak wielki zły jest Grzech śmiertelny! że on wszelki Modlitwy / a Pobożności / wszelki Zalmużny czynione / Posty tonane / Słowem wszelki Uczynki dobre tak wnimecz uwodzi / jakoby Człowiek nigdy co dobrego był nieczynił / a kiedyby w nim umarł / w tym Oskamgnieniu go do wiecznego Piełka wrzuca.

Tak wielka jest Złość jedzinego Grzechu śmiertelnego / że ani Ogniem wiecznym ani wiecznymi Mękami piekielnymi nie może być dość strapiona / dość skarana; ale to uważ sobie przeciw temu cyli? bez Wontpienia naprzeciw Bogu neymileysiemu Panu Jezusowi / który za Grzechy nasze neyukrutnieysiom Śmierć podstompil / lecz Grzech jego na Śmierć na nowo odsondza / a gdyby cierpieć mógł / zaś Rany jego odnawia.

Pp

Pycha Słowe łoronuje / Łakomstwo na
Śmierć przedawa / czensto nie za trzy
cet Strzeberných jako Judaś / ale za
mnieysom Cene / czensto tylko za nies
porzondne cudzego Dobra Pragnieni /
czensto za nieczyste požondani.

Nieczystota na neyświentym Pana
Jezusa Twarz pluje / one oskveca.

Zawisć jego Majestat y Bóstwo z
Gruntu wylorzenić / wniwecz uwiesić się
usiłuje / kiedyby można było.

Pyłanstwo / a Obżarstwo / w zapo
wiedzane Dni Nienjożarstwo neygors
ćieysom Jołciom / a Octem napawa.

Gniew okrutnie trapi / policzkuje / bi
czuje / Wogami depce.

Leność Rence / y Wogi na Krzyżu
przybija.

Serdeczne Pomsty / pragnienie Bol
Pana Jezusowi okrutnie przebija. Ah
uwaś sobie jeżeliś niewinien?

Strucha z Przedsiębierciem.

Może moym neymileyszy lutujem z
całego Serca mego / żechcie kiedy
rozgniewał / ah żal mi / y bez Przestam
tu żal bendzie / żech nieśconezonom Do
broć /

broć / y Majestat twoy czensto / y cieniśto
 obraził / nie dla tego / żech Niebo stracił /
 a Piello zaśluzyl / ale dla tego / żech za
 tał wiele Dobrodziejstwom niewdzięcz-
 nym był / żech nieśkonczoney Dobrocie / a
 Majestatu twoimui odpornym był.
 Przyznawam się Neydobroćliwosy Oyc-
 cze Wiebieści / żech ja jest ten / ktorych
 Synowi twemu neymilosyemu Krystu-
 sowi Panu mojemu Grzechami nowomi
 Smierć chciał zadawać / a onego mnie sa-
 memui znouu krzyżować / ale odpusć
 neylaskawosy Oycze / a zmiłuy się nadem-
 nom niewdzięcznym dla Miłosći Syna
 twego jednorodzonego Jezuśa Krystu-
 sa Pana naszego. Wondź neylitościw-
 osy Jezu u Oycy Rzeczniem moim / ja
 stanowiem co neypewniy / że już ani jes-
 dzinego Grzechu umyślnie dopusćić się
 niechcem / ani naprzeciw Wole twej jed-
 nać niechcem / tylko o dobry Jezu ! o ney-
 miłosernieysy Jezu ! twojomui udzieli mi
 Łaske / abych już ostatki Życia mego swien-
 tobliwie prowadził / a Bżenśliwie umarł /
 Amen.

Bżenść

Czenść Druga.

Rozne Affekty zbawienne dla
Nimocnych, y Konajonych.

KTo czytać umie, wielkom Nimocnemu, y Konajoncyemu posługe uczyni, y wielkom u Boga (ktory y Trunek czerstwey Wody odplaca) Zasluge sobie wyrobi; kiedy bliżniemu do Wieczności się ubierajoncemu przez Czytani tu obsiongnionych Affektow, a Modlitwy szczyrze do Nieba pomaga, boć Miłosć u Boga należnie, że y jemu Bóg tak uprzymnego żesle, ktory w podobney Potrzebie do otrzymywania szczęśliwey Śmierci wiernie pomagać bendzie. A jako Chrystus Jezus na potrośednym Sondzie przed wszystkimi Ludźmi, y przed wszystkimi Aniołami tych, ktorzy chorego nawiedzili, wychwalac bendzie mowione: chorowalem, a nawiedziliście mnie Matth. 25. v. 36. tak y daleko wiency tych chwalić bendzie, ktorzy nietylko nawiedzili, ale ieszcze przez nathnieni pobożne, abo Napomnieni Dochozowne jemu pomagali do Otrzymania Żywota wiecznego.

Tu ale wiedzieć potrzeba, że ty Modlitwy, a Affekty, ktore się tu nadmieniam, niemuśom bydz wszystkie wyrzucane, ale mogom bydz nies

które opuszczone, niektóre też możom być
 cześćciy opakowane, a na to upatrować po-
 trzeba, jako nimocny jest postanowiony, jeżeli
 się może wiele modlić, albo nie, by potym ni-
 mocny dla długiy Modlitwy nie stał się nie-
 cierpliwym, a kiedyby ciekawo było nimocne-
 mu mówić, może takowe Affekty, a Modli-
 twy y Myślom odprawiać, gdy ich kto po-
 wolnie przed nim czyta. Tęczy cześćciy ale
 Affekty Wiary, Nadzieje, Miłości, a Ścru-
 chy majom się opakować.

Modlitwa.

Miloserny / a łaskawy BOże / który
 według mnostwa Miłoserdzia twes-
 go Grzechy Świata gładziś / wyczdrziy
 na mnie biednego Grzesznika / a zmiłuy
 się nad moim Wzdychaniem / a Łzami / sie-
 dy żadney Poćiechy niemam / jedzinnie do
 twego Miłoserdzia się uciekać / proszę
 cie / abyś mi go nieodpowiedział.

Tobie poręczam Dufę moje o Miło-
 serny Oycze / y te ci oddaję / ktoromś
 tał słęznom / a wżacnom stworzył / że
 mow Pan Jezus nieodporował dla niy
 umrzeć / ach BOże odnow w niy / co Czło-
 wieka Brzemność dopuściła / y przez Satani-
 stom Saleśność / a Nawod zepsowała.

Przez

Przez Miłość / ktoromeś miał ł Ludzkie
mu Zbawieniu / dey mi Bóże / aby Dusza
moja w Obtoczeniu Śmierci łaskawom
Jezu mego Twarz widziała. Ah po
przyj mi dobry Jezu tey Łasce / żeby
Aniołowie Świenci mnie przytomni by
li / a Dusze moje przeciw Diabelskiy Mo
cy strzegli.

O Marya Panno łaskawa! otrzy mnie
Płaczem Miłosierdzia / a przed sprawies
dliwie ostrym Sędem zamawey.

Bryście Jezu! ktoryś za mnie utrzyma
wan / wybaw mnie od Boleści / y Bara
nia.

Bryście Jezu! ktoryś za mnie umarł /
wybaw mnie od wieczney Śmierci.

Bryście Jezu! ktoryś Dwieże pieciel
ne wylamał / zbaw mnie od wiecznego
Piełka.

O Pasterzu dobry! ktoryś swoje Owie
czki z Boleściom szukał / wypuść Dusze
moje do Oweczynca Niebieskiego.

Miłoserny Zbawicielu wybaw mnie z
Grzechow moich / twojom Arwiom ney
świentstom oczyść Dusze moje.

O Jezu moy Zbawicielu drogi tobie
po

poręczom Dusze moje / y pokornie pro-
 szę / kiedyś ty / dla Miłości Dusze mojej
 z Nieba na ziem zstąpił / abys jom do
 Króla Niebieskiego przyjść raczył.

O Niezmierzony Jezu! pozney Dusze
 moje / za ktorąś ty Krew twoją wylał /
 y Śmierć okrutną mię przypisał / od-
 wroc Ojczy twoją od Grzechów moich /
 ktorech z Brzwością Nierozumu / y Zło-
 ści popadła.

Żeś moc przegrzechał / przyznawam
 się pokornie / aleć przecech się Ciebie nie-
 zaprzyl o moy BÓG! stałych w twej
 Wiarze za Pomocą twoją został /
 Ciebie za Pana / y Boga mego wzywał.
 Dla tego nieodrzuć mnie od siebie /
 przyniemy łaskawie ku sobie / aby tam był
 Sługa twój / kiedyś ty jest Pan / y
 Bóg mój.

O Duchu Święty BÓG! tobie po-
 ruczę Dusze moje / nie dopuść / aby
 w Kencie Cię przynajęciom przyśła / umoc-
 niy Łaską twoją / żeby ostatni poku-
 sy zwyciężyła.

Zachowaj mnie w prawdziwej Wiara-
 ze / stałej Nadzieji / a serdecznej Miłości /
 żeby

żeby wszyscy Nieprzyjaciele moi z Gani-
bom odstompili / a w Pokuszeni niemi
wiedli / Amen.

Porenczeni.

Dłoty Jezu utrzyżowany upomis-
nam cie twych ostatnich Słow / ktoś
reś w konajoneym Ciele mówił / kiedy z
wielkiego Smierci Kentania t Bogu wo-
łał mowione : Oycze w Rence twoje po-
renczom Ducha mego. Tak ja też moy
Jezu dobry w Moc neyswientszego
Arzyża twego / w Moc gorstiy Smierci
twoiey / a w Moc twego ostatniego Po-
renczenia / porenczom Ducha mego / po-
renczom ostatni ciała mego Okamgnieni /
żeby od wszelkiego niebezpieczeństwa / y
Obydzenia bezpieczne / a swobodne było.

Do twego Ducha o Jezu ! porenczom
Ducha mego.

Do twey Dusze o Jezu ! porenczom
Dusze moje.

Do twego Serca o Jezu ! porenczom
Serce moje.

Do twey Smierci o Jezu ! porenczom
Smierć moje.

Do

Do twego ostatniego Wytchnienia o
 Jezu! poręczam moje ostatni Wytch-
 nieni / a do twego ostatniego Ołamgnie-
 nia o neymileyſzy Jezu! poręczam mo-
 je ostatni Ołamgnieni.

Modlitwa za Zbawieni dla czenſtego
 Opakowania.

O Sweyłaſkawſzy Jezu! któryś w ſwien-
 tym Poćierzu nam przytęczał pro-
 ſić: Przydź Broleſtwo twoje / weyźdrziy
 O Jezu dobry! oto ja z wielkom Vła-
 dziejom przychodzem przed twojom
 Twarz laſkawom / y bez Przestania pro-
 ſem poſornie / abych Swientego Brole-
 ſtwa twego ſzczęſliwie doſtompil.
 ſtwa twego ſzczęſliwie doſtompil.

Przyznawam ſie / żech Zbawienia nie-
 godzien / y uznawam / że go mojom Wto-
 com doſtompic niemog. m / dla tego przez
 Proſbe pragnem go obdzierżec / a jenom
 z twey Laſtki ſzczegulney żondom abys mi
 go darował. Przetoż na mojom Twarz
 grzeſznom upadam / Sercem ſie poſoro-
 zem / a wolam bez Przestania o wieczne
 Zbawieni. O Bóże wielki! Bóże miło-

ſera

ferny ! zbaw mie dla Imienia twego / a
zachowey mie przez BOskom Moc two-
je. Dla niewybranego Miłosierdzia twee-
go o Jezu ! uchowey mie od Zatracenia
wiecznego / a w Królestwie Niebieskim
posadź miendzy wybranymi / Amen.

Modlitwa wielce pożyteczna , y cze-
stego Opakowania godna / Procom ktorey
Choroba Bogu offiarowana bywa
zasłużalna.

Weyzdrzisz moy neymileyszy Jezu ! jak
biednie tu leżem / a jak wielkimi Bo-
leściami ciało moje jest napelnione ! Ta
Choroba przychodzi mi barzo ciężka /
ale przece żebyś sie tobie zalubił / rad
serdecznie jom zniesem / jenom zlutuy sie
nademnom / a udziel mi Bropeczke z cięż-
pliwości twoiey.

Do słodkiego Serca twego składam moi-
je Bolesci / a przez to offiarujem ich tobie
na wiecznom Chwałe twoje.

O słodka Miłość BOża ! przymiy mo-
je Wzdychania / ktore neyswientstszey Troys-
cy na wiecznom Cześć offiarujem.

O Jezu moy neymileyszy ! Jezu ney-
saa

laskawsy! kiedy dla mnoſtwa Chorob / y
wielkiy Słaboſci wiele ſie modlić nimos
gem / proſem cie potornie / żebyś za mnie
Modlitwe twojom BŌgu Oycu offiaro
wał.

Proſem cie / żebyś za moje Boleſci
BŌgu Oycu dzienkował / jaſos ty jemu
za twoje dzienkował.

Oddawam ſie do Wole twey ney
ſwientſzey / jaſos mie ty do Wole Oycy
twoego oddał.

Z takim Wiſiłoſciom chcem wſzytko ciera
pieć / z jałomeś ty dla mnie / y wſełtigo
Ludu cierpiał.

Wſiechcem rychliy ozdrowieć / aż nie
ſkonezoney Dobroci twey lubić ſie bene
dzie / ani teſz prendzey umrzyć niepras
gnem / dołond twoja Laſka niepoſenta Tera
min Życiu memu nieuloży.

Ta nowo oddajem ſie do twey Wole
BŌżey / a mówiem z twemi Słowy :
Oycze jeżeli można / oddał ten gorſki Bie
lich odemnie / jednał ale nie moja / ale
twoja Wola niech ſie dzieje / chceſli że
bych żył / za te Laſke dzienkujem / chceſli
że

żebyś umarł / Wola twoja niech się dzia-
je ziemnom / Amen.

Pragnieni z Bógem przebywać.

Wielce potrzebna jest, żeby Człowiek z
Śmierci się przybliżając uczynił wewnętrzne
Pożądani z Krystusem Panem przebywać,
ponieważ to jest Znak prawdziwej Miłości,
abowiem tego przed wszystkimi niewiencę mi-
lujemy, z tym czuć się okładować sobie wini-
jemy, jeżeliby to wyraźnie, a zrzetelnie niepra-
gnął Boga oglądać, istotnie, aby za wszystki
Grzechy był dość uczynił, za to Opuśczeni
Pragnienia po Bogu Oczyszczowego Kara-
nia nieuwydaje. To Pragnieni może się odpra-
wić jak naśladuje:

Bożany Serca mego Jezu Dusza
moja cie miluje / y pragnie z tobom
przebywać. Jako Jelen po Wodzie
zdrzudelney pragnie / tak moja Dusza
pragnie po tobie moy Jezu.

Ab skoroi oglondom Twarz twoje sa-
ławom! ab skoroi uslyszem twe prze-
śodki Słowa? skoroi cie bendem obla-
piac? y całować? skoroi tu ojom Bo-
skom Miłościom napelniony bendem?
Ab skoroi moy reymilekły Jezu! przy-

puşczon bendem do Zrolestwa twego ?
 skoroli bendem widzieć twojom Radość /
 y Slawę?

Błogosławioni sem ci / ktorzy w Do-
 mie twoim przebywajom / na Wieli cie
 chwalić bendom.

Alh kiedybych y ja jał neyprendziy tał
 szczęśliwy był / jał bych Cie z całego Sers-
 ca chwalił.

Dożyecz mi też tey Łaszi wielkiy o ney-
 łastawşy Jezu / y poczytey mnie miens-
 dzy twe wybrane.

Uważ o Bóże dobry! co by ci z tego
 przyszło / kiedybiś Stworzeni twoje od-
 rzucił od siebie / kiedy cie w Piele chwali-
 lić niebendom.

Kiedy mnie ale tu sobie przyimiesz / co
 ne Brwie za mnie nazbyt wylatey zachos-
 wał / y wszelkom Łasze twey Dobroty
 mi przekażesz / gdy cie bendem mogł
 chwalić na wieli.

Przetoż moy Jezu / jedzine Dobro
 moje / uczyn mnie uczasnym Zrolestwa
 twoigo / a wezmij k sobie do Zbawienia
 wiecznego.

Do leppy Dzień jeden przed Drzwias-
 mi

mi twemi / niżeli Lat Tyśione na tej
ziemi w Kostoſtach wſełkich opływać.

O kiedybych co rychley mog do Ciebie
przyść / a twey Radoſci Ciebieſtiy zas
żyć! co to za Radość bendzie / kiedy Anioł
łowie Duſze moje do Ciebiea ponieſom.

Ah ſtoroli ta przeſieczna Godzinka
przydzie? o aby jenom co neyprendziy
przyſła! radbych Świat marny opuſcił.

Jaś radbych przy moim Bogu prze-
bywał / radbych ſ milemu Wzuſowi ſie
przybrał.

Ah przydź! przydź moy Wzu ſochas
ny! ah przydź / a wyrwiy Duſze moje z
Ciiewoli.

Ah przydź / a wprowadź mie do twee
go Ciebiea / landy wiecznie przebywać /
a Ciebie miłować jedzinie potrzeba.

Po Tobie pragnem / y ſerdecznie ſa-
nem / z Boleſćiom czałom / aż mie tu so-
bie weźmieſz.

Bo Cie miłujem z Gruntu Serca me-
go / Tyś jeſt Skarb Duſze / y Szeze-
ſcia wiecznego / dla tego pragnem po
Tobie Bożanku / abych cie barzey ni-
łował a twey Miłoſci wiecznie zażywał.

A n a

Przydź

Przydź tedy / przydź neysłodży Dusze
mojej Starbie / przyimiń mię miendzy
Świecie Kamiona twoje.

Zawrzyj mię do twego Serca Bożego
go / a dey mi w nim przebywać na Wieś
ki Amen.

Nabożne Wzdychania dla Konajoncy.

Kiedy Człowiek z tym Światem się Ponczy,
y Duża do Wieczności ubiera, ma do niego
w Niebytności Ksiendza Ktośkolwiek przystoy-
nym Głosim pomału wołać, które raz odpra-
wione jezeli Konajoncy słyży, mogom się opa-
kować, k temu Konajoncy, prawy Krześcian
ma świenconom Świece gorajoncom, y Cru-
cifir, to jest Figure utrzymowanego Zbawiciela
w Rękach trzymać, potrzeba też czeństo y
Człowieka, y Łuśto jego Wodom świenconom
nabożnie potrapić.

Jeżus / Marya / Jozeff!

potrzy razy się opakuje.

**Jeżu bondź mi łaskawy! Jeżu bondź
mi miłosterny! o Jeżu odpuść mi moje
Grzechy.**

**Jeżu Synu Dawidow zmiłuy się na
dennom.**

O Je,

O Jezu nieopuszczay mie ! O Jezu
bondź przy mnie / O Jezu przybondź
mi na Pomoc.

W twoje Kence poręczom Ducham
go / w twoje Kence poręczom Ducha
mojom / w twoje Serce poręczom moje
grzeszne Serce.

O Ciebieści Oycze bondź mi miłości
wy ! o Jezu Kryście bondź mi miłości
wy ! o Duchu Świenty bondź mi miłości
wy !

O neydobrotliwy Jezu ! o neyśłodki
Jezu ! o neymilosterniey Jezu zmiłuy
sie nademnom / udziel mi twey Łaszi.

O Bōże przybondź mi ł Pomocy / na
Ciebie sie polegam / w tobie Uładzije
mam.

O Bōże odpusć mi / ah odpusć moje
Grzechy.

Z Serca lujęm / żech kiedy zgrzeszył.

Z Gruntu Serca mi żal jest / żech kie
dy nieśtonczonom Dobrote twoje obra
ził.

O Jezu luto mi ! o neydobrotliwy
Jezu luto mi / o jak mi luto / żech Ciebie
często obraził.

¶ n 3 2b

Ah kiedybych był niegrzeszył ! ah gdybych był Ciebie nierozgniewał ?

O B Dże kiedybych mógł uczynić / że bych niebył grzeszył / ah kiedy by można było Grzechy odwołać ! moim Żywotem chciałbych przypłacić / neygorsćieyßom Śmierć chciałbych podstompić / aby po pa-hane Grzechy moje odwołać / a znie-weczyć mógł.

Kiedy ale nazad odwołać niemożno / tedy mi z Serca luto / y bendzie mi luto do Śmierci / obiecujem / y mocno się za-wienzujem / że chcem moy Żywot polepszyć / Ciebie BOga łaskawego wiencey nieobrazić.

Odpuść mi o słodki Jezu ! a przez twoją gorßkom Śmierć zgładz wßelki Grzechy moje. Niepamientay na moje rozne Upadki / ale spomniy na twoje nieprze-brane Miłoserdzi.

Przez twojom nießkończonom Dobro-te odpuść mi ubogimu Grzesnikowi.

Przez Zasługi gorßkiy Mętki twey daruy mi zasłużone Karania.

Twymi gorßkimi Łzami o lutośćimy Jezu oczyść mie.

Twoj

Twojom przenaydrogšom Brwiom
obniy Duše moje.

Spomniy sobie o JEzu ! jak gorškość za
mnie cierpiał / jak wiele Ran dla mnie
doštał / jak wiele Bolesći za mnie wy-
stał / jak wiela krawowych Kropeł za mnie
wylał.

O łodki JEzu daruy Dušy mey jedzi-
nomi tylko Kropeczke Brwie twojej
Świentey / przywłašcz mi jedzine Śer-
ca twego Wzdychnieni.

Postanow Krzyż / a Śmierć twojom
miendzy SOND twoy / a Duše moje / y
niedopuszczey / aby Cena Wlenki twoiey
na mnie wiecznie zginela.

Offiarujem ci twojom Wlenke / y Boles-
ści / twoje Rany y Śmierć.

Offiarujem ci twoje Łzy gorški / a Kro-
wawy Pot.

Offiarujem twojom Brw przedrogom /
y Śmierć twoje gorškom.

To wšytko ci offiarujem za Grzechy
moje / y za Karani / ktorech za Grzechy
zaśluzyl.

O łodki JEzu ! o dobrotliwy JEzu !
o łaskawy JEzu ! dla twej ciennej
Śmierci

Smierci przyimiy mie znowu na Mi-
łość.

O Jezu moja jedzina Poćiecho / y Cia-
dziejo moja / nieopuszczey mie w moiey
neywientkry Potrzebie.

O moy Jezu zachowey mnie w prawe-
dziwey Wiarze! O mocny BOże zachow-
wey mnie w stałej Ciadzieji! O BOże za-
pal we mnie twojom Miłość.

O Jezu nieopuszczey mie / O Jezu
przydź mi tu Pomocy / O Jezu wybaw
mnie z Mocy Nieprzyjacieli!

O Jezu tobie żyjem! O Jezu tobie
umieram! O Jezu twoych jest żywy /
y zmarły.

Nabożne y pożyteczne Wzdychania
do Błogosławioney Panny Marye dla to-
nających Sługow Maryanskich.

Swienta Marya Matko Zbyskusowa
modł się za mnie Grzesznego

S. wienta Marya bondź przy mnie /
S. wienta Marya nieopuszczey mnie.

O Marya Panno przemożna broń mie
od złych Nieprzyjacieli.

O Mary

O Matko Kochana! Matko Laska!
Matko miłoserna nieopuść zey / nieodrzu-
cey mnie od siebie.

O Rodka Matko Jezusowa! ulas mi
Jezusa Rodki Owoe Żywota twego
Swientego.

O Matko Miłoserdzia upros mi Laskę u
twego Syna miłego.

O neymilša Matczko potas twoje
Matczyński Serce.

Spomniy o Marya jakęch czensto w
moim Życiu Ciebie pozdrawiał / jak czen-
sto za bezczestliwom Śmierci Godzinie
Ciebie przepraszal / ah upros mi teraz u
Synaczka twego / abych Żywot mój
błogosławionie dokończył.

Ah podź zemnom przed sondnom
Stolicę / wyjedney mi u Syna twego la-
stawom Sententie : Rzekniy żeś Matka
moja / żebych dla Ciebie Laskę otrzymał.

Ułaskęzem twych Cnot przykriy Grze-
chy moje / abych dla nich niezaginął.

Uwiedz Duszę moję do wiecznego Zba-
wienia / a ja bendem Ciebie chwalić na
Wieki.

Do Świentego Anioła Stróża.

S Świenty Aniele Stróżu pros' za
mnie. O S. Aniele wojuy za mnie/
O Świenty Aniele opatrz mnie od złych
Nieprzyjacieli.

Do twego Opatrowania / do twej
Opieki oddajem Duszę moję.

Wzdy Aniele nieopuszczey mie w tej
neywienkšej Potrzebie / stoy mi na Pos-
moc w tym niebezpiecznym Wojowaniu.

O moy Świenty Aniele Stróżu strzeż
mie / broń mie / odżeń złe Duchy odemnie.

O wszyscy Świenći / a Patronowie moi
przybądźcie mi tu Pomocy / prosćcie za
mnie / abych przez Łaskę Bōstom nad
Nieprzyjacieli zwićienzył.

A poniewaz Diabeł Konajonych neywiencey
we Wiarze potużuje, pozyteczno jest, aby
przytomni na Mieyscu Konajoncego rzeka-
li nasladujoncy Wierzem, a jeden konajona
cemu na ciemnie porwolnym Głosem wołał:

O Bōże! w ciebie wierzem. O Bō-
że! w ciebie duffam. O Bōże! Ciebie
z Gruntu Serca mego miłujem.

Wierz

Wierzem w Ciebie Trójco Przenajś-
świętsza.

Wierzem że jeden Bóg we trzech
Osobach.

Wierzem w Boga Oycę / który mnie
stworzył /

Wierzem w Boga Syna / który mnie
wykupił /

Wierzem w Boga Ducha Święte-
go / który mnie poświęcił.

Wierzem że ty trzy Osoby według
Bóstwa są sobie równe.

Wierzem że siedm jest Sakramentów.

Wierzem wszystko / co Kościół Świę-
ty Katolicki do Wierzenia podawa / żeś
ty to objawił nieomylna Prawda.

W tej prawdziwej Katolickiej Wiary
że chcę żyć / y umrzeć.

Od tej samospasytelney Wiary niech-
cę odstąpić.

O Jezu! zachowey mnie w tej Wia-
rze prawdziwej.

O Jezu! tobie poręczom te mojom
Wiare / Amen.

Moć na tym zależy , aby kto w Miłości Bo-
żej umierał , bo kto w Miłości Bóżej umie-

ra, zaginąć niemoże, aby wſytki Świata
Grzechy był popachał. Przetoż barzo po-
trzebno czenościy niemojemu wołac:

O moy neymileyſzy Jezu! o moy ney-
ſłodſzy Jezu! o Jezu! moja Miłość / o
Jezu! moje Serce / o Jezu! moy Skar-
bie.

Z Gruntem Serca mego cie miłujem / a
z całej Siły Ducha moiey cie miłujem.

Wtencey cie miłujem / niżli moje wła-
sne Serce / ba y wtencey cie miłujem niż-
li moy Żywot; i Woli tey Miłości je-
ſtew gotow moy Żywot stracić / i Woli
tobie moy Jezu miły jeſtew gotow ney-
gorſcieyſzom Śmierci przyjść. O moy
ſerdeczny Jezu! kiedybych mog ciebie
dostatecznie ze Serca miłować.

O moy złoty Jezu! o moy neyſłodſzy
Jezu! daruy mi twojom Miłości / abych
cie gorouco miłował.

Kochany Serca mego Jezu chcem cie
miłować do Skonania.

Miłujem cie o neymileyſzy Jezu! Jeś
mi przez moy Żywot tak wiele Dobroci
przenikał.

mi.

Milujem cie neylassawſzy, Jezu! żeś
za mnie tak gorſkom Śmierć podſtopił.

Milujem Serca mego łochany Jezu!
y luto mi / żech przez moy Żywot tak ma-
ło Ciebie miłował.

Odpuść o dobry Jezu! ah odpuść /
żech cie mało miłował / odpuść żech to-
bie moje Serce Grzechami czenſto zapar.

Tedy dla Nagrody śmiertelne Bolesści
mile z Konf twoich przyjmujem / y ty z
Męskom / a Śmierciom twojom niewin-
nom zi dnocujem.

Wſzystko co poſieſz / chcem tu wyćier-
pieć / abych Długu zapłacił / y zupełny
Grzechow Odpust z twych Zaſług o Je-
zu! doſtopił.

Od teraz chcem cie miłować / y chcem
w Miłości twej na Wieki przebywać.

Ah proſiem Te przez Miłość Serca
twego / dey mi w twej Miłości żyć / y
umrzeć.

Ah dey mi jenem Wſterke twej Laſſi
Boſſiy / żeby moje ostatni Wzdychnie-
ni było z Miłości / Amen.

Co przy Konajonych potrzeba czynić.

Kiedy Konajony ani już niesłyszy, ani nie rozumie, jest w niewiedzącym Niebespeczeniu, y w nieświadczym Ucisku, a Zawodzie, iż idzie Duszy o nieśkonczonom Wieczność, tedy w ten Czas niewiedzącej Pomocy naszey potrzebuje, przetoż niech wszyscy przytomni posłuchajom, y goronco bez Przejanku się modlom, bo zły Duch, który w tedy neyostrożny nasz Ducha wiedziony iż krótki Czas ma, przez Modlitwy nasze Młoc y Syły traci, a iż Konajoncemu błogić niemoże, wiency go Młodlitwy palom, niżeli sam Ogień piekielny.

Modlitwy od Papieża błogone, y przy
Kto anu iead od Kapelana som rzekane /
które w Niebystności Ksiendza ktokolwiek z przy-
tomnemi słenczeny modlić się może.

Byrie eleyson / Bryste eleyson / Byrie
eleyson.

Oycze nasz / y Zdrowas Marya cale się
rzekajom.

A Panie Jezzu Bryste prosimy Ciebie
przez twoje z Smierciom Potykani /
y przez twoje goronco Modleni / ktoreś
na Gorze Oliwetstiy konał / kiedy Pot-
twoy stał się Brzawymi Kropiami / ra-
czyś

czyś ten Brzawy Pot Oycu twemu nie-
bieśtinu offiarować za Grzechy tego chore-
go żebyś go w tey Godzinie Śmierci wyba-
wil od Zarmutku / y Barania / ktore za
Grzechy sobie zasłużył / Amen.

Modlitwa II.

Zyrie eleyson / Zryśte eleyson / Zyrie
eleyson.

Oycze nasz / y Zdrowas Marya.

D Panie Jezu Zryśte / ktoryś dla Zba-
wienia Świata na twardym Brzy-
żu raczył umrzeć / prosimy Ciebie / żebyś
owom Gorkość / ktoromeś na Brzyżu
podjonił / y owšem kiedy twoja neyswięta
śa Dusza z Elogosławionego Ciała twee
go się odsłoneczyła / Oycu twemu Ciebieś
stemu offiarował za te ubogom / grzesz-
nom Dusze chorego / abyś go w tey Go-
dzinie Śmierci wybawił od wszelkiy
Wlenki / y Barania / kterego za Grzechy
zasłużonego się obawa / Amen.

Modlitwa III.

Zyrie Eleyson / Zryśte Eleyson / Zyrie
Eleyson.

Oycze nasz. Zdrowas Marya.

O Pa

S Panie Jezus Bryse/ ktorys przez Usta
Proroka mowil: Miłościom wieczy-
nom umiłowalech cie/ dla tego umiłowal
sie/ y przyćiongnul k sobie: prośimy cie
bie/ żebyś te Łasce y Miłość/ ktora cie z
Mięba na Świat przyćiongła/ y do ciera-
pienia wiele złego umiodła/ Cynu twemu
Niebieskiemu za owom utegom Dusze tes-
goż chorego offiarował/ a żebyś jom wys-
bawił od wśelty Wtenki/ y Zaranja/ kto-
re sobie za Grzechy bydy zasłużone sie-
okawa/ Amen.

Potrzeba czensto Wodom świencos-
fnom konajoncego/ y Łusko nabożnie pos-
trapiac.

Cia ciemie nimocnego wolay: Jezus/
Młaya/ Jozeff wami porenczam Du-
še moje.

Jezus zmiłuy się nademnom/ bondź
mi Jezus/ a zhaw mie teraz/ y na Wielki
Wiekow/ Amen.

Vitania, ktorom wśyscy przytomni za
konajoncego gochtwie się modlujom.

Krie Kleyson.

Bryte Kleyson.

Byrie Kleyson.

Oyce

Oycze z Mięba BÓże. Zmiluy się nad
nim.

Synu Odkupicielu Świata BÓże.

Zmiluy się nad nim.

Duchu Świenty BÓże. Zmiluy się
nad nim.

Świenta Trójca jedźiny BÓże. Zmi-
luy się nad nim.

Świenta Marya. Młodzi się za nim.

Wszyscy Świenći Aniołowie / y Archy-
Aniołowie /

Wszyscy Świenći Kurowie Błogo-
ślawionych Duchow /

Wszyscy Świenći Patriarchowie / y
Prorocy.

Wszyscy Świenći Apostołowie / y
Ewangelistowie.

Wszyscy Świenći Uczniowie Pansey.

Wytli Świente Trzewinnionka.

Wszyscy Świenći Męczennicy.

Wszyscy Świenći Wyznawcowie.

Wytli Świente Panny / a Wdowy.

Wytley Świenći / a Świente BÓże.

Bondź miłościw. Odrpść mu Panie.

Bondź miłościw. Wybaw go Panie.

Od Gniewu twego. Wybaw go Panie.

o o

Ed

Młodzi się za nim.

Od wszelkiego Grzechu.

Od złej Śmierci.

Od Mętów Piekielnych.

Od wszystkiego złego.

Od Mocy Satanskiej.

Przez Narodzeni twoje.

Przez Bóg / a Męce twoje.

Przez Śmierć a Pogrzeb twój.

Przez sławne zmartwych Wstani
twoje.

Przez cudowne w Ciebie Wstompie
ni twoje.

Przez Łaskę Ducha Świętego Po
ciechęcia.

W Godzine Śmierci. Pomóż mi Panie.

W Dzien Kondny. Wybaw go Panie.

My Grzesznicy.

Abys mi był miłościwi.

Abys go w Łasce twej upewnić / a za
chowac raczył.

Abys go naprzeciw Ciąjazdom Sa
taniskim ostrzycac raczył.

Abys go w Prawdziwej Wiarze / Na
dziei / a Miłości potwierdzić raczył.

Abys w nim Ciebie Pragnieni zapalić
raczył.

Wybaw go Panie.

Ciebie prośce. ufam nas.

Abys

Abys go w Potoju prawem zachować
raczył.

Abys go Miłosierdzia twego Uczesni-
tem uczynić raczył.

Abys mu Grzechy miłościwie odpu-
ścić raczył.

Abys Duse jego Niebieskim Poćiesze-
nim obcierścić raczył.

Abys w tej neymientksey Potrzebie ku
Pomocy jemu przybydź raczył.

Abys go przez two Striente Anioły
ćieszyć i bronić / y ostrzegać raczył.

Abys w Sercu prawom Struchę nad
Grzechami wzbudzić raczył.

Abys Bolesci / a Lenkama umienścić
raczył.

Abys wszytki złe Myśli odwrócić ra-
czył.

Abys Duchy piekielne daleko odpendzić
raczył.

Abys Łasce Ducha Swientego w Ser-
cu jego zachować / a rozmnożyć ra-
czył.

Abys go przeciw wszytkim Połufon-
uchować / a umocnić raczył.

O o 2. Abys

Ciebie proſimy uſłyſz nas.

Wybać go Panie.

nie.

nie.

Ciebie proſimy uſłyſz nas.

by.

Abys jemu bezcenne Odeysci dać raczył,
Ciebie prosimy usłyś nas.

Abys Dusze jego od wiecznego Zatracenia
zachować raczył. Ciebie prosimy us
słyś nas.

Synu BŹy. Ciebie prosimy usłyś nas.
Baranku BŹy / ktory gładzisz Grzechy
Świata. Wybaw go Panie.

Baranku BŹy / ktory gładzisz Grzechy
Świata. Zmiluy się nad nim.

Baranku BŹy / ktory gładzisz Grzechy
Świata. Udziel mu twego Pokoja.

Kryśte usłyś nas.

Kryśte wysłuchey nas.

Panie zmiluy się nad nim.

Kryśte zmiluy się nad nim.

Panie zmiluy się nad nim.

Oycze nasz / Zdrowas Marya.

Baw Sluge twego BŹe moy Nadzieje
majoncego w tobie Psalm. 85. v. 2.

Nieodwracey Oblicza twego od Slugi swe-
go: boć jest w Ultrapieniu Psalm. 68. v. 18.

Niech bendzie Miłoserdzi twoje Panie nad
nim, jako Nadzieje miał w tobie Psalm. 32. v. 22.

Wiedz go po Drogach Sprawiedliwości, dla
Imienia twego.

Żeśli mu Pomoc ze Świontnice: a z Syonu
bron go Psalm. 19. v. 3.

Niech nieżyłka na nim Nieprzyjaciół: a Syn
Nieprawości nieprzyda szkodzić mu Ps. 88. v. 23.

Odwróć Oblicze twoje od Grzechów jego: a
zgladź wszystkie Nieprawości jego Ps. 50. v. 11.

Neodrzucaj go od Oblicza twego: y Ducha
Świętego twego niebierz od niego Ps. 50. v. 13.

Niewspominaj starych Nieprawości jego,
niech go rychło uprzedzom Litości twoje Psal.
78. v. 8.

Wspomożysz go Bóże Zbawicielu nasz: a dla
Sławy Imienia twego wybaw go, a Grzechy
dla siebie samego odpuść.

Ukaż mi Panie miłosierdzy twoje, a dey mi
Zbawieni twoje Psalm. 84. v. 8.

Panie wysłuchaj Modlitwy moje. A Wo-
łani mojeniech do ciebie przyjdzie Psal. 101. v. 2.

Modlmy się.

Wszehmogoncy wieczny Bóże, który Lu-
dzion w Uciśku postawionym Pomocy
swey udzielać raczy: Majestatu twego pofor-
nie prosimy, raczyż twego Świętego Anioła
z Nieba zesłać, któryby Sługę twego w tę
Truchliwość, a Potrzebie cięszyl, y pośilnił, aby
teraz Pomocy twej użył w wszystkich swych Bo-
leściach, a potym na Wieki był pocieszony, Amen.

Panie racz miłosernymi Oczami swymi
wepzdrzec na tego Sługę swego na Ciele
środze strapionego, obczersiwiey Duże, kto-
romes stworzył, aby tym Karanimocyszezona,
a przez twoje Niebieskie Lekarstwa uzdrowiona
była przez Pana naszego Jezuśa Chrystusa, Am

Młoserwy wieczny Bóże, który Dusze Ludz-
ki strzeżesz, tobie miłe trześceś, y w Dobro-
ci swoiey tu naprawie ich łazysz, y pokutujesz.
Prosimy Ciebie racz Pomocy, a Pocięchy udzie-
lic Duszy twego Slugi, który cience na Ciele,
y wśytkich Człontach strapiony, w Uciśku po-
stawiony, y Nimocom obłożony jest. Dey mu
o Pamię Lasti, a Miło erdzia twego zażyć, aby
Dusza jego w ostatniy Godzinie, kiedy się z Cia-
łem łoneżyc bendzie od wśytkich Zmazow Grze-
chow oswobodzona, była przez Rence twych
Swientych Aniołow tu tobie Stworcowi swe-
mu przywiedziona, przez Pana naszego Jezu-
susa Krystusa Syna twego z tobom y z Duchem
Swientym w jednym Bóstwie na Wieki panu-
jącego, Amen.

Kiedy przy Konaniu Dusza w Uciśku
jest rzękojom się nasłabujonce Modlitwy.

Obierey się Duszo Krześcianska z tego Swia-
ta w Imie Bóga Oycy Wśechmogonce-
go, który cie stworzył. W Imie Jezu-
susa Syna Bóga żywego, który za ciebie
cierpiał, w Imie Ducha Swientego, który w
ciebie włany jest. W Imie wśech Chorow
Anielskich, w Imie Patriarchow, y Pro-
fow, w Imie Apostołow, y Ewangelistow, w
Imie Męczenników, y Wyznawcow, w Imie
Swientych Panien, y wśytkich Swientych
Bóżyich, dzisiaj niech w Pokoju bendzie Micy-
śce twoje, a Mieszani twoje na Swientym

Syonie przez tegoż Jezusa Chrystusa Pana naszego, Amen.

Jeska kiedy umiera.

BOże bondz miłościwy, łaskawy, a miłoserny tej Duszy.

Jezus, Marya, Jozeff ratujcie te biednom Dusze.

O B Oże w twoje Rence poręczam ci one Dusze.

O B Oże bondz tej ubogiej Duszy miłosernym Soudcom, Amen.

Kdy już stonał rzyla się za niego.

Kyrie Eleyson, Chryste Eleyson, Kyrie Eleyson.

Oycze nasz, 20.

7. A nie wprowadz nas w pokuszenie.

22. Ale nas zbaw od złego.

Psalm 129.

S Głębokości wolałem k tobie Panie, Panie wysłuchaj Głos mój.

Niech będom uszy twoje nakłoniłone, na Głos Modlitwy inośey.

Jeżeli będziesz obaczal Nieprawości Panie: Panie krotz wydzierzy.

Abowiem u ciebie jest ublagani, y dla Zakonu twego czekałem cie Panie.

Czekała Dusza moja na Słowo jego: Nadzieje miała Dusza moja w Panu.

Od Straże porannej, aż do Nocey, niechay Nadzieje ma Izrael w Panu.

Bo

Bo u Pana Miłosierdzie, y obfite u niego. Odkupieni.

U on odkupi Izraela ze wszystkich Nieprawości jego.

Y. Odpoczynek wieczny racz mu dać Panie.

R. U Światło wieczne niechay mu świeci na Wieki.

Y. Odkup Brony Piekielney

R. Panie wybaw Duszę jego. Ubo iey.

Y. Niechay odpoczywa w Pokoju.

R. Amen.

Y. Panie wysłuchay Modlitwy mojej.

R. U Wołani moje niech do Ciebie przyjdzie.

Modlitwa za Męża.

Modlmy się.

Obie Panie zaleczamy Duszę Slugi twego, aby umarły światu tobie żył, a które z Krzewkości Ludzkiego Obcowania Grzechy popachał, ty Odfuszczeniem neymiłosierdziejey Łaskawości zetrzyj przez Krystusa Pana naszego, Amen.

Za Niewiastę tak:

Obie Panie zaleczamy Duszę Slużebnice twojej, aby umarła światu tobie żyła, a które z Krzewkości Ludzkiego Obcowania Grzechy popachała, ty Odfuszczeniem neymiłosierdziejey Łaskawości zetrzyj przez Krystusa Pana naszego. Amen.

Duszę jego, y Duszę wszystkich wiernych Zmarłych przez Miłosierdzi Błogi niech odpoczywają w Pokoju, Amen.

Spolu s wami chřege štáti / před mým
Krystem Pánem / protož prosým pospiš
chegte / za mnau přigit / Amen.

Glná tauž Notu.

Bžalostná / zarmaucená / a truchliwa
Chwile / která tak nable odbiráš w
tom Swětě Zdrawi mé.

Všewědělo gsy mé Tělo / že máš dnes
umřiti / a swogim milým Rodičům tu
Příkladu býti.

Odkud gest pať tak nanáble se mne Smrt
w tročila / že mému mlademu Wětu / žiti
wic nedala.

O Smrti Smrti nesciasná / Smrti
převkrutná / beress mladých / také starých /
bohatých chudobných.

Všelcuges / nescanuges / Čłowěka ža
dného / beress wšsecky pospolite / Stawu
wšselitého.

Všlady bych sem se nenadal že bych měl
umřiti / z tohoto Swěta bidného swüg Do
nec giž wzyti.

Protož mogi Rodičowé Bohu wás
wás mogi Přátele

O o

pos

poraučím / a naposledy w tu Chwili / giž
se s wámi loučím.

A wám též milj Sausedj dělugi welice/
co gste mne prokazowali / nahrad wám
Bůh wice.

Walete Slovo poslednj / wtuto smut-
nau Chwili / semne sobě Příklad berte na
Smrt pamatujte.

Slíná na tauž Notu pro Osobu Ženskau.

A Ch proč nademnou twj lite ^{o Přátele}
^{Rodičowe}
milj / že z toho Swěta odcházým / od wás
w tuto Chwili.

Uffanj gsem w Krži swogem měla w
Spasyteli / že se mne trápiti ueda / přigd
Wykupiteli.

Swěte bidný / Swěte marný musým tě
nechat / neb k memu Krystu Odkřisly /
mám dnes wandrowati.

Keta y Žiwot zamírám / od wás se ubí-
rám / wás ^{mogj milj Přátele}
^{o milj Rodičowe} Bohu
wšech oddávám.

A wás Dítty mé Syrotky zanechávám
smutně / w Bohu samem / a ne w giném /
Naděgi swau mějte.

Neb on o vás gat Otec váš / Starost
bude mji / toliko k němu wolejte / on vás
neopusti.

Ach již Den! ach již Žodina! k Smrti
mé se bliži; vlaš / vlaš se Ožjisy / na
tvém Swatém Říži.

BOže Otče / BOže Synu / BOže Du
še Swatý / w Ruce vaše wám oddás
wám mogi hrjssnu Dussy.

Berte tebe ze mne Příklad / y z mogich
Bolesti / wšycknj kterj chcete šťastně / z
toho Swěta žgiti.

Werte tomu mogi milj / že po teg Žalo
sti / přivede mne sám Krystus Pán / do
wěčneg Radošti.

Litost nechte / a nekwilte O Přátele
Rodičowé
mogi / Manžel / Dítky / a Sausedy / w Ras
došti gsem nynj.

Krystu mému Spasyteli wšyckych vás
oddávám / a za wšecko Dobrodinj / za
plať wám Pán Bůh sám.

Ach Ožjisy pro twé Rány / deg nám
Žiwot wěčný / po tegto časneg Žalosti / w
Viebi Přebýwánj.

Olná.

Ed widjśs Rozřkofs Swěta / gał na
 Włarach odkwita / Bůh řrže Smrt
 vkrutnau / edgal geřt mi Duffy mau.

Ađo se geřt nađal toho Žármutku / truř
 chliwěho / abyř měł dnes vmřiti / Duffy
 mau přeč puřiti.

O neřřiařřná Žodina / žarmancená Tros
 wina / žarmautilas Přátely / y přemile
 Sausedy.

Ađe se má Bráša děla / łde se Čerřřwěřř
 poděla / łde má Syls / łde Ždrawoj / Bůh
 o tom neylepeg wi.

O neřřiařřný Žármutku / přeč gřř přie
 tročil řř Smutku / hle Přátelřřwo mě Pláče /
 z Žalostí Srdce řřáče.

Giž opuřřim woffe woffudy / brozně BŮ
 že twě Saudy / rač mi Wřlořřřw býti / nelo
 že mi než vmřiti.

Niepláčež na mne wice / radůg se
 Srdce waffe / neb mně Bůh řř sobě přigal /
 wěčnau Sláwu darowal.

Wřuřřte ža mnau gřři / tam wás budu čes
 łati / w tég Niebeřřřg Radořři / popřeg
 wám Bůh z Wřřřřři.

Giž wás wřřřř Panu BŮhu / poranu
 řřm

čím wje nemohu / zde s wámi zůstat /
než w Zem se obratiti.

O milý Sázru Kryste tys mé Spasení
giste / ay teď gsem ga již vsnul / w tobě
Spasení dostal.

Deg šťastné z mrtvých Wstání / po
zdegšým Pracování / potom věčnég Ra-
dosti / popřeg Bžže z Milosti / Amen.

Glná.

SO gsem wčil / a co gsem kdy byl / to
dobře wíte / že gsem byl čerstwý a
zdrawý / o tom teč wíte : Wčil na Mās
rach ležim / w aužšteg Truhle wězym ;
Kcete prosym o Křestiané / Duffy teg
Sázššy Pane / deg Žiwot wěčný.

Twář má Oči / a Lice mé / wšsem se libys-
li : Kžeč má / a moge Postupky wšsem mile
byli : A nynj smrdim wšsem / Žáb budu
Pokrmem : Kcete prosym o Křestiane / Du-
ššy teg Sázššy Pane / deg Žiwot wěčný.

Wale měg se dobře Swěte / již tě opu-
štim : A wšsečkým tym cos mne dawał / nys-
nj pohrzym ; S Krystem žádám býti / wic
co bych chtěl mýti : Kcete / zč.

Rodičowé mogj milj / dobře se měgte :

O o z

A když

A když mým od vás giti / za zlé nemě-
te: Ach když prigou k mému Otce Nebes-
mu: R^o/ Kcete/ zč.

Měg se dobře má Utanžetko / giž tě pro-
puštim: Za Lásku/ Wěrnost dělugi/ s tebou
se laučim; Prsten ti oddám / pomoz
Dussy žádám: R^o/ Kcete/ zč.

Bratři mój nepřimilegš / giž se vbi-
rám: Bůh deg at se nědy w Nebi s wa-
mi ohlidám; At wassy Bratrskau Lásku
Dusse skusy: R^o/ Kcete/ zč.

Sestry moge roztomilé / hle giž gídu
přvč: Neohlídám w tom Spůsobu / wa-
na Wěly wie; Shnilota mu Matku/
Čerwi budu Sestru: R^o/ Kcete/ zč.

Má Brero moge mile Dítly od vás od-
cházým: A BŮhu vás oddagice / za to
vás prosým; BŮha se wždy bogte / a za
Oce měgte. R^o/ Kcete/ zč.

Zustante s BŮhem Přátele / a wšlec
známi; Odpuste gestli gšem nědy / snad
Sněro měl s wámi: R^o/ Gá tež wšsem od-
puštim / wšech BŮhu poraučim: R^o/
Kcete prosým o Břestiane / Dussy teg G-
šissy Pane / deg Žiwot wěčný/ Amen.

Gina tanž Notu pro Osobu Ženskou.

Gesem gest / a což jsem byla dobře
widite: byla jsem krásna spanilá o
tom též wite: *R°* / Vynj ležim w hrobě nes
podobná sobě / co se mne přihodilo dnes / to
se wám wšsem přihodi též / na krátce zwite.

Widime to dobře wšsychnj / co se gest
stalo: že Smrt wložila do hrobu spanilá
Tělo: *R°* / Strž co spůsobila / žalost roza
množila / mezy Přibuznými wšsemi / Práa
telmi a Pokrewnými / ach již se stalo.

Ach lito mi lito welmi / od nás odgiti:
Mogj Přátele přemitt nás opustiti: *R°* /
Neb jsem zde w Swornosti w Lásce Da
přimnosti / wždycky s wámi žiwa byla / y
gesttě byt winšowala / což již činiti.

Gest každému vloženo / gednane umřis
ti: Bych pať žito byl zde Lét mnoho / musy
preč giti: *R°* / Bdyž gen w Pobožnosti / w
Lásce Skrauffenosti / zde na Swětě umis
ráme / do Níbe se dostáwáme / tam nám
wšsem býti.

Ach Edož se gest nadal toho / žebych
tať náhle: Měla odsud z Swěta to
ho odebrati se: *R°* / Dominowagie se
cele / že budu žiwa dele / místo Kaucha

ozdobného / vžiwám nynj černého / w
w mým smutným hrobě.

Vienj nic w Swětě stálého / též gístého
nie : Raděg pospychegme z něho / nesuna
dugme wie : R° / Wssechen gest falešný /
omilný newděčný / Zbožj nám swé wlažu
ge / a potom nás odwrhne / kdožby tu
chtěl byt ?

Ach wy roztomile Dítky / Syrotky mi-
le : Nepoznali gste swég Matky / giž od
wás pryč gde : R° / Kdož wás zde zaopa-
tří / obživj / ossetří / winšowala bych to
sobě / abyšte semnau w mem hrobě mohli
ležeti.

Nechtěgte se nic o Dítky wasse starati :
Ani o také Syrotky tak naříkati : R° / Pán
Bůh Otcem gegich / oně neopusti gich /
wšak žiwí male Ptáčátka / y ty také Tě-
mluwňátka bude žiwiti.

Ach nelitostiwá Smrti / což učinila :
Nechtělas mi toho přiti / bych žiwá byla :
R° / Osauce mladá gestě / mohla na tom
Swětě / ldo wi gal dlouho žiwá byt / a tak
w Zemi musym giž hnit / galbych nebyla.

Tak nám Swět ymi platiti / ta ukrutná
Smrt : Těchá nás zde málo býti / potom
be

bere přeč: R°/ Swé Olydla stawj / wesse
ho nás y zbawi / mladých starých nelitu-
ge / pěkným / špatným nesolguge / wsechny
bere přeč.

Tu když nemůž gináč býti / můg věčný
Pane: Že předce musym omřiti / prosym
přigni mne: R°/ Do věčné Radošti /
odpusť mi mé Zlosti / wšak gsy Krew swau
wylil za mně / omřel gsy / a trpěl za mně /
rač mne spasiti.

Zustaňtež tu s Pánem BOhem / dobře se
měgte: Wslychnj wy / kdo Přátelem mým /
byl na tom Swětě: R°/ Gá se přeč obj-
rám / wjc wás nevhlidám /

(Pane Otče / Panj Matko / Bratři Se.)

{kry y Čeládto /

{můgrozcomilý Manžele / milé Dítky /

{y Přátele /

dobře se měgte.

Gafo: Ach můg Smucku / rč. Aneb gafo:
Teď gá zde bjdny Čerwiček / rč.

Ržátele s wámi se laučjm / Dánu BO.
hu wás poraučjm / na Máchach mne
teď widite / poslednj Službu činite.

Ty pať přemilá Manželko / Přátele
le teť v Čeládko / buďte BOhu poru-
čenj / w tomto smutném Rozlaučenj.

NB. Ty pať můg Manžele milý / s wšes-
mi Dětami milými / buďte BOhu po-
ručenj / w tomto smutném Rozlau-
čenj.

O wy miji Rodičowé / wěrnj miji
Ochrancowé / buďte BOhu poručes-
nj / w tomto smutném Rozlaučenj.

Gíž ga se od wás poberu / mněť připra-
wenému hrobu / t té Pošell přichystane /
od Kryšta nám spůsobene.

Žle kterať zde uasse Chwile / magj welo-
mi rychle Cyle / gaťo Lodi rychle plinu /
brzy gaťo Štin pominu.

Protož slusly wždycky bđiti / ať Smrti
swě se chystati / v Wěre w Swatém Počas-
nj / každý Čas bez Odhládánj.

Nestrošřug se swau Mladosti / Brásku /
Sylu v Čeršřwosti / dnes žiw / zey-
tra tē Smrt složí / Přátele w hrob tē položí.

Galž na mne Příklad wjdite / hrobu se
semnau tēž šrogte / čelęte toho každý z
wás mně dnes / zeytra přigde wás Čas.

Přátele gíž se nermuťte / ale toho wdě-
čnj

čnj budete / že gest mně Bůh z téh Žalosti /
přivedl do věčné Radosti.

Že mi Bůh mých Bůd vstrátil / a věčnou
Slávu obdaril / pomohl mi z zdejších
Vieřešti / kterých jsem mřítval dosti.

Pánu BŮhu vás poračím / neb vás
již více neozřím / prosím na mně pamas
tůgte / k Smrti své se připravůgte.

Glná.

A Vsyne wssychni zemřiti / musyne
wssychni zemřiti / nebo Smrt gest tis
sta / wssak se máme těštyti / strze GŁzu
Bryšta / strze GŁzu Bryšta.

O Pane GŁzu Bryšte :/: O Zwiťžytec
li / tys nás kaupil zagiťtě :/: swau předra
hau Zrwj.

Rač nám přítomen býti :/: při ěodině
Smrti / řdyž my budeme mřiti :/: rač nás
k sobě wzyti.

Aľbychom se tam wssychni :/: radowali
s tebau / řdež nestonala Radost :/: Polog/
Zdrawj / Wěčnoť.

Pane GŁzissy Bryšte :/: rač nás tam
domešti / do té věčné Radosti :/: řdež gest
wšeho dosti.

Gł.

Mymilegssy wy Přátele mogy / giž gá
gdu od wás w tuto Chwili: Prosym
was na broznau Smrt pomněte / a Boha
swého se wždy bogte: R° / Lieb na Swětě
nelze dlanho býti / kdo se narodí musy
umřiti / Pánu Bohu Počet učiniti.

Milostivý BŮže prosym za to / rač se
znáti k swému Stvoření: wšak nic neg-
sem / než Popel a Bláto / odpustiž mi mo-
ge Prowiněj: R° / Zdyž budu na two-
gem Saudu státi / rač se ke mně milostiwě
znáti / degž mi s tebau w Těbi přebýwati.

Přl Wyprowázení.

Smeti vkrutná / ach což bywáš ža-
lostná / tdyž Rozděleni / w zdegssým
Bydlenj.

Přátel milých činíš / a wšecko diwne
měníš / ay twého Čyle / kratičte Chwile.

Těžkau žalost množíš / tdyž ty toho w-
moříš / tot twá hodina smutná Trowina.

Proměňuges také Rozkose wsseligatě /
y Sláwa Swěta tu giž odtwojta.

Prámo kteréz wzała / w Rági tos wy-
lonala / teď na mém Těle / smutně wesele.

S přá-

S Přátely milými / a s Žármutky těžký-
mi / smutně se laučím / BOhu poraučím.

Ay giž se ubírám / wice wás neohlídám /
Přátele mji / až w onu Chwili.

Adyž přigde k Saudu Pán / a přemocně
wzbudi sám / Arch. Angelowa / ldyž zas
wzj Trauba.

Tat gest Wile BOží / kteráž wám Ža-
lost množi / mně k Potěffenj / k Wyswoboz-
zenj.

S Žaláře těžkého / z Olydla dábelského /
tat galo z Leče / ldyž Žwěť wreče.

Wasse Srdce pláče / Dusse má wese-
le / že přigde prawě / k te wěčne Slawě.

Giž wás Pánu BOhu / poraučím / wic
nemohu / on rač nám dati / tam se shledati.

Adež wssyckni Wolenj / w Nieběstém
Wtěffenj / wždycky spjwagi / Chwálu wzda-
wagi.

W teg wěčnég Radości / w newymfu-
wne Slawnosti / o degž to Pane / ať se tat
stane.

Při samém do Hrobu Kladenj.

Rozžehneme se s tim Tělem / pocho-
wegme ho s Pokogem / w Náděgi to-
ho Wzkřışfenj / na Syonu Přehýwání.

Schor

Schowáwat se poruffene / wstaneť
 Saudu oslawene / pochowáwat se smrtedlne /
 tud' giž bude nesmrtedlne.

Z Země gest wzato / w Zemi' gde / Du-
 chownj z Země wen wygde / ldyž Angel's
 Traubu poslednj / Zlas Syna Bŏžibo
 zawozni.

W těchto se myšlowych těšme / w Prá-
 cy dobre se posylíme / hotowi téhož čete-
 me / k Saudu Pána dočekeme.

Kryšte pro twé Vmučení / deg nám Zřis-
 tůw Odpustění / ať nás nezže / věčný
 Plamen / ochoweg nás Kryšte /
 Amen.

Píesni

*****

Wi. śni o Narodzeniu Pańskim.

Ałjśol Pasterzom mowil / Bystus sie
nam narodził w Betleem nie barzo
podłym Miesście / narodził sie w Uboſtwie /
Pan wſzego Stworzenia.

Cheonc sie tego dowiedzieć / Doſeſtiwa
weſolego: bieżeli do Betleem ſzczęśliwie /
naleźli Dziecie w Źłobie / Maryom z Joze-
ffem.

Jaki Pan Chwały wielki / uniżył sie wy-
ſoki / Pałacu koſtornego żadnego / nie-
miał zbudowanego / Pan wſzego Stwo-
rzenia.

O dziwne Narodzenie / nigdy niewy-
ſławione / poczęła Panna Syna w Czysto-
ſtości / porodziła w Całości / Panięſtwa
ſwoiego.

Już sie ono ſpełniło / co pod Źigurom
było / Aaronowa Roſzczka zielona ſtala sie
nam łwitonca / y Owoc rodzonca.

Śluchaycieſz Boga Dycy / gata nam

zaleca: Tenći jest Syn moy naymilşy je-
dżiny wam w Raju obiecany / tego wy słus-
chayćie.

Gno.

Guż pochwalmy Brola tego / w Bet-
tleem narodzonego.

A Maryom Matke jego / Paniom Dwo-
ru Niebieskiego.

Jemu służy Słońce / Wnieśione / we Dnie
w Noccy nieprzestajonc.

Apostoli / Wneczennicy / chwalom B O-
ga społem wszyscy.

A my także chwalmy jego / tego Brola
Niebieskiego w Betleem narodzonego.

Pieśń o Mence Panskiej na Post.

Rече B O że W Ńechnogoncy / ktorys
z Miłości goroncy / zesłał na te
Niśkości / Syna swego z Wysokości.

Au wielkiemu Pocięseniu / twemu Ludzo-
kiemu Plemieniu / wydał go na Stras-
cenie / przez Człowiecze odkupienie.

Mieymyż wszyscy na Baczności / dro-
gom

Na two Ramiona Swiente Arzyż już
włożono /

Jako Baranta na Smierć poprowadzono /

Trzykroć pod Arzyżem upadaś /

Zmiłowania nie oglondaś

Wszystek zemdlony

Cyreneuś Arzyż podpiera /

Weronika Twarz ociera / także zmię-
czony.

Na Gorze Kalwaryey już cie krzyżujom /

Smrodzie / Młoty / y wloczniom na cie go-
tujom.

Włokom na Arzyż przybitego /

Do mieysca naznaczonego /

Serce me mdleje.

Patrzone na twom Wianke stogom

A Arw przenayświentšom drogom /
ktora sie leje.

A w tym jeszcze bezecni nieprzeſtawajom /

Alle wolencey Bolesci mnie dodawajom /

Gdy widzone cie zemdlonego /

A nieżyczone mieć żywego

Zołć ci pić dajom ;

Boł ci wloczniom przebijajom /

Ostatel Arwie wypuſzczajom / naygrat-
wajom.

Z Brzyża Mikodem z Jozeffem już cie spuść
czajom /

A mnie bolesney Matce Ciało oddajom /

Ktore na Łonie piastujem /

Członeczki twoje całujem /

Synu moy drogi :

Już cie do Grobu składamy /

Via Bolana upadamy / po Śmierci
strogiej.

Coż ja pocznem na Świecie kiedyś po-
zbyła /

Ciebie Synu najmilşy marnieś straciła /

Niechże umrę z tey Przyczyny

Ze mi wzięły Ludzkie Winy /

Syna moiego :

Który po to zstompil z Nieba /

Ze Okupu było trzeba / Ludowi jego.

A po Śmierci prośm / kto z swojej Litości /
Włożywszy w Grob moje ciało / zbolale
Bości.

Niech napişe takie Słowa /

Ze tu Matka Jezusowa /

Żalem strapiona :

Ktorey Śmierci gest Przyczyna /

Ze pozbyła swego Syna / tu położona.

Pie.

Pieśń na Boże Ciało.

Zwoja Cześć / Chwała / nasz wieczny
 Panie / na wieczne Czasy / niech nieus-
 stanie.

Tobie dziś dajem z Woyskiem tych Ludzi /
 Polkon / y pienię my twoi Słudzy.

Dziękujone wielce twej Wielmożno-
 ści / za ten Dar zacny twej Wszechmocno-
 ści.

Jeś się darował nam nie niegodnym / w
 tym Sakramencie nam tu przytomnym.

Kaczyłeś zostać w takiej Osobie / dla nas
 Grzeszników / nie folgujone sobie.

Ciało twoe Swiente co krzyżowali / y
 Krew najświentšom / ktorom przelali.

Przyśedšy na Świat Pan wieczney
 Chwały / użyłeś wiele nendze niemały.

Daleś się potym z wielkiej Miłości / na
 Wętki strogie bez twej Litości.

Wstempujone zaśie do Chwały wie-
 czney / zostawiłeś nam tento Dar zacny.

Nia to my patrzone w tym Sakramen-
 cie / z Poćiechom wielkom Serce nam
 roście.

Tobie my BÓże teraz śpiewamy / przed
twoim Światłościom niśko padamy.

Przed Pożegnaniem śpiewaiono na niektórych
Miejskach ty dwa Wersze. Na Noto ;
Jako : Marya Magdalena w Świecie, zc.

Bondz na Wieli pochwalon niesamier,
tehu Danie / twoja Łaska / twoja
Dobroć / niśdy nieustanie.

Chowey nas dofond raczyś na tey nie
ściey ziemi / jenom niech bendem zawody
pod Strzydłami twemi.

Pieśń o Opatrzności Boskiej.

Sczesliwy tego Opatrzność Bóśka/
Ślita w swym Reppescie / niech się nie
trośka /

W żadnym Przypadku ten nie płoduje /
Bogo Ochrona Bóśka pilnuje.

Nie tak Miedziany Mur gest bezpieczy /
Ani Diament tak dlugo wieczny /

Jak to statecznie przy Bogu stoi /

W żadnych Niebezpieczeństwach niech się
nieboi.

Niechay się na mnie / y Świat oburzy /
Niech nie Fortuna w Ślacy zanurzy /

Gdy

Gdy tylko spozduri Ciebieści Oto /
Widem z tej toni pewnie wyszto.

Izraelowi za sprawom Boga /
Sucha to pol Morza ściele się Droga /
A Karaona Wozy / y Bonie /
Y pyłne Woysto w Dnie Morzkim tonie.

Niecz Dawidowi nie był potrzebny /
W Krolewskiej Zbroi nie tak chwalebny /
Gdy Młode jego Bog szczęści lata /
Jednym Kamylem zbil Goliata.

Samson na siebie się zbierajonce /
Szczegom nie Mieczem płasza tysionce /
Kto w Bogu usfa / y bez Orenża /
Nieprzyjacioly swoje zwyciężca.

Kto o mizernym pomyślił Jobie /
Kiedy w Ubóstwie leżał gał w Grobie /
Tu go Przyjaciół sam odstempuje /
A nim się w ten Czas Bog opiekuje.

Bogże opatrzny w Tobie Nadzicie
Wbytkie Kładamy / niech się niesmieje
Z nas Nieprzyjaciół / kiedyśmy w toni /
Twoja nas Łaska niech zarówne broni.

Z Ciebie Kainoncy majom Pasterza /
Żywiś po kniejach tał wiele Zwierza /
Ptaśtwo z twej Kenki Żywności częsta /
A wienłszy Respekt maś na Człowieka.

Tys chorujoncy jest za Lekarza /
 Blendnego wiedziesz Morzem zeglarza /
 Morzem / y ziemiom ten niezablondzi /
 Atorym to Boska Opatrzność rzondzi.

Tobiasz Droge / Jozeff Wienzienie /
 Zsanna cierpi zle osławienie /
 Izmael pragnie / Lwi Daniela /
 Strazom / niebyło tam Przyaciela.

Alle gdy ciebie Bóże wzywajom /
 Slawe / Ochłode / y Żywność majom /
 Ty Strazom jesteś / y Przewodnikem /
 Możnaś to pojonć Ludzkim Językiem.

Gdy Woda w Gore Noego wbiła /
 Kenta go Boska tam unosiła /
 Możyś rzucony w Kościu na Wody /
 X tam naymnieyszy nie poniosł Szłody.

A Dzieciom owym co w Babilonie
 X Włosę jeden w Ogniach niesplonie
 Z pieknieysom z tamtond wyszły Urodom /
 Bo im Opatrzność była Ochłodom.

Wienc nas doczesne wiencę staranie /
 Niech niefrasuje w tobie nas Panie /
 Wbytlie Starania nasze składamy
 Opatrzność twoje gdy wychwalamy /
 Amen.

Psalm, który w Czas Wojny, a w
innych Przeciwnieństwach śpiewać się może.

ATo się w Opiekę poda Panu swemu /
a całym Sercem szczerze ufa jemu /
śmiało rzec może: Mam Obronę Bogal
nieprzyjdzie na mnie żadna strasna trę-
woga

Ciebie on z łowczych odzleży wyzuje / y w
zaraźliwym Powietrzu ratuje / w cieniu
swych Strzydeł zachowa cie wiecznie /
pod jego Piory uleżesz bezpiecznie.

Stateczność jego tarcz y pułlerz mo-
cny / za którym stojąc na żaden Strach
nocny / na żadnom trwogę ani dbay na
Strzały / ktoremi sieje przygoda w Dzień
biały.

Ztąd wedle ciebie tysiące Słow pos-
łenże / ztąd drugi tysiące ciebie niedo-
sienże / miecz nieuchronny / a ty przecie
swymi Oczyma wyzdrzyś Pomstę nad
Grzesznymi.

Jżesz rzekł Panu tyś Władzieja moja.
Jż Bog najwyższy jest Obrona twoja /
niedostąpi cie żadna zła Przygoda / ani
się znaydzie w Domu twoim Szłoda.

Aniołom swoim także cie pilnować /
Gdziekolwiek skompis stworzy cie piasło-
wać. Na rentu bndom abyś idonc
Drogom / na ostrzy Kamien nieugodził
Nogom.

Bendzieś bezpiecznie po żmijach gniewo-
liwych / y po Padalcach deptał nlećter-
pliwych. Na lwa strógięgo bez Obrazy
wsiendzieś / y na ogromnym Smoku je-
dzić bendzieś.

Sluchay co mowi Pan / iż mnie miłua
je / a przeciwko mnie bczerze postempuje.
Ja go też także w jego każdom trwoęe /
Niezapamientom / y cossiem wspomog-
gem.

Głos jego u mnie niebendzie wzgardzo-
ny / ja z nim w Przygodzie odamnie O-
brony. Niech perwień bendzie/perwień y za-
cności / y Lat siedziowych / y mey Życzli-
wości.

Pieśń o Swientey Maryi Magda-
lenie.

Marya Magdalena w Swiecie sie los-
chala /

Grze-

Pieśń o Świentej Maryi Magdalenie. 633

Grzesznica wstecznicą przez długi
Czas trwała /

Żyła w ten Czas na Świecie / gdy się
już narodził /

Ażus Chrystus Syn Bóży po Ży-
domstwie chodził.

Z Trafunku śła w Dożnice słuchać Sło-
wa jego /

A Pan uczył Pokory / przystała do
niego.

A tak Świat opuściwszy / wstyskie mar-
ne stroje /

Lancuchy / y Manele kołtorone Pokoje.
Chrystusa naśladowała widziane Cuda
jego /

We wstyskim ustrugujone / cierpione
wiele z tego.

Gdy był zamordowany pod Krzyżem le-
żała /

Placzone krzyżone uścawnie rzewno
narzelała.

Aż iom też Noc nadeszła / w Grob Pana
włożono /

A tak przez całonocną Noc z Arma-
tom strzeżono.

Na zajutrz bardzo rano / drogie Młoci
 wziomę /
 Biegła skokiem do Grobu / stanęła west-
 chomę.
 Chciała Ciało pomazać / niemaż Pana
 w Grobie /
 Wzięto Pana niemaż go / lamentuje
 sobie.
 Szuka wszędzie / y pyta / po Ogrodzie
 chodzi /
 Użydzy czule zdaleka / prentko i nies
 mu godzi.
 Mówione słyż Ogrodniku tyś wziomł
 Pana mego /
 Powiedz gdzieś mi go podział? on wie-
 rzęł niczego.
 Znowu woła / y prosi / w tym się ozwał-
 do niej /
 Poznała go po Głosie prentko zniknonł
 od niej.
 Posła do Zwoleńników wszystkim ogłos-
 szone /
 Zem z Panem rozmawiała rzewliwie
 wołając.
 Posła potym na Pułeczom / tam posuto-
 wała /

Grze

Grzechy swoje do Śmierci w Lesie
opłatała.

Bierzcie Przykład Grzesznicy / y jawno
Grzesznice /

Z Maryey Magdaleny z tey jawno
Grzesznice.

Ktora w Ciebie przebywa od Anyos
łow wzięta /

Racz się modlić za nami Magdaleno
świenta.

Racz nam zjednać u Boga Grzechom
Odpuszczenie /

Abysmy też, mogli mieć Ciebieście
Zbawienie / Amen.

Pieśń pokutujoncego Grzesznika.

N Jalem Jezusa z Serca łochanego /
dla mnie na Krzyżu zamordowane-
go / Ktoregom łochał / y w Sercu mym cho-
wał: Onegom zawżę nad wszystko ślaco-
wał.

Lecz widzem / żem go przez me Grzechy
zgubił / Ktoregom łochać wiecznie był po-
ślubił. Poydem go szukać zarazem w tey
Do,

Dobrze / a tak znalazłszy niepuśczeniem od siebie.

Gdyś się mi podział Jezu mój Kochany / przynamniemy wspomniemy na twoje święte Rany : których podjoul na Krzyżu tak wiele / śrogich Batorów / na twym Świętym Ciele.

A za Piotr Świętym niezaprzął się Ciebie / przecież go Jezu przysionkś do siebie / tylkoś nań wyrzwał / wnet krwawo Lzy leje. A wysyłel z Jalu niezmiernie truchleje.

Tak Magdalena nie środze grzeszyła / przecież twej Kasi Jezu dostompiła / tylko upadła pod twoje święte Noggi / tyś iej odpuszcil Zbawicielu drogi.

A za cie Grzesznik w Piśle bendzie chwalił / gdybyś go Jezu od siebie oddalił : wspomniy o Jezu ! żem Dzieło Konc twoich / a nie racz pomnieć sprośnych Grzechow moich.

Coż mi po wszystkim / jeżeli twej Panie Wieczności świętey Dusza niedostanie. Co po Kosłofy / co po dobrym Mieniu / kiedy mi zeydzie na moim Zbawieniu.

Przez

Precz Obludności / precz y Zdrady Swia-
ta / gdyż iuż swe BŌgu posłubiłem Łatę
precz y ty Czarcie z twemi Znikomemi /
odstomp odemnie z Marnościami swemi.

Iuż teraz czyniem Starecznom Odmia-
ne: iż Ciebie BŌga Kochać nieprzesta-
nem / nigdy cie gniewać / przyrzekam to
śmiele / pośi zostawa nędzny Duch
moy w ciebie.

Iużże się zmiłuy Jezu moy nadem-
nom / a racz w ostatniom Godzine
bydź zemnom / gdy Dusza z Ciałą bendzie
wychodziła / day to o Jezu! aby nie
zblondziła.

Do twych Pałacow / które som w Syo-
nie / chcey mnie domieszcic / po mym Życia
zgonie / Niebieskich zażyć wdzięczno-
brzmioneych Zamien / z tobom krolujone
na Wieł Wiełom / Amen.

Te Deum Laudamus.

Po Polsku na Nofe jako po Łacynsku.

Głebie BŌga wychwalamy /
Zza Pana wyznawamy.

Wier

Wieczny BÓże / okrong Ziemię cały
 Wysławia Cie / y dajeć Pochwały.
 Tobie wszyscy Anielscy Duchowie /
 Cherubini / y Seraphinowie /
 Chwałę twoję śpiewajom.
 Nieprzestannie wołajom /
 Święty / Święty / Święty
 Pan Bóg niepojęty /
 Pełne Mięba / y Świat cały
 Majestatu twoię Chwałę /
 Ciebie Chór Apostołów chwalebny
 R Zbor świętych Proroków ozdoby /
 R Męczenników Wojsko we swym
 Rzędzie
 Wychwala BÓże / y wiecznie czcić
 będą
 Oycę w Majestacie niezmiernego
 Jedynie w Naturze prawdziwego /
 Syna twoiego nam chwalebego /
 R Cieszyiciela Ducha Świętego.
 Chryste Królu Chwały / y wiecznego
 Tronu
 Oycę Niebieskiego wielkiſzy Synu
 Atorysz Łaski na Ludzkie Zbawienie
 W Panięſkim Żywocie wzięt Wcieś-
 lenie /

Przez

Przez Cie Zwycięstwo nad Śmierciąom
mamy /

A otwarte nam do Ciebie Bramy /
Tyś w Chwale Oycy na Prawicy w Cies-
bie /

Wszystkich nas Sonda upraszamy
Ciebie /

Bonds nam na Pomocy w każdej Po-
trzebie /

A któryś drogą Krwiom otulil
sobie /

Niech bendziemy w Ciebie ze Świen-
temi /

Za twoe Dzieci wiecznie policzeni.
Kacz zbawić Panie Lud tobie prawos-
wierny /

Błogosław twoje Dziedzictwo miło-
sierny

A bonds Wiare twoje / y wywyższay
wspendy

Nad Poganstie / y Bacerstie. Blendy /
Ta każdy Dzień Błogosławimyć Bóg /
A wychwalamy na Wieś Wielow
Ciebie.

Prosim ubron nas Dnia tego
Od Grzechu / y wşęgo złęgo.

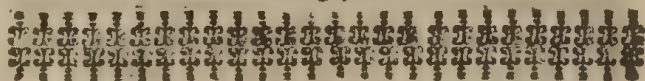
Bonds

Będz nam miłościw nasz Panie /
 Racz nam dać twe Zmiłowanie /
 Niech jaśło w tobie B O że uśfamy /
 Tak Miłosierdzie twe otrzymamy.
 W tobie Panie uśfam statecznie /
 Niech niebendem poanbion wiecznie!

A M E N.

Register.

Register na Katechismus a Modlitwy.

A.

Affekty dla Konajonych, . . . 569

C.

O Chlebie powszednim, . . . 113

O Czi Swientych, . . . 155

O Czi Obrazow, . . . 157

O Czi Reliquij, . . . 161

G.

O Głowie Kościoła Swientego, . . . 331

O Grzechu wielanaśobny jest, . . . 29

K.

Kacerstwa fdy ktore powstały y potem
pione były, . . . 407

O Kościele Swientym, . . . 320

Item . . . 356

O Kościelnym Ceremoniach, . . . 393

O Kościelnym Wylonczeniu, . . . 384

O Kościelnym Swienceniach, . . . 397

O Kościelnym Obyczajach, . . . 400

O Krzyżu Swientym, . . . 12

Krystus Jezus, . . . 20

pp

nl.

Register.

M.

O Matki Boży Wzywania,	135
O Miłości Przekazania,	193
Modlitwa Pańska,	98
Modlitwy Ranni,	456
Modlitwy przed Jablem y po Jable,	460
Modlitwy Wieczerni,	462
Modlitwy przy Mzy Swientej,	464
Modlitwy przed Spowiedzmi,	486
po Spowiedzi	496
przed Przyimanim,	499
po Przyimanu,	507

N.

Nadzieja,	94
Item	117
O Niebie,	52

O.

O Odpustach,	378

P.

O Pielle,	53
O Przekazania h. B. Dzy. h,	147
Item o Przekazaniach osobliwie,	152
O Przekazania y Koscielnych,	361
O Przekazaniu trzecim,	365
Przyprowa ku bezensliwocy Smierci,	515

R.

O Rodziczach Powinności,	173
O Ruzancu Swietym,	138

Register.

S.

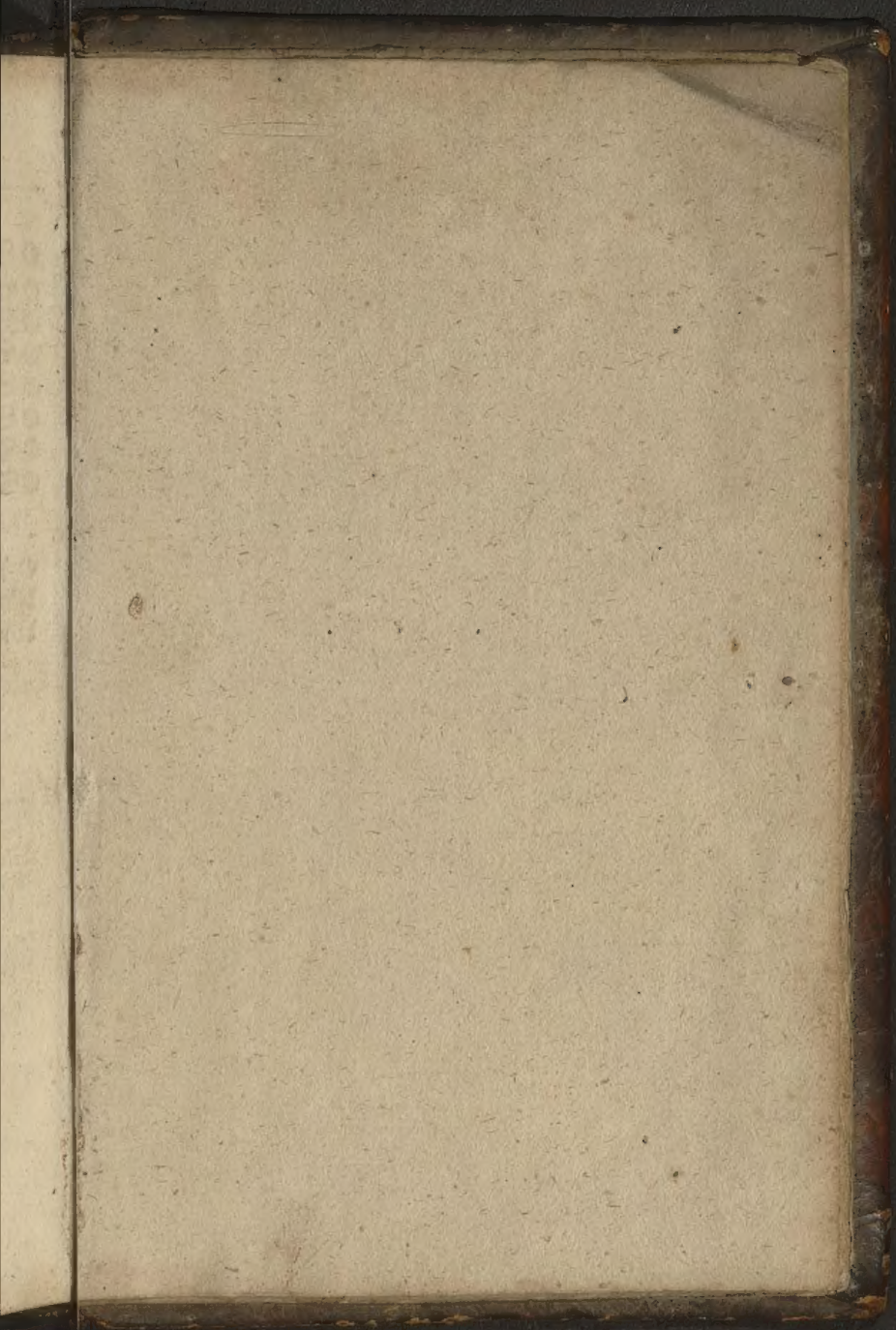
135	o Sakramentach,	199
193	o Słowie Bożym pisanym,	77
98	o Słowie niepisanym,	82
156	o Śmierci,	51
150	o Sondcu we Śwarach Wiary,	347
161	o Sondzie powstęchnych,	72
164	o Stworzeniu Świata,	16
186	o Świentych Wzywaniu,	123

W.

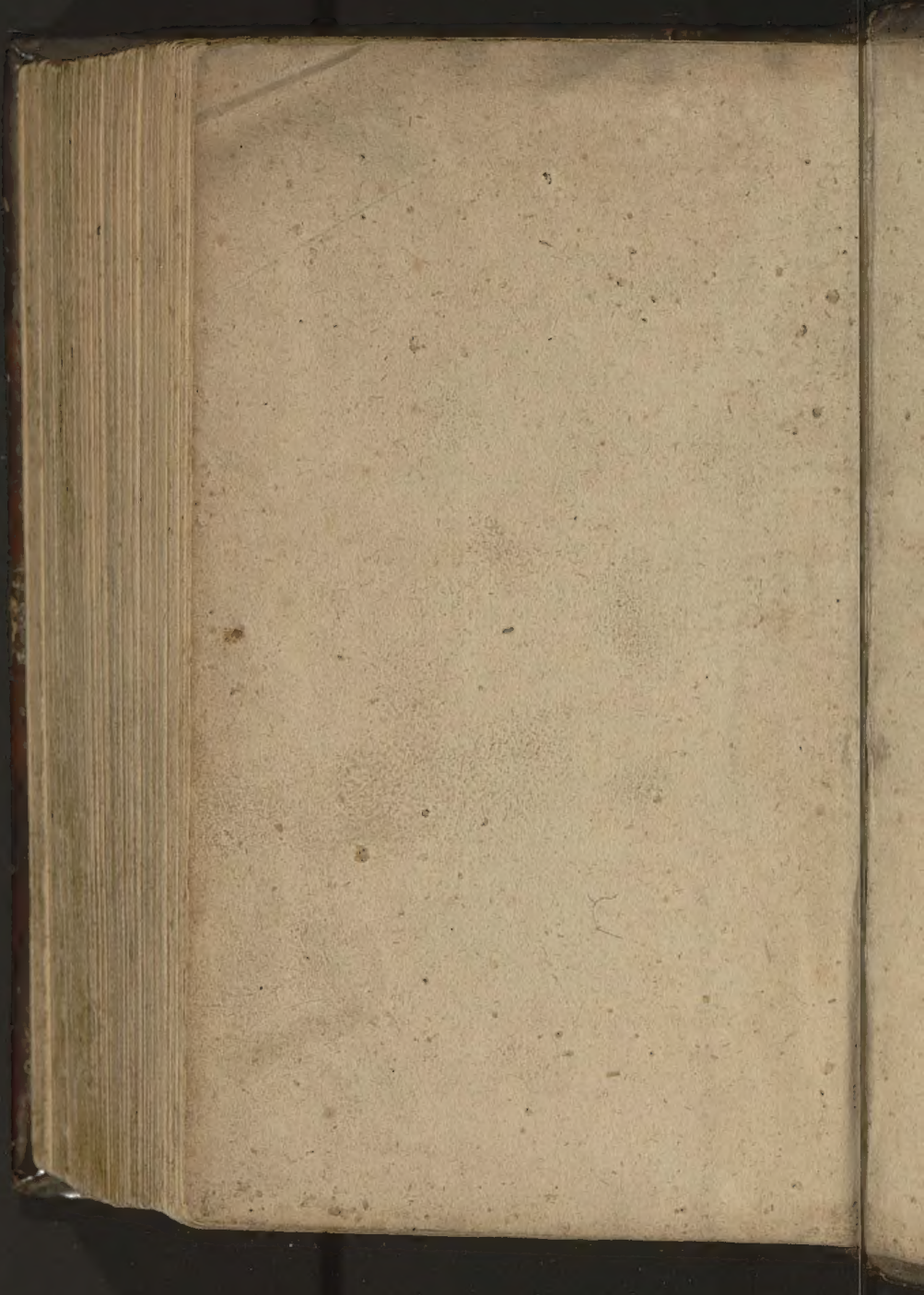
192	o Wiarze,	1
07	Wolność Wole,	31
	Wierchności Powinność,	175

Biblioteka Jagiellońska

stdr0026714

